

[ਗ੍ਰੰਥ ਕਰਤਾ ਕੀ ਆਗਯਾ ਬਿਨਾ ਕੋਈ ਨਾ ਛਾਪੇ]

ੴ ਸਤਿਗੁਰਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥

ਸੂਰਜ ਵੰਸ਼ੀਯ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ

ਵਿਰਚਿਤ

ਸ਼੍ਰੀਮਾਨ ਨਿਹੰਗ ਸੰਪੂਰਣਸਿੰਘ ਜੀ

ਜਿਸ ਨੂੰ

ਸ਼੍ਰੀਮੀ ਸੰਤੋਸ਼ਾਨੰਦ ਜੀ ਨੇ ਸਨਾਤਨ-
ਮਰਯਾਦਾ ਕੇ ਪੇਸ਼ੀਓਂ ਕੇ
ਲਾਭ ਕੇ ਲੀਏ

“ਸ਼੍ਰੀਚੰਦ੍ਰ ਪ੍ਰੈਸ” ਅਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਸ਼੍ਰੀਮੀ ਸੰਤੋਸ਼ਾਨੰਦ ਜੀ
ਪ੍ਰਿੰਟਰ ਤੇ ਮੈਨੇਜਰ ਦੇ ਹੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨਾਲ ਛਾਪ-
ਕਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ॥

ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ
ਮੋਖ

੨੦੦੦

੨)

Sri Satguru Jagjit Singh Ji E-library

Sri Satguru Jagjit Singh Ji E-library has been created with the approval and personal blessings of Sri Satguru Uday Singh Ji. You can easily access the wealth of teaching, learning and research materials on Sri Satguru Jagjit Singh Ji E-library online, which until now have only been available to a handful of scholars and researchers.

This new Sri Satguru Jagjit Singh Ji E-library allows school children, students, researchers and armchair scholars anywhere in the world at any time to study and learn from the original documents.

As well as opening access to our historical pieces of world heritage, digitisation ensures the long-term protection and conservation of these fragile treasures. This is a significant milestone in the development of the Sri Satguru Jagjit Singh Ji E-Library, but it is just a first step on a long road.

Please join with us in this remarkable transformation of the Library. You can share your books, magazines, pamphlets, photos, music, videos etc. This will ensure they are preserved for generations to come. Each item will be fully acknowledged.

To continue this work, we need your help

Your generous contribution and help will ensure that an ever-growing number of the Library's collections are conserved and digitised, and are made available to students, scholars, and readers the world over. The Sri Satguru Jagjit Singh Ji E-Library collection is growing day by day and some rare and priceless books/magazines/manuscripts and other items have already been digitised.

We would like to thank all the contributors who have kindly provided items from their collections. This is appreciated by us now and many readers in the future.

Contact Details

For further information - please contact

Email: NamdhariElibrary@gmail.com

© 2000-2001

PERSONAL NOTE

ਪ੍ਰਸੰਗ	ਪੰਨੇ	ਪ੍ਰਸੰਗ	ਪੰਨੇ
ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ	੩੨੯	ਨੀਚ ਉਚੀ ਜਗਾ ਬੈਠਕੇ	੩੮੫
ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰੋ	੩੩੨	ਉਚਾ ਨਹੀ ਹੋ ਸਕਦਾ	੩੮੫
ਪੁਰਸ਼ ਸਿਖਯਾ	੩੩੫	ਨਵਾਂ ਜਨਮ	੩੮੫
ਦੁਤਾਰਾ ਅਤੇ ਸਹੰਸਰ	੩੪੨	ਤੀਨੋ ਭਗਤ ਐ ਨਵਾਂ ਸੇ	੩੮੬
ਦਾਨ ਤਥਾ-ਹਾਲਾ	੩੪੪	ਅਵਰੋਧ ਤਥਾ ਨੀਤੀ	੩੮੮
ਸ੍ਰੀਜਨਕ ਅਵਤਾਰ	੩੪੪	ਗਰਭਗੀਤਾਦਿ ਰਹਤ	੩੮੮
ਮੇਂ ਸ਼ੀਕਾ ਤਥਾ	੩੪੭	ਅੰਨ ਦਾਨ ਅਤੇ ਸੋਚਨ	੩੮੯
ਭਵਿਸ਼ਯਤ ਸਲੋਕ	੩੪੭	ਜੋਗ ਪੁਰਸ਼	੩੯੧
ਰਾਮ ਸਤ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ	੩੪੮	ਗੁਰੂ ਸਚਾ	੩੯੨
ਚੰਡੀ ਅਵਤਾਰ	੩੪੮	ਸ੍ਰਾਧ ਪਾਤ੍ਰ ਤਥਾ ਸੂਤਕ	੩੯੨
ਸਨਾਤਨ ਸਿਖ	੩੪੮	ਪਾਤਕ ਵਿਚਾਰ	੩੯੬
ਉਪਮਾ ਅਤੇ	੩੪੮	ਪਾਹਲ ਰੁਮਾਲ ਤਥਾ	੩੯੬
ਖਾਲਸਾ ਬੀਰ	੩੪੮	ਕਰਹਤਾਂ ਅਤੇ ਸਿਖਯਾ	੪੦੧
ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਉਪਮਾ	੩੪੮	ਧੋਨੁ ਦੁਪੈ ਤੇ	੪੦੨
ਮਦ ਮਾਸਾਦਿਕ ਨਛੇਧ	੩੪੮	ਰਹਤ ਸੁਣੋ	੪੦੪
ਯਥਾ ਅੰਨ ਤਥਾ	੩੬੧	ਚੌਵਾਂ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕਾ ਮ੍ਰਿਤੂ	੪੦੮
ਬੁਧਿ ਅਤੇ ਗ੍ਰਹਸਤ	੩੬੧	ਅਤੇ ਮਾਯਾ ਕੀ ਪ੍ਰਬਲਤਾ	੪੧੨
ਧਰਮ	੩੬੪	ਭਗਤੀ ਕਰੋ ਅਤੇ ਸਾਤ	੪੨੦
ਪੰਜ ਤ੍ਰਾਂ ਦੀ ਸਿਖੀ	੩੬੪	ਪ੍ਰਸਨ	੪੨੩
ਅਤੇ ਚਾਰ ਸਸੇ	੩੬੬	ਰਾਸਿਮੰਡਲ ਕੀਨੋ ਅਖਰਾ	੪੨੫
ਆਦਿ ਰਹਤ	੩੬੬	ਤਮਾਕੂ ਆਦਿਕ ਨਖੇਧ	੪੨੭
ਕੇਸ	੩੬੭	ਨੀਤੀ ਉਪਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਧਰਮ	੪੩੦
ਬਾਹਮਣ ਸਾਧ ਕੀ	੩੬੭	ਬਹਾਦਰ ਸ਼ਾਹ ਦਾ ਪਾਸ	੪੪੧
ਗੁਣ ਕਰੋ	੩੭੨	ਭੇਦ ਤਥਾ ਪੰਜ ਪਿਆਰੇ ਐ	੪੪੩
ਤੁਲਸੀ ਆਦਿ ਗ੍ਰੰਥ ਪੁਰਾਤਨੀ	੩੭੫	ਵੇਦਾਨੁਸਾਰ ਸਿਖਯਾ	੪੫੩
ਵਿਚ ਰਖ ਪ੍ਰ	੩੭੬	ਬੇਮੁਖ ਅਤੇ ਮੂਰਖ ਦਾ	੪੬੩
ਲਿਹੰਗ ਸਿੰਘ	੩੭੬	ਤਿਆਗ	
ਬਾਜਾਂ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਫੜੋ	੩੮੨	ਅਥ ਮੰਚਾਲ	

॥ ਸ਼ੁੱਧੀ ਪਤ੍ਰ ॥

ਨੰਬਰ	ਪੰਨਾ	ਪੰਗਤੀ	ਅਸੁੱਧ	ਸੁੱਧ
੧	੧੧	੮	ਰੁਰੁ	ਗੁਰੁ
੨	੧੧੬	੮	ਡਰਾ	ਡੋਰਾ
੩	੧੧੯	੮	{ ਜੇ ਮੋਹਾ ਘ ਰਕਾ ਮੁਹੈ	{ ਜੇ ਮੋਹਾ ਕਾ ਘਰੁ ਮੁਹੈ
੪	੧੨੨	੧੬	ਸੀ	ਸੇ
੫	੧੨੪	੧੭	ਜੀਵੰਦਿਆਂ	ਜੀਵੰਦਿਆ
੬	੧੨੪	੧੯	ਬੋਧੀਆਂ	ਬੋਧੀਆ
੭	੧੩੨	੧੫	ਲੈਹਿ ਹੈ	ਲਹਿਹੈ
੮	੧੩੫	੭	ਧਰਮ	ਪਰਮ
੯	੧੩੯	੭	ਵੇਸਾ	ਭੇਸਾ
੧੦	੧੪੦	੭	ਰਹੇ ਰਹੇ	ਰਹੇ
੧੧	੧੪੦	੧੫	ਰਾਖਸੁ	ਰਾਖ ਸੁ
੧੨	੨੧੮	੨	ਰੂਤ	ਰੂਤ
੧੩	੨੩੭	੧੬	ਦੈਕੈ	ਦੈਕੈ
੧੪	੨੫੬	੨੦	ਰੇ	ਕੇ
੧੫	੨੬੮	੧	ਅਰਥਾਂਤ	ਅਰਥਾਤ
੧੬	"	"	ਜਾਗ੍ਰਤੇ	ਜਾਗ੍ਰਤ
੧੭	੨੭੦	੭	ਗੁਰੁ	ਗੁਰੁ
੧੮	੨੭੫	੧੨	ਪਭ	ਪ੍ਰਭ
੧੯	੨੭੮	੨੫	{ ਕਾ ਮਨੋ ਕਾ	{ ਜਮਯੋਧਾ "
੨੦	੨੮੦			

੨੧	੩੪੮	੧੬	{ ਅਰਥਹੈ ।	{ ਗੁਰ ਮਿਲੈ
੨੨	੩੫੭	੨੦	ਰੁਰ ਮਲੈ	ਬੇਦਾਰ
੨੩	੪੬੨	੭	ਜਬੇਥਾ	ਰਾ
੨੪	੪੬੪	੩	ਅ	
੨੫	੪੬੭	੨		

[ਇ]

॥ ਗ੍ਰੰਥ ਵਿਸ਼ਯ ਸੂਚੀ ॥

ਤੀਰਥ ਵੇਦ ਪੁਰਾਣ ਤੇ ਗੁਰੂ ਮਾਤਾ ਬਿਪ੍ਰ ਸਾਧ ਸਰਾਧ ਸੁਰ ਜਾਨ ਲੀਜੈ।

ਤਿਲਕ ਜੰਝੂ ਔ ਹਿੰਦੂ ਹਮ ਜਾਨ ਸਾਰੇ ਜੱਗ ਹੋਮ ਤੇ ਭੂਸ਼ਣ ਬਿਧਾਨ ਲੀਜੈ।
ਸਿਖ ਨਵੇਂ ਪੁਰਾਤਨੀ ਭੇਦ ਜੇੜਾ ਦੇਵੀ ਮਾਤਾ ਦੇ ਚਰਨ ਫਰਮਾਨ ਲੀਜੈ।

ਸੂਤਕ ਪਾਤਕ ਵਜਵਸਥਾ ਬਣਾਇਕੇ ਤੇ ਗੁਰੂਵੰਸ਼ ਅਵਤੰਸ ਸੁਮਾਨਲੀਜੈ।
ਚਾਰੋ ਬਰਨਾ ਦੀ ਉਤਪਤੀ ਧਰਮ ਤਿਨਕੇ ਸਾਥ ਤਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਗੁਰੂ ਪ੍ਰਮਾਣ ਲੀਜੈ।

[ਤਥਾ]

ਸ੍ਰੀਚੰਦ ਬਾਬਾ ਰਿਖੀ ਹੋਰ ਸਾਰੇ ਰੂਪ ਤਿਨ੍ਹਾਂ ਕਾ ਕੁਛ ਬਿਧਾਨ ਕੀਤਾ।
ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਔ ਸਤਿਗੁਰੂ ਗੁਪਤ ਜੈਸੇ ਤੈਸੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਾ ਕੁਛ ਬਿਧਾਨ ਕੀਤਾ।
ਪੂਜਾ ਖਾਣ ਅਧਿਕਾਰ ਤੇ ਪਾਠ ਬਿਧੀਆਂ ਧੂਪ ਆਰਤੀ ਵਿਚ ਬਿਧਾਨ ਕੀਤਾ।
ਪਰਮਹੰਸ ਔ ਖਾਲਸਾ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦਾ ਨਾਲ ਤਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮੇਲ ਬਿਧਾਨ ਕੀਤਾ।
ਵਿਵਾਹ ਅਤੇ ਆਨੰਦ ਦਾ ਜਾਣ ਨਿਣਾ ਗੰਗਾ ਫੁਲ ਤੇ ਕ੍ਰਿਯਾ ਬਿਧਾਨ ਕੀਤਾ।
ਬਹੁਤੀ ਉਸਤਤੀ ਖਾਲਸੇ ਪੰਥ ਦੀ ਹੈ ਨਾਲ ਰਚਤ ਦਾ ਵਿਚ ਬਿਧਾਨ ਕੀਤਾ।
ਭਗਤੀ ਵਿਸ਼ਯ ਔ ਨੀਤੀ ਦਾ ਧਰਮ ਜੇੜਾ ਨੀਚ ਜਾਤਿ ਤੇ ਦੂਰ ਬਿਧਾਨ ਕੀਤਾ।
ਪ੍ਰੰਭ ਕੱਢਣਾ ਪੜਦਾ ਜ਼ਰੂਰ ਕਰਣਾ ਧਰਮ ਇਸਤ੍ਰੀ ਸਰਵ ਬਿਧਾਨ ਕੀਤਾ।
ਆਦਿ ਦਸਮ ਗੁਰ ਸਾਖੀਸੋ ਜਨਮਸਾਖੀ ਸਰਬਲੋਹ ਗੁਰਦਾਸ ਬਿਧਾਨ ਕੀਤਾ।
ਗੁਰਬਿਲਾਸ ਔ ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਆਦਿਕ ਗੁਰਮਤਿ ਅਨੁਸਾਰ ਬਿਧਾਨ ਕੀਤਾ।
ਤੁਲਸੀ ਆਦਿਕ ਗ੍ਰੰਥ ਪੁਰਾਤਨੀ ਜੋ ਸੂਤ੍ਰ ਸਿੰਮ੍ਰਿਤੀ ਕੁਛ ਬਿਧਾਨ ਕੀਤਾ।
ਵਿਚ ਰਖ ਪ੍ਰਮਾਣ ਅਧਯਾਯ ਪੰਨੇ ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ ਦਾ ਖੜਾ ਨਿਸ਼ਾਨ ਕੀਤਾ।
ਨਿਹੰਗ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪੰਥ ਦੀ ਭੇਟ ਕੀਤੀ ਹਥ ਸਰਬ ਨੂੰ ਜੇੜ ਪ੍ਰਨਾਮ ਕੀਤਾ।
ਬਾਜਾਂ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਫਤਹ ਗਜਾਇ ਦੇਣੀ ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ ਨੂੰ ਬਡਾ ਜਹਾਨ ਕੀਤਾ।

॥ ਬਿਸਯਾਨੁਕ੍ਰਮਣਿਕਾ ॥

ਪ੍ਰਸੰਗ	ਪੰਨੇ	ਪ੍ਰਸੰਗ	ਪੰਨੇ
ਮੰਗਲ	੧	ਬ੍ਰਾਹਮਨ ਪੂਜਾ ਮੰਡਨ	੧੮੯
ਅਨਯ ਕਵੀਆਂ ਕੀ	੩	ਪੂਜਾ ਦਾ ਧਾਨ ਸ਼ਸਤ੍ਰ	
ਬਾਣੀ ਮੇਂ ਸ਼ੋਕਾ		ਧਾਰੀ ਕੋ ਨਿਸ਼ਿਧ ਹੈ	੨੧੪
ਧਰਮ ਨਸ਼ਟ ਦਾ	੫	ਉਦਾਸੀਓਂ ਸੇ ਹਮਾਰਾ	
ਕਾਰਣ		ਕੋਈ ਮੇਲ ਨਹੀਂ ਮੇਂ	੨੨੩
ਰਾਗਮਾਲਾ ਮੰਡਨ	੧੧	ਸ਼ੋਕਾ ।	
ਤੀਰਥ ਮੰਡਨ	੧੩	ਧੂਪ ਦੀਪ ਆਰਤੀ	੨੩੨
ਵੇਦਪੁਰਾਣਾਦਿਕਮੰਡਨ	੨੫	ਆਦਿਕ ਕਰੋ ।	
ਅਵਤਾਰ	੩੫	ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਬਿਧਿ	੨੪੪
ਸ਼੍ਰੀ ਗਣੇਸ਼ਾਦਿ	੪੦	ਸ੍ਰੀ ਬਾਬਾ ਸ਼੍ਰੀਚੰਦ੍ਰ	੨੫੧
ਅਵਤਾਰ	੪੧	ਸ੍ਰੀ ਦੱਤਾਤ੍ਰੇਯ ਆਦਿ	੨੬੫
ਸਿਆਮ ਗੁਰੂ	੫੫	ਜੈਸਾ ਕਰਮ ਤੈਸਾ ਫਲ	੨੭੦
ਅਵਤਾਰ	੫੯	ਸ਼ੋਕਾ	੨੭੯
ਸ੍ਰੀ ਬੰਸਰੀ	੬੪	ਉੱਤਰ	੨੮੧
ਅਵਤਾਰ	੬੫	ਸਾਧੂ ਸਿਖ ਦੇਵਤੇ	੨੮੨
ਸਿਆਮ ਗੁਰੂ	੭੨	ਉਦਾਸੀ	੨੮੬
ਅਵਤਾਰ	੭੩	ਪਰਮਹੰਸ	੨੯੦
ਰਾਮ ਗੁਰੂ ਅਭੇਦ ਅਤੇ	੮੩	ਬਰਣ ਧਰਮ	੨੯੨
ਵਾਹਿਗੁਰੂ		ਭਗਤ ਜਾਤੀ	੨੯੪
ਦੂਸਰਾ ਅਧਿਆਯ—		ਠਾਕੁਰ ਪੂਜਾ ਮੰਡਨ	੨੯੯
ਮੰਗਲ	੯੦	ਅਧਿਕਾਈ ਭੇਦ ਸੇ	
ਹਮ ਹਿੰਦੂ ਹੈਂ	੯੧	ਭਿਖਯਾ ਮੰਡਨ	੩੦੪
ਤਿਲਕ ਜੈਵ ਸ਼ਾਧਾਦਿਕ	੧੦੯	ਖਾਲਸਾ ਅਤੇ ਹਿੰਦੂਸ਼ਬਦ	
ਬਜ੍ਯ ਪਾਪ ਕਲਿ	੧੨੨	ਕਾ ਅਰਥ	੩੧੦
ਗੁਰੂ ਮਾਤਾ	੧੩੮	ਮੁਕਤੀ ਭੇਦ ਅਤੇ ਭਗੌਤੀ	
ਫੁਲ ਗੀਗਾ ਜੀ ਪਾਓ	੧੪੬	ਕਾ ਅਰਥ	੩੧੨
ਵੇਦ ਮਰਯਾਦਾ ਸੇ		ਚਕ੍ਰ ਕਛਹਰਾਦਿਕ	੩੧੫
ਵਿਵਾਹ ਮੰਡਨ	੧੫੧	ਬੈਠਕਰ ਕਥਾ ਕੀਰਤਨ	
ਭੁਖਣ ਮੰਡਨ	੧੬੮	ਮੇਂ ਪ੍ਰਮਾਣ	੩੧੬
ਇਸਤ੍ਰੀ ਧਰਮ	੧੭੬	ਮੁਕਤਿ ਨਾਮਾ	੩੨੨

ਭੂਮਿਕਾ

ਗ੍ਰੰਥ ਰਚਨਾ ਕੀ ਆਵਸ਼ਜਕਤਾ ਜਬ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ ਕੀ ਧ੍ਰਮਾ ਕੋ ਬੁਲਾਇਕਰ ਬੈਕੁੰਠ ਕੋ ਪਧਾਰੇ ਤਬ ਸੇ ਪੀਛੇ ਭਾਈ ਮਨੀ ਸਿੰਘ ਭਾਈ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਭਾਈ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਤਥਾ ਮਹਾਰਾਜ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਆਦਿਕੋਂ ਨੇ ਜੋ ਗੁਰੂ ਮਤਿ ਅਨੁਸਾਰ ਗ੍ਰੰਥੋਂ ਕੀ ਰਚਨਾ ਕੀਤੀ, ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਈਸ਼ਰ ਨਾਲ ਮਨੋ ਭਨੋ ਪ੍ਰੇਮ ਅਤੇ ਸਿਦਕ ਪੂਰਾ ਨਿਬਾਹਿਆ। ਫਿਰ ਕੁਛ ਦਿਨਾ ਵਾਦ ਕੁਛ ਖੁਦ ਗਰਜ ਆਦਮੀਓਂ ਨੇ ਅਪਨੇ ਪੇਟ ਪਾਲਨਾ ਕਰਨੇ ਕੇ ਲੀਏ ਤਿਨ ਸਨਾਤਨੀ ਸਿੰਘ ਤਥਾ ਗੁਰੂ ਸਿਧਾਂਤ ਕੋ ਛੋੜਕਰ ਅਪਨੇ ਮਤਿਅਨੁਸਾਰ ਮਨ ਘੜਤ ਕਲਪ-ਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰੀ ਅਤੇ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਗੁਰੂ ਸਿੰਘਾਂ ਦਾ ਮਤ ਸਮਝ ਕਰ ਉਸੀ ਮੇਂ ਪ੍ਰਬਿਤ ਹੋ ਗਏ। ਅਤੇ ਅਗਾ ਪਿੱਛਾ ਨਾ ਬੀਚਾਰਿਆ, ਨਾ ਗ੍ਰੰਥੋਂ ਕੋ ਦੇਖਿਆ। ਪਰੰਤੂ ਜਬ ਯਹਾਂ ਤਕ ਨੌਵਤ ਪਹੁੰਚ ਗਈ ਕਿ ਹਮਾਰੇ ਲੀਏ ਗੁਰੂ ਬਕਰਾ ਏਕ ਹੈ ਔਰ ਹਮ ਹਿੰਦੂ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਦੇਵਤਾਓਂ ਕੀ ਨਿੰਦਾ ਹੋਤੀ ਸੁਨਕਰ ਇਸ ਕੂਕਰ ਦਾ ਚਿੱਤ ਸੰਸਾਰ ਸੇ ਅਤੀ ਉਦਾਸ ਹੋਗਿਆ, ਅਤੇ ਚਾਹਿਆ ਕਿ ਕਿਸੀ ਪਰਬਤ ਕੀ ਕੰਦਰਾ ਮੇਂ ਬੈਠਕਰ ਫਲ ਫੂਲ ਖਾਇਕਰ ਗੁਜਰਾਨ ਕਰੇਂਗੇ। ਅਬ ਈਹਾਂ ਰਹਨਾ ਔਰ ਇਸ ਅਧਰਮ ਕਾ ਸਹਨ ਕਰਨਾ ਦੁਰਘਟ ਹੈ। ਪਰੰਤੂ ਸ੍ਰੀ ਸੋਢੀ ਸਿਰਤਾਜ ਜਗਦ ਗੁਰੂ ਕਲਗੀ ਵਾਲੇ ਹਿੰਦੂ ਪਾਲਕ ਅਪਨੇ ਜਾਨ ਕੇ ਟੁਕੜੋਂ ਕੀ ਕੁਰਬਾਨੀ ਦੇਕੇ ਇਸ ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ ਰੂਪ ਬਗੀਚੀ ਕੋ ਹਰੀ ਭਰੀ ਰਖਨੇ ਬਾਲੇ ਸਰਬ ਕੇ ਪ੍ਰੇਰਕ ਕਾਲ ਕੋ ਕਾਲ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਕਾ ਦਸਮਾ ਸ਼ਰੂਪ ਸ੍ਰੀਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਚਿਤ ਕੋ ਆਕਰਸ਼ਣ ਕੀਆ ਅਤੇ ਅਪਨੇ ਪਰਮ ਪਵਿਤ੍ਰ ਚਰਨ ਕਮਲਾਂ ਵਲ ਧਿਆਨ ਕਰਵਾਇਆ। ਤਬ ਖਾਲਸਾ ਸੂਰਜਵੰਸ਼ ਦੀ ਲਾਜ ਆਈ ਕਿ ਭਜਣਾ ਮਰਦ ਕਾ ਧਰਮ ਨਹੀਂ, ਇਸ ਰੀਤਿ ਸੇ ਗਿਰਾ ਹੂਆ ਮਨ ਰੂਪੀ ਮੁਰਦਾ ਫਿਰ ਸਾਵਧਾਨ ਹੂਆ, ਤਬ ਕੁਛਕ ਦਿਨੋਂ ਮੇਂ ਸਰਬਤ ਸੰਤ ਖਾਲਸੇ ਤਥਾ ਸਾਧੂ ਬ੍ਰਾਹਮਣੋਂ ਕੀ ਕੁਛ ਭੇਟਾ ਰਖਨੇ ਕੋ ਫੁਰਨਾ ਹੂਆ ਸੋ ਭੀ ਆਪਣੀ ਰਚਨਾ ਨਹੀਂ ਕਿੰਤੂ ਗੁਰੂਜੀ ਤਥਾ ਗੁਰੂ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਪੁਰਾਤਨ ਰਿਸ਼ੀਓਂ ਨੇ ਜੋ ਜੋ ਲਿਖਾ ਤਿਨਮੇਂ ਸੇ ਕਛੁਕ ਭੇਟਾ ਕੀਤਾ।

ਇਸ ਗ੍ਰੰਥ ਕੋ ਰਾਜਾ ਤਥਾ ਪ੍ਰਜਾ ਕੋਈ ਪੁਰਸ਼ ਹੋ ਗੁਰੂ ਲਖਜ ਦੁਆਰਾ ਪੜ੍ਹ ਕਰ ਧਾਰਨ ਕਰਨੇ ਵਾਲਾ ਪਰਮ ਗਤੀ ਕੋ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਵੇਗਾ, ਜਹਾਂ ਚੁਕ ਹੋਵੈ ਤੋ ਤਿਸੀ ਗ੍ਰੰਥ ਕੇ ਸਾਥ ਪਾਠ ਸ਼ੋਧ ਕੇ ਪੜ੍ਹਨਾ ਅਤੇ ਜੋ ਇਸ ਗ੍ਰੰਥ ਕੀ ਉਲਟ ਰਚਨਾ ਕਰਕੇ ਅਪਨੀ ਹੋਂ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰੇਗਾ ਸੋ ਦੋਨੋਂ ਜਹਾਨੋਂ ਮੇਂ ਖੁਆਰ ਹੋਵੇਗਾ। ਅਤੇ ਇਹ ਅਵਿਦਕ ਜੀਵ ਹਰਦਮ ਹੀ ਭੂਲਨ ਹਾਰ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਮੇਰੇ ਪਾਪਾਂ ਵਲ ਧਿਆਨ ਦੇਕਰ ਕਿਸੀ ਕਾ ਹਿਰਦਾ ਦੁਖ ਜਾਵੇ ਸੋ ਮੇਰਾ ਦੋਸ਼ ਨਹੀਂ ਕਿੰਤੂ ਪਾਪੋਂ ਕਾ ਹੈ। ਸੋ ਗੁਰਬਾਣੀ ਕਾ ਖੋਜ ਕਰੇ, ਹਾਂ ਇਕ ਸ਼ਬਦ ਪੜ੍ਹਕੇ ਦੂਸਰੇ ਕੀ ਵਜਵਸਥਾ ਨਾ ਕਰਨੀ ਸੋ ਖਾਸ ਗਲਤੀ ਪਰ ਹਨ। ਔਰ ਯਹ ਪੁਸਤਕ ਕਿਸੀ ਕੇ ਦਿਲ ਦੁਖਾਨੇ ਕੇ ਲੀਏ ਨਹੀਂ ਬਨਾਯਾ ਗਿਆ, ਕਿੰਤੂ ਗੁਰੂਮਤ ਕਾ ਕੁਛਕ ਆਸ਼ਯ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਆ ਹੈ, ਅਤੇ ਕਿਸੀ ਕਾ ਪਖਜ ਨਹੀਂ ਕੀਆ ਸਿਵਾਇ ਧਰਮ ਕੇ ਸੋ ਆਦਿ ਸੇ ਅੰਤ ਪ੍ਰਯੰਤ ਪੜ੍ਹਕੇ ਨਿਣੇ ਕਰੋ ਅਗਰ ਸਚਾਈ ਕੋ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨੇ ਸੇ ਯਦੀ ਕਿਸੀ ਝੂਠੇ ਕਾ ਦਿਲ ਦੁਖੇ ਤੋ ਬਾਣੀ ਕਾ ਦੋਸ਼ ਨਹੀਂ, ਉਸੀ ਕੇ ਸੁਭਾਵ ਕਾ ਦੋਸ਼ ਹੈ ਇਸ ਬਾਤ ਕੋ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਸਾਫ ਲਿਖਾ ਹੈ ਸੋਰਠ ਦੀ ਵਾਰ “ਜੇਕੋ ਬੋਲੈ ਸਚੁ ਕੂੜਾ ਜਲਿ ਜਾਵਈ ਪੈਃ ੧੦॥” ਤਥਾ,—‘ਰੋਗੀ ਕੇ ਜਖਮ ਕੀ ਸਫਾਈ ਕਰਨੇ ਵਾਸਤੇ ਬੈਦਜ ਕੋ ਯਦੀ ਰੋਗੀ ਬੁਰੇ ਖਜਾਲ ਸੇ ਦੇਖੇ ਯਹ ਰੋਗੀ ਕਾ ਹੀ ਅਬਿਬੇਕ ਹੈ ਬੈਦਜ ਕਾ ਇਰਾਦਾ ਦੁਖ ਦੇਨੇ ਕਾ ਨਹੀਂ’ ਤੈਸੇ ਹੀ ਗੁਰੂ ਰੂਪ ਵੈਦਜ ਕੇ ਸ਼ਬਦ ਰੂਪ ਦਵਾਈਓਂ ਕਾ ਸੰਗ੍ਰਹ ਕਰਕੇ ਸੰਸਾਰ ਰੋਗ ਕੇ ਰੋਗੀਓਂ ਕੇ ਫਾਇਦੇ ਕਾ ਉਪਾਇ ਦਸਿਆ ਹੈ।

{ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬਸਿੰਘ ਜੀ ਕਾ ਸੇਵਕ ਸਨਾਤਨ ਅਕਾਲੀ
ਛਤ੍ਰੀ ਨਿਹੰਗ ‘ਸਪੂਰਨ ਸਿੰਘ’ ਬੁਢਾ ਦਲ ਬਹੀਰ
੧੯੭੯ ਬਿਃ ਕੁਲ ੫ ਮਹੀਨੇ ਵਿਚ ਗ੍ਰੰਥ ਤਯਾਰ ਕੀਤਾ।

੧ ਓ ਸਤਿਗੁਰਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥ ਸ੍ਰੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹ ॥

ਅਥ ਸੂਰਜ ਬੰਸੀ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ
ਗ੍ਰੰਥ ਲਿਖਜਤੇ ॥

ਧਿਆਇ ਪਹਿਲਾ

{ ਮੰਗਲਾ ਚਰਣ }

ਸਲੋਕ ॥ ਡੰਡਉਤ ਬੰਦਨ ਅਨਿਕ ਬਾਰ ਸਰਬ
ਕਲਾ ਸਮਰਥ । ਡੋਲਨ ਤੇ ਰਾਖਹੁ ਪ੍ਰਭੂ ਨਾਨਕ
ਦੇ ਕਰਿ ਹਥ ॥ [ਗਉੜੀ ਬਾਵਨ ਅਖਰੀ ॥

ਆਦਿ ਗੁਰੁਏਨਮਹ । ਜੁਗਾਦਿ ਗੁਰੁਏਨਮਹ ॥

ਸਤਿਗੁਰੁਏਨਮਹ । ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁਦੇਵਏਨਮਹ ॥

[ਗਉੜੀ ਸੁਖਮਨੀ ਮ: ੫ ॥

ਤਥਾ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖਵਾਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ੧੦ ॥

ਛਪਯਛੰਦ ਤ੍ਵਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥ ਚਕ੍ਰ ਚਿਹਨ ਅਰੁ ਬਰਨ
ਜਾਤਿ ਅਰੁ ਪਾਤਿ ਨਹਿਨ ਜਿਹ । ਰੂਪ ਰੰਗ ਅਰੁ
ਰੇਖ ਭੇਖ ਕੋਊ ਕਹ ਨ ਸਕਤਿ ਕਿਹ । ਅਚਲ ਮੂਰਤਿ
ਅਨਭਉ ਪ੍ਰਕਾਸ ਅਮਿਤੋਜੁ ਕਹਿਜੈ । ਕੋਟਿ ਇੰਦ੍ਰ

ਇੰਦ੍ਰਾਣਿ ਸਾਹ ਸਾਹਾਣ ਗਣਿਜੈ । ਤਿਭਵਣ ਮਹੀਪਸੁਰ
ਨਰ ਅਸੁਰ ਨੇਤਿ ਨੇਤਿ ਬਣ ਤਿਨੁ ਕਹਿਤ । ਤਵ
ਸਰਬ ਨਾਮ ਕਥੈ ਕਵਨ ਕਰਮ ਨਾਮ ਬਰਨਤ ਸੁਮਤਿ ॥

ਤਥਾ ਚੰਡੀ ਚਰਿਤ੍ਰ ਉਕਤ ਬਿਲਾਸ—ਜੋਤ ਜਗਮਰੈ
ਜਗਤ ਮੈ ਚੰਡ ਚਮੁੰਡ ਪ੍ਰਚੰਡ । ਭੁਜ ਦੰਡਨ ਦੰਡਨ ਅਸੁਰ
ਮੰਡਨ ਭੁਇ ਨਵ ਖੰਡ ॥ [ਧਿ: ੧ ਛੰਦ ੩ ॥

ਦੋ: ॥ ਚੜੀ ਚੰਡਕਾ ਚੰਡ ਹੈ ਤਪਤ ਤਾਂਬਰ ਸੇ ਨੈਨ ।

ਮਤ ਭਈ ਮਦਰਾ ਭਏ ਬਕਤ ਅਟਪਟੇ ਬੈਨ ॥

[ਪਖਿਯਾਨ ਚਰਿਤ੍ਰ ਧਿ: ੧ ਛੰਦ ੩੦ ॥

ਦੋ: ॥ ਮੂਕ ਉਚਰੈ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ ਖਟ ਪਿੰਗ ਗਿਰਨ ਚੜਿ
ਜਾਇ । ਅੰਧ ਲਖੈ ਬਧਰੇ ਸੁਨੈ ਜੋ ਤੁਮ ਕਰੋ ਸਹਾਇ ॥
ਚਰਿਤ੍ਰ ੧ ॥ ਛੰਦ ੪੩ ॥

ਤਥਾ ਸਵੈਯਾ ॥ ਖੰਡ ਅਖੰਡਨ ਖੰਡ ਕੈ ਦੰਡਿ ਸੁ
ਮੰਡ ਰਹੇ ਛਿਤ ਮੰਡਲ ਮਾਹੀ । ਦੰਡ ਅਦੰਡਨ ਕੈ ਭੁਜ
ਦੰਡਨ ਭਾਰੀ ਘਮੰਡ ਕੀਯੋ ਬਲਬਾਹੀ । ਥਾਪਿ ਅਖੰਡਲ
ਕੋ ਸੁਰ ਮੰਡਲ ਨਾਦ ਸੁਨਿਯੋ ਬ੍ਰਹਮੰਡ ਮਹਾਹੀ । ਕੂਰ
ਕੁਵੰਡਲ ਕੋ ਰਨ ਮੰਡਲ ਤੋ ਸਮ ਸੂਰ ਕੋਉਕਹੂ ਨਾਹੀ ॥

[ਪਖਿਯਾਨ ਚੰਡੀ ਚਰਿਤ੍ਰ ਧਿ: ੧ ਛੰਦ ੪੮ ॥

ਦਸਮ ਦਰਬਾਰ ਪੰਨਾ ੪੪੯ ॥

ਤਥਾ ਕਬਿੱਤ—ਸੰਕਟ ਹਰਨ ਸਭ ਸਿੱਧ ਕੀ ਕਰਨ

ਚੰਡ ਤਾਰਨ ਤਰਨ ਸਰਨ ਲੋਚਨ ਬਿਸਾਲ ਹੈ। ਆਦਿ
ਜਾਕੇ ਅਹਿਮ ਹੈ ਅੰਤ ਕੋ ਨ ਪਾਰਾਵਾਰ ਸਰਨ ਉਬਾਰਨ
ਕਰਨ ਪ੍ਰਤਿਪਾਲ ਹੈ । ਅਸੁਰਨ ਸੰਘਾਰਨ ਅਨੰਕ
ਦੁਖ ਜਾਰਨ ਸੁ ਪਤਿਤ ਉਧਾਰਨ ਛਡਾਏ ਜਮ ਜਾਲ
ਹੈ । ਦੇਬੀ ਬਰ ਲਾਇਕ ਸੁ ਬੁਧਹੀ ਕੀ-ਦਾਇਕ ਸੁ ਦੇਹ
ਬਰ ਪਾਇਕ ਬਨਾਵੈ ਗ੍ਰੰਥ ਹਾਲ ਹੈ ॥

[ਸ੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾਵਤਾਰ ਛੰ: ੭ ਦਸਮਗ੍ਰੰਥ ਪੰਨਾ ੧੫੯ ॥

ਸ਼੍ਰੀਕਾ—ਗੁਰੂ ਘਰ ਮੇਂ ਦੇਵੀ ਨਹੀਂ ਮਾਨੀ ਆਪ ਨੇ
ਮੰਗਲਾ ਚਰਣ ਕੀਆ ਹੈ ॥

ਉੱਤ੍ਰ—ਆਪ ਗੁਰੂ ਘਰ ਕੇ ਕਿਤਨੇ ਗ੍ਰੰਥੋਂ ਕੇ
ਮਾਨ ਕਰ ਦੇਵੀ ਪ੍ਰਸਿੱਧੀ ਮੇਂ ਸ਼੍ਰੀਕਾ ਕਰਤੇ ਹੋ ?

ਉੱਤ੍ਰ—ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਆਦਿ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ
ਹਮਾਰੇ ਕੋ ਕੋਈ ਸ਼੍ਰੀਕ੍ਰਿਤ ਨਹੀਂ ॥

ਸ਼੍ਰੀਕਾ—ਹਮ ਪੁਛਤੇ ਹੈਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ
ਤਥਾ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕੇ ਜੀਵਨ ਚਰਿਤ੍ਰ
ਕਹਾਂ ਲਿਖੇ ਹੈਂ ? ਆਦਿ ਮੇਂ ਤੋ ਹੈ ਨਹੀਂ ॥

ਉੱਤ੍ਰ—ਹਮ ਦਸਮ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਕੇ
ਮਾਨ ਕੇ ਸਿੱਧ ਕਰੇਂਗੇ, ਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਜਨਮ ਪਦਣੇ
ਸਾਹਿਬ ਕਾ ਹੈ ॥

ਸ਼੍ਰੀਕਾ—ਤੋ ਭੀ ਨੌਂ ਸਤਿਗੁਰੂਓਂ ਕੇ ਜੀਵਨ ਚਰਿਤ੍ਰ

ਨਹੀਂ ਮਿਲੇਂਗੇ ਔਰ ਦਸਮ ਦਰਬਾਰ ਮੇਂ ਸੇ ਭੀ ਸਾਰੀ
ਬਾਣੀ ਆਪ ਕੋ ਇਸ਼ਟ ਹੈ ਯਾ ਕਿ ਕੋਈ ਅੰਸ ?

ਉੱਤ੍ਰ—ਜੇ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖਵਾਕ ਹੈਂ ਸੇ ਮਾਨਤੇ ਹੈਂ ਦੂਸਰੀ
ਕਵੀਯੋਂ ਕੀ ਹੈ ।

ਸ਼੍ਰੀਕਾ—ਇਸ ਮੇਂ ਕੌਣ ਪੁੱਛਾਣ ਹੈ ?

ਉੱਤ੍ਰ—ਕਵੀਓ ਵਾਚ ਲਿਖਾ ਹੈ ਔਰ ਭਾਈ
ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਭੀ ਦਸਮੇਸ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਗ੍ਰੰਥ ਜੋ
੧੯੭੨ ਮੇਂ ਬਣਾਯਾ ਹੈ ਤਿਸਕੇ ੨੫੧ ਪੰਨੇ ਕੀ
ਟਿੱਪਣੀ ਮੇਂ ਲਿਖਾ ਹੈ ਕਿ ਸਯਾਮ ਕਵੀ ਕੀ ਬਾਣੀ ਹੈ ॥

ਸ਼੍ਰੀਕਾ—ਪ੍ਰਥਮ ਤੋ ਕਹਿਤੇ ਥੇ ਕਿ ਹਮ ਆਦਿ ਗੁਰੂ
ਗ੍ਰੰਥ ਜੀ ਬਿਨਾਂ ਮਾਨਤੇ ਹੀ ਨਹੀਂ ਫਿਰ ਦਸਮ ਕੀ
ਭੀ ਬਾਣੀ ਕੁਛ ਅੰਗੀਕਾਰ ਕਰਕੇ ਅਬ ਮੂਲੋਂ ਹੀ
ਨੀਚੇ ਗਿਰ ਗਏ ਕਿ ਜਿਸਕਾ ਦਸਮੇਸ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਏਕ
ਨਾਮ ਹੀ ਸ੍ਰੇਸ਼੍ਠ ਹੈ ਔਰ ਬੀਚ ਮੇਂ ਤੋ ਲੂਣ ਹੀ ਠੱਪਾ
ਹੂਆ ਹੈ । ਯਥਾ—“ਮੇਰਾ ਸਿਖ ਨਾਹੀ ਪਿਤ੍ਰ ਦੇਵ ਪੂਜੇ
ਫੁਲ ਮੋਇਆਂ ਦੇ ਗੰਗਾ ਸੁਟਾਇ ਜੇਹੜਾ ।”

ਤਥਾ—ਗੁਰ ਬਿਲਾਸ ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਾਦਿਕੋਂ ਕੇ ਲੇਖ
ਸੇ ਹਮ ਦੇਵੀ ਪ੍ਰਸਿੱਧੀ ਨਹੀਂ ਮਾਨਤੇ । ਯਹ ੧੭੯
ਪੰਨੇ ਪਰ ਕਹ ਕਰ ਫਿਰ ਦਸਮੇਸ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕੇ ਹੀ
੨੧੯ ਪੰਨੇ ਪਰ ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕੀ ਰੁਤ ੩ ਅੰਸ਼

੫੦ ਕਾ ਪ੍ਰਮਾਣ ਦੇਕਰ ਅਨੰਦ ਸਿੱਧ ਕੀਆ ਹੈ ।
 ਤਥਾ—“ਮੇਰਾ ਸਿਖ ਨਾਹੀ ਗੁਰ ਰੀਤ ਬਿਨਾ ਰੀਤ
 ਵੇਦ ਕਤੇਬ ਕਮਾਏ ਜੇਹੜਾ ।” ਤਥਾ ਤਿਸਮੇਂ ਸੋ ਸਾਖੀ
 ਆਦਿ ਗ੍ਰੰਥੋਂ ਕੇ ਪ੍ਰਮਾਣ ਬੀ ਲਿਖੇ ਹੈਂ ਫਿਰ ਕਹਤੇ
 ਹੈਂ ਹਮ ਔਰ ਗ੍ਰੰਥ ਮਾਨਤੇ ਨਹੀਂ । ਕਿਆ ਦਸਮੇਸ
 ਪਿਤਾ ਜੀ ਕੇ ਹੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਨਾਲ ਆਪ ਕਾ
 ਵੈਰ ਹੈ ? ਤਥਾ ਇਨ ਨਵੀਨ ਜੱਥੇਂ ਕੇ ਗ੍ਰੰਥੋਂ ਕੀ ਔਰ
 ਭੀ ਪਰਸਪਰ ਵਿਰੋਧਤਾ ਸੁਣੇ, ਯਥਾ ਵਿਜੈ ਮੁਕਤ
 ‘ਧਰਮ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ’ ਜੋ ਕਿ ੧੯੫੩ ਸੰਬਤ ਮੇਂ ਛਪਾ ਹੈ
 ਤਿਸ ਕੀ ੪੨ ਸਾਖੀ ਮੇਂ ਸ੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਭਗਵਾਨ ਜੀ ਕੋ
 ਪਸੂ ਸਿੱਧ ਕੀਆ ਹੈ ॥ ਪੁਨਾ ਤਿਸੀ ਕੀ ੭੬ ਸਾਖੀ ਮੇਂ
 ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਕੋ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਕਾ ਅਵਤਾਰ
 ਲਿਖਾ ਹੈ । ਤਥਾ ੮੭ ਵੀਂ ਸਾਖੀ ਮੇਂ ਖੜਕ ਸਿੰਘ
 ਕੋ ਵਸਿਸ਼੍ਠ ਜੀ ਕਾ ਅਵਤਾਰ ਲਿਖ ਕਰ ਆਗੇ ਸਾਖੀ
 ੧੧੫ ਵੀਂ ਮੇਂ ਵਸਿਸ਼੍ਠ ਜੀ ਕੋ ਵੇਸਵਾ ਕਾ ਪੁਤ੍ਰ ਲਿਖ
 ਦੀਆ ਹੈ, ਇਤਯਾਦਿ ਬਹੁਤ ਸੀ ਵਿਰੋਧਤਾ ਹੈ ।
 ਤਥਾ ਔਰ ਭੀ ਇਨਕੇ ਗੁਰੂ ਖਾਲਸੇ ਤੋਂ ਵਿਰੁੱਧ ਗ੍ਰੰਥੋਂ
 ਕੇ ਲੇਖ ਕਾ ਨਮੂਨਾ ਕਹਤਾ ਹੂੰ:—

ਯਥਾ—ਖਾਲਸਾ ਧਰਮ ਦੀਪਕ ਟੈਕਟ ਵਿਚ ਜੋ
 ਭਾਈ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਛਪਵਾਯਾ ਹੈ, ਤਹਾਂ ।

ਚੋਃ—ਤੀਰਥ ਸਿੰਘ ਨ ਕੋਈ ਜਾਵੈ ॥

ਗੰਗਾਦਿ ਸੇ ਮੁਕਤ ਨਾ ਪਾਵੈ ॥ ਪੰਨਾ ੯ ॥

ਤਥਾ—੧੪ ਪੰਨੇ ਕੀ ਸਨਾਤਨ ਸਿੰਘਾਂ ਤਥਾ
ਗੁਰਬਾਣੀ ਤੋਂ ਬੇਮੁਖਤਾ ।

ਚੋਃ—ਅਬ ਸਿੰਘਨ ਮੇ ਭਈ ਉਪਾਧੀ ॥

ਨਾਮ ਧਾਰੀਏ ਨਿਰਮਲੇ ਆਦੀ ॥

ਫਿਰ ਵੈਸਨ ਯਹ ਮਤ ਧਸਾਵੈ ॥

ਸੂਰ ਬੀਰਤਾ ਰਾਹ ਛੁਬਾਵੈ ॥

ਕਰੈ ਸਿੰਘ ਸੰਜਮ ਨਾ ਕੋਈ ॥

ਮਾਰੇ ਇੰਦ੍ਰੇ ਕਿਆ ਗੁਣ ਹੋਈ ॥

ਕਭੀ ਦਾਉ ਇਨਕਾ ਨਹੀ ਖਾਣਾ ॥

ਮਤ ਵੈਸਨਵ ਕੇ ਨਿਕਟ ਨ ਜਾਣਾ ॥ ਇਤਿ ॥

ਅਤੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਯਹ—“ਕਬੀਰ ਵੈਸਨਉ ਕੀ ਕੂਕਰਿ
ਭਲੀ ਸਾਕਤ ਕੀ ਬੁਰੀ ਮਾਇ । ਓਹੁ ਨਿਤ ਸੁਨੈ ਹਰਿ
ਨਾਮ ਜਸੁ ਓਹ ਪਾਪ ਬਿਸਾਹਨ ਜਾਇ ॥” [ਸਃ ੫੨ ॥

ਤਥਾ ਬਿਲਾਵਲ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ॥

“ਜਿਹ ਕੁਲ ਸਾਧੁ ਬੈਸਨੋ ਹੋਇ । ਬਰਨ ਅਬਰਨ
ਰੰਕ ਨਹੀ ਈਸਰੁ ਬਿਮਲ ਬਾਸੁ ਜਾਨੀਐ ਜਗਿਸੋਇ ॥”

ਤਥਾ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖਵਾਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ੧੦ ॥

ਬਕਤਾ ਲਛਣ—“ਬਕਤਾ ਪੰਡਤ ਗਿਆਨੀ ਹੋਇ ।

ਸ੍ਰੁਤਿ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ ਪੁਰਾਣ ਰਤਿ ਹੋਇ । ਬਿਬੇਕੀ ਅਉ-
 ਕੁਲੀਨ ਸਤਬਾਦੀ । ਸਸਬਰਨੀ ਅਰਪੁਨ ਅਹਲਾਦੀ
 ॥ ੧ ॥ ਕ੍ਰਿਯਾਵਾਨ ਸੁਚ ਰਖੈ ਸਰੀਰ । ਤ੍ਰੈਕਾਲ
 ਸੰਧਿਯਾ ਕਰੈ ਮਤਿ ਧੀਰ । ਬਿਸਨ ਉਪਾਸਕ ਬੈਸਨਵ
 ਧਰਮ । ਅਲੋਭੀ ਅਲੰਪਟ ਸੁਭ ਜਿਹ ਕਰਮ ॥੨॥”
 ਤਥਾ ਸ੍ਰੋਤਾ ਲਛਣ ਵਿਚੋਂ—“ਅਸਥਿਰਮਤਿ ਹੁਇ ਸੁਨੈ
 ਪੁਰਾਨਾ । ਅਚਾਰ ਸੰਯੁਕਤ ਮਤਿ ਅਸਥਿਰ ਠਾਨਾ” ।
 ਸ੍ਰੀ ਸਰਬਲੋਹ ਗ੍ਰੰਥੇ ਧਿਃ ੫ ॥ ਪੰਨਾ ॥੪੯੨
 ਛੰਦ ਏ ॥ ਇਤੀ ॥

ਤਥਾ ਯਹ ਸ੍ਰੋਤਾ ਬਕਤਾ ਕੇ ਲਛਣ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ
 ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥ ਕੀ ਰਾਸ ੫ ਅੰਸੂ ੪੨ ਮੇ ਭੀ ਸਪਸ਼੍ਰਹੈਂ
 ਭਾਵ ਪੂਰਬੋਕਤ ਗੁਰਬਾਣੀ ਕਾ ਲੁਪਤ ਕਰਨਾ
 ਹੀ ਧਰਮ ਨਸ਼ੁ ਕਾ ਕਾਰਣ ਹੈ ॥ ਤਥਾ ॥ ਇਨ ਸਿੰਘ
 ਸਭੀਆਂ ਵਲੋਂ ਸਾਡੇ ਸਨਾਤਨੀ ਗੁਰੂ ਕੇ ਲਾਲਾਂ ਨਿਹੰਗ ਸਿੰਘਾਂ
 ਨਿਰਮਲੇ ਤਥਾ ਨਾਮਧਾਰੀਏ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਰਾਹ ਪਾਨ
 ਲਈ ਅਨੇਕ ਟੈਕਟ ਛਪਵਾਇਕੇ ਦਸਮ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ
 ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਕੇ ਗੱਦੀ ਤੋਂ ਉਤਾਰਕੇ ਤਥਾ ਕਵੀਓਂ ਕੇ
 ਗਪੌੜੇ ਦਸਕੇ ਆਪਣਾ ਹੀ ਮਨਮਤਾ ਕਰਕੇ “ਪੁਨ
 ਰਾਛਸ ਕਾ ਕਾਟਾ ਸੀਸਾ” ਯਹ ਚੈਪਾਈ ਪੜਨੀ
 ਕਈਆਂ ਨੇ ਛੱਡ ਦਿਤੀ ਹੈ । ਐ ਜੋ ਉਰਦੂ, ਫਾਰਸੀ

ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਆਦਿ ਇਸ ਕੋ ਪੱਕੀ ਸਮਝ ਕੇ ਕੇਵਲੇ
ਸ਼ਾਰਬ ਪਰਾਇਣ ਹੋਕਰ ਵੇਦ ਬਾਣੀ ਤਥਾ ਗੁਰੂਬਾਣੀ
ਸੇ ਸਾਖੀ ਆਦਿਕਾਂ ਨੂੰ ਬ੍ਰਾਹਮਣਾਂ ਦੇ ਗੱਪ ਕਹੇ ਐ
ਭਾਈ ਮਨੀਸਿੰਘ ਵਾਲੀ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਕੀ ਗਿਆਰਮੀ
ਵਾਰ ਦਾ ਟੀਕਾ ਭਾਈ ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸੀ. ਆਈ. ਈ.
ਵਰਗਿਆਂ ਨੇ ਤੋੜ ਫੌੜਕੇ ਅਨਰਥ ਠਪਿਆ ਹੈ,
ਅਤੇ ਏਕ ਨੌਰੰਗ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪੁਸਤਕ ਬਨਾਇਆ ਹੈ
ਤਦ ਉਕਤ ਹਿੰਦੂ ਧੋਖੇ ਵਿਚ ਆਵਨਾ ਹੀ ਗੁਰੂ
ਸੇ ਬੇਮੁਖ ਹੋਣਾ ਹੈ “ਸਿਖ ਹਿੰਦੂ ਨਹੀ” ਮੇਂ
ਪੰਨਾ ੧੨ ।

ਤਥਾ:—ਏਹੀ ਹਮਾਰੀ ਮੂਰਖਤਾਈ ।

ਹੋਇ ਖਾਲਸਾ ਹਿੰਦੂ ਸਦਾਈ । ਪੰਨਾ ੧੧ ॥

ਤਥਾ:—ਹਿੰਦੂ ਸਿੰਗਤ ਫਸੇ ਦਿਵਾਨੇ ।

ਭਿੰਨ ਖਾਲਸਾ ਨਾਹੀ ਮਾਨੇ । ਪੰਨਾ ੯ ॥ ਇਤਿ

ਜਾਤੇ ਐ ਗੁਰੂਕੇ ਹਿੰਦੂ ਸਿਖੇ ਨਵਾਂ ਗੁਰਾਂ ਤੋਂ ਬੇਮੁਖ
ਹੋਇ । ਦਸਮ ਗੁਰੂ ਕੇ ਕਬੀ ਨ ਜੋਇ । ਜਹ ਤੋ
ਅਵਰ ਕੋਚ ਕੇ ਬੀਜ । ਰਹੇ ਦੂਰ ਮਨ ਜਾਨ
ਪਤੀਜ ।

ਤਥਾ:—ਦਸਮ ਗੁਰੂ ਹਿੰਦੂ ਹੈਂ, ਐ ਯਹ ਹਿੰਦੂ
ਨਹੀਂ, ਯਾਂਤੇ ਗੁਰੂ ਸੇ ਬੇਮੁਖ ਹਨ, ਐ ਹਿੰਦੂ ਬਾਣੀ

ਸੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹੋਣੇ ਸੇ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਰੇ ਭੀ ਅਧਿ-
ਕਾਰੀ ਨਹੀਂ, ਐ ਕਈਕੁ ਅਕਲ ਤੇ ਕਾਲਸ ਦਾ
ਪੋਚਾ ਫੇਰਨ ਵਾਲੇ, ਮਹਾਰਾਜ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਹੀ
ਨਿੰਦਾ ਕਰਤੇ ਹੈਂ ਜਿਨ ਕਾ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਣਾ ਅਸਮ ਗੁਰੂ
ਜੀ ਨੇ ਸੈ ਸਾਖੀ ਮੇਂ ਸਾਃ ੧੫ ਵੀਂ ਤਥਾ ੫੧ ਵੀਂ
ਵਿਚ ਪ੍ਰਿਥਮ ਹੀ ਲਿਖ ਦੀਆ ਥਾ ॥ ਇਤਿ ॥

ਐ ਪੰਥ ਰਤਨ ਭਸੋੜ ਵਾਲੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਤੇਜਾ
ਸਿੰਘ ਨੇ ਰਾਗਮਾਲਾ ਨਿਕਾਲ ਕਰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਦੇਹ
ਖੰਡਤ ਕਰੀ, ਐ ਜੋ ਕੁਛ ਗ੍ਰੰਥ ਟ੍ਰੈਕਟ ਛਪਵਾਇਕੇ
ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ ਪਰ ਅਘਾਤ ਪਚੈਣੇ ਕੀ ਕਿਰਪਾ ਕਰੀ
ਸੇ ਅਗਾਧ ਹੈ, ਨਮੂਨੇ ਮਾਤ੍ਰ ਗੁਰਮਤੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਅਰਥ
ਵਿਚ ਸਾਫ ਮਨਮਤੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਟ੍ਰੈਕਟ ਵਿਚੋਂ, ਹਿੰਦੂ ਕੌਮ
ਨਾਨੋਂ ਮੁਸਲਮਾਨ ਤੇ ਈਸਾਈ ਕੌਮਾਂ ਖਾਲਸਾ ਧਰਮ
ਕਸਵਟੀ ਅਨੁਸਾਰ ਨੇੜੇ ਹਨ, ਐਰੇ ਇਹਨਾਂ ਸਭਨਾ
ਤੋਂ ਅਤੀ ਨੇੜੇ ਚੌਥੇ ਪਉੜੇ ਦੇ ਪ੍ਰਾਨੀ ਸਾਬਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ
ਪੰਨਾ ੩੫ ਭਾਵ ਨਵੀਨ ਖਾਲਸੇ ਨੇ ਆਪਨੇ ਆਪ
ਕੋ : ਹੜੇ ਚਮਾਰਾਂ ਦਾ ਸਾਥੀ ਮੰਨਿਆਂ ਹੈ, ਪੁਨਾ ਏਕ
ਐਰ ਲੇਖ ਭੀ ਤਿਨ ਦਿਨੋਂ ਮੇਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਹੋ ਚੁਕਾ ਸੀ
ਕਿ ਇਸ ਭਾਈ ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ ਭਸੋੜ ਵਾਲੇ ਨੇ ਏਕ
ਨਿਰੰਜਨ ਕੌਰ ਨਾਮ ਲੜਕੀ ਕੋ ਆਪਨੀ ਧਰਮ ਪੁਤ੍ਰੀ

ਬਣਾ ਕਰ ਤਿਸਕੇ ਸਾਥ ਅਯੋਗ ਸੰਬੰਧ ਕੀਆ ਜਿਸਕਾ
ਤੁਰਤ ਫਲ ਸੰ: ੧੯੭੮ ਮੇਂ ਯਹ ਬਾਤ ਸਾਰੇ ਫੈਲ
ਗਈ ਥੀ ਅਤੇ ਸਭ ਲੋਗੋਂ ਨੇ ਧਿੱਕਾਰ ਹੈ ਧਿੱਕਾਰ ਹੈ
ਐਸੀ ਸਿਖੀ ਦੇ ਕਹ ਕਰ ਲਾਨਤਾਂ ਦਿਤੀਆਂ ਅਤੇ
ਬਾਬੂ ਜੀ ਨੇ ਕੁਛ ਕਾਲ ਦੁਖ ਕਾ ਅਨਭਵ ਕੀਆ ॥

ਯਾਂਤੇ ਕਮਾਰੀ ਨੌਜਵਾਨ ਲੜਕੀਓਂ ਕੀ ਸਕੂਲੋਂ
ਮੇਂ ਭੇਜਣੇ ਸੇ ਸਿਖ ਭਾਈ ਹੋਸ਼ ਕਰਨ ॥ ਪੁਨਾ:-
ਧਾਰਮਿਕ ਵਿਦਯਾ ਭੀ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ, ਗੁਰਮੁਖੀ ਆਦਿ
ਪਿਤਾ ਵਾ ਭਾਤਾ ਵਾ ਤਿਸਕੇ ਪਤੀ ਕੇ ਪੜ੍ਹਾਨੇ ਕਾ
ਫਰਜ਼ ਹੈ ਨਹੀਂ ਤੇ ਕੰਨਯਾਂ ਅਨਪੜ੍ਹ ਹੀ ਭਲੀ ਹੈ ।
ਬੱਸ ਇਨਕੇ ਅੰਤ ਬੰਡ ਕੁੱਟੇ ਹੋਏ ਗ੍ਰੰਥੋਂ ਕੀ ਕੋਈ ਕਹਾਂ
ਤਕ ਗਣਨਾ ਕਰੇ, ਜੈਸੇ ਏਕਲੇਖ ੧੦ ਜਨਵਰੀ ੧੯੨੦
ਮੇਂ ਨਿਕਲਾ ਥਾ ਜੋ ਕਿ ਬਾਬੇ ਦੀ ਬੇਰ ਵਿਚ ਝਗੜਾ
ਹੁਆ ਸਾ ਜਿਸਮੇਂ ਲਿਖਾ ਹੈ ਕਿ ਨਵੀਨ ਖਾਲਸਾ
ਜੈਸੇ ਬੱਕਰੇ ਦਾ ਮਾਂਸ ਖਾ ਲੇਤੇ ਹੈਂ, ਤੈਸੇ ਗਰੂ ਦਾ
ਮਾਂਸ ਖਾਣ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਹੈ ॥

ਤੁਥਾ—“ਸਿੱਖ ਮੰਜ਼ੂਬ ਕੀ ਤਾਲੀਮ” ਨਾਮ ਕਾ ਟੈਕਟ ਵਿਚੋਂ ਸਿੱਖੋ
ਨੇ ਹਿੰਦੂਓਂ ਕੀ ਬਹੁਤ ਸੀ ਰਸੂਮਾਤ ਕੋ ਅਖਤਿਆਰ ਕਰ ਲੀਆ ਹੈ ਅਰ
ਗਾਇ ਕਾਂ ਗੋਸ਼ਤ ਨਾ ਖਾਣਾ ਭੀ ਉਨ੍ਹੀਂ ਸੇ ਸੀਖਾ ਹੈ ।

ਤੁਥਾ—“ਸਿੱਖੋਂ ਕੋਕਿਸੀ ਗੋਸ਼ਤ ਕੇ ਖਾਨੇ ਕੀ ਮਮਾ-

ਨਤ ਨਹੀਂ” ਪੰਨਾ ੩੦, ੩੧ ਸੰ: ੧੯੧੯ ਵਿਚ
 ਤਿਆਰ ਹੋ ਚੁਕਾ ਹੈ । ਅਗਰ ਐਸੇ ਧਰਮ ਵਿਰੁੱਧ
 ਲੋਕ ਸ੍ਰੀ ਦੇਵੀ ਮਾਤਾ ਜੀ ਕੋ ਰੰਨ ਕਹਿ ਦੇਣ ਤਾਂ
 ਕੋਈ ਅਸਚਰਜ ਨਹੀਂ । ਹੋਰ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੇ ਗ੍ਰੰਥਾਂ
 ਨੂੰ ਝੂਠ ਤੁਫਾਨ ਕਹਿਕੇ ਅਪਨੇ ਟੈਕਟਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਸਹੀ
 ਰੱਖ ਕੇ ਸਾਡੇ ਭਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਭੜਕਾਇਆ । ਭਾਵ ਜਬ
 ਐਸੇ ੨ ਅਸ਼ੁੱਧ ਲੇਖੋਂ ਕੋ ਪ੍ਰਮਾਣ ਮਾਨਤੇ ਹੋ ਤੋ ਕਿਉਂ
 ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਦਸਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹਿਬ ਕੇ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ
 ਤਥਾ ਸ੍ਰੀ ਸਾਖੀ ਅਤੇ ਜਨਮਸਾਖੀ, ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ
 ਦੀਆਂ ਵਾਰਾਂ, ਗੁਰ ਬਿਲਾਸ, ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਾਦਿਕੋਂ
 ਕੇ ਉਲੇਖ ਹੀ ਦੇਵੀ ਪ੍ਰਸਿੱਧੀ ਮੇਂ ਅਪ੍ਰਮਾਣ ਹੈਂ ।

ਸ਼੍ਰੀਕਾ— ਰਾਗਮਾਲਾ ਮੇਂ ਕੌਣ ਪ੍ਰਮਾਣ ਹੈ ?

ਉੱਤ੍ਰ—ਗੁਰਬਿਲਾਸ ਸੰ: ੧੭੭੫ ਮੇਂ ਸਮਾਪਤ
 ਹੂਆ ਹੈ, ਤਿਸਕੇ ਚਤੁਰਥਾ ਧਯਾਇ ਕੇ ੭੪ ਪੰਨੇ
 ਪਰ ਯਹ ਲਿਖਾ ਹੈ:—

ਦੋ:—ਵਾਰ ਵਧੀਕ ਸਲੋਕ ਲਿਖ ਮੁੰਦਾਵਣੀ
 ਅਵਰ ਲਿਖਾਇ । ਤਤਕਰਾ ਲਿਖ ਸਭ ਗ੍ਰੰਥ ਕੋ
 ਭੋਗ ਗ੍ਰੰਥ ਕੋ ਪਾਇ ।

ਚੈ:—ਤਬ ਲਉ ਰਾਗ ਸਭੀ ਇਕ ਠਾਏ ।

ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਕੇ ਸਨਮੁਖ ਆਏ ॥

ਕਿਰਪਾ ਸਿੰਧ ਕੀ ਉਸਤਤ ਕਰੀ ।
 ਭਾਂਤ ੨ ਮਨ ਆਨੰਦ ਭਰੀ ॥
 ਉਸਤਤ ਕਰ ਗੁਰੁ ਪਗ ਲਪਟਾਏ ।
 ਦਯਾ ਸਿੰਧ ਪੂਛਿਓ ਮਨ ਲਾਏ ॥
 ਨਿਜ ਆਵਨ ਕਾ ਕਾਰਨ ਕਹੋ ।
 ਤਿਨੈ ਕਹਾ ਤੁਮ ਸਭ ਕੁਛ ਲਹੋ ॥
 ਰਾਗਵਾਦ—ਹਮ ਜਗ ਮੈ ਅਤ ਹੀ ਦੁਖਪਾਏ ।
 ਆਏ ਤਕ ਤੁਮਰੀ ਸਰਨਾਏ ॥
 ਏਹ ਬਿਧ ਹਮ ਜਗ ਮੈ ਦੁਖ ਪਾਵੈ ।
 ਪਿਤਾ ਸਾਥ ਪੁਤ੍ਰੀ ਨਰ ਗਾਵੈ ॥
 ਐਰ ਸਨੁਖਾ ਸਾਥ ਸਸਰਾਰੇ ।
 ਪੂਤ ਮਾਤ ਕਰ ਹੈ ਇਕ ਠਾਰੇ ॥
 ਸਮਝ ਨਾ ਪਾਤ ਸਮਾਂ ਮਧਯਾਨਾ ।
 ਬਿਪ੍ਰਯੇ ਗਾਵੈ ਧਾਰ ਗੁਮਾਨਾ ॥
 ਦੋ॥—ਤਾਤੇ ਜਤਨ ਕੋ ਅਸ ਕਰੇ ਹੇ ਪ੍ਰਭ ਦੀਨਾਨਾਥ ।
 ਭਿੰਨ ੨ ਸਭ ਕੋ ਲਿਖੇ ਹਮ ਸਭ ਕਰੇ ਸਨਾਥ ॥
 ਰਾਗਨ ਕੀ ਬਿਨਤੀ ਸੁਨੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਗੁਨਖਾਨ ।
 ਰਾਗ ਮਾਲ ਤਬ ਹੀ ਲਿਖੀ ਭੋਗ ਤਾਹ ਪਰ ਠਾਨ ॥
 ਚੌ॥—ਕਹੇ ਰਾਗ ਖਟ ਤੀਹ ਸੰਗ ਨਾਰੀ ।
 ਅਸਟ ੨ ਸੁਤ ਕਰੇ ਉਚਾਰੀ ॥

ਅਠਤਾਲੀ ਸੁਤ ਸਭ ਕੇ ਭਏ ।

ਅਤੀ ਆਨੰਦਿ ਮਨ ਰਾਗਨ ਲਏ ॥

ਸੰ: ੧੬੬੧ ਭਾਦੋਂ ਸੁਦੀ ਏਕਮ ਕੋ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ
ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਕੀ ਬੀੜ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ
ਨੇ ਕਰੀ ॥ ਧਿ: ੪ ॥ ਤਥਾ ਟੀਕਾ ਜੋ ਬਹੁਤ
ਗਿਆਨੀਓਂ ਕੀ ਸਿਮਤੀ ਅਨੁਸਾਰ ਬਣਿਆ ਹੈ ।
ਮਹਾਰਾਜਾ ਫਰੀਦ ਕੋਟ ਵਾਲਾ ਤਿਸਕੀ ਚੌਥੀ ਜਿਲਦ
ਮੇਂ ਭੀ ਰਾਗਮਾਲਾ ਗੁਰੂ ਕ੍ਰਿਤ ਹੈ ਯਹ ਸਿੱਧ ਹੈ, ਤਥਾ
ਸ੍ਰੀ ਸਰਬ ਲੋਹ ਗ੍ਰੰਥ, ਸ੍ਰੀ ਮੁਖਵਾਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ੧੦
ਕ੍ਰਿਤ ਹੈ, ਤਿਸਮੇਂ ਸਰਬ ਰਾਗੋਂ ਕੇ ਪੂਰਣ ਭੇਦ ਤਥਾ
ਸੁਰਾਦਿ ਲਿਖੇ ਹੈਂ ਤਹਾਂ ਭੀ ਰਾਗਮਾਲਾ ਲਿਖੀ ਹੈ ॥

ਯਥਾ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ॥ ਬਿਸਨਪਦ ਸੰਕਰਾ ਚਰਪਦਾ
ਬ੍ਰਹਮੇਕਤ੍ਵ—“ਸੁਨੋ ਸਿਤ ਪ੍ਰਸੰਗ ਪੁਨੀਤਾ । ਸ੍ਰੀ
ਸਰਬ ਲੋਹ ਕੋ ਪਾਵਨ ਗੀਤਾ । ਖਸਟ ਰਾਗ ਜੁਤ
ਨਾਰ ਸੁਤਨ ਜੁਤ । ਯਕ ਯਕ ਰਾਗ ਪੰਚ ਪੰਚ ਰਾਗਾਨਿ
ਜੁਤ ॥ ੧ ॥ ਅਸ਼ਟ ਪੁਤ੍ਰ ਤਾਕੇ ਸੰਗ ਜਾਨੋ । ਰਾਗਮਾਲ
ਯਾ ਬਿਧ ਪ੍ਰਮਾਨੋ ॥” ਵਿਸਥਾਰ ਦੇਖੋ ਧਿ: ੫ ਛੰ: ੨
ਪੰਨਾ ੪੯੦ ਇਤਿ ॥ ਹੋਰ ਪ੍ਰਮਾਣ ਬਿਸਥਾਰ
ਭੈ ਸੇ ਨਹੀਂ ਲਿਖੇ ॥

ਸ਼ਿਕਾ—ਤੀਰਥ ਯਾਤ੍ਰਾਦਿ ਗੁਰੂ ਮਤ ਮੇਂ ਕਰਨੀ

ਨਹੀਂ ਲਿਖੀ ॥ ਯਥਾ ਆਸਾ ਕਬੀਰ ਜੀ “ਅੰਤਰ
ਮੈਲ ਜੇ ਤੀਰਥ ਨਾਵੈ ਤਿਸੈ ਬੈਕੁੰਠ ਨ ਜਾਨਾ ॥”
ਏਹੁ ਸਾਰਾ ਸ਼ਬਦ ੩੭ ਵਾਂ । ਤਥਾ ਆਸਾ ਮਹਲਾ ੫
“ਤੀਰਥਿ ਜਾਉ ਤ ਹਉ ਹਉ ਕਰਤੇ । ਪੰਡਿਤ ਪੂਛਉ
ਤਉ ਮਾਇਆ ਰਾਤੇ ॥” ਸ਼ਬਦ ੫੮ । ਤਥਾ ਸੂਹੀ ਕੀ
ਵਾਰ ਵਿਚੋਂ ਮਹਲਾ ੧ “ਨਾਵਣ ਚਲੇ ਤੀਰਥੀ ਮਨਿ
ਖੋਟੈ ਤਨਿ ਚੋਰ । ਪੈਃ ੧੨ ।” ਇਤਯਾਦਿਕ ਔਰ ਭੀ
ਵਾਕ ਹੈਂ ਤਥਾ ਸੋ ਸਾਖੀ ਮੇਂ—“ਜਿਨਕੇ ਭਾਇ ਨ
ਅੰਤਰ ਫੁਰਾ । ਕਿਉ ਮੂਰਖ ਤੀਰਥ ਭਰਮ ਫਿਰਾ ॥
ਸਾਖੀ ੬੪” ਤਥਾ ਇਹ ਚੌਸਠ ਸਾਖੀ ਦਾ ਪ੍ਰਸੰਗ
ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥੇ ਰੁਤ ੫ ਅੰਸੂ ੩੮ ਮੇਂ ਭੀ
ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ।

ਉੱਤ੍ਰ—ਸਿਰੀ ਰਾਗ ਪਹਰੇ ਮਃ ੧ “ਰਾਮ ਨਾਮ
ਘਟ ਅੰਤਰ ਨਾਹੀ ਹੋਰ ਜਾਣੈ ਰਸ ਕਸ ਮੀਠੇ ॥
ਗਿਆਨ ਧਿਆਨ ਗੁਣ ਸੰਜਮ ਨਾਹੀ ਜਨਮ ਮਰਹੁਰੀ
ਝੂਠੇ ॥ ਤੀਰਥ ਬਰਤ ਸੁਚ ਸੰਜਮ ਨਾਹੀ ਕਰਮ ਧਰਮ
ਨਹੀ ਪੂਜਾ ॥ ਨਾਨਕ ਭਾਇ ਭਗਤ ਨਿਸਤਾਰਾ
ਦੁਬਿਧਾਵਿਆਪੈ ਦੂਜਾ ॥” ਤਥਾ ਸਿਰੀ ਰਾਗ ਮਃ ੫ “ਕਰ
ਸੰਗਤਿ ਤੂੰ ਸਾਧ ਕੀ ਅਠ ਸਠਿ ਤੀਰਥ ਨਾਉ ॥ ਜੀਉ
ਪ੍ਰਾਣ ਮਨੁ ਤਨੁ ਹਰੇ ਸਾਚਾ ਏਹੁ ਸੁਆਉ ॥ ਐਥੈ

ਮਿਲਹਿ ਵਡਾਈਆ ਦਰਗਹਿ ਪਾਵਹਿ ਥਾਉ ॥
 ਸ਼ਬਦ ੮੫ ।” ਤਬਾ ਸੋਰਠ ਮਃ ੯ “ਨਾ ਹਰ ਭਜੇ
 ਨਾ ਤੀਰਥ ਸੇਵੇ ਚੋਟੀ ਕਾਲ ਗਹੀ ॥” ਤਬਾ ਬਸੰਤੁ
 ਹਿੰਡੋਲ ਮਃ ੧ ਘਰੁ ੨ । “ਤੀਰਥ ਸਿਮ੍ਰਿਤਿ ਪੁੰਨ
 ਦਾਨ ਕਿਛੁ ਲਾਹਾ ਮਿਲੈ ਦਿਹਾੜੀ । ਅਸਟਪਦੀ ੮”
 ਤਬਾ ਭੈਰਉ ਮਃ ੫ “ਗੰਗਾਜਲੁ ਗੁਰ ਗੋਬਿੰਦ ਨਾਮ ।
 ਜੋ ਸਿਮਰੈ ਤਿਸਕੀ ਗਤਿ ਹੋਵੈ ਪੀਵਤ ਬਹੁੜਿ ਨ ਜੋਨ
 ਭੁਮਾਮ ॥ ਸ਼ਬਦ ੮” ਤਬਾ ਸਾਰੰਗ ਕੀ ਵਾਰ ਮਃ ੪
 ਪੈਃ । “ਜਪ ਤਪ ਤੀਰਥ ਸੰਜਮ ਕਰੇ ਮੇਰੇ ਪ੍ਰਭ
 ਭਾਇਆ ॥ ਪੈਃ ੧੮ ॥”

ਟੀਕਾ—ਜੋ ਪੁਰਸ਼ ਜਪ ਤਪ ਤੀਰਥ ਸੰਜਮਾਦਿਕ ਕਰਤੇ ਹੋਂ ਤਿਨ੍ਹੋਂ ਕਾ
 ਕਰਤਵਜ ਮੇਰੇ ਪ੍ਰਭ ਕੋ ਭਾਇਆ ਹੈ ॥

ਤਬਾ ਮਲਾਰ ਮਃ ੧ ॥ ਤੀਰਥਿ ਤੇਜੁ ਨਿਵਾਰਿ
 ਨ ਨਾਤੇ ਹਰਿ ਕਾ ਨਾਮੁ ਨ ਭਾਇਆ ॥ ਸ਼ਬਦ ੩ ॥

ਟੀਕਾ—ਤੇਜ ਕਹੀਏ ਤਮੋਗੁਣ ਕੋ ਨਿਵਾਰ ਕਰਕੇ ਜੋ ਜਨ ਤੀਰਥੋਂ
 ਮੇਂ ਨੁਏ ਨਹੀਂ ਹੈ ਔਰ ਤਿਨਕੇ ਮਨ ਮੇਂ ਹਰੀ ਕਾ ਨਾਮ ਵਾ ਗਿਆਨ ਨਹੀਂ
 ਭਾਇਆ ਹੈ ।

ਰਤਨ ਪਦਾਰਥੁ ਪਰ ਹਰਿ ਤਿਆਗਿਆ ਜਤ ਕੋ
 ਤਤ ਹੀ ਆਇਆ ॥

ਟੀਕਾ—ਪਰ ਹਰਿ ਕਹੀਏ ਦੁਖੋਂ ਕੇ ਪਰਹਾਰ ਕਰਨੇ ਵਾਲਾ, ਜਤ ਕੋ
 ਕਹੀਏ ਜਹਾਂ ਤੇ ਆਇਆ ਥਾ, ਤਤ ਕੋ ਕਹੀਏ ਤਹਾਂ ਕੋ ਹੀ ਭਾਵ ਚਉਰਾਸੀ
 ਸੇ ਮਨੁੱਖ ਜਨਮ ਮੇਂ ਆਇਆ ਥਾ ਪੁਨਾ ਮੰਦ ਜੂਨੋਂ ਮੇਂ ਹੀ ਚਲਾ ਗਿਆ ।
 “ਬਿਸਟਾ ਕੀਟ ਭਏ” ਆਗੇ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ । ਮਃ ੧ ਸਃ ੩ ॥ ਇਤਿ ॥

ਤਥਾ ਆਸਾ ਮਃ ੧ ॥ ਦੇਵਤਿਆ ਦਰਸਨ ਕੈ
ਤਾਈ ਦੂਖ ਭੂਖ ਤੀਰਥ ਕੀਏ ॥ ਜੋਗੀ ਜਤੀ ਜੁਗਤ
ਮਹਿ ਰਹਤੇ ਕਰਿ ਕਰਿ ਭਗਵੇ ਭੇਖ ਭਏ ॥ ਸਬਦ ੩੩

ਤਥਾ ਰਾਮਕਲੀ ਮਃ ੧ ॥ ਜਤੁ ਸਤੁ ਸੰਜਮੁ ਸੀਲੁ
ਨ ਚਾਖਿਆ ਪ੍ਰੇਤ ਪਿੰਜਰ ਮਹਿ ਕਾਸਟੁ ਭਇਆ ॥
ਪੁੰਨੁ ਦਾਨੁ ਇਸਨਾਨੁ ਨ ਸੰਜਮੁ ਸਾਧ ਸੰਗਤਿ ਬਿਨੁ
ਬਾਦਿ ਜਇਆ ॥ ਅਸਟਪਦੀ ੭ ॥

ਤਥਾ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੋ ਜਪ ਤਪਾਦਿ ਸੂਯੰ ਭੀ ਇਸ੍ਰੁ ਥੇ
ਯਥਾ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ॥ ਪਹਲਾ ਬਾਬੇ
ਪਾਇਆ ਬਖਸਦਰ ਪਿਛੇ ਦੇ ਫਿਰ ਘਾਲ ਕਮਾਈ ॥
ਰੇਤ ਅੱਕ ਅਹਾਰ ਕਰ ਰੋੜਾਂ ਕੀ ਗੁਰ ਕਰੀ ਵਿਛਾਈ ॥
ਭਾਰੀ ਕਰੀ ਤਪਸਿਆ ਬਡੇ ਭਾਗ ਹਰਿ ਸਿਉ ਬਣਿ
ਆਈ ॥ ਬਾਬਾ ਪੈਧਾ ਸਚ ਖੰਡ ਨਉ ਨਿਧਿ ਨਾਮ
ਗੰਗੀਬੀ ਪਾਈ ॥ ਬਾਬਾ ਦੇਖੈ ਧਿਆਨ ਧਰ ਜਲਦੀ
ਸਭ ਪਿਰਥਮੀ ਦਿਸ ਆਈ ॥ ਬਾਝਹੁ ਗੁਰੂ ਗੁਬਾਰ ਹੈ
ਹੈ ਹੈ ਕਰਦੀ ਸੁਣੀ ਲੁਕਾਈ ॥ ਬਾਬੇ ਭੇਖ ਬਣਾਯਾ
ਉਦਾਸੀ ਕੀ ਰੀਤ ਚਲਾਈ ॥ ਚੰੜਿਆ ਸੋਧਨ ਧਰਤ
ਲੁਕਾਈ ॥ ਪੈਃ ੨੪ ਵਾਰ ੧ ॥

ਤਥਾ:—ਤੀਰਥ ਨਾਤੇ ਪਾਪ ਜਾਣ ਪਤਤ ਉਧਾਰਣ
ਨਾਮ ਧਰਾਇਆ ॥ ਵਾਰ ੨੩ ॥ ਪੈਃ ੨ ॥

ਤਥਾ:—ਚਰਣੋਦਕ ਹੈ ਸੁਰਸਰੀ ਤਜ ਵੈਕੁੰਠ
ਧਰਤ ਵਿਚ ਆਈ ॥ ਨੌ ਸੈ ਨਦੀ ਨੜਿਨਵੈ ਅਠਸਠ
ਤੀਰਥ ਅੰਕ ਸਮਾਈ ॥ ਤਿਹੁ ਲੋਈ ਪ੍ਰਵਾਣ ਹੈ
ਮਹਾਂਦੇਵ ਲੈ ਸੀਸ ਚੜ੍ਹਾਈ ॥ ਦੇਵੀ ਦੇਵ ਸਰੇਵਣੇ
ਜੈਕਾਰ ਬਡੀ ਬਡਿਆਈ ॥ ਵਾਰ ੨੩ ॥ ਪੈ: ੪ ॥

ਤਥਾ:—ਤੀਰਥ ਪੁਰਬ ਸੰਜੋਗ ਲੋਗ ਚਹੁਕੁੰਟਾ ਦੇ
ਆਇ ਜੁੜਦੇ ॥ ਚਾਰ ਬਰਨ ਛਿਅ ਦਰਸਨਾ ਨਾਮ
ਦਾਨ ਅਸਨਾਨ ਕਰਦੇ ॥ ਜਪ ਤਪ ਸੰਜਮ ਹੋਮ
ਜਗ ਬਰਤ ਨੇਮ ਕਰ ਵੇਦ ਸੁਣਦੇ ॥ ਗਿਆਨ
ਧਿਆਨ ਸਿਮਨ ਜੁਗਤ ਦੇਵੀ ਦੇਵ ਸਥਾਨ ਪੁਜਦੇ ॥
॥ ਪ੍ਰੰਤੂ ਜੋ ਭਰੋਸਾ ਰਹਿਤ ਹਨ ॥ ਬਗਾਂ ਬਰੀ ਕਪੜੇ
ਕਰ ਸਮਾਧਿ ਅਪਰਾਧ ਨਿਮੰਦੇ ॥ ਸਾਧ ਸੰਗਤਿ ਗੁਰ
ਸਬਦ ਸੁਣ ਗੁਰਮੁਖ ਪੰਥ ਨ ਚਾਲ ਚਲੰਦੇ ॥ ਕਪਟ
ਸਨੇਹੀ ਫਲ ਨ ਲਹੰਦੇ ॥ ਵਾਰ ੧੭ ॥ ਪੈ: ੩ ॥

ਤਥਾ:—ਕਲਜੁਗ ਦੇ ਉਪਕਾਰ ਸੁਨ ਜੈਸੇ ਵੇਦ
ਅਥਰਵਣ ਗਾਈ ॥ ਭਾਉ ਭਗਤ ਪ੍ਰਵਾਣ ਹੈ ਜਗ
ਹੋਮ ਤੇ ਪੁਰਬ ਕਮਾਈ ॥ ਕਰਕੇ ਨੀਚ ਸਦਾਵਣਾ ਤਾਂ
ਪੁਭ ਲੇਖੇ ਅੰਦਰ ਪਾਈ ॥ ਕਲਜੁਗ ਨਾਵੈ ਕੀ
ਵਡਿਆਈ ॥ ਵਾਰ ੧ ਪੈ: ੧੬ ਭਾ: ਗੁਰਦਾਸ ਇਤਿ ॥

ਇਨ ਸਰਬ ਗੁਰੂ ਵਾਕਯੋਂ ਨੇ ਡੀਰਥੋਂ ਕਾ ਮੰਡਨ

ਕੀਆ ਹੈ, ਵਾ ਇਨ ਸਰਬ ਵਾਕਯੋਂ ਸੇ ਤੀਰਥ ਯਾਤ੍ਰਾ ਦਿ
ਸਿੱਧ ਹੈ, ਐ ਜੋ ਨਿਸ਼ੇਧਕ ਵਾਕਯ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੋਤੇ ਹੈ
ਸੇ ਤੀਰਥ ਕੇ ਸੂਰੂਪ ਤਥਾ ਫਲ ਕਾ ਨਿਸ਼ੇਧ ਨਹੀਂ
ਕਰਤੇ ਕਿੰਤੂ ਛਲ ਕਪਟ ਕੇ ਅੰਤਰ ਰਖਤੇ ਹੂਏ ਠੱਗੀ
ਸੇ ਗੱਠਾਂ ਕਤਰਨੇ ਵਾਲੇ ਕਾ ਨਿਸ਼ੇਧ ਹੈ, ਵਾ
ਪਾਖੰਡੀ ਪੂਜਾਰੀਓਂ ਕਾ ਨਿਸ਼ੇਧ ਹੈ ਐਸੀ ਵਜਵਾਥਾ
ਕੀਏ ਬਿਨਾ ਸਰਬ ਵਾਕਯੋਂ ਕਾ ਪਰਸਪਰ ਵਿਰੋਧ
ਹੋਕਰ ਅਪ੍ਰਮਾਣ ਹੋਜਾਂਦਿਗੇ। ਅੰਤਰ ਕੀ ਮਲ, ਐ
ਮਨ ਕੀ ਕਠੋਰਤਾ, ਐ ਕਪਟ ਸਨੇਹੀ ਤੀਰਥ
ਕਰਤਾਓਂ ਕਾ ਸ਼ਬਦੋਂ ਮੇਂ ਸਾਫ ਨਿਸ਼ੇਧ ਹੈ ਸਿਸ਼ਯ ਕਾ
ਵਿਸ਼ਯ ਨਹੀਂ ॥

ਸ਼੍ਰੀਕਾ:—ਉਪਰ ਕੇ ਸ਼ਬਦੋਂ ਸੇ ਤੀਰਥੋਂ ਕਾ
ਵਿਧਾਨ ਨਹੀਂ, ਕਿੰਤੂ ਲੋਕਪ੍ਰਸਿੱਧਕਾ ਅਨੁਬਾਦ ਮਾਤ੍ਰ ਹੈ
ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੋ ਆਪ ਤੀਰਥ ਯਾਤ੍ਰਾ ਇਸ਼੍ਰ ਨਹੀਂ ਥੀ।

ਉੱਤਰ:—ਪ੍ਰਥਮ ਤੋ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ
ਤੀਰਥ ਯਾਤ੍ਰਾ ਕਰਨੇ ਕੇ ਲੀਏ ਗਏ ਸੇ ਤਿਨੋਂ ਕੀ
ਯਾਤ੍ਰਾ ਜਨਮ ਸਾਖੀ ਤਥਾ ਨਾਨਕ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਾਦਿ ਗ੍ਰੰਥੋਂ
ਮੇਂ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ, ਬਿਸਤਾਰ ਭਯ ਸੇ ਲਿਖਾ ਨਹੀਂ।

ਤਥਾ ਤੀਸਰੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹਿਬ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਜੀ
ਕੀ ਭੇਈਸਵੀਂ ਵਾਰ ਕੀ ਤੀਰਥ ਯਾਤ੍ਰਾ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ

ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਲਿਖ ਰਹੇ ਹਨ॥ ਤੁਖਾਰੀ ਛੰਤਮਃ ੪ ॥
 “ਨਾਵਣੁ ਪੁਰਬ ਅਭੀਚ ਗੁਰ ਸਤਿਗੁਰ ਦਰਸੁ
 ਭਇਆ” ।

ਟੀਕਾ—ਕੁਰਛੇਤੁ ਵਿਖੇ ਅਭੀਚ ਕਹੀਏ ਅਮਾਵਸ ਮੇਂ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰਹਣ
 ਅਭਜਿਤ ਨਛੱਤ ਮੇਂ ਹੋਵੈ ਤਿਸਕੋ ਅਭੀਚ ਕਹਤੇ ਹੈਂ, ਤਿਸ ਪੁਰਬ ਕਾ
 ਇਸ਼ਨਾਨ ਥਾ ਤਿਸ ਮੇਂ ਗੁਰੂ ਪੂਜਣੇ ਜੋਗ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਜੀ ਕਾ
 ਦਰਸ਼ਨ ਤਿਲੋਕੀ ਕੀ ਸੰਗਤ ਕੋ ਹੋਤਾ ਭਇਆ ॥

ਤਥਾ:—“ਹਰਿ ਆਪਿ ਕਰਤੈ ਪੁਰਬ ਕੀਆ ਸਤਿ
 ਗੁਰੁ ਕੁਲਖੇਤਿ ਨਾਵਣਿ ਗਇਆ” ॥

ਤਥਾ:—“ਦੁਤੀਆ ਜਮਨੁ ਗਏ ਗੁਰ ਹਰਿ ਹਰਿ
 ਜਪਨੁ ਕੀਆ” ॥

ਟੀਕਾ:—ਜਮੁਨ ਕਹੀਏ ਸ੍ਰੀ ਜਮੁਨਾ ਜੀ ॥

ਤਥਾ:—“ਤ੍ਰਿਤੀਆ ਆਏ ਸੁਰਸਰੀ ਤਹ ਕਉਤਕੁ
 ਚਲਤੁ ਭਇਆ ॥ ਸਭ ਮੋਹੀ ਦੇਖਿ ਦਰਸਨੁ ਗੁਰ
 ਸੰਤ ਕਿਨੈ ਆਢੁ ਨ ਦਾਮੁ ਲਇਆ” ਇਤਯਾਦਿ
 ਬਚਨ ਤੁਖਾਰੀ ਛੰਤੋਂ ਮੇਂ ਸਪਸ਼੍ਰ ਹੈਂ ॥ ਇਤਿ ॥

ਤਥਾ:—ਕਵ ਜਨਮ ਕਥਨੰ ॥ “ਮੁਰਪਿਤ ਪੁਰਬ
 ਕੀਅ ਸੁਪਿਆਨਾ ॥ ਭਾਂਤ ਭਾਂਤ ਕੇ ਤੀਰਥ ਨਾਨਾ ॥
 ਜਬ ਹੀ ਜਾਤ ਤ੍ਰਿਵੈਣੀ ਭਏ ॥ ਪੁੰਨ ਦਾਨ ਦਿਨ ਕਰਤ
 ਬਿਤਏ ॥ ਤਹੀ ਪ੍ਰਕਾਸ ਹਮਾਰਾ ਭਇਓ ॥ ਪਟਣੇ
 ਸ਼ਹਰ ਬਿਖੈ ਭਵ ਲਇਓ ॥ ਬਚਿਤ੍ਰ ਨਾਟਕ ਪਿ: ੭ ॥

ਤਥਾ:—ਸ੍ਰੀ ਸਰਬਲੋਹ ਗ੍ਰੰਥੋਕ੍ਤੁ ॥ “ਨਦੀ ਤਰੰਗ
ਮਿਲਤ ਰੀਗਾ ਮੈ ਹੋਤ ਰੀਗਾ ਨਿਰਮਲ ਅੰਮ੍ਰਿਤਗਤਾ”।
ਬਿਸਨ ਪਦ ॥ ੨੪੦ ॥ ਧਿ: ੧ ॥

ਤਥਾ:—ਅਹੀਰੀ ਗੁਆਰੇਰੀ ॥ “ਭਯੋ ਮੋਖ ਦੁਹੀ
ਕੋ ਕਾਯ ਤੇ ਪਾਪ ਬਿਲਾਨਿਓ ਅੰਗਾ ॥ ਸਮਰ ਛੇਤ੍ਰ
ਪਾਵਨ ਸਰਸ ਕਰਤ ਮੋਖ ਜਿਮਿ ਰੀਗਾ ॥ ਧਿ: ੫ ॥
॥ ਛੰਦ ੩੦੭ ॥ ਪੰਨਾ ੨੩੨ ॥

ਤਥਾ:—“ਜਿਮ ਤਰੀ ਪੂਤਨਾ ਪਤਿਤਨੀ ਪਦਪਰਸ
ਹਰਿ ਭਈ ਪਾਵਨੀ ॥ ਜਿਮ ਨਦੀ ਮਿਲਤ ਸੁਰਸਰੀ
ਸੰਗਮ ਸੁਰਸਰੀ ਭਈ ਸੁਰਗਾਮਨੀ ॥ ਧਿ: ੫ ਪੰ: ੨੮੪ ॥

ਤਥਾ:—“ਚਰਨ ਪੁਨੀਤ ਹਰਿ ਪੰਥ ਚਲਤ ਦਰਸ
ਹਿਤ ਦੁਖ ਸੁਖ ਸਹਿਤ ॥ ਤੀਰਥ ਗਮਨ ਕਰ ਧਾਮ
ਜਾਤ੍ਰਾ ਸੀਤ ਉਸਨ ਕਰ ਸਮ ਲਖਤ ॥ ਨਿਰਤਤ
ਪਗ ਪਗ ਚਲਤ ਮਾਰਗ ਅਸ਼ਟਾਂਗ ਪੂਜਤ ਨਰਹਰੀ ॥
ਪਗ ਬਾਂਧ ਘੁੰਘਰ ਝਾੜ ਨੇਵਰ ਨਿਤ ਪਦਪਦਹੋਤਰੀ” ॥
ਧਿ: ੫ ॥ ਪੰਨਾ ੨੮੬ ॥ ਛੰ: ੧੧੪ ਸ੍ਰਬਲੋਹ ਇਤਿ ॥

ਤਥਾ ਗਉੜੀ ਸ੍ਰੀ ਕਬੀਰ ਜੀ:—“ਲੋਗ ਜਾਨੈ
ਇਹੁ ਗੀਤੁ ਹੈ ਇਹੁ ਤਉ ਬ੍ਰਹਮ ਬੀਚਾਰ। ਜਿਉ ਕਾਸੀ
ਉਪਦੇਸੁ ਹੋਇ ਮਾਨਸ ਮਰਤੀ ਬਾਰ ॥ ੩ ॥ ਕੋਈ ਗਾਵੈ
ਕੋ ਸੁਣੈ ਹਰਿ ਨਾਮਾ ਚਿਤੁ ਲਾਇ। ਕਹੁ ਕਬੀਰ ਸੰਸਾਰ

ਨਹੀ ਅੰਤਿ ਪਰਮ ਗਤਿ ਪਾਇ' ॥ ਸਬਦ ੫੫ ॥

ਤਥਾ ਸ੍ਰੀ ਦਸਮੇਸ਼ ਗੁਰੂ ਜੀ:—

ਬਾਣਾਰਸੀ ਨਗਰ ਕਬਿ ਰਾਜੈ ।

ਜਾਕੇ ਲਖੇ ਪਾਪ ਸਭ ਭਾਰੈ ॥ ਚਰਿਤ੍ਰ ੨੨੫ ॥

ਤਥਾ:—ਬਿਲਾਵਲ ਕੀ ਵਾਰ ਮਃ ੪ ॥ “ਜਿਉ
ਮੀਹਿ ਵੁਠੈ ਗਲੀਆ ਨਾਲਿਆ ਟੋਭਿਆ ਕਾ ਜਲੁ
ਜਾਇ ਪਵੈ ਵਿਚਿ ਸੁਰਸਰੀ ਸੁਰਸਰੀ ਮਿਲਤ ਪਵਿਤ੍ਰ
ਪਾਵਨੁ ਹੋਇ ਜਾਵੈ” ॥ ਪੈਃ ੧੩ ॥

ਤਥਾ:—ਰਾਮਕਲੀ ਕੀ ਵਾਰ ਮਃ ੩ ਵਿਚੋਂ ਮਃ ੧
“ਪੁੰਨ ਦਾਨ ਕਾ ਕਰੇ ਸਰੀਰੁ ॥ ਸੋ ਗਿਰਹੀ ਗੰਗਾ
ਕਾ ਨੀਰੁ ॥ ਪੈਃ ੧੨ ॥

ਤਥਾ ਭੈਰਉ ਕਬੀਰ ਜੀ:—“ਗੰਗਾ ਕੇ ਸੰਗ
ਸਲਿਤਾ ਬਿਗਰੀ । ਸੋ ਸਲਿਤਾ ਗੰਗਾ ਹੋਇ ਨਿਬਰੀ ॥
ਸਬਦ ੫ ॥

ਤਥਾ:—“ਕਬੀਰ ਮਨੁ ਨਿਰਮਲੁ ਭਇਆ ਜੈਸਾ
ਗੰਗਾ ਨੀਰ ॥ ਪਾਛੈ ਲਾਗੋ ਹਰਿ ਫਿਰੈ ਕਹਤ ਕਬੀਰ
ਕਬੀਰ” ॥ ਸਃ ੫੫ ॥

ਤਥਾ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ॥ ਗੰਗ ਸੰਗ ਅਪਵਿਤਰ
ਜਲ ਕਰ ਨ ਸਕੈ ਅਪਵਿਤਰ ਮਿਲਾਈ ॥ ਵਾਰ ੩੦
ਪੈਃ ੧੮ ॥ ਤਥਾ ਸੋ ਸਾਖੀ ਉਕਤ “ਮੇਰਾ ਸਿਖ ਜੋ

ਤੀਰਥ ਜਾਵੈ ਅਥਿਤ ਦੇਖ ਕੈ ਭੋਗ ਭੁਗਾਵੈ । ਜੇ
 ਦੇਵੈ ਦਾਨ ਪੁਰਬ ਕੋ ਮਾਨ । ਗੁਰ ਵਿਸਵਾਸੀ ਗੁਰ
 ਅਸਥਾਨ ॥” ਤਥਾ “ਕੇਸ ਬਾਨ ਬਿਨ ਕੇਸ ਹੋਇ
 ਮੇਰਾ ਹੋਇ ਨਿਸੰਗ । ਬਾਹਮਣ ਸੋਈ ਬਿਆਸ ਸਮ
 ਦੇਵੈ ਦਾਨ ਨਿਸੰਗ ॥ ਸਾਖੀ ੬੨ ਤਥਾ ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼
 ਰੁਤ ੫ ਅੰਸੂ ੩੭ ਮੇਂ ਭੀ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ॥” ਤਥਾ ਸੋ
 ਸਾਖੀ “ਕੀਰਤਨ ਭਜਨ ਗੰਗ ਜਲ ਧਾਰ ॥ ਸੋਈ
 ਮੁਕਤ ਜਿਨ ਭਜਾ ਮੁਰਾਰ ॥ ਸਾਖੀ ੬੪ ॥”

ਤਥਾ ਗੁਰ ਬਿਲਾਸੋਕਤ ॥ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿ ਗੋਬਿੰਦ
 ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਕੁਰਛੇਤ੍ਰ ਮੇਂ ਗਏ ਤਹਾਂ ਬ੍ਰਾਹਮਣੋਂ ਕੋ
 ਦਾਨ ਬਹੁਤ ਦੀਆ ॥

ਚੈਃ—ਸੰਤ ਦਰਸ ਤੀਰਥ ਬਹੁ ਕੀਨੇ ॥

ਦੇਵਸਥਾਨ ਸਭੈ ਤਿਹਿ ਚੀਨੇ ॥

ਧਿਃ ੯ ਪੰਨਾ ੨੦੬ ॥

ਤਥਾ—ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਉਪਮਾ ਕਰੀ ਅਪਾਰਾ ॥

ਕੁਰੁਖੇਤ ਕਾ ਤੀਰਥ ਭਾਰਾ ॥

ਧਿਃ ੯ ਪੰਨਾ ੨੧੫ ॥

ਤਥਾ—ਕਥਾ ਵਿਵਾਹ ਕਹੀ ਸੁਖ ਸੰਗਾ ॥

ਪਾਵਨ ਜਾਨ ਜਗਤ ਜਿਮ ਗੰਗਾ ॥

(੨੩)

ਮਜਨ ਪਾਨ ਹਰਤ ਬਹੁ ਪਾਪਾ ॥

ਪੜਤ ਸੁਨਤ ਯਹ ਮਿਟੈ ਸੰਤਾਪਾ ॥

ਧਿਃ੯ ਪੰਃ ੨੬੫ ॥ ਗੁਰਬਿਲਾਸ ॥ ਇਤਿ ॥

ਤਥਾ ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ੋਕਤ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਮਰ ਦਾਸ
ਜੀ ਤੀਰਥ ਗਮਨ ॥

ਚੌਃ—ਪਾਵਨ ਜਲ ਪਾਪਾਂ ਕੇ ਨਾਸਨ ॥

ਰਛਿਆ ਕਰੈ ਆਪਨੇ ਦਾਸਨ ॥

ਜਮਨਾ ਜੀ ਰਾਸ ੧ ਅੰਸੂ ੪੮ ॥

ਤਥਾ—ਪੁਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਸੁਰਸਰਿ ਅਰਾਧੀ ॥

ਹੇ ਦੇਵੀ ਬਡ ਜਤਨ ਨ ਲਾਧੀ ॥

ਕੇਤਕ ਨਿਪੁਤਪ ਕਰ ਕਰ ਮਰੇ ॥

ਬਹੁਰ ਭਗੀਰਥ ਲਿਆਵਨ ਕਰੇ ॥

ਸਿਵ ਨੇ ਧਾਰ ਸੀਸ ਪਰ ਧਾਰੀ ॥

ਅਘ ਹਰਵੇ ਕਉ ਧਰ ਪਰਵਾਰੀ ॥

ਤੀਨ ਲੋਕ ਮਾਨੀ ਅਘ ਹਾਨੀ ॥

ਪ੍ਰਿਥਮ ਸੇਵ ਤੁਮਰੀ ਹਮ ਠਾਨੀ ॥

ਰਾਸ ੧ ਅੰਸੂ ੪੯ ॥

ਤਥਾ ਸ੍ਰੀ ਦਸਮ ਗੁਰੂਜੀ ਨੇ ਸ੍ਰੀਗੰਗਾ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਨਾ

ਚੌਃ—ਨਿਸਾ ਕੀਨ ਬਿਸਰਾਮ ਗੁਸਾਈ ॥

ਪ੍ਰਾਤ ਉਠੇ ਕਰ ਸੋਚ ਸਥਾਈ ॥

ਸੁਰਸਰਿ ਪਾਵਨ ਜਲਮਹਿ ਮੱਜੈ ॥

ਜਿਸ ਪਰ ਸੇ ਸਭ ਕੇ ਅਘ ਭੱਜੈ ॥

ਰਾਸ ੧੨ ਅੰਸੂ ੪੫ ॥

ਇਤਯਾਦਿਕ ਬਚਨ ਅਨੰਤ ਹੈਂ, ਵਿਸਥਾਰ ਭੈ ਸੇ
ਨਹੀਂ ਲਿਖਾ ॥ ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਇਤਿ ॥

ਤਥਾ ਸਵਯੇ ਮਹਲੇ ੫ ਵੇਂ ਕੇ, ਤਿਨਹੋਂਕੇ ਅੰਤ ਮੇ-
ਯਹ ਲਿਖਾ ਹੈ:—“ਅਜੈ ਗੰਗ ਨਾਲੁ ਅਟਲੁ ਸਿਖ
ਸੰਗਤਿਸਭਨਾਵੈ ॥ ਨਿਤਪੁਰਾਣ ਖਾਚੀਅਹਿਵੇਦ ਬ੍ਰਹਮਾ
ਮੁਖ ਗਾਵੈ ॥ ਇਤਿ ॥” ਜਾਂ ਤੇ ਇਤਯਾਦਿਕ ਬਚਨੋਂ
ਦੁਆਰਾ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ ਤੀਰਥ ਯਾਤ੍ਰਾ ਸੂਯੇ ਇਸ਼ਟ ਹੈ।
ਆਪ ਗਏ ਔਰ ਸੰਗਤ ਕੇ ਹੁਕਮ ਦੀਆ ਹੈ, ਤਥਾ
ਗੁਰੂ ਘਰਕੇ ਭੀ ਜੋ ਤੀਰਥ ਹੈਂ। ਯਥਾ ਸੋਰਠ ਮਃ ੫॥
“ਸਿਤਹੁ ਰਾਮ ਦਾਸ ਸਰੋਵਰ ਨੀਕਾ ॥ ਜੋ ਨਾਵੈ ਸੋ
ਕੁਲੁ ਤਰਾਵੈ ਉਧਾਰੁ ਹੋਆ ਹੈ ਜੀਕਾ ॥ ਸਬਦ ੫੭”
ਤਥਾ ਫੁਨਹੇ ਮਃ ੫ “ਹਰਿਗਾਂ ਨਾਨਕ ਕਸ ਮਲ
ਜਾਹਿ ਨਾਇਐ ਰਾਮ ਦਾਸ ਸਰ ॥ ਸਬਦ ੧੦ ॥”
ਇਤਯਾਦਿਕ ਵਾਕਯੋਂ ਸੇ ਬਹੁਤ ਉਪਮਾ ਲਿਖੀ ਹੈ।
ਤਥਾ ਦਮਦਮਾ ਸਾਹਿਬ, ਅਨੰਦ ਪੁਰ ਸਾਹਿਬ, ਹਜ਼ੂਰ
ਸਾਹਿਬ, ਮੁਕਤਸਰ ਸਾਹਿਬ, ਨਨਕਾਣਾ ਸਾਹਿਬ
ਆਦਿਕ ਜੋ ਗੁਰੂ ਸਥਾਨ ਹੈਂ ਸੋ ਭੀ ਪੂਜਨੇ ਯੋਗਜ ਹੈਂ।

ਯਥਾ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ॥ “ਜਿਥੈ ਬਾਬਾ ਪੈਰ ਧਰੇ
ਪੂਜਾ ਆਸਣ ਥਾਪਣੁ ਸੋਆ ॥ ਵਾਰ ੧ ਪੰ: ੨੭ ॥
ਇਤਿ ॥” ਭਾਵ ਪਹਿਲੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ
ਨੇ ਹੀ ਦ੍ਵਾਪਰ, ਤ੍ਰੇਤਾਦਿਕੋਂ ਮੇਂ ਲੀਲਾ ਕਰਕੇ ਤੀਰਥ
ਰਚੇ ਹੈਂ । ਅਬ ਕਲੂ ਮੇਂ ਗੁਰੂ ਰੂਪ ਧਾਰ ਕੇ ਰਚੇ ਹੈਂ
ਤਥਾ ਉਨ ਤੀਰਥੋਂ ਕੀ ਰੱਖਯਾਰਥ ਅਪਨੇ ਸਰਬੱਸ ਕੇ
ਕੁਰਬਾਨ ਕੀਆ ਜਾਂ ਤੇ ਭੀ ਯਹ ਤੀਰਥ ਯਾਤ੍ਰਾ ਰੂਪ
ਬਾੜੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਹੀ ਲਗਾਈ ਹੋਈ ਹੈ । ਇਸਤੇ
ਤੀਰਥ ਯਾਤ੍ਰਾ ਸਰਬੱਤ ਸੰਗਤ ਕੋ ਅਵੱਸ਼ਜ ਕਰਨੀ
ਚਾਹੀਏ ॥

॥ ਵੇਦ ਪੁਰਾਣਾਦਿਕ ॥

ਸ਼ੁਕਾ—ਆਪ ਨੇ ਕਹਾ ਕਿ “ਬਰਤ ਨੇਮ ਕਰ
ਵੇਦ ਸੁਣਿਓ ।” ਸੋ ਵੇਦਾਦਿਕੋਂ ਕਾ ਸੁਣਨਾ ਗੁਰੂ ਮਤ
ਮੇਂ ਨਹੀਂ ਲਿਖਾ । ਯਥਾ ਰਾਗ ਤਿਲੰਗ ਮੇਂ ਕਬੀਰ
ਜੀ ਕਹਿਤੇ ਹੈਂ “ਬੇਦ ਕਤੇਬ ਇਫਤਰਾ ਭਾਈ ਦਿਲ
ਕਾ ਫਿਕਰੁ ਨ ਜਾਇ ॥ ਸਬਦ ੧ ॥” ਤਥਾ ਆਸਾ
ਦੀ ਵਾਰ ਵਿਚੋਂ ਸਲੋਕ ਮ: ੧ “ਪੜਿ ਪੜਿ ਗਡੀ
ਲਦੀਅਹਿ ਪੜਿ ਪੜਿ ਭਰੀਅਹਿ ਸਾਥ ॥ ਪੰ: ੯ ।”
ਤਥਾ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖਵਾਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ੧੦ ॥ “ਸਿਮਰਤ

ਸਾਸਤ ਵੇਦ ਸਭੈ ਬਹੁ ਭੇਦ ਕਹੈ ਹਮ ਏਕ ਨ
ਜਾਨਿਓਂ ॥ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਾਵਤਾਰ ਛੰਦ ੮੬੩ ॥”

ਤਥਾ “ਵੇਦ ਕਤੇਬ ਵਿਖੇ ਹਰਿ ਨਾਹੀ ॥ ਜਾਨ ਲੇਹੁ
ਹਰਿ ਜਨ ਮਨ ਮਾਹੀ ॥ ਬਚਿਤ੍ਰ ਨਾਟਕ ਧਿਃ ੬
ਪੰਨਾ ਪ੬ ॥” ਇਤਯਾਦਿਕ ਐਰ ਭੀ ਵਾਕਯ ਹੈ,
ਤੋ ਆਪ ਵੇਦ ਕਾ ਮੰਡਨ ਕੈਸੇ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋ ?

ਉੱਤ੍ਰ—ਗੁਰਬਾਣੀ ਅਨੁਸਾਰ ਪ੍ਰਥਮ ਤੋ ਆਪ
ਇਫਤਰਾ ਸ਼ਬਦ ਕਾ ਅਰਥ ਕਹੋ ॥

ਉੱਤ੍ਰ—ਫਜ਼ੂਲ, ਕੌਣ ਪੁਛਾਣ ਹੈ ? ਫਾਰਸੀ
ਲਫਜ਼ ਹੈ, ਪਾਰਸੀ ਕਿਤਾਬੋਂ ਮੈਂ ਲਿਖਾ ਹੈ ॥

ਉੱਤ੍ਰ—ਯਹ ਤੁਮ੍ਹਾਰੀ ਪਾਰਸੀ ਕਿਤਾਬੋਂ ਕੋ ਪੱਕੀ
ਬਾਣੀ ਸਮਝ ਕੇ ਐਰ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੇ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਨੂੰ ਕੈਸੇ
ਕੱਚੀ ਜਾਣਕੇ ਤੁਮ੍ਹਾਰਾ ਅਰਥ ਸ੍ਰੀਕਾਰ ਕਰੇ ?

ਸ਼੍ਰੀਕਾ—ਆਪ ਕਹੋ ।

ਉਤ੍ਰ—ਟੀਕਾ ਮੇਂ ਤੋ ਤੀਨ ਅਰਥ ਕਰੇ ਹੈਂ
‘ਇਫਤਰਾ’ ਕਹੀਏ ਖੋਲਨੇ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਵਾ ਪੜਨੇ ਸੇ
ਬਿਨਾਂ ਵਾ ਧਾਰਨੇ ਸੇ ਬਿਨਾ ਇਤਿ ।

ਯਥਾ ਸੋਰਠ ਮਃ ੯॥ ਬੇਦਪੁਰਾਨ ਸਿਮ੍ਰਤਿਕੇਮਤਿ
ਸੁਨਿ ਨਿਮਖ ਨ ਹੀਏ ਬਸਾਵੈ । ਪਰਧਨ ਪਰਦਾਰਾ
ਸਿਉ ਰਚਿਓ ਬਿਰਥਾ ਜਨਮੁ ਸਿਰਾਵੈ । ਸਬਦ ੭ ।

ਤਥਾ ਟੋਡੀ ਮਃ ੫ । ਬੇਦ ਬਖਿਆਨ ਕਰਤ ਸਾਧੂ
ਜਨ ਭਾਗਹੀਨ ਸਮਝਤ ਨਹੀ ਖਲੁ ॥ ਸ਼ਬਦ ੨੬ ॥

ਤਥਾ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖਵਾਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ੧੦ ॥
ਮੁਲਾਰ ਬਿਸਨਪਦ ॥ “ਨਾਹਨ ਗੁਨ ਜਪ ਤਪ
ਨਹ ਸੰਜਮ ਨਾਹਿ ਦਇਆ ਸੀਲ ਬਰਤ ਕੀਨਾ ॥
ਨਾਹਨ ਜੋਗ ਜਗ ਮਖ ਕੀਨਿਓ ਨਾਹਨ ਤੀਰਥਦਾਨ
ਨ ਦੀਨਾ” ॥ ਛੰਦ ੭੯੩ ॥ ਨਾਹਨ ਪੁੰਨ ਅਸਨਾਨ
ਤ੍ਰੈਕਾਲਕ ਨਾਹਨ ਕੰਠੀ ਕੰਠ ਸੁਧਾਰਾ ॥ ਨਾਹਨ ਜੋਗ
ਗਿਯਾਨ ਬਿਗਯਾਨਾ ਸਨਮੁਖ ਸ਼ਸਤ੍ਰ
ਸਮਰ ਨਹ ਧਾਰਾ” ॥ ਛੰਦ ੭੯੪ ॥
ਸਰਬਲੋਹ ਧਿਃ ੨ ॥ ਤਥਾ “ਨਾਹਨ ਸਾਧ ਕੇ ਸੰਗ
ਕੀਓ ਪਸੁ ਨਾਹਨ ਤੀਰਥ ਗਵਨ ਕਰਾਇਓ ॥
ਨਾਹਨ ਬਰਤ ਤਪਸਿਆ ਕੀਨਉ ਨਾਹਨ ਜਾਚਕ
ਦਾਨ ਦਿਵਾਇਓ ॥ ਬੈਸਗਈ ਬਿਖਯਨ ਸੰਗ ਬੈਸਕੈ
ਅਉਧ ਘਟਿਓ ਹੁਣ ਕਾਲ ਨਿਆਰਾਇਓ ॥ ਭਉਰ
ਗਏ ਬਗ ਬੈਠੇ ਆਇਕੈ ਨਿਸ ਭੋਰ ਭਈ ਕਛੁ ਹਾਥ
ਨ ਆਇਓ” ॥ ਸਰਬਲੋਹ ਧਿਃ ੨ ਛੰਦ ੮੫੪ ॥
ਵਿਸਥਾਰ ਵਿਚ ਦੇਖੋ ਇਤਿ ॥ ਤਥਾ ਸੂਹੀ ਕੀ ਵਾਰ
ਵਿਚੋਂ ਮਃ ੧ ॥ “ਦੀਵਾ ਬਲੈ ਅੰਧੇਰਾ ਜਾਇ ॥ ਬੇਦ
ਪਾਠ ਮਤਿ ਪਾਪਾ ਖਾਇ ॥ ਪੈਃ ੧੭”

ਟੀਕਾ:-ਜੈਸੇ ਦੀਪਕ ਬਲਨੇ ਸੇ ਅੰਧਕਾਰ ਨਿਬਿਤ ਹੋਤਾ ਹੈ, ਤੈਸੇ
ਵੇਦ ਕਾ ਪਾਠ ਬੁੱਧੀ ਕੇ ਪਾਪੋਂ ਕੋ ਖਾ ਲੇਤਾ ਹੈ ॥

ਤਥਾ ਸ੍ਰੀਮੁਖ ਵਾਕ੍ਯ ਪਾਤਸਾਹੀ ੧੦ “ਅਥਰਵ
ਬੇਦ ਪਠਿਯੰ ॥ ਸੁਣੇ ਪਾਪ ਨਠਿਯੰ” ॥ ਪਾਠਅੰਤਰ ॥
“ਰਿਗੰਬੇਦ ਪਠਿਯੰ” ॥ ਵਿਚਿਤ੍ਰਨਾਟਕ ਧਿ ੪੪ ॥
ਤਥਾ ਰਾਮਕਲੀ ਮਃ ੫ “ਚਾਰਿ ਪੁਕਾਰਹਿ ਨਾ ਤੂ
ਮਾਨਹਿ ਖਟੁ ਭੀ ਏਕਾ ਬਾਨ ਬਖਾਨਹਿ ॥ ਦਸ
ਅਸਟੀ ਮਿਲਿ ਏਕੋ ਕਹਿਆ ॥ ਤਾ ਭੀ ਜੋਗੀ ਭੇਦੁ ਨ
ਲਹਿਆ” ਸਬਦ ੧੨ ॥ ਤਥਾ ਰਾਮਕਲੀ ਮਃ ੫ ॥

ਸੰਤ ਸਭਾ ਮਿਲਿ ਕਰਹੁ ਬਖਿਆਣ ।

ਸਿੰਮ੍ਰਿਤਿ ਸਾਸਤ ਬੇਦ ਪੁਰਾਣ ॥

॥ ਸਬਦ ੫੪ ॥

ਤਥਾ ਰਾਮਕਲੀ ਅਸਟਪਦੀਆ ਮਃ ੧ “ਵਾਰੈ
ਵਾਦੁ ਨ ਬੇਦੁ ਬਿਚਾਰੈ ॥ ਆਪਿ ਡੂਬੈ ਕਿਉ ਪਿਤਰਾ
ਤਾਰੈ ॥ ਅਸਟਪਦੀ ੪ ॥

ਟੀਕਾ:- ਜੋ ਪੁਰਖ ਬਾਦ ਕਹੀਏ ਝਗੜੋ ਕੋ ਕਰਤੇ ਹੈਂ, ਔ ਵੇਦ ਕਾ
ਬਿਚਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰਤੇ, ਵਹ ਆਪ ਤੋ ਡੂਬੇ ਹੈਂ ਪਿਤਰੋਂ ਕੋ ਕੈਸੇ ਤਾਰੇਂਗੇ ।

ਤਥਾ ਸਾਰਗ ਮਃ ੫ “ਸੰਤ ਸਭਾ ਕੀ ਨਿੰਦਾ
ਕਰਤੇ ਡੂਬੇ ਸਭ ਅਗਿਆਨ ॥ ਤਥਾ ਸਾਸਤ੍ਰ ਬੇਦ ਕੀ
ਬਿਧਿ ਨਹੀ ਜਾਣਹਿ ਬਿਆਪੇ ਮਨਕੈ ਮਾਨ”
। ਸਬਦ ੨ ॥ ਤਥਾ ਆਸਾ ਮਃ ੫ “ਮਾਇਆ ਕੀ

ਕਿਰਤ ਛੋਡਿ ਗਵਾਈ ਭਗਤੀ ਸਾਰ ਨ ਜਾਨੈ ॥ ਬੇਦ
ਸਾਸਤ੍ਰ ਕਉ ਤਰਕਨ ਲਾਗਾ ਤਤੁ ਜੋਗ ਨ ਪਛਾਨੈ”
ਸਬਦ ੪੨ ॥ ਤਥਾ ਆਸਾ ਅਸਟਪਦੀਆ ਮਃ ੩
“ਸਾਸਤ੍ਰ ਬੇਦੁ ਸਿੰਮ੍ਰਿਤਿ ਸਰੁ ਤੇਰਾ ਸੁਰਸਰੀ ਚਰਣ
ਸਮਾਣੀ ॥ ਤਥਾ “ਚਾਰੇ ਵੇਦ ਧ੍ਰੁਹਮੇ ਕਉ ਦੀਏ ਪੜਿ
ਪੜਿ ਕਰੇ ਵੀਚਾਰੀ ॥ ਤਾਕਾ ਹੁਕਮ ਨ ਬੂਝੈ ਬਪੁੜਾ
ਨਰਕਿ ਸੁਰਗਿ ਅਵਤਾਰੀ” ॥ ਅਸਟਪਦੀ ੧ ॥

ਅਰਥ—ਜੋ ਬੀਚਾਰਾ ਜੀਵ ਤਿਸ ਵੇਦ ਕਾ ਤੱਤੁ ਰੂਪ ਹੁਕਮ ਨਾ ਸਮਝ
ਨੇ ਕਰਕੇ ਵਾਸਨਾ ਸੇ ਬੰਧਾਇਮਾਨ ਹੋਕਰ ਨਰਕ ਸੁਰਗ ਮੇਂ ਬਾਰੰਬਾਰ
ਜਨਮਤਾ ਮਰਤਾ ਰਹਿਤਾ ਹੈ ॥

ਯਥਾ ਮਾਰੂ ਵਾਰ ਮਃ ੩ ॥ “ਸਿੰਮ੍ਰਿਤਿ ਸਾਸਤ੍ਰਨ
ਸੋਧਨੀ ਮਨਮੁਖ ਵਿਗੁਤੇ ॥ ਪੈਃ ੧੯ ॥”

ਅਰਥ—ਜੋ ਸਿੰਮ੍ਰਿਤਿ ਸਾਸਤ੍ਰਾਂ ਕੋ ਨਹੀਂ ਖੋਜਤੇ ਸੋ ਮਨਮੁਖ
ਖਰਾਬ ਹੁਏ ਹੈ ॥

ਤਥਾ ਮਾਰੂ ॥ “ਹਰਿ ਜੀਉ ਅਹੰਕਾਰੁ ਨ ਭਾਵਈ
ਵੇਦ ਕੂਕਿ ਸੁਣਾਵਹਿ ॥ ਪੈਃ ੯ ॥” ਤਥਾ ਚਾਰਾ ਆਸਾ
ਮਃ ੧ ॥ ਪਟੀ ਲਿਖੀ “ਚਰੈ ਚਾਰਿ ਵੇਦ ਜਿਨਿ ਸਾਜੇ
ਚਾਰੇ ਖਾਣੀ ਚਾਰ ਜੁਗਾ ॥” ਤਥਾ ਪ੍ਰਭਾਤੀ ਕਬੀਰ ਜੀ
“ਬੇਦ ਕਤੇਬ ਕਹਹੁ ਮਤ ਬੂਠੇ ਬੂਠਾ ਜੋ ਨ ਬਿਚਾਰੈ।
ਸਬਦ ੪ ॥” ਤਥਾ ਭੈਰਉ ਕਬੀਰ ਜੀ “ਦਿਲ ਖਲ
ਹਲੁ ਜਾਕੈ ਜਰਦ ਰੂਬਾਨੀ ॥ ਛੋਡਿ ਕਤੇਬ ਕਰੈ

ਸੈਤਾਨੀ ॥ ਸਬਦ ੧੫ ॥” ਤਥਾ ਰਾਮਕਲੀ ਮਃ ੩
 ਅਨੰਦ “ਵੇਦਾ ਮਹਿ ਨਾਮੁ ਉਤਮੁ ਸੋ ਸੁਣਹਿ ਨਾਹੀ
 ਫਿਰਹਿ ਜਿਉ ਬੇਤਾਲਿਆ ॥ ਪੈਃ ੧੯।” ਤਥਾ ਮਾਰੂ
 ਵਾਰ ਮਃ ੩ “ਸਿਮ੍ਹਿਤਿ ਸਾਸਤ ਸੋਧਿ ਦੇਖੁ ਉਤਮੁ
 ਹਰਿ ਦਾਸਾ ॥ ਪੈਃ ੧੦ ॥” ਤਥਾ ਨਟ ਅਸਟਪਦੀਆ
 ਮਃ ੪ “ਸਾਸਤ੍ਰ ਬੇਦ ਸੋਧਿ ਸੋਧਿ ਦੇਖੇ ਮੁਨਿ ਨਾਰਦ
 ਬਚਨ ਪੁਕਾਰੇ ॥ ਰਾਮ ਨਾਮੁ ਪੜਹੁ ਗਤਿ ਪਾਵਹੁ
 ਸਤਸੰਗਤਿ ਗੁਰਿ ਨਿਸਤਾਰੇ ॥ ਅਸਟਪਦੀ ੬ ॥”
 ਤਥਾ ਪ੍ਰਭਾਤੀ ਮਃ ੧ “ਸੁਰਤੀ ਕੈ ਮਾਰਗਿ ਚਲਿ ਕੈ
 ਉਲਟੀ ਨਦਰਿ ਪ੍ਰਗਾਸੀ ॥ ਮਨਿ ਵੀਚਾਰਿ ਦੇਖੁ ਬ੍ਰਹਮ
 ਗਿਆਨੀ ਕਉਨੁ ਗਿਰਹੀ ਕਉਨੁ ਉਦਾਸੀ ॥ ਸਬਦ ੮ ॥

ਟੀਕਾ—ਜਿਨ ਪੁਰਸ਼ੋਂ ਕੀ ਵੇਦ ਮਾਰਗ ਮੇਂ ਚਲ ਕੇ ਸੰਸਾਰ ਤੋਂ
 ਬਿਰਤੀ ਉਲਟੀ ਹੈ ਤਿਨ ਕੋ ਬ੍ਰਹਮ ਦਿਲੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ੀ ਹੈ ॥

ਤਥਾ ਪ੍ਰਭਾਤੀ ਮਃ ੧ ॥ “ਗੁਰਪਰਸਾਦੀ ਵਿਦਿਆ
 ਵੀਚਾਰੈ ਪੜਿ ਪੜਿ ਪਾਵੈ ਮਾਨੁ ॥ ਆਪਾ ਮਧੇ ਆਪੁ
 ਪਰਗਾਸਿਆ ਪਾਇਆ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਨਾਮੁ ॥ ਸਬਦ ੧੭ ॥”
 ਤਥਾ ਆਸਾ ਮਃ ੧ ॥ ਵਿਦਿਆ ਵੀਚਾਰੀ ਤਾਂ ਪਰ-
 ਉਪਕਾਰੀ ॥ ਸਬਦ ੨੫ ॥ ਤਥਾ ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ
 ਮਃ ੧ ॥ “ਕਲਿ ਮਹਿ ਬੇਦੁ ਅਥਰਬਣੁ ਹੂਆ ਨਾਉ
 ਖੁਦਾਈ ਅਲਹੁ ਭਇਆ ॥ ਪੈਃ ੧੩ ॥

ਤਥਾ ਮਾਝ ਅਸਟਪਦੀਆ ਮਃ ੩ । ਵੇਦੁ ਪੁਕਾਰੈ
ਤ੍ਰਿਬਿਧਿ ਮਾਇਆ॥ ਮਨਮੁਖ ਨ ਬੂਝਹਿ ਦੂਜੈ ਭਾਇਆ
। ਅਸਟਪਦੀ । ੩੦ । ੩੧ ।

ਤਥਾ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ । ਦੀਨ ਦੁਨੀ ਦਾ ਬੰਮ
ਹੋਇ ਭਾਰ ਅਥਰਵਣ ਬੰਮ ਖਲੋਤਾ॥ ਵਾਰ ੨੪ ਪੈਃ ੧੫

ਤਥਾ ਜਨਮਸਾਖੀ । ਬੇਦ ਅਥਰਵਣ ਬਾਹਰੇ ਜੇ
ਕੋ ਕਰਮ ਕਰੇ । ਤਿਸ ਸਿਰ ਗਜਬ ਸ਼ਿਤਾਨ ਦਾ ਰੱਬ
ਨ ਵੇਈ ਦੇ । ਸਾਖੀ ਮੱਕੇ ਦੀ । ਪੰਃ ੧੪੭ ॥

ਤਥਾ ਚੌਃ । ਸੁਰ ਸੁਰਤੀ ਨਿੰਦਕ ਜੇ ਅਭਿਮਾਨੀ ।
ਰੈਰਬ ਨਰਕ ਪਰੈਂ ਤੇ ਪ੍ਰਾਨੀ । ਕਲਪ ਕਲਪ ਭਰ
ਇਕ ਇਕ ਨਰ ਕਾ॥ ਪਰਹ ਜੋ ਦੁਖਹਿ ਸੁਰਤੀ ਕਰ
ਤਰਕਾ । ਤੁਲਸੀ ਰਾਮਾਇਣ ਉਤਰ ਕਾਂਡ ਇਤਿ ॥

ਤਥਾ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ॥ ਰਾਮਾਇਣ ਜੁਗ ਜੁਗ
ਅਟਲ ਸੇ ਉਧਰੇ ਜੋ ਆਏ ਸਰਨਾ । ਵਾਰ ੩੧ ਪੈਃ ੧੮

ਤਥਾ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ—ਕੁਟ ਕੁਟ ਸਣਿ ਕਿਰ-
ਤਾਸ ਕਰ ਹਰਿ ਜਸ ਲਿਖ ਪੁਰਾਣ ਸੁਣਾਵੈ । ਪਤਤ
ਪੁਨੀਤ ਕਰੇ ਜਨ ਭਾਵੈ । ਵਾਰ ੨੫ । ਪੈਃ ੧੯ ॥

ਤਥਾ ਆਦ ਗੁਰੂ ਜੀ ਪਾਸ ਕਰਤਾਰਪੁਰੇ ਵਿਚ
ਵੇਦ ਪਾਠੀ ਤੇ ਪਾਠ ਕਰੈ ਐਰ ਸਿਖ ਬਾਣੀ ਪੜਤੈ
ਰਹਿਣ । ਜਨਮਸਾਖੀ ਪੰਃ ੬੨੯ ॥

ਤਥਾ ਗਉੜੀ ਬਾਵਨ ਅਖਰੀ ਮਃ ੫ । ਸਃ । ਘੋਖੇ
ਸਾਸਤ੍ਰ ਬੇਦ ਸਭ ਆਨ ਨ ਕਥਤਉ ਕੋਇ । ਆਦਿ
ਜੁਗਾਦੀ ਹੁਣਿ ਹੋਵਤ ਨਾਨਕ ਏਕੈ ਸੋਇ । ਸਃ ॥ ਪੈਃ ੨੦ ॥

ਤਥਾ ਗਉੜੀ ਸੁਖਮਨੀ ਮਃ ੫ । ਸਃ । ਬਹੁ ਸਾਸਤ੍ਰ
ਬਹੁ ਸਿਮ੍ਰਿਤੀ ਪੋਖੇ ਸਰਬ ਢਢੋਲਿ । ਪੂਜਸਿ ਨਾਹੀ
ਹਰਿ ਹਰੇ ਨਾਨਕ ਨਾਮੁ ਅਮੋਲ । ਸਃ । ਤੀਜੀ ਅਸਟ-
ਪਦੀ ਵਾ ।

ਤਥਾ ਸਿਰੀ ਰਾਗ ਅਸਟਪਦੀਆ ਮਃ ੧ । ਬੇਦੁ
ਪੁਕਾਰੇ ਵਾਚੀਐ ਬਾਣੀ ਬ੍ਰਹਮ ਬਿਆਸੁ । ਮੁਨਿ ਜਨ
ਸੇਵਕ ਸਾਧਿ ਕਾ ਨਾਮਿ ਰਤੇ ਗੁਣ ਤਾਸੁ । ਅਸਟਪਦੀ ੭

ਤਥਾ ਸਿਰੀਰਾਗ ਮਃ ੧ । ਭਾਈ ਰੇ ਗੁਰ ਬਿਨੁ
ਗਿਆਨੁ ਨ ਹੋਇ । ਪੂਛਹੁ ਬ੍ਰਹਮੈ ਨਾਰਦੈ ਬੇਦ
ਬਿਆਸੈ ਕੋਇ ॥ ਅਸਟਪਦੀ ੧੦ ॥

ਸੰਕਾ—ਬੇਦ ਤੋ ਬ੍ਰਹਮਣੇ ਕੇ ਬਣਾਏ ਹੂਏ ਹੈਂ ਇਨ
ਮੇਂ ਕਿਆ ਪੜਾ ਹੈ ?

ਉਤ੍ਰ—ਅਰੇ ਦੁਰ ਆਤਮਾ ਜਰਾ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ
ਦੀਆਂ ਪਿਛਲੀਆਂ ਤੁਕਾਂ ਵਲ ਤੋ ਧਿਆਨ ਕਰ ਨਰਕ
ਨੂੰ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਇਰਾਦਾ ਕਿਉਂ ਕਰਦਾ ਹੈਂ, ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ
ਨਾਨਕਦੇਵ ਜੀ ਤੋ ਐਸੇ ਫੁਰਮਾਇ ਰਹੇ ਹੈਂ । ਰਾਮਕਲੀ
ਮਃ ੧ ॥ ਦਖਣੀ ਓਅੰਕਾਰੁ ॥ ਓਅੰਕਾਰਿ ਬੇਦ ਨਿਰ-

ਮਏ (ਨਿਰਮਏ ਕਹੀਏ ਪ੍ਰਗਟੇ) ਜਾਂਤੇ ਇਸ ਵਿਚਾਰ
ਲੀਏ ਮਾਝ ਕੀ ਵਾਰ ਵਿਚੋਂ ਮਃ ੨ । “ਸਤੀ ਪਹਰੀ
ਸਤੁ ਭਲਾ ਬਹੀਐ ਪੜਿਆ ਪਾਸਿ ॥ ਓਥੈ ਪਾਪ ਪੁੰਨ
ਬੀਚਾਰੀਐ ਕੂੜੈ ਘਟੈ ਰਾਸਿ ॥ ਸਃ ਪੈਃ ੧੮ ਦਾ ॥

ਤਥਾ ਰਾਮਕਲੀ ਦੀ ਵਾਰ ਮਃ ੩ ਸਃ ਮਃ ੩ ॥
ਜਾਇ ਪੁਛਹੁ ਸਿਮ੍ਰਿਤਿ ਸਾਸਤ ਬਿਆਸ ਸੁਕ ਨਾਰਦ
ਬਚਨ ਸਭ ਸ੍ਰਿਸਟਿ ਕਰੇਨਿ ॥ ਸਃ ਪੈਃ ੧੦ ਵੀਂ ਦਾ ॥

ਤਥਾ ਮਾਰੂ ਕਬੀਰ ਜੀ ॥ ਨਾਰਦ ਬਚਨ ਬਿਆਸ
ਕਹਤ ਹੈ ਸੁਕ ਕਉ ਪੁਛਹੁ ਜਾਈ ॥ ਕਹਿ ਕਬੀਰ ਰਾਮੈ
ਰਮਿ ਛੂਟਹੁ ਨਾਹਿ ਤ ਬੂਡੇ ਭਾਈ ॥ ਸਬਦ ੧ ॥

ਤਥਾ ਸੋ ਸਾਖੀ ਉਕਤ ॥ ਬੇਦ ਕੀ ਰੀਤ ਕੋ
ਤਿਆਗ ਕਰੇ ਨਹ ਕ੍ਰਿਯਾ ਕੋ ਮਾਨ ਸੋ ਸਿਖ ਸੜਾਵੈ ॥
ਸਾਖੀ ੮ ॥ “ਤਥਾ ਬੇਦ ਸਾਸਤ ਗੁਰ ਵਾਕ ਕੋ ਧਾਰੈ ॥
ਅਵਰ ਬਿਆਧ ਸਮ ਸਗਰੀ ਟਾਰੈ ॥ ਸਾਖੀ ੯੨ ॥

ਤਥਾ ਬਚਨ ਸਾਸਤ੍ਰੋਂ ਕਾ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੋ ਇਸ਼ਟ ਮਾਨਨਾ
ਹੀ ਜੋਗ ਹੈ ਸਾਖੀ ੩੨ ॥ ਤਥਾ “ਅਨਪੜਿਆ ਅੰਧਾ
ਜੋ ਚਲੇ ਸਮਝ ਨ ਆਵੈ ਕਾਇ ॥ ਬਾਣੀ ਜਿਨਕੀ ਸੁਧ
ਹੈ ਤਿਸੈ ਮਿਲੈ ਹਰਿ ਰਾਇ ॥ ਸਾਖੀ ੨੯ ॥” ਤਥਾ “ਸੁਣ
ਕਰ ਸਾਸਤ੍ਰ ਗਰਬ ਗਵਾਵੈ ॥ ਕਾਹੂੰ ਬਸਤ ਸੋ
ਨੇਂਹੁ ਨ ਲਾਵੈ ॥ ਸਾਖੀ ੭੯ ॥ ਤਥਾ “ਉਸਤਤ

ਨਿੰਦਾ ਪਰ ਹਰੇ ਦੰਭ ਈਰਖਾ ਮਾਨ ॥ ਬੇਦ ਵਾਕ
ਸਮ ਗੁਰ ਬਚਨ ਸਭ ਸੰਤਨ ਪ੍ਰਵਾਣ ॥ ਸਾਖੀ ੯੦ ॥
ਸੋ ਸਾਖੀ ਇਤਿ ॥”

ਤਥਾ ਗੁਰ ਬਿਲਾਸ ਉਕਤ ॥ ਚੋਪਈ
ਚਹੁਖਟ ਨੈ ਕਾ ਸਾਰ ਨਿਕਾਰਾ ॥
ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਬਾਣੀ ਵਿਸਤਾਰਾ ॥

ਧਿਃ ੪ ਪੰਨਾ ੩੫ ॥

ਤਥਾ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ
ਜੀ ਕੋ ਕਹਤੇ ਹੈਂ । ਚੋਪਈ—

ਪੋਥੀਆਂ ਇਹੁ ਗੁਰ ਬੇਦ ਸੁ ਬਾਣੀ ॥
ਹਮ ਲਿਆਏ ਤੁਮ ਪੈ ਇਕ ਠਾਣੀ ॥

ਧਿਃ੪ ਪੰਨਾ ੫੮ ਗੁਰ ਬਿਲਾਸ ਇਤਿ ॥

ਭਾਵ ਇਨ ਪੂਰਬੋਕਤ ਸਰਬ ਵਾਕਯੋਂ ਸੇ ਵੇਦ
ਪੁਰਾਣ, ਸਿਮ੍ਰਿਤੀ ਆਦਿਕੋਂ ਕਾ ਮੰਡਨ ਸਿੱਧ ਹੂਆ ।
ਤਥਾ ਗੁਰਬਾਣੀ ਸੇ ਵੇਦ ਬਾਣੀ ਕਾ ਅਭੇਦ ਕਹਾ । ਜਾਂ
ਤੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਕਾ ਨਿੰਦਕ ਵੇਦ ਕਾ ਨਿੰਦਕ ਹੈ ਐਰ
ਵੇਦ ਬਾਣੀ ਕਾ ਨਿੰਦਕ ਗੁਰਬਾਣੀ ਕਾ ਨਿੰਦਕ ਹੈ,
ਯਹ ਨਿਸ਼ਚੇ ਹੂਆ ॥

ਤਥਾ ਸੋਰਠ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ॥ ਨਾਨਾ ਖਿਆਨ
ਪੁਰਾਨ ਬੇਦ ਬਿਧਿ ਚਉਤੀਸ ਅਖਰ ਮਾਹੀਂ ॥ ਬਿਆਸ

ਬਿਚਾਰਿ ਕਹਿਓ ਪਰਮਾਰਥੁ ਰਾਮ ਨਾਮ ਸਚਿਨਾਹੀ
 ॥ ਸਬਦ ੪ ॥ ਅਰਥ ਦੇਖੋ ਟੀਕਾ ਮਹਾਰਾਜਾ ਸਾਹਿਬ
 ਫਰੀਦਕੋਟ ਵਾਲਾ ਮੇਂ, ਵਿਸਥਾਰ ਭੈ ਸੇ ਨਹੀਂ ਲਿਖਾ।
 ਇਸ ਰੀਤ ਸੇ ਵੇਦ, ਪੁਰਾਣ, ਸਿਮ੍ਰਿਤੀ, ਇਤਹਾਸ,
 ਤੀਰਥ, ਦੇਵਾਦਿਕ ਇਨ ਸਭ ਕੇ ਮੰਡਨ ਮੇਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ
 ਜੀ ਕੇ ਅਧਿਕ ਵਾਕਯ ਪ੍ਰਮਾਣ ਹੋਨੇ ਤੇ ਯਹ ਪਖਯ
 ਪ੍ਰਬਲ ਹੈ ਔਰ ਪੂਰਬੋਕਤ ਨਿਸ਼ੇਧਕ ਵਾਕਯ ਤਿਨਕਾ
 ਤਾਤਪਰਯ ਵੇਦ ਕੀ ਆਗਯਾ ਨਾ ਮਾਨਨੇ ਵਾਲੇ, ਵੇਦ
 ਰਹੱਸਯ ਕੇ ਅਗਯਾਨੀ ਤਥਾ ਲੋਭੀ ਸ਼ਾਰਥ ਪਰਾਇਣ
 ਵੇਦਕਾ ਪਾਠਮਾਤ੍ਰ ਕਰਨੇ ਵਾਲੇ ਪਖੰਡੀਯੋਂ ਕਾ ਨਿਸ਼ੇਧ
 ਹੈ। ਵੇਦ ਭਗਵਾਨ ਤਥਾ ਸਿਮ੍ਰਿਤੀ ਆਦਿਕੋਂ ਕਾ
 ਖੰਡਨ ਨਹੀਂ ਹੈ ॥

॥ ਅਵਤਾਰ ॥

ਸ਼੍ਰੀਕਾ—ਆਪ ਕਹਤੇ ਹੋ ਕਿ ਦੇਵਤਾਦਿਕੋਂ ਕਾ
 ਖੰਡਨ ਨਹੀਂ ਕੀਆ ਗੁਰੂ ਜੀ ਤੋ ਪ੍ਰਤੱਖਯ ਅਵਤਾਰੋਂ
 ਕਾ ਭੀ ਖੰਡਨ ਕਰ ਰਹੇ ਹੈਂ ॥

ਯਥਾ ਦੇਵ ਗੰਧਾਰੀ ਪਾਤਸਾਹੀ ੧੦ ॥

ਬਿਨ ਹਰਿ ਨਾਮ ਨ ਬਾਚਨ ਪੈ ਹੈ ॥ ਚੇਦਹ ਲੋਕ
 ਜਾਹਿ ਬਸ ਕੀਨੇ ਤਾਤੇ ਕਹਾਂ ਪਲੈ ਹੈ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥

ਰਾਮ ਰਹੀਮ ਉਬਾਰਿ ਨ ਸਕਿ ਹੈ ਜਾ ਕਰ ਨਾਮ ਰਹੈ
 ਹੈ ॥ ਬ੍ਰਹਮਾ ਬਿਸਨ ਰੁਦ੍ਰ ਸੂਰਜ ਸਸਿ ਤੇ ਬਸਿ ਕਾਲ
 ਸਭੈ ਹੈ ॥ ਬੇਦ ਪੁਰਾਨ ਕੁਰਾਨ ਸਭੈ ਮਤ ਜਾ ਕਰ
 ਨੇਤ ਕਹੈ ਹੈ ॥ ਇੰਦ੍ਰ ਫਨਿੰਦ੍ਰ ਮੁਨਿੰਦ੍ਰ ਕਲਪ ਬਹੁ
 ਧਿਆਵਤ ਧਿਆਨ ਨ ਐ ਹੈ ॥ ੨ ॥ ਜਾ ਕਰ ਰੂਪ
 ਰੰਗ ਨਹ ਜਨਿਯਤ ਸੋ ਕਿਮ ਸਿਆਮ ਕਹੈ ਹੈ ॥
 ਛੁਟਿ ਹੋ ਕਾਲ ਜਾਲ ਤੇ ਤਬ ਹੀ ਤਾਹਿਚਰਣ ਲਪਟੈ
 ਹੈ ॥ ਸ੍ਰੀ ਪਾਰਸ਼ਾਵਤਾਚੰਤ ॥

ਤਥਾ ਸਵੈਯਾ ॥ ਬ੍ਰਹਮ ਮਹੇਸੁਰ ਬਿਸਨੁ ਸਚੀਪਤਿ
 ਅੰਤ ਫਸੇ ਜਮ ਫਾਸ ਪਰੈਂਗੇ ॥ ੬੪ ੮ ॥ ਅਕਾਲ
 ਉਸਤਤ ॥ ਤਥਾ ਕਿਉਂ ਕਹੁ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਕ੍ਰਿਪਾਨਿਧ ਹੈ
 ਕਿਹ ਕਾਜ ਤੇ ਬੱਧਕ ਬਾਣ ਲਗਾਯੋ, ਐਰ ਕੁਲੀਨ
 ਉਧਾਰਤ ਜੋ ਕਿੰਹ ਤੇ ਅਪਨੋ ਕੁਲ ਨਾਸ ਕਰਾਯੋ ॥
 ਆਦਿ ਅਜੂਨਿ ਕਹਾਇ ਕਹੋ ਕਿਮ ਦੇਵਕ ਕੈ ਜਠ-
 ਰੰਤਰ ਆਯੋ । ਤਾਤ ਨ ਮਾਤ ਕਹੈ ਜਿਹ ਕੋ ਤਿਹ
 ਕਿਉ ਵਸੁਦੇਵਹਿ ਬਾਪਿ ਕਹਾਯੋ ॥ ਸਵੈਯਾ ੧੪ ॥
 ਇਤਯਾਦਿਕ ਐਰ ਭੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ ਵਾਕਯ ਹੈਂ । ਆਖ
 ਕਹਤੇ ਹੋ ਖੰਡਨ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕੀਆ ।

ਉੱਤਰ ਚੈਃ ਜਿਉਂ ਕੂਕਰ ਕੋ ਮਾਰਤ ਕੋਈ ।

ਦੋਸ਼ ਲਸ਼੍ਰਿਕਾ ਜਾਨਤ ਸੋਈ ॥

ਮੁਖ ਪਸਾਰ ਤਾਂਕੋ ਗਹ ਲੇਤ ।

ਹਤਨ ਹਾਰ ਕੋ ਤਿਆਗ ਸੁਦੇਤ ॥

ਸ੍ਰਾਨ ਦ੍ਰਿਸ਼੍ਟਿ ਇਹੁ ਮਨ ਮੁਖ ਧਾਰੈ ।

ਕਲਪੈ ਨਰਨ ਬਿਖੈ ਇਹੁ ਮਾਰੈ ॥

॥ ਰਾਸ ੮ ਅੰਸੁ ੪੦ ॥ ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਗ੍ਰੰਥ ਇਤਿ ॥

ਭਾਵ ਹੁਕਮ ਤੋਂ ਗੁਰੂਜੀ ਫੁਰਮਾ ਰਹੇ ਹੈਂ ਝਗੜਾ
ਹਮਾਰੇ ਸਾਥ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋ ॥ ਯਾਂ ਤੇ ਉੱਤਰ ਸੁਣੋ
ਪ੍ਰਿਥਮ ਤੋ ਸੋਰਠ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ੧੦ “ਪ੍ਰਭ ਜੂ ਤੋ ਕਹਿ
ਲਾਜ ਹਮਾਰੀ ਨੀਲਕੰਠ ਨਰ ਹਰਿ ਨਾਰਾਇਣ, ਨੀਲ
ਬਸਨ ਬਨਵਾਰੀ ॥ ਪਾਰਸ ਨਾਥ ਅਵਤਾਰਾਂਤ” ਯਹ
ਸਾਰਾ ਸ਼ਬਦ ਸਗੁਣ ਮੂਰਤੀ ਕਾ ਪ੍ਰਤੀਪਾਦਕ ਹੈ:—

ਯਦਪਿ ਮੈ ਨ ਗਨੇਸਹਿ ਪ੍ਰਿਥਮ ਮਨਾਉ ।

ਕਿਸਨ ਬਿਸਨ ਕਵਹੂੰ ਨ ਧਿਆਉ ॥

ਕਾਨ ਸੁਨੈ ਪਹਚਾਨ ਨ ਤਿਨ ਸੋ ।

ਲਿਵ ਲਾਗੀ ਮੋਰੀ ਪਗ ਇਨ ਸੋ ॥

॥ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾਵਤਾਰ ਛੰ: ੪੩੩ ॥

ਤਥਾ ਬਿਲਾਵਲ ਚੌਂਡ ਨਾਮ ਦੇਵ ਜੀ “ਪਾਂਡੇ
ਤੁਮਰਾ ਰਾਮਚੰਦੁ ਸੋ ਭੀ ਆਵਤ ਦੇਖਿਆ ਥਾ । ਰਾਵਨ
ਸੇਤੀ ਸਰਬਰ ਹੋਈ ਘਰ ਕੀ ਜੋਇ ਗਵਾਈ ਥੀ ॥

ਤਥਾ ਅਕਾਲ ਉਸਤਤ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਵਾਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ੧੦
ਭੁਜੰਗ ਪ੍ਰਯਾਤ ਛੰਦ:—

ਨ ਜਾਤੰ ਨ ਪਾਤੰ ਨ ਰੂਪੰ ਨ ਰੰਗੰ ।

ਨਮੋ ਆਦਿ ਅਭਿਰੰਗੋ ਨਮੋ ਆਦਿ ਅਭਿਰੰਗੋ ।

ਕਿਤੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਸੇ ਕੀਟ ਕੋਟੈ ਉਪਾਏ ।

ਉਸਾਰੇ ਗੜੇ ਫੇਰ ਮੇਟੇ ਬਨਾਏ ॥

ਅਗਾਧੇ ਅਭੈ ਆਦਿ ਅਦ੍ਵੈ ਅਬਨਾਸੀ ।

ਪਰੇਅੰਪਰਾ ਪਰਮ ਪ੍ਰਗਯਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ੀ ।

॥ ਛੰਦ ਏ ॥ ੯੬ ॥

ਤਥਾ ਰਾਗ ਕਲਿਯਾਨ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ੧੦ “ਕਹਾ
ਭਯੋ ਜੋ ਆਨ ਜਗਤ ਮੈ ਦਸਕ ਅਸੁਰ ਹਰਿ ਘਾਏ ॥
ਅਧਿਕ ਪ੍ਰਪੰਚ ਦਿਖਾਇ ਸਭਨ ਕਹ ਆਪਹਿ ਬ੍ਰਹਮ
ਕਹਾਏ” ਇਤਯਾਦਿਕ ਜੋ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ ਸਗੁਣ
ਮੂਰਤੀ ਕੇ ਨਿਖੇਧਕ ਵਚਨ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੋਤੇ ਹੈਂ, ਤਿਨਕਾ
ਤੋ ਯਹ ਤਾਤਪ੍ਰਯ ਹੈ, ਪ੍ਰਥਮ ਤੋ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮ ਤਥਾ
ਸ੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾਦਿਕ ਅਵਤਾਰੋਂ ਕੀ ਉਸਤਤ ਤਥਾ ਦਸ
ਗੁਰੂਓਂ ਸੇ ਅਭੇਦ ਸ੍ਰਵਣ ਕਰੋ ॥ ਤਥਾ ਗੌਡ ਨਾਮ
ਦੇਵ ਜੀ:—ਹਰਿ ਹਰਿ ਕਰਤਿ ਪੂਤਨਾ ਤਰੀ ।

ਬਾਲ ਘਾਤਨੀ ਕਪਟਹ ਭਰੀ ॥

ਸਿਮਰਨ ਦ੍ਰੋਪਦ ਸੁਤ ਉਧਰੀ ।

ਗਉਤਮ ਸਤੀ ਸਿਲਾ ਨਿਸਤਰੀ ॥

ਤਥਾ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ “ਰੰਗ ਮਹਲ ਰੰਗ
ਰਾਗ ਵਿਚ ਦਸਰਥ ਕੋਸਲਿਆ ਰਲਿਆਲੇ ॥ ਮਤਾ
ਪਕਾਇਨ ਆਪ ਵਿਚ ਚਾਇ ਚਲੀਏ ਖਰੇ ਮੁਖਾਲੇ ॥
ਘਰ ਅਸਾੜੈ ਪੁਤ ਹੈ ਨਾਉ ਕਿਧਰੀਏ ਬਾਲਕ ਬਾਲੇ ॥
ਰਾਮਚੰਦ ਨਉ ਲੈਂਦਿਆਂ ਤਿਨਹਤਿਆਤੇ ਹੋਇ ਨਿਰਾਲੇ ॥
ਰਾਮ ਰਾਜ ਪ੍ਰਵਾਣ ਜਗ ਸਤ ਸੰਤੋਖ ਧਰਮ
ਰਖਵਾਲੇ ॥ ਮਾਯਾ ਵਿਚ ਉਦਾਸ ਹੋਇ ਸੁਣੈ ਪੁਰਾਣ
ਵਿਸਿਸ਼੍ਣੁ ਬਹਾਲੇ ॥ ਰਾਮਾਇਣ ਬਰਤਾਇਆ ਸਿਲਾ
ਤਰੀ ਪਗ ਛੂਹ ਤਤਕਾਲੇ ॥ ਸਾਧ ਸੰਗ ਪਗ ਧੂੜ
ਨਿਹਾਲੇ ॥ ਵਾਰ ੨੩ ਪਉੜੀ ॥ ੮ ॥

ਸ਼ੋਕਾਃ—ਤੀਨ ਹਤਿਯਾ ਕੋਨ ਹੈਂ ?

ਉੱਤਰਃ—ਸਰਬਣ ਭਗਤ ਤਥਾ ਤਿਨ ਕੇ ਮਾਤਾ
ਪਿਤਾ ਇਹੁ ਤੀਨੋ ਹਤਿਆ ਜੋ ਰਾਜਾ ਦਸਰਥ ਜੀ ਸੇ
ਹੂਈਂ ਥੀਂ, ਸੋ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਚੰਦ ਜੀ ਕੇ ਨਾਮ ਲੇਨੇ ਸੇ
ਹੀ ਤਿਨ੍ਹੋਂ ਤੇ ਨਿਰਾਲੇ ਹੋਗਏ ॥ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਵਾਕ
ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ੧੦ ॥ ਦੋਃ ॥

ਰਾਮ ਕਥਾ ਜੁਗ ਜੁਗ ਅਟਲ, ਸਭ ਕੋਈ ਭਾਖਤ ਨੇਤ।
ਸੁਰਗਬਾਸ ਰਘੁਬਰ ਕਰਾ, ਸਗਰੀ ਪੁਰੀ ਸਮੇਤ ॥
॥ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਾਵਤਾਰ ਛੰਦ ੮੫੮ ॥

ਤਥਾ ਚੈ: ਜੋ ਏਹ ਕਥਾ ਸੁਨੈ ਅਰੁ ਗਾਵੈ ।

ਦੁਖ ਪਾਪ ਤਿਹ ਨਿਕਟ ਨ ਆਵੈ ॥

ਬਿਸ਼ਨ ਭਗਤਿ ਕੀਏ ਫਲ ਹੋਈ ।

ਅੰਧਿ ਬਿਯਾਧਿ ਛੈ ਸਕੈ ਨ ਕੋਈ ॥

॥ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਾਵਤਾਰ ਛੰ: ੮੫੯ ॥

ਤਥਾ ਸ੍ਰੀ ਸੂਬਲੋਹ ਗ੍ਰੰਥੋਕ੍ਰ ਜੋ ਦਸਮ ਪਾਤਸਾਹਿਬ
ਜੀ ਨੇ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਸੇ ਪੀਛੇ ਰਚਿਆ ਹੈ
ਤਿਸ ਮੇਂ ਖਾਲਸੇ ਕੀ ਬਹੁਤ ਉਪਮਾ ਕਹੀ ਹੈ ਸੇ ਤੋ
ਆਗੇ ਕਹੇਂਗੇ ॥

॥ ਸ੍ਰੀ ਗਣੇਸ਼ਾਦਿ ॥

ਪਹਿਲੇ ਸ੍ਰੀ ਗਣੇਸ਼ ਜੀ ਆਦਿਕੋਂ ਕਾ ਮੰਗਲ
ਸੁਣ ॥ ਛਪੈ ਛੰਦ ॥

ਗਨਪਤਿ ਗੌਰੀ ਸੁਤ ਭਜੈ, ਰਿੱਧ ਸਿੱਧ ਕੋ ਧਾਮ ।

ਸੁਖਪਾਵਹੁ ਨਿਤਨਿਤ ਸਦਾ, ਧਨ ਪਾਵਹੁ ਬਿਸ੍ਰਾਮ ॥

ਏਕ ਰਦਨ ਗਜ ਬਦਨ ਸਦਨ ਗੌਰੀ ਸੁਤ ਨੰਦਨ ॥

ਬੁਧਿ ਦਾਇਕ ਅਘ ਹਰਨ ਸਦਾਸੁਰਕਿਲਬਿਖਖੰਡਨ ॥

ਸਬੁਧਿ ਗਿਆਨ ਦਾਤਾ ਹਰੀ ਅਘ ਪਾਪ ਨਿਕੰਦਨ ॥

ਗਨਪਤਿ ਗੌਰੀ ਦੇਵ ਸੁਤ ਜੈ ਜੈ ਸਿਵ ਨੰਦਨ ॥

ਧਿ: ੧ ਛੰਦ ੧੨੪ ॥

ਤਥਾ ਦੋਹਾ:—

ਰੇ ਮਨ ਭਜ ਤੂੰ ਸਾਰਦਾ, ਜਾ ਸਮ ਅਵਰ ਨ ਕੋਇ ।
ਜਿਹ ਸਿਮਰਤ ਕਿਲ ਬਿਖਨ ਸੇ, ਅੰਤ ਪਰਮ ਗਤਿ ਹੋਇ ॥

॥ ਧਿ: ੧ ਛੰਦ ੧੨੫ ॥

ਤਥਾ ਨਰਾਜ ਛੰਦ:—

ਨਮਾਮਿ ਸਾਮ ਕਾਰਤੰ ਸਬਾਹਨਾ ਮਯੂਰੀਯੰ ।
ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਬ੍ਰਹਮਰੂਪੀਯੰ ਸੰਤਾਪ ਪਾਪ ਦੂਰੀਯੰ ।
ਤ੍ਰੈਲੋਕਨਾਥ ਸ਼ੰਭੁ ਸੁਤ ਗੌਰ ਨੰਦ ਜਾਪੀਏ ।
ਗਨੇਸਨਾਮ ਕਾਰਤਕੰ ਮਯੂਰ ਬਾਹ ਬਾਪੀਏ ॥

ਧਿ: ੧ ਛੰਦ ੧੩੦

ਤਥਾ ਸ੍ਰੀ ਬਿਸ਼ਨੂ ਜੀ ਨੇ ਕਹਿਣਾ ਦੇਵਤੋਂ ਕੋ
“ਸੈਨਾ ਪ੍ਰਤਹ ਪ੍ਰਭੁ ਦਈ ਆਗਿਆ ਸ੍ਰੀਗਨੇਸ ਮਨਾ
ਇਕੈ ॥ ਧਿ: ੨ ਛੰਦ ੫੭੬ ॥ ਵਿਸਤਾਰ ਦੇਖੋ ਸਰਬ
ਲੋਹ ਇਤਿ ॥

ਅਵਤਾਰ

ਤਥਾ ਭਾਈ ਚੁਰਦਾਸ ਜੀ “ਤ੍ਰੇਤੇ ਛਤ੍ਰੀ ਰੂਪ ਧਰ
ਸੂਰਜ ਵੰਸੀ ਵਡ ਅਵਤਾਰਾ ॥ ਤਥਾ ਦੁਆਪਰ ਜਾਦਵ
ਵੇਸ ਕਰ ਜੁਗ ਜੁਗ ਐਧ ਘਟੈ ਆਚਾਰਾ ॥ ੧ ॥
ਪੈ: ੬ ॥ ਤਥਾ ਸ੍ਰੀਮੁਖ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਚੈ:—

ਭੂਮਿ ਭਾਰ ਤੇ ਅਤਿ ਦੁਖ ਪਾਯੋ ।
 ਬ੍ਰਹਮਾ ਪੈ ਦੁਖ ਰੋਇ ਸੁਨਾਯੋ ॥
 ਬ੍ਰਹਮਾ ਕਰੀ ਬਿਸਨ ਕੀ ਸੇਵਾ ।
 ਤਾਤੇ ਭਏ ਕ੍ਰਿਸਨ ਜਗਦੇਵਾ ॥
 ਮੁਰ ਦਾਨਵ ਕੋ ਕੰਸ ਅਵਤਾਰਾ ।
 ਕਰਤ ਪੂਰਬਲੋ ਦੋਹ ਸੰਭਾਰਾ ।
 ਵਾਕੇ ਕਰਤ ਹਨਨ ਕੇ ਦਾਵੈ ।
 ਨਿਤਿ ਪਰਤਿ ਅਸੁਰਨ ਤਹਾ ਪਠਾਵੈ ॥
 ਪ੍ਰਿਥਮ ਪੂਤਨਾ ਕ੍ਰਿਸਨ ਸਿੰਘਾਰੀ ॥
 ਪੁੰਨ ਸਕਟਾਸੁਰ ਦੇਹ ਉਧਾਰੀ ॥

ਚਰਿਤ੍ਰ ੩੨੦

ਤਥਾ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ॥ “ਆਈ ਪਾਪਣ
 ਪੂਤਨਾ ਦੁਹੀ ਬਣੀ ਬਿਹੁ ਲਾਇ ਬਹੇਲੀ ॥ ਆਇ ਬੈਠੀ
 ਪਰਵਾਰ ਵਿਚ ਨੇਹੁ ਲਾਇ ਨਵ ਹਾਣਿ ਨਵੇਲੀ ॥
 ਕੁਛੜ ਲਏ ਗੋਬਿੰਦ ਰਾਇ ਕਰ ਚੇਟਕ ਚਤ੍ਰੰਗ
 ਮਹੇਲੀ ॥ ਮੋਹਣ ਮੰਮੇ ਪਾਇਓਨ ਬਾਹਰ ਆਈ ਗਰਬ
 ਗਹੇਲੀ ॥ ਦੇਹ ਬਧਾਇ ਉਚਾਇਓਨੁ ਤਿਹ ਚਰਿਆਰ
 ਨਾਰਿ ਅਠਖੇਲੀ ॥ ਤਿਹੁ ਲੋਆ ਦਾ ਭਾਰ ਦੇ ਚਮ-
 ਝਿਆ ਗਲ ਹੋਇ ਦੁਹੇਲੀ ॥ ਖਾਇ ਪਛਾੜ ਪਹਾੜ
 ਵਾਂਗ ਜਾਇ ਪੜੀ ਉਜਾੜ ਧਕੇਲੀ ॥ ਕੀਤੀ

ਮਾਓ ਤੁੱਲ ਸਹੇਲੀ ॥ ਵਾਰ ੧੦ ਪੈਃ ੨੨ ॥

ਅਰਥਾਤ ਸ੍ਰੀ ਦੇਵਕੀ ਮਾਤਾ ਜੀ ਕੀ ਸਹੇਲੀ ਜੋ ਸ੍ਰੀ ਜਸੋਧਾ ਮਾਤਾ ਜੀ
ਥੋਂ ਤਿਨ੍ਹੋਂ ਕੇ ਤੁੱਲ ਹੀ ਗਤੀ ਦਿੱਤੀ ॥

ਤਥਾ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖਵਾਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ੧੦ ॥ ਦੋਹਾ:—

“ਪਾਪ ਕਰਿਓ ਬਹੁ ਪੂਤਨਾ ਜਾਂ ਸੋ ਨਰਕ ਡਰਾਇ ।
ਅੰਤ ਕਹਿਯੋ ਹਰਿ ਛਾਡ ਦੈ ਬਸੀ ਵੈਕੁੰਠੇ ਜਾਇ ॥
ਛੰਦ ੮੮ ॥” ਤਥਾ ਦੋਃ “ਬਾਲ ਰੂਪ ਹੋਇ ਅਵ-
ਤਰਿਯੋ ਦਯਾ ਸਿੰਧ ਕਰਤਾਰ । ਪ੍ਰਿਥਮ ਉਧਾਰੀ ਪੂਤਨਾ
ਭੂਮ ਉਤਾਰਿਓ ਭਾਰ ॥ ਸ੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾਵਤਾਰ ਛੰਦ ੯੩ ॥

ਤਥਾ ਪੂਰਬ ਪ੍ਰਕਰਣ ਯਹ:—

ਪੁਨ ਸਕਟਾਸੁਰ ਦੇਹ ਉਧਾਰੀ ।
ਬਹੁਰ ਬਕਾਸੁਰ ਅਸੁਰ ਸੰਘਾਰਿਯੋ ।
ਬ੍ਰਿਖਭਾਸੁਰ ਕੇ ਬ੍ਰਿਖਨ ਉਪਾਰਿਯੋ ॥
ਅਘਾਸੁਰ ਕੇ ਅਘ ਨਿਵਿਰਤ ਕਰ ।
ਪੁਨ ਕੇਸੀ ਮਾਰਿਯੋ ਚਰਨਨਧਰ ।
ਬਹੁਰਿ ਬ੍ਰਹਮ ਕਹਿ ਚਰਿਤ ਦਿਖਾਇਓ ।
ਧਰ ਕਰ ਪਰ ਗਿਰ ਇੰਦ੍ਰ ਹਿਰਾਯੋ ॥
ਨੰਦਹਿ ਛੀਨ ਵਰਨ ਤੇ ਲਿਯਾਯੋ ।
ਸੰਦੀਪਨ ਕੇ ਸੁਤਹਿ ਮਿਲਾਯੋ ॥
ਦਾਵਾਨਲ ਤੇ ਗੋਪ ਉਬਾਰੇ ।

ਗੋਪਨ ਸੈ ਬਿਜ ਕਰੇ ਅਖਾਰੇ ॥
 ਕਬਲਿਯਾਗਜ ਕੇ ਦਾਂਤਲਯੋ ਹਰਿ ।
 ਚੰਡੂਰਹ ਮੂਸਟਕਹ ਪਰ ਹਰ ਕਰ ॥
 ਪਕਰ ਕੇਸ ਤੇ ਕੰਸ ਪਛਾਰਾ ।
 ਉਗਰਸੈਨ ਸਿਰ ਛਤਰਹ ਢਾਰਾ ॥
 ਜਰਸਿੰਧ ਕੀ ਚਮ੍ਰੁ ਸੰਘਾਰੀ ।
 ਸਿਖ ਲਯੋ ਸਿਖਾਸੁਰ ਮਾਰੀ ॥
 ਨਰਾਰ ਦ੍ਵਾਰਕਾ ਕੀਆ ਪ੍ਰਵੇਸਾ ।
 ਦੇਸ ਦੇਸ ਕੇ ਜੀਤ ਨਰੇਸਾ ॥
 ਦੰਤ ਵਕਤ੍ਰ ਨਰਕਾਸੁਰ ਘਾਯੋ ।
 ਸੋਰਾ ਸਹੰਸ ਬਧੂ ਬਰ ਲਿਯਾਯੋ ॥
 ਪਾਰਜਾਤ ਸੁਰਪੁਰ ਤੇ ਲਿਯਾਯਾ ॥
 ਬਿੰਦਰਾਬਨ ਮੈ ਖੇਲ ਦਿਖਾਯਾ ॥
 ਪੰਡਵਨ ਕੀ ਜਿਨ ਕਰੀ ਜਿਤਾਰੀ ।
 ਦੁਰਪਦ ਸੁਤਾ ਕੀ ਲਾਜ ਉਬਾਰੀ ॥
 ਸਭ ਕੈਰਬ ਕੇ ਦਲਹ ਖਪਾਈ ।
 ਸੰਤਹ ਆਂਚ ਨ ਲਾਗਨ ਪਾਈ ॥
 ਸਭੈ ਸੁਚਨ ਤਾ ਜੋ ਕਰ ਜੱਯੈ ।
 ਗੰਥ ਬਢਨ ਤੇ ਅਧਕ ਢਰੱਯੈ ॥
 ਤਾਏ ਥੋਚੀਐ ਕਥਾ ਉਚਾਰੀ ।

ਚੂਕ ਹੋਯਾ ਕਵਿ ਲੇਹੁ ਸੁਧਾਰੀ ।

॥ ਚਰਿਤ੍ਰ ੩੨੦ ॥

ਤਥਾ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾਦਿਕੋ
ਕੋ ਬਿਸਨੂ ਕੇ ਅਵਤਾਰ ਨਹੀਂ ਮਾਨਾ, ਕਿੰਤੂ ਸ੍ਰੀ ਮਹਾ-
ਕਾਲ ਕੇ ਅਵਤਾਰ ਮਾਨਾ ਹੈ ॥ ਯਥਾ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ
ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ੧੦ ਚੋਪਈ:-

ਅਬ ਮੈਂ ਕਥੋਂ ਰਾਮ ਅਵਤਾਰਾ ।

ਜੈਸ ਜਗਤ ਮੈ ਕਰਾ ਪਸਾਰਾ ॥

ਬਹੁਤ ਕਾਲ ਬੀਤਤ ਭਯੋ ਜਬੈ ।

ਅਸੁਰਨ ਬੰਸ ਪ੍ਰਗਟ ਭਯੋ ਤਬੈ ॥

ਅਸੁਰ ਲਗੇ ਬਹੁ ਕਰੇ ਬਿਖਾਦਾ ।

ਕਿਨੈ ਨਾ ਤਿਨੈ ਤਨਕ ਮੋ ਸਾਧਾ ॥

ਸਕਲ ਦੇਵ ਇਕਠੇ ਤਬ ਭਏ ।

ਖੀਰ ਸਮੁੰਦ੍ਰ ਜਹ ਥੋ ਤਹ ਗਏ ॥

ਬਹੁ ਚਿਰ ਬਸਤ ਭਏ ਤਹ ਨਾਮਾ ।

ਬਿਸਨ ਸਹਿਤਬ੍ਰਹਮਾ ਜਹ ਨਾਮਾ ॥

ਬਾਰ ਬਾਰ ਹੀ ਦੁਖਤ ਪੁਕਾਰਤ ।

ਕਾਨ ਪਰੀ ਕਲਿ ਕੈ ਧੁਨਿ ਆਰਤ ॥

ਤੋਟਕ:-

ਬਿਸਨਾਦਿਕ ਦੇਵ ਲਖੈ ਬਿਮਨੰ,

ਮ੍ਰਿਦਹਾਸ ਕਰੀ ਕਰ ਕਾਲ ਧੁਨੰ
 ਅਵਤਾਰ ਧਰੋ ਰਘੁਨਾਥ ਹਰੰ,
 ਚਿਰ ਰਾਜ ਕਰੋ ਸੁਖ ਸੋ ਅਵਧੰ ॥
 ਬਿਸਨੈ ਸੁਧੁਣੈ ਸੁਣ ਬ੍ਰਹਮਮੁਖੰ,
 ਅਵਸੁਧ ਚਲੀ ਰਘੁਬੇਸ ਕਥੰ ॥

॥ ਸੀਰਾਮ ਅਵਤਾਰ ਛੰਦ ਪ ॥

ਤਥਾ ਸਵੈਯਾ—“ਲੈ ਬ੍ਰਹਮਾ ਸੁਰ ਸੈਨ ਸਭੈ ਤਬ
 ਦੋਰ ਗਏ ਜਹਿ ਸਾਗਰ ਭਾਰੀ ॥ ਗਾਇ ਪ੍ਰਣਾਮ ਕਰੇ
 ਤਿਹ ਕੋ ਅਪਨੇ ਲਖ ਪਾਇ ਨ ਵਾਰ ਪਖਾਰੀ ॥ ਪਾਇ
 ਪਰੇ ਚਤਰਾਨਨ ਤਾਹਿ ਕੇ ਦੇਖ ਵਿਵਾਨ ਤਹਾ ਬ੍ਰਤ-
 ਧਾਰੀ ॥ ਬ੍ਰਹਮ ਕਹਿਯੋ ਬ੍ਰਹਮਾ ਕਹੁ ਜਾਹ ਉਤਾਰ
 ਲੈ ਮੈਜਰ ਦੈਤਨ ਮਾਰੀ ॥ ਸ੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾਵਤਾਰ ਛੰ:੧੧”
 ਤਥਾ ਸਵੈਯਾ—ਕੰਸਹਿ ਕੇ ਡਰ ਤੇ ਵਸੁਦੇਵ ਸੁ ਪਾਇ
 ਜਬੈ ਜਮਨਾ ਮਧ ਠਾਨੋ ॥ ਮਾਨ ਕੈ ਪ੍ਰੀਤ ਪੁਰਾਤਨ ਕੋ
 ਜਲ ਪਾਇਨ ਭੇਟਨ ਕਾਜ ਉਠਾਨੋ ॥ ਤਾ ਛਬ ਕੋ
 ਜਸ ਉਚ ਮਹਾ ਕਵਿ ਨੇ ਅਪਨੇ ਮਨ ਮੈ ਪਹਚਾਨੋ ॥
 ਕਾਨ੍ਹ ਕੋ ਜਾਨ ਕਿਧੋ ਪਤਿ ਹੈ ਤਿਹਕੈ ਜਮਨਾ ਤਿਹ
 ਭੇਟਤ ਮਾਨੋ ॥ ਸ੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾਵਤਾਰ ਛੰ: ੬੭ ॥”

ਤਥਾ ਸਵੈਯਾ—“ਭਾਗਵਤ ਕੀ ਯਹ ਸੁਧ ਕਥਾ
 ਬਹੁ ਭਾਂਡ ਭਰੇ ਭਲੀ ਭਾਂਤ ਉਚਾਰੀ ॥ ਬਾਕੀ ਕਹੈ

ਫੁਨ ਐ ਕਥ ਕੋ ਸੁਭ ਰੂਪ ਧਰਿਓ ਬਿਜ ਮੱਧ ਮੁਢਾਰੀ॥
 ਦੇਵ ਸਭੈ ਹਰਖੇ ਸੁਨ ਭੂਮਹਿ ਐਰ ਮਨੈ ਹਰਖੇ ਨਰ
 ਫਾਰੀ॥ ਮੰਗਲ ਹੋਤ ਘਰਾ ਘਰ ਮੈ ਉਤਰਯੋ ਅਵਤਾਰਨ
 ਕੋ ਅਵਤਾਰੀ ॥ ਸ੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸਨਾਵਤਾਰ ਛੰਦ ੭੬ ॥”

ਤਥਾ ਸਵੈਯਾ—“ਮਾਤ ਗਹਿਓ ਰਿਸਕੈ ਸੁਤ ਕਉ
 ਤਬ ਲੈ ਛਿਟੀਆ ਤਨ ਤਾਹਿ ਪ੍ਰਹਾਰਿਯੋ । ਤਉ ਮਨ
 ਮੱਧ ਡਰਿਯੋ ਹਰਿਜੀ ਜਸੁਧਾ ਜਸੁਧਾ ਕਰਕੈ ਜੋ
 ਪ੍ਰਕਾਰਿਯੋ ॥ ਦੇਖਹੁ ਆਇ ਸਭੈ ਤੁਝ ਕੋ ਮੁਖ ਮਾਤੁ
 ਕਹਿਯੋ ਤਬ ਤਾਤ ਪਸਾਰਿਯੋ । ਸਿਆਮ ਕਹੈ ਤਿਹ
 ਆਨਨ ਮੈ ਸਭ ਹੀ ਧਰ ਮੂਰਤ ਵਿਸ੍ਵ ਦਿਖਾਰਯੋ ॥
 ਸ੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸਨਾਵਤਾਰ ਛੰਦ ੧੩੨ ॥ ਤਥਾ ਗਉੜੀ
 ਨਾਮਦੇਵ ਜੀ—“ਦੇਵਾ ਪਾਹਨ ਤਾਰੀਅਲੇ ਰਾਮ ਕਹਤ
 ਜਨ ਕਸ ਨ ਤਰੇ ॥ ੧ ਰਹਾਉ ॥ ਤਾਰੀਲੇ ਗਨਿਕਾ
 ਬਿਨੁ ਰੂਪ ਕੁਬਿਜਾ ਬਿਆਧਿ ਅਜਾਮਲੁ ਤਾਰੀਅਲੇ ॥
 ਚਰਨ ਬਧਿਕ ਜਨ ਤੇਉ ਮੁਕਤਿ ਭਏ ॥ ਹਉ ਬਲਿ
 ਬਲਿ ਜਿਨ ਰਾਮ ਕਹੇ ॥ ੧ ॥ ਦਾਸੀ ਸੁਤ ਜਨੁ
 ਬਿਦਰ ਸੁਦਾਮਾ ਉਗ੍ਰਸੈਨ ਕਉ ਰਾਜ ਦੀਏ ॥ ਜਪ ਹੀਨ
 ਤਪ ਹੀਨ ਕੁਲ ਹੀਨ ਕ੍ਰਮ ਹੀਨ ਨਾਮੇ ਕੇ ਸੁਆਮੀ
 ਤੇਉ ਤਰੇ ॥ ੨ ॥ ੧ ॥” ਤਥਾ ਸੋਰਠ ਨਾਮਦੇਵ ਜੀ ॥

“ਬੇਢੀ ਕੇ ਗੁਣ ਸੁਨਿਰੀ ਬਾਈ ਜਲਧਿ ਬਾਂਧਿ ਧ
ਬਾਪਿਓ ਹੋ ॥ ਨਾਮੇ ਕੇ ਸੁਆਮੀ ਸੀਅ ਬਹੋਰੀ ਲੰਕੈ
ਭਿਭੀਖਣ ਆਪਿਓਹੋ” ॥ ੪ ॥ ੨ ॥

ਅਰਥ—ਬਹੋਰੀ ਕਹੀਏ ਮੋੜੀ ਹੈ ਸੀਤਾ ਜਿਸਨੇ ਆਪਿ ਓਹੋ ਕਹੀਏ
ਅਰਥਾ ਹੈ ਰਾਜ ਲੰਕਾ ਕਾ ॥

ਰਾਮਕਲੀ ਨਾਮਦੇਵ ਜੀ—“ਜਸਰਥ ਰਾਇ ਨੰਦੁ
ਰਾਜਾ ਮੇਰਾ ਰਾਮਚੰਦੁ ਪ੍ਰਣਵੈ ਨਾਮਾ ਤਤੁ ਰਸੁ
ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਪੀਜੈ ॥” ਤਥਾ ਮਾਰੂ ਨਾਮਦੇਵ ਜੀ “ਰਾਜਾ
ਰਾਮ ਜਪਤ ਕੋ ਕੋ ਨ ਤਰਿਓ ॥” ਤਥਾ “ਅੰਬਰੀਕ
ਕਉ ਦੀਓ ਅਭੈ ਪਦੁ ਰਾਜੁ ਭਿਭੀਖਨ ਅਧਿਕ
ਕਰਿਓ ॥ ਨਉਨਿਧ ਠਾਕੁਰ ਦਈ ਸੁਦਾਮੈ ਧੁਅ
ਅਟਲੁ ਅਜਹੂ ਨ ਟਰਿਓ ॥ ਮਾਰੂ ਨਾਮਦੇਵ ਇਤਿ॥

ਤਥਾ ਸਰਬਲੋਹ ਗ੍ਰੰਥੋਕਤ ਨਾਰਾਇਨ ਸੋਰਠਾ॥
ਨਾਰਾਇਨ ਨਿਰੰਕਾਰ ਨਾਰ ਸਿੰਘ ਨਰ ਹਰ ਨਵਲ ॥
ਨਿਰਬਿਕਾਰ ਨਿਰਹਾਰ ਨੰਦ ਨੰਦਨ ਨੇਤ੍ਰ ਕਵਲ ॥

ਧਿਃ ੧ ਛੰਦ ੭੫

ਗਿਰਧਾਰੀ ਗੋਬਿੰਦ ਗੁਰੂ ਗੋਵਰਧਨ ਗੋਪਾਲ ॥
ਗੋਸਾਂਈ ਗੋਪੀ ਬਲਭ ਗੋਪਨਾਥ ਗੋਨਾਥ ਗੋਪਾਲ ॥

ਧਿਃ ੧ ਛੰਦ ੭੬ ॥ ਇਤਿ ॥

ਤਥਾ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖਵਾਕ ਪਾਤਸਾਹੀ ੧੦ ॥

ਸਵਈਏ ਤੇਰੁਵੇਂ ਕੀ ਤੁਕ ॥ “ਸਤਿ ਸਰੂਪ ਬਿਬੈਰ
ਕਹਾਇ ਸੁ ਕਿਯੋ ਪਥ ਕੋ ਰਥ ਹਾਂਕ ਧਯੋਜੂ ॥”
ਤਿਸਕਾ ਉੱਤੁ ਸਰਬ ਲੋਹ ਗੰਥ ਮੇਂ ਜਿਸ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ
ਕੋ ਅਨੇਕਾਂ ਹੀ ਖੋਜਤੇ ਹੈਂ ॥ ਬਿਸਨਪਦ ਮਲਾਰ “ਸੋ
ਗੋਪਾਲ ਗ੍ਰਿਹ ਇੰਦ੍ਰ ਰਾਉਕੇ ਪ੍ਰਤੱਖ ਪਰਮ ਪੁਰਖੂਤ ॥
ਭਗਤ ਹੇਤ ਅਰਜਨ ਕੈ ਸੰਗ ਰਥ ਹਾਕਿਯੋ ਹੈ
ਸੂਤ ॥” ਧਿਃ ੨ ॥ ਛੰਃ ੬੩੦ ॥ ਤਥਾ ਮਾਰੂ
ਮਃ ੫ ॥ ਸਿਖ ਚਕ੍ਰ ਗਦਾ ਹੈ ਧਾਰੀ ਮਹਾਸਾਰਥੀ ਸਤ
ਸੰਗਾ ॥” ਤਥਾ ਸਰਬਲੋਹੋਕਤ “ਐਸੀ ਅਧਮ
ਅਛੋਪ ਭੀਲਨੀ ਤਾਂਕੇ ਬੈਰ ਖਾਇ ਅਗਨੂਤ ॥ ਪੇਮ
ਬਿਬਸ ਗਜ ਗਨਿਕਾਂ ਤਾਰਿਯੋ ਹਰਨਾਕਸ ਕੋ
ਪੂਤ ॥ ਸੋ ਗੁਪਾਲ ਇਹ ਇੰਦ੍ਰ ਰਾਉ ਕੇ ਪ੍ਰਗਟ ਭਏ
ਪੁਰਖੂਤ ॥” ਧਿਃ ੨ ॥ ਛੰਃ ੬੩੦ ॥ ਤਥਾ ਮਲਾਰ
ਤ੍ਰਿਭੰਗੀ ॥ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ॥ “ਜੈ ਜੈ ਅਬਿਨਾਸੀ ਸੁਤਹ
ਪ੍ਰਕਾਸੀ ਪਾਵਨ ਪਤਤ ਪੁਨੀਤ ਕਰੇ ॥ ਅਸੁਰ ਸੰਘਾਰੀ
ਆਰਤ ਹਾਰੀ ਮਤਸ ਕੂਰਮ ਕਲ ਕ੍ਰਿਤ ਟਰੇ ॥
ਮਧ ਕੈਟਭ ਨਾਸਨ ਮਹਿਖ ਬਿਨਾਸਨ ਬਰਾਹ ਦਾੜ
ਗਹਿ ਪੁਹਿਮ ਧਰੇ ॥ ਤ੍ਰਿਭੂਅਨ ਜਗ ਬੰਦਨ ਅਸੁਰ
ਨਿਕੰਦਨ ਨਾਰਸਿੰਘ ਹੋਇ ਦੈਤ ਮਰੇ ॥ ਛੰਃ ੮੦੧ ॥

ਬਾਵਨ ਬਨਵਾਰੀ ਜਗਦੀਸ ਖਰਾਰੀ ਭਗਤ ਹੇਤੁ
ਬਲਦਾਰ ਖਰੇ ॥ ਤੈ ਤਾਪ ਨਿਵਾਰਨ ਅਧਮ ਉਧਾਰਨ
ਪਰਸਰਾਮ ਛੱਤ੍ਰ ਤੇਜ ਹਰੇ ॥ ਰਿਖ ਪਤਨੀ ਤਾਰੀ
ਸੀਅ ਉਬਾਰੀ ਰਾਮਚੰਦ੍ਰ ਦਸਕੰਧ ਮਰੇ ॥ ਕੰਸ
ਬਿਧਿਸਨ ਸਮਰ ਬਿਜੈਰਨ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਚੰਦ ਅਘ ਓਘ
ਟਰੇ ॥ ੮੦੨ ॥

ਗਿਆਸੁਰ ਮਾਰਨ ਸ਼ਿਕਟ ਟਾਰਨ ਬੋਧ ਰੂਪ ਜਗ
ਨਾਥ ਹਰੀ ॥ ਮਲੇਛਨ ਹੰਤਾ ਅਸੁਰ ਦਲੰਤਾ ਨਿਹ
ਕਲੰਕ ਨਿਰਬਾਨ ਹਰੀ ॥ ਅਸੁਰਨ ਸਰਨੰ ਪਤਿਤ
ਉਧਰਨੰ ਦਸਕ ਰੂਪ ਪਰਧਾਨ ਹਰੀ ॥ ਪਦ ਕੰਜ
ਮੁਰਾਰੀ ਰਸਕ ਬਿਹਾਰੀ ਪਾਹਿ ਪਾਹਿ ਜੈ ਦੇਵ
ਹਰੀ ॥ ਧਿਃ ੨ ਛੰਃ ੮੦੩ ॥

ਤਥਾ—ਸੁਰ ਮੁਨਿ ਬੰਦਨ ਅਸੁਰ ਨਿਕੰਦਨ ਸੇਸ
ਸਾਰਦਾ ਗੁਣ ਉਚਰੇ ॥ ਨਾਰਦ ਪ੍ਰਹਲਾਦ ਰਿਖ
ਧੀ ਬਾਲਕ ਧਿਆਨ ਧਰਤ ਮੁਖ ਸਹਸਰਰੇ ॥ ਗੋਰਖ
ਸਿੰਘ ਇੰਦ੍ਰਾ ਤਪੀ ਜੋਗਿੰਦ੍ਰਾ ਅੰਗਾਦਿ ਪ੍ਰਭ ਦੁਾਰ
ਪਰੇ ॥ ਕਬੀਰ ਤਿਲੋਚਨ ਦੁਰਮਤਿ ਮੋਚਨ ਨਾਮਦੇਵ
ਰਵਦਾਸ ਤਰੇ ॥ ੮੦੭ ॥

ਗਿਧ ਗਨਿਕਾ ਤਾਰੀ ਗਜ ਤ੍ਰਾਸ ਨਿਵਾਰੀ ਸਧਨਾਂ
ਸੈਨ ਧੰਤਾ ਉਧਰੇ ॥ ਮੀਰਾ ਹਰਦਾਸੀ ਕਾਟੀ ਜਮ

ਫਾਸੀ ਪੀਪਾ ਬਿਦਰ ਦੋਪਤ ਉਧਰੇ ॥ ਕੁਬਜਾ ਹਰਿ
 ਤਾਰੀ ਅੰਗੁਸਟ ਸਵਾਰੀ ਸਿਵਰੀ ਅਧਮ ਮਲਾਇ
 ਤਰੀ ॥ ਜਿਸ ਦੇ ਵਡਿਆਈ ਤਿਸ ਪੈਜ ਰਖਾਈ ਰਬ
 ਹਾਕਿਯੋ ਹੈ ਸੂਤ ਹਰੀ ॥” ਧਿਃ ੨॥ ਛੰ ੮੦੮ ॥ ਸਰਬ
 ਲੋਹ ਪੰਨੇ ੧੨੩ ॥ ਤਥਾ—“ਜਾਮਵੰਤ ਅੰਗਦ
 ਸੁਗ੍ਰੀਵ ਭਵੀਛਨਾਦਿ ਕਟਕ ਸਭ ॥ ਤੇ ਕਰੇ ਪ੍ਰਭ
 ਪਾਵਨ ਸਭੀ ਹਰਿਦਾਸ ਸੇਵਕ ਸਫਲ ਅਭ ॥ ਤੇ ਭਏ
 ਪਾਵਨ ਦਾਸ ਹਰਿ ਕੇ ਪ੍ਰਭ ਸੇਵ ਦਾਸਨ ਭਾਇਬਨ ॥
 ਅਟਲ ਪਦਵੀ ਭਏ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਸਕਲ ਸੁਰ ਭਏ ਸੇਵ
 ਪ੍ਰਨ ॥” ਧਿਃ ੫ ॥ ਪੰਨੇ ੨੮੪ ਛੰਃ ੧ ਸਾਰਾ ਅੰਗ
 ੧੧੧ ॥ ਤਥਾ ਸ੍ਰੀ ਦੋਪਤਾ ਜੀ ਕੀ ਕਥਾ ਕਹਕਰ
 ਪੈਃ “ਅੰਬਾਰ ਲਾਗਿਓ ਬਸਤ੍ਰ ਛੀਨਤ ਨਹ ਨਗਨ
 ਹੋਵਨ ਦੀਨ ਹੇ ॥ ਸਪਤ ਬਾਸਰ ਰੈਨ ਦੁਸਟਨ
 ਅਵਗਿਆ ਕੀਨ ਮਤਿਹੀਨ ਹੇ ॥” ਧਿਃ ੫ ਪੰਃ ੨੮੭ ॥
 ਤਥਾ (ਨਮਿੱਤ ਵਾ ਪ੍ਰਯੋਜਨ) ਸ੍ਰੀਮੁਖ ॥ ਸੁਰਤਿ
 ਦੇਵਨ ਕੇ ਰਛ ਹਿਤ ਸਰਬਲੋਹ ਅਵਤਾਰ ॥ ਭਾਰ
 ਉਤਾਰਨ ਪ੍ਰਿਥਮੀ ਪ੍ਰਗਟੇ ਅਸੁਰ ਸੰਘਾਰ ॥ ਧਿਃ ੫ ॥
 ਛੰਦ ੮੨ ॥ ਤਥਾ “ਬਸੁਧਾ ਸੰਤ ਸਾਧ ਹਿਤ ਪ੍ਰਭੁ
 ਜੀ ਧਰਤ ਅਵਤਾਰ ਪੁਨੀਤਾ ॥ ਪਾਵਨ ਭੂਮ ਧਰਨੀ
 ਧਰ ਸਦਹੀ ਤਾਰਤ ਪਤਿਤ ਅਪਵੀਤਾ ॥ ਸੰਤਨ ਦੁਖੀ

ਆਪ ਦੁਖ ਪਾਵਤ ਸੁਰਤਿ ਸਾਸਤ੍ਰ ਕਹ ਗੀਤਾ ॥
॥ ਸਰਬਲੋਹ ਧਿਃ ੫ ॥ ਪੰਨੇ ੩੦੯ ॥ ਛੰਃ ੧੪੭ ॥

ਤਥਾ ਗੀਤਾ ਦੇ ਧਿਃ ੪ ਕੇ ॥ ੭ ॥ ੮ ॥ ਸਃ ਮੇਂ
ਯਦਾ ਯਦਾ ਹੀ ਜਾਣ ਲੈਣ “ਤਥਾ ਜੇ ਜੇ ਅਸੁਰ
ਪ੍ਰਭ ਮੰਤਨ ਦੋਹੀ ਹਰਿ ਮਾਟਗ ਮੇ ਬਿਘਨ ਕਰੰਤੇ ॥
ਤੇ ਤੇ ਦੁਸਟ ਪਛਾਰੇ ਸਤਿਗੁਰ ਮਨਾਇ ਭਗਵਤੀ
ਸਿਮਰ ਭਗਵੰਤੇ ॥ ਭੂਸੁਰ ਦੋਹੀ ਜੇ ਦੁਸਟਨ ਧਰਮ
ਜੁਧ ਕਰ ਅਸੁਰ ਦਲੰਤੇ ॥ ਸੁਧ ਸੁਧਾਰ ਬਰਨ
ਆਸਰਮ ਕੇ ਮਥ ਕਰ ਤਤਖਾਲਸੇ ਮੰਤੇ ॥” ਦਸਮ
ਗੁਰੂਜੀ ਨੇ ॥ ਧਿਃ ੫ ਪੰਨੇ ੩੭੭ ॥ ਤਥਾ ਬਿਸਨਪਦ
ਪੁਨੀਆ ॥ “ਫਨਿ ਮਨ ਮਾਲ ਮੁਕਤਾ ਕੀ ਬੈਜਯੰਤੀ
ਬੱਜਰ ਮਾਲਾ ਭਲ ਦਰਸ ਕਰ ਪਾਪ ਅਘ ਭਾਜਤ
ਮੁਨਿ ਧਰਤ ਧਿਆਨ ਨੰਦ ਨੰਦਨ ॥ ਬਜਤ ਕਟ ਛੁਦ੍ਰ
ਘੰਟਾ ਕੀ ਕਿੰਕਨੀ ਧੁਨ ਮਧੁਰ ਅਨੰਦ ਮੈ ਮਹਾ ਧੁਨ
ਪੰਚ ਜਨ ਸੁੰਦ੍ਰ ਰਸਾਲ ਆਨੰਦ ਮੈ ਰੰਜਨ ॥ ਪੀਤਾ-
ਬਰ ਕੰਜ ਪ੍ਰਭਾ ਸਮ ਸੰਊਦ੍ਰਜ ਪੀਤ ਪਛਉਰੀ ਹਰਤ
ਤੈ ਤਾਪ ਕਸਮਲ ਚਿਰ ਦਰਸਨੀਅ ਕ੍ਰਿਸਨ ਜਗ
ਬੰਦਨ ॥ ਕਦਲ ਸਮ ਜੰਘਆਯੁਤ ਉਰੁ ਭੁਜਾ
ਆਜਾਨੁ ਸਾਰੰਗ ਧਰ ਨਵ ਨੇਵਰ ਚਰਨ ਜੁਗ
ਰਾਜੈ ਭਿਰਾਜੈ ਸੋਭ ਸੁਭ ਅੰਗਨ ॥” ਧਿਃ ੫ ॥

ਪੰਨਾ ੩੪੭ ॥ ਸਰਬਲੋਹ ਇਤਿ ॥

ਭਾਵ ਦੈਤੋਂ ਔਰ ਜੀਵੋਂ ਕੇ ਪਾਪੋਂ ਕਾ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ
ਭਗਵਾਨ ਆਦਿਕੋਂ ਨੇ ਬੀਜ ਮਾਤੁ ਭੀ ਨਹੀਂ ਛੇੜਾ
ਔਰ ਗੁਣੋਂ ਕਾ ਅੰਤ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਜੇ ਪਾਮਰ ਜੀਵ ਐਸੇ
ਕਹ ਦੇਤੇ ਹੈਂ ਕਿ ਰਾਮ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾਦਿਕੋਂ ਨੇ ਹਮਾਰਾ ਕੰਮ
ਭੀ ਕੀ ਸਵਾਰਿਆ ਹੈ । ਜਾਂ ਤੇ ਮੈਂ ਅਨੁਮਾਨ ਕਰਤਾ
ਹੂੰ ਕਿ ਯਹ ਉਨ ਹੀ ਮਲੇਛੋਂ ਕਾ ਬੀਜ ਹੈ ॥ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ
ਮੁਖਵਾਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ੧੦ ॥ ਐਸੇ ਕਥਨ ਕਰਤੇ ਹੈਂ
ਯਥਾ ਸਾਨੀਤਾਲ ਫਰੰਗਾ:—“ਚਉਰਾਸੀਹ ਸਿਧ ਨਵ
ਨਾਥ ਜੋਗੀਦ੍ਰਾ ਅਨਲ ਸਮੀਰ ਨੀਰ ਬਲ ਕਾਲੀ ॥
ਸਮਾਧ ਜੋਗ ਜੋਗੀ ਜਨ ਧਾਰਤ ਸਰਗੁਨ ਸਰੂਪ ਰੂਪ
ਬਨਮਾਲੀ ॥ ਧਰਤ ਧਯਾਨ ਨੰਦ ਨੰਦਨ ਨੰਦ ਨੰਦਨ
ਨੰਦ ਨੰਦਨ ਨੰਦ ਨੰਦਨ ਬਿਜ ਚੰਦਰ ਸਾਲੀ ॥”
ਵਿਸਥਾਰ ਦੇਖੋ ਸਰਬਲੋਹ ਧਿਃ ੫ ਪੰਨਾ ੩੪੮ ਸੇ
੩੫੧ ਤਕ ॥

ਸ਼ੋਕਾ—ਹਮ ਨਹੀਂ ਮਾਨਤੇ, ਯਹ ਕਵਿਯੋਂ ਕੀ
ਬੂਠ ਮੂਠ ਬਣਾਕੇ ਠਪੀ ਹੋਈ, ਸਿਆਮ ਕਵੀ ਥਾ
ਉਸਕੀ ਬਾਣੀ ਕਹਤੇ ਹੋ ਅਤੇ ਖਬਰਦਾਰ ਸੋਧਿਆ
ਜਾਵੇਂਗਾ ।

ਉੱਤ੍ਰ—ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਆਪ ਕ੍ਰੋਧ ਕਿਉਂ ਕਰਤੇ

ਹੋ ਜਰਾ ਮੇਰੀ ਸਬਿਨੈ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਤੇ ਸੁਨੋਂ ਨਿਹੰਗੜਾ
ਹੀ ਸਹੀ । ਬੱਸ ਹਮ ਨਹੀਂ ਸੁਨਤੇ, ਕੱਚੀ ਬਾਣੀ
ਤੁਮਾਰੀ ਖਬਰ ਲਵਾਂਗੇ ਤੂੰ ਪੰਥ ਤੇ ਵਿਰੁੱਧ ਚਲਦਾ ਹੈਂ ॥

ਉੱਤ੍ਰ—ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਆਪ ਨਿਹੰਗ ਸਿੰਘ ਭੀ
ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਨਿਰਮਲੇ ਨਾਮਧਾਰੀ ਭੀ ਨਹੀਂ, ਤੇ ਏਕ
ਪਾਰਸੀ ਕੇ ਚਾਰ ਅੱਖਰ ਪੜ੍ਹ ਕਰ ਗੁਰ ਬਾਣੀ ਕੇ
ਕੱਚੀ ਬਾਣੀ ਕਹ ਕਰ ਆਪ ਹੀ ਪੰਥ ਬਣ ਗਏ ਹੋ ।
ਬੱਸ ਵੇਸ ਸੁਭਾਵ ਜਾਹਰ ਨਾ ਕਰੋ ਔਰ ਨਰਕ ਨੂੰ
ਸਿੱਧੇ ਹੀ ਨਾ ਜਾਓ ।

ਸ਼੍ਰੀਕਾ—ਦੂਜੇ ਦੀ ਲਈ ਫਿਰ ਤੂੰ ਰਾਮ ਰੂਮ ਨੂੰ
ਅਤੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਨੂੰ, ਜੇ ਹਮਾਰੇ ਦੇਸ਼ ਮੇਂ ਯਹ ਦੋਨੋਂ
ਅਵਤਾਰ ਨਾ ਹੋਤੇ ਤੇ ਲੁੱਚਪੁਣਾ ਹੀ ਨਾ ਹੋਤਾ ।

ਉੱਤ੍ਰ ਚੋਪਈ:—

ਦੁਸਟਨ ਤੇਜ ਅੰਤ ਅਬ ਆਵਾ ॥

ਜਾਂ ਤੇ ਅਸ ਕਰਮਨ ਬਿਰਮਾਵਾ ॥

ਤਥਾ ਸ੍ਰੀ ਤੁਲਸੀ ਦਾਸ ਜੀ ਚੋਪਈ:—

ਜੇ ਖਲੁ ਭਇਸ ਰਾਮ ਕਰ ਦੋਹੀ ॥

ਬ੍ਰਹਮ ਰੁਦ੍ਰ ਰਖਸਾਕ ਨ ਤੋਹੀ ॥ ਲੰਕਾ ਕਾਡ ॥

ਭਾਵ ਜੇਕਰ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਚੰਦ੍ਰ ਜਾਂ ਸ੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾਦਿਕੋਂ
ਕੀ ਨਿੰਦਾ ਕਰੇਗੀ ਤੇ ਆਪ ਕੀ ਦਸ ਗੁਰੂ ਜੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ

(੫੫)

ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਪ੍ਰਯੋਤ ਤਿਨ੍ਹੋਂ ਨੇ ਹੀ ਰੱਖਯਾ ਨਹੀਂ
ਕਰਨੀ ॥ ਯਥਾ ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ੋਕਤ । ਚੋਪਈ:—

ਅਵਤਾਰਨ ਕੀ ਕਥਾ ਮਹਾਨੀ ॥

ਰਾਮ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਆਦਿਕ ਗੁਨ ਖਾਨੀ ॥

ਸਤਿਗੁਰ ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਤੇ ਆਦਿ ॥

ਬਰਨਨ ਕਰਿਯੋ ਪ੍ਰਸੰਗ ਸੰਬਾਦਿ ॥

ਤਿਸ ਪਰ ਤਰਕ ਕਰਹਿ ਮਨਮੂੜੇ ॥

ਭੇਦ ਨ ਪਾਇ ਸਕਹਿ ਗੁਨ ਰੂੜੇ ॥

ਸੋ ਨਰ ਖੈਰੈ ਜਮ ਕੀ ਮਾਰ ॥

ਜਨਮ ਮਰਨ ਲਹਿ ਨਿਤਹੈ ਖਾਰ ॥

ਰੁਤ ੩ ਅੰਸੂ ੫੧ ਇਤਿ ॥

॥ ਸਿਆਮ ਗੁਰੂ ॥

ਅਤੇ ਸਿਆਮ ਤੋ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕਾ ਹੀ
ਨਾਮ ਹੈ ॥ ਯਥਾ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖਵਾਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ੧੦ ॥

ਚੋਪਈ—ਅਬ ਚੌਬੀਸ ਉਚਰੋਂ ਅਵਤਾਰਾ ॥

ਜਿਹ ਬਿਧ ਤਿਨਕਾ ਲਖਾ ਅਖਾਰਾ ॥

ਸੁਨੀਹੁ ਸੰਤ ਸਭੈ ਚਿਤ ਲਾਈ ॥

ਬਰਣਤ ਸਿਆਮ ਜਥਾ ਮਤ ਭਾਈ ॥

ਦਸਮ ਦਰਬਾਰ ਪੰਨਾ ੯੯ ॥

ਇਸ ਜਗਾ ਮੇਂ ਉਪਰ ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਲਿਖਾ ਹੈ ਐਰ
ਬੀਚ ਮੇਂ ਕਵੀਓਵਾਚ ਆਇਆ ਨਹੀਂ, ਸਿਆਮ ਨਾਮ
ਲਿਖਾ ਹੈ । ਤਾਂਤੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਹੀ ਨਾਮ ਰਾਮ ਸਿਆਮ
ਹੈ ॥ ਤਥਾ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖੋ ਵਾਚ ਚੋਪਈ:—“ਮੈ
ਅਪਨਾ ਸੁਤ ਤੋਹਿ ਨਿਵਾਜਾ ॥ ਪੰਥ ਪ੍ਰਚੁਰ ਕਰਬੇ ਕਹੁ
ਸਾਜਾ ॥” ਇਸ ਅਕਾਲ ਕੇ ਹੁਕਮ ਕੇ ਸੁਨ ਕਰ
ਗੁਰੂ ਜੀ ॥ ਕਵਿਓ ਵਾਚ “ਠਾਡੁ ਭਯੋ ਮੈ ਜੋਰ ਕਰ
ਵਚਨ ਕਹਾ ਸਿਰ ਨਿਯਾਇ ॥ ਪੰਥ ਚਲੈ ਤਬ ਜਗਤ
ਮੈ ਜਬ ਤੁਮ ਕਰੋ ਸਹਾਇ ॥ ਬਚਿਤ੍ਰ ਨਾਟਕ ਧਿਃ ੬
ਛੰਦ ੩੦ ॥” ਤਥਾ ਕਵ ਜਨਮ ਕਥਨੈ ॥ ਚੋਪਈ
“ਮੁਰ ਪਿਤ ਪੂਰਬ ਕੀਅਸੁ ਪਿਆਨਾ ॥ ਧਿਃ ੭
ਛੰਦ ੧ ਬਚਿਤ੍ਰ ਨਾਟਕ ॥” ਤਥਾ ਸਰਬਲੋਹ ਮੇਂ ਤਹਾਂ
“ਕਹਤ ਕਵਿ ਰਾਮ ਤੁਮ ਸੁਨੋ ਪ੍ਰਿਅ ਸੰਤ ਜਨ ਸਮਰ
ਭਾਰਤ ਸੁਰ ਅਸੁਰ ਫਬ ਹੀ ॥ ਧਿਃ ੮ ਛੰਦ ੨੬੮ ॥”
ਤਥਾ “ਹਵ ਭੀਖਮ ਘੋਰ ਘਮਸਾਨ ਮਚੀ ॥ ਕਬਿ ਸਯਾਮ
ਸਮਾਜ ਹਰਿ ਪੂਜ ਰਚੀ ॥ ਧਿਃ ੫ ਛੰਦ ੧੨੬
ਪੰਨਾ ੨੬੪ ॥” ਤਥਾ “ਖੇਤ੍ਰ ਖੇਤ੍ਰਗ ਸਮਾਨ ਨ ਸੂਰਤ
ਤਾ ਕਬਿ ਰਾਮ ਭਨੈ ਏ ਬਿਰੋਧ ਮਤਾ ॥ ਧਿਃ ੫ ॥ ਪੰਨਾ
੨੬੪ ॥ ਛੰਦ ੧੨੬ ॥” “ਕਬਿ ਰਾਮ ਦੇਖ ਯਹ
ਰੀਝ ਧਨੀ ਨਿਜ ਭਗਤ ਮਹਾਤਮ ਸੁਚਾਵਤ ਹੈ ॥

ਭਾਰਥ ਮੇ ਹਰੀ ਸਾਰਥੀ ਪਾਰਥ ਕੁਰੂ ਪੰਡ ਦੁਹੀ ਨ
ਲਰਾਵਤ ਹੈ ॥ ਹੈ ਸਛੀ ਤਹਾਂ ਰਚ ਬੈਰ ਬਿਰੋਧਨ
ਅਭਗਤਨ ਨਾਸ ਕਰਾਵਤ ਹੈ ॥ ਹਰੀ ਅੰਗ ਸਦਾ
ਨਿਜ ਭਗਤਨ ਕੇ ਰਥ ਹਾਂਕਤ ਬੀਰ ਬਤਾਵਤ ਹੈ ॥
ਕਬਿ ਸਿਆਮ ਬਿਨਾ ਘਨ ਸਿਯਾਮ ਕੇ ਐਸੀ ਏ
ਔਰਨ ਤੇ ਬਨ ਆਵਤ ਹੈ ॥ ਧਿਃ ੫ ਛੰਦ ੧੦ ॥”

ਤਥਾ “ਕਵਿ ਰਾਮ ਬਿਜ ਨਾਦ ਕੇ ਸਾਮਹ ਹੈ ਤਰੁਨਾ
ਸਤ੍ਰ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕਰਾਵਤ ਹੈ ॥ ਧਿਃ ੫ ਛੰਦ ੧੧ ॥
ਪੰਨਾ ੩੯੭ ॥” ਤਥਾ ਕਹੀਂ ਕਵੀਓ ਵਾਚ ਉਪਰ
ਹੋਤਾ ਹੈ ਅੰਤ ਮੇਂ ਤੁਕ ਐਸੇ “ਸ਼੍ਰੀ ਗੋਬਿੰਦ ਦਾਸ
ਫਤਹ ਸਤਿਗੁਰੋਯੇ ਬਿਰਚਤੋ ਭਗਤ ਬਿਰਧਿ ॥
ਧਿਃ ੫ ਪੰਨਾ ੩੭੨ ॥” ਤਥਾ “ਸਾਹ ਗੋਬਿੰਦ
ਫਤਹ ਸਤਿਗੁਰ ਕੀ ਵਾਹਗੁਰੂ ਵਾਹਗੁਰੂ ਸੁਚ ਮੰਤ੍ਰ
ਅਖਯ ॥ ਧਿਃ ੫ ਪੰਨਾ ੩੭੪ ॥” ਤਥਾ “ਦਾਸ
ਗੋਬਿੰਦ ਫਤਹ ਸਤਿਗੁਰ ਕੀ ਗੀਤਾ ਸਮਰ ਉਚਾਰਾ ॥
ਧਿਃ ੫ ਛੰਦ ੨੪੮ ॥” ਤਥਾ “ਦਾਸ ਗੋਬਿੰਦ ਫਤਹ
ਸਤਿਗੁਰ ਕੇ ਸੁਰ ਪੂਜੇ ਕਰ ਜੋਰੀ ॥ ਧਿਃ ੫ ਪੰਨਾ
੪੨੫ ॥ ਸਰਬਲੋਹ ਇਤਿ ॥

ਤਥਾ ਸੋ ਸਾਖੀ ਮੇਂ “ਬੋਲਾ ਸਿਖ ਭੁਜੈਗੀ ਨਾਮ ॥
ਮੇਰੇ ਕੋ ਸਮਝਾਵੇ ਸਿਆਮ ॥ ਹਸ ਬੋਲੇ ਹੋਇ ਆਪ

ਦਿਆਲ ॥ ਉਦੇ ਸਿੰਘ ਕੀ ਕਰਨੀ ਭਾਲ ॥ ਸਾਖੀ ਦਸ ॥
 ਇਤਯਾਦਿਕ ਹੋਰ ਭੀ ਬਚਨ ਬਹੁਤ ਹੈਂ । ਇਸ
 ਰੀਤ ਸੇਜਹਾਂ ਕਵਿਯੋ ਵਾਚ ਵਾ ਸਿਆਮ ਕਵੀ ਪਾਠ
 ਲਿਖਾ ਹੈ ਤਹਾਂ ਯਹ ਤਾਤਪਰਯ ਹੈ ਕਿ ਵਾਦੀ ਪ੍ਰਤੀ-
 ਵਾਦੀ ਦੋਨੋਂ ਸੇ ਤਟਸਥ ਹੋਕਰ ਵਿਵਸਥਾ ਕਵੀ ਕੀ
 ਨਾਮ ਸੇ ਸੂਯੇ ਦੇਤੇ ਹੈਂ । ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਸੇ ਬਿਨਾ
 ਦੂਸਰਾ ਕਵੀ ਨਹੀਂ ਐਰ ਪ੍ਰਕਰਣ ਪਾਰੰਭ ਮੇਂ ਸ੍ਰੀ
 ਮੁਖਵਾਕ ਇਸ ਲੀਏ ਲਿਖਾ ਹੋਤਾ ਹੈ ਕਿ ਯਹ ਦਸਮ
 ਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਕਥਨ ਹੈ । ਦੂਸਰੇ ਕਵੀ ਕੀ ਬਾਣੀ
 ਸਮਝ ਕਰ ਭਰਮ ਮੇਂ ਨਾ ਪੜ ਜਾਏ । ਜਾਂ ਤੇ ਗੁਰੂ
 ਬਾਣੀ ਕੋ ਕਿਸੀ ਐਰ ਕਵੀਸ਼ੁਰ ਕੀ ਬਾਣੀ ਕਹਣਾ
 ਮਹਾਪਾਪ ਹੈ । ਵਹ ਪੁਰਸ਼ ਗੁਰੂ ਘਰ ਮੇਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ
 ਆਦ ਰੀਥ ਸਾਹਿਬ ਤਥਾ ਜੋ ਗੁਰੂ ਅਸਥਾਨੋਂ ਕਾ
 ਸਿੱਖੀ ਤੇ ਖਾਰਜ ਹੋਣ ਤੇ ਕਿਸੀ ਕਾ ਭੀ ਅਧਿਕਾਰੀ
 ਨਹੀਂ । ਕਾਹੇ ਤੇ ਬਹੁਤ ਸੇ ਗੁਰੂ ਸ਼ਬਦੋਂ ਸੇ ਦਸ
 ਗੁਰੂਓਂ ਸੇ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾਦਿ ਮੂਰਤੀਓਂ ਸੇ ਅਭੇਦ
 ਸਿਧ ਹੈ ॥

—०—०—

॥ ਅਵਤਾਰ ॥

ਯਥਾ ਸਵਈਏ ਮਹਲੇ ਪਹਲੇ ਕੇ ॥

ਸਤਿਜੁਗਿ ਤੈ ਮਾਣਿਓ ਛਲਿਓ ਬਲਿ ਬਾਵਨ
ਭਾਇਓ ॥ ਤੇਤੈ ਤੈ ਮਾਣਿਓ ਰਾਮੁ ਰਾਖਵੈਸੁ ਕਹਾ-
ਇਓ ॥ ਦੁਆਪੁਰਿ ਕ੍ਰਿਸਨ ਮੁਰਾਰਿ ਕੰਸੁ ਕਿਰਤਾਰਬੁ
ਕੀਓ ॥ ਉਗ੍ਰਸੈਣ ਕਓ ਰਾਜੁ ਅਭੈ ਭਗਤਹ ਜਨ
ਦੀਓ ॥ ਕਲਿਜੁਗਿ ਪ੍ਰਮਾਣੁ ਨਾਨੁਕ ਗੁਰੁ ਅੰਗਦੁ
ਅਮਰੁ ਕਹਾਇਓ ॥ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਾਜੁ ਅਬਿਚਲੁ ਅਟਲੁ
ਆਦਿ ਪੁਰਖਿ ਫੁਰਮਾਇਓ ॥ ੭ ॥

ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਤੋਂ ਭੀ ਯਹ ਸਿੱਧ ਹੂਆ ਕਿ ਜੇ
ਪੁਰਸ਼ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾਦਿਕੋਂ ਕੀ ਨਿੰਦਾ ਕਰਤਾ ਹੈ ਸੋ
ਗੁਰੂਓਂ ਕਾ ਨਿੰਦਕ ਹੈ ਜੋ ਦਸਾਂ ਗੁਰੂਆਂ ਕੀ ਨਿੰਦਾ
ਕਰਤਾ ਹੈ ਸੋ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾਦਿਕੋਂ ਕਾ ਹੀ ਨਿੰਦਕ
ਹੈ । ਵੇਦ ਐਰ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਕੇ ਅਭੇਦ ਵਿਸ਼ੇ ਪ੍ਰਮਾਣ
ਪੂਰਬ ਕਹ ਆਏ ਹਾਂ ॥ ਤਥਾ ਹੇ ਰਾਮ ਦਾਸ ਗੁਰੂ ਸ੍ਰੀ
ਆਪ ਨੇ ਹੀ ਜੁਗ ਜੁਗ ਮੇਂ ਅਵਤਾਰ ਧਾਰਨ ਕੀਏਹੈਂ ।

ਯਥਾ ਸਵਈਏ ਮਹਲੇ ੮ ਕੇ ॥

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਵਾਹਿ ਜੀਉ ॥
ਕਵਲ ਨੈਨ ਮਧੁਰ ਬੈਨ ਕੋਟਿ ਸੈਨ ਸਿੰਗ ਸੋਭ ਕਹੇਤ

ਮਾ ਜਸੋਦ ਜਿਸਹਿ ਦਹੀ ਭਾਤੁ ਖਾਹਿ ਜੀਉ ॥ ਦੇਖਿ
ਰੂਪੁ ਅਤਿ ਅਨੂਪੁ ਮੋਹ ਮਹਾ ਮਗ ਭਈ ਕਿੰਕਨੀ
ਸਬਦ ਬਨਤਕਾਰ ਖੇਲੁ ਪਾਹਿ ਜੀਉ ॥

ਤਥਾ—ਜਰਮ ਕਰਮ ਮਛ ਕਛ ਹੁਅ ਬਰਾਹ
ਜਮੁਨਾ ਕੈ ਕੂਲਿ ਖੇਲੁ ਖੇਲਿਓ ਜਿਨਿ ਰਿੰਦ ਜੀਉ ॥
ਨਾਮੁ ਸਾਰੁ ਹੀਏ ਧਾਰੁ ਤਜੁ ਬਿਕਾਰੁ ਮਨ ਰਾਜੰਦ
ਸਤਿਗੁਰੁ ਸਤਿਗੁਰੁ ਸਤਿਗੁਰੁ ਗੁਬੰਦ ਜੀਉ ॥ ੪ ॥ ੯
ਇਤਯਾਦਿਕ ਹੋਰ ਭੀ ਬਚਨ ਹੈਂ ॥

ਤਥਾ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ॥ ਮਹਾਰਾਜਾ ਜੁਧਿਸ਼-
ਟਰ ਜੀ ਦੇ ਜਗ ਦਾ ਪ੍ਰਸੰਗ ॥ ਪੈਃ “ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ
ਲਇਆ ਅਵਤਾਰ ਜਗ ਮਹਮਾ ਦਸਮ ਸਕੰਧ
ਵਖਾਣੈ ॥ ਲੀਲਾ ਚਲਤ ਅਚਰਜ ਕਰ ਜੋਗ ਭੋਗ
ਰਸ ਰਲੀਆਂ ਮਾਣੈ ॥ ਮਹਾਂਭਾਰਤ ਕਰਵਾਇਉਨ
ਕੈਰੋ ਪਾਂਡੋ ਕਰ ਹੈਰਾਣੈ ॥ ਇੰਦ੍ਰਾਦਿਕ ਬ੍ਰਹਮਾਦਿਕਾਂ
ਮਹਮਾ ਮਿਤ ਮਿਜਾਦ ਨ ਜਾਣੈ ॥ ਮਿਲੀਆ ਟਹਲਾ
ਬੰਡ ਕੈ ਜਗ ਰਾਜਸੂ ਰਾਜੈ ਰਾਣੈ ॥ ਮੰਗ ਲਈ ਹਰਿ
ਟਹਲ ਇਹੁ ਪੈਰ ਧੋਇ ਚਰਣੋਦਕ ਮਾਣੈ ॥ ਸਾਧ
ਸੰਗਤ ਗੁਰ ਸਬਦ ਸਿਵਾਣੈ ॥” ਵਾਰ ੨੩ ॥
ਪੈਃ ੯ ॥ ਤਥਾ ਸੀਮੁਖਵਾਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ੧੦ ॥
ਸਵੈਯਾ ॥ ਸਉਪੀ ਹੈ ਸੇਵਹੀ ਪਾਰਥ ਕੋ ਦਿਜ

ਲੋਕਨ ਕੀ ਜੋ ਪੈ ਨੀਕੀ ਕਰੈ ॥ ਅਰ ਪੂਜ ਕਰੈ ਦੋਊ
 ਮਾਦਰੀ ਕੇ ਪੁਤ੍ਰ ਰਿਖੀਨ ਕੀ ਆਨੰਦ ਚਿਤ ਧਰੈ ॥
 ਭਇਓ ਭੀਮ ਰਸੋਈਆ ਦੁਰਜੋਧਨ ਧਾਮ ਪੈ ਬਿਆਸ
 ਤੇ ਆਦਿਕ ਬੇਦ ਭਰੈ ॥ ਕੀਯੋ ਸੂਰ ਕੋ ਬਾਲਕ ਦੈਬੇ
 ਕੋ ਦਾਨ ਜੁ ਜਾਹੀ ਤੇ ਚੌਦਹ ਲੋਕ ਡਰੈ ॥ ਸ੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ
 ਅਵਤਾਰ ਛੰਦ ੨੩੫੦ ॥

ਸੂਰਜ ਚੰਦ ਗਨੇਸ ਮਹੇਸ ਸਦਾ ਉਠਿਕੈ ਜਿਹ
 ਧਿਆਨ ਧਰੈ ॥ ਅਰ ਨਾਰਦ ਸੋ ਸੁਕ ਸੋ ਦਿਜ*
 ਬਿਆਸ ਸੋ ਸਿਆਮ ਭਨੈ ਜਿਹ ਜਾਪ ਕਰੈ ॥ ਜਿਹ
 ਮਾਰ ਦਯੋ ਸਿਸਪਾਲ ਬਲੀ ਜਿਹ ਕੇ ਬਲ ਤੇ ਸਭ
 ਲੋਕ ਡਰੈ ॥ ਅਬ ਬਿਪਨ ਕੇ ਪਗ ਧੋਵਤ ਹੈ ਬਿਜ
 ਨਾਥ ਬਿਨਾ ਐਸੀ ਕਉਨ ਕਰੈ ॥ ਛੰ: ੨੩੫੧ ॥
 ਦੇਖੋ ਸ੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾਵਤਾਰ ਦਸਮ ਦਰਬਾਰ ਇਤਿ ॥

ਤਥਾ ਸਵਈਏ ਮਹਲੇ ੪ ਕੇ:-

ਰਘੁਬੰਸਿ ਤਿਲਕੁ ਸੁੰਦਰੁ ਦਸਰਥ ਘਰਿ ਮੁਨਿ
 ਬੰਛਹਿ ਜਾਕੀ ਸਰਣੇ ॥ ਸਤਿਗੁਰੁ ਗੁਰੁ ਸੇਵਿ ਅਲਖ ਗਤਿ
 ਜਾਕੀ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਦਾਸ ਤਾਰਣ ਤਰਣੇ ॥ ਤਥਾ-ਪੀਤ

* ਐ ਕਈ ਇਕ ਅਗਿਆਨੀ ਪੁਰਸ਼ ਸ੍ਰੀ ਵੇਦ ਵੰਸ਼ਾ ਜੀ ਪਰ
 ਆਖਯੋਪ ਕੀਆ ਕਰਤੇ ਹੈਂ ਸੋ ਤਿਨ੍ਹੋਂ ਕਾ ਮੂੰਹ ਤੋੜ ਉੱਤਰ ਦਸਮ ਗੁਰੂ ਜੀ
 ਵੰਸ਼ਾ ਜੀ ਕੋ ਬ੍ਰਾਮੁਣ ਲਿਖ ਰਹੇ ਹੈਂ ॥

ਬਸਨ ਕੁੰਦ ਦਸਨ ਪਿਆ ਸਹਿਤ ਰੰਠ ਮਾਲ
ਮੁਕਟੁ ਸੀਸਿ ਮੋਰਪੰਖ ਚਾਹਿ ਜੀਉ ॥”

ਟੀਕਾ:—ਪਿਆ ਕਹੀਏ ਅਪਨੀ ਪਿਆਰੀ ਸ੍ਰੀ ਰਾਧਿਕਾ ਜੀ ਕੇ ਸਹਿਤ
ਹੋਤੇ ਬੇ ਚਾਹ ਕਹੀਏ ਦੇਖੀ ਦਾ ਥਾ, ਵਾ ਗਰਜ ਕੇ ਅਸਵਾਰ ਹੋਤੇਥੇ,
ਹੇ ਰਾਮਦਾਸ ਗੁਰੂ ਜੀ ! ਸੋ ਤੁਸੀਂ ਹੋ ਇਤਯਾਦਿਕ ਬਹੁਤ ਉਪਮਾ ਹੈ ॥

ਤਥਾ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ—“ਰਾਮਚੰਦ ਕਾਰਣ
ਕਰਣ ਕਾਰਣ ਬਸ ਹੋਆ ਦੇਹਧਾਰੀ ॥ ਮੰਨ ਮਤੇਈ
ਆਗਿਆ ਲੈ ਬਨਬਾਸ ਵਡਾਈ ਚਾਰੀ ॥ ਪਰਸਰਾਮ
ਦਾ ਬਲ ਹਰੈ ਦੀਨਦਿਆਲ ਗ੍ਰੰਥ ਪ੍ਰਹਾਰੀ ॥ ਸੀਤਾ
ਲਖਮਣ ਸੇਵ ਕਰ ਜਤੀ ਸਤੀ ਸੇਵਾ ਹਿਤਕਾਰੀ ॥
ਰਾਮਾਇਣ ਬਰਤਾਇਆ ਰਾਮ ਰਾਜ ਕਰ ਸ੍ਰਿਸ੍ਰਿ
ਉਧਾਰੀ ॥ ਮਰਣ ਸੁਮਣਸਾ ਸਚ ਹੈ ਸਾਧ ਸੰਗਤ
ਮਿਲ ਪੈਜ ਸਵਾਰੀ ॥ ਭਲਿਆਈ ਸਤਿਗੁਰ ਮਤਿ
ਸਾਰੀ ॥ ਵਾਰ ੩੧ ॥ ਪੈ: ੨੦ ॥ ਤਥਾ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖਵਾਕ
ਪਾਤਸਾਹੀ ੧੦ ॥ ਜਨਕ ਸਭਾ ਮੇਂ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮ ॥
ਰਸਾਵਲ ਛੰਦ—

ਭਏ ਜਾਇ ਠਾਢੇ ॥ ਮਹਾ ਮੋਦ ਬਾਢੇ ॥੧੦੧
ਪੁਰੰ ਨਾਰ ਦੇਖੈ ॥ ਸਹੀ ਕਾਮ ਲੇਖੈ ॥
ਰਿਪੰ ਸਤ੍ਰ ਜਾਨੈ ॥ ਸਿਧੇ ਸਾਧ ਮਾਨੈ ॥੧੦੨
ਸਿਸੰ ਬਾਲ ਰੂਪੰ ॥ ਲਹਿਯੋ ਭੂਪ ਭੂਪੰ ॥
ਤਪਿਯੋ ਪਉਨਹਾਰੀ ॥ ਭਟੇ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਧਾਰੀ ॥੧੦੩

ਨਿਸਾਚੰਦਜਾਨਿਯੋ॥ਦਿਨੰਭਾਨਮਾਨਿਯੋ॥

ਗਣੰ ਰੁਦ੍ ਰੇਖਿਯੋ॥ਸੁਰੰ ਇੰਦ੍ ਦੇਖਿਯੋ॥੧੦੪

ਸ੍ਰੁਤੰਬ੍ਰਹਮਜਾਨਿਯੋ॥ਦਿਜੰਬਿਆਸਮਾਨਿਯੋ॥

ਹੋਰੰ ਬਿਸਨ ਲੇਖੇ॥ਸੀਆ ਰਾਮ ਦੇਖੇ॥੧੦੫

॥ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮ ਅਵਤਾਰ ਪੰਨਾ ੧੨੩ ॥

ਤਥਾ ਸਵਾਹੁ ਬਧ ਕਰਕੇ:—

ਭੁਯੰ ਭਾਰ ਉਤਾਰਿਓ॥ ਰਿਖੀਸੰ ਉਬਾਰਿਓ॥

ਸਭੈ ਸਾਧ ਹਰਖੇ॥ ਭਏ ਜੀਤ ਕਰਖੇ॥

ਕਰੈ ਦੇਵ ਅਰਚਾ॥ ਰਰੈਂ ਬੇਦ ਚਰਚਾ॥

॥ ਸ੍ਰੀਰਾਮ ਅਵਤਾਰ ਛੰ: ੯੪ ॥

ਤਥਾ ਸਵੈਯਾ—

ਇੰਦ੍ ਡਰਾਕਲਥੇ ਜਿਹ ਕੇ ਡਰ ਸੂਰਜ ਚੰਦ੍

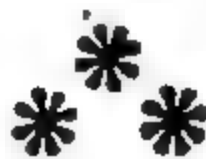
ਹੁਤੋ ਭੈ ਭੀਤੋ॥ ਲੂਟ ਲਯੋ ਧਨ ਜੈਨ ਧਨੈਸ ਕੇ

ਬ੍ਰਹਮ ਹੁਤੋ ਚਿਤ ਮੈ ਨ ਨਿਚੀਤੋ॥ ਇੰਦ੍ ਸੇ ਭੂਪ

ਅਨੇਕ ਲਰੈਂ ਇਨ ਸੇ ਫਿਰਕੈ ਗ੍ਰਹ ਜਾਤ ਨ ਜੀਤੋ॥

ਸੋ ਰਨ ਮਾਝ ਭਲੇ ਰਘੁਰਾਜ ਸੁ ਜੁਧ ਸ੍ਰਯੰਬਰ ਕੈ ਸੀਅ

ਜੀਤੋ॥ ਸ੍ਰੀਰਾਮ ਅਵਤਾਰ ਛੰਦ ॥ ੯੨੩ ॥

॥ ਤਖਾ ਸ੍ਰੀ ਬੰਸਰੀ ॥

ਰਾਗ ਮਾਲੀ ਗਉੜਾ ਨਾਮਦੇਵ ਜੀ ॥

“ਧਨ ਧਨ ਓ ਰਾਮ ਬੇਨੁ ਬਾਜੈ ॥ ਮਧੁਰ
ਮਧੁਰ ਧੁਨਿ ਅਨਹਤ ਗਾਜੈ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥
ਧਨਿ ਧਨਿ ਮੇਘਾ ਰੋਮਾਵਲੀ ॥ ਧਨਿ ਧਨਿ ਕ੍ਰਿਸਨ
ਓਵੈ ਕਾਂਬਲੀ ॥ ੧ ॥ ਧਨਿ ਧਨਿ ਤੂ ਮਾਤਾ ਦੇਵਕੀ ॥
ਜਿਹ ਗ੍ਰਿਹ ਰਮਈਆ ਕਵਲਾਪਤੀ ॥ ੨ ॥ ਧਨਿ
ਧਨਿ ਬਨ ਖੰਡ ਬਿੰਦਾਬਨਾ ॥ ਜਹ ਖੇਲੈ ਸ੍ਰੀ ਨਾਰ-
ਇਨਾ ॥ ੩ ॥ ਬੇਨੁ ਬਜਾਵੈ ਗੋਧਨੁ ਚਰੈ ॥ ਨਾਮੇ
ਕਾ ਸੁਆਮੀ ਆਨਦ ਕਰੈ ॥ ੪ ॥ ॥ ੧ ॥

ਤਖਾ—“ਦੁਹਸਾਸਨ ਕੀ ਸਭਾ ਦੋਪਤੀ ਅੰਬਰ
ਲੇਤ ਉਬਾਰੀਅਲੇ ॥ ਗੋਤਮ ਨਾਰਿ ਅਹਲਿਆ ਤਾਰੀ
ਪਾਵਨ ਕੇਤਕ ਤਾਰੀਅਲੇ ॥ ਮਾਲੀ ਗਉੜਾਇਤਿ ॥

ਤਖਾ ਸ੍ਰੀਮੁਖ ਵਾਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ੧੦ ॥ ਕਬਿੱਤ
ਬਾਜਤ ਬਸੰਤ ਅਰ ਭੈਰਵ ਹਿੰਡੋਲ ਰਾਗ ਬਾਜਤ ਹੈ
ਲਲਤਾ ਕੇ ਸਾਥ ਹੈ ਧਨਾਸਰੀ ॥ ਮਾਲਵਾ ਕਲਿਆਨ
ਅਰ ਮਾਲਕਉਸ ਮਾਰੂ ਰਾਗ ਬਨ ਮੇਂ ਬਜਾਵੈ ਕਾਨ੍ਹ
ਮੰਗਲ ਨਿਬਾਸ ਰੀ ॥ ਸੁਰੀ ਅਰ ਅਸੁਰੀ ਐ ਪੰਨਗੀ
ਜੇ ਹੁਤੀ ਤਹਾ ਧੁਨ ਕੇ ਸੁਨਤ ਪੈ ਨ ਰਹੀ ਸੁਧ

(੬੫)

ਜਾਸਰੀ ॥ ਕਹੈ ਇਉ ਦਾਸਰੀ ਸੁ ਮੇਸੀ ਚਾਨੀ ਬਾਸਰੀ ਸੁ
ਮੇਰੇ ਜਾਨੈ ਜਾਮੈ ਸਭ ਰਾਗ ਕੇ ਨਿਵਾਸਰੀ ॥ ਸ੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ
ਵਤਾਰ ਛੰਦ ੩੩੨ ॥ ਬਹੁਤ ਉਸਤਤ ਵੀਚੇ ਦੇਖ ॥

ਅਵਤਾਰ

॥ ਤਥਾ ਸਵੈਯਾ ॥

ਦੈਤ ਸੰਖਾਸੁਰ ਕੇ ਮਰਵੇ ਕਹੁ ਰੂਪ ਧਰਿਯੋ ਜਲ
ਮੈਂ ਜਿਨ ਮੱਛਾ ॥ ਸਿੰਧ ਮਥਿਯੋ ਜਬਰੀ ਅਸੁਰਾਸੁਰ
ਮੇਰ ਤਰੈ ਭਯੋ ਕੱਛਪ ਹੱਛਾ ॥ ਸੋ ਅਬ ਕਾਨ੍ਹ ਭਯੋ
ਇਹ ਠੋਰ ਚਰਾਬਤ ਹੈ ਬਿਜ ਕੇ ਸਭ ਬੱਛਾ ॥ ਖੇਲ
ਦਿਖਾਵਤ ਹੈ ਜਗ ਕੇ ਇਹ ਹੈ ਕਚਤਾ ਸਭ ਸੀਵਨ
ਰੱਛਾ ॥ ਸ੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾਵਤਾਰ ਛੰਦ ੩੫੪ ॥

ਤਥਾ—ਜਦੂਰਾਇ ਕੇ ਆਇ ਸਮਾਨ ਤ੍ਰਿਯਾ ਨਿਯ
ਕੇ ਇਹ ਚੰਦਨ ਦੇਹ ਲਗਾਯੋ ॥ ਸਿਆਮ ਕੇ ਰੂਪ
ਨਿਹਾਰਤ ਹੀ ਕਵ ਸਿਆਮ ਮਨੈ ਅਤ ਚੀ ਸੁਖ
ਪਾਯੋ ॥ ਜਾਕੇ ਨ ਅੰਤ ਲਖਿਯੋ ਬਹਮਾ ਕਚਰੈ ਸਲ
ਪ੍ਰੇਮ ਕਈ ਦਿਨ ਗਾਯੋ ॥ ਭਾਗ ਬਡੇ ਇਹ ਮਾਲਨ ਕੇ
ਹਰਿ ਕੇ ਤਨ ਕੇ ਜਿਨ ਹਾਥ ਛੁਰਾਯੋ ॥ ਸ੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ
ਵਤਾਰ ਛੰਦ ੮੨੮ ॥

ਤਥਾ—ਸਤ੍ਰਹਸੈ ਚਵਤਾਲ ਮੈ, ਸਾਵਨ ਸੁਦਿ
ਬੁਧਵਾਰ ॥ ਨਗਰ ਪਾਂਵਟਾ ਮੋ ਤਮੋ, ਰਚਿਯੋ ਗ੍ਰੰਥ
ਸੁਧਾਰ ॥ ਛੰਦ ੯੮੨ ॥

ਤਥਾ ਸਵੈਯਾ—ਜੇ ਪਦ ਪੰਕਜ ਸੇਸ ਮਹੇਸ ਸੁਰੇਸ
ਦਿਨੇਸ ਨਿਸੇਸ ਨ ਪਾਏ ॥ ਜੇ ਪਦ ਪੰਕਜ ਵੇਦ ਪੁਰਾਨ
ਵਖਾਨ ਪ੍ਰਮਾਨ ਕੈ ਗਿਆਨਨ ਗਾਏ ॥ ਜੇ ਪਦ
ਪੰਕਜ ਸਿਧ ਸਮਾਧਿ ਮੈ ਸਾਧਤ ਹੈਂ ਮੁਨ ਮੋਨ
ਲਗਾਏ ॥ ਤੇ ਪਦ ਪੰਕਜ ਕੇਸਵ ਕੇ ਅਬ ਉਧਵ ਲੈ
ਕਰ ਮੈ ਸਹਰਾਏ ॥ ਛੰ: ੯੮੯ ॥

ਤਥਾ ਸਵੈਯਾ—ਜੇ ਬਲਵੰਡ ਬਡੇ ਦਲ ਮੈ ਤਿਹ
ਅਗਰ ਕਥਾ ਮਹ ਨਾਮ ਕਹੈ ਹਉ ॥ ਜੇ ਸਿੰਗ ਸਿਆਮ
ਲਰੈ ਰਿਸਕੈ ਤਿਨ ਕੈ ਜਸ ਕੋ ਮੁਖ ਤੇ ਉਚਰੈ ਹਉ ॥
ਜੇ ਬਲਭੱਦ ਕੇ ਸਿੰਗ ਭਿਰੇ ਤਿਨ ਕਉ ਕਥ ਕੈ ਪ੍ਰਭ
ਲੋਕ ਰਿਝੈ ਹਉ ॥ ਤਿਆਗ ਸਭੈ ਗਿਰਹ ਲਾਲਚ
ਕਉ ਹਰਿ ਕੇ ਚਰਿ ਕੇ ਹਰਿ ਕੇ ਗੁਨ ਗੈਹਉ ॥
ਛੰਦ ੧੦੩੭ ॥

ਤਥਾ ਸਵੈਯਾ—ਜੇ ਭਟ ਆਹਵ ਮੈ ਅਰਿਕੈ ਲਰਿ
ਕੈ ਪਗ ਏਕ ਨ ਟਾਰੇ ॥ ਜੀਤ ਫਿਰੈ ਸਭ ਦੇਸਨ ਕੋ
ਸੋਊ ਭਾਗ ਗਏ ਜਿਹ ਓਰ ਨਿਹਾਰੇ ॥ ਜੇ ਜਮ ਕੋ
ਸਿੰਗ ਜੂਝ ਪਰੈ ਤਬ ਅੰਤਕ ਤੇ ਨਹੀ ਜਾਇ ਨਿਬਾਰੇ ॥

ਤੇ ਭਟ ਝੂਮ ਪਰੇ ਰਨ ਮੈ ਜਦੁਬੀਰ ਕੇ ਕੋਪ ਕ੍ਰਿਪਾਨ
ਕੇ ਮਾਰੇ ॥ ਛੰਦ ੧੭੮੮ ॥

ਤਥਾ ਦੋਹਾ—ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੁਧ ਜੋ ਹਉ ਕਹਿਯੋ, ਅਤ
ਹੀ ਸੰਗ ਸਨੇਹ ॥ ਜਿਹ ਲਾਲਚ ਇਹ ਮੈ ਰਚਿਯੋ,
ਮੋਹਿ ਵਹੈ ਬਰ ਦੇਹ ॥ ਛੰਦ ੧੮੯੮ ॥

ਤਥਾ ਸਵੈਯਾ—ਹੇ ਰਵਿ ਹੇ ਸਸਿ ਹੇ ਕਰੁਨਾ ਨਿਧ
ਮੇਰੀ ਅਬੈ ਬੇਨਤੀ ਸੁਨ ਲੀਜੈ ॥ ਔਰ ਨ ਮਾਂਗਤ ਹੂੰ
ਤੁਮ ਤੇ ਕੁਛ ਚਾਹਿਤ ਹੂੰ ਚਿਤ ਮੈ ਸੋਈ ਕੀਜੈ ॥
ਸਸਤਰਨ ਸਿਉ ਅਤ ਯੈ ਰਨ ਭੀਤਰ ਜੂਝ ਮਰੇ ਕਹ
ਸਾਚ ਪਤੀਜੈ ॥ ਸੰਤ ਸਹਾਇ ਸਦਾ ਜਗ ਮਾਹਿ ਕ੍ਰਿਪਾ
ਕਰ ਸਿਯਾਮ ਇਹੈ ਬਰ ਦੀਜੈ ॥ ਛੰਦ ੧੮੯੯ ॥

ਤਥਾ ਸਵੈਯਾ—ਸ੍ਰੀ ਬਿਜ ਨਾਇਕ ਕੇ ਜਿਨ ਹੂੰ
ਕਬ ਸਿਆਮ ਭਨੈ ਨਹ ਧਿਆਨ ਲਗਾਯੋ ॥ ਔਰ
ਕਹਾਂ ਭਯੋ ਜੋ ਗੁਨ ਕਾਹੂੰ ਕੇ ਗਾਵਤ ਹੈ ਗੁਨ ਸਿਆਮ
ਨ ਗਾਯੋ ॥ ਔਰ ਕਹਾਂ ਭਯੋ ਜੋ ਜਗਦੀਸ ਬਿਨਾ ਸੁ
ਗਨੇਸ ਮਹੇਸ ਮਨਾਯੋ ॥ ਲੋਕ ਪ੍ਰਲੋਕ ਕਹੈ ਕਵਿ
ਸਿਆਮ ਸਦਾ ਤਿਹ ਆਪਨੋ ਜਨਮ ਗਵਾਯੋ ॥
॥ ਛੰਦ ੨੨੮੩ ॥ ਸ੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾਵਤਾਰ ਦਸਮ ਦਰ-
ਬਾਰ ਇਤਿ ॥

ਤਥਾ ਸਰਬਲੋਹ ਉਕਤ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ੧੦
 “ਸਰਗੁਨ ਨਾਮ ਕ੍ਰਿਤਮ ਪ੍ਰਸੋਤਮ ਰਾਮ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਏ
 ਨਾਮਧਰੰ ॥ ਉਚਰਤ ਕ੍ਰਿਤ ਬਿਲਾਸ ਚਿਰਨ ਕੇ
 ਕੁਲ ਸਮੂਹ ਜੁਤ ਤਰਤ ਭਵ ਦੁਸਤਰ ॥ ਨਿਗਮਾ
 ਰਾਮ ਪਉਰਾਨ ਸੋਧ ਸਭ ਸਾਰ ਮੰਤ੍ਰ ਤਾਰਕ
 ਸੋਧਾਛਰ ॥ ਨਾਮ ਮਹਾਤਮ ਹਰਿ ਜੂ ਜਾਨਤ ਪ੍ਰੇਤਹ
 ਦੇਵ ਕਰੇ ਦੇ ਮੰਤ੍ਰ ॥” “ਰਰਹੁ ਰਾਮਃ ਪੁਨ ਰਰਹੁ
 ਰਾਮਃ ਰਰ ਰਾਮ ਰਾਮਃ ਰਰ ਰਾਮ ਰਾਮਃ ਰਰ ਰਾਮ
 ਰਾਮਃ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮ ਰਰਾਃ ਰਰਰਰਰ ਰਰਰਰਰ ਰਰਰਰਰ
 ਰਰਰਰਰ ਰਰਰਃ ॥ ੧ ॥ ੪੧ ॥ ਧਿਃ ੫ ॥ ਪੰ: ੩੫੦ ॥

ਤਥਾ ਸ੍ਰੀਰਾਮਚੰਦ੍ਰ ਰਾਮਨਾਥ ਰਮਾਪਤਿ ਦਸਰਥ
 ਤਨੈ ਕਉਸਲਿਆ ਆਨੰਦ ਬਰਧਨੰ ॥ ਪਰਸ ਰਾਮੰ
 ਰਾਮੰ ਬਲਰਾਮੰ ਆਤਮਾ ਰਾਮੰ ਰਮਯਾ ਰਮਾ ਰਮਨੰ
 ਸ੍ਰੀਰਾਮ ਨਾਮੰ ॥ ੧੨ ॥ ਰਾਮਚੰਦ੍ਰਾਯੇ ਰਾਮ ਭਦ੍ਰਾਯੇ
 ਰਾਮਰਾਜਾਯੇ ਰਘੁਰਾਜੇ ਅਪਵਰਗ ਧਾਮੰ ॥

ਧਿਃ ੫ ॥ ਪੰ: ੩੭੨ ॥

ਤਥਾ—“ਜਸਧਾ ਕੁਮਾਰੋ ਖਰਾਰੋ ਮੁਰਾਰੋ ਮੁਰਲੀ
 ਮਨੋਹਰ ਗਿਰਵਰੰ ਨਖੰ ਧਰਤਾ ॥” ਧਿਃ ੫ ॥ ਅੰਤੁ
 ਤੁਕ ਯਹ ॥ ਹਰੀ ਨਾਮ ਮਾਲਾ ਸ੍ਰੀ ਬਿਸਨ ਕਬਚੰ
 ਪੂਰਨੰ ਸੁਭਮਸਤੁ ਸਿਧੰ ॥ ਸ੍ਰੀ ਗੋਬਿੰਦ ਦਾਸੰ ਫਤਹ

ਗੁਰੋਯੰ ਬਿਰਚਿਤੰ ਭਗਤ ਬਿਰਧੰ ॥ ਧਿ: ਪ ਪੰ: ੩੭੨ ॥

ਤਥਾ ਹੇ ਭਗਵਾਨ:-ਰਾਜਨ ਮੇ ਰਾਜਨ ਮਹਾਰਾਜਨ
ਦੇਵਨ ਦੇਵ ਦੇਵੇਸ ਸੁਰਾਨੀ ॥ ਛਤ੍ਰਨ ਮੇ ਛਤ੍ਰੀਪਤ
ਮਾਹੁਰੁ ਬ੍ਰਿਧਨ ਮੇ ਦਿਜ ਵਰੁ ਪ੍ਰਧਾਨੀ ॥ ਨਾਜਾਨੀ ਹੋ
ਹਰੀ ਨਾ ਜਾਨੀ ॥ ੧ ॥ ਗਿਆਨਨ ਮੇ ਗਿਆਨੀ ਬਡ
ਉਤਮ ਜੋਗਨ ਮੇ ਬਡੇ ਜੋਗ ਧਿਆਨੀ ॥ ਮੁਨਨ ਮੇ
ਕਪਲ ਮੁਨ ਸੇਸ਼ਟ ਸਤਿਗੁਰ ਮੇ ਗੁਰ ਨਾਨਕ
ਗਿਆਨੀ ॥ ਜਾਨੀ ਹੋ ਹਰੀ ਏ ਜਾਨੀ ॥ ੨ ॥ ਸੂਰਨ
ਮੇ ਰਾਵਨਾਰਿ ਸਿਰੋਮਨਿ ਗਾਰਸਤਨ ਮੇ ਕੰਸਾਰਿ
ਪ੍ਰਧਾਨੀ ॥ ਧਰਮਨ ਮੇ ਧਰਮ ਪੁਤ੍ਰ ਧਰਮਾਤਮ ਜੋਧਨ
ਗੁੜਾਕੇਸ ਜੋ ਧਯਾਨੀ ॥ ਨਾ ਜਾਨੀ ਹੋ ਹਰੀ ਨਾਜਾਨੀ
॥ ਧਿ: ੫ ਵਿਸਥਾਰ ਦੇਖੋ ਪੰਨਾ ੩੬੫ ॥ ਇਸ ਸਰਬ
ਲੋਹ ਕੇ ਲੇਖ ਸੇ ਭੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ
ਜੀ ਸੇ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮ ਜੀ ਆਦਿਕੋਂ ਕਾ ਅਭੇਦ ਕਹਾ ॥

ਤਥਾ-ਕੇਸੀ ਕੰਸ ਚੰਡੂਰਾ ਅਘਾਤ ਪੂਤਨਾ ਸਭੀ
ਪਚਾਏ ॥ ਜੇ ਜੇ ਦੋਖੀ ਸੰਤ ਭਗਤਿ ਕੇ ਅਸੁਰ ਮਲੇਛ
ਸਭੀ ਹਰਿ ਘਾਏ ॥ ੧੦ ॥ ਪ੍ਰਹਲਾਦ ਦ੍ਰੋਪਤੀ ਅਉ
ਅੰਬੁਰੀਸਾ ਧਾਮ ਅਜਾਮਲ ਭਗਤ ਤਰਾਏ ॥ ਅਉਸਰ
ਰਾਖ ਲੀਨ ਗਜਪਤ ਕੋ ਨਾਗ ਪੈਰ ਹੈ ਸ੍ਰੀ ਪਤਿ
ਧਾਏ ॥ ਤੈਸੇ ਰਛ ਕਰੀ ਮਘਵਾ ਕੀ ਅਮਰਾਜੁ ਖੂਡ

ਸੁਖੀ ਕਰਾਏ ॥ ਜਹ ਜਹ ਅਉਸਰ ਆਇ ਬਨਿਯੋ
ਹੈ ਤਹ ਤਹ ਸੁਆਮੀ ਕਰੀ ਸਹਾਏ ॥ ੧੧ ॥

ਧਿਃ ੫ ॥ ਪੰਨਾ ੪੪੭ ॥

ਤਥਾ—ਨਰਸਿੰਘ ਹੋਇ ਪ੍ਰਹਲਾਦ ਉਬਾਰੇ ॥

ਹਰਨਾਖਸ ਉਦਰ ਨਖਹੁ ਕਰ ਫਾਰੇ ॥

ਸੋਈ ਬਿਸਨ ਭਗਵਾਨ ਮੁਰਾਰਾ ॥

ਨਰ ਤਨ ਧਰ ਰਾਵਨ ਸੰਘਾਰਾ ॥

ਰਾਮਚੰਦ੍ਰ ਵਸਰਥ ਸੁਤ ਹੁਇ ਕਰ ॥

ਅਸੁਰ ਬਿਨਾਹੇ ਸਮਰ ਬਿਜੈ ਬਰ ॥

ਤਥਾ—ਜਾਨਕੀ ਆਇ ਮਾਯਾ ਪ੍ਰਭ ਥਾਰੀ ॥

ਲਛਮਣ ਚਤੁਰਥ ਕਲਾ ਉਜਾਰੀ ॥

ਆਇ ਪੁਰਖ ਨਾਰਾਇਨ ਹਰੀ ॥

ਸੁਤਿਨ ਚੱਕ੍ਰਵੈ ਹੈ ਪ੍ਰਤਿ ਪਰੀ ॥

ਤਥਾ ਕ੍ਰੀਟ ਕੁੰਡਲਾਦਿ ਕਹਕੇ:—

ਨਮਸਕਾਰ ਤਾਂ ਰੂਪ ਹਮਾਰੇ ॥

ਜਨ ਰੰਜਨ ਭੰਜਨ ਭੈ ਭਾਰੇ ॥

ਧਿਃ ੫ ॥ ਪੰਨਾ ੪੯੪ ॥ ਇਤਿ ਸਰਬਲੋਹ ।

ਤਥਾ ਸੁਦਾਮਾ ॥ ਬਸੰਤ ਮਹਲਾ ੫ ਅਸਟਪਦੀਆ ॥

ਬਿਪ੍ਰ ਸੁਦਾਮੇ ਦਾਲਦ ਭੰਜ ॥ ਰੇ ਮਨ ਤੂ ਭੀ ਭੰਜ
ਕੋਬੰਦ ॥ ਅਸਟਪਦੀ ੧ ॥

ਤਥਾ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ:-

ਬਿਪ ਸੁਦਾਮਾ ਦਾਲਦੀ ਬਾਲ ਸਖਾਈ ਮਿਤਰ
ਸਦਾਏ ॥ ਲਾਗੂ ਹੋਈ ਬਾਮੁਣੀ ਮਿਲ ਜਗਦੀਸ
ਦਲਿਦ੍ਰ ਗਵਾਏ ॥ ਚਲਿਆ ਗਿਣਦਾ ਗਟੀਆ ਕਯੋ
ਕਰ ਜਾਈਏ ਕੋਣ ਮਿਲਾਏ ॥ ਪਹੁਤਾ ਨਗਰ ਦੁਆ-
ਰਕਾ ਸਿੰਘ ਦੁਆਰ ਖਲੋਤਾ ਜਾਏ ॥ ਦੂਰਹੁੰ ਦੇਖ
ਡੰਡਉਤ ਕਰ ਛਡ ਸੰਘਾਸਣ ਹਰ ਜੀ ਆਏ ॥ ਪਹਲੇ
ਦੇ ਪਰਦਖਣਾ ਪੈਰੀਂ ਪੈਕੇ ਲੈ ਗਲ ਲਾਏ ॥ ਚਰਨੋ-
ਦਕ ਲੈ ਪੈਰ ਧੋਇ ਸਿੰਘਾਸਨ ਉੱਪਰ ਵੈਠਾਏ ॥
ਪੁਛੈ ਕੁਸਲ ਪਿਆਰ ਕਰ ਗੁਰ ਸੇਵਾ ਦੀ ਕਥਾ
ਸੁਣਾਏ ॥ ਲੈਕੇ ਤੰਦਲ ਚੱਬਿਓਨ ਵਿਦਾ ਕਰੇ ਅਗੇ
ਪਹੁਚਾਏ ॥ ਚਾਰ ਪਦਾਰਥ ਸੁਕੁਚ ਪਠਾਏ ॥

ਵਾਰ ੧੦ ॥ ਪੌਃ ੯ ॥

॥ ਤਥਾ ਸ੍ਰੀਮੁਖ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ੧੦ ॥

ਸਵੈਯਾ-ਮਾਰਗ ਨਾਖ ਕੈ ਬਿਪ ਜਵੈ ਗ੍ਰਿਹ ਸ੍ਰੀ
ਜਦੁਬੀਰ ਕੇ ਭੀਤਰ ਆਯੋ ॥ ਸ੍ਰੀ ਬਿਜਨਾਥ ਨਿਹਾਰਤ
ਤਾਹਿ ਸੁ ਬਿਪ ਸੁਦਾਮਾ ਇਹੈ ਠਹਿਰਾਯੋ ॥ ਆਸਨ ਤੇ
ਉਠਿ ਆਤੁਰ ਹੈ ਅਤਿ ਪ੍ਰੀਤਿ ਬਢਾਇਕੇ ਲੈਵੇ ਕਉ
ਧਾਯੋ ॥ ਪਾਇ ਪਰਯੋ ਤਿਹ ਕੋ ਹਰਿ ਜੀ ਫਿਰ ਸ਼ਿਅਮ
ਭਨੈ ਉਠ ਕੰਠ ਲਗਾਯੋ ॥ ਵੰਃ ੨੪੦੬ ॥

ਤਥਾ—ਵਾਰ ਮੰਗਾਇ ਤਹੀ ਦਿਜ ਕੋ ਦੋਊ ਪਾਇਨ
ਥੈ ਚਰਨਾਮਤ ਲੀਨੋ ॥ ਛੰਦ ੨੪੦੭ ॥

ਤਥਾ ਸਵੈਯਾ—ਜੋ ਬਿਜਨਾਥ ਕੀ ਸੇਵ ਕਰੈ ਪੁਨ
ਪਾਵਤ ਹੈ ਬਹੁਤੋ ਧਨ ਸੋਊ ॥ ਲੋਕ ਕਹਾ ਤਿਹ
ਭੇਦਹ ਪਾਵਤ ਆਪਨੀ ਜਾਨਤ ਹੈ ਪੁਨਿ ਓਊ ॥
ਸਾਧਨ ਕੇ ਬਰਤਾ ਹਰਤਾ ਦੁਖ ਖੈਰਨ ਕੇ ਸੁ ਬਡੇ ਘਰ
ਖੋਊ ॥ ਦੀਨਨ ਕੇ ਜਗ ਪਾਲਵੇ ਕਾਜ ਗੀਬ
ਨਿਵਾਜ ਨ ਦੂਸਰ ਕੋਊ ॥ ਛੰਦ ੨੪੦੮ ॥ ਸ੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ
ਵਤਾਰ ॥

॥ ਸਿਆਮ ਗੁਰੂ ॥

ਈਹਾਂ ਭੀ ਕਵੀ ਸਿਆਮ ਨਾਮ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਹੀ ਹੈ
ਯਥਾ—ਪਟੀ ਆਸਾ ਮਃ ੧ ॥ “ਕਰੇ ਕਰਾਏਸਭ ਕਿਛੁ
ਜਾਣੈ ਨਾਨਕ ਸਾਇਰ ਇਵ ਕਹਿਆ” ॥ ਸਬਦ ॥
॥ ੩੫ ॥ ਤਥਾ ਧਨਾਸਰੀ ॥ ਮਃ ੧ ॥ “ਨਾਨਕੁ
ਸਾਇਰੁ ਏਵ ਕਹਤੁ ਹੈ ਸਚੇ ਪਰਵਦਗਾਰਾ ॥
॥ ਸਬਦ ॥ ੨ ॥

॥ ਅਵਤਾਰ ॥

॥ ਦਸਮ ਗੁਰੂ ਜੀ ਸਵੈਯਾਂ ॥

ਖੋਜ ਰਹੇ ਰਵਿ ਸੇ ਸਸ ਸੇ ਤਿਹ ਕੋ ਤਿਹ ਕੋ
ਕਛੁ ਅੰਤ ਨ ਪਾਯੋ ॥ ਰੁਦ੍ਰ ਤੇ ਪਾਰ ਨ ਪਾਯਤ
ਜਾਹਿ ਕੋ ਵੇਦ ਸਕੈ ਨਹਿ ਭੇਦ ਬਤਾਯੋ ॥ ਨਾਰਦ
ਤ੍ਰਿਬਰ ਲੈਕਰ ਬੀਨ ਭਲੈ ਬਿਧ ਸੋਂ ਹਰਿ ਕੇ ਗੁਨ
ਗਾਯੋ ॥ ਸਿਆਮ ਭਨੈ ਬਿਨ ਪ੍ਰੇਮ ਕੀਏ ਬ੍ਰਿਜ
ਨਾਇਕ ਸੋ ਬ੍ਰਿਜ ਨਾਇਕ ਪਾਯੋ ॥ ਛੰ: ੨੪੫੧ ॥

॥ ਤਥਾ ਸੁਕਵਾਚ ਦੋਹਾ ॥

ਸੁਨ ਭੂਪਤਿ ਜਾ ਜਗਤ ਮੈ, ਦੁਖੀ ਰਹਤ ਹਰਿ ਸੰਤ ।
ਅੰਤ ਲਹਤ ਹੈਂ ਮੁਕਤਿਫਲ, ਪਾਵਤ ਹੈਂ ਭਗਵੰਤ ॥
॥ ਛੰ: ੨੪੫੪ ॥

ਤਥਾ—ਰੁਦ੍ਰ ਭਗਤ ਜਗਮਾਹਿ, ਸੁਖਕੇ ਦਿਵਸਸਦਾ ਭਰੈ ।
ਮਰੈ ਫਿਰ ਆਵੈ ਜਾਹਿ, ਫਲ ਕਛੁ ਲਹੈ ਨ ਮੁਕਤਕੋ ॥
॥ ਛੰਦ ੨੪੫੫ ॥

ਤਥਾ ਸਵੈਯਾ—ਹਾਥ ਧਰਯੋ ਜਿਹ ਕੇ ਸਿਰ ਪੈ
ਤਿਹ ਛਾਰ ਉਡੈ ਜਬ ਹੀ ਬਰ ਪਾਯੋ ॥ ਰੁਦ੍ਰ ਕੀ ਕਉ
ਪ੍ਰਿਥਮੈ ਹਤ ਕੈ ਜੜ ਚਾਹਤ ਤਉ ਤਿਹ ਤ੍ਰਿਯਾ
ਛਿਨਾਯੋ ॥ ਰੁਦ੍ਰ ਭਜਿਯੋ ਤਬ ਆਏ ਹੈ ਸਿਆਮ ਜੂ
ਆਇਕੇ ਸੋ ਛਲ ਸੋ ਜਰਵਾਯੋ ॥ ਭੂਪ ਕਹੋ ਵਡੇ ਸੋ

ਤੁਮ ਹੀ ਕਿ ਵਡੇ ਹਰਿ ਹੈ ਜਿਹ ਤਾਹਿ ਬਚਾਯੋ ॥

॥ ਸ੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾਵਤਾਰ ਛੰਦ ੨੪੫੭ ॥

ਤਥਾ ਸਵੈਯਾ—ਜੋ ਉਪਮਾ ਬਿਜਨਾਥ ਕੀ ਗਾਇ
ਹੈ ਅਉਰ ਕਬਿਤਨ ਬੀਚ ਕਰੈਂਗੇ ॥ ਪਾਪ ਨ ਕੀ ਤੇਉ
ਪਾਵਕ ਮੈ ਕਬਿ ਸਿਆਮ ਭਨੈ ਕਬਹੂੰ ਨ ਜਰੈਂਗੇ ॥
ਚਿੰਤ ਸਭੈ ਮਿਟ ਹੈ ਜੁ ਰਹੀ ਛਿਨ ਮੈ ਤਿਨ ਕੇ ਅਘ
ਬੰਦ ਟਰੈਂਗੇ ॥ ਜੇ ਨਰ ਸਿਆਮ ਜੂ ਕੇ ਪ੍ਰਸੇ ਪਗ ਤੇ
ਨਰ ਫੇਰ ਨ ਦੇਹਧਰੈਂਗੇ ॥ ਛੰ: ੨੪੮੨ ॥ ਤਥਾ ਦੋ: ॥
ਦਸਮ ਕਥਾ ਭਗੋਤ ਕੀ, ਭਾਖਾ ਕਰੀ ਬਨਾਇ।
ਅਵਰ ਬਾਛਨਾ ਨਾਹਿ ਪ੍ਰਭੂ, ਧਰਮ ਜੁੱਧ ਕੇ ਚਾਇ ॥

॥ ਛੰਦ ੨੪੮੯ ॥

ਤਥਾ ਸਵੈਯਾ—ਪੰਨ ਜੀਉ ਤਿਹ ਕੇ ਜਗ ਮੈ ਮੁਖ
ਤੇ ਹਰਿ ਚਿਤ ਮੈ ਜੁੱਧ ਵੀਚਾਰੈ ॥ ਛੰ: ੨੪੯੦ ॥

ਸ੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾਵਤਾਰ ਜੀ ਕੇ ਛੰ: ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਜੀ
ਕੀਆਂ ਭੀਨ ਬੀੜਾਂ ਕੇ ਭੇਦ ਸੇ ਸਾਰੇ ਛੰਦ
੨੪੮੯ ਤਥਾ ੨੪੯੨ ਹੈਂ ਕਹੀਂ ਛੰਦਾਬੰਦੀ
ਮੇਂ ਫਰਕ ਹੋਵੇ ਤੋ ਮਹਾਤਮਾ ਤਥਾ ਖਾਲਸਾ
ਸਨਾਭਨ ਭਾਈ ਛੰਦ ਕੇ ਅੰਕ ਕੋ ਆਗੇ ਪੀਛੇ
ਦੇਖ ਲੇਂ ਪੜ੍ਹੋ ਭਗਵਾਨ ਕੀ ਉਪਮਾ

ਅਗਾਧ ਹੈ ॥

ਤਥਾ ਗੋਡਨਾਮ ਦੇਵ ਜੀਃ—

ਕੇਸੀ ਕੰਸ ਮਥਨੁ ਜਿਨਿ ਕੀਆ ।

ਜੀਅਦਾਨੁ ਕਾਲੀ ਕਉ ਦੀਆ ॥

ਤਥਾ ਨਟ ਨਾਰਾਇਨ ਅਸਟਪਦੀਆ ॥ ਮਃ ੪ ॥

“ਸਿੰਗਤਿ ਕਾ ਗੁਨੁ ਬਹੁਤੁ ਅਧਿਕਾਈ ਪੜਿ ਸੂਆ
ਗਨਿਕ ਉਧਾਰੇ ॥ ਪਰਸ ਨਿਪਰਸ ਭਏ ਕੁਬਜਾਂ
ਕਉ ਲੈ ਬੇਕੁੰਠ ਸਿਧਾਰੇ ॥ ਅਸਟਪਦੀ ਅੰਗ ੩ ॥

॥ ਤਥਾ ਨਟ ਮਃ ੪ ॥ ਜਿਉ ਪਕਰਿ ਦੋਪਤੀ ਦੁਸਟਾਂ
ਆਂਨੀ ਹਰਿ ਹਰਿ ਲਾਜ ਨਿਵਾਰੇ ॥ ਅਸਟਪਦੀ ੫ ॥

॥ ਤਥਾ ਸੂਹੀ ਮਃ ੪ ॥ ਨੀਚ ਜਾਤਿ ਹਰਿ ਜਪੁਤਿਆ
ਉਤਮ ਪਦਵੀ ਪਾਇ ॥ ਪੂਛਹੁ ਬਿਦਰ ਦਾਸੀ ਸੁਤੈ
ਕਿਸਨ ਉਤਰਿਆ ਘਰ ਜਿਸੁ ਜਾਇ ॥ ਸਬਦ ੮ ॥

ਤਥਾ ਮਾਰੂ ਮਃ ੯ ॥ “ਹਰਿ ਕੋ ਨਾਮ ਸਦਾ ਸੁਖਦਾਈ ॥
ਜਾਕਉ ਸਿਮਰਿ ਅਜਾਮਲਿ ਉਧਰਿਉ ਗਨਕਾ ਹੂ ਗਤਿ
ਪਾਈ ॥ ਰਹਾਉ ॥ ਪੰਚਾਲੀ ਕਉ ਰਾਜ ਸਭਾ ਮੈ ਰਾਮ
ਨਾਮ ਸੁਧਿ ਆਈ ॥ ਤਾਕੋ ਦੂਖ ਹਰਿਓ ਕਰੁਣਾਮੈ ਅਪਨੀ
ਪੈਜ ਬਢਾਈ ॥ ੧ ॥ ਜਿਹ ਨਰ ਜਸੁ ਕਿਰਪਾਨਿਧ
ਗਾਇਓ ਤਾਕਉ ਭਇਓ ਸਹਾਈ ॥ ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਮੈ
ਇਹੀ ਭਰੋਸੈ ਗਹੀ ਆਨ ਸਰਨਾਈ ॥

ਟੀਕਾਃ—ਪੰਚਾਲ ਦੇਸ ਕੇ ਰਾਜਾ ਕੀ ਪੁਤ੍ਰੀ ਹੋਨੇ ਤੈ ਦੋਪਦਾ ਕਾ ਨਾਮ
ਪੰਚਾਲੀ ਹੈ, ਐ ਜਹਾ ‘ਕਿਉ ਕਹੁ ਕਿਸਨ ਛਿਪਾ ਨਿਧ ਹੈ’ ਇਸ ਵਾਕਯ

ਕਾ 'ਜਿਹ ਨਰ ਜਸ ਕ੍ਰਿਪਾਨਿਧ ਗਾਇਓ' ਇਤਯਾਦਿਕ ਬਚਨੋਂ ਸੇ ਬਿਰੋਧ ਪਰਿਹਾਰ ਕਰਨਾ, ਨਤੁ ਬਿਰੋਧ ਹੋਵੇਗਾ। ਯਥਾ:-

॥ ਮਾਰੂ ਮਃ ੯ ॥ “ਅਬ ਮੈ ਕਹਾ ਕਰਉ ਰੀ ਮਾਈ ॥
ਸਗਲ ਜਨਮੁ ਬਿਖਿਅਨੁ ਸਿਉ ਖੋਇਆ ਸਿਮਰਿਓ
ਨਾਹਿ ਕਨ੍ਹਾਈ ॥

ਟੀਕਾ:-ਕਨ੍ਹਾਈ ਕਹੀਏ ਸ੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਭਗਵਾਨ।

॥ ਤਬਾ ਮਾਰੂ ਮਃ ੮ ॥ “ਨਾਮੁ ਜਪਤ ਉਗ੍ਰਸੈਣਿ
ਗਤਿ ਪਾਈ ਤੋੜਿ ਬੰਧਨ ਮੁਕਤਿ ਕਰੇ ॥ ਜਿਨ ਕਉ
ਆਪਿ ਅਨੁਗ੍ਰਹੁ ਕੀਆ ਹਰਿ ਅੰਗੀਕਾਰੁ ਕਰੇ ॥

ਸਬਦ ॥ ੧ ॥

ਤਬਾ ਆਸਾ ਅਸਟਪਦੀਆ ਮਃ ੧ ॥

ਦੁਖੁ ਸੁਖੁ ਪਰ ਹਰਿ ਸਹਜ ਸੁ ਚੀਤ ॥ ਤਨੁ ਮਨੁ
ਸਉਪਉ ਕ੍ਰਿਸਨ ਪ੍ਰੀਤਿ ॥ ਅਸਟਪਦੀ ੮ ॥

ਤਬਾ ਮਾਰੂ ਮਃ ੫ ॥ ਪਾਂਚ ਬਰਖ ਕੋ ਅਨਾਥ
ਧੁ ਬਾਰਿਕ ਹਰਿ ਸਿਮਰਤ ਅਮਰ ਅਟਾਰੇ ॥ ਪੁਤ੍ਰੁ ਹੇਤਿ
ਨੈਰਾਇਣੁ ਕਹਿਓ ਜਮ ਕੰਕਰਿ ਮਾਰਿ ਵਿਦਾਰੇ ॥ ੧ ॥
ਮੇਰੇ ਠਾਕੁਰ ਕੇਤੇ ਅਗਨਤ ਉਧਾਰੇ ॥ ਮੋਹਿ ਦੀਨ
ਅਲਪ ਮਤਿ ਨਿਰਗੁਣ ਪਰਿਓ ਸਰਣਿ ਦੁਆਰੇ ॥
੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥ ਬਾਲਮੀਕ ਸੁਪਚਾਰੇ ਤਰਿਓ ਬਧਿਕ
ਤਰੇ ਬਿਚਾਰੇ ॥ ਏਕ ਨਿਮਖ ਮਨ ਮਾਹਿ ਅਰਾਧਿਓ
ਗਜਪਤਿ ਪਾਰ ਉਤਾਰੇ ॥ ੨ ॥ ਕੀਨੀ ਰਖਿਆ ਭਗਤ

ਪ੍ਰਹਲਾਦੈ ਹਰਨਾਖਸ ਨਖਹਿ ਬਿਦਾਰੇ ॥ ਬਿਦਰੁ
ਦਾਸੀ ਸੁਤੁ ਭਇਓ ਪੁਨੀਤਾ ਸਗਲੇ ਕੁਲ ਉਜਾਰੇ ॥
੩ ॥ ਕਵਨ ਪਰਾਧ ਬਤਾਵਉ ਅਪਨੇ ਮਿਥਿਆ ਮੋਹ
ਮਗਨਾਰੇ ॥ ਆਇਓ ਸਾਮ ਨਾਨਕ ਓਟ ਹਰਿ ਕੀ
ਲੀਜੈ ਭੁਜਾ ਪਸਾਰੇ ॥ ਸਬਦ ੨ ॥

ਤਥਾ ਮਾਰੂ ਮਃ ੫ ॥ ਸੋਲਹੇ ॥ ਮੁਕੰਦ ਮਨੋਹਰ
ਲਖਮੀ ਨਾਰਾਇਣ ॥ ਦੋਪਤੀ ਲਜਾ ਨਿਵਾਰਿ
ਉਧਾਰਣ ॥ ਸੋਲਹੇ ੧੧ ॥

ਤਥਾ ਬਸੰਤ ਹਿੰਡੋਲ ਮਃ ੪ ॥ ਦੀਨਾਂ ਦੀਨ
ਦਿਆਲ ਭਏਹੈਜਿਉ ਕ੍ਰਿਸਨ ਬਿਦਰ ਘਰ ਆਇਆ
॥ ਮਿਲਿਓ ਸੁਦਾਮਾ ਭਾਵਨੀ ਧਾਰਿ ਸਭ ਆਗੇ
ਦਾਲਦੁ ਭੰਜਿ ਸਮਾਇਆ ॥ ਅਸਟਪਦੀ ੧ ॥

ਤਥਾ ਬਸੰਤ ਮਃ ੫ ਘਰ ੧ ॥

ਸੁਣਿ ਸਾਖੀ ਮਨ ਜਪਿ ਪਿਆਰ ॥ ਅਜਾਮਲੁ
ਉਧਰਿਆ ਕਹਿ ਏਕ ਬਾਰ ॥ ਬਾਲਮੀਕੈ ਹੋਆ ਸਾਧ
ਸੰਗੁ ॥ ਧ ਕਉ ਮਿਲਿਆ ਹਰਿ ਨਿਸੰਗ ॥ ੧ ॥
ਤੇਰਿਆ ਸੰਤਾ ਜਾਚਉ ਚਰਨ ਰੇਨ ॥ ਲੇ ਮਸਤਕਿ
ਲਾਵਉ ਕਰਿ ਕਿਰਪਾ ਦੇਨ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥
ਗਨਿਕਾ ਉਧਰੀ ਹਰਿ ਕਹੈ ਤੋਤ ॥ ਗਜ ਇੰਦ੍ਰ ਧਿਆ-
ਇਓ ਹਰਿ ਕੀਓ ਮੋਖ ॥ ਬਿਪ੍ਰ ਸੁਦਾਮੇ ਦਾਲਦੁ ਭੰਜ ॥

ਰੇ ਮਨ ਤੂ ਭੀ ਭਜ ਗੋਬਿੰਦ ॥੨॥ ਬਧਿਕ ਉਧਾਰਿਓ
 ਖਮਿ ਪ੍ਰਹਾਰ ॥ ਕੁਬਿਜਾ ਉਧਰੀ ਅੰਗੁਸਟ ਧਾਰ ॥
 ਬਿਦਰੁ ਉਧਾਰਿਓ ਦਾਸਤ ਭਾਇ ॥ ਰੇ ਮਨ ਤੂ ਭੀ
 ਹਰਿ ਧਿਆਇ ॥ ੩ ॥ ਪ੍ਰਹਲਾਦ ਫਖੀ ਹਰਿ ਪੈਜ
 ਆਪ ॥ ਬਸਤੁ ਛੀਨਤ ਦੋਪਤੀ ਰਖੀ ਲਾਜ ॥ ਜਿਨਿ
 ਜਿਨਿ ਸੇਵਿਆ ਅੰਤ ਬਾਰ ॥ ਰੇ ਮਨ ਸੇਵ ਤੂ ਪਰਹਿ
 ਪਾਰ ॥ ੪ ॥ ਧੰਨੈ ਸੇਵਿਆ ਬਾਲ ਬੁਧਿ ॥ ਤਿਲੋਚਨ
 ਗੁਰ ਮਿਲਿ ਭਈ ਸਿਧਿ ॥ ਬੇਣੀ ਕਉ ਗੁਰਿ ਕੀਓ
 ਪ੍ਰਗਾਸੁ ॥ ਰੇ ਮਨ ਤੂ ਭੀ ਹੋਹਿ ਦਾਸੁ ॥ ੫ ॥ ਜੈ ਦੇਵ
 ਤਿਆਗਿਓ ਅਹੰਮੇਵ ॥ ਨਾਈ ਉਧਰਿਓ ਸੈਨੁ ਸੇਵ ॥
 ਮਨੁ ਡੀਗਿ ਨ ਡੋਲੈ ਕਹੂੰ ਜਾਇ ॥ ਮਨ ਤੂ ਭੀ ਤਰ-
 ਸਹਿ ਸਰਣਿ ਪਾਇ ॥ ੬ ॥ ਜਿਹ ਅਨੁਗ੍ਰਹੁ ਠਾਕੁਰਿ
 ਕੀਓ ਆਪਿ ॥ ਸੇ ਤੈ ਲੀਨੇ ਭਗਤ ਰਾਖਿ ॥ ਤਿਨ
 ਕਾ ਗੁਣੁ ਅਵਗੁਣੁ ਨ ਬੀਚਾਰਿਓ ਕੋਇ ॥ ਇਹ ਬਿਧਿ
 ਦੇਖਿਮਨੁ ਲਗਾ ਸੇਵ ॥ ੭ ॥ ਕਬੀਰਿ ਧਿਆਇਓ ਏਕ
 ਰੰਗ ॥ ਨਾਮਦੇਵ ਹਰਿ ਜੀ ਬਸਹਿ ਸੰਗਿ ॥ ਰਵਿਦਾਸ
 ਧਿਆਏ ਪ੍ਰਭ ਅਨੂਪ ॥ ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਗੋਵਿੰਦ
 ਰੂਪ ॥ ਅਸਟਪਦੀ ੧ ॥

(੭੯)

ਤਥਾ ਭੈਰਉ ਕਬੀਰ ਜੀ ॥ ਸਹਸ ਕੋਟਿ ਬਹੁ
ਕਹਤ ਪੁਰਾਨ ॥ ਦੁਰਜੋਧਨ ਕਾ ਮਥਿਆ ਮਾਨੁ ॥
ਅਸਟਪਦੀ ੨ ॥

ਤਥਾ ਸਾਰਗ ਮਃ ੫ ॥ ਸੂਰਦਾਸ ॥ ਸਿਆਮ
ਸੁੰਦਰ ਤਜਿ ਆਨ ਜੁ ਚਾਹਤ ਜਿਉ ਕੁਸਟੀ ਤਨਿ
ਜੋਕ ॥ ਸੂਰਦਾਸ ਮਨੁ ਪ੍ਰਭਿ ਹਥਿ ਲੀਨੋ ਦੀਨੋ ਇਹੁ
ਪਰਲੋਕ ॥

ਤਥਾ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ॥

ਆਇਆ ਸੁਣਿਆ ਬਿਦਰ ਦੇ ਬੋਲੈ ਦੁਰਜੋਧਨ
ਹੋਇ ਰੁੱਖਾ ॥ ਘਰ ਅਸਾਡੈ ਛੱਡ ਕੈ ਗੋਲੇ ਦੇ ਘਰ ਜਾਹਿ
ਕਿ ਸੁੱਖਾ ॥ ਭੀਖਮ ਦੋਣਾ ਕਰਨ ਤਜ ਸਭਾ ਸੀਗਾਰ
ਵਡੇ ਮਨੁਖਾ ॥ ਝੁਗੀ ਜਾਇ ਵਿਲਾਇਉਨ ਸਭਨਾ ਦੇ
ਜੀਅ ਅੰਦਰ ਦੁੱਖਾ ॥ ਹਸ ਬੋਲੇ ਭਗਵਾਨ ਜੀ ਸੁਨਹੋ
ਰਾਜਾ ਹੁਇ ਸਨਮੁਖਾ ॥ ਤੇਰੇ ਭਾਓ ਨ ਦਿਸਈ ਮੇਰੇ
ਨਾਹੀ ਅਪਦਾ ਦੁਖਾ ॥ ਭਾਉ ਜਿਵੇਹਾ ਵਿਦਰ ਦੇ ਹੋਰੀ
ਦੇ ਚਿਤ ਚਾਉ ਨ ਚੁੱਖਾ ॥ ਗੋਵਿੰਦ ਭਾਉ ਭਗਤ ਦਾ
ਭੁੱਖਾ ॥ ਵਾਰ ੧੦ ॥ ਪੈਃ ੭ ॥

ਤਥਾ ਰਾਗ ਮਾਰੂ ਕਬੀਰ ਜੀ ॥

ਰਾਜਨ ਕਉਨੁ ਤੁਮਾਰੈ ਆਵੈ ॥ ਐਸੇ ਭਾਉ
ਬਿਦਰ ਕੋ ਦੇਖਿਓ ਓਹੁ ਗਰੀਬ ਮੋਹਿ ਭਾਵੈ ॥ ੧ ॥

ਰਹਾਉ ॥ ਹਸਤੀ ਦੇਖਿ ਭਰਮ ਤੇ ਭੂਲਾ ਸ੍ਰੀ ਭਗਵਾਨੁ
 ਨ ਜਾਨਿਆ ॥ ਤੁਮਰੇ ਦੂਧ ਬਿਦਰ ਕੇ ਪਾਨੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ
 ਕਰਿ ਮੈ ਮਾਨਿਆ ॥ ੧ ॥ ਖੀਰ ਸਮਾਨਿ ਸਾਗੁ ਮੈ
 ਪਾਇਆ ਗੁਨ ਗਾਵਤ ਰੈਨਿ ਬਿਹਾਨੀ ॥ ਕਬੀਰ ਕੇ
 ਠਾਕੁਰੁ ਅਨਦ ਬਿਨੋਦੀ ਜਾਤਿ ਨ ਕਾਹੂ ਕੀ
 ਮਾਨੀ ॥ ੨ ॥ ੯ ॥

ਤਥਾ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ॥

ਅੰਦਰ ਸਭਾ ਦੁਸਾਸਨੈ ਮਥੇ ਵਾਲ ਦੋਪਤੀ ਆਂਦੀ
 ॥ ਦੂਤਾਂ ਨੂੰ ਫੁਰਮਾਇਆ ਨੰਗੀ ਕਰਹੁ ਪੰਚਾਲੀ
 ਬਾਂਦੀ ॥ ਪੰਜੇ ਪਾਂਡੇ ਵੇਖਦੇ ਅਉਘਟ ਰੁੱਧੀ ਨਾਰਿ
 ਜਿਨਾਂਦੀ ॥ ਅਖੀ ਮੀਟ ਧਿਆਨ ਧਰ ਹਾਹਾ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ
 ਕਰੇ ਬਿਲਲਾਂਦੀ ॥ ਕਪੜ ਕੋਟ ਉਸਾਰਿਉਨ ਥਕੇ
 ਦੂਤ ਨ ਪਾਰ ਵਸਾਂਦੀ ॥ ਹੱਥ ਮਰੋੜਨ ਸਿਰ ਧੁਣਿਨਿ
 ਪੱਛੋਤਾਨ ਕਰਨ ਜਾਹ ਜਾਂਦੀ ॥ ਘਰ ਆਈ ਠਾਕੁਰ
 ਮਿਲੇ ਪੈਜ ਰਹੀ ਬੋਲੇ ਸਰਮਾਂਦੀ ॥ ਨਾਥ ਅਨਾਥਾਂ
 ਬਾਣ ਧੁਰਾਂਦੀ ॥ ਵਾਰ ੧੦ ॥ ਪੈ: ੮ ॥

ਤਥਾ ਜਾਇ ਸੁਤਾ ਪ੍ਰਭਾਸ ਵਿਚ ਗੋਡੇ ਉਤੇ ਪੈਰ
 ਪਸਾਰੇ ॥ ਚਰਣ ਕਮਲ ਵਿਚ ਪਦਮ ਹੈ ਝਿਲ ਮਿਲ
 ਝਲਕੈ ਵਾਂਗੀ ਤਾਰੇ ॥ ਬਧਕ ਆਯਾ ਭਾਲਦਾ
 ਮਿਰਗ ਜਾਣ ਬਾਣ ਲੈ ਮਾਰੇ ॥ ਦ੍ਰਸਨਿ ਡਿਠੋ ਸੁ ਜਾਇ

ਕੈ ਕਰਣ ਪਲਾਵ ਕਰੈ ਪੂਕਾਰੇ ॥ ਗਲ ਵਿਚ ਲੀਤਾ
 ਕ੍ਰਿਸਨ ਜੀ ਅਵਗੁਣ ਕੀਤੇ ਹਰਿ ਨ ਚਿਤਾਰੇ ॥ ਕਰ
 ਕ੍ਰਿਪਾ ਸੰਤੋਖਿਆ ਪਤਿਤ ਉਧਾਰਣ ਬਿਰਦ ਵਿਚਾਰੇ ॥
 ਭਲੇ ਭਲੇ ਕਰ ਮੰਨੀਅਨਿ ਬੁਰਿਆ ਦੇ ਹਰਿ ਕਾਜ
 ਸਵਾਰੇ ॥ ਪਾਪ ਕਰੰਤੇ ਪਤਿਤ ਉਧਾਰੇ ॥ ਵਾਰ ੧੦ ॥
 ॥ ਪੈ: ੨੩ ॥ ਤਥਾ ਸਤੀ ਸਤੋਂ ਟਲ ਸਿਲਾ ਹੋਇ ਨਦੀ
 ਕਨਾਰੈ ਬਾਝ ਪਰਾਣਾ ॥ ਰਘੁਪਤਿ ਚਰਨ ਛੁਹੀਦਿਆ
 ਚਲੀ ਸੁਰਗ ਪੁਰ ਬਣੇ ਬਿਬਾਣਾ ॥ ਭਗਤਿ ਬਛਲ ਭਲਿ
 ਆਈਅਹੁ ਪਤਤ ਉਧਾਰਣ ਪਾਪ ਕਮਾਣਾ ॥ ਇਹ
 ਸਾਰੀ ਪੌੜੀ ਜਾਨ ਲੈਣੀ ॥ ਵਾਰ ੧੦ ॥ ਪੈ: ੧੮ ॥
 ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਇਤਿ ॥

ਤਥਾ ਸੋਰਠਿ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ—ਮੇਰੀ ਜਾਤਿ ਕਮੀਨੀ
 ਪਾਂਤਿ ਕਮੀਨੀ ਓਛਾ ਜਨਮੁ ਹਮਾਰਾ ॥ ਤੁਮ ਸਰਨਾ
 ਗਤਿ ਰਾਜਾ ਰਾਮਚੰਦ ਕਹਿ ਰਵਿਦਾਸ ਚਮਾਰਾ ॥
 ॥ ਤਥਾ ਸੂਹੀ ਦੀ ਵਾਰ ਚੋਂ ਪੈ: ॥ ਮਨੁ ਤਨੁ ਨਿਰਮਲੁ
 ਅਤਿ ਸੋਹਣਾ ਭੇਟਿਆ ਕ੍ਰਿਸਨ ਮੁਰਾਰਿ ॥ ਪੌਉੜੀ ੯॥
 ਤਥਾ ਬਿਲਾਵਲ ਮ: ੫ ॥ ਹਰਿ ਹਰਿ ਹਰਿ
 ਮਾਰਾਧੀਐ ਹੋਈਐ ਆਰੋਗ ॥ ਰਾਮਚੰਦ ਕੀ ਲਸ-
 ਟਿਕਾ ਜਿਨ ਮਾਰਿਆ ਰੋਗੁ ॥ ਸਬਦ ॥ ੬੪ ॥

ਤਥਾ ਬਿਲਾਵਲ ਮਃ ੫ ॥ ਬਲਿ ਬਲਿ ਜਾਉ
 ਸਿਆਮੁ ਸੁੰਦਰ ਕਉ ਅਕਥ ਕਥਾ ਜਾਕੀ ਬਾਤ ਸੁਨੀ
 ॥ ਸਬਦ ॥ ੧੧੪ ॥ ਤਥਾ ਬਿਲਾਵਲ ਮਃ ੫ ॥
 ਪਸੁ ਪਰੇਤ ਮੁਗਧ ਕਉ ਤਾਰੇ ਪਾਹਨ ਪਾਰਿ ਉਤਾਰੈ ॥

॥ ਸਬਦ ੪ ॥

॥ ਤਥਾ ਜਨਮਸਾਖੀ ॥

ਤਾਰੇ ਪ੍ਰਵਤ ਰਾਮਚੰਦ ਸਤਿਰਾਮ ਲਿਖ ਨਾਮ ॥
 ਬਧੀ ਪੁਲ ਸੁੰਦਰ ਪਰ ਲੁਟੀ ਲੰਕ ਨਿਦਾਨ ॥

॥ ਸਾਖੀ ਮੱਕੇ ਦੀ ਪੰਃ ੧੭੮ ॥

॥ ਤਥਾ ਸਲੋਕ ਮਃ ੯ ॥ ਸੰਗ ਸਖਾ ਸਭ ਤਜਿ
 ਗਏ ਕੋਉ ਨ ਨਿਬਹਿਓ ਸਾਥ ॥ ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਇਹ
 ਬਿਪਤਿ ਮੈ ਟੇਕ ਏਕ ਰਘੁਨਾਥੁ ॥ ਸਲੋਕ ੫੫ ॥

ਤਥਾ ਕੇਦਾਰਾ ਦਵਿਦਾਸ ਜੀ-ਖਟ ਕਰਮ ਕੁਲ
 ਮੰਜੁਗਤੁ ਹੈ ਹਰਿ ਭਗਤਿ ਹਿਰਦੈ ਨਾਹਿ ॥ ਚਟਨਾਰ
 ਬੰਦ ਨ ਕਥਾ ਭਾਵੈ ਸੁਪਚ ਤੁਲਿ ਸਮਾਨਿ ॥ ੧ ॥
 ਹੇ ਚਿਤ ਚੇਤਿ ਚੇਤ ਅਚੇਤ ॥ ਕਾਹਿ ਨ ਬਾਲਮੀਕਹਿ
 ਦੇਖਿ ॥ ਕਿਸ ਜਾਤਿ ਤੇ ਕਿਹ ਪਦਹਿ ਅਮਰਿਓ ਰਾਮ
 ਭਗਤਿ ਬਿਸੇਖ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥ ਸੁਆਨ ਸਤ੍ਰ
 ਅਜਾਤੁ ਸਭ ਤੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਲਾਵੈ ਹੇਤੁ ॥ ਲੋਗੁ ਬਪੁਰਾ
 ਕਿਆ ਸਰਾਹੈ ਤੀਨਿ ਲੋਕ ਪ੍ਰਵੇਸ ॥ ੨ ॥ ਅਜਾ-

ਮਲੁ ਪਿੰਗਲਾ ਲੁਭਤੁ ਕੁੰਚਰੁ ਗਏ ਹਰਿ ਕੈ ਪਾਸ ॥
 ਐਸੇ ਦੁਰਮਤਿ ਨਿਸਤਰੇ ਤੂ ਕਿਉ ਨ ਤਰਹਿ ਰਵਿਦਾਸ
 ॥ ੩ ॥ ੧ ॥

—+0+—

॥ ਰਾਮ ਗੁਰੂ ਅਭੇਦ ਅਤੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ॥

॥ ਤਥਾ ਚੋਪਈ ॥

ਰਾਮ ਗ੍ਰੰਥ ਮੈ ਭੇਦ ਸੁ ਨਾਹੀ ।

ਰਾਮ ਨਾਮ ਪ੍ਰਗਟ ਯਾ ਮਾਹੀ ॥

ਗੁਰ ਬਿਲਾਸ ਧਿਃ ॥ ੪ ॥ ਪੰਃ ਪੲ ॥

॥ ਤਥਾ ਜਨਮਸਾਖੀ ਉਕਤ ॥

ਸ੍ਰੀ ਹਨੂਮਾਨ ਜੀ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ
 ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਚੰਦ੍ਰ ਜੀ ਕਾ ਰੂਪ ਧਾਰਕੇ ਦਰਸ਼ਨ ਦੀਆ
 ਹੈ, ਬਾਲਾ ਲਛਮਣ ਜੀ ਬਣੇ ਅਤੇ ਮਰਦਾਨਾ ਸ੍ਰੀ
 ਸੀਤਾ ਜੀ । [ਸਾਖੀ ਲੰਕਾ ਦੀ ਪੰਃ ਪੲ]

ਤਥਾ ਸੀਲ ਸੈਣ ਨੇ ਪੂਛਾ. ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਕਹਾ
 ਹਾਂ ਭਾਈ ! ਤੂੰ ਤੇ ਵਿਚ ਮੇਰਾ ਨਾਮ ਰਾਜਾ ਰਾਮ ਆਗਾ ।

[ਪੰਨਾ ੨੮੦] ਯ

ਤਥਾ ਸ੍ਰੀ ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਜੀ ਨੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ
ਜੀ ਸੇ ਪੂਛਾ, ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਪਦਮ ਆਸਨ ਬੈਠ ਕਰ
ਕਹਾ:- 'ਸਤਿਜੁਗ ਮੇਂ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਨੇ ਵਾਸਦੇਵ ਰੂਪ
ਧਾਰਣ ਕੀਆ ਅਤੇ ਦ੍ਵਾਪਰ ਮੇਂ ਹਰਿ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਹੂਏ ।
ਤ੍ਰੇਤੇ ਜੁਗ ਮੇਂ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਾਅਵਤਾਰ ਧਾਰਣ ਕੀਆ,
ਅਤੇ ਕਲਿਜੁਗ ਮੇਂ ਗੋਬਿੰਦ ਰੂਪ ਧਾਰਣ ਕੀਆ ਹੈ ਸੇ
ਭਾਈ ਬੁਢਿਆ ! ਉਨ ਚਾਰੋਂ ਨਾਮੋਂ ਮੇ ਸੇ ਇਕ ੨
ਅੱਖਰ ਲੇਕਰ ਸ੍ਰੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨਾਮ ਸ੍ਰੀ ਠਾਕੁਰਜੀ ਕਾ
ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਕੇ ਆਪ ਜਪਣੇ ਕਾ ਹੁਕਮ ਦੀਆ ॥

[ਪੰ: ੬੩੨ ਜਨਮਸਾਖੀ ਇਤਿ]

ਤਥਾ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ:-

ਸਤਿਜੁਗ ਸਤਿਗੁਰ ਵਾਸਦੇਵ ਵਵਾ ਵਿਸਨਾ
ਨਾਮ ਜਪਾਵੈ ॥ ਦ੍ਵਾਪਰ ਸਤਿਗੁਰ ਹਰੀ ਕ੍ਰਿਸਨ
ਗਾਹਾ ਹਰੀ ਹਰਿ ਨਾਮ ਜਪਾਵੈ ॥ ਤ੍ਰੇਤੇ ਸਤਿਗੁਰ
ਰਾਮ ਜੀ ਰਾਗਾ ਰਾਮ ਜਪੈ ਸੁਖ ਪਾਵੈ ॥ ਕਲਿਜੁਗ ਨਾਨਕ
ਗੁਰ ਗੋਬਿੰਦ ਗਾਗਾ ਗੋਬਿੰਦ ਨਾਮ ਜਪਾਵੈ ॥ ਚਾਰੇ
ਜਾਗੇ ਚਹੁ ਜੁਗੀ ਪੰਚਾਇਣ ਵਿਚ ਜਾਇ ਸਮਾਵੈ ॥
ਚਾਰੋਂ ਅੱਛਰ ਇਕ ਕਰ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜਪ ਮੰਤ੍ਰ
ਜਪਾਵੈ ॥ ਜਹ ਤੇ ਉਪਜਿਆ ਫਿਰ ਤਹਾਂ ਸਮਾਵੈ ॥
॥ ਵਾਰ ੧ ਪੈ: ੪੯ ॥ ਤਥਾ ਸਰਬਲੋਹ ਉਕਤ ਸ੍ਰੀ

ਮੁਖ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ੧੦ ॥ ਚਾਰ ਪਦਾ ॥ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਪਦ
ਅਖਰ ਚਾਰਾ ॥ ਚਾਰ ਜੁਗ ਕੇ ਜਾਪ ਨਿਧਾਰਾ ॥ ਕ੍ਰਿਤ
ਤ੍ਰੇਤਾ ਦ੍ਵਾਪਰ ਕਲ ਜਾਨ ॥ ਵਾਵਾ ਹਾਹਾ ਗਗਾ
ਠਾਨ ॥ ੧ ॥ ਰਾਰਾ ਚਤੁਰਥ ਅਖਰ ਚਾਰ ॥ ਵਾਸ-
ਦੇਵ ਹਰਿ ਗੋਬਿੰਦ ਧਾਰਿ ॥ ਰਾਮ ਸੁਧਾਖਰ ਤਾਰਕ
ਸਾਰ ॥ ਚਾਰੋ ਮਿਲ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਉਚਾਰ ॥ ੨ ॥ ਸਾਰ
ਮੰਤ੍ਰ ਚਾਰੋਂ ਕਾ ਸਾਰ ॥ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਪਦ ਮੰਤ੍ਰ ਨਿਧਾਰ ॥
ਕਲਪ ਕਲਪ ਪ੍ਰਤਿ ਅਛਰ ਕਹੀ ॥ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ
ਜਪਿਉ ਸਹੀ ॥ ਧਿਃ ੫ ॥ ਪੰਨੇ ੩੭੪ ॥

ਤਥਾ ਨਾਨਕ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ੋਕਤ ਚੈ:-

ਵਾਵਾ ਵਾਸਵੇਦ ਤੇ ਲੀਨੋ ॥
ਹਰੀਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਤੇ ਹਾਹਾ ਚੀਨੋ ॥
ਗਗਾ ਗੋਬਿੰਦ ਲੀਆ ਜਾਨੋ ॥
ਰਾਰਾ ਰਾਮਚੰਦ੍ਰ ਮਨ ਮਾਨੋ ॥
ਚਤੁਰ ਬ੍ਰਹਮ ਕੋ ਏਕ ਬਨਾਯਾ ॥
ਫਲ ਦਾਇਕ ਇਹ ਅਧਕ ਸੁਹਾਯਾ ॥
ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਬਰ ਸੁੰਦਰ ਨਾਮੁ ॥
ਸਦਾ ਸਵਾਰੇ ਤੁਮਰੇ ਕਾਮੁ ॥
ਪੂਰਬਾਰਧ ਧਿਃ ੧ ਪੰਨੇ ੬ ॥

ਤੁਥਾਚੈ:-ਵਾਹਿਨਾਮ ਅਚਰਜ ਪਹਿਚਾਨੈ ॥

ਜਿਹ ਕੀ ਸਤਯਾ ਜਗ ਪ੍ਰਗਟਾਨੈ ॥

ਜਿਹ ਸਤਯਾ ਕਰ ਲਖਯਤ ਭਵ ਹੈ ॥

ਸੋ ਨਹਿ ਲਖੀ ਜਾਇ ਅਨੁਭਵ ਹੈ ॥

ਦੋ:-ਯਾਤੇ ਸੋ ਅਚਰਜ ਭਯੋ ਗੁਰੂ ਅਰਬ ਸੁਨ ਕਾਂਨ ॥

ਅੰਧਕਾਰ ਗੋ ਨਾਮ ਹੈ ਰੂਪ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪਹਿਚਾਨ ॥

ਚੈ:-ਅੰਧਕਾਰ ਵਤ ਦੇਹ ਅਨਿੱਤਾ ॥

ਤਿਹ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੀਨ ਸੋ ਚਿੱਤਾ ॥

ਤਾਕੋ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਇਮ ਨਾਮਾ ॥

ਜਪੁ ਹੈ ਚਤੁਰ ਪਦਾਰਥ ਧਾਮਾ ॥

ਉਤਾਰਧ ਧਿਃ ੪੩ ॥

ਤੁਥਾ ਵਯਾਕਰਨ ਕੇ ਅਨੁਸਾਰ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਸ਼ਬਦ
ਕੀ ਵਜ੍ਹਤਪਤੀ ਸੇ ਭੀ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਹੀ ਇਸ਼ ਸ਼ਬਦ
ਕਾ ਅਰਥ ਹੈ ਤੁਥਾ ਹੀ ਕਹਤੇ ਹੈਂ:-“ਵਾਹਯੰਤੀ
ਕਾਰਯੰਤੀ ਜਗਦੁਤਪੱਤੀ ਆਦਿਕ ਮਿਤਿਵਾਹਾ: ਬ੍ਰਹਮਾ
ਦਯ: ਤੇਸ਼ਾਂ ਗੁਰੂਰਿਤਿ ਵਾਹਿਗੁਰੂ: ॥

ਅਰਥ-ਜਗਤ ਕੀ ਉਤਪੱਤੀ ਪਾਲਨਾ ਸੰਹਾਰ
ਕਰਨੇ ਹਾਰੇ ਬ੍ਰਹਮਾ, ਬਿਸ਼ਨੂ, ਸ਼ਿਵ ਇਸ ਦੇਵਤ੍ਰਈ
ਕਾ ਨਾਮ ਵਾਹ ਹੈ ਤਿਨਕਾ ਭੀ ਗੁਰੂ ਕਹੀਏ ਪੂਜਯ
ਐਰ ਨੇਤਾ ਜੋ ਮਾਯਾ ਵਿਸਿਸ਼੍ਟ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਸੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ

ਸ਼ਬਦ ਕਾ ਵਾਚਨ ਹੈ, ਇਸ ਮੇਂ ਪਤੰਜਲ ਸੂਤ ਪ੍ਰਮਾਣ ਹੈ “ਸਪੂਰਵੇਸ਼ਾ ਮਪਿ ਗੁਰੂ:ਕਾਲੇ ਨਾਨਵਛੇਦਾਤ ॥”

ਅਰਥ—ਵਹ ਓਅੰਕਾਰ ਕਾ ਵਾਚਨ ਪੁਰਸ਼ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਰਵੰਗਜ ਈਸ਼੍ਵਰ ਜਗਤ ਸੇ ਪੂਰਬ ਹੋਨੇ ਵਾਲੇ ਬ੍ਰਹਮਾਦਿਕੋਂ ਕਾ ਭੀ ਗੁਰੂ ਹੈ ਕਾਲਕ੍ਰਿਤ ਅੰਤ ਸੇ ਰਹਿਤ ਹੋਨੇ ਤੇ ॥ ਇਤਿ ॥

ਇਤਯਾਦੀ ਪੂਰਬ ਕਹੇ ਬਚਨੋਂ ਦੁਆਰਾ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਾਦਿਕ ਸਗੁਣ ਮੂਰਤੀਆਂ ਨਾਲ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਤਥਾ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਦਸ ਗੁਰੂ ਤਥਾ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਮੰਤ੍ਰ ਨਾਲ ਅਭੇਦ ਕਹਾ ॥ ਯਾ ਤੇ ਜੋ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਾਦਿਕ ਪਤਤ ਪਾਵਨ ਵਜਕਤੀਓਂ ਕਾ ਨਸ਼ੇਧ ਕਰੇਗਾ ਸੋ ਗੁਰੂਓਂ ਕਾ ਹੀ ਘਾਤਕ ਹੋਗਾ ਐਰ ਕੁੰਭੀ ਨਰਕ ਮੇਂ ਪੜੇਗਾ। ਤਥਾ ਜੋ ਦਸ ਗੁਰੂ ਐਰ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਸ਼ਬਦ ਕੀ ਨਿੰਦਾ ਕਰਤੇ ਹੈਂ ਸੋ ਭੀ ਕੁੰਭੀ ਨਰਕ ਮੇਂ ਪੜੇਂਗੇ। ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਮੰਤ੍ਰ ਕੇ ਉਪਰ ਜਿਸੀ ਏਕ ਕੌਮ ਕਾ ਕਬਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਸਰਬ ਕਾ ਸਾਂਝਾ ਹੈ ॥ ਕੈਸਾ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਹੈ:—

ਸ੍ਰੀ ਮੁਖਵਾਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ੧੦ ॥ ਕਬਿੱਤ ॥

ਕਹੂੰ ਗੀਤ ਕੇ ਗਵੱਯਾ ਕਹੂੰ ਬੇਨ ਕੇ ਬਜੱਯਾ,
ਕਹੂੰ ਨਿਤ ਕੇ ਨਚੱਯਾ ਕਹੂੰ ਨਰ ਕੇ ਅਕਾਰ ਹੇ।

ਕਹੂੰ ਬੇਦਬਾਨੀ ਕਹੂੰ ਕੋਕ ਕੀ ਕਹਾਨੀ,
 ਕਹੂੰ ਰਾਜਾ ਕਹੂੰ ਰਾਨੀ ਕਹੂੰ ਨਾਰ ਕੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੋ।
 ਕਹੂੰ ਬੇਨ ਕੇ ਬਜੋਯਾ ਕਹੂੰ ਧੋਨ ਕੇ ਚਰੋਯਾ,
 ਕਹੂੰ ਲਾਖਨ ਲਵੋਯਾ ਕਹੂੰ ਸੁੰਦਰ ਕੁਮਾਰ ਹੋ।
 ਸੁਧਤਾ ਕੀ ਸ਼ਾਨ ਹੋ ਕਿ ਸੰਤਨ ਕੇ ਪ੍ਰਾਨ ਹੋ,
 ਕਿ ਦਾਤਾ ਮਹਾ ਦਾਨ ਹੋ ਨਿਰਦੋਖੀ ਨਿਰੰਕਾਰ ਹੋ॥

ਅਕਾਲ ਉਸਤਤ ਛੰਦ ੮॥

ਤਬਾ ਗਉੜੀ ਸੁਖਮਨੀ ਮਃ ੫॥ “ਨਿਰਗੁਨੁ
 ਆਪ ਸਰਗੁਨੁ ਭੀ ਓਹੀ॥ ਕਲਾ ਧਾਰਿ ਜਿਨ ਸਗਲੀ
 ਮੋਹੀ॥ ਅਸਟਪਦੀ ੧੮॥” ਇਤਯਾਦਿਕ ਵਾਕਯੋਂ
 ਸੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਭਗਵਾਨ ਕੇ ਨਿਰਗੁਣ ਸਗੁਣ ਦੇ
 ਰੂਪ ਕਹੇ ਹੈਂ, ਭਾਵ ਜਹਾਂ ਪਰ ਸਗੁਣ ਕਾ ਅਧਿ-
 ਕਾਰੀ ਮਿਲਿਆ ਤਹਾਂ ਸ੍ਰੀ ਭਗਵਾਨ ਕੇ ਸਗੁਣ ਰੂਪ
 ਕਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਕੀਆ ਐਰ ਜਹਾਂ ਸਗੁਣ ਕੀ ਉਪਾਸ਼ਨਾ
 ਮੇਂ ਪੱਕਾ ਹੋ ਚੁਕਾ ਉਸਕੇ ਨਿਰਗੁਣ ਕੀ ਉਪਾਸ਼ਨਾ ਕਾ
 ਅਧਿਕਾਰੀ ਸਮਝ ਕਰ ਸਗੁਣ ਰੂਪ ਕਾ ਨਸ਼ੇਧ ਕਰਕੇ
 ਅਪਨੇ ਨਿਰਗੁਣ ਸਰੂਪ ਕਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਕੀਆ ਹੈ।
 ਸਗੁਣ ਰੂਪ ਕੀ ਨਿੰਦਾ ਮੇਂ ਤਾਤਪਰਯ ਨਹੀਂ ਐ ਜੇ
 “ਕਿਉਂ ਕਹੁ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਕ੍ਰਿਪਾਨਿਧ ਹੈ” ਇਤਯਾਦਿ ਵਾਕਯ
 ਜੇ ਪੂਰਬ ਕਹੇ ਸੇ ਅਸਮਾਦਿ ਪਾਮਰ ਜੀਵੋਂ ਕੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ੀ

ਕੋ ਲੇਕਰ ਸ੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਭਗਵਾਨ ਆਦਿਕੋਂ ਕੋ ਕੀਟ
ਨਹੀਂ ਕਹਾ ਕਿੰਤੂ ਨਿਰਗੁਣ ਨਿਰਪੇਖ ਬਜਾਪਕ
ਸ੍ਵਰੂਪ ਕੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ੀ ਕੋ ਲੇਕਰ ਪ੍ਰੀਛਿੰਨ ਮਾਯਕ ਮੂਰਤੀ
ਕਾ ਨਸ਼ੇਧ ਕਰਾ ਹੈ, ਐਰ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਕੀ ਸਗੁਣ
ਮੂਰਤੀਯੋਂ ਕੀ ਨਿੰਦਾ ਮੇਂ ਤਾਤਪਰਯ ਨਹੀਂ । ਯਦਿ
ਮਾਨੇਂਗੇ ਤੋ ਅਪਨੇ ਸ੍ਵਰੂਪ ਕਾ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੋ ਨਸ਼ੇਧ
ਕਰਨਾ ਅਸੰਭਵ ਹੈ ॥ ਯਥਾ ਸੋ ਸਾਖੀ ॥

ਜੁਗ ਜੁਗ ਮੇ ਹਮ ਅਵਤਰੈਂ ਅਪਣੇ ਭਗਤਨ ਕਾਜ ।
ਰਹਣੀ ਰਹੈ ਸੋ ਖਾਲਸਾ ਸੋ ਮੇਰੇ ਸਿਰਤਾਜ ॥
ਸਾਖੀ ੬੨ ॥

ਤਥਾ ਕਿਤਨੇ ਹੀ ਪੂਰਬੋਕੁ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ ਵਾਕਯੋਂ
ਕਾ ਵਿਰੋਧ ਹੋਵੇਗਾ । ਤਾਂਤੇ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ
ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦਸ ਗੁਰੂਓਂ ਸੇ ਅਭੇਦ ਜਾਨ ਕਰ
ਚਿੰਤਨ ਕਰੋ ॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਸੂਰਜਬੰਸੀ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਗ੍ਰੰਥੇ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ
ਸੂਰਤੀ ਸਿਮ੍ਰਿਤੀ ਤੀਰਥ ਯਾਤ੍ਰਾ ਆਦਿਕ
ਬਰਣਨੰ, ਨਾਮ ਪ੍ਰਿਥਮੋ ਅਧਯਾਯ ॥ ੧ ॥

— ਅਥ —

ਦੂਸਰਾ ਅਧਿਆਇ

{ ਮੰਗਲਾ ਚਰਣ }

ਸਲੋਕ ਬਿਤੀ ਗਉੜੀ ਮਃ ੫ ॥

ਜਲਿ ਬਲਿ ਮਹੀਅਲਿ ਪੂਰਿਆ ਸੁਆਮੀ ਸਿਰਜਨ
ਹਾਰੁ ॥ ਅਨਿਕ ਭਾਂਤਿ ਹੋਇ ਪਸਰਿਆ ਨਾਨਕ
ਏਕੰਕਾਰੁ ॥ ਸਲੋਕ ੧ ॥ ਤਬਾ ਫਰੀਦ ਜੀ ॥
ਸਰਵਰ ਪੰਖੀ ਹੋਕੜੇ ਫਾਹੀ ਵਾਲ ਪਚਾਸ ॥ ਇਹੁ ਤਨੁ
ਲਹਰੀ ਗਭੁ ਬਿਆ ਸਚੇ ਤੇਰੀ ਆਸ ॥ ਸਲੋਕ ੧੨੫ ॥

ਟੀਕਾ—ਪਚਾਸ ਅਰਥਾਤ ਦਸ ਇੰਦ੍ਰੇ, ਚਾਰ ਅੰਤ:ਕਰਣ, ਚੌਦਾਂ ਹੀ
ਇਨਕੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼, ਚੌਦਾਂ ਹੀ ਅਵਿਮਾਨੀ ਦੇਵਤਾ, ਪੰਚ ਕਾਮਾਦਿ, ਤੀਨੇ ਗੁਣ ॥

॥ ਤਬਾ ਸਰਜਪ੍ਰਕਾਸ਼ੋਕਤ ਚਿਤ੍ਰਪਦਾ ਛੇਦ ॥

ਬਾਵਨ ਹੈ ਬਲਿਰਾਇ ਬਿਧਿਯੋ ਬਲ ਬਾਲ
ਬਿਧਿਯੋ ਪੁਨ ਭੇ ਨਰਸਿੰਘ ॥ ਕਛਪ ਮਛ ਬ੍ਰਾਹ ਬਨੇ
ਮ੍ਰਿਗ ਰਾਖਸ ਦੈਂਤ ਹਨੇ ਜਿਮ ਸਿੰਘ ॥ ਰਾਮ ਭਏ
ਦਿਜ ਰਾਮ ਭਏ ਘਨਸਿਆਮ ਭਏ ਧਰ ਮੈ ਨਰਸਿੰਘ ॥
ਸੋ ਕਲ ਮਹਿ ਗੁਰੁ ਨਾਨਕ ਰੂਪ ਦਸੋ ਤਨ ਭੇ ਲਗ
ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ॥ ਐਨ ੨ ॥ ਅੰਸੂ ੩੬ ॥

॥ ਤਥਾ ਸ੍ਰੀਮੁਖ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ੧੦ ਸਵੈਯਾ ॥

ਭਾਨ ਸੇ ਤੇਜ ਭਿਯਾਨਕ ਭੂਤਜ ਭੂਧਰ ਸੇ ਜਿਨ
ਕੇ ਤਨ ਭਾਰੇ ॥ ਭਾਰੀ ਗੁਮਾਨ ਭਰੇ ਮਨ ਭੀਤਰ
ਭਾਰ ਪਰੇ ਨਹਸੀ ਪਗ ਧਾਰੇ ॥ ਭਾਲਕ ਜਿਯੋ
ਭਭਕੈ ਬਿਨ ਭੈ ਰਨ ਭੈਰਵ ਭੇਦ ਬਜਾਇ ਨਗਾਰੇ ॥
ਤੇ ਭਟ ਝੂਮ ਗਿਰੇ ਰਨ ਭੂਮਿ ਭਵਾਨੀ ਜੂ ਕੇ
ਭਲਕਾਨ ਕੇ ਮਾਰੇ ॥ ੧ ॥ ਪਖਜਾਨ ਚਰਿਤ੍ਰ ॥ ੧ ॥
॥ ਛੰਦ ੧੮ ॥

ਤਥਾ ਦੋਃ ॥ ਰੇ ਮਨ ! ਭਜ ਤੂੰ ਸਾਰਦਾ, ਅਨਗਨ
ਗੁਨ ਹੈਂ ਜਾਹਿ ॥ ਰਚੇ ਗ੍ਰੰਥ ਇਹ ਭਾਗਵਤ, ਜਉ
ਵੈ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕ੍ਰਾਹਿ ॥ ਦਸਮ ਦਰਬਾਰ ਪੰਃ ੧੫੯ ॥
॥ ਸ੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾਵਤਾਰਾਦਿ ਛੰਦ ਏ ॥

॥ ਹਮ ਹਿੰਦੂ ਹੈਂ ॥

ਸ਼ੋਕਾ—ਹਮ ਹਿੰਦੂ ਨਹੀਂ ਯਾਂ ਤੇ ਹਮ ਇਨ ਦੇਵੀ
ਆਦਿਕਾਂ ਕੇ ਮੰਗਲ ਨਹੀਂ ਮਾਨਤੇ, ਅਤੇ ਜੰਝੂ,
ਤਿਲਕ, ਸ਼੍ਰਾਧ, ਬਰਤ ਆਦਿਕ ਹਮਾਰਾ ਧਰਮ
ਨਹੀਂ ॥

ਉੱਤਰ—ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਤੋ ਕਹਤੇ ਹੈਂ ਕਿ ਹਮ ਹਿੰਦੂ
ਹੈਂ ਐਰ ਹਮਾਰੇ ਕੋ ਬਤਾਇਕ ਧਰਮ ਇਸ੍ਹ ਹੈਂ,
ਤੇ ਆਪ ਸੂਧੇ ਹੀ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਕਹਤੇ ਕਿ ਹਮਾਰੇ ਕੋ
ਗੁਰੂ ਜੀ ਤਥਾ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਲੇਖ ਹੀ ਇਸ੍ਹ ਨਹੀਂ ।

ਸ਼ਿਕਾ—ਇਸ ਮੇਂ ਕੌਨ ਪ੍ਰਮਾਣ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਜੀ
ਹਿੰਦੂ ਥੇ ?

ਉੱਤਰ:—ਸ੍ਰੀਮੁਖ ਵਾਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ੧੦ ॥ ਦੋਹਾ ॥
ਬਿਨਤਾ ਕਦੁ ਦਿਤਿ ਅਦਿਤਿ, ਰਿਖਬਰੀ ਬਨਾਇ।
ਨਾਗ ਨਾਗ ਰਿਪੁੰ ਦੇਵ ਸਭ, ਦਈਤ ਲਏ ਉਪਜਾਇ॥
॥ ਛੰਦ ੧੮ ॥

ਤਥਾ ਚੌਃ—*ਤਾਂ ਤੇ ਸੂਰਜ ਰੂਪ ਕੇ ਧਰਾ ।
ਜਾਂ ਤੇ ਬੀਸ ਪ੍ਰਚੁਰ ਰਵਿ ਕਰਾ ॥
ਜੋ ਤਿਨਕੇ ਕਹਿ ਨਾਮ ਸੁਨਾਉਂ ।
ਕਥਾ ਬਢਨ ਤੇ ਅਧਿਕ ਡਰਾਂਉ ॥ ੧੯ ॥
ਤਿਨਕੇ ਬੀਸ ਬਿਖੈ ਰਘੁ ਭਯੋ ।
ਰਘੁਵੰਸਹਿ ਜਿਹ ਜਗਹ ਚਲਿਯੋ ॥
ਤਾਂਤੇ ਪੁਤ੍ਰ ਹੋਤ ਭਯੋ ਅਜ ਬਰ ।
ਮਹਾਰਥੀ ਅਰ ਮਹਾ ਧਨੁਰਧਰ ॥ ੨੦ ॥

* ਤਾਂਤੇ ਕਹੀਏ ਸ੍ਰੀ ਯੱਲਜਪ ਰਿਖੀ ਤੋਂ ।

ਜਬ ਤਿਨ ਭੇਸ ਜੋਗ ਕੇ ਲਯੋ ।
ਰਾਜ ਪਾਟ ਦਸਰਥ ਕੇ ਦਯੋ ॥
ਹੋਤ ਭਯੋ ਵਹਿ ਮਹਾ ਧਨ੍ਧਰ ।
ਤੀਨਤ੍ਰਿਯਾਨ ਬਰਾਜਿਹ ਰੁਚਿਕਰ ॥ ੨੧ ॥
ਪ੍ਰਿਥਮ ਜਯੋ ਤਿਹ ਰਾਮ ਕੁਮਾਰਾ ।
ਭਰਤ ਲਛਮਨ ਸਤਰ ਵਿਦਾਰਾ ॥
ਬਹੁਤ ਕਾਲ ਤਿਨ ਰਾਜ ਕਮਾਯੋ ।
ਕਾਲਪਾਇ ਸੁਰਪੁਰਹਿ ਸਿਧਾਯੋ ॥ ੨੨ ॥
ਸੀਆਸੁਤ ਬਹੁਰ ਭਏ ਦੋਇ ਰਾਜਾ ।
ਰਾਜ ਪਾਟ ਉਨਹੀ ਕਉ ਛਾਜਾ ॥
ਮਦ੍ ਦੇਸ ਏਸ੍ਰਰਜਾ ਬਰੀ ਜਬ ।
ਭਾਂਤਿ ਭਾਂਤਿ ਕੇ ਜਗ ਕੀਏ ਤਬ ॥ ੨੩ ॥
ਤਹੀ ਤਿਨੈ ਬਾਂਧੇ ਦੁਇ ਪੁਰਵਾ ।
ਏਕ ਕਸੂਰ ਦੁਤੀਯ ਲਹੁਰਵਾ ॥ ੨੪ ॥
ਕਹਾ ਲਗੇ ਤਿਹ ਬਰਨ ਸੁਨਾਉਂ ।
ਤਿਨ ਕੇ ਨਾਮ ਸੰਖਯਾ ਪਾਉਂ ।
ਅਰਥਾਤ ਜੋ ਤਿਨਕੇ ਆਗੇ ਸੰਤਾਨ ਹੁਈ:—
ਤਥਾ ਚੈ:—ਹੋਤ ਚਹੂੰ ਜੁਗ ਮੈ ਜੋ ਆਏ ।
ਤਿਨਕੇ ਨਾਮ ਨਜਾਤ ਗਨਾਏ ॥ ੨੬ ॥
ਜੋ ਅਬ ਤਉ ਕ੍ਰਿਪਾ ਬਲ ਪਾਉਂ ।

ਨਾਮ ਸਭਾਇ ਭਾਵ ਨੁਕਤਾ :
 ਕਾਲਕੰਠ ਨਾਮ ਕਾਲ ਕੰਠ ਭਾਵ
 ਜਿਨ ਤੇ ਭਾਵ ਪੁਤਰ ਭਾਵ ਨਿਰਾਸ਼ ॥ ੨੭ ॥
 ਕਾਲਕੰਠ ਭਾਵ ਕੰਠ ਨਾਮ :
 ਕਾਲ ਕੰਠ ਜਿਨ ਨਾਮ ਨਿਰਾਸ਼ :
 ਭਾਵ ਸਨੌਢ ਦੇਸ ਤੇ ਕੰਠ :
 ਤਹੀ ਭੂਪ ਜਾ ਬਿਯਾਦ ਭਾਵ ॥ ੨੮ ॥
 ਤਿਹ ਤੇ ਪੁਤਰ ਭਾਵ ਨੇ ਭਾਵ :
 ਸੋਢੀ ਰਾਇ ਧਰਾ ਤਿਹ ਨਾਮ :
 ਦੇਸ ਸਨੌਢ ਤਾਂ ਦਿਨ ਤੇ ਕੰਠ :
 ਪਰਮ ਪਵਿਤਰ ਪੁਰਖ ਜੂ ਕੰਠ ॥ ੨੯ ॥
 ਜਾਂ ਤੇ ਪੁਤਰ ਪੈਤਰ ਹੋਇ ਆਇ :
 ਤੇ ਸੋਢੀ ਸਭ ਜਗਤ ਕਹਾਇ ॥ ੩੦ ॥
 ਰਾਜ ਕਰਤ ਭਾਵੇ ਬਿਬਿਧ ਪ੍ਰਕਾਰ :
 ਦੇਸ ਦੇਸ ਕੇ ਜੀਤ ਨਿਪਾਰਾ ॥ ੩੧ ॥
 ਰਾਜਸੂ ਬਹੁ ਬਾਰਾ ਕੀਏ :
 ਜੀਤ ਜੀਤ ਦੇਸੇਸੂਰ ਲੀਏ :
 ਬਾਜ ਮੇਧ ਬਹੁ ਬਾਰਨ ਕਰੇ :
 ਸਕਲ ਕਲੁਖ ਨਿਜ ਕੁਲ ਕੇ ਹਰੇ ॥ ੩੨ ॥
 ਬਹੁਰ ਬੰਸ ਮੈ ਵਢੇ ਬਿਖਾਧਾ :

ਮੇਟ ਨ ਸਕਾ ਕੋਊ ਤਿਹ ਸਾਧਾ ॥ ੩੩ ॥

ਧਨ ਅਰ ਭੂਮ ਪੁਰਾਤਨ ਬੈਰਾ ।

ਜਿਨ ਕਾ ਮੂਆ ਕਰਤ ਜਗ ਘੇਰਾ ॥ ੩੪ ॥

ਬਚਿਤ੍ਰ ਨਾਟਕ ਧਿਃ ੨

ਆਗੇ ਯੁਧ ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਹੁਤ ਹੈ ॥

ਤਥਾ ਭੁਯੰਗ ਪ੍ਰਯਾਤ ਛੰਦ ॥

ਲਵੀ ਸਰਬ ਜੀਤੇ ਕੁਸੀ ਸਰਬ ਹਾਰੇ ।

ਬਚੇ ਜੇ ਬਲੀ ਪਾਨ ਲੈ ਕੇ ਸਿਧਾਰੇ ॥

ਚਤਰ ਵੇਦ ਪਠਿਯੈ ਕੀਓ ਕਾਂਸਿ ਬਾਸੈ ।

ਘਨੇ ਬਰਖ ਕੀਨੇ ਤਹਾਂ ਹੀ ਨਿਵਾਸੈ ॥

[ਬਿਚਿਤ੍ਰਨਾਟਕ ਧਿਃ ੩ ਛੰਃ ੫੨ ਪੰਃ ੩੩]

ਤਥਾ-ਜਿਨੇ ਵੇਦ ਪਠਿਯੈ ਸੁ ਵੇਦੀ ਕਹਾਏ ।

ਤਿਨੈ ਧਰਮ ਕੇ ਕਰਮ ਨੀਕੇ ਚਲਾਏ ॥

ਪਠੇ ਕਾਗਦੇ ਮਦ੍ ਰਾਜਾ ਸੁਧਾਰੇ ।

ਆਪੋ ਆਪ ਸੋ ਬੈਰ ਭਾਵੇ ਵਿਸਾਰੇ ॥ ੧ ॥

ਨਿਪੰ ਮੁਕਲਿਯੈ ਦੂਤ ਸੋ ਕਾਸੀ ਆਯੋ ।

ਸਭੈ ਵੇਦੀਯੈ ਭੇਦ ਭਾਖੇ ਸੁਨਾਯੋ ॥

ਸਭੈ ਵੇਦ ਪਾਠੀ ਚਲੇ ਮਦ੍ ਦੇਸੈ ।

ਪੁਣਾਮੰ ਕੀਓ ਆਨ ਕੈਕੈ ਨਰੇਸੈ ॥ ੨ ॥

ਧੁਨੈ ਵੇਦ ਕੀ ਭੂਪ ਤਾਂਤੇ ਕਰਾਈ ।

ਸਭੈ ਪਾਸ ਬੈਠੇ ਸਭਾ ਵੀਚ ਭਾਈ ॥
ਪੜੇ ਸਾਮਵੇਦੰ ਜੁਜੁਰਵੇਦੰ ਕਥੰ ।
ਰਿਗਵੇਦ ਪਠਿਯੰ ਕਰੇ ਭਾਵ ਹੱਥੰ ॥ ॥
ਅਥਰਵਬੇਦ ਪਠਿਯੰ ਸੁਣੇ ਪਾਪ ਨਠਿਯੰ ॥
॥ ਰਸਾਵਲ ਛੰਦ ॥

ਰਹਾ ਰੀੜ ਰਾਜਾ ॥ ਦੀਆ ਸਰਬ ਸਾਜਾ ॥ ੪ ॥
ਲਯੋ ਬਨਬਾਸੰ ॥ ਮਹਾਂ ਪਾਪ ਨਾਸੰ ॥
ਰਿਖੰ ਭੇਸ ਕੀਯੰ ॥ ਤਿਸੈ ਰਾਜ ਦੀਯੰ ॥

[ਬਿਚਿਤ੍ਰਨਾਟਕ ਧਿਃ ੪ ਛੰਃ ੫]

ਤਥਾ ਅਤਿਲਃ—

ਬੇਦੀ ਭਯੋ ਪਸੰਨ ਰਾਜ ਕਹਿ ਪਾਇਕੈ ॥ ਦੇਤ
ਭਯੋ ਬਰਦਾਨ ਹੀਐ ਹੁਲਸਾਇਕੈ ॥ ਜਬ ਨਾਨਕ
ਕਲਮੈ ਹਮ ਆਨ ਕਹਾਇ ਹੈ ॥ ਹੋ ਜਗਤ ਪੂਜ ਕਰ
ਤੋਹਿ ਪ੍ਰਮ ਪਦ ਪਾਇ ਹੈਂ ॥ ੭ ॥

ਦੋਃ—ਲਵੀ ਰਾਜ ਦੇ ਬਨ ਗਏ ਬੇਦੀਅਨ ਕੀਨੋ
ਰਾਜ ॥ ਭਾਂਤਿ ਭਾਂਤਿ ਤਿਨ ਭੋਗਯੰ, ਭੂਅ ਕਾ ਸਗਲ
ਸਮਾਜ ॥ ੮ ॥

ਚੋਃ—ਤ੍ਰਿਤੀਯਾ ਵੇਦ ਸੁਨਬੇ ਤੁਮ ਕੀਆ ।
ਚਤੁਰ ਬੇਦ ਸੁਨ ਭੂਅ ਕੋ ਦੀਆ ॥

(੯੭)

ਤੀਨ ਜਨਮ ਹਮਰੂ ਜਬ ਧਰ ਹੈ ।

ਚੈਥੇ ਜਨਮ ਗੁਰੂ ਤੁਹਿ ਕਰ ਹੈਂ ॥

॥ ੯ ਬਿਚਿਤ੍ਰ ਨਾਟਕ ਧਿਃ ੪ ॥

॥ ਤਥਾ ਨਰਾਜ ਛੰਦ ॥

ਕ੍ਰਮ ਕਾਲ ਯੈ ਭਈ ॥ ਸੁਭੂਮ ਵੇਸ ਤੇ ਗਈ ॥

ਦੋਃ—ਬਿਪ੍ਰ ਕਰਤ ਭੇ ਸੂਦਰ ਬ੍ਰਿਤਿ, ਛਤ੍ਰੀ ਬੈਸਨ
ਕਰਮ ॥ ਬੈਸ ਕਰਤ ਭੇ ਛਤ੍ਰੀ ਬ੍ਰਿਤ, ਸੂਦ੍ਰ ਸੁ ਦਿਜ ਕੋ
ਧਰਮ ॥ ੨ ॥

ਚੈਃ—ਬੀਸ ਗ੍ਰਾਮ ਤਿਨ ਕੇ ਰਹਗਏ ।

ਜਿਨ ਮੋ ਕਰਤ ਕ੍ਰਿਸਾਨੀ ਭਏ ॥

ਬਹੁਤ ਕਾਲ ਇਹ ਭਾਂਤਿ ਬਿਤਾਯੋ ।

ਜਨਮ ਸਮੈ ਨਾਨਕ ਕੋ ਆਯੋ ॥

ਦੋਃ—ਤਿਨ ਵੇਦੀਅਨ ਕੀ ਕੁਲ ਬਿਖੈ, ਪ੍ਰਗਟੇ
ਨਾਨਕ ਰਾਇ ॥ ਸਭ ਸਿਖਨ ਕੋ ਸੁਖ ਦਏ ਜਹ ਤਹ
ਭਏ ਸਹਾਇ ॥ ॥ ਬਿਚਿਤ੍ਰ ਨਾਟਕ ਧਿਃ ੫ ਛੰਃ ੪ ॥

ਤਥਾ-ਨਾਨਕ ਅੰਗਦ ਕੋ ਬਪ ਧਰਾ ।

ਧਰਮ ਪ੍ਰਚੁਰ ਇਹ ਜਗਮੋ ਕਰਾ ॥

ਅਮਰਦਾਸ ਪੁਨਿ ਨਾਮ ਕਹਾਯੋ ।

ਜਨ ਦੀਪਕ ਤੇ ਦੀਪ ਜਗਾਯੋ ॥ ੭ ॥

ਜਬ ਬਰਦਾਨ ਸਮੈ ਵਹੁ ਆਵਾ ।

ਰਾਮ ਦਾਸ ਤਬ ਗੁਰੂ ਕਹਾਵਾ ॥
 ਤਿਹ ਬਰਦਾਨ ਪੁਰਾਤਨ ਦੀਯਾ ।
 ਅਮਰਦਾਸ ਸੁਰਪੁਰ ਮਗ ਲੀਯਾ ॥ ੮ ॥
 ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਅੰਗਦ ਕਰ ਮਾਨਾ ।
 ਅਮਰਦਾਸ ਅੰਗਦ ਪਹਿਚਾਨਾ ।
 ਅਮਰ ਦਾਸ ਰਾਮ ਦਾਸ ਕਹਾਯੋ ।
 ਸਾਧਨ ਲਖਾ ਮੂੜ ਨਹਿ ਪਾਯੋ ॥ ੯ ॥
 ਭਿੰਨ ਭਿੰਨ ਸਭਹੂੰ ਕਰ ਜਾਨਾ ।
 ਏਕ ਰੂਪ ਕਿਨ ਹੂੰ ਪਹਿਚਾਨਾ ॥
 ਜਿਨ ਜਾਨਾ ਤਿਨ ਹੀ ਸਿਧ ਪਾਈ ।
 ਬਿਨ ਸਮਝੇ ਸਿਧ ਹਾਥ ਨ ਆਈ ॥ ੧੦ ॥
 ਰਾਮਦਾਸ ਹਰ ਸੈ ਮਿਲ ਗਏ ।
 ਗੁਣਤਾ ਦੇਤ ਅਰਜਨਹਿ ਭਏ ।
 ਜਬ ਅਰਜਨ ਪ੍ਰਭੁ ਲੋਕ ਸਿਧਾਏ ।
 ਹਰਿ ਗੋਬਿੰਦ ਤਿਹ ਠਾਂ ਠਹਰਾਏ ॥ ੧੧ ॥
 ਹਰਿ ਗੋਬਿੰਦ ਪ੍ਰਭੁ ਲੋਕ ਸਿਧਾਰੇ ।
 ਹਰੀ ਰਾਇ ਤਿਹ ਠਾ ਵੈਠਾਰੇ ।
 ਹਰੀਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਤਿਨ ਕੇ ਸੁਤ ਵਏ ।
 ਤਿਨ ਤੇ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਭਏ ॥ ੧੨ ॥
 ਤਿਲਕ ਜੰਝ ਰਾਖਾ ਪ੍ਰਭੁ ਤਾਕਾ ।

ਕੀਨੋ ਵਡੋ ਕਲੂ ਮਹਿ ਸਾਕਾ ।
 ਸਾਧਨ ਹੇਤ ਇਤੀ ਜਿਨ ਕਰੀ ।
 ਸੀਸ ਦੀਆ ਪਰ ਸੀ ਨਾ ਉਚਰੀ ॥ ੧੩ ॥
 ਧਰਮ ਹੇਤ ਸਾਕਾ ਜਿਨ ਕੀਆ ।
 ਸੀਸ ਦੀਆ ਪਰ ਸਿਰਰ ਨ ਦੀਆ ।
 ਨਾਟਕ ਚੇਟਕ ਕੀਏ ਕੁਕਾਜਾ ।

ਪ੍ਰਭ ਲੋਗਨ ਕਹ ਆਵਤ ਲਾਜਾ ॥ ੧੪ ॥
 ਦੋਃ-ਠੀਕਰ ਫੇਰ ਦਿਲੀਸ ਸਿਰ, ਪ੍ਰਭੁਪੁਰ ਕੀਆ
 ਪਿਆਨ । ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਸੀ ਕ੍ਰਿਆ ਕਰੀਨ ਕਿਨ ਹੂ
 ਆਨ ॥ ੧੫ ॥ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਕੇ ਚਲਤ ਭਯੋ,
 ਜਗਤ ਕੋ ਸੋਕ । ਹੈ ਹੈ ਹੈ ਸਭ ਜਗ ਭਯੋ, ਜੈ ਜੈ ਜੈ
 ਸੁਰ ਲੋਕ ॥ [ਬਿਚਿਤ੍ਰਨਾਟਕ ਧਿਃ ੫ ਛੰ ੧੬]

ਤਥਾ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ-ਪੰਜ ਪਿਆਲੇ ਪੰਜ
 ਪੀਰ ਛਠਮ ਪੀਰ ਵੈਠਾ ਗੁਰ ਭਾਰੀ ॥ ਅਰਜਨ
 ਕਾਂਯਾ ਪਲਟ ਕੈ ਮੂਰਤ ਹਰ ਗੋਬਿੰਦ ਸਵਾਰੀ ॥
 ਚਲੀ ਪੀਹੜੀ ਸੋਢੀਆਂ ਰੂਪ ਦਿਖਾਵਣ ਵਾਰੋਵਾਰੀ ॥
 ਦਲ ਭੰਜਨ ਗੁਰ ਸੂਰਮਾ ਵਡ ਜੋਧਾ ਬਹੁ ਪਰ ਉਪ-
 ਕਾਰੀ ॥ ਪੁਛਨ ਸਿਖ ਅਰਦਾਸ ਕਰ ਛੇ ਮਹਲਾਂ ਤਕ
 ਦਰਸ ਨਿਹਾਰੀ ॥ ਅਗਮ ਅਗੋਚਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਬੋਲੇ
 ਮੁਖ ਤੇ ਸੁਣਹੁ ਸੰਸਾਰੀ ॥ ਕਲਜੁਗ ਪੀਹੜੀ ਸੋਢੀਆ

ਨਿਹਚਲ ਨੀਵ ਉਸਾਰ ਖਲਾਰੀ ॥ ਜੁਗ ਜੁਗ ਸਤਿ-
ਗੁਰ ਧਰੇ ਅਵਤਾਰੀ ॥ ਵਾਰ ੧ ਪੈਃ ੪੮ ॥

ਤਥਾ ਸਵਈਏ ਮਹਲੇ ਚਉਥੇ ਕੇ ॥

ਗੁਰੁ ਨਾਨਕੁ ਨਿਕਟਿ ਬਸੈ ਬਨਵਾਰੀ ॥ ਤਿਨਿ
ਲਹਣਾ ਥਾਪਿ ਜੋਤਿ ਜਗਿ ਧਾਰੀ ॥ ਲਹਣੈ ਪੰਥੁ
ਧਰਮ ਕਾ ਕੀਆ ॥ ਅਮਰਦਾਸ ਭਲੇ ਕਉ ਦੀਆ ॥
ਤਿਨਿ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਦਾਸੁ ਸੋਢੀ ਬਿਰੁ ਥਪ੍ਹਉ ॥ ਹਰਿ ਕਾ
ਨਾਮ ਅਖੈ ਨਿਧਿ ਅਪ੍ਹਉ ॥ ਇਤਿ ॥

ਤਥਾ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖਵਾਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ੧੦—ਪ੍ਰਿਥਮ ਛਤ੍ਰ
ਕੇ ਧਾਮ ਦਯੋ ਬਿਧ ਜਨਮ ਹਮਾਰੋ ॥ ਬਹੁਰ ਜਗਤ
ਕੇ ਬੀਚ ਕੀਯੋ ਕੁਲ ਅਧਕ ਉਜਿਯਾਰੋ ॥ ਚਰਿਤ੍ਰ ੨੧
ਛੰਦ ੩੨ ॥ ਤਥਾ ਸਵੈਯਾ—ਛਤ੍ਰੀ ਕੇ ਪੂਤ ਹੈ
ਬਾਮਨ ਕੇ ਨਹਿ ਕੈ ਤਪ ਆਵਤ ਹੈ ਜੁ ਕਰੋ ॥ ਸ੍ਰੀ
ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾਵਤਾਰ ਛੰਦ ੨੪੮੮ ॥

ਤਥਾ ਸਰਬਲੋਹ ਉਕ੍ਤੁ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖਵਾਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ੧੦
“ਚਤੁਰ ਵੰਸ ਸਤਿਗੁਰ ਕੇ ਨੀਕਾ ॥ ਸੁਭ ਬੰਸਨ
ਬਰਨਤ ਜਸ ਟੀਕਾ ॥ ਬੇਦੀ ਤ੍ਰਿਹੁਨ ਭਲੇ ਸੋਢੀ ਭਨਾ ॥
ਚਤੁਰ ਬੰਸ ਗੁਰਬੰਸ ਸਿਰੋਮਨ ॥ ਚਾਰਹੁ ਮੁਕਤਿ
ਚਾਰ ਹੂੰ ਬੰਸਾ ॥ ਚਾਰ ਪਦਾਰਥ ਚਤੁਰ ਭੁਜ ਅੰਸਾ ॥
ਧਿਃ ੫ ਪੰਨਾ ੩੭੩ ਮੇਂ ਦੇਖੋ ॥” ਤਥਾ ਜਨਮਸਾਖੀ

“ਸੂਰਜ ਕੁਲ ਤੇ ਰਘੁ ਭਯਾ ਰਘੁਵੰਸੀ ਭਯਾ ਰਾਮ ॥
 ਰਾਮਚੰਦ੍ਰ ਕੇ ਦੋਇ ਸੁਤ ਲਵੁ ਕੁਸੁ ਤਿਹ ਨਾਮ ॥
 ਇਹ ਹਮਾਰੇ ਵਡੇ ਹੈਂ ਜੁਗਾ ਜੁਗਾ ਅਵਤਾਰ ॥
 ਇਨ ਹੀ ਕੇ ਘਰ ਉਪਜੇ ਨਾਨਕ ਕਲ ਅਵਤਾਰ ॥
 ਮੈਰ ਕਸਪ ਤੇ ਲੇਕਰ ਬੰਸਾਵਲੀ ਕਹੀ ਹੈ, ਸਾਖੀ
 ਮਦੀਨੇ ਦੀ ਪੰਨਾ ੨੨੯ ॥” ਤਥਾ “ਬ੍ਰਾਹਮਣ
 ਛਤ੍ਰੀ ਵੈਸ਼ ਸੂਦ ਚੌਹਾ ਚਲਾਏ ਰਾਹ ॥ ਆਪੇ ਆਪਣੇ
 ਮਜਬ ਵਿਚ ਚਾਰੇਂ ਹੀ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ॥ ਕਿਸੇ ਨ ਰੱਦੇ
 ਪੀਰ ਜੀ ਸਭਨਾ ਇਕ ਅਲਾਹ ॥ ਮੱਕੇ ਦੀ ਸਾਖੀ
 ਪੰਨਾ ੧੮੨ ॥” ਤਥਾ ਗੁਰ ਬਿਲਾਸ ਦੇ ਨਵਵੇਂ
 ਅਧਿਆਯ ਮੇਂ ਭੀ ਸੂਰਜ ਬੰਸਾਵਲੀ ਲਵੁ ਕੁਸੁ
 ਆਦਿਕ ਪ੍ਰਸੰਗ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਪੰਨਾ ੨੩੦, ਵਿਸਥਾਰ
 ਭੈ ਸੇ ਨਹੀਂ ਲਿਖਾ ॥ ਤਥਾ ਗੁਰ ਬਿਲਾਸੋਕਤ ਚੌਃ—

ਰਵਿ ਬੰਸੀ ਹਮ ਛਤ੍ਰੀ ਜਾਤਿ ।

ਹਮ ਕੋ ਸਦ ਹੀ ਜੁਧ ਸੁਹਾਤ ॥

ਛਠਮ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਧਿਃ ੮ ਪੰਃ ੧੪੦ ਮੇਂ ਕਹਾ ਹੈ ॥

ਸ਼੍ਰੀਕਾ—ਚਾਰ ਵਰਨੇਂ ਕੀ ਉਤਪੱਤੀ ਕਹਾਂ ਸੇ ਹੈ ?

ਉੱਤ੍ਰ—ਜਨਮਸਾਖੀ ॥ “ਚਾਰ ਮਜਬ ਚਹੁ ਅੰਗ ਦੇ
 ਤਿਸਦਾ ਸੁਣੇ ਬਿਆਨ ॥ ਮੁਖ ਤੇ ਹੋਇ ਬ੍ਰਾਹਮਣ
 ਬਾਜੂ ਛਤ੍ਰੀ ਜਾਨ ॥ ਵੈਸ਼ ਉਪਾਏ ਰਾਨ ਤੇ ਪਾਉ ਸੂਦ੍ਰ

ਪਹਚਾਨ ॥ ਸਾਖੀ ਮਦੀਨੇ ਦੀ ਪੰਨਾ ੨੦੯ ॥” ਤਥਾ
ਸ੍ਰੀ ਮੁਖਵਾਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ੧੦ । ਹੇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ॥
“ਚਾਰ ਬਰਨ ਤਵ ਤਨ ਤੇ ਪ੍ਰਗਟੇ ॥ ਬ੍ਰਹਮਨ ਮੁਖ
ਖੱਤੀ ਭੁਜ ਨਿਪਟੇ ॥ ਉਰੂ ਬੈਸ ਸੁ ਸੂਦ੍ਰ ਪਦ ਨਿਪਜੇ ॥
ਜੀਵ ਚਰਾ ਚਰ ਤੇ ਤੇ ਉਪਜੇ ॥ ਸਰਬਲੋਹ ਧਿਃ ਪ
ਪੰਨਾ ੪੯੫ ਦੇਖੋ ॥” ਐਰ ਗ੍ਰੰਥ ਤਥਾ ਸੂਤੀ ਸਿਮ੍ਰਿ-
ਤੀ ਆਦਿਕੋਂ ਕੇ ਪ੍ਰਮਾਣ ਮਹਾਤਮਾ ਜਾਣੇ ਲੇਵੇਂ ।
ਤਥਾ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖਵਾਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ੧੦ ਛੱਕੇ—“ਸਕਲ
ਜਗਤ ਮੇ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਗਾਜੈ ॥ ਜਗੈ ਧਰਮ ਹਿੰਦੁ
ਕਿ ਤੁਰਕ ਦੁੰਦ ਭਾਜੈ ॥ ਭਗਵਤੀ ਛੰਦ ੧ ਅੰਗ ੨੦ ॥”
ਤਥਾ ਸਲੋਕ ਜਨਮਸਾਖੀ “ਮਲੇਛ ਜਾਮਾਂ ਬਹੁਤ ਹੋਇ
ਕੈ ਕਰੇ ਹਿੰਦੂਆਂ ਪਰ ਜੋਰ ॥ ਇਕ ਬਰਨ ਸਭ
ਸਿਸੂ ਹੋਇ ਵਰਤੇ ਹੋਵੈ ਧੰਧੂ ਕੋਰ ॥ ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ
ਕੇ ਕਾਰਣੇ ਕਰੋਂਗਾ ਭਾਰੀ ਸਾਂਗ ॥ ਨਾਵਾਂ ਜਾਵਾਂ
ਪਲਟ ਕੇ ਦਸਵਾਂ ਪਹਰੋਂ ਤਾਂਗ ॥ ਜੈਕਾਰ ਕਰੇ ਸਭ
ਜਗਤ ਮੈ ਓਹੀ ਨਾਨਕ ਸ਼ਾਹ ॥ ਸੰਤ ਜਨਾ ਕੇ ਕਾਰਣੇ
ਦੁਸ਼ਟਾਂ ਮਾਰੋਂ ਧਾਇ ॥ ਸਾਖੀ ਅਜਿਤੇ ਰੰਧਾਵੇ ਦੀ
ਪੰਨਾ ੫੩੬ ॥” ਤਥਾ ਸੋ ਸਾਖੀ “ਤਾਂ ਬਚਨ ਹੂਆ
ਸਿੱਖਾ ਜੇਹੜੇ ਹਿੰਦੂ ਦੇ ਸਿਖ ਸੋ ਸਾਡੇ । ਸਾਖੀ ਨਗਾਹੇ
ਦੇ ਮੁਰੀਦ ਦੀ ਸਾਖੀ ੪੪ ।” ਤਥਾ ਪਹਲੇ ਏਕ ਸਿਖ

ਲੜਾਈ ਮੇ ਲੜਤਾ ਲੜਤਾ ਗਿਰਾ ਉਸਕੋ ਤੁਰਕਾਂ ਨੇ
 ਲੇ ਜਾਕਰ ਸੁਨਤਾਦਿ ਕਰੀ । ਤੇ ਰਹਰਾਸ ਦੇ ਵੇਲੇ
 ਹਜ਼ੂਰ ਪਾਸ ਆਕਰ ਸਿਖ ਨੇ ਕਹਾ । ਤਥਾਹਿ ਮੈਨੂੰ
 ਤੁਰਕ ਲੈ ਗਏ ਜਾਇ ਕੇ ਸ਼ਰਾ ਕੀਤੀ ਹੁਣ ਮੈ ਕੀ
 ਕਰਾਂ ਧਰਮ ਸਿਖ ਅਤੇ ਹਿੰਦੂ ਜਿਮੇ ਰਹੇ ਮੇਰਾ ਤਿਵੇ
 ਰਖਿਯਾ ਕਰੋ ਨਹੀ ਤਾਂ ਮੈ ਚਿਖਾ ਬਣਾ ਕਰ ਸੜਾਂਗਾ
 ਸਾਖੀ ੩੨ ॥ ਤੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਪ੍ਰਾਹਚਿਤ ਕਰਵਾਇਕੇ
 ਵਖਸ ਦੀਆ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਮੁਸਲਮਾਨੀ ਕੇ ਸਪ੍ਰਸ਼ ਸੇ
 ਸਿਖ ਬਚ ਗਿਆ ਥਾ ਐ ਕਹਾ (ਜੇ ਮੇਰਾ ਸਿਖ
 ਮੁਸਲਮਾਨੀ ਤੀਵੀਂ ਸਾਥ ਏਕ ਬਾਰ ਭੋਗੇਗਾ ਸੇ ਸਿਖ
 ਨਹੀ) ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ ਵਾਲਾ ਤੁਰਕਾਣੀ ਤੇ ਬਚੇਗਾ ਸੇ
 ਤਰਿਆ ਜਾਣੀਐ । ਸਾਖੀ ੩੨ ॥ ਤਥਾ ਇਹ ਬਤੀ-
 ਸਵੀਂ ਸਾਖੀ ਦਾ ਪ੍ਰਸੰਗ ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਰੁਤ ੬ ਅੰਸੂ
 ੨੦ ਮੇਂ ਭੀ ਸਪ੍ਰਸ਼ ਹੈ ਅਤੇ ੪੪ ਸਾਖੀ ਦਾ ਪ੍ਰਸੰਗ
 ਰੁਤ ੪ ਅੰਸੂ ੬ ਮੇਂ ਭੀ ਸਪ੍ਰਸ਼ ਹੈ । ਤਥਾ ਸੂਰਜ
 ਪ੍ਰਕਾਸ਼ੋਕ੍ਰ । ਨਵਵੇਂ ਸਾਹਿਬ ਕਾਂ ਵਚਨ ॥ ਚੋਪਈ:—
 ‘‘ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ ਹਮਾਰੇ ਜਾਨ । ਰਾਸ ੧੨ ਅੰਸੂ ੫੨
 ਦੇਖੋ ॥’’ ਤਥਾ ਜਬ ਨੌਰੰਗੇ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ
 ਜੀ ਪਾਸ ਏਕ ਮੁਲਾਂ ਏਕ ਉਮਰਾਉ ਭੇਜੇ
 ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋ ਕਹਾ । ਚੋਪਈ:—

ਕਹੋ ਲੋਭ ਕੀ ਬਾਤ ਵਡੇਰੀ ।
 ਕਰੋ ਨਿਕਾਹ ਸੁਤਾ ਸੰਗ ਮੇਰੀ ।
 ਕਹੋ ਕਿਤਾਬ ਨ ਜਿਤਕ ਉਪਾਇ ।
 ਦੇ ਸੁਤਾਦਿ ਲੇਹੁ ਸ਼ਰਾ ਮਨਾਇ ।
 ਤਬ ਉਨ੍ਹੋ ਨੇ ਆਇ ਕਰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਪਾਸ ਕਹਣਾ—
 ਚੈਃ—ਸ਼ਰਾ ਮਾਨ ਕੈ ਅਜਮਤ ਦੈਨ ।
 ਕਿਧੋ ਮਿਤੂ ਅਪਨੀ ਕਰ ਲੈਨ ।
 ਇਨ ਤੀਨੋ ਮੇ ਲਖੇ ਜੋ ਠੀਕੀ ॥
 ਹੀਯਾ ਕੇ ਵੀਚ ਕਰੋ ਸੋਈ ਠੀਕੀ ।
 ਤਿਨ ਤੇ ਸੁਣ ਸ੍ਰੀ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ।
 ਧਰਮ ਨਿਬਾਹਨ ਬਿਖੈ ਬਹਾਦਰ ॥
 ਉਤਰ ਭਨਿਯੋ ਧਰਮ ਹਮ ਹਿੰਦੂ ।
 ਅਤਿਪ੍ਰਯਾ ਕੋ ਕਿਮ ਕਰੈਂ ਨਿਕੰਦੂ ।
 ਲੋਕ ਪ੍ਰਲੋਕ ਵਿਖੈ ਸੁਖ ਦਾਨੀ ।
 ਆਨਨ ਪਾਈਯਤ ਯਾਹਿ ਸਮਾਨੀ ।
 ਮਤਿ ਮਲੀਨ ਮੂਰਖ ਮਤਿ ਜੋਇ ।
 ਇਸ ਕੋ ਤਿਆਗਹ ਪਾਮਰ ਸੋਇ ।
 ਦੀਨ ਦੁਨੀ ਮੈ ਦੁਖ ਕੋ ਪਾਵੈ ।
 ਜਮ ਸਜਾਇ ਦੇਹ ਨਹ ਤ੍ਰਿਪਤਾਵੈ ।
 ਸੁਮਤਿਵੰਤ ਹਮਕਹੁਕਿਮਤਿਆਗਹ ।

(੧੦੫)

ਧਰਮ ਰਾਖਵੇ ਨਿਤ ਅਨੁਰਾਗਹ।
ਇਸਤੀ ਆਦਿ ਪਦਾਰਥ ਸਾਰੇ।
ਰੰਚ ਲੋਭ ਨਹਿ ਹਿਰਦੇ ਹਮਾਰੇ।
ਕਿਉਂ ਤੁਮ ਕਹੁਹੁ ਨ ਅੰਗੀਕਾਰੈਂ।
ਰਾਖੇਂਗੇ ਨਿਜ ਧਰਮ ਨ ਹਾਰੈਂ।
ਕੋਟ ਜਨਮ ਤੇ ਫਿਰਹੁ ਨ ਫੇਰੇ।
ਕਹੁ ਕਰੋਰ ਬਾਰ ਹੋਇ ਨੇਰੇ।
ਤਿਰਤੀਏ ਪਾਨ ਹਾਨ ਕੀ ਬਾਤ।
ਸੇ ਹਮ ਸਹੈਂ ਆਪਨੇ ਗਾਤ।
ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ ਰਖੈਂ ਜਗ ਮਾਹੀ।
ਤੁਮਰੇ ਕਹੇ ਬਿਨਸਿ ਹੈ ਨਾਂਹੀ।

[ਰਾਸ ੧੨ ॥ ਅੰਸੂ ੬੪ ॥ ਵੇਖੋ
ਤਰਾ-ਜੋ ਜਗ ਵਿਖੈ ਨ ਹਿੰਦੂ ਰਹਤੇ।
ਸੁਰ ਹਿਤ ਹਮਨ ਕੈਨ ਨਿਰਬਹਤੇ।
ਬਿਆਹ ਆਦਿ ਬਿਤਮਹਿ ਜੋ ਕਰਹਿ।
ਸੇ ਅਹਾਰ ਹਮਰੇ ਮੁਖ ਧਰੈ।
ਕਾਜ ਅਨਕ ਮਹਿ ਹਮਨ ਕਰੰਤੇ।
ਸੇ ਸੁਰਗਨ ਕੇ ਤ੍ਰਿਪਤ ਧਰੰਤੇ।
ਯਾਤੇ ਹਿੰਦੂ ਗਨ ਅਰ ਦੇਵ।

ਰਾਖਨ ਕਰੇ ਪ੍ਰਭੂ ਗੁਰ ਦੇਵ ।

[ਰਾਸ ੧੨ ਅੰਸੂ ੬੬

ਤਥਾਚੈ:-ਹਿੰਦੁ ਧਰਮ ਕੋ ਗੁਰੂ ਅਲੰਬ ।

ਦੁਾਰੇ ਮੰਗਲ ਹੋਤ ਕਦੰਬ ।

[ਦਸਮ ਗੁਰੂ ॥ ਰੁਤ ॥ ੪ ॥ ਅੰਸੂ ॥ ੧੯

ਤਥਾ ਲਲਤਪਦ ਛੰਦ-ਹਿੰਦੁ ਧਰਮ ਜਗ ਰਾਖਨ
ਕਾਰਨ ਪ੍ਰਭੂ ਅਵਤਾਰ ਸੁਹਾਯੋ ॥ ਰੁਤ ੪ । ਅੰਸੂ ੩੧ ॥

ਤਥਾ ਕਬਿੱਤ-ਛਾਇ ਜਾਤੀ ਏਕਤਾ ਅਨੇਕਤਾ
ਵਲਾਇ ਜਾਤੀ ਹੋਵਤੀ ਕੁਚੀਲਤਾ ਕਤੇਬਨ ਕੁਰਾਨ
ਕੀ । ਪਾਪ ਪਰਪੱਕ ਜਾਤੇ ਧਰਮ ਧਸੱਕ ਜਾਤੇ ਬਰਨ
ਗੁਰ ਜਾਤੇ ਸਹਤ ਬਿਧਾਨ ਕੀ ॥ ਦੇਵੀ ਦੇਵ ਦੇਹੁਰੇ
ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਦੂਰ ਹੋਤੇ ਰੀਤ ਮਿਟ ਜਾਤੀ ਕਥਾ
ਵੇਦਨ ਪੁਰਾਨ ਕੀ । ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ
ਪਾਵਨ ਪਰਮ ਸੂਰ ਮੂਰਤੀ ਨਾ ਹੋਤੀ ਜੈ ਪੈ ਕਰੁਣਾ
ਨਿਧਾਨ ਕੀ ॥ ਰੁਤ ੫ ॥ ਅੰਸੂ ੫੧ ॥

ਤਥਾ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ॥ ਦੀਨ ਮਹੰਮਦੀ ਉਠ
ਗਏ ਹਿੰਦਕ ਠਹਰਾਏ ॥ ਵਾਰ ੪੧ ॥ ਪੈ: ੧੭ ॥

ਤਥਾ ਚੈ:-ਸੁਨਤ ਜੁਝਾਰ ਸਿੰਘ ਰਿਸ ਆਈ ।

ਬੁਝਿਯੋ ਫਤੇ ਸਿੰਘ ਲਘੁ ਭਾਈ ॥ ੩੩ ॥

ਪਹੁੰਚਿਯੋ ਸਮਾ ਮੋਹਿ ਅਸ ਜੋਵਾ ।

ਗੁਰੂ ਪਿਤਾ ਮੇ ਪਰ ਜਿਮ ਹੋਵਾ ।
 ਸਾਬਤ ਬਾਤ ਰਹਨ ਹੈ ਨੀਕੀ ।
 ਕਹੁ ਭ੍ਰਾਤਾ ਤੂੰ ਅਪਨੇ ਜੀ ਕੀ ॥ ੩੪ ॥
 ਫਤੇ ਸਿੰਘ ਸੁਨ ਉੱਤਰ ਦੀਨਾ ।
 ਧਰਮ ਪਿਤਾ ਮੇ ਜਿਉ ਰਖਲੀਨਾ ।
 ਸੁਭ ਜਸਤੇ ਜਗ ਪੂਰਨ ਕੀਨ ।
 ਤੀਨ ਲੋਕ ਮਹਿ ਸ਼ਾਕਾ ਲੀਨ ॥ ੩੫ ॥
 ਹਮ ਤੁਮ ਕੋ ਤਿਮ ਹੀ ਬਨ ਆਵੈ ।
 ਸਿਰ ਦਿਹੁ ਤੁਰਕਨ ਮੂਲ ਗਵਾਵੈ ।
 ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ ਜਾਗ ਹੈ ਫੇਰ ।
 ਤਨ ਸਭ ਨਾਸਵੰਤ ਹੀ ਹੇਰ ॥

[ਛੰ: ੩੬ ਰੁਤ ੬ ਅੰਸੂ ੫੧ ਸੂਰਜਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਇਤਿ]

ਤਥਾ ਜਨਮ ਸਾਖੀ—ਜੈਸਾ ਮਜ਼ਹਬ ਬਾਪ ਕਾ
 ਪੁਤਰ ਤੈਸਾ ਹੋਇ ॥ ਬੇਟੇ ਥੀਂ ਜੋ ਉਪਜੈ ਪੋਤ੍ਰਾ
 ਕਹੀਐ ਸੋਇ ॥ ਸਾਖੀ ਮਦੀਨੇ ਦੀ ਪੰ: ੨੦੬ ॥

ਤਥਾ ਰਾਮਕਲੀ ਦੀ ਵਾਰ ਸਤੇ ਬਲਵੰਡ ਦੀ—
 ਸੋ ਟਿਕਾ ਸੋ ਬੈਹਣਾ ਸੋਈ ਦੀਬਾਣ ॥ ਪਿਯੂ ਦਾਦੇ ਜੇ
 ਵਿਹਾ ਪੋਤਾ ਪਰਵਾਣੁ ॥ ਪੰ: ੬ ॥ ਤਥਾ ਭਾਈ ਗੁਰ-
 ਦਾਸ ਜੀ “ਪਿਉ ਦਾਦੇ ਜੇ ਵੇਹਿਆ ਪੜਦਾਦੇ ਪਵਾਣ
 ਪੜੇਤਾ ॥ ਵਾਰ ੨੪ ਪੰ: ੧੫ ॥” ਇਸ ਗੀਤ ਸੇ ਸ੍ਰੀ

ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਸੂਰਜ ਵੇਸੀ ਛਤ੍ਰੀ ਹਿੰਦੂਹੋਨੇ ਤੇ ਤਿਨਕਾ
ਪੁਤ੍ਰ ਖਾਲਸਾ ਜੋ ਸਨਾਤਨ ਖਾਲਸਾ ਭੀ ਹਿੰਦੂ ਹੈ,
ਅਗਰ ਇਸ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ ਹੁਕਮ ਕੋ ਨਾ ਮਾਨੈ ਤੋ ਯਥਾ
ਗੁਰ ਬਿਲਾਸ ਚੋਪਈ “ਪਿਤਾ ਅੰਸ ਸੁਤ ਸੇ ਜਗ
ਮਾਹੀ ॥ ਪਿਤਾ ਬਚਨ ਜੋ ਫੇਰੇ ਨਾਹੀ” ॥ ਧਿਃ ੩॥
ਪੰਃ ੨੭ ॥ ਤਥਾ ਜਨਮ ਸਾਖੀ ਦੋਃ—“ਬੇਟਾ ਨਾਮ
ਸਦਾਇ ਕੇ ਹੁਕਮ ਨ ਮੰਨੇ ਬਾਪ ॥ ਹੋਇ ਫਰੂਨੀ
ਜ਼ਰਦ ਰੂਹ ਦੇਜਕ ਪਇਆ ਨਪਾਕ ॥ ਸਾਖੀ ਮੱਕੇ
ਦੀ ਪੰਨੇ ੧੮੧ ॥ ਯਾਤੇ ਅਵ ਤਿਨ ਗੁਰੂਚਿ ਕੀ
ਸਿਤਾਨ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਸੂਰਜਵੇਸੀ ਹੋਨੇ ਸੇ ਤਿਨ ਕਾ
ਤੀਰਥ ਤਿਲਕਾਦਿਕ ਧਰਮ ਕਹੇ ਹੈਂ, ਯਦਪਿ
ਕਈ ਬਚਨੋਂ ਦੁਰਾ ਤੀਸਰਾ ਪੰਥ ਖਾਲਸਾ ਸਿੱਧ ਹੈ
ਤਥਾਪਿ ਜੈਸੇ ਬੇਰੀ ਕੋ ਪਿਉਂਦ ਚੜ੍ਹਾਦੀਆ ਜਾਇ
ਤੋ ਪੂਛੇਂ ਯਹ ਕਯਾ ਬਿਛ ਹੈ ? ਤੋ ਕਹੇਂਗੇ ਬੇਰੀ ਹੈ
ਪਰੰਤੂ ਪਿਉਂਦੀ ਬੇਰੀ ਹੈ । ਭਾਵ. ਜੈਸੇ ਉਸ ਮੇਂ ਸੇ
ਬੇਰੀ ਭਾਵ ਨਸ਼ੁ ਨਹੀਂ ਹੂਆ, ਤੈਸੇ ਹੀ ਅਮ੍ਰਿਤ ਛਕ
ਕਰਕੇ ਜਿਮੀਂਦਾਰ ਸਿੰਘ ਵਾ ਖਤ੍ਰੀ ਸਿੰਘ ਵਾ ਨਾਈ
ਸਿੰਘਾਦਿਕ ਹਿੰਦੂ ਸ਼ਬਦ ਕਾ ਤੋ ਅਭਾਵ ਨਹੀਂ ਹੋ
ਸਕਤਾ, ਯਥਾ ਸੇ ਸਾਖੀ “ਖਤ੍ਰੀ ਸਿੰਘ ਬਿਪ ਇਕ
ਮੇਰਾ” ਸਾਖੀ ੮੨ ॥ ਸੇ ਤਿਤ੍ਰੀਅੰਸ ਆਗੇ ਕਹੇਂਗੇ ॥

ਤਥਾ ਧਰਮ ਸੁਣੈ:—

ਤਿਲਕ ਜੰਵੁ ਸ੍ਰਾਧਾਦਿਕ

॥ ਬਿਲਾਵਲੁ ਅਸਟਪਦੀਆ ਮਃ ੪ ॥

ਸਾਸਤ ਬੇਦ ਪੁਰਾਣ ਪੁਕਾਰਹਿ ਧਰਮੁ ਕਰਹੁ ਖਟੁ
ਕਰਮ ਦਿੜਈਆ ॥ ਅਸਟਪਦੀ ੨ ॥ ਤਥਾ ਭਾਈ
ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ “ਅਪਣੇ ਅਪਣੇ ਬਰਣ ਵਿਚ ਚਾਰ
ਬਰਨ ਕੁਲ ਧਰਮ ਧਰੰਦੇ ॥ ਛਿਆ ਦਸਨ ਛਿਆ
ਸਾਸਤਾਂ ਗੁਰ ਗੁਰਮਤਿ ਖਟ ਕਰਮ ਕਰੰਦੇ ॥” ਵਾਰ
੫ ॥ ਪੈਃ ੩ ॥ ਤਥਾ “ਅਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਉਠਕੇ ਜਾਇ
ਅੰਦ੍ਰ ਦ੍ਰਾ ਨਵੰਦੇ ॥ ਸਹਜ ਸਮਾਧ ਅਗਾਧ ਵਿਚ
ਇਕ ਮਨ ਹੋਇ ਗੁਰ ਜਾਪ ਜਪੰਦੇ ॥ ਮੱਥੇ ਟਿਕੇ
ਲਾਲ ਲਾਇ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਚਲਜਾਇ ਵਹੰਦੇ ॥ ਸਬਦ
ਸੁਰਤਿ ਲਿਵਲੀਣ ਹੋਇ ਸਤਿਗੁਰ ਬਾਣੀ ਗਾਇ
ਸੁਣੰਦੇ ॥ ਭਾਇ ਭਗਤ ਭੈ ਬਰਤਮਾਨ ਗੁਰ ਸੇਵਾ
ਗੁਰ ਪੁਰਬ ਕਰੰਦੇ ॥ ਸੰਝੈ ਸੋਦਰ ਗਾਵਣਾ ਮਨ ਮੇਲੀ
ਕਰ ਮੇਲ ਮਿਲੰਦੇ ॥ ਰਾਤੀ ਕੀਰਤ ਸੋਹਲਾ ਕਰ
ਆਰਤੀ ਪ੍ਰਸਾਦ ਵਡੰਦੇ ॥ ਗੁਰਮੁਖ ਸੁਖ ਫਲ ਪ੍ਰਿਮ
ਚਖੰਦੇ” ॥ ਵਾਰ ੬ ਪੈਃ ੩ ॥ ਤਥਾ “ਚਰਨ ਸਰਨ

(੧੧੦)

ਮਸਤਕ ਧਰਨ ਚਰਨ ਰੇਨ ਮੁਖ ਤਿਲਕ ਸੁਹੰਦੇ ॥
ਵਾਰ ੬ ਪੈ: ੭ ॥ ਤਥਾ “ਚਾਰ ਬਰਣ ਛਿਅ ਦਸ਼ਨਾ
ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ ਵੇਦ ਪੁਰਾਣ ਸੁਣਾਇਆ ॥ ਦੇਵੀ ਦੇਵਸਰੋਵਣੇ
ਦੇਵਸਥਲ ਤੀਰਥ ਭਰਮਾਯਾ ॥ ਗਣ ਗੰਧ੍ਵ ਅਪ-
ਛਰਾ ਸੁਰਪਤਿ ਇੰਦ੍ਰ ਇੰਦ੍ਰਾਸਨ ਛਾਯਾ ॥ ਜਤੀ ਸਤੀ
ਸਿਤੋਖੀਆਂ ਸਿੱਧ ਨਾਥ ਅਵਤਾਰ ਬਣਾਯਾ ॥ ਜਪ
ਤਪ ਸੰਜਮ ਹੋਮ ਜਗ ਬ੍ਰਤ ਨੇਮ ਨਈਵੇਦ
ਪੁਜਾਯਾ ॥ ਸਿਖਾ ਸੂਤ੍ਰ ਮਾਲਾ ਤਿਲਕ ਪਿਤਰ ਕਰਮ
ਵੇਦ ਕਰਮ ਕਮਾਯਾ ॥ ਪੁੰਨ ਦਾਨ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੜ੍ਹਾਯਾ
॥ ਵਾਰ ੮ ॥ ਪੈ: ੭ ॥

ਭਰਮਾਯਾ ਭ੍ਰਮਣ ਕਰਣਾ ਅਰਥਾਤ ਵਿਚਰਨਾ,
ਘੁਮਨਾ । ਤਥਾ “ਮਥੇ ਟਿਕਾ ਲਾਲ ਨੀਸਾਣ
ਸੁਹਾਯਾ । ਵਾਰ ੨੦ ਪੈ: ੫ ।” ਤਥਾ ਮਾਰੂ ਨਾਮ-
ਦੇਵ ਜੀ “ਸੰਖ ਚਕ੍ਰ ਮਾਲਾ ਤਿਲਕੁ ਬਿਰਾਜਿਤ ਦੇਖਿ
ਪ੍ਰਤਾਪੁ ਜਮੁ ਡਰਿਓ । ਸਬਦ ੧ ।” ਤਥਾ ਸਰਬਲੋਹ
ਗੰਥ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖਵਾਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ੧੦ । ਕਲਿਆਨ ।
“ਤੀਰਥ ਬਰਤ ਨੇਮ ਸੁਚ ਕਿਰਿਆ ਸੀਲ ਸੰਤੋਖ
ਅਚਾਰੇ । ਪੂਜਾ ਤਿਲਕ ਹੋਮ ਗਾਇਤ੍ਰੀ ਸੰਧਯਾ ਤਰ-
ਪਨ ਧਾਰੇ । ਗੁਰ ਠਾਕੁਰ ਪਿਤ ਮਾਤ ਬੰਧ ਜਨ
ਮਿਸਟ ਵਚਨ ਅਭਿਲਾਖੇ । ਸਭ ਕੀ ਰੇਨ ਹੋਇ ਰਹੇ

ਪਖੇਰੂ ਮੰਦਾ ਕਿਸੇ ਨ ਭਾਖੋ । ਧਿਃ ੧ । ਛੰਦ ੩੨੮ ।
 ਤਥਾ “ਇਸਟ ਦੇਵ ਰਿਖ ਪਿਤ੍ਰ ਬ੍ਰਹਮਨ ਗਰੂ
 ਅਭਿਯਾਗਤ ਮਾਨੋ । ਕੀਟ ਹਸਤ ਮੈਰ ਤਿਨਨਮਹਿ
 ਸਰਬ ਨਿਰੰਜਨ ਜਾਨੋ । ਧਿਃ ੧ । ਛੰਦ ੩੨੯ ।
 ਸਰਬਲੋਹ ਇਤਿ ।” ਤਥਾ ਆਸਾ ਮਃ ੧ । “ਖਲੜੀ
 ਖਪਰੀ ਲਕੜੀ ਚਮੜੀ ਸਿਖਾ ਸੂਤੁ ਧੋਤੀ ਕੀਨੀ ।
 ਸਬਦ ੩੩ ।” ਤਥਾ ਰਾਮਕਲੀ ਸਦ “ਰਾਮਦਾਸ
 ਸੋਢੀ ਤਿਲਕੁ ਦੀਆ ਗੁਰ ਸਬਦੁ ਸਚੁ ਨੀਸਾਣੁ
 ਜੀਉ ॥ ੫ ॥ ਤਥਾ ਬਾਬੇ ਬੁਢੇ ਨੇ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਜੀ
 ਕੇ ਮਸਤਕ ਮੇ ਤਿਲਕ ਦੀਆ ਕਰਤਾਰ ਪੁਰੇ ਜਨਮ-
 ਸਾਖੀ ਪੰਨਾ ੬੩੦ ।” ਤਥਾ ਗੁਰ ਬਿਲਾਸੋਕਤ
 “ਬੀਰਾਸਨ ਬੈਠੇ ਪ੍ਰਭੂ ਤਿਲਕ ਤਵੈ ਇਮ ਕੀਨ ।
 ਸਿਖ ਸੰਗਤ ਐਸੇ ਲਖਯੋ ਸਾਹਿਬ ਬੁਢੇ ਦੀਨ ।
 ਧਿਃ ੮ ਪੰਨਾ ੧੪੨ । ਗੁਰੂ ਹਰਿ ਗੋਬਿੰਦ ਜੀ ਦੇ ।”
 ਤਥਾ ਜਨਮਸਾਖੀ ਜੋ ਸੰਬਤ ੧੫੯੭ ਮੇਂ ਬਣੀ ਹੈ
 ਤਹਾਂ ਏਮਨਾਵਾਦ ਲਾਲੋ ਦੀ ਸਾਖੀ ॥ ਤਾਂ ਅਗੇ ਕਿਆ
 ਦੇਖੇ ਇਕ ਤਪਾ ਜੇਹਾ ਅਤੇ ਗਲ ਵਿਚ ਜੰਦੂ ਹੈਸੁ
 ਅਤੇ ਹਿਕ ਡੁਮੇਟਾ ਨਾਲ ਹੈਸੁ ਤਾਂ ਲਾਲੋ ਅਗੋਂ ਉਠ
 ਖੜਾ ਹੋਇਆ । ਪੰਨਾ ੭੮ । ਤਥਾ ਨਾਨਕ ਪ੍ਰਕਾਸ਼
 ਵਿਚੋਂ ਲਾਲੋ ਦੇ ਭੋਜਨ ਦਾ ਪ੍ਰਸੰਗ “ਸੁਨ ਕਰ ਸ੍ਰੀ

ਮੁਖ ਬਚਨਾ ਭਾਖੇ ਆਨੋ ਇਹ ਠਾ ਜਾਈ । ਕਹ ਲਾਲੋ
 ਤੁਮਰੇ ਗਲ ਜੰਝੂ ਵਹਿਰ ਅਸਨ ਕਿਉ ਪਾਈ ॥
 ਪੂਰਬਾਰਧ ਧਿਃ ੩੮ ॥” ਤਥਾ ਜਨੇਊ ਦੀ ਸਾਖੀ
 ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਜਨੇਊ ਪਾਯਾ ਸਪਸ਼ਟ
 ਹੈ ਦੇਖੋ ਪੰਨਾ ੨੨ ॥ ਤਥਾ ਨਾਨਕ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੇਖੋ
 ਪੂਰਬਾਰਧ ਧਿਃ ੯ ਪੰਨਾ ੪੨ ਤਥਾ ਜਨਮਸਾਖੀ
 ਸ੍ਰੀ ਕਾਲੂ ਜੀ ਨੂੰ ਬਾਬੇ ਜੀ ਨੇ ਪਿਤ੍ਰ ਦਿਖਾਏ ਪ੍ਰੰਤੂ
 ਸ਼ਰਾਧ ਤੋਂ ਭੀ ਕਰਵਾਇਆ ਹੈ, ਜਗਤ ਕੀ ਮਰਜਾਦਾ
 ਕੇ ਲੀਏ ਪੰਨਾ ੩੮੮ । ਤਥਾ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਜੀ
 ਸਪਤਮੀ ਨੂੰ ਸਮਾਵਨ ਲਗੇ ਸਨ ਤਾਂ ਚੋਣੀ ਜੀ ਕਹਾ
 ਕਲ ਮੈਹੰਤੋ ਜੀ ਦਾ ਸ਼ਰਾਧ ਹੈ ਸ਼ਰਾਧ ਕਰਕੇ ਜਾਂਦੇ
 ਗੁਰੂ ਜੀ ਕਹਾ ਸ਼ਰਾਧ ਕਰਕੇ ਜਾਮਾਰੇ ਚਿੰਤਾ ਨਾ
 ਕਰੋ । ਅਸੀਂ ਦਸਮੀ ਨੂੰ ਚਲਾਂਦੇ, ਤਾਂ ਸਮਗ੍ਰੀ ਇਕੱਤ੍ਰ
 ਕਰਵਾਈ ਅਸ਼੍ਰਮੀ ਨੂੰ ਕਾਲੂ ਜੀ ਕਾ ਸ਼ਰਾਧ ਕਰਵਾਯਾ
 ਨੌਮੀ ਨੂੰ ਰਹੇ ਅਸੂ ਵਦੀ ਦਸਮੀ ਸਿਃ ੧੫੯੬ ਕੋ
 ਸਮਾਏ ਪੰਨਾ ੬੩੦ ॥ ਤਥਾ ਪੂਰਬ ਕਾਲੂ ਜੀ ਕੇ
 ਸਮਾਨੇ ਸੇ ਪੀਛੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਜੀ ਨੇ ਵੇਦ ਰੀਤ
 ਤਥਾ ਕੁਲ ਰੀਤ ਸਭ ਕਰੀ ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ
 ਕਰਮ ਪੰਨਾ ੬੨੬ ॥ ਜਨਮਸਾਖੀ ਇਤਿ ॥

ਤਥਾ ਨਾਨਕ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ੋਕਤ ਚੋਪਈ—

ਵਿਧ ਸੌਂ ਲਗੇ ਕਰਾਵਨ ਸ਼ਰਾਧੂ ।
 ਜਹਿ ਮਧਰਾ ਜਹ ਪਰਮ ਅਗਾਧੂ ।
 ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਮੁਕਤਿ ਲੇਇ ਜਿਹ ਨਾਮੂ ।
 ਤਾਹਿ ਸ਼ਰਾਧ ਕਿਆ ਕਰਵੇ ਕਾਮੂ ।
 ਤਦ੍ਯਪ ਨਰ ਮੁਰਜਾਦਾ ਪਾਰਨ ।
 ਲੀਲਾ ਕਰ ਹੀ ਨਰਕ ਨਿਵਾਰਨ ।
 ਹੁਤੀ ਸ਼ਰਾਧ ਕੀ ਬਿਧਿ ਜੋ ਸਾਰੀ ।
 ਭਲੀ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕੀਨ ਅਘ ਹਾਰੀ ।

ਉਤਾਰਧ ਧਿਃ ਪਪ ਪੰਨਾ ੨੭੫ ॥

ਤਥਾ ਸੌ ਸਾਖੀ—ਏਕ ਵੇਰ ਗੁਰੂ ਦਸਮ ਜੀ ਦੇ
 ਸ਼ਰਾਧ ਹੂਆ ਪੰਡਤ ਪਾਧੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਇਕਠੇ ਕੀਏ
 ਸ਼ਾਧ ਕੀ ਧਰਮਸ਼ਾਤ ਕਰੀ ਮੋਹਰ ਕੀ ਦਖਣਾ ਦੇਕਰ
 ਸੋਹਜਾ ਗਊ ਘੋੜਾ ਗਹਣੇ ਜਨਾਨੇ ਮਰਦਾਨੇ ਦੀਏ
 ਤਿਆਰ ਕਰ ॥ ਸਾਖੀ ੭੨ ॥ ਤਥਾ ਇਸ ੭੨ ਸਾਖੀ
 ਕਾ ਪ੍ਰਸੰਗ ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਰੁਤ ੫ ਅੰਸੂ ੧੭ ਤਥਾ
 ੧੮ ਮੇਂ ਭੀ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ । ਤਥਾ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ
 ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਨੇ ਗਯਾ ਜੀ ਪਿੰਡਾਦਿ ਕਰਾਏ ਤਹਾਂ
 ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਚੋਪਈ:—

ਕਰਹੁ ਸਨਾਨ ਗਯਾ ਪਿੰਡ ਦੀਜੈ ।
 ਦੇਵ ਪਿਤ੍ਰ ਤ੍ਰਿਪਤਾਵਨ ਕੀਜਹ ।

ਸੁਨ ਸ੍ਰੀ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਕਹਿਯੋ ।
ਤੀਰਥ ਮਹਾਤਮ ਤੁਮ ਨਹਿ ਲਹਯੋ ।
ਫਲਗੂ ਵਿਖੈ ਚਰਨ ਜੋ ਧਾਰੇ ।
ਪਿਤ੍ਰ ਆਪਨੇ ਤਿਨਹੁ ਉਧਾਰੇ ।
ਸੁਨ ਤ੍ਰਿਪਤੈ ਜੈਕਾਰ ਉਚਾਰੈਂ ।
ਸਰਬ ਅਘਨ ਕੋ ਦੂਰ ਨਿਵਾਰੈਂ ।
ਸੁਨ ਦਿਜ ਗਨ ਸਗਰੇ ਬਿਸਮਾਏ ।
ਹਾਥ ਜੋਰ ਕਰ ਬਿਨੈ ਅਲਾਏ ।
ਤੁਮ ਸਤਿਗੁਰੂ ਬਿਸ਼ਨੁ ਅਵਤਾਰ ।
ਜੇ ਨ ਕਰਹੁਗੇ ਸ਼ਾਧ ਅਚਾਰ ।
ਪੁਨ ਕੋਇ ਨ ਕਰ ਹੈ ਇਹ ਰੀਤ ।
ਹਮ ਸੋ ਹੋਇ ਜਾਇ ਬਿਪੀਤ ।
ਤਬਾ—ਸੁਨ ਬਿਪਨ ਕੀ ਬਿਨਤੀ ਐਸੇ ।
ਕਰਤ ਭਏ ਤਸ ਭਾਖਤ ਜੈਸੇ ।
ਉਤਰੇ ਤਬ ਤੁਰੰਗ ਤੇ ਤਰੇ ।
ਫਲਗੂ ਮਹਿ ਮੱਜਨ ਕੋ ਕਰੇ ।
ਸਕਲ ਦਿਜਨ ਕੋ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਕਹਯੋ ।
ਜਾਚ ਲੇਹੁ ਜੋ ਤੁਮ ਚਿਤ ਚਹਯੋ ।
ਸੁਨ ਬੋਲੇ ਸਭ ਦਿਜ ਬਰਬੰਸ ।
ਹਮ ਕੋ ਦਿਹੁ ਆਪਨ ਸਰਵੰਸ ।

ਤਬ ਸਤਿਗੁਰ ਨੇ ਰਿਦੇ ਵਿਚਾਰੀ ।
ਇਹ ਸਭ ਮਾਯਾ ਕੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ।
ਜਿਤਕ ਸੰਗ ਸਭ ਦੀਨੋ ਦਾਨ ।
ਧੋਤੀ ਏਕ ਉਪਰਨਾ ਪਾਨ ॥
ਸਿਵਕਾ ਅਸੂ ਸਯੰਦਨ ਧਨ ਸਾਰੋ ।
ਲੇ ਬਿਪ੍ਰਨ ਜੈਕਾਰ ਉਚਾਰਯੋ ॥

[ਵਿਸਥਾਰ ਦੇਖੋ ਰਾਸ ੧੧ ਅੰਸੂ ੫੭ ॥

ਤਥਾ ਗੁਰ ਬਿਲਾਸੋਕਤ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿ ਗੋਬਿੰਦ
ਜੀ ਵਾਕ । ਚੋਪਈ:—

ਜਗ ਮੈ ਵਡੇ ਕਰੈਂ ਉਤਪਾਤਾ ।
ਗੋਇ ਦਿਜ ਵਹਿ ਕਰ ਹੈਂ ਘਾਤਾ ॥
ਦਿਜ ਛਤ੍ਰੀ ਕਾ ਧਰਮ ਉਤਾਰੈ ।
ਜੰਝੂ ਤੋਰ ਦੀਨ ਨਿਜ ਧਾਰੈ ॥
ਸਵਾਮਣ ਜੰਝੂ ਲਹ ਕਸਮੀਰ ।
ਤਬ ਛਤ੍ਰੀ ਦਿਜ ਹੋਇ ਅਧੀਰ ॥

[ਧਿਃ ੮ ॥ ਪੰਨਾ ੧੬੧ ॥

ਭਾਵ ਮੋਰੰਗਜੇਬ ਮੈਸਾ ਜੁਲਮ ਕਰੇਗਾ ਹਮ
ਤਿਸ ਜੰਝੂ ਤਿਲਕਾਦਿਕੋਂ ਕੀ ਰੱਖਯਾ ਕਰੇਂਗੇ ॥ ਯਥਾ
ਸ੍ਰੀ ਮੁਖਵਾਕ ਕਹ ਆਏ ਹਾਂ “ਤਿਲਕ ਜੰਝੂ ਰਾਖਾ ਪ੍ਰਭ
ਤਾਕਾ ॥” ਯਥਾ ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਤਾਪ ਗ੍ਰੰਥੋਕਤ ॥ ਜਬ ਸ੍ਰੀ

ਦਸਮੇਸ ਜੀ ਕਾ ਅਨੰਦ ਪੁਰ ਸੇ ਬਾਹਰ ਵਿਚਰਨੇ ਸਮੇਂ
ਘੋੜਾ ਉਛਲਾ ਤੋ ਮਿਆਨ ਸੇ ਬਾਹਰ ਤਲਵਾਰ
ਨਿਕਲ ਪੜੀ ਤੋ ਡੋਰਾ ਮਾਂਗਾ ਤਬ ਕਿਸੀ ਕੇ ਪਾਸੋਂ
ਨਾ ਮਿਲਾ ਤਬ ਦਯਾ ਸਿੰਘ ਪੰਜਾਂ ਪਿਆਰਿਆਂ
ਵਿਚੋਂ ਲਾਹੌਰ ਨਿਵਾਸੀ ਖਤੀ ਚੈਪਈ:—

ਦਯਾ ਸਿੰਘ ਤਬ ਰਿਦੇ ਬਿਚਾਰਾ ।

ਅਪਨਾ ਜਗਯੋਪਵੀਤ ਉਤਾਰਾ ॥

ਡੋਰਾ ਕਰ ਕ੍ਰਿਪਾਨ ਹਿਤ ਦੀਨਾ ।

ਸ੍ਰੀ ਕਲਗੀਧਰ ਪਾਵਨ ਕੀਨਾ ।

ਤਥਾ ਜਬ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਆਏ ਤਬ ਚੈ:—

ਕਿਤਕ ਦੇਰ ਮੇਂ ਸਿਖਨ ਹੋਰਾ ।

ਦਯਾ ਸਿੰਘ ਗਰ ਜੰਝੂ ਗੇਰਾ ॥

ਸਿਖਨ ਸੰਗ ਕਹਯੋ ਗੁਰ ਪੂਰੇ ।

ਪਹਿਰਾਵੇ ਤਿਸ ਜਾਇ ਜਰੂਰੇ ॥

[ਰੁਤ ੩ ਅੰਸੂ ੨੮]

ਤਬ ਦਯਾ ਸਿੰਘ ਗੁਰੂ ਜੀ ਪਾਸ ਆਯਾ ਹੈ ਤਬ
‘ਦਇਆ ਕਪਾਹ’ ਤੁਕ ਪੜੀ, ਤਬ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਕਹਾ
ਭਾਈ ਸੰਗਤ ਸਿਖੋ ! ਯਹ ਮੇਰਾ ਰਜਾਨੀ ਸਿੰਘ ਹੈ
ਭਾਵ. ਈਹਾਂ ਸਾਬ ਕੇ ਸਿੰਘਾਂ ਕੇ ਭੀ ਜੰਝੂ ਸਪਸ਼ੂ
ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੋਤਾ ਹੈ । ਯਦਪਿ ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ ਵਿਚੋਂ

“ਮਃ ੧॥ ਦਇਆ ਕਪਾਹ ਸੰਤੋਖੁ ਸੂਤੁ ਜਤੁ ਰੀਝੀ ਸਤੁ
ਵਟੁ ॥ ਏਹੁ ਜਨੇਊ ਜੀਅ ਕਾ ਹਈ ਤਾ ਪਾਡੇ ਘਤੁ॥”
ਪੰਦ੍ਰਵੀਂ ਪੌੜੀ ਵਿਚੋਂ ॥ ਤਥਾਪਿ ਯਹ ਅੰਤੀਵ ਜਨੇਊ
ਹੈ ॥ ਯਥਾ ਔਰ ਸਾਧਨ ਭੀ ਹੈਂ ॥ “ਸ੍ਰੀਰਾਗ ਮਃ ੧ ॥
ਘੋੜੇ ਪਾਖਰ ਸੁਇਨੇ ਸਾਖਤਿ ਬੂਝਣ ਤੇਰੀ
ਵਾਟ ॥ ਤਰਕਸ ਤੀਰ ਕਮਾਣ ਸਾਗ ਤੇਰਾ ਬੰਦ ਗੁਣ
ਧਾਤੁ ॥ ਵਾਜਾ ਨੇਜਾ ਪਤਿ ਸਿਉ ਪਰਗਟੁ ਕਰਮ
ਤੇਰਾ ਮੇਰੀ ਜਾਤਿ” ॥ ੩ ॥ ਬਾਬਾ ਹੋਰੁ ਚੜਨਾ
ਖੁਸੀ ਖੁਆਰੁ ਜਿਤੁ ਚੜਿਐ ਤਨੁ ਪੀੜੀਐ ਮਨ ਮਹਿ
ਚਲਹਿ ਵਿਕਾਰ ॥ ਸਬਦ ੭ ॥

ਟੀਕਾ—ਧਰਮ ਰੂਪੀ ਘੋੜਾ ਹੈ ਔਰ ਜਤ ਕੀ ਪਾਖਰ ਕਹੀਏ ਕਾਠੀ
ਹੈ। ਜਿਸ ਕੀ ਮੁਦਤਾਦਕ ਸੋਨੇ ਕੀ ਸਾਖਤਿ ਕਹੀਏ ਬਨਾਵਟ ਵਾ ਪੂਜੀ
ਹੈ ਔਰ ਜੋ ਤੇਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਕੀ ਬੂਝਣ ਕਹੀਏ ਸਮਝ ਹੈ ਸੋਈ ਵਾਟ
ਰਾਹ ਹੈ। ਸ਼ੁੱਧ ਰਿਦੇ ਰੂਪੀ ਤਰਕਸ ਭਥੇ ਮੇ ਪ੍ਰੇਮ ਰੂਪੀ ਤੀਰ ਹੈ ਔਰ ਜੋ
ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਕੀ ਤਰਫ ਝੁਕੀ ਹੋਈ ਬੁੱਧੀ ਹੈ ਸੋ ਕਮਾਣ ਹੈ ਔਰ ਸ਼ਾਂਤੀ ਰੂਪੀ
ਸਾਂਗਕਃ ਬਰਛੀ ਹੈ ਔਰ ਗਜਾਨ ਰੂਪ ਤੇਰਾ ਬੰਦ ਕਃ ਖੜਗ ਕਾ ਬਾਂਧਨਾ
ਹੈ ॥ ਹੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ! ਇਨ ਗੁਣੇ ਮੇ ਹਮਾਰਾ ਧਾਤੁ ਕਃ ਧਾਵਣਾ ਹੈ
ਤੇਰੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਸੇ ਜੋ ਪਤਿ ਕੇ ਸਾਥ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਣਾ ਹੈ ਸੋਈ ਵਾਜਾ ਔਰ ਨੇਜਾ ਹੈ
ਔਰ ਜੋ ਤੇਰਾ ਕਰਮ ਕਹੀਏ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਵਾ ਕ੍ਰਿਪਾ ਤੇਰੀ ਹੈ ਸੋਈ
ਮੇਰੀ ਜਾਤੀ ਕੀ ਉੱਤਮਤਾ ਹੈ। ਹੇ ਬਾਬਾ ! ਹੋਰ ਮਨ ਕੀਆਂ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਅਨੁ-
ਸਾਰ ਜੋ ਸਵਾਰੀ ਉਪਰ ਚੜ੍ਹਨਾ ਹੈ ਸੋ ਖੁਆਰ ਕਰਤਾ ਹੈ ਜਿਸ ਪਰ
ਚੜ੍ਹਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਤਨ ਪੀੜਿਤ ਹੋਵੇ ਔਰ ਮਨ ਵਿਖੇ ਵਿਕਾਰ ਉਤਪੰਨ ਹੋਵੇ
ਸੋ ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਚਾਹਤਾ ਹੂੰ ॥ ੭ ॥ ਇਤਿ ॥

ਤਥਾ ਸੋਰਠਿ ਮਃ ੧ ਘਰ ੧॥ ਮਨੁ ਹਾਲੀਕਿਰ-
 ਸਾਣੀ ਕਰਣੀ ਸਰਮੁ ਪਾਣੀ ਤਨੁ ਖੇਤੁ ॥ ਨਾਮੁ ਬੀਜੁ
 ਸਿਤੋਖੁ ਸੁਹਾਗਾ ਰਖੁ ਗਰੀਬੀ ਵੇਸੁ ॥ ਭਾਉ ਕਰਮ
 ਕਰਿ ਜੰਮਸੀ ਸੇ ਘਰ ਭਾਗਠ ਦੇਖੁ ॥ ਸਬਦ ੨॥ ਤਥਾ
 ਪ੍ਰਭਾਤੀ ਮਃ ੧ ॥ ਜਤੁ ਸਤੁ ਚਾਵਲੁ ਦਇਆ
 ਕਣਕ ਕਰਿ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਪਾਤੀ ਧਾਨੁ॥ਦੂਧ ਕਰਮੁ ਸਿਤੋਖ
 ਘੀਉ ਕਰਿ ਐਸਾ ਮਾਂਗਉ ਦਾਨੁ ॥ ਖਿਮਾ ਧੀਰਜੁ
 ਕਰਿ ਗਉ ਲਵੇਰੀ ਸਹਜੇ ਬਛਰਾ ਖੀਰੁ ਪੀਐ॥
 ਸਿਫਤਿ ਸਰਮ ਕਾ ਕਪੜਾ ਮਾਂਗਉ ਹਰਿ ਗੁਣ
 ਨਾਨਕ ਰਵਤੁ ਰਹੈ ॥ ਸਬਦ ੭ ॥ ਤਥਾ ਸੋਰਠਿ
 ਮਹਲਾ ੫ ॥ ਗਰੀਬੀ ਗਦਾ ਹਮਾਰੀ ॥ ਖੰਨਾ
 ਸਗਲ ਰੇਨੁ ਛਾਰੀ॥ ਇਸੁ ਆਗੈ ਕੋ ਨ ਟਿਕੈ ਵੇਕਾਰੀ ॥
 ਗੁਰ ਪੂਰੇ ਏਹ ਗਲ ਸਾਰੀ ॥ ਸਬਦ ੮੦ ॥ ਤਥਾ
 ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ “ਸੀਲ ਜੱਤ ਕੀ ਕੱਛ ਪਹਿਰ
 ਪਕੜੋ ਹਥਿਆਰਾ ॥ ਵਾਰ ੪੧ ॥ ਪੈਃ ੧੫ ॥”

ਇਤਯਾਦਿਕ ਅਨੰਤ ਵਾਕਯ ਅੰਤਰੀਯ ਸਾਧਨੋਂ ਕੋ
 ਕਹ ਰਹੇ ਹੈਂ ਤੋ ਇਨਕਾ ਤਾਤਪਰਯ ਬਾਹਯ ਜੰਵੂ
 ਤਿਲਕ ਕਛਹਰਾਦਿਕੋਂ ਕੇਉਤਾਰ ਦੇਨੇ ਮੇਂ ਨਹੀਂ ਕਿੰਤੂ
 ਤਿਸਤਿਸ ਸ੍ਵਾਂਗ ਕੇ ਧਰਮੋਂ ਕੋ ਅੰਤਰੀਯ ਧਾਰਨੇ ਮੇਂ
 ਤਾਤਪਰਯ ਹੈ, ਜੋ ਨਿਸ਼ੇਧੀ ਮਾਨੇਂਗੇ ਤੋ ਅੰਨਾਦਿ

ਕਪੜੇ ਕਪਾਹ ਕਛਹਰਾ ਆਦਿਕ ਸਭ ਅੰਭੂ
 ਹੀ ਚਾਹੀਏ ਬਾਹਰਲੇ ਛੋੜੇ, ਯਾਤੇ ਬਾਹਰ ਅਪਨੀ ੨
 ਸਿਪ੍ਰਦਾਯ ਕੇ ਅਨੁਸਾਰ ਭੇਖ ਭੀ ਰਖੋ ਐਰ ਉਨ ਕੋ
 ਅੰਤਰੀਵ ਆਸਾਧਾਰਣ ਧਰਮੋਂ ਕੋ ਭੀ ਧਾਰੋ। ਯਦਪਿ
 ਗਉੜੀ ਬੈਰਾਗਣਿ ਕਬੀਰ ਜੀ। “ਜੀਵਤ ਪਿਤਰ ਨ
 ਮਾਨੈ ਕੋਊ ਮੂਏ ਸਿਰਾਧ ਕਰਾਹੀ॥ ਪਿਤਰ ਭੀ ਬਪੁਰੇ
 ਕਹੁ ਕਿਉ ਪਾਵਹਿ ਕਉਆ ਕੂਕਰ ਖਾਹੀ ॥ ਸਬਦ
 ੪੫॥” ਤਥਾਪਿ ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ ਮੇਂ ਮਃ ੧॥ “ਜੇ
 ਮੋਹਾ ਘਰੁ ਕਾ ਮੁਹੈ ਘਰੁ ਮੁਹਿ ਪਿਤਰੀ ਦੇਇ॥ ਅਗੈ
 ਵਸਤੁ ਸਿਵਾਣੀਐ ਪਿਤਰੀ ਚੋਰ ਕਰੇਇ॥ ਵਢੀਅਹਿ
 ਹਥ ਦਲਾਲ ਕੇ ਮੁਸਫੀ ਏਹ ਕਰੇਇ॥ ਨਾਨਕ ਅਗੈ
 ਸੋ ਮਿਲੈ ਜਿ ਖਟੇ ਘਾਲੇ ਦੇਇ॥ ਪੌਃ ੧੭॥” ਤਥਾ
 ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ੋਕਤ ਦੋਃ॥ ਸੇਠਾ ਐ ਗੋਬਿੰਦ ਵੋਊ
 ਅਪਰ ਸੁਭਾਗਾ ਚੀਨ॥ ਚੋਹਣੀਏ ਪੁਰ ਮੈ ਬਸੈ
 ਜਾਤਿ ਅਰੋੜੇ ਚੀਨ॥

ਚੌਃ—ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਕੋ ਬੰਦਨ ਠਾਨੀ।

ਹਾਥ ਜੋੜ ਕਰ ਅਰਜ ਵਖਾਨੀ॥

ਭੋਜਨ ਈਹਾਂ ਦੇਤ ਘਰ ਮਾਹੀ।

ਪਿਤਰਨ ਕੋ ਪਹੁੰਚਤ ਕੈ ਨਾਹੀ॥

ਸ੍ਰੀ ਮੁਖਵਾਕ ‘ਜੇ ਮੋਹਾ ਕਾ ਘਰੁ ਮੁਹੈ’ ਇਹੁ

ਸਲੋਕ ਕਹਾ ਹੈ॥

ਚੈ:-ਪਿਤਰ ਸੁਰਗ ਕੈ ਨਰਕ ਮਝਾਰੀ ।

ਕਿਧੋ ਜੂਨ ਕੈਸੀ ਕੋ ਧਾਰੀ ॥

ਜਬ ਪਿਤਰਨ ਕੋ ਦਿਨ ਚਲ ਆਵੈ ।

ਤਿਨ ਹਿਤ ਕਰ ਭੋਜਨ ਜੋ ਖੁਆਵੈ ॥

ਪਿਤਰ ਬਰਨ ਚਾਰ ਸਮੁਦਾਇ ।

ਬਿਪ ਵਿਖੈ ਪਵੇਸਹਿ ਆਇ ॥

[ਵਿਸਥਾਰ ਦੇਖੋ ਰਾਸ ੩ ਅੰਸੂ ੬੧ ॥

ਤਥਾ ਢਿਲਵੀਂ ਸ੍ਰੀ ਦਸਮੇਸ ਜੀ ਨੇ ਕੋਲ ਸਾਹਿਬ
ਸੋਢੀ ਕੋ ਸ਼ਰਾਧ ਕਰਨੇ ਕੀ ਆਗਯਾ ਕਰਨੀ । ਜਬ
ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਕਾ ਸ਼ਰਾਧ ਕਰਨਾ ਸਿੱਧ ਕੀਆ
ਸੋਢੀ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੇ ਤਬ ਗੁਰੂ ਜੀ ਚੈਪਈ:-

ਸੁਨ ਸ੍ਰੀ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਪਰਮਾਨਾ ।

ਮਾਨ ਲੀਨ ਮਨ ਪੁਨਹ ਵਖਾਨਾ ॥

ਗੁਰ ਕੋ ਬੰਸ ਵਡੇ ਜਗ ਮਾਹੀ ।

ਚਹੀਏ ਰਖਨ ਮੁਰਜਾਦਾ ਤਾਹੀ ॥

ਤੁਮ ਕਉ ਹੇਰ ਅਪਰ ਨਰ ਕਰੈਂ ।

ਯਾਂਤੇ ਵਡੇ ਮੁਜਾਦਾ ਧਰੈਂ ।

[ਐਨ ੧ ਅੰਸੂ ੫ ॥ ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਇਤਿ ॥

ਤਥਾ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖਵਾਕ ਪਾਡਸ਼ਾਹੀ ੧੦ ॥ ਨਮਸਤੇ

ਭੂਤ ਗ੍ਰਾਮੇਸ਼ੂ ਨਮਸਤੁਭਯੰ ਜਨਾਰਦਨ: ਨਮਸਤੇ ਪੰਚ
 ਭੂਤਾਸ੍ਯ ਨਮਸਤੇ ਆਤਮਾ ਰਾਮੰ ॥ ੧ ॥ ਮਦੇ ਪਿਤ੍ਰ-
 ਗਨਤਾ ਤ੍ਵਪ੍ਰਸਾਦਿ ਸਫਲੰ ਤਵਸਤਾ ਹੱਬ ਕੱਬ ਰੱਬ
 ਭੁਗਤ੍ਵਾਨਿ ਚ ਸਕਲ ਮਨੇ ਪਿਤ੍ਰ ਕਰਮਾਨੀ ਸਾਧ
 ਭ੍ਰੰਚਾਮਿਦਦਉਜਨੰ ॥ ਦੇਖੇ ਸਰਬਲੋਹ ਪਿਃ ਪ ॥ ਪੰਨਾ
 ੪੬੨ ॥'' ਈਹਾਂ ਵਿਧੀ ਉਚਾਰਨ ਕਰ ਰਹੇ ਹੈਂ ॥
 ਯਾਂਤੇ ਪ੍ਰਸਪਰ ਵਿਰੋਧ ਹੋਵੇਗਾ ਤਾਂਤੇ ਜੀਵਤ ਪਿਤਰ
 ਸ਼ਬਦ ਕਾ ਤਾਤਪਰਯ ਸ਼ਰਾਧ ਕੇ ਖੰਡਨ ਮੇਂ ਨਹੀਂ,
 ਕਿੰਤੂ ਜੀਵਤੇ ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਕੀ ਸੇਵਾ ਭੀ ਕਰੇ ਐਰ
 ਪੀਛੇ ਸੇ ਸ਼ਰਾਧ ਭੀ ਕਰਵਾਵੈ। ਸ਼ਰਾਧ ਕਾ ਅਧਿਕਾਰੀ
 ਪ ਵੇਂ ਅਧਯਾਇ ਮੇਂ ਕਹੇਂਗੇ ॥ ਤਥਾ ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ
 ਉਪਕਾਰ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ:—

ਮਾਤ ਪਿਤਾ ਮਿਲ ਨਿੰਮਿਆ ਆਸਾਵੰਤੀ ਉਦਰ
 ਮਝਾਰੇ ॥ ਰਸ ਕਸ ਖਾਇ ਨਲੱਜ ਹੋਇ ਛੁਹਛੁਹ
 ਧਰਣ ਧਰੈ ਪਗ ਧਾਰੇ ॥ ਪੇਟ ਵਿਚ ਦਸ ਮਾਹ ਰਖ
 ਪੀੜਾ ਖਾਇ ਜਣੈ ਪੁਤ ਪਿਆਰੇ ॥ ਜਣਕੈ ਪਾਲੈ
 ਕਸੂ ਕਰ ਖਾਨ ਪਾਨ ਵਿਚ ਸੰਜਮ ਸਾਰੇ ॥ ਰੁੜ੍ਹਤੀ
 ਦੇਇ ਪਿਆਲ ਦੁਧ ਘੁੱਟੀ ਵੱਟੀ ਦੇ ਨਿਹਾਰੇ ॥ ਛਾਦਨ
 ਭੋਜਨ ਪੋਖਿਆ ਝੰਡਨ ਮੰਗਣ ਪੜ੍ਹਨ ਚਿਤਾਰੇ ॥

(੧੨੨)

ਪਾਧੇ ਪਾਸ ਬਹਾਲਿਆ ਖਟ ਲੁਟਾਇ ਹੋਇ ਸੁਚਿਆਰੇ॥
ਅਰਿਣਤ ਹੋਇ ਭਾਰ ਉਤਾਰੇ ॥ ਵਾਰ ੩੭ ਪੈਃ ੧੦
ਵਿਸਥਾਰ ਵਿਚ ਦੇਖੋ ॥

ਤਥਾ ਮਲਾਰ ਕੀ ਵਾਰ ਪਉੜੀ ॥ ਇਕਿ ਜੈਨੀ
ਉਝੜ ਪਾਇ ਧੁਰਹੁ ਖੁਆਇਆ ॥ ਤਿਨ ਮੁਖਿ ਨਾਹੀ
ਨਾਮੁ ਨ ਤੀਰਥਿ ਨਾਇਆ ॥ ਹਥੀ ਸਿਰ ਖੋਹਾਇਨ
ਭਦੁ ਕਰਾਇਆ ॥ ਕੁਚਿਲ ਰਹਹਿ ਦਿਨ ਰਾਤਿ ਸਬਦੁ
ਨ ਭਾਇਆ ॥ ਤਿਨ ਜਾਤਿ ਨ ਪਤਿ ਨ ਕਰਮੁ ਜਨਮੁ
ਗਵਾਇਆ ॥ ਮਨਿ ਜੂਠੇ ਵੇਜਾਤਿ ਜੂਠਾ ਖਾਇਆ ॥
ਬਿਨੁ ਸਬਦੈ ਆਚਾਰੁ ਨ ਕਿਨ ਹੀ ਪਾਇਆ ॥
ਗੁਰਮੁਖਿ ਓਅੰਕਾਰਿ ਸਚਿ ਸਮਾਇਆ ॥ ਪੈਃ ੧੬ ॥

ਅਰਥਾਤ ਹਾਥੋਂ ਸੇ ਵਾਲੋਂ ਕੋ ਉਖਾੜਤੇ ਹੈਂ ਭੁੱਦਣ
ਨਹੀਂ ਕਰਵਾਤੇ, ਈਹਾਂ ਭੁੱਦਣਾਦਿ ਭੀ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈਂ ॥

—०—

ਬੱਜਰ ਪਾਪ, ਕਲਿ

ਸ਼ਿਕਾ—ਆਪ ਨੇ ਪੂਰਬ ਕਹਾ “ਭੂਮ ਭਾਰ ਤੇ
ਅਤਿ ਦੁਖ ਪਾਯੋ।” ਵਹ ਕੌਨ ਸੀ ਪਾਪੋਂ ਕਾ ਭਾਰ
ਹੈ ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਕੋ ?

ਉੱਤ੍ਰ-ਬੱਜਰ ਪਾਪਾਂ ਦਾ । ਕੌਨ ਹੈਂ ? ਸੋ ਕਹਤੇ
ਹੈਂ ਸੰਖੇਪ ਸੇ:-

ਗਉੜੀ ਮਃ ੧ ॥ ਅੰਧੇ ਅਕਲੀ ਬਾਹਰੇ ਕਿਆ
ਤਿਨ ਸਿਉ ਕਹੀਐ । ਬਿਨੁ ਗੁਰ ਪੰਥੁ ਨ ਸੁਝਈ
ਕਿਤੁ ਬਿਧਿ ਨਿਰ ਬਹੀਐ ॥ ੨ ॥ ਖੋਟੇ ਕਉ ਖਰਾ
ਕਹੈ ਖਰੇ ਸਾਰ ਨ ਜਾਣੈ । ਅੰਧੇ ਕਾ ਨਾਉ ਪਾਰਖੂ
ਕਲੀ ਕਾਲ ਵਿਡਾਣੈ ॥ ੩ ॥ ਸੂਤੇ ਕਉ ਜਾਗਤ ਕਹੈ
ਜਾਗਤ ਕਉ ਸੂਤਾ । ਜੀਵਤ ਕਉ ਮੁਆ ਕਹੈ ਮੂਏ
ਨਹੀ ਰੋਤਾ ॥ ੪ ॥ ਆਵਤ ਕਉ ਜਾਤਾ ਕਹੈ ਜਾਤੇ
ਕਉ ਆਇਆ । ਪਰ ਕੀ ਕਉ ਅਪਨੀ ਕਹੈ ਅਪੁਨੇ
ਨਹੀ ਭਾਇਆ ॥ ੫ ॥ ਮੀਠੇ ਕਉ ਕਉੜਾ ਕਹੈ
ਕੜੂਏ ਕਉ ਮੀਠਾ । ਰਾਤੇ ਕੀ ਨਿੰਦਾ ਕਰਹਿ ਐਸਾ
ਕਲਿ ਮਹਿ ਡੀਠਾ ॥ ੬ ॥ ਚੇਰੀ ਕੀ ਸੇਵਾ ਕਰਹਿ
ਠਾਕੁਰੁ ਨਹੀ ਦੀਸੈ । ਪੋਖਰੁ ਨੀਰੁ ਵਿਰੋਲੀਐ ਮਾਖਨੁ
ਨਹੀ ਰੀਸੈ ॥ ੭ ॥ ਅਸਟਪਦੀ ੧੮ ॥

। ਤਥਾ ਗਉੜੀ ਕੀ ਵਾਰ ਮਃ ੪ ॥ ਮਨਮੁਖਾ ਦੇ
ਸਿਰਿ ਜੋਰਾ ਅਮਰੁ ਹੈ ਨਿਤ ਦੇਵਹਿ ਭਲਾ । ਜੋਰਾ ਦਾ
ਆਖਿਆ ਪੁਰਖ ਕਮਾਵਦੇ ਸੇ ਅਪਵਿਤ ਅਮੇਧ ਖਲਾ ।
ਕਾਮ ਵਿਆਪੇ ਕੁਸੁਧ ਨਰ ਸੇ ਜੋਰਾ ਪੁਛਿ ਚਲਾ ॥
ਪੈਃ ੯ ॥ ਤਥਾ ਰਾਮਕਲੀ ਦੀ ਵਾਰ ਮਃ ੩ ਵਿਚੋਂ

ਮਃ ੧ ॥ ਸਤੀ ਪਾਪੁ ਕਰਿ ਸਤੁ ਕਮਾਹਿ । ਗੁਰ
 ਦੀਖਿਆ ਘਰਿ ਦੇਵਣ ਜਾਹਿ । ਇਸਤਰੀ
 ਪੁਰਖੈ ਖਟਿਐ ਭਾਉ । ਭਾਵੈ ਆਵਉ ਭਾਵੈ
 ਜਾਉ ॥ ਸਾਸਤੁ ਬੇਦੁ ਨ ਮਾਨੈ ਕੋਇ ॥ ਆਪੇ
 ਆਪੈ ਪੂਜਾ ਹੋਇ ॥ ਕਾਜੀ ਹੋਇਕੈ ਬਹੈ ਨਿਆਇ ॥
 ਫੇਰੇ ਤਸਈ ਕਰੇ ਖੁਦਾਇ ॥ ਵਢੀ ਲੈਕੇ ਹਕੁ ਗਵਾਏ ॥
 ਜੇ ਕੋ ਪੂਛੈ ਤਾ ਪੜਿ ਸੁਣਾਏ ॥ ਤੁਰਕ ਮੰਤ੍ਰ ਕਨਿ
 ਰਿਦੈ ਸਮਾਹਿ ॥ ਲੋਕ ਮੁਹਾਵਹਿ ਚਾੜੀ ਖਾਹਿ ॥
 ਚਉਕਾ ਦੇਕੈ ਸੁਚਾ ਹੋਇ ॥ ਐਸਾ ਹਿੰਦੂ ਵੇਖਹੁ
 ਕੋਇ ॥ ਜੋਗੀ ਗਿਰਹੀ ਜਟਾ ਬਿਭੂਤ ॥ ਆਗੈ ਪਾਛੈ
 ਰੋਵਹਿ ਪੂਤ ॥ ਜੋਗੁ ਨ ਪਾਇਆ ਜੁਗਤਿ ਗਵਾਈ ॥
 ਕਿਤੁ ਕਾਰਣਿ ਸਿਰ ਛਾਈ ਪਾਈ ॥ ਨਾਨਕ ਕਲਿਕਾ
 ਏਹੁ ਪਰਵਾਣੁ ॥ ਆਪੇ ਆਖਣ ਆਪੇ ਜਾਣੁ ॥
 ਪੈਃ ੧੧ ॥ ਤਥਾ ਸਾਰੰਗ ਦੀ ਵਾਰ ਵਿਚੋਂ ਮਃ ੧ ॥
 ਕਲਿ ਹੋਈ ਕੁਤੇ ਮੁਹੀ ਖਾਜੁ ਹੋਆ ਮੁਰਦਾਰੁ ।
 ਕੂੜੁ ਬੋਲਿ ਬੋਲਿ ਭਉਕਣਾ ਚੂਕਾ ਧਰਮੁ ਬੀਚਾਰੁ ।
 ਜਿਨ ਜੀਵੰਦਿਆਂ ਪਤਿ ਨਹੀ ਮੁਇਆ ਮੰਦੀ ਸੋਇ ।
 ਲਿਖਿਆ ਹੋਵੈ ਨਾਨਕਾ ਕਰਤਾ ਕਰੇ ਸੁ ਹੋਇ ।
 ਪੈਃ ੧੪ ॥ ਤਥਾ ਮਃ ੧ ॥ ਰੰਨਾ ਹੋਈਆ ਬੋਧੀਆਂ

ਪੁਰਸ ਹੋਏ ਸਈਆਦ* । ਸੀਲੁ ਸੰਜਮੁ ਸੁਚ ਭੰਨੀ
 ਖਾਣਾ ਖਾਜੁ ਅਹਾਜੁ । ਸਰਮੁ ਗਇਆ ਘਰਿ ਆਪਣੈ
 ਪਤਿ ਉਠਿ ਚਲੀ ਨਾਲਿ । ਨਾਨਕ ਸਚਾ ਏਕੁ ਹੈ
 ਅਉਰ ਨ ਸਚਾ ਭਾਲਿ ॥ ਪੌਃ ੧੪ ॥ ਸਾਰੰਗ ਵਾਰ
 ਇਤਿ ॥ ਤਬਾ ਮਲਾਰ ਦੀ ਵਾਰ ਵਿਚੋਂ ਮਃ ੧ ॥
 ਨਾਉ ਫਕੀਰੈ ਪਾਤਿਸਾਹੁ ਮੂਰਖ ਪੰਡਿਤੁ ਨਾਉ ।
 ਅੰਧੇ ਕਾ ਨਾਉ ਪਾਰਖੂ ਏਵੈ ਕਰੇ ਗੁਆਉ ।
 ਇਲਤ ਕਾ ਨਾਉ ਚਉਧਰੀ ਕੂੜੀ ਪੂਰੇ ਥਾਉ ।
 ਨਾਨਕ ਰੁਰਮੁਖਿ ਜਾਣੀਐ ਕਲਿਕਾ ਏਹੁ ਨਿਆਉ ॥
 ਤਬਾ॥ ਰਾਜੇ ਸੀਹਮੁਕਦਮ ਕੁਤੇ । ਜਾਇ ਜਗਾਇਨਿ ਬੈਠੇ
 ਸੁਤੇ । ਚਾਕਰ ਨਹਦਾ ਪਾਇਨਿ ਘਾਉ । ਰਤੁ ਪਿਤੁ
 ਕੁਤਿਹੋ ਚਟਿ ਜਾਹੁ । ਜਿਥੈ ਜੀਆਂ ਹੋਸੀ ਸਾਰ । ਨਕੀਂ
 ਵਢੀਂ ਲਾਇਤਬਾਰ ॥ ਪੌਃ ੨੨ ਦੇਖੋ ॥ ਤਬਾ ਮਾਝ
 ਦੀ ਵਾਰ ਵਿਚੋਂ ਮਃ ੧ ॥ ਕਲਿਕਾਤੀ ਰਾਜੇ ਕਾਸਾਈ
 ਧਰਮ ਪੰਖਕਰਿ ਉਡਰਿਆ । ਕੂੜਾਅਮਾਵਸ ਸਚੁ ਚੰਦਮਾ
 ਦੀਸੈ ਨਾਹੀ ਕਹ ਚੜਿਆ । ਹਉ ਭਾਲਿ ਵਿਕੁੰਨੀ
 ਹੋਈ । ਆਧੇਰੈ ਰਾਹੁ ਨ ਕੋਈ । ਵਿਚਿ ਹਉਮੈ
 ਕਰਿ ਦੁਖੁ ਰੋਈ । ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਕਿਨਿ ਬਿਧਿ ਗਤਿ

*ਸਈਆਦ ਕਹੀਏ ਸਿਖਿਆ ਲੇਨੇ ਵਾਲੇ ਵਾ ਬਧਕ ਸ਼ਿਕਾਰੀ
 ਅਰਥਾਤ ਕੁਕਰਮੀ ॥

ਹੋਈ ॥ ਪੈਃ ੧੬ ॥ ਤਥਾ ਧਨਾਸਰੀ ਮਃ ੧ ॥
 ਖੰਤੀਆ ਤ ਧਰਮੁ ਛੋੜਿਆ ਮਲੇਛ ਭਾਖਿਆ* ਗਹੀ ।
 ਸਿੰਸਟਿ ਸਭ ਇਕ ਵਰਨ ਹੋਈ ਧਰਮ ਕੀ ਗਤਿ ਰਹੀ
 ॥ ਸਬਦ ੮ ॥ ਤਥਾ ਰਾਮਕਲੀ ਮਃ ੧ ॥ ਜੇ ਕੋ ਸਤੁ
 ਕਰੇ ਸੋ ਛੀਜੈ ਤਪ ਘਰਿ ਤਪੁ ਨ ਹੋਈ । ਜੇਕੋ ਨਾਉਲਏ
 ਬਦਨਾਵੀ ਕਲਿਕੇ ਲਖਣਏਈ ॥ ਅਸਟਪਦੀ ੧ ॥

ਤਥਾ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ॥ ਜੁਗ ਗਰਦੀ ਜਬ
 ਹੋਵਹੇ ਉਲਟੇ ਜੁਗ ਕਿਆ ਹੋਇ ਵਰਤਾਰਾ । ਉਠੇ
 ਗਿਲਾਣ ਜਗੱਤ ਵਿਚ ਵਰਤੈ ਪਾਪ ਭ੍ਰਸ਼ਟ ਸੰਸਾਰਾ ।
 ਵਰਨਾਵਰਨ ਨ ਭਾਵਨੀ ਖਹਿ ਖਹਿ ਜਲਨ ਬਾਂਸ
 ਅੰਗਯਾਰਾ ॥ ਨਿੰਦਯਾ ਚਾਲੈ ਵੇਦ ਕੀ ਸਮਝਨ ਨਹਿ
 ਅੰਗਿਆਨ ਗੁਬਾਰਾ ॥ ਬੇਦ ਗ੍ਰੰਥ ਗੁਰ ਹੱਟ ਹੈ ਜਿਸ
 ਲਗ ਭਵਜਲ ਪਾਰ ਉਤਾਰਾ ॥ ਸਤਿਗੁਰ ਬਾਝ ਨ
 ਬੁੱਝੀਐ ਜਿੱਚਰ ਧਰੇ ਨ ਗੁਰ ਅਵਤਾਰਾ ॥
 ਗੁਰ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਇਕ ਹੈ ਸੱਚਾ ਸਾਹ ਜਗਤ ਵਣਜਾਰਾ ॥
 ਚੜ੍ਹੈ ਸੂਰ ਮਿਟ ਜਾਇ ਅੰਧਾਰਾ ॥ ਵਾਰ ੧ ॥ ਪੈਃ ੧੭ ॥

ਤਥਾ ॥ ਠਾਕੁਰ ਦੁਆਰੇ ਢਾਇ ਕੈ ਤਿਹ ਠਉੜੀ
 ਮਸੀਤ ਉਸਾਰਾ ॥ ਮਾਰਨ ਗਊ ਗਰੀਬ ਨੂੰ ਧਰਤੀ
 ਉਪਰ ਪਾਪ ਬਿਥਾਰਾ ॥ ਵਾਰ ੧ ॥ ਪੈਃ ੨੦ ॥

* ਮਲੇਛ ਭਾਖਿਆ ਕਹੀਏ ਫਾਰਸੀ ਆਦਿਕ ।

ਤਥਾ ॥ ਬਾਹਮਣ ਗਾਂਈ ਵੈਸ ਘਾਤ ਅਪਰਾਧ
ਕਰਾਰੇ ॥ ਮਦ ਪੀ ਜੂਏ ਖੇਲਦੇ ਜੋਹਨ ਪਰਨਾਰੇ ॥
ਮੋਹਨ ਪਰਾਈ ਲਖਮੀ ਠੱਗ ਚੋਰ ਚਗਾਰੇ ॥ ਵਿਸਵਾਸ
ਧੋਹੀ ਅਕਿਰਤਘਨ ਪਾਪੀ ਫਤਿਆਰੇ ॥ ਲਖ ਕਰੋੜੀ
ਜੋੜਿਅਨ ਅਨਗਿਣਤ ਅਪਾਰੇ ॥ ਇੱਕ ਤ ਲੂਏਂ ਨ
ਪੁਜਨੀ ਬੇਮੁਖ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ॥ ਵਾਰ ੩੪ ॥ ਪੈਂ ੧੬ ॥

ਤਥਾ ॥ ਗੰਗ ਜਮਨ ਗੋਦਾਵਰੀ ਕੁਲਖੇਤ ਸਿਧਾਰੇ ।
ਮਥੁਰਾ ਮਾਇਆ ਅਯੁਧਿਆ ਕਾਸ਼ੀ ਕੇਦਾਰੇ । ਗਇਆ
ਪਿਰਾਗ ਸੁਰਸ੍ਵਤੀ ਗੋਮਤੀ ਦੁਆਰੇ । ਜਪ ਤਪ ਸੰਜਮ
ਹੋਮ ਜੱਗ ਸਭ ਦੇਵ ਜੁਹਾਰੇ । ਅਖੀਂ ਪਰਣੈ ਜੇ ਭਵੈ
ਤਿਹੁ ਲੋਇ ਮਝਾਰੇ । ਮੂਲ ਨ ਉਤਰੈ ਹੱਤਿਆ ਬੇਮੁਖ
ਗੁਰ ਦੁਆਰੇ ॥ ਵਾਰ ੩੪ ॥ ਪੈਂ ੧੭ ॥

ਤਥਾ ॥ ਡਾਇਨ ਮਾਣਸ ਖਾਵਣੀ ਪੁਤ ਬੁਰਾ ਨ
ਮੰਗੈ । ਵਡਾ ਵਿਕਰਮੀ ਆਖੀਐ ਧੀ ਭੈਣਹੁ ਸੰਗੈ ॥
ਰਾਜੇ ਧੋਹ ਕਮਾਂਵਦੇ ਰੈਬਾਰ ਸੁਰੰਗੈ । ਬੱਜਰ ਪਾਪ ਨ
ਉਤਰਨੀ ਜਾਇ ਕੀਚਨ ਗੰਗੈ । ਥਰਹਰ ਕੰਬੈ ਨਰਕ
ਜਮ ਸੁਣ ਨਿੰਦਕ ਢੰਗੈ । ਨਿੰਦਾ ਭਲੀ ਨ ਕਿਸੇ ਦੀ
ਗੁਰ ਨਿੰਦ ਕੁਢੰਗੈ ॥ ਵਾਰ ੩੫ ॥ ਪੈਂ ੪ ॥

ਤਥਾ ॥ ਕਲਾਮਾਈ ਕੁੱਤੇ ਮੁਹੀ ਖਾਜੁ ਹੂਆ ਮੁਰਦਾਰ
ਗੁਸਾਈ । ਰਾਜੇ ਪਾਪ ਕਮਾਂਵਦੇ ਉਲਟੀ ਵਾੜ ਖੇਤ

ਕਉ ਖਾਈ । ਪਰਜਾ ਅੰਧੀ ਗਜਾਨ ਬਿਨ ਕੂੜ ਕੁਸੱਤ
 ਮੁਖਹੁ ਆਲਾਈ । ਚੇਲੇ ਸਾਜ ਵਜਾਇਦੇ ਨਚਨ ਗੁਰੂ
 ਬਹੁਤ ਬਿਧ ਭਾਈ । ਸੇਵਕ ਬੈਠਨ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਗੁਰ
 ਉਠ ਘਰੀਂ ਤਿਨਾੜੇ ਜਾਈ । ਕਾਜੀ ਹੋਏ ਰਿਸ਼ਵਤੀ
 ਵੱਢੀ ਲੈਕੇ ਹੱਕ ਗਵਾਈ । ਇਸਤ੍ਰੀ ਪੁਰਖੈ ਦਾਮ ਹਿਤ
 ਭਾਵੈਂ ਆਇ ਕਿਥਾਉ ਜਾਈ । ਵਰਤਿਆ ਪਾਪ ਸਭਸ
 ਜਗ ਮਾਹੀ ॥ ਵਾਰ ੧ ॥ ਪੈ: ੩੦ ॥ ਗੁਰਦਾਸਜੀ ਇਤਿ ॥

ਤਥਾ ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ ਮ: ੧ ॥ ਗਉ ਬਿਰਾਹਮਣ
 ਕਉ *ਕਰੁ ਲਾਵਹੁ ਗੋਬਰਿ ਤਰਣੁ ਨ ਜਾਈ ।
 ਪੈ: ੧੬ ॥ ਤਥਾ ਸਲੋਕ ਵਾਰਾ ਤੇ ਵਧੀਕ ਮ: ੩ ॥
 ਬ੍ਰਹਮਣ ਕੈਲੀਘਾਤੁ ਕੰਵਕਾ ਅਣਚਾਰੀ ਕਾ
 ਧਾਨੁ । ਫਿਟਕ ਫਿਟਕਾ ਕੋੜੁ ਬਦੀਆ ਸਦਾ ਸਦਾ
 ਅਭਮਾਨੁ । ਪਾਹਿ ਏਤੇ ਜਾਹਿ ਵੀਸਰਿ ਨਾਨਕਾ ਇਕੁ
 ਨਾਮੁ ॥ ਸ਼ਬਦ ੪ ॥

ਤਥਾ ਜਨਮਸਾਖੀ ਉਕਤ—ਪਾਪੀ ਬਹੁ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੈ
 ਉਤਮ ਮੱਧਮ ਜਾਨ । ਹਤਿਆ ਖਟ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੈ ਮਨਮੈ
 ਲੇਹੁ ਪਛਾਨ ॥ ਗਉ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਮਾਰੀਐ ਗੋਤ੍ਰੀਹੱਤ
 ਕਹਾਇ ॥ ਰਿਣ ਹਤਿਆ ਕੰਨਿਆ ਹੱਤਯਾ ਵਿਸਵਾਸ
 ਘਾਤ ਅਧਿਕਾਇ ॥ ਕੋਟ ਛਿਨਵੇਂ ਪਾਪ ਸਮ ਹੱਤਯਾ

*ਕਰ ਕਹੀਏ ਭੰਨ ਮਸੂਲ ।

(੧੨੯)

ਇੱਕ ਕਹਾਇ । ਖਟ ਹੱਤਯਾ ਕੇ ਤੁਲ ਹੈ ਗੁਰ ਤੇ
ਸਿਖ ਫਿਰ ਜਾਇ । ਵਿਸਵਾਸ ਘਾਤ ਇਕ ਕੋਟ ਸਮ
ਹਤੇ ਮਾਇ ਅਰ ਬਾਪ ॥ ਐਰ ਹੱਤਯਾ ਸਭ ਉਤਰੇ
ਏਹੁ ਹੱਤਯਾ ਨਹੀ ਜਾਤ ॥ ਕੋਟ ਪਾਪ ਕੇ ਤੁਲ ਹੈ
ਅਕ੍ਰਿਤਘਨ ਨਰ ਜੋਇ ॥ ਮਹਾ ਪਾਤਕੀ ਜਾਣੀਏ ਜੋ
ਰਵੈ ਪਰਾਈ ਜੋਇ ॥ ਏਹ ਸਭ ਪਾਪ ਇਕਤੁ ਕਰ
ਜੇਤੇ ਬਰਤਣ ਲੋਇ ॥ ਅਦ੍ਰਿਸ਼ੁ ਵਿਚਾਰੇ ਦੋਖ ਕੇ ਸਭ
ਪਾਪ ਚੜ੍ਹੇ ਸਿਰ ਸੋਇ ॥ ਸਾਈਆਂ ਨਿੰਦਕ ਨਾ ਮਰੇ
ਨਾ ਜੀਵੇ ਬਰਖ ਅਪਾਰ ॥ ਸਭ ਪਾਪੀ ਦਾ ਫੇੜਿਆ
ਇਕ ਨਿੰਦਕ ਕੇ ਸਿਰ ਭਾਰ ॥ ਸਾਖੀ ਮੱਕੇ ਦੀ
ਪੰ: ੧੪੫ ॥

ਤਥਾ—ਨਾਨਕ ਆਖੇ ਰੁਕਨ ਦੀਨ ਲਿਖਿਆ
ਵਿਚ ਕਿਤਾਬ ॥ ਗੁਰੂ ਸੁਅਰ ਨੂੰ ਮਾਰੀਏ
ਲਗਨ ਬਹੁਤ ਅਜਾਬ ॥ ਤੁਰੁਟਿਆਂ ਰੋਮਾ ਗੁਰੂਦਿਆਂ
ਦੁਧ ਸੇ ਮਿਲਿਆ ਜੋ ਖਾਇ ॥ ਜਾਇ ਰਸਾਤਲ ਬਾਸ
ਲੇਹ ਜੂਨ ਸਰਪ ਕੀ ਪਾਇ ॥ ਪੁਣੇ ਬਿਨਾ ਦੁਧ ਗੁਰੂ
ਦਾ ਖਾਧਿਆਂ ਗਯਾ ਪਤਾਲ ॥ ਜੋ ਗੁਰੂ ਸੁਅਰ ਦਾ
ਮਾਸ ਖਾਨ ਤਿਨ੍ਹਾ ਬੜੇ ਜੰਜਾਲ ॥ ਸਾਖੀ ਮੱਕੇ ਦੀ
ਪੰਨਾ ੧੫੬ ॥

ਤਥਾ ॥ ਗਉ ਗਰੀਬਾਂ ਕਰੁਨ ਲੈ ਰਿਸਵਤ
ਹੱਕ ਗਵਾਇ । ਦਰਗਹ ਅੰਦਰ ਡਿਠ ਮੈ ਪਾਂਦੇ
ਬਹੁਤ ਸਜਾਇ । ਸਾਖੀ ਮੱਕੇ ਦੀ ਪੰਨਾ ੧੮੫ ।

ਤਥਾ ॥ ਕਲਜੁਗ ਕੀ ਮੁਜਾਦ ਸੁਫ ਚਾਰ ਲਖ ਬੱਤੀ
ਹਜਾਰ । ਸਾਰਾ ਕਲਜੁਗ ਭੋਗਸੀ ਨਾਨਕ ਧਰੇ
ਉਤਾਰ । ਧਰਤੀ ਗਉ ਸਰੂਪ ਹੈ ਅਹਿਨਿਸ ਕਰੇ
ਪੁਕਾਰ । ਹੈ ਕੋਈ ਐਸਾ ਸਾਧ ਜੋ ਮੈਨੂੰ ਲਏ ਉਬਾਰ ।
ਦੁਖੀ ਪੁਕਾਰੈ ਰੈਨ ਦਿਨ ਪਾਪਾਂ ਭਾਰੀ ਹੋਇ ।
ਵਡਾ ਪਾਪ ਗਉ ਬੱਧ ਹੈ ਜਿਸ ਪਰ ਸਾਰੀ ਲੋਇ ।
ਖਲੋਤੀ ਇਕ ਹੀ ਪੈਰ ਪਰ ਤ੍ਰੈ ਪਾ ਹੋਏ ਨਾਸ ।
ਜਾਇ ਕੁੰਭੀ ਪੈਰ ਫਾਹਿ ਸਭ ਪ੍ਰਜਾ ਹੋਵੈ ਨਾਸ ।
ਸਾਖੀ ਮਦੀਨੇ ਦੀ ਪੰਨਾ ੨੧੧ ॥

ਤਥਾ ॥ ਗਉ ਭੈਂਸ ਤੇ ਮੁਰਗੀਆਂ ਜੋ ਹੈਵਾਨ
ਗਰੀਬ । ਤਿਹ ਪਰ ਛੁਰੀ ਹਰਾਮ ਹੈ ਖਾਵਨ ਤਿਨ੍ਹਾਂ
ਪਲੀਤ । ਪੰਨਾ ੨੧੫ ॥

ਤਥਾ ॥ ਬੇਜੁਬਾਨ ਪਰ ਛੁਰੀ ਹਰਾਮ । ਕਿਆਮਤ
ਲੇਖਾ ਰਹਿਆ ਇਮਾਨ ॥ ਸਾਖੀ ਮਦੀਨੇ ਦੀ
ਪੰਨਾ ੨੧੬ ॥

ਤਥਾ ॥ ਗਉ ਘਾਤ ਹੱਤਯਾ ਨਹੀ ਉਤਰੇ ਤਟ ਤੀਰਥ
ਭਰਮਾਇ । ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਜਗ ਥਾਪ ਉਥਪੇ ਸਤਿਗੁਰ

ਕਿਨੇ ਨ ਪਾਇਆ ਜਾਇ । ਸਾਖੀ ਅਜਿਤੇ ਰੰਧਾਵੇ
ਦੀ ਪੰਨਾ ਪੜ੍ਹ ॥

ਤਥਾ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖਵਾਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ੧੦ ॥

ਸ੍ਰੀ ਕਲਕੀ ਅਵਤਾਰੋਕਤ ॥ ਚੈਃ ॥

ਭਾਰਾ ਕ੍ਰਿਤ ਹੋਤ ਜਬ ਧਰਨੀ ।

ਪਾਪ ਗਰਸਤ ਕਛੁ ਜਾਤ ਨ ਬਰਣੀ ।

ਭਾਂਤ ਭਾਂਤ ਤਨ ਹੋਤ ਉਤ ਪਾਤਾ ।

ਪੁਤਰ ਸੇਜ ਸੇਵਤ ਲੈ ਮਾਤਾ ।

ਸੁਤਾ ਪਿਤਾ ਤਨ ਰਮਤ ਨਸ਼ਿਕਾ ।

ਭਗਨੀ ਭਰਤ ਭਰਾਤ ਕਹ ਅੰਕਾ ।

ਭਰਾਤ ਬਹਨ ਸੰਗ ਕਰਤ ਵਿਹਾਰਾ ।

ਇਸਤਰੀ ਤਜੀ ਸਕਲ ਸੰਸਾਰਾ ।

ਸੰਕਰ ਬਰਣ ਪ੍ਰਜਾ ਸਭ ਹੋਈ ।

ਏਕ ਗਿਯਾਤ ਕੋ ਰਹਾ ਨ ਕੋਈ ।

ਏਕ ਏਕ ਮਤ ਇਕ ਇਕ ਧਾਮਾ ।

ਘਰ ਘਰ ਹੋਇ ਬੈਠ ਹੈ ਰਾਮਾ ॥ ਛੰਃ੧੨ ॥

ਤਥਾ—ਘਰ ਘਰ ਝੂਠ ਅਮਸਯਾ ਭਈ ।

ਸਾਚ ਕਲਾ ਸਸ ਕੀ ਦੁਰਗਈ ।

ਜਹ ਤਹ ਹੋਨ ਲਗੇ ਉਤਪਾਤਾ ।

ਭੋਗਤ ਪੂਤ ਸੇਜ ਚੜ੍ਹ ਮਾਤਾ ॥ ਛੰਃ੫ ॥

ਤੁਥਾ—ਏਕ ਧਰਮ ਪਰ ਪ੍ਰਜਾ ਨ ਚਲ ਹੈ ।

ਵੇਦ ਕਤੇਬ ਦੋਊ ਮਤ ਦਲ ਹੈ ॥ ਛੰ:੧੭ ॥

ਤੁਥਾ—ਪ੍ਰੰਤੂ ਸੋ ਮਤ ਥੋੜੇ ਹੀ ਦਿਨ ਰਹਨਗੇ ॥
ਗੀਯਾ ਮਾਲਤੀ ਛੇਦ ॥ ਏਕ ਮਾਸ ਦੁਮਾਸ ਅਧਮਾਸ
ਲੋ ਤ ਚਲਾਹਿਗੇ । ਅੰਤ ਬੂਬਰ ਪਾਨ ਜਿਓ ਮਤ ਆਪ
ਹੀ ਮਿਟ ਜਾਹਿਗੇ ॥ ਛੰ: ੧੯ ॥

ਤੁਥਾ—ਏਕ ਦਿਵਸ ਚਲੈ ਕੋਊ ਮਤ ਦੋਇ ਦਿਵਸ
ਵਲਾਹਿਗੇ । ਨਿਪ ਜੋਰ ਕਰੋਰ ਕਰੋਰ ਕੈ ਦਿਨ ਤੀਸਰੈ
ਮਿਟ ਜਾਹਿਗੇ ॥ ਛੰ: ੨੨ ॥

ਤੁਥਾ—ਧਰਮੁ ਕਰਮੁ ਉਡਿਯੋ ਜਹਾ ਤਹ ਪਾਪ
ਪਗ ਪਗ ਹੋਹਿਗੇ । ਨਿਜ ਸਿਖ ਨਾਰ ਗੁਰੂ ਰਮੈ
ਗੁਰ ਦਾਰਾ ਸੋ ਸਿਖ ਸੋਹਿਗੇ ॥ ਛੰ: ੨੫ ॥

ਤੁਥਾ ਚੈ:—ਪੜਿ ਹੈ ਨ ਕੋਈ ਭੂਲ ਪੁਰਾਨਾ ।

ਕੋਊ ਨ ਪਕਰੈ ਪਾਨ ਕੁਰਾਨਾ ।

ਬੇਦ ਕਤੇਬ ਜਬਨ ਕਰਿ ਲੈਹਿ ਹੈ ।

ਤਾਕਹ ਗੋਬਰ ਗਨ ਮੋ ਦਹਿ ਹੈ ।

ਚਲੀ ਪਾਪ ਕੀ ਜਗਤ ਕਹਾਨੀ ॥

ਭਾਜਾ ਧਰਮ ਛਾਡਿ ਰਜ ਧਾਨੀ ॥ ਛੰ: ੧੪ ॥

ਤੁਥਾ—ਅਬਬੇਕ ਔਰ ਬਬੇਕ ਕੋ ਨ ਬਿਬੇਕ ਬੈਠ ਵਿਚਾਰ
ਹੈਂ । ਪੁਨ ਬੂਠ ਬੋਲ ਕਮਾਹਿਗੇ ਸਿਰ ਸਾਚ ਬੋਲ ਉਤਾਰ

ਹੈਂ । ਛੰਃ ੨੫ ॥ ਤਥਾ—ਤਰ ਨਰਾਜ਼ ਛੰਦ । ਬਰਨ ਹੈ
ਅਬਰਨ ਕੋ । ਛਾਡ ਹਰਿ ਸਰਨਕੋ । ਛਾਡ ਸਭ ਸਾਜ ਕੋ ।
ਲਾਗ ਹੈਂ ਅਕਾਜ ਕੋ । ਤਿਯਾਗਹੈਂ ਨਾਮ ਕੋ ।
ਲਾਗ ਹੈਂ ਕਾਮ ਕੋ । ਲਾਜ ਕੋ ਛੋਰ ਹੈਂ । ਦਾਨ ਮੁਖ
ਮੋਰ ਹੈਂ । ਚਰਨ ਨਹੀ ਧਿਆਇ ਹੈ । ਦੁਸ਼ਟ ਗਤਿ
ਪਾਇ ਹੈ ॥ ਨਰਕ ਕਹਿ ਜਾਹਿਗੇ । ਅੰਤ ਪਛ-
ਤਾਹਿਗੇ । ਧਰਮ ਕਹਿ ਖੋਹਿਗੇ । ਪਾਪ ਕਰ ਰੋਹਿਗੇ ।
ਨਰਕ ਪੁਨ ਬਾਸ ਹੈ । ਤਰਾਸ ਜਮ ਤਰਾਸ ਹੈ । ਛੰਃ ੩੭ ।

ਤਥਾ ਪ੍ਰਿਅ ਛੰਦ ॥ ਨਹੀ ਵੇਦ ਵਾਕ ਪ੍ਰਮਾਨ ਹੈ ।
ਮਤਿ ਭਿੰਨ ਭਿੰਨ ਬਖਾਨ ਹੈ । ਨ ਕੁਰਾਨ ਕੋ ਮਤ
ਲੇਹਗੇ । ਨ ਪੁਰਾਨ ਦੇਖਨ ਦੇਹਿਗੇ । ਨਹੀ ਏਕ
ਮੰਤ੍ਰ ਜਾਪ ਹੈਂ । ਦਿਨ ਦ੍ਰੈਕ ਥਾਪਨ ਥਾਪਹੈਂ ॥ ਛੰਃ ੬੩ ॥

ਤਥਾ ॥ ਸਿਸ਼ਟ ਇਸ਼ਟ ਤਜ ਦੀਨ ਕਰਤ ਅਰਿਸ਼ਟ
ਪੁਸ਼ਟ ਸਭ ॥ ਬਿਸ਼ਟ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟ ਤੇ ਮਿਟੀ ਭਏ ਪਾਪਿਸ਼ਟ
ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਤਬ ॥ ਇਕ ਇਕ ਨਿੰਦ ਹੈਂ ਇਕ ਇਕਹ
ਹਸ ਚਲੈ ॥ ਛੰਃ ੭੪ ॥ ਦੋਃ ॥ ਠੌਰ ਠੌਰ ਨਵ ਮਤਿ
ਚਲੇ ਉਠਾ ਧਰਮ ਕੋ ਦੌਰ ॥ ਸੁਕ੍ਰਿਤ ਜਹ ਕਿਹ
ਦੁਰ ਰਹੀ ਪਾਪ ਭਯੋ ਸਿਰ ਮੌਰ ॥ ਛੰਃ ੭੮ ॥

ਤਥਾ ਅਤਿਲ ਦੂਜਾ—

ਜਹਾਂ ਤਹਾਂ ਅਧਰਮ ਉਪਜੀਆ ।

(੧੩੪)

ਜਾਨਕ ਧਰਮ ਪੰਖ ਕਰ ਭਜੀਆ ।

ਡੋਲਤ ਜਹ ਕਹ ਪੁਰਖ ਅਪਾਵਨ ।

ਲਾਗਤ ਕਤ ਹੀ ਧਰਮ ਕੋ ਦਾਵਨ ।

ਅਰਥਹ ਛਾਡ ਅਨਰਥ ਬਤਾਵਤ ।

ਧਰਮ ਕਰਮ ਚਿਤ ਏਕਨ ਲਿਆਵਤ ।

ਧਰਮ ਕਰਮ ਕੀ ਕ੍ਰਿਯਾ ਭੁਲਾਵਤ ।

ਜਹਾ ਤਹਾ ਅਰਿਸ਼ਟ ਬਤਾਵਤ ॥ ਛੰ: ੮੪ ॥

ਤਥਾ ਕੁਲਕ ਛੰਦ—

ਅਸ ਦੁਰ ਕਰਮੰ । ਛੁਟ ਜਗ ਧਰਮੰ ॥

ਮਤ ਪਿਤ ਭਰਮੈ । ਧਸਤ ਨ ਘਰ ਮੈ ॥

ਸਿਖ ਮੁਖ ਮੋਰੈ । ਭ੍ਰਿਤ ਨ੍ਰਿਪ ਛੋਰੈ ।

ਤਜ ਤ੍ਰਿਯ ਭਰਤਾ । ਬਿਸਰੋ ਕਰਤਾ ॥

ਨਵ ਨਵ ਕਰਮੰ । ਬਢ ਗਿਯੋ ਭਰਮੰ ॥

ਸਭ ਜਗ ਪਾਪੀ । ਕਹੂੰ ਕੋ ਨ ਜਾਪੀ ॥

॥ ਛੰਦ ੯੧ ॥ ਤਥਾ ਕਿਲਕਾ ਛੰਦ—

ਸੰਗ ਲਏ ਫਿਰੈ ਪਾਪ ਨਹੀ ।

ਤਜ ਭਾਜ ਕ੍ਰਿਯਾ ਜਗ ਜਾਪ ਨਹੀ ।

ਦਿਵ ਪਿਤਰ ਨ ਪਾਵਕ ਮਾਨਹਰੀ ।

ਸਭ ਆਪਨ ਤੇ ਘਟ ਜਾਨਹਿਰੀ ॥ ਛੰ: ੯੬ ॥

ਤਥਾ ਮਧਭਾਰ ਛੰਦ—

ਦੇਸਨ ਬਿਦੇਸ । ਪਾਪੀ ਨਰੇਸ ॥ ਧਰਮੀ ਨ ਕੋਇ ।
ਪਾਪ ਅਤਿ ਹੋਇ ॥ ਸਾਧੂ ਸਤ੍ਰਾਸ । ਜਹਿ ਤਹਿ ਉਦਾਸ ।
ਪਾਪੀਨ ਰਾਜ । ਗ੍ਰਿਹ ਸਰਬ ਸਾਜ ॥ ਛੰ: ੧੦੪ ॥

ਤਥਾ ਤ੍ਰਿਭੰਗੀ ਛੰਦ—

ਜਪੈਹ ਨ ਦੇਵੀ ਅਲਖ ਅਭੇਵੀ ਆਦਿ ਅਜੇਭੀ
ਧਰਮ ਜੁਧੀ । ਕੁਬੁਧ ਤਨ ਰਾਚੇ ਕਹਤ ਨ ਸਾਚੇ
ਪ੍ਰਭਹ ਨ ਜਾਚੇ ਤਮਕ ਬੁਧੀ ॥ ਛੰ: ੧੦੮ ਕਲਕੀ
ਅਵਤਾਰ ਇਤਿ ॥

ਤਥਾ ਜਨਮਸਾਖੀ ਸਲੋਕ ॥ ਪ੍ਰਿਧੂਕਾਰ ਜੋ ਵਰਤਸੀ
ਨਾ ਹਿੰਦੂ ਨਾ ਮੁਸਲਮਾਨ ॥ ਰਾਮ ਰਹੀਮ ਨ ਜਾਣ
ਸੀ ਨਾ ਕੋ ਕਹੇ ਕਲਾਮ ॥ ਨਾ ਗਾਇਤ੍ਰੀ ਨਾ ਤ੍ਰਪਣੋ
ਨਾ ਫਾਇਤਾ ਨਾ ਦਰੂਦ ॥ ਨਾ ਤੀਰਥ ਨਾ ਦੇਹੁਰਾ
ਨਾ ਦੇਵੀ ਕੀ ਪੂਜ । ਗੁਰਮੁਖ ਕੋਇ ਨ ਜਾਣਸੀ ਨਾ
ਕੋ ਲਏ ਉਪਦੇਸ਼ । ਇਕੋ ਵਰਤਣ ਵਰਤੀਏ ਨਾ ਕੋ
ਕਰੇ ਅਦੇਸ । ਵੇਦ ਕਤੇਬ ਨ ਜਾਣਸਨ ਨਾ ਦਵਾਰਾ
ਨ ਮਸੀਤ । ਰੋਜਾ ਵਾਂਗ ਨ ਵਰਤ ਨੇਮ ਨਾ ਕੋ ਕਢੇ
ਹਦੀਸ । ਕੋਇ ਨ ਕਿਸਕੀ ਜਾਣਸੀ ਨਾ ਕੋ ਕਰੇ
ਸਲਾਮ । ਨਾਨਕ ਸ਼ਬਦ ਵਰਤਦਾ ਜਿਸ ਕੋਟੀ ਮਧੀ
ਜਾਣ ॥ ਅਜਿਤੇ ਰੰਧਾਵੇ ਦੀ ਗੋਸਟ ਪੰ: ੫੪੩ ॥

(੧੩੬)

ਤਥਾ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖਵਾਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ੧੦ ।

ਕਲਕੀ ਅਵਤਾਰੋਕਤ ॥ ਦੋਃ ॥

ਸਿੰਕਰ ਬਰਨ ਪਰਜਾ ਭਈ ਇਕ ਬਰਨ ਰਹਾ ਨ ਕੋਇ ।
ਸਕਲ ਸੂਦਰਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਭੇ ਦਈਵ ਕਰੈ ਸੋ ਹੋਇ ।
ਛੇਃ ੧੧੫ ॥ ਸਿੰਕਰ ਬਰ ਪਰਜਾ ਭਈ ਧਰਮ ਨ
ਕਤਹੂੰ ਰਹਾਨ । ਪਾਪ ਪ੍ਰਚੁਰ ਰਾਜਾ ਭਏ ਭਈ ਧਰਮ
ਕੀ ਹਾਨ ॥ ੧੧੬ ॥

ਸੋਰਠਾ—ਧਰਮ ਨ ਕਤਹੂੰ ਰਹਾਨ ਪਾਪ ਪ੍ਰਚੁਰ
ਜਗ ਮੋਧਰਾ । ਧਰਮ ਸਭਨ ਬਿਸਰਾਨ ਪਾਪ ਕੰਠ ਸਭ
ਜਗ ਕੀਯੋ ॥ ੧੧੭ ॥

ਕਲਜੁਗ ਚੜ੍ਹੇ ਅਸੰਭ ਜਗਤ ਕਵਨ ਬਿਧ ਵਾਚਹੈ ।
ਚੰਗੋ ਏਕ ਕਹਿ ਚੰਗ ਤਬ ਛੂਟਹੈ ਕਲੂਕਾਲ ਤੇ ॥ ੧੧੮ ॥

ਤਥਾ ਅਤਿਮਾਲਤੀ ਛੰਦ ॥ ਕਹੂੰ ਨ ਚਰਚਾ ਕਹੂੰ
ਨ ਵੇਦੈ । ਕਹੂੰ ਨਿਵਾਜ ਨ ਕਹੂੰ ਕਤੇਬੈ । ਕਹੂੰ ਨ
ਤਸਵੀ ਕਹੂੰ ਨ ਮਾਲਾ । ਕਹੂੰ ਨ ਹੋਮੰ ਕਹੂੰ ਨ
ਜ਼ਾਲਾ ॥ ਛੇਃ ੧੨੮ ॥ ਐਰ ਹੀ ਕਰਾਮੰ ਐਰ ਹੀ ਧਰਮੰ ।
ਐਰ ਹੀ ਭਾਵ ਐਰ ਹੀ ਮਰਮੰ । ਐਰ ਹੀ ਰੀਤਾ ਐਰ
ਹੀ ਚਰਚਾ । ਐਰ ਹੀ ਰੀਤਿ ਐਰ ਹੀ ਅਰਚਾ ॥ ਛੇਃ ੧੨੯ ॥

ਤਥਾ ਕੁੰਡਰੀਆ ਛੰਦ ॥ ਨਏ ਨਏ ਮਾਰਗ ਚਲੇ
ਜਗ ਮੋ ਬਢਾ ਅਧਰਮ । ਰਾਜਾ ਪਰਜਾ ਲਗੇ ਸਭੈ

ਜਹ ਤਹਿ ਕਰਨ ਕੁਕਰਮ। ਜਹਿ ਤਹਿ ਕਰਨ ਕੁਕਰਮ
 ਪਰਜਾ ਰਾਜਾ ਨਰ ਨਾਰੀ। ਧਰਮ ਪੰਖ ਕਰ ਉਡਾ
 ਪਾਪ ਕੀ ਕ੍ਰਿਯਾ ਵਿਥਾਰੀ ॥ ੧੩੫ ॥ ਧਰਮ ਲੋਪ
 ਜਗ ਤੇ ਭਏ ਪਾਪ ਪ੍ਰਗਟ ਬਪੁ ਕੀਨ। ਉਚ ਨੀਚ ਰਾਜਾ
 ਪਰਜਾ ਕ੍ਰਿਯਾ ਅਧਰਮ ਕੀ ਲੀਨ ॥ ਛੰ: ੧੧੬ ॥
 ਕਲਕੀ ਅਵਤਾਰ ॥ ਇਤਿ ॥

ਤਥਾ ਸੈ ਸਾਖੀ ॥ ਐਸੀ ਕਲ ਮੈਂ ਹੋਇਗੀ ਸਿਦਕੀ
 ਰਹੈ ਨ ਕੋਇ । ਸਿਖਨ ਪੂਛਾ ਕਿਉ ਨਿਭੈ ਪੰਥ
 ਤੁਮਾਰਾ ਸੋਇ ॥ ਸਾਖੀ ੫੮ ॥ ਤਥਾ ਏਕ ਵਾਰ
 ਸਤਿਗੁਰ ਕਹਿਉ ਕਲਜੁਗ ਸਿਖੀ ਮੋਰ। ਧਰਮ
 ਕਮਾਵੈ ਬਚੇਗੇ ਸਿਦਕ ਬਿਨਾ ਸਭ ਖੋਰ ॥ ਸਾਖੀ ੬੫
 ਤਥਾ ਦੋ: ॥ ਨਾਰਿ ਫਰੰਗਨ ਸਿਖ ਮਮ ਘਰ ਮੈ ਲੇਵੈ
 ਰਾਖ। ਧਰਮ *ਮਲੇਛੀ ਵਧੇਗਾ ਤੁਰਕ ਪਠਾਣੀ
 ਸਾਖ। ਵਧੈ ਪੰਥ ਪਰ ਧਰਮ ਨਹ ਜਾ ਬਿਧ ਕਲ ਕਾ
 ਧਰਮ। ਵਰਤੇ ਸਗਲ ਜਹਾਨ ਮੇ ਵਿਰਲਾ ਜਾਨੇ
 ਮਰਮ। ਸੂਦ ਨੇਵਤਾ ਜੇਵਤੇ ਬਿਪਰ ਦੇਹ ਧਿਕਕਾਰ।
 ਉਪਕਾਰੀ ਸੂਝੈ ਨਹੀ ਬਹੁਤੇ ਵਧੈ ਵਿਕਾਰ। ਸੁਤਨਾਰੀ
 ਸਸਰਾ ਭਜੈ ਸਾਸੂ ਭਜੈ ਜਮਾਤ। ਦਾਸ ਭਜੈ ਭੂਪਤਿ

*ਬੋਧਾਯਨ ਸਿਮ੍ਰਤੀ ॥ ਗੋ ਮਾਂਸ ਖਾਦਕੋ ਯਸਤੁ ਵਿਰੁੱਧੋ ਬਹੁ ਭਾਸ਼ਤੇ
 ਸਚਬਾਚਾਭ ਵਿਹੀਨਸਚ ਮਲੇਛ ਇਤਯਭਿਧੀਯਤੇ ॥

(੧੩੮)

ਯੁਵਤਿ ਬਿਪ੍ਰ ਨ ਉਪਜੈ ਸਾਤ ॥ ਵਿਸਥਾਰ ਦੇਖੋ ਸਾਖੀ
੮੬ ॥ ਵਿਸਥਾਰ ਭੈ ਸੇ ਹੋਰ ਗ੍ਰੰਥੋਂ ਕੀਆਂ ਚੋਪਾਈਆਂ
ਆਪ ਕੇ ਦਾਸ ਨੇ ਨਹੀਂ ਲਿਖੀਆਂ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੇ ਗ੍ਰੰਥ
ਤਥਾ ਔਰ ਸੂਤੀ ਸਿਮ੍ਰਿਤੀ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਦੇਖ ਲੇਵੇਂ । ਇਤਿ ॥

—+—

॥ ਗੁਰੂ ਮਾਤਾ ॥

ਸ਼੍ਰੀਕਾ—ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੋ ਗੁਰੂ ਮੇਂ ਇਸ਼ਟ ਬੁਧੀ ਨਹੀਂ
ਥੀ ?

ਉੱਤਰ—ਆਪ ਮਲੇਛ ਹੋ ਆਪ ਹੀ ਤੋ ਜ਼ਰੂਰ ਗੁਰੂ
ਮਾਤਾ ਇਸ਼ਟ ਨਹੀਂ । ਪਰੰਤੂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਤੋ ਗੁਰੂ ਮਾਤਾ
ਕੇ ਰੱਖਯਕ ਭੀ ਹਨ ਔਰ ਤਿਨਕਾ ਪੂਜਯ ਇਸ਼ਟ ਭੀ
ਹੈ । ਕੌਣ ਪ੍ਰਮਾਣ ਹੈ ?

ਉੱਤਰ—ਆਸਾ ਮਃ ੧ ॥ ਸਕਤਾ ਸੀਹੁ ਮਾਰੇ ਧੈ
ਵਗੈ ਖਸਮੈ ਸਾ ਪੁਰਸਾਈ ॥ ਸ਼ਬਦ ੩੬ ॥

ਤਥਾ ਸ੍ਰੀਮੁਖ ਪਾਤਸਾਹੀ ੧੦ ॥ ਯਹੀ ਦੇਹੁ
ਆਗਯਾ ਤੁਰਕਨ ਗਹਿ ਖਪਾਊਂ । ਗੁਰੂ ਘਾਤ ਕਾ
ਦੋਸ਼ ਜਗ ਸੋ ਮਿਟਾਊਂ ॥ ਛਕਾ ॥ ਛੰਃ ੫ ॥

ਤਥਾ ਭੁਜੰਗ ਪ੍ਰਯਾਤ ਛੰਦ—

ਯਹੀ ਆਸ ਪੂਰਨ ਕਰੇ ਤੁਮ ਹਮਾਰੀ ।
ਮਿਟੈ ਕਸ਼ਟ ਗਊਅਨ ਛੁਟੈ ਦੋਖ ਭਾਰੀ ।
ਫਤੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਕੀ ਜਗਤ ਸੇ ਬੁਲਾਉ ।
ਸਭਨ ਕੋ ਸਬਦ ਵਾਹ ਵਾਹੈ ਦਿੜਾਉ ॥ ੮ ॥
ਕਰਹੁ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਤੀਸਰ ਪ੍ਰਵੇਸਾ ।
ਜਗਹਿ ਸਿੰਘ ਜੋਧੇ ਧਰਹਿ ਨੀਲ ਵੇਸਾ ।

॥ ੯ ਛੰਦ ੯ ॥ ਤਥਾ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ—
ਇਉਂ ਉਪਜੇ ਸਿੰਘ ਭੁਜੰਗੀਏ ਨੀਲ ਅੰਬਰ
ਧਾਰਾ ॥ ਵਾਰ ੪੧ ਪੰਃ ੧੫ ॥

ਤਥਾ ਸ੍ਰੀਮੁਖ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ੧੦—

ਤੁਹੀ ਸਾਰਦਾ ਵੇਦ ਗਾਯਨਿ ਸਰਸ੍ਵਤੀ ।
ਤੁਹੀ ਦੇਵਿ ਦੁਰਗੇ ਨਿਰੰਜਨ ਪਰਸ੍ਵਤੀ ।
ਯਹੀ ਬੇਨਤੀ ਖਾਸ ਹਮਰੀ ਸੁਨੀਜੈ ।
ਅਸੁਰ ਮਾਰਿ ਕਰਿ ਰੱਛ ਗਊਅਨਿ ਕਰੀਜੈ ।

॥ ਛਕਾ ਛੰਦ ਛੇਵਾਂ ॥

॥ ਤਥਾ ਸਰਬਲੋਹਉਕਤ ਸ੍ਰੀਮੁਖ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ੧੦ ॥

ਸੁਰ ਛਿਤਿ ਧੇਨ ਸੰਤ ਹਿਤ ਹਰੀ ।
ਲੇਤ ਅਉਤਾਰ ਜਗਤ ਮਹਿ ਹਰੀ ।

ਪਿਃ ੫ ॥ ਪੰਃ ੪੯੬ ॥

ਤਥਾ ਗੁਰਬਿਲਾਸੋਕਤ—

ਏਕ ਵਿਦਯਾ ਅਭਿਮਾਨੀ ਪੰਡਿਤ ਕੋ ਸ਼ਾਪ ਦੇਕਰ
ਨਾਰਦ ਜੀ ਨੇ ਕਹਾ ਹੈ । ਦੋਃ—

ਗੋ ਦਿਜ ਕੀ ਰਖਯਾ ਨਮਿਤ, ਧਰ ਹੈਂ ਮਾਨਖ
ਦੇਹ ॥ ਹਰਿ ਗੋਬਿੰਦ ਗੁਰ ਨਾਮ ਹੁਇ, ਸੋ ਤੁਮ ਜੂਨ
ਕਟੇਹ ॥ ਧਿਃ ੨ ॥ ਪੰਃ ੧੬ ॥

ਤਥਾ—ਰਾਵੀ ਤੋਂ ਕੁਛ ਉਰੇ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਜੀ ਸੈਲ ਕਰ ਰਹੇ
ਚਹੇ ਸਨ ਤਹਾਂ ਵੇਲਾ ਨਾਮਕ ਬਣ ਮੇਂ ਮਲੇਛ ਏਕ ਗਰੂ ਕੋ ਮਾਰ ਰਹੇ
ਸਨ ਤਾਂਝੇ—

ਦੋਹਾ—ਏਕ ਸਿਖ ਐਸੇ ਕਹਿਯੋ ਮੈ ਆਯੋ ਪ੍ਰਭੁ
ਦੇਖਾ ਗੋ ਹੱਤਯਾ ਦੇਖੀ ਕਰੈਂ ਬਨ ਮੇਂ ਪਾਪੀ ਭੇਖ ॥

ਤੋਟਕ ਛੰਦਃ—

ਜਬ ਐਸੇ ਸੁਨੇ ਸਿਖ ਕੇ ਵਚਨੰ ।

ਗੁਰ ਚਿਤ ਕ੍ਰੋਧ ਵਡੇ ਰਚਨੰ ।

ਤਿਹ ਕੋ ਅਗ ਰਾਖਸੁ ਜਾਤ ਭਏ ।

ਤਿਹ ਜੇਤਕ ਥੇ ਹਤਕੇ ਸੁਦਏ ।

ਫਿਰ ਔਰ ਮਲੇਛ ਆਏ ਹੱਲਾ ।

ਇਤ ਆਦੀ ॥

ਭੁਜੰਗ ਪ੍ਰਯਾਤ ਛੰਦ—

ਸਭੈ ਦੁਸ਼ਟ ਮਾਰੇ ਨ ਏਕੰ ਬਚਾਯੋ ।

ਤਿਨੈ ਝੰਡ ਬਾਂਸੇ ਸੁ ਆਰੀ ਲਗਾਯੋ ।

ਸੁ ਆਰੰਨਜ ਵੀਚੋ ਭਈ ਐਸ ਜ਼ਾਲਾ ।
ਮਿਟਾ ਪਾਪ ਅੰਧੇਰ ਮਾਨੋ ਕਰਾਲਾ ॥

ਤਥਾ—ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਗਊ ਰੂਪ ਹੋਕਰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਪਾਸ ਆਈ ਤਬ ਗੁਰੂ ਜੀ
ਨੇ ਕਹਾ ਦਸਮ ਰੂਪ ਹੋਕੇ ਬਹੁਤ ਦੁਸ਼ਟਾਂ ਨੂੰ ਦਮਨ ਕਰਾਂਗੇ ਅਤੇ ਤੇਰੀ
ਰਖਤਾ ਕਰਾਂਗੇ ਚਿੰਤਾ ਨਾ ਕਰ ॥ ਧਿਃ ੧੬ ॥ ਪੰਃ ੩੫੪ ॥ ਗੁਰਬਿਲਾਸ
ਇਤਿ ॥

ਤਥਾ ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ੋਕਤ ਚੋਃ—

ਜਿਸ ਹਿਤ ਆਪ ਲੀਨ ਅਵਤਾਰਾ ।
ਰਾਜ ਮਲੇਛ ਬਿਨਾਸਹੁ ਸਾਰਾ ।
ਬਿਪ੍ਰ ਧੇਨ ਸੰਤਨ ਸੁਖ ਦੀਜੈ ।
ਤੁਰਕ ਰਾਜ ਕੇ ਦੂਰ ਕਰੀਜੈ ।
ਸੁਨ ਸਤਿਗੁਰ ਤਬ ਦੀਨ ਦਿਲਾਸਾ ।
ਕਿਤਕ ਕਾਲ ਮਹਿ ਹੋਹਿ ਬਿਨਾਸਾ ।
ਪੋਤਰ ਹਮਾਰੇ ਹੋਇ ਜਿਸ ਕਾਲਾ ।
ਕਰੈ ਖਲਨ ਸੰਗ ਜੰਗ ਕਰਾਲਾ ।

ਰਾਸ ੬ ॥ ਅੰਸੂ ੫੫ ॥

ਤਥਾ ਗੁਰ ਬਿਲਾਸੋਕਤ ॥ ਚੋਃ ॥

ਜੇ ਮਲੇਛ ਦਿਜ ਧੇਨ ਹਤਾਵੈ ।

ਬਿਅਦਬੀ ਕਰੈਂ ਨ ਸੰਕ ਧਰਾਵੈ ।

ਦੋਃ—ਕਰੋ ਜੁਧ ਤਾਂਕੇ ਹਨੋ ਧਰਾ ਭਾਰ ਮਿਟ ਜਾਇ ।

ਤਾਂਤੇ ਨੌਰਤਿਆਂ ਗਤੁਮ ਨਿਜ ਨਿਜ ਸਭੈ ਸਿਧਾਇ।
ਧਿਃ ੯ ॥ ਪੰਨੇ ੨੭੧ ॥

ਤਥਾ ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ੋਕਤ । ਕਲੇ ਰਾਇ ਨੇ ਜੋ ਮੁਸਲ
ਮਾਨ ਥੀ ਜਿਸਨੇ ਗੁਰੂਆਂ ਕੀ ਰਖਯਾ ਕਰੀ ਯਹ ਸੁੰਦ੍ਰ
ਇਤਹਾਸ ॥ ਰੁਤ ੬ ॥ ਅੰਸੂ ੪੯ ਮੇਂ ਦੇਖ ਲੇਵੇਂ ।
ਬਿਸਥਾਰ ਭੈ ਸੇ ਲਿਖਾ ਨਹੀਂ ॥

ਤਥਾ ਦਸਮੇਸ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਦਾਦੂ ਦੁਆਰੇ ਜੈਤ
ਸਾਹਿਬ ਮਹੰਤ ਨਾਲ ਸੰਬਾਦ ਕੀਆ ॥ ਚੈਃ ॥

ਗੁਰੂ ਕਹਿਯੋ ਆਯੋ ਕਲ ਕਾਲਾ ।
ਦੁਸ਼ਟਨ ਕੋ ਭਾ ਤੇਜ ਕਰਾਲਾ ।
ਸੰਤ ਗ੍ਰੰਥ ਧੇਨ ਦਿਜ ਦੇਖੀ ।
ਕਰਹਿ ਅਵਗਯਾ ਮੂਰਖ ਰੋਖੀ ।
ਤਿਨ ਕੋ ਦੰਡ ਕਰਨ ਬਨ ਆਵੈ ।
ਧਰਨੀ ਛਿਮਾ ਨਹੀ ਨਿਬਹਾਵੈ ।

ਐਨ ੧ ॥ ਅੰਸੂ ੩੬ ॥

ਤਥਾ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ॥ ਲਤਾਂ ਹੇਠ ਲਤਾੜੀਐ ਘਾਹ
ਨ ਕੱਢੈ ਸਾਹਿ ਵਿਚਾਰਾ ॥ ਗੋ ਰਸ ਦੇ ਖੜ ਖਾਇਕੈ
ਗਾਇ ਗਰੀਬੀ ਪਰ ਉਪਕਾਰਾ ॥ ਦੁਧਹੁ ਦਹੀ
ਜਮਾਈਐ ਦਹੀਅਹੁ ਮੱਖਣ ਛਾਹਿ ਪਿਆਰਾ ॥ ਪਿਉ
ਤੇ ਹੋਵਣ ਹੋਮ ਜਗ ਢੰਗ ਸ੍ਵਾਰਥ ਚੱਜ ਅਚਾਰਾ ॥

ਧੈਲ ਧਰਮ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਇ ਧੀਰਜ ਵਹੈ ਸਹੈ ਸਿਰ
 ਭਾਰਾ ॥ ਇਕ ਇਕ ਜਾਉ ਜਣੇਦਿਆਂ ਚਹੁ ਚੱਕਾਂ
 ਵਿਚ ਵੱਗ ਹਜਾਰਾ ॥ ਤਿਨ ਅੰਦਰ ਵੱਡਾ ਪਾਸਾਰਾ ॥
 ਵਾਰ ੪ ॥ ਪੈ: ੮ ॥ ਤਥਾ ਦੁਧ ਦੇ ਖੜਖਾਇਨ
 ਆਪ ਗਣਾਇਆ ॥ ਦੁਧਹੁ ਦਹੀ ਜਮਾਇ ਘਿਉ
 ਨਿਪਜਾਇਆ ॥ ਗੋਹਾ ਮੂਤ੍ਰ ਲਿੰਬ ਪੂਜ ਕਰਾਇਆ ॥
 ਵਾਰ ੧੪ ॥ ਪੈ: ੧੧ ॥

ਭਾਵ ਐਸੀ ਗਉਮਾਤਾ ਹੈ ਜਿਸ ਕਾ ਗੋਹਾ ਮੂਤ੍ਰ ਭੀ ਪਵਿਤ੍ਰ ਹੈ।

ਤਥਾ ਜਨਮਸਾਖੀ ਮੇਂ ॥ ਗਉ ਚੌਧਵਾਂ ਰਤਨ ਹੈ
 ਕਾਮ ਧੇਨ ਤਿਹ ਨਾਮ ॥ ਪੂਜਨ ਸਭ ਅਵਤਾਰ ਤਿਹ
 ਕਰਕੇ ਮਾਤ ਸਮਾਨ ॥ ਸਾਖੀ ਮੱਕੇ ਦੀ ਪੰਨੇ ੧੫੬ ॥

ਤਥਾ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਵਾਰ ੨੬ ਪੈ: ੨੩
 ਮੇਂ ਚੌਦਾਂ ਰਤਨ ਕਹੇ ਹੈਂ। ਤਥਾ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ
 ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਕੇ ੧੨੩ ਚਰਿਤ੍ਰ
 ਮੇਂ ਗੋਮਾਤਾ ਚੌਦਾਂ ਰਤਨਾਂ ਮੇਂ ਗਿਣੀ ਹੈ ਔਰ ਗ੍ਰੰਥੋਂ
 ਮੇਂ ਭੀ ਸੰਸੇ ਕਾ ਵਿਸ਼ੇ ਨਹੀਂ, ਤਥਾ ਸੋ ਸਾਖੀ ॥
 ਗਾਇ ਬਿਪ੍ਰ ਕੋ ਪਾਇ ਨ ਛੁਹੈ। ਅੰਨ ਭੁਗਤ ਕੀ
 ਨਿੰਦ ਨ ਭੁਵੈ ॥ ਸਾਖੀ ੭੯ ॥

ਤਥਾ ਇਸ ਉਨਾਸਵੀਂ ਸਾਖੀ ਦਾ ਪ੍ਰਸੰਗ ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਰੁਤ ੫
 ਅੰਸੂ ੧੫ ਮੇਂ ਭੀ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ॥

ਤਥਾ ਚਾਣਕ ਨੀਤੀ ਦਰਪਣ ॥ ਬਿਪ੍ਰ ਕੁਮਾਰੀ
ਅਗਨਿ ਗੁਰ ਬਿਰਧ ਬਾਲ ਅਰ ਗਾਇ । ਇਨ੍ਹੇ
ਕਦਾਪਿ ਨ ਕੀਜੀਐ ਪਾਵ ਸਪ੍ਰਸ਼ ਛੁਹਾਇ ॥ ਧਿਃ ੭
ਸਲੋਕ ੬ ॥

ਤਥਾ ਔਰ ਗ੍ਰੰਥੋਂ ਕੇ ਪ੍ਰਮਾਣ ਦਾਸ ਨੇ ਵਿਸਥਾਰ ਭੈ ਸੇ ਨਹੀਂ ਲਿਖੇ
ਭਾਵ ਗੁਰਮਤ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ ॥

ਤਥਾ ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ੋਕਤ ॥ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਆਟੇ ਦੀ
ਗਊ ਬਣਾਈ ਹੂਈ ਕੀ ਆਨ ਮੰਨ ਕੇ ਅਨੰਦ ਪੁਰ
ਛੱਡਣਾ ॥ ਚੋਪਈ ॥ ਲਲਤ ਪਦ ਛੰਦ ॥ ਆਨ ਗਊ
ਕੀ ਸਹਿ ਨ ਸਕਹਿ ਪ੍ਰਭੁ ਤਤ ਛਿਨ ਕੀਨਸ ਤਿਆਰੀ।
ਕੂਚ ਕਰਨ ਕੇ ਬਜਿਓ ਦਮਾਮਾ ਸਭ ਕੇ ਸੁਰਤ ਧੁਨ
ਡਾਰੀ ॥ ਛੰਦ ੩੪ ॥

ਤਬ ਉਦੇ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਭਾਈ ਦਯਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ, ਹੇ
ਗੁਰੂ ਜੀ ! ਗੁਰੂ ਕਾ ਨਿਵਾਸ ਤੋ ਪਾਪਾਦਿਕ ਦੁੰਦੋਂ ਸੇ ਰਹਿਤ ਅਸਥਾਨ ਮੇਂ
ਹੋ ਪੁਨਾ ਸ਼ੱਤ ਕੀ ਸੁਗੰਧ ਦੇਨੇ ਸੇ ਆਪ ਕਾ ਧਰਮ ਨਹੀਂ ਜਾਇਗਾ, ਅਨੰਦ ਪੁਰ
ਨਾ ਛੋਡੋ ॥

ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਜੀ—ਹੋਇ ਰੰਕ ਸਮ ਦਈ ਸਪਤ ਗੋ ਹੈਫ ਜੁ
ਰਾਜ ਸਮਾਜਾ ॥ ਮਮ ਜੈਸੇ ਛੱਤ੍ਰੀ ਨਾਂ ਮਾਨਹਿ ਤੋ ਭੀ
ਨੀਕਨ ਕਾਜਾ ॥ ਛੰਃ ੪੩ ॥ ਤਥਾ ॥ ਜੇ ਹਮ ਧੇਨ
ਸਪਤ ਨਹ ਮਾਨੇ ਆਨ ਕੋਨ ਤਬ ਮਾਨੇ ॥ ਦਿਯਾ ਸਿੰਘ
ਚਿਤ ਸਮਝ ਬਿਚਾਰਹੁ ਰਿਪ ਜੀਵਤ ਹਤ ਜਾਨੇ ॥
ਰੁਤ ੪ ਅੰਸੂ ੩੭ ਛੰਃ੪੫ ॥ ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਇਤਿ ॥

ਤਥਾ ਬੇਨਤੀ ਭੈਰਉ ਨਾਮਦੇਵ ਜੀ ॥ ਕਾਜੀ ਮੁਲਾਂ
ਬਿਨਤੀ ਫੁਰਮਾਇ । ਬਖਸੀ ਹਿੰਦੂ ਮੈ ਤੇਰੀ ਗਾਇ ॥
ਸ਼ਬਦ ੧੦ ॥ ਇਸ ਰੀਤਿ ਸੇ ਗੋ ਮਾਤਾ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ
ਅਪਨਾ ਇਸ਼ੁ ਮਾਨੀ, ਇਤਿ ।

ਐਰ ਤੀਰਥ ਬ੍ਰਤਾਦਿਕ ਗੋ ਸੇਵਾਦਿਕ ਕਰਨਾ
ਧਰਮ ਪਰ ਕਾਇਮ ਰਹਨਾ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਲਿਖਾ ਹੈ
ਯਥਾ ਗੁਰ ਬਿਲਾਸ ਮੇਂ:—

ਇਕਾਦਸ ਤਬ ਆਇ ਨਿਮਾਣੀ ।

ਹਰਿ ਗੋਬਿੰਦ ਕੇ ਮਨ ਮੇ ਭਾਣੀ ॥

[ਧਿ: ੧੮ ਪੰ: ੪੦੦]

ਪਰੰਤੂ ਜਹਾਂ ਪਰ ਇਤਯਾਦਿਕ ਸਾਧਨੋਂ ਕਾ
ਨਿਸ਼ੇਧਕ ਵਾਕਯ ਹੈ ਤਹਾਂ ਪਰ ਦੇ ਤਾਤਪਰਯ ਹੈ
ਯਾ ਤੋ ਵਾਸਤਵ ਦਿਸ਼ਟਿ ਕੋ ਲੇਕਰ ਹੈ ਵਾ ਤਿਨ
ਕਰਤਾਓਂ ਕਾ ਅਭਿਮਾਨ ਨਿਬਿਤ ਕਰਨੇ ਮੇਂ ਤਾਤ-
ਪਰਯ ਹੈ । ਜੈਸੇ ਸਲੋਕ ਮ: ੯:—

ਤੀਰਥ ਬਰਤ ਅਰੁ ਦਾਨ ਕਰਿ ਮਨ ਮੈ ਥਰੈ
ਗੁਮਾਨੁ । ਨਾਨਕ ਨਿਹ ਫਲ ਜਾਤ ਤਿਹ ਜਿਉ
ਕੁੰਚਰ ਇਸਨਾਨੁ ॥ ਸ: ੪੬ ॥

ਇਸ ਰੀਤ ਸੇ ਸ਼ਾਧਾਦਿਕ ਵਿਧਿ, ਤਥਾ ਫੁਲ ਭੀ ਸ਼੍ਰੀ
ਗੰਗਾਜੀ ਮੇਂ ਪਾਏ ਹੈਂ, ਤਥਾ ਵਿਵਾਹ ਭੀ ਵੇਦ ਬਿਧੀ

ਸੇ ਕਰਵਾਏ ਹੈਂ ।

॥ ਫੁਲ ਗੰਗਾ ਜੀ ਪਾਓ ॥

ਸ਼੍ਰੀਕਾ—ਇਸ ਮੇਂ ਕੌਨ ਪ੍ਰਮਾਣ ਹੈ ?

ਉੱਤਰ—ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ॥ ਰਾਮ ਕਲੀ
ਸਦ ॥ ਪਿੰਡੁ ਪਤਲਿ ਕਿਰਿਆ ਦੀਵਾ ਫੁਲ ਹਰਿ ਸਰਿ
ਪਾਵਏ ॥

ਤਥਾ ਸੋ ਸਾਖੀ ॥ ਵੇਦ ਕੀ ਰੀਤ ਕੋ ਤਿਆਗ ਕਰੇ
ਨਹ ਕ੍ਰਿਯਾ ਕੋ ਮਾਨ ਸੋ ਸਿਖ ਸੜਾਵੈ ॥ ਸਾਖੀ ੮ ॥

ਤਥਾ ਇਹ ਅੱਠਵੀਂ ਸਾਖੀ ਦਾ ਪ੍ਰਸੰਗ ਸੂਰਜ
ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ॥ ਰੁਤ ੩ ॥ ਅੰਸੂ ੫੦ ਮੇਂ ਭੀ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ॥

ਯਦਪਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ
ਸਣਦੇਹ ਘੋੜੇ ਸਮੇਤ ਹੀ ਗੁਪਤ ਹੋਗਏ ਹਨ ਤਥਾ
ਪਿ ਜਗਤ ਮੁਜਾਦਾਕੇ ਲੀਏ ॥

ਦੋਃ ॥ ਸਿਖਨ ਪੰਡਿਤ ਆਨਕੇ ਸੋਢੀ ਅਲਵਰ
ਕੋਟ । ਕ੍ਰਿਯਾ ਕਰਮ ਸਕਲੀ ਕਰੀ ਸੁਧ ਦੇਹ ਗਇਆ
ਸੁਲੋਕ ॥ ਸਾਖੀ ੯੮ ॥

ਤਥਾ ਗੁਰਬਿਲਾਸੋਕਤ ॥ ਮਹਾਂ ਦੇਵ ਜੀ ਕੇ ਫੁਲ
ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ॥

ਚੌਃ । ਦੁਤੀਆ ਕੋ ਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦ ਚੁਨਾਏ ।

ਗੀਗਾ ਕੋ ਸਿਖ ਪਾਸ ਪਠਾਏ।

ਸੰਮਤ ਸੋਚੈਂ ਸੈ ਰਿਖ ਜਨਮੰ ॥ ੧੬੦੭ ॥

ਹਾੜ ਚੋਥ ਜਾਨੋ ਇਹੁ ਮਨਮੰ।

ਸਸ ਖਟ ਰੁਤ ਨੈਨ ਮਹ ਜਾਨੋ ॥ ੧੬੬੨ ॥

ਭਾਦੋ ਚੋਥ ਚਲਾਣਾ ਠਾਨੋ ।

ਪਚਵੰਜਾ ਬਰਸ ਮਾਸ ਦੁਇਪਰ।

ਉਮਰਾ ਮਹਾਦੇਵ ਭੋਗੀ ਧਰ ।

ਹੋਰ ਸਰਬ ਕ੍ਰਿਯਾ ਕਰਵਾਈ ਮਹਾਦੇਵ ਗੁਰੂ ਅਰ-
ਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਕੇ ਭ੍ਰਾਤਾ ਥੇ ॥ ਧਿਃ ੭ ॥ ਪੰਨੇ ੧੨੦ ॥

ਤਥਾ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਸਮਾਏ ਤਬ ਭੀ
ਪੰਜਵੇਂ ਸਾਹਿਬਾਂ ਨੇ:—

ਚੋਃ ॥ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਕ੍ਰਿਯਾ ਕਰ ਸ੍ਰੀਗੁਰੂ ਆਏ।

ਕਰ ਸ਼ਨਾਨ ਦਿਗ ਨੀਰ ਵਹਾਏ।

ਦੋਃ—ਸੋਲਾਂ ਸੈ ਅਠਤੀਸਮੈਂ ਭਾਦੋ ਸ਼ੁਦਿ ਬਿਤਿ
ਤੀਜ। ਤਨ ਤਜ ਅਪਨੇ ਧਾਮ ਗੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਪਰਮ
ਅਜੀਜ ॥ ਹੋਰ ਕ੍ਰਿਯਾ ਦੇਖੋ ਧਿਃ ੮ ॥ ਪੰਨੇ ੧੬੪ ॥

ਤਥਾ ਜਬ ਬਾਬਾ ਬੁਢਾ ਜੀ ਸਮਾਏ:—

ਚੋਃ। ਜਬ ਚੋਥੇ ਕਾ ਦਿਵਸ ਲਖਾਏ।

ਮ੍ਰਿਤਕ ਕ੍ਰਿਯਾ ਕਰ ਪੁਸ਼ਪ ਚੁਨਾਏ।

ਸਾਥ ਸਿਖ ਗੀਗਾ ਪਠ ਦੀਨੇ।

ਅਨ ਗਨ ਦ੍ਰਵ ਸਾਥਿ ਤਿਨ ਲੀਨੇ ।

ਧਿਃ ੧੬ ॥ ਪੰਨੇ ੩੫੨ ॥

ਤਥਾ ਬਾਬਾ ਅਟਲ ਜੀ ਸਮਾਏ ਤਬ:--

ਦੋਃ--ਭਗਤਿ ਸਿੰਘ ਸੰਮਤ ਸੁਨੋ ਸੋਰਾਂ ਸੈ ਵਸੁ ਜਾਨ ॥

ਪਾਂਚ ਐਰ ਅਸੂ ਸੁਖਦਮਾਸ ਨਵਮ ਦਿਨ ਮਾਨ ॥

ਚੈਃ । ਭਾਨੇ ਕੀ ਤਬ ਆਗਿਆ ਪਾਏ ।

ਗੰਗਾ ਕੋ ਤਬ ਪੁਸ਼ਪ ਪਠਾਏ ।

ਬਾਬੇ ਅੱਟਲ ਪੁਸ਼ਪ ਕੋ ਪਾਈ ।

ਉਤਮ ਸਿਖ ਗੁਰ ਚਲਿਓ ਧਾਈ ।

ਧਿਃ ੧੭ ॥ ਪੰਨੇ ੩੭੪ ॥

ਤਥਾ ਜਬ ਗੋਂਦਵਾਲ ਸਾਹਿਬ ਮੈਂ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ
ਜੀ ਸਮਾਏ ਸਿਃ ੧੬੮੬ ॥ ਸਰਬ ਬਿਧੀ ਪੂਰਬਕ ਸਸ-
ਕਾਰੇ ਆਦਿ ਕ੍ਰਿਯਾ:--

ਦੋਃ--ਭਾਦੋਂ ਸੁਵਿ ਬਿਤਿ ਪੰਚਮੀ ਭਾਈ ਨਿਜਤਨ
ਤਿਆਗ । ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਕਾ ਧਾਮ ਜੋ ਤਹਾਂ ਗਯੋ ਵਡ-
ਭਾਗ ॥ ਸੁਰ ਗੁਰ ਵਾਰ ਦਿਨ (ਵੀਰਵਾਰ) ਦੇਖੋ ਧਿਃ
੧੮ ॥ ਪੰਨੇ ੪੨੨ ॥

ਤਥਾ--ਜਬ ਮਾਤਾ ਦਮੋਦਰੀ ਜੀ ਸਮਾਏ ਛੀਵੇਂ
ਗੁਰਾਂ ਦੇ ਮਹਲ:--

ਦੋਃ--ਸਸ ਖਟ ਅਹਿ ਕੁਲ ਵਸੁ ਤਬੈ ਸਾਵਣ

ਸੁਦਿ ਅਹਿ ਜਾਨ । ਸਸੀ ਪੁਤ੍ਰ ਦਿਨ ਦ੍ਵਾਦਸੀ ਕੀਨਾ
ਮਾਤ ਪਿਆਨ । ਤਥਾ ਛਠਮ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਸਸ ਦਯਾ
ਕੌਰ ਜੀ ਤਥਾ ਸੋਹਰਾ ਸ੍ਰੀ ਨਾਰਾਇਨ ਦਾਸ ਜੀ ਗੁਰੂ ਜੀ
ਕਾ । ਤਥਾ ਸਾਂਈ ਦਾਸ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਸਾਂਢੂ ਤਥਾ ਸਾਲੀ
ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਰਾਮੋ ਜੀ ਡਰੋਲੀ ਮੇਂ ਸਮਾਏ ਤਬ:—

ਦੋ:— ਪਾਂਚੇ ਕੇ ਤਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਦੀਨੇ ਪੁਸ਼ਪ ਪਠਾਇ ।
ਗੰਗਾ ਕੋ ਸੰਗ ਸਿਖ ਦੇ ਖਾਸੇ ਮੱਧ ਧਰਾਇ ।

[ਧਿ: ੧੯ ਪੰਨੇ ੪੩੪]

ਤਥਾ—ਮਾਤਾ ਮ੍ਰਵਾਹੀ ਜੀ ਛਠਮ ਗੁਰਾਂ ਕੇ ਮਹਲ
ਸਮਾਏ:—

ਚੋ:—ਸੋਰਾਂ ਸੈ ਨੱਬੇ ਪੁਨ ਤੀਨ ।

ਹਾੜ ਮਾਸ ਅਹਿ ਰੁਤ ਸੁ ਚੀਨ ।

ਬਿਤ ਅਮਾਵਸ ਨਿਜ ਪੁਰਵਾਸਾ ।

ਮਾਤ ਮ੍ਰਵਾਹੀ ਧਾਰ ਹੁਲਾਸਾ ।

ਦੋ:—ਗੰਗਾ ਪਠ ਵਹੁ ਦਰਵ ਦੇ ਪੁਨਾ ਸੈਚੀਆਂ ਜੋਇ ।

ਤਾਂਹਿ ਪਾਠਵਿਧੀਆ ਕਰੈ ਮਨ ਮੈ ਆਨੰਦ ਹੋਇ ।

ਧਿ: ੨੧ ॥ ਪੰਨੇ ੫੧੫ ॥ ਗੁਰਬਿਲਾਸ ਇਤਿ ॥

ਤਥਾ—ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ੋਕਤ ॥ ਬਾਬਾ ਬੁਢਾ ਜੀ ਸਮਾਏ

ਚੋ:—ਮ੍ਰਿਤ ਕ੍ਰਿਯਾ ਸਗਰੀ ਕਰਵਾਏ ।

ਦਿਨ ਚੋਥੇ ਮਹਿ ਅਸਥਿ ਚੁਨਾਇ ।

ਕਰੇ ਸਿੰਗ ਮਾਨਵ ਸਮਦਾਏ ।

ਸ੍ਰੀ ਗੰਗਾ ਮਹਿ ਦੀਨ ਪੁਚਾਏ ।

[ਰਾਸ ੬ ਅੰਸੂ ੫੪]

ਤਥਾ—ਮਾਤਾ ਸੁੰਦੀ ਜੀ ਦਿਲੀ ੧੮੦੪ ਸੰਮਤ
ਮੇਂ ਸਮਾਏ ਤਹਾਂ:—

ਚੈ:—ਕ੍ਰਿਯਾ ਕਰਮ ਸਿਖਨ ਕਰਵਾਏ ।

ਜੱਗ ਬਿਸਾਲ ਕਰਿਉ ਧਨ ਲਾਏ ।

ਬਿਪ੍ਰਨ ਸਾਧਨ ਦੀਨ ਅਹਾਰਾ ।

ਘਰ ਕੇ ਧਨ ਦਯੋ ਦਾਨ ਉਦਾਰਾ ।

[ਐਨ ਦੂਜਾ ੨ । ਅੰਸੂ ੩੪]

ਐਰ ਭੀ ਪ੍ਰਸੰਗ ਸਪਸ਼ਟ ਹਨ ਵਿਸਥਾਰ ਭੈ ਸੇ
ਦਾਸ ਨੇ ਲਿਖੇ ਨਹੀਂ ॥ ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਇਤਿ ॥

ਇਸ ਰੀਤ ਸੇ ਗੁਰੂ ਘਰਕੇ ਪਹਿਲੇ ਪੁਸਤਕ
ਤਥਾ ਤਿਨ ਸਿੰਘੋਂ ਕੇ ਸਨਾਤਨ ਧਰਮ ਪਰ ਵਿਸਵਾਸੋਂ
ਕੇ ਪੜ੍ਹੇ ਐਰ ਦੇਖੋ, ਅਤੇ ਜੇ ਇਸ ਗੁਰੂ ਸਿਧਾਂਤ ਸੇ
ਵਿਰੁੱਧ ਹੈਂ ਤਿਨ ਕੇ ਸਿਖ ਯਾ ਸਿੰਘ ਪਦਵੀ ਦੇਣਾ
ਪਾਪ ਹੈ । ਯਾਂਤੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ ਵੇਦ ਅਨੁਸਾਰ ਵਿਵਾਹ
ਪ੍ਰਸੰਗ ਸੰਛੇਪਤੇ ਕਹਤੇ ਹੈਂ ॥

ਵੇਦ ਮਰਜਾਦਾ ਸੇ ਵਿਵਾਹ ਮੰਡਨ

ਜਨਮ ਸਾਖੀ—ਅਗਨ ਦੇਵਤਾ ਕੋ ਜਗਾ ਕਰ
ਗਣੇਸ਼ ਪੂਜਨ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰਿਤ ਕੀ ਅਹੁਤੀਆਂ ਪਾ ਕਰ
ਲਾਵਾਂਦਿਕੋਂ ਕਾ ਪ੍ਰਕਰਣ ਪੰਨੇ ੫੮ ਤੇ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ।
ਤਥਾ ਨਾਨਕ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਮੇਂ ਭੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ
ਕਾ ਵਿਵਾਹ ਪ੍ਰਸੰਗ ਸਾਖਾਦਿਕ ਪੜਨ ਕਾ ਪੂਰਵਾਰਧ
ਧਿਃ ੨੨ ॥ ਪੰਨੇ ੯੮ ਸੇ ੧੦੦ ਤਕ ਦੇਖੋ ।

ਤਥਾ—ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ॥ ਪੇਵਕੜੈ ਘਰ
ਲਾਡਲੀ ਮਾਊ ਪੀਊ ਖਰੀ ਪਿਆਰੀ । ਵਿਦ ਭਰਾਵਾਂ
ਭੈਨੜੀ ਨਾਨਕ ਦਾਦਕ ਸਣ ਪਰਵਾਰੀ । ਲਖ ਖਰਚ
ਵੀਵਾਹੀਐ ਗਹਣੇ ਦਾਜ ਸਾਜ ਅਤਿਭਾਰੀ । ਸਾਹੁਰੜੈ
ਘਰ ਮੰਨੀਐ ਸਣਖੱਤੀ ਪਰਵਾਰ ਸੁਧਾਰੀ । ਸੁਖ ਮਾਣੈ
ਪਿਰ ਸੇਜੜੀ ਛੱਤੀ ਭੋਜਨ ਸਦਾ ਸਿੰਗਾਰੀ । ਲੋਕ ਵੇਦ
ਗੁਣ ਗਿਆਨ ਵਿਚ ਅਰਧ ਸਰੀਰੀ ਮੋਖ ਦੁਆਰੀ ।
ਗੁਰ ਮੁਖ ਸੁਖ ਫਲਨਿਹਚਿਉਨਾਰੀ ॥ ਵਾਰ ੫ ਪੌਃ ੧੬

ਤਥਾ—ਗੁਰਮੁਖ ਹੋਇ ਵਿਵਾਹੀਐ ਦੁਹੀ ਵੱਲੀ
ਮਿਲ ਮੰਗਲਚਾਰਾ । ਦੁਹੁ ਮਿਲ ਜਮੈ ਜਾਣੀਐ ਪਿਤਾ
ਜਾਤਿ ਪਰਵਾਰ ਸਾਧਾਰਾ । ਜਮਦਿਆਂ ਰੁਣ ਝੁੰਝਣਾ
ਵੇਸ ਵਧਾਈ ਰੁਣ ਝੁਣਕਾਰਾ । ਨਾਨਕ ਦਾਦਕਸੋਹਿਲੇ

ਵਿਰਤੀਸਰ ਬਹੁ ਦਾਨ ਦਾਤਾਰਾ। ਬਹੁ ਮਿਤੀ ਹੋਇ
ਵੇਸਵਾ ਮਾ ਪਿਉ ਨਾਉ ਨ ਨਾਉ ਪੁਕਾਰਾ। ਗੁਰਮੁਖ
ਵੇਸੀ ਪਰਮ ਹੰਸ ਮਨ ਮੁਖ ਬਗ ਬੰਸ ਹਤਿਆਰਾ।
ਸਚ ਸਚਿਆਰਾ ਕੂੜ ਕੂੜਿਆਰਾ॥ ਵਾਰ ੩੦॥
ਪੈਃ ੩॥ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਇਤਿ॥

ਤਥਾ ਗੁਰ ਬਿਲਾਸੋਕਤ ਛਠਮ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ
ਤੀਨ ਵਿਵਾਹ ਮੰਗਣੇ ਵਕਤ। ਚੋਪਈਃ—

ਤਾਤਕਾਲ ਤਬ ਢੋਲ ਧਰਾਯੋ।

ਮਿਲ ਬਰ ਨਾਰੀ ਮੰਗਲ ਗਾਯੋ।

ਚੋਕੀ ਪਰ ਬੈਠੇ ਸਮੇਂ ਕੁਲ ਪੁਰੋਹਿਤ ਨੇ ਸਭ
ਗੀਤ ਕਰਵਾਈ ਗ੍ਰਹ ਪੂਜਾਦਿ, ਛਠਮੇਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ
ਰੰਗ ਸ਼ਾਮ ਲਿਖਾ ਹੈ। ਚੋਪਈਃ—

ਵਿਵਾਹ ਬਸਨ ਗੁਰ ਪੀਤ ਬਨਾਏ।

ਮਨੋ ਛਟਾ ਘਨ ਮਾਹਿ ਸੁਹਾਏ।

ਲਖਜਮੀ ਕੇ ਤੀਨ ਅਵਤਾਰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ ਵਰਨੇ
ਵਾਸਤੇ। ਦੋਹਾਃ—

ਸੁਧਾ ਸਰੋਵਰ ਏਕ ਧਰ, ਦੁਤੀ ਮਡਾਲੀ ਧਾਰ।

ਪਾਂਚ ਤੀਨ ਪਾਛੇ ਵਰਖ, ਲੀਨੋ ਜਗ ਅਵਤਾਰ॥

ਏਕਡਲੀ ਨਗਰ ਮੇਂ ਇਨਕਾ ਤਾਤਪਰਯ।

ਦੋ:-ਭੋਜਨ ਕਰਨ ਜਬੈ ਗੁਰ ਲਾਗੇ।
 ਗਾਰੀ ਅਬਲਾ ਦੇ ਅਨੁਰਾਗੇ।
 ਮਧੁਰ ਮਧੁਰ ਸੁਰ ਨਾਰੀ ਗਾਰੀ।
 ਦੇਨ ਸੁਨੈ ਗੁਰ ਹਰਖ ਅਪਾਰੀ।
 ਡਲੇ ਨਗਰ ਦਾ ਪ੍ਰਸੰਗ ਤਥਾ ਦਾਜ ਪ੍ਰਸੰਗ:-
 ਹੈ ਇਕਵੰਜਾ ਤੇਤੀ ਧੇਨਾ।
 ਭੂਸ਼ਿਤ ਕਰੀ ਰੂਪ ਸਭ ਮੈਨਾ।
 ਦੋ:-ਮਹਾ ਇਕਵੰਜਾ ਪੁਨ ਦਈ, ਭੂਖਨ ਅੰਗ
 ਬਨਾਇ। ਤੇਵਰ ਪਾਟ ਪਾਂਚਸੈ, ਜਿਨ ਕੀਮਤ
 ਅਧਕਾਇ ॥
 ਦੋ:-ਔਰ ਪੈਨਾਵਣੀ ਅਨਕ ਪ੍ਰਕਾਰ।
 ਭੂਖਣ ਸਹਤ ਨ ਆਵਤ ਪਾਰ।
 ਭਾਂਡੇ ਅਧਿਕ ਸੁਖੱਟ ਧਰੇ ਹੈਂ।
 ਔਰ ਵਸਤੁ ਕੇ ਭਾਖ ਕਰੇ ਹੈਂ।
 ਪਾਂਚਸੈ ਅਸਰਫੀ ਤਾਮੈ ਧਰੀ।
 ਦਾਸ ਨਰਾਇਣ ਬਿਨਤੀ ਕਰੀ।
 ਤਥਾ ਜਬ ਵਿਵਾਹ ਕੇ ਆਏ ਹੈਂ ਤਬ ਦੋਹਾ:-
 ਗੰਗ ਮਾਤ ਸੁਖ ਪਾਇਕੈ, ਕੀਓ ਪਾਨ ਜਲਵਾਰ।
 ਅਧਿਕ ਵਾਰਨੇ ਤਬ ਕਰੇ ਸਭ ਅਬਲਾ ਤਿਹ ਵਾਰ ॥
 ਧਿਃ ੫ ॥ ਪੰਨਾ ੮੭ ਸੇ ੧੦੧ ਤਾਈਂ ਪੈਸੇ ਸਿੱਟੇ

(੧੫੪)

ਆਦਿਕ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹਨ । ਤਥਾ ਛਠਮ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ
ਦ੍ਰਿਤੀਯ ਵਿਵਾਹ ਬਿਧੀ ਸਹਿਤ ਧਿਃ ੮ ਪੰਃ ੨੦੫
ਸੰਃ ੧੬੭੦ ॥ ੧ ਵੈਸਾਖ ਤਥਾ ਤੀਸਰਾ ਵਿਵਾਹ
ਮਛਿਆਲੀ ਨਗਰ ਮੇਂ ਸੀਮਰਵਾਹੀ ਜੀ ਸੇਃ—

ਅੰਤਿਲ ॥ ਵੇਦੀ ਧਰੀ ਬਨਾਇ ਵੇਦ ਵਿਧਿ
ਪਾਇਕੈ । ਬੰਦਿ ਬਿਪ੍ਰ ਕੇ ਚਰਣ ਬੈਠਾ ਗੁਰ ਜਾਇਕੈ ।
ਕੀਨ ਰੀਤ ਸਭ ਤਾਹਿ ਅਧਿਕ ਸੁਖ ਪਾਇਓ । ਹੋ
ਲਾਵਾਂ ਲੀਨ ਸੁਧਾਰ ਤਿਯਾ ਮੁਖ ਗਾਯੋ ॥

ਦੋ—ਸੰਬਤ ਸੋਗਾਂਸੈ ਭਏ ਔਰ ਬਹੱਤਰ ਜਾਨ ।
ਲਾਵਾਂ ਸਾਵਣ ਰਿਖ ਦਿਨੇ, ਲੀਨੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਿਧਾਨ ॥
॥ ਧਿਃ ੯ ਪੰਃ ੨੬੦ ॥

ਤਥਾ ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਕਾ ਬਿਵਾਹ ਸੰਬਤ
ਦੋਹਾ—ਬੇਦ ਬੇਦ ਤਤ ਸਤ ਭਲੇ ਸੰਬਤ ਬਰਖਪ੍ਰਮਾਣ ।
ਬਿੰਸ ਵੇਦ ਇਨ ਜੇਠ ਕੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਿਧਾਨ ॥
॥ ਧਿਃ ੯ ਪੰਃ ੨੬੦ ॥

ਤਥਾ ਛੀਮੇ ਗੁਰਾਂ ਦੀ ਪੁਤਰੀ ਸ੍ਰੀ ਬੀਰੋ ਜੀ ਦੇ
ਬਵਾਲ ਮੇਂ ਫੇਰੇ ਹੁਏ ਹੈਂ ।

ਚੋਃ—ਕ੍ਰਿਪਾ ਸਿੰਧ ਤਬ ਪਠੀ ਬਟੇਹਰੀ ।
ਨਾਨਾ ਬਸਤੁ ਨ ਕਵਹੂੰ ਹੇਰੀ ।

ਤਬਾ—ਫੇਰਿਆਂ ਵਕਤ ॥

ਚੈ:-ਬਿਪ੍ਰਨ ਕੰਨਯਾ ਬੋਲ ਪਠਾਈ।

ਕਰ ਸਿੰਗਾਰ ਸਖੀ ਲੈ ਆਈ।

ਹੋਰ ਸਨਾਤਨ ਮਰਜਾਦਾ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ

ਦਛਨਾਦਿਕ ॥

ਦੋ:-ਜਗਤ ਰੀਤ ਸਭ ਕਰਤ ਭੇ ਸ੍ਰੀਗੁਰੂ ਕ੍ਰਿਪਾਨਿਧਾਨ।

ਬੀਬੀ ਕੇ ਸੁਭ ਜੋਗ ਤੇ, ਪਰੈਂ ਬੰਦ ਜਲ ਆਨ ॥

ਯਦਪ ਮਾਯਾ ਮੋਹ ਕੀ, ਰਚਕ ਨਹੀ ਸੁਰੀਤ।

ਮਾਨਖ ਅਵਤਾਰ ਹੈ ਸ੍ਰਾਂਗ ਨਿਵਾਹੈ ਪ੍ਰੀਤ ॥

ਰੁਦਨ ਕਰਤ ਬੀਬੀ ਤਬੈ ਆਈ ਸਤਿਗੁਰ ਪਾਸ।

ਬਹੁ ਧੀਰਜ ਤਾਂਕੇ ਦਯੋ ਕ੍ਰਿਪਾ ਸਿੰਧ ਸੁਖ ਰਾਸ ॥

ਪੁਨ ਉਪਦੇਸ਼ ਕੇ ਵਚ ਕਹੇ ਕਰੀਓ ਪਤਿ ਕੀ ਸੇਵ।

ਈਸ ਜਗਤ ਕੇ ਪਤੀ ਹੈ ਐਰ ਨ ਤਿਹ ਸਮਦੇਵ ॥

ਚੈ:-ਸੁਨ ਬੀਬੀ ਮੈਂ ਤੁਝੈ ਸੁਨਾਉਂ।

ਪਤਿ ਕੀ ਮਹਮਾ ਕਹਾਂ ਲਗ ਗਾਂਉਂ।

ਪਤੀ ਦੇਵ ਕੀ ਸੇਵਾ ਸਫਲੀ।

ਪਤਿ ਬਿਨ ਐਰ ਕਰੈ ਸਭ ਨਿਫਲੀ।

ਤਾਂਤੇ ਪਤਿ ਕੀ ਸੇਵ ਕਰੀਜੈ।

ਪਾਦ ਪਖਾਰ ਸੁ ਪਾਨ ਕਰੀਜੈ।

ਸੋਗਾਂ ਸੈ ਉਨਾਸੀ ਮੰਝਾਰ।

(੧੫੬)

ਜੇਠ ਛਬੀ ਸਮ ਸੁੰਦਰ ਵਾਰਾ ।

ਬੀਬੀ ਕਾ ਹਮ ਦਯੋ ਵਿਵਾਹਾ ।

ਮਨ ਮੈ ਬਧੀ ਸੁ ਹਮਰੇ ਚਾਹਾ ।

ਧਿਃ ੧੧ ਪੰਨੇ ੨੯੪ ਸੇ ੩੦੦ ਤਾਂਈ ਦੇਖੋ ।

ਤਥਾ—ਛਠਮ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ ਪੁਤਰ ਸੂਰਜ ਮੱਲਾ
ਦਾ ਵਿਵਾਹ ॥

ਦੋਃ-ਭੋਜਨ ਕਰਨ ਲਗੇ ਗੁਰ ਜਣਹੀ ।

ਗਾਰੀ ਦੇਨ ਲਗੀ ਤਿਯਾ ਤਣਹੀ ॥

ਦੋਃ-ਲੈਲੈ ਨਾਮ ਸਮਗ੍ਰ ਕੇ ਗਾਰੀ ਮਧੁਰ ਅਲਾਇ।

ਭੋਜਨ ਕਰਤ ਅਨੰਦ ਜੁਤ ਸਨੇ ਸਨੇ ਸੁਖ ਪਾਇ ॥

ਕਰਤਾਰ ਪੁਰ ਮੇਂ । ਦੋਃ—

ਸੰਬਤ ਸੋਰਾ ਸੈ ਸੁਖਦ ਛਿਆਸੀ ਮਾਸ ਵਿਸਾਖ ।

ਸੂਰਜ ਮਲ ਫੇਰੇ ਲੀਏ ਬਿੰਸ ਸਪਤ ਅਹਿਲਾਖ ॥

ਧਿਃ ੧੭ ਪੰਨਾ ੩੯੦ ॥

ਤਥਾਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਦਾ ਵਿਵਾਹ—

ਦੋਃ—ਵਡ ਅਨੰਦ ਪੁਰ ਮੈ ਭਯੋ, ਫਲ ਗੁਣ ਗ੍ਰਹ
ਅਹਿ ਜਾਇ । ਸਾਂਤ ਕਰਾਈ ਗੁਰੂ ਜੀ, ਦਾਨ ਦੀਓ
ਬਹੁ ਭਾਇ ॥

ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਅੰਕ ਮੈ, ਧਾਰੀ ਪੀਤ ਪੁਸ਼ਾਕ ।

ਮੁਕਟ ਸੀਸ ਸੋਭਾ ਬਨੀ, ਲਾਜਤ ਪੇਖ ਸੁਨਾਕ ॥

ਲੀਏ ਮੁਖੀ ਤਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ, ਤਤ ਛਿਨ ਕੀਨ
ਪਿਆਨ । ਸੁੰਦਰ ਵੇਦੀ ਜਹਿ ਰਚੀ, ਤਹਿ ਵੈਠੇ
ਭਗਵਾਨੁ ॥ ਲਾਵਾਂ ਵਾਸਤੇ ॥

ਚੈਃ-ਖਾਰੇ ਪਰ ਦੂਲੇ ਛਬ ਪਾਵੈ ।

ਬਿਪ੍ਰ ਸਕਲ ਸੁਰ ਪੂਜ ਕਰਾਵੈ ।

ਕੰਨਿਆ ਆਇ ਬੈਠ ਬਿਬ ਖਾਰੇ ।

ਦਾਸ ਕਵੀ ਜੋਰੀ ਬਲਿਹਾਰੇ ।

ਲਾਵਾਂ ਲੀਨ ਗਾਇ ਬਹੁ ਨਾਰੀ ।

ਦੀਨ ਲਾਗ ਬਹੁ ਰੀਤ ਸਵਾਰੀ ।

ਸੰਬਤ ਸੋਰਾਂ ਸੈ ਸੁਖਦ ਔਰ ਉਨਾਨਵ ਜਾਨ।ਤੇਰਾ
ਬਹਾਦਰ ਵਿਆਹ ਕਰ ਫਲ ਗੁਣ ਗ੍ਰਹ ਅਨੁਮਾਨ ।

ਬਿਸ਼ਨ ਕੌਰ ਨਿਜ ਸੁਤਾ ਬਠਾਈ ।

ਗੁਜਰੀ ਨਾਮ ਜਾਂਹਿ ਸੁਖਦਾਈ ।

ਧਿਃ ੨੦ ਪੰਨੇ ੪੭੨ ਸੇ ੪੭੪ ਤਾਂਈ ॥

ਤਬਾ—ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਗੋਬਿੰਦ ਜੀ ਦੇ ਸਾਤ ਵਿਵਾਹ ॥

ਅਨੂਪ ਸਹਰ ਦੇ ਖੱਤ੍ਰੀ ਦਿਆ ਰਾਮ ਦੀਆਂ ਹੀ
ਸਾਤ ਲਕੜੀਆਂ ਸਨ ॥

ਦੋਃ—ਦਿਜ ਭੋਜਨ ਅਨਗਨ ਕਰੈਂ, ਘਨੀ
ਦੱਛਨਾ ਪਾਇ । ਦੇਤ ਅਸੀਸਾ ਰਿਖ ਦਿਜੈ, ਚਿਰ
ਜੀਵੇ ਭਵਗਾਇ ॥

ਸਾਹਾ ਸੋਧਾ ਚੋ:-

ਹਾੜ ਸਪਤਦਸ ਦਿਨ ਜਬ ਆਵੈ ।

ਤਾਂ ਦਿਨ ਸਾਹਾ ਵੇਦ ਬਤਾਵੈ ।

ਤਥਾ ਦੋ:-ਸਨੈ ਸਨੈ ਭੋਜਨ ਕਰੈਂ, ਸੁਨ ਗਾਰੀ
ਸੁਖਮਾਨ । ਖਿਕ ਬੈਨੀ ਮਿਗ ਨੈਨ ਸੇ, ਮਧੁਰ ਮਧੁਰ
ਧੁਨ ਠਾਨ ॥ ਐਰ ਵੇਦੀ ਗ੍ਰਹ ਪੂਜਾਦਿਕ ਸੰਪੰਨੁ ਹੈਂ ।

ਤੀਨ ਸਸਾਂ ਚੋ:-

ਏਕ ਅਨੰਤੀ ਦੂਜੀ ਜ਼ਾਲਾ ।

ਤਿਤੀਏ ਗੋਰਜਾ ਰੂਪ ਉਜਾਲਾ ।

ਸੁਤਾ ਅਨੰਤੀ ਦੋਇ ਪਛਾਨੇ ।

ਕਿਸ਼ਨ ਕੋਰ ਤੋਖੀ ਪਹਚਾਨੇ ।

ਜਾਨ ਜ਼ਾਲਾ ਕੀ ਦੁਇ ਕੰਨਜਾ ।

ਲੁਡਕੀ ਚੰਦਕੋਰ ਸੁਭ ਧੰਨਿਆ ।

ਐਰ ਗੋਰਜਾ ਪੁਤਰੀ ਤੀਨ ।

ਅਨੋਖੀ ਪ੍ਰੇਮ ਕੋਰ ਚਿਤ ਚੀਨ ।

ਰਾਮਕੋਰ ਇਹੁ ਸਾਤੋ ਜਾਨੇ ।

ਰੂਪ ਸੀਲ ਕੀ ਖਾਨ ਮਹਾਨੇ ।

ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਸਿਮਤ ਸੁਖ ਦਾਨੀ ।

ਸਸ ਥੋਟ ਗ੍ਰਹ ਧੁਨ ਵੇਦ ਬਖਾਨੀ ॥੧੬੬੪॥

ਹਾੜ ਦਿਸਾ ਰਿਖ ਦਿਵਸ ਬਤਾਏ ।

(੧੫੯)

ਕਰਿ ਵਿਵਾਹਿ ਹਰਖਿ ਹਰਿਰਾਏ ॥

ਧਿਃ ੨੧ ਪੰਨੇ ੫੧੫ ਸੇ ੫੨੨ ਤਕ ਗੁਰਬਿਲਾਸ
ਇਤਿ ॥

ਤਥਾ ਕੋਈਕ ਪੁਰਸ਼ ਐਸੇ ਭੀ ਅਨਯਥਾ ਕਲ-
ਪਨਾ ਕਰਤੇ ਹੈਂ ਕਿ ਬੀਬੀ ਭਾਨੀ ਜੀ ਦਾ ਅਨੰਦ
ਹੁਆ ਹੈ ਸੋ ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਮੇਂ ਤੋ ਐਸੇ ਹੈ । ਚੋਃ—

ਇਤਤੇ ਭਈ ਔਰ ਸੁਨ ਬਾਨੀ ।

ਮਹਲ ਕਹਿਯੋ ਜਿਮ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਿਬਾਨੀ ।

ਮਹਾਰਾਜ ਸੁਨੀਏ ਬਚ ਮੇਰਾ ।

ਭਾਨੀ ਵਡੀ ਭਈ ਮੈ ਹੇਰਾ ।

ਇਸ ਕੀ ਬਨੈ ਸਗਾਈ ਕਰੀ ।

ਇਮ ਮਾਤਾ ਤਬ ਗਿਰਾ ਉਚਰੀ ।

ਮਾਤਾ ਮਨਸਾ ਦੇਵੀ ਜੀ ਨੇ ।

ਤਬ ਗੁਰੂ ਅਮਰ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ।

ਬਿਪ ਬੁਲਾਇ ਕਹੇ ਸਨ ਪਰੋਧਾ ।

ਕਰੋ ਸਗਾਈ ਭਾਨੀ ਸੋਧਾ ।

ਤਬ ॥ ਸੁਨ ਬਿਪ ਰਾਮਦਾਸ ਬੁਲਵਾਵਾ ।

ਆਇ ਗੁਰੂ ਢਿਗ ਸੀਸ ਨਿਵਾਵਾ ।

ਕਛੁਕ ਕਾਲ ਲੈ ਕਰਜੇ ਵਿਵਾਹਾ ।

ਸਭਹਨ ਬੀਚ ਭਯੋ ਉਤਸਾਹ।

[ਰਾਸ ੧ ਅੰਸੂ ੪੧]

ਐਰ ਕੋਈਕ ਅਕਲ ਦੇ ਪੂਰੇ ਲੋਕ ਐਸੇ ਭੀ
ਕਹਤੇ ਹੈਂ ਯਹ ਲਾਵਾਂ ਕਿਸ ਵਾਸਤੇ ਲਿਖੀਆ ਹਨ
ਅਤੇ ਅਨੰਦ ॥ ਯਾਂ ਤੇ ਅਨੰਦ ਹੀ ਪੜ੍ਹਨਾ ਵਿਹਾਰ
ਕਾਰਜ ਮੇਂ, ਸ਼ੋਕ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂਜੀ ਕੀ ਵੈਰਾਗਜ ਤਥਾ
ਤਿਆਗ ਐ ਪ੍ਰੇਮ ਭਰੀ ਪਰਮਾਰਥ ਰੂਪ ਬਾਣੀ ਕੋ ਰੰਨਾ
ਵਿਵਾਹਨ ਕੇ ਲੀਏ ਪੜ੍ਹਕਰ ਵਹੀ ਅਰਥ ਸਮਝਣਾ,
ਹਾਂ, ਅਨੰਦ ਬਾਣੀ ਕਾ ਖੰਡਨ ਨਹੀਂ, ਅਤੇ ਲਾਵਾਂ
ਜੋ ਸੂਹੀ ਰਾਗ ਮੇਂ ਕਹੀ ਹੈਂ ਤਿਨ ਮੇਂ ਤੋਂ ਚਾਰ
ਅਵਸਥਾ ਕਹੀ ਹੈਂ, ਪ੍ਰਿਥਮ ਲਾਵ ਮੇਂ ਕਰਮ,
ਦੁਤੀਯ ਮੇਂ ਉਪਾਸਨਾ, ਤ੍ਰਿਤੀਯ ਮੇਂ ਵੈਰਾਗ, ਚੌਥੀ
ਮੇਂ ਗਿਆਨ। ਜੈਸੇ ਸੂਹੀ ਮਃ ੪ “ਹਰਿ ਪਹਿਲੜੀ
ਲਾਵ ਪਰਵਿਰਤੀ ਕਰਮ ਦ੍ਰਿੜਾਇਆ ਬਲਿਰਾਮ
ਜੀਉ ॥ ਬਾਣੀ ਬ੍ਰਹਮਾ ਵੇਦੁ ਧਰਮ ਦ੍ਰਿੜਹੁ ਪਾਪ
ਤਜਾਇਆ ਬਲਿਰਾਮ ਜੀਉ ॥” ਯਹੀ ਵਜਵਸਥਾ
ਟੀਕਾ ਮਹਾਰਾਜ ਫਰੀਦ ਕੋਟ ਵਾਲਾ ਮੇਂ ਕਰੀ ਹੈ
ਐਰ ਯਹ ਟੀਕਾ ਅੱਛੇ ਵਕਤ ਬਨ ਚੁਕਾ ਹੈ ਸਨਾਤਨ
ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਕੀਆ ਹੈ ੧੯੩੪ ਸੇ ਪ੍ਰਾਰੰਭ ਹੋਕਰ
੧੯੩੯ ਤਕ ਤਿਆਰ ਹੂਆ ਹੈ। ਪੁਨਃ ਅਨੰਦ ਤੋ

ਤੀਸਰੀ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਕਾ ਪੌਤ੍ਰ ਹੂਆ ਹੈ ਤਿਸ ਕੇ
ਪ੍ਰਥਾਇ ਬਾਣੀ ਕਾ ਉਚਾਰਣ ਹੈ, ਦੇਖੋ ਸੂਰਜ ਪਕਾਸ਼
ਰਾਸ ੧ ॥ ਅੰਸੂ ੫੯ ॥ ਪੰਃ ੧੬੧ ॥

ਤਥਾ—ਉਤਰ ਉਤਰ ਸਰਬ ਗੁਰੂਓਂ ਕੇ ਵਿਵਾਹ
ਹੀ ਹੂਏ ਹੈਂ । ਸੋ ਕਿਓਂ ਨਾ ਨਈ ਮਰਜਾਦਾ ਅਨੰਦ
ਕੀ ਚਲਾਈ । ਨਵੀਨੋਂ ਹੋਸ਼ ਕਰੋ ! ਅਤੇ ਲਾਵਾਂ । ਜੀਵ
ਕੋ ਇਸਤ੍ਰੀ ਰੂਪ ਤੇ ਬਰਨਨ ਕਰਾ ਹੈ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਕੋ
ਪਤੀ । ਯਾਤੇ ਸਰਬ ਰੂਪਕ ਕਹਾ ਹੈ ਜੈਸੇ ਆਸਾ ਸ੍ਰੀ
ਕਬੀਰ ਜੀ:—

✕ ਤਨ ਰੈਨੀ ਮਨੁ ਪੁਨਰਪਿ ਕਰਿਹਉ ਪਾਚਉ
ਤਤ ਬਰਾਤੀ । ਰਾਮ ਰਾਇ ਸਿਉ ਭਾਵਰਿ ਲੈ ਹਉ
ਆਤਮ ਤਿਹ ਰੰਗ ਰਾਤੀ ॥ ੧ ॥ ਗਾਉ ਗਾਉਰੀ
ਦੁਲਹਨੀ ਮੰਗਲ ਚਾਰਾ । ਮੇਰੇ ਗ੍ਰਿਹ ਆਏ ਰਾਜਾ
ਰਾਮ ਭਤਾਰਾ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥ ਨਾਭਿ ਕਮਲ ਮਹਿ
ਬੇਦੀ ਰਚਿਲੇ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨ ਉਚਾਰਾ । ਰਾਮ ਰਾਇ
ਸੋ ਦੂਲਹੁ ਪਾਇਓ ਅਸ ਬਡਭਾਗ ਹਮਾਰਾ ॥ ੨ ॥
ਸੁਰਿ ਨਰ ਮੁਨਿ ਜਨ ਕਉਤਕ ਆਏ ਕੋਟਿ ਤੇਤੀਸਉ
ਜਾਨਾਂ । ਕਹਿ ਕਬੀਰ ਮੋਹਿ ਬਿਆਹਿ ਚਲੇ ਹੈ ਪੁਰਖ
ਏਕ ਭਗਵਾਨਾ ॥ ੩ ॥ ੨ ॥ ੨੪ ॥

ਤਥਾ ਆਸਾ ਕਬੀਰ ਜੀ—ਹਰਿ ਮੇਰੇ ਪਿਰੁ ਹਉ

ਹਰਿ ਕੀ ਬਹੁਰੀਆ । ਰਾਮਬਡੇ ਮੈ ਤਨਕ ਲਹੁਰੀਆ ।
ਸਬਦ ੩੦ ॥ ਇਤਯਾਦਕ ਅਨੇਕ ਵਾਕਯ ਹੈਂ ਗੁਰੂਆਂ
ਕੇ । ਯਾਂਤੇ ਉਨ ਲਾਂਵਾਦਿਕੋਂ ਕਾ ਤਾਤਪਰਯ ਅਨੰਦ
ਵਿਵਾਹ ਮੇਂ ਨਹੀਂ ਕਿੰਤੂ ਜੀਵ ਰੂਪ ਇਸਤ੍ਰੀ ਕੋ ਪ੍ਰਮਾ-
ਤਮਾ ਰੂਪ ਪਤੀ ਕੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਰੂਪ ਪਰਮਾਰਥ ਵਿਵਾਹ
ਮੇਂ ਤਾਤਪਰਯ ਹੈ । ਯਾਂਤੇ ਅਬ ਗੁਰੂਉਂ ਕੇ ਵਿਵਾਹੋਂ
ਕਾ ਵਿਵਹਾਰਕ ਪ੍ਰਕਰਣ ਕਹਤੇ ਹੈਂ ।

ਤਥਾ ਗੁਰਬਿਲਾਸੋਕਤ:—

ਦੋ:—ਜਗ ਮਰਜਾਦ ਕਰਕੈ ਤਬੈ ਵੇਦੀ ਧਰੀ
ਬਨਾਇ । ਬਿਪਵੇਦ ਬੈਠਤ ਭਏ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਮਨ ਸੁਖ
ਪਾਇ ॥

ਦੋ:—ਦਯਾ ਸਿੰਧ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ।

ਜਗਤ ਰੀਤ ਸਭ ਕਰੀ ਅਭੇਵ ।

ਨਾਈ ਬਿੱਪ੍ਰ ਲਾਗ ਜਿਹ ਕੋਰੇ ।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਤਬੈ ਨਬੋਰੇ ।

ਹਰਿ ਗੋਬਿੰਦ ਤਬ ਲਾਵਾਂ ਲੀਨੀ ।

ਪਾਨ ਗ੍ਰਹਣ ਬਿਧੀ ਸਭ ਕੀਨੀ ।

[ਧਿਃ ਪ ਪੰਨੇ ੯੭]

ਤਥਾ ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਛਠਮ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਵਿਵਾਹ:—

ਦੋ:—ਬਿੱਪ੍ਰ ਉਦਾਰ ਕਰਨਿ ਤਬ ਲਾਗੇ ।

(੧੬੩)

ਪੂਜਤ ਨਵ ਗ੍ਰਿਹ ਗਣ ਪਤਿ ਆਗੇ ।

[ਵਿਸਥਾਰ ਦੇਖੋ ਰਾਸ ੪ ॥ ਅੰਸੂ ੧੨]

ਤਥਾ--ਬੀਬੀ ਬੀਰੋ ਜੀ ਦੇ ਵਿਵਾਹ ਦਾ ਪ੍ਰਸੰਗ
ਰਾਸ ੬ ਅੰਸੂ ੧੮ ॥ ਦੇਖੋ !

ਤਥਾ--ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਤੀਨ
ਵਿਵਾਹ ਪ੍ਰਸੰਗ ॥ ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ੋਕਤ:-

ਚੌਃ-ਪੂਜਤ ਨਵਗ੍ਰਹ ਗਣਪਤਿ ਸਾਥ ।

ਕਹੈਂ ਕ੍ਰਿਤ ਠਾਨੈ ਗੁਰਨਾਥ ।

ਪੁਨ ਬੇਦੀ ਮੈ ਰਾਖ ਹੁਡਾਸਨ ।

ਡਾਰਤ ਸਰਪੀ ਕਰਤ ਪ੍ਰਕਾਸਨ ।

ਦਿਜ ਆਦਿਕ ਕੇ ਦਰਵ ਵਡੇਰਾ ।

ਦੀਨ ਦਾਨ ਸਤਿਗੁਰ ਤਿਸ ਵੇਰਾ ।

ਦਯਾਰਾਮ ਦਿਜ ਸਮੇ ਪਛਾਨਾ ।

ਸਗਰੋ ਸਾਖੇਚਾਰ ਵਖਾਨਾ ।

[ਰੁਤ ੧ ਅੰਸੂ ੧੩]

ਤਥਾ ਹਾਕਲ ਛੇਦ-

ਜਿਮ ਜੀਤ ਕੁਇਰ ਤਨਰੂਰਾ । ਤਿਮ ਦੁਲੋਬਰ ਗੁਰਪੂਰਾ ।

ਇਹਸੀਦੁ ਇਕ ਸਮ ਜੋਰੀ । ਮਿਲ ਜੀਵੇ ਬਰਖ ਕਰੋਰੀ ।

[ਰੁਤ ੧ ਅੰਸੂ ੧੪]

(੧੬੪)

ਤਬਾ ਚੈ:-ਜਬਾਜੋਗ ਫੁਲ ਰੀਤ ਕਰਾਈ ।
ਧਨ ਖਰਚਿਯੋ ਬਹੁ ਵੱਜੀ ਵਧਾਈ ।
ਦੁਤੀਯਾ ਵਿਆਹ ਕਲਗੀਧਰ ਕੇਰਾ ।
ਸਿੰਗ ਸੁੰਦਰੀ ਭਾਗ ਭਲੇਰਾ ।

[ਰੁਤ ੧ ਅੰਸੂ ੨੦]

ਤਬਾ ਸ੍ਰੀ ਮਾਤਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇਵਾ ਜੀ ਕਾ ਪ੍ਰਸੰਗ-
ਚੈ:-ਰਾਵਾ ਰੋਤ ਵਸਹ ਰਵਤਾਸ ।

ਡੋਰੇ ਮੈ ਵੈਠਾਇ ਤਨ ਜਾਸ ।

ਰਾਵਾ ਖਤੀ ਸਿਖ ਕਰ ਬੰਦ ।

ਠਾਢੇ ਆਗੇ ਭਯੋ ਮੁਕੰਦ ।

ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੋ ਕਹਾ ਇਸ ਮੇਰੀ ਕੰਨਯਾ ਕੋ ਅਪਣੇ
ਚਰਨੀ ਲਗਾਓ ਤਬ ਗੁਰੂ ਜੀ ਚੈ:-

ਇਮ ਬਿਨਤੀ ਸੁਨਿਕੈ ਸਿਖ ਕੇਰੀ ।

ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਤੇ ਬੋਲੇ ਤਿਸ ਬੇਰੀ ।

ਜਬਕੀ ਹਮ ਦੇਵੀ ਬਿਦਤਾਈ ।

ਦਰਸਨ ਕਰਿਯੋ ਕਾਲਕਾ ਮਾਈ ।

ਤਬ ਕੋ ਗ੍ਰਾਸਬ ਕਰਨ ਹਮ ਛੇਰਾ ।

ਬ੍ਰਹਮ ਚਰਜ ਮੈ ਨਿਤ ਮਨ ਜੋਰਾ ।

[ਰੁਤ ੫ ਅੰਸੂ ੧]

ਸ਼੍ਰੀਕਾ-ਇਸ ਤੁਕ ਤੋਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਪਹਿਲੇ

(੧੬੫)

ਗੁਰਬ ਕਰਨਾ ਸਿੱਧ ਹੋਤਾ ਹੈ ।

ਉੱਤਰ—ਵਜਵਹਾਰਿਕ ਉੱਤਰ ਮਾਤ੍ਰ ਹੈ ਤਿਸ
ਪਰਮਾਤਮਾ ਮੇਂ ਤੋ ਕਭੀ ਵਿਸ਼ਯ ਕੀ ਇੱਛਾ ਬਨਹੀ
ਨਹੀਂ ਸਕਤੀ । ਯਥਾ ਗੁਰ ਬਿਲਾਸੋਕਤ ਵਚਨ
ਛੀਮੇ ਸਾਹਿਬ ਕਾ ਦੋ:—

ਦਸਮ ਰੂਪ ਤਕ ਹੋਂ ਸੁਨੋ, ਮੈਥੁਨ ਨਾਰਿਤਿਆਗ।
ਸਾਹਿਬ ਬੁਢੇ ਅੰਸ ਜੋ, ਤਜੇ ਸੋਇ ਵਡ ਭਾਗ ॥
॥ ਧਿਃ ੯ ਪੰਃ ੨੫੧ ॥

ਜਾਂਤੇ ਸਪਤ ਪੁਤ੍ਰ ਤਕ ਗਾਥੇ ਬੁੱਢੇ ਦੀ ਅੰਸ ਨੇ ਭੀ ਮੈਥੁਨ
ਨਹੀਂ ਕੀਆ ਸੋ ਤਿਨ ਕੇ ਨਾਮ ਯਹ ਹੈ ਗੁਰ ਬਿਲਾਸ ਮੇਂ ਤਹਾਂ
ਸਾਹਿਬ ਭਾਨਾ ॥ ੧ ॥ ਸਾਹਿਬ ਸਰਵਣ ॥ ੨ ॥ ਸਾਹਿਬ ਲਾਲ ॥ ੩ ॥
ਸਾਹਿਬ ਬੰਡਾ ॥ ੪ ॥ ਸਾਹਿਬ ਗੁਰ ਦਿਤਾ ॥ ੫ ॥ ਸਾਹਿਬ ਰਾਮਕੁਇਰ
॥ ੬ ॥

ਚੋ:—ਸਪਤ ਰੂਪ ਇਹੁ ਭੋਗ ਨ ਕਰ ਹੈ ।

ਸ਼੍ਰੀਕਾ—ਸੰਤਾਨ ਕੈਸੇ ਹੋਈ ?

ਉੱਤਰ ਸਤਿਨਾਮ ਮੁਖ ਮੰਤ੍ਰ ਧਰ ਹੈਂ ॥ ਧਿਃ ੯
ਪੰਃ ੨੫੧ ॥ ਯਹ ਪ੍ਰਕਰਣ ਬਹੁਤ ਜਗਾ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ
ਵਿਸਤਾਰ ਭਯ ਸੇ ਲਿਖਾ ਨਹੀਂ । ਸਤਿਨਾਮ ਕੇ
ਮੰਤ੍ਰ ਸੇ ਹੀ ਸੰਤਾਨ ਹੋਈ ਹੈ ਜੈਸੇ—

ਚੋ:—ਮੰਤ੍ਰ ਚੂਸਤ ਭਯੋ ਅਧਾਨਾ ।

ਮਾਤ ਦਮੋਦਰੀ ਅਤਿ ਸੁਖ ਮਾਨਾ ।

(੧੬੬)

ਗੁਰਬਿਲਾਸ ਧਿਃ ੮ ਪੰਃ ੨੦੩ ਤਥਾ ਧਿਃ ੯ ਮੇਂ
ਭੀ ਜਾਨਨਾ ।

ਪੂਰਬ ਪ੍ਰਕਰਣ ਯਹ ॥ ਜਬ ਤਿਸ ਸਿਖ ਨੇ
ਬਹੁਤ ਬੇਨਤੀ ਕਰੀ ਤੇ ਕੁਮਾਰਾ ਡੋਲਾਂ ਕਹਕਰ ਗੁਰੂ
ਜੀ ਨੇ ਇਹ ਬਾਤ ਸੁਕਾਰ ਕਰੀ । ਚੈ:-

ਸਾਹਿਬ ਦੇਵਿ ਨਾਮ ਜਿਸ ਕੇਰਾ ।

ਮਸਤਕ ਟੇਕ ਸਾਸ ਕੇ ਪੈਰਾਂ ।

ਤਥਾ—ਕਿਸੀ ਕਾਲ ਮੇਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਸੇ ਪੁਤ੍ਰਮਾਂਗਨਾ
ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਜੀ—

ਚੈ:-ਕਹਾਂ ਲਾਲਸਾ ਇਕ ਪੁਤ ਕੇਰੇ ।

ਪੁਤਰ ਖਾਲਸਾ ਹੋਇਸ ਤੇਰੇ ।

ਲਾਖੋਂ ਹੋਇ ਗਣਤ ਨਹ ਆਵੈ ।

ਜਗ ਮੈ ਬਿਰ ਨਿਤ ਜਨਮ ਸੁ ਪਾਵੈ ।

ਸਗਲ ਸਿੰਘ ਅਪਨੇ ਸੁਤ ਜਾਨੇ ।

ਸੁਜਸ ਪ੍ਰਤਾਪ ਬਧਾਇ ਮਹਾਨੇ ।

[ਰੁਤ ॥ ੫ ॥ ਅੰਸੂ ੧]

ਇਸੇ ਰੀਤ ਸੈਂ ਗੁਰੂਆਂ ਕੇ ਵਿਵਾਹ ਵੇਦ ਬਿਧੀ
ਅਨੁਸਾਰ ਸਪਸ਼੍ਰ ਹਨ । ਅਤੇ ਕੋਈਕ ਅਕਲ ਦੇ ਛਾਬੇ
ਐਸੇ ਭੀ ਅਨੱਥਾ ਪ੍ਰਲਾਪ ਕਰਤੇ ਹੈਂ । ਕਿ
ਮਾਤਾ ਜੀਤ ਕੌਰ ਔਰ ਸੁੰਦਰੀ ਜੀ ਏਕ ਕਾ ਹੀ ਨਾਮ ਹੈ

(੧੬੭)

ਸੋ ਤਿਨ ਕਾ ਮੂਹ ਤੋੜ ਉਤਰ ਸੋ ਸਾਖੀ ਮੇਂ ।
ਤਹਾਂ ਮਾਤਾ ਜੀਤ ਕੋਰ ਕੇ ਤੀਨ ਪੁਤਰ ਹੈਂ (ਜੁਝਾਰ
ਸਿੰਘ, ਜੋਰਾਵਰ ਸਿੰਘ, ਫਤੇ ਸਿੰਘ ਤੀਨ ਹੀ ਤੀਨ
ਅਗਨ ਸਮਾਨ) ਸਾਖੀ ਪੜ ॥

ਤਥਾ ਮਾਤਾ ਸੁੰਦਰੀ ਜੀ ਦੇ “ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ”
ਗੁਣੀ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਕੇ ਧਣੀ ਸਾਖੀ ਪੜ ॥ ਤਥਾ ਇਹੁ ਦੋਨੋ
ਸਾਖੀਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਰੁਤ ੨ ॥ ਅੰਸੂ ੩੮ ਸੇ ੫੧
ਤਾਂਈ ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਮੇਂ ਭੀ ਦੇਖੋ !

ਤਥਾਹੀ ਦੋਃ—ਮਾਘ ਮਾਸ ਪਖ ਪਾਛਲੋ ਚੌਥ ਥਿਤਿ
ਭ੍ਰਿਗੂ ਵਾਰ । ਭਲੇ ਲਗਨ ਉਦਕ ਤਬ ਜਨਮਿਉ
ਪੁਤਰ ਉਦਾਰ ॥ ਮਾਤਾ ਸੁੰਦੀ ਜੀ ਸੇ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ॥
ਸੰਬਤਾਦਿਕ ਰੁਤ ੨ ॥ ਅੰਸੂ ੩੮ ॥ ਮੇਂ

ਦੋਃ—ਤੀਨ ਪੁਤ੍ਰ ਸ੍ਰੀ ਜੀਤੋ ਕੋਰੇ ।
ਤੀਨ ਅਗਨ ਤਨ ਦਿਪਤ ਵਡੇਰੇ ।
ਹੋਰ ਦੇਖੋ ਰੁਤ ੨ ॥ ਅੰਸੂ ੫੧ ॥ ਇਸ ਰੀਤ ਸੇ
ਤੀਨ ਹੀ ਮਹਲ ਸਿੱਧ ਹੈਂ ਸੰਸੇ ਕਾ ਵਿਸ਼ੇ ਨਹੀਂ ॥
॥ ਇਤਿ ॥

(੧੬੮)

ਭੂਖਣ ਮੰਡਨ

ਸ਼੍ਰੀਕਾ—ਆਪ ਨੇ ਪੀਛੇ ਕੁਛ ਕੁਛ ਸਿੰਗਾਰ ਕਾ
ਬਰਨਨ ਕੀਆ ਸੋ ਗੁਰਮਤ ਨਹੀਂ ।

ਉਤਰ—ਮਲੇਛ ਮਤ ਨਹੀਂ ਗੁਰੂ ਮਤ ਤੋ ਹੈ ।
ਕੌਣ ਪ੍ਰਮਾਣ ਹੈ ॥

ਉਤਰ—ਪ੍ਰਿਥਮ ਤੋ ਬਾਹਰ ਦ੍ਰਿਸ਼੍ਟਾਂਤ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ
ਫੁਨਹੇ ਮਃ ੫ ॥ ਸਖੀ ਕਾਜਲ ਹਾਰ ਤੰਬੋਲ ਸਭੈ
ਕਿਛੁ ਸਾਜਿਆ । ਸੋਲਹ ਕੀਏ ਸੀਗਾਰ ਕਿ ਅੰਜਨ
ਪਾਜਿਆ ॥

ਤਥਾ—ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ—ਜਿਉ ਲਹੜੀ ਚੀਚੂ
ਗਲੀ ਪਹਧੀ ਛਾਪ ਮਿਲੀ ਵਡਿਆਈ । ਵਾਰ ੪ ॥
ਪੈਃ ੪ ॥ ਤਥਾ—ਸਭਨਾ ਦੇ ਸਿਰ ਗੁੰਦੀਅਨ ਗੰਜੀ
ਗੁਰੜਾਵੈ । ਕੰਨ ਤਨਉੜੇ ਕਾਮਣੀ ਬੂੜੀ ਬਰੜਾਵੈ ।
ਨਥਾਂ ਨਕ ਨਵੇਲੀਆਂ ਨਕਟੀ ਨ ਮੁਖਾਵੈ । ਕਜਲਾਖੇ
ਹਰਨਾਖੀਆਂ ਕਾਣੀ ਕੁਰਲਾਵੈ । ਸਭਨਾ ਚਾਲ ਸੁਹਾਵਣੀ
ਲੰਗੜੀ ਲੰਗੜਾਵੈ । ਗਣਤ ਗਣੈ ਗੁਰਦੇਵ ਦੀ ਤਿਸ
ਦੁਖ ਵਿਹਾਵੈ ॥ ਵਾਰ ॥ ੩੫ ॥ ਪੈਃ ੬ ॥

ਤਨਉੜੇ ਕਹੀਏ ਪਿਪੱਲਤਰੇ । ਬੂੜੀ ਕਹੀਏ ਬੁੱਚੀ ॥

(੧੬੯)

ਤਥਾ—ਦਸਮ ਦਰਵਾਰ ਵਿਚੋਂ:—

ਦੋ:—ਬੱਤੀਸ ਅਭਰਣ ਤਿਯਾ ਕਰੈ ਸੋਰਹ ਸਜੜੇ
ਸਿੰਗਾਰ । ਨਾਕ ਛਦਾਵਤ ਆਪਨੇ ਪੀਆ ਕੇ ਹੇਤੁ
ਪਿਆਰ । ਚਰਿਤ੍ਰ ੧੦੩ ॥

ਤਥਾ ਗੁਰਬਿਲਾਸੋਕਤ—ਬੀਬੀ ਬੀਰੋ ਜੀ ॥

ਦੋ:—ਬੀਬੀ ਕੀ ਪਨਹੀ ਗਿਰ ਪਰੀ ।

ਘੁੰਘਰੀ ਸਾਥ ਸੁਨਹਰੀ ਜਰੀ ।

[ਪਿਃ ੧੦ ਪੰਨੇ ੨੮੭]

ਤਥਾ ਸੈ ਸਾਖੀ ਮੇਂ—ਬੀਸ ਮੋਹਰਾਂ ਦੇ ਕੜੇ ਘੜਾ
ਮੰਗਵਾਏ ਅਤੇ ਕਹਿਆ ਹਜ਼ੂਰ ਮੰਗਵਾਇਕੇ ਤੋਲੇ ।
ਦਸਮ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ॥ ਸਾਖੀ ੨੫ ॥ ਤਥਾ ਇਹੁ
ਪੰਚੀਸਵੀਂ ਸਾਖੀ ਦਾ ਪਸੰਗ ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਰੁਤ ॥ ੩
॥ ਅੰਸੂ ੪੨ ॥ ਮੇ ਭੀ ਦੇਖੋ !

ਤਥਾ ਗੁਰ ਪਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗੰਥੋਕਤ:—

ਦੋ:—ਬੀਬੀ ਬੀਰੋ ਕੇ ਪਗ ਭੂਖਣ ਛਨਕੇ ।

ਚਲਤ ਬੰਗ ਤੇ ਮਿਲ ਮਿਲ ਠਨਕੇ ।

ਜਬ ਸਿੰਘਾ ਪਰੋਹਤ ਘੋੜੇ ਪਰ ਬੈਠਾ ਕਰ ਲੇ
ਆਇਆ ਹੈ ਰਾਸ ੬ ॥ ਅੰਸੂ ੭ ॥ ੮ ॥ ਤਥਾ ਜਨਮ
ਸਾਖੀ ਮੇ ਬਾਬੇ ਦੇ ਵਿਵਾਹ ਦੀ ਸਾਖੀ ਪੰਨੇ ੬੧ ਸੇ
੬੨ ॥ ਤਾਂਈ ਦੇਖੋ !

ਤਥਾ ਨਾਨਕ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ੋਕਤ ॥ ਸਵੈਯਾ—ਸੀਸ ਬਧਾ
 ਸਿਰ ਪੇਚ ਫਬੈ ਗਰ ਮਾਲ ਬਨੀ ਮੁਕਤਾਲਨ ਕੀ ।
 ਲੋਚਨ ਲੋਲ ਵਿਲੋਕਤ ਲੋਕਨ ਪੀਰ ਹਰੈ ਅਘ
 ਜਾਲਨ ਕੀ । ਸੁੰਦਰ ਜਿਯੋ ਅਰਬਿੰਦ ਖਿਰਾ ਮੁਖ
 ਜਾ ਗਤਿ ਕੀਨ ਬਿਹਾਲਨ ਕੀ । ਕੁੰਡਲ ਡੋਲ ਕਪੋਲ
 ਅਮੋਲ ਗਿਰਾ ਜਿਹ ਗਿਆਨ ਸਿਖਾਲਨ ਕੀ । ਗੁਰੂ
 ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਅਤੇ ਐਰ ਸਾਥੀਆਂ ਕੇ ਭੀ ਲਿਖੇ
 ਹੈਂ ॥ ਪੁਰਬਾਰਧ ਧਿਃ ੨੨ ॥ ਤਥਾ ਗੁਰਬਿਲਾਸ:—

ਚੈਃ—ਹਰਿ ਗੋਬਿੰਦ ਨੈ ਬਰਸ ਬਿਤਏ ।

ਕਛੁਕ ਸਿਆਮ ਸੁੰਦਰ ਛਬ ਛਏ ।

ਭੁਜ ਅੰਗਦ ਕੰਕਨ ਕਰ ਸੋਹੈ ।

ਕੰਠ ਮਾਲ ਮੁਕਤਾ ਮਨ ਮੋਹੈ ।

[ਧਿਃ ੫ ਪੰਨੇ ੮੪]

ਤਥਾ ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਤਹਾਂ:—

ਪਗ ਨੂੰਪਰ ਭੂਪਰ ਚਲਣ ਬਾਜ ।

ਕਟ ਕਿੰਕਨ ਕੰਕਨ ਬਰ ਬਿਰਾਜ ।

ਹੀਰਨ ਜਰਾਉ ਕਰ ਕਟਕ ਸੋਭ ।

ਦੁਤ ਦੇਖ ਰੁਚਰ ਕਿਸਕੇ ਨ ਲੋਭ ।

ਮੁਖ ਮੰਡਲ ਪਰ ਕੁੰਡਲ ਡੁਲੰਤ ।

ਸੁੰਦ੍ਰ ਸੁਕੇਸ ਮੇਚਕ ਸੋਭੰਤ ।

(੧੭੧)

ਰਾਸ ॥ ੩ ॥ ਅੰਸੂ ੧੨ ॥ ਛੀਮੇ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਇਤਿ
ਤਥਾ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਭੂਖਣ
ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼:-

ਚੈ:- ਹਾਟਕ ਕਟਕ ਜਟੇ ਬਿਚ ਹੀਰੇ ।

ਲਗੀ ਅਗੁਰੀ ਲਗੋਂ ਜੰਜੀਰੇ ।

ਜਟੀ ਮੁੰਦੀ ਸੁੰਦਰ ਸੰਗ ।

ਝਗਲੀ ਝੀਨ ਪੀਤ ਸੁਭ ਰੰਗ ।

[ਰਾਸ ॥ ੧੨ ॥ ਅੰਸੂ ੧੬]

ਤਥਾ ਸਵੈਯਾ-ਝੀਨ ਝਗਾ ਪਹਰੈ ਤਨ ਮੈ ਗਲ
ਬਾਘ ਨਖਾ ਮਢ ਕੰਚਨ ਤੇ । ਕੰਧ ਉਤੰਗ ਬਲੰਦ
ਭੁਜਾਨਿ ਬਿਰਾਜਤ ਹਾਟਕ ਕੰਕਨ ਤੇ । ਚਾਰੁ ਵਿਲੋਚਨ
ਸਾਥ ਵਿਲੋਕਤ ਭੂਪ ਕਰੇ ਜਿਨ ਰੰਕਨ ਤੇ । ਸੀਸ ਪੈ
ਕੇਸ ਸਚਿਕਵਨ ਸਿਯਾਮ ਮਲਾਇਮ ਜੇ ਮਖ ਤੂਲਨ
ਤੇ ॥ ਰਾਸ ॥ ੧੨ ॥ ਅੰਸੂ ॥ ੧੭ ॥

ਤਥਾ ਸਵੈਯਾ-ਮਿਦੁ ਬੋਲਤ ਡੋਲਤ ਕੁੰਡਲ ਸਰੋਨ
ਕਪੋਲਨ ਝਾਲ ਪਰੈ ਇਹ ਭਾਂਤੀ । ਜਨ ਪੂਰਨ ਸਾਰਦ
ਚੰਦ ਵਿਖੈ ਬਰਮੀਨ ਫਿਰੈ ਸੁਖਮਾ ਵਿਗਾਸਾਤੀ ।
ਬਿਗਾਸੈ ਸੁਨ ਬਾਤ ਰਿਦੈ ਹਰਖਾਤ ਵਿਲੋਕਤ ਮਾਤ
ਮਹਾਂਉਮਗਾਤੀ । ਜਨ ਸਾਧਨ ਸਾਧਤ ਕੇ ਦੁਖ ਦੇ

ਤਿਹ ਸਿਧ ਮਿਲੀ ਹੈ ਸੀਤਲ ਛਾਤੀ ॥ ਰਾਸ ॥ ੧੨ ॥

ਅੰਸੂ ॥ ੧੯ ॥ ਛੰਃ ॥ ੧੫ ॥

ਤਥਾ ਸਵੈਯਾ—ਰੈਨ ਪਰੀ ਕਰ ਭੋਜਨ ਐਨ ਪਿਯੋ
ਪਯ ਸੈਨ ਕਰੀ ਸੁਖ ਪਾਏ । ਭੋਰ ਭਈ ਤਜ ਨੀਦ
ਉਠੇ ਕਰ ਸੈਚ ਸਨਾਨ ਪ੍ਰਯੋਕ ਸੁਹਾਏ । ਸੁੰਦਰ ਚੀਰ
ਬਿਭੂਖਨ ਕੰਚਨ ਮੋਲ ਵਡੇ ਜਨਨੀ ਪਹਰਾਏ ।
ਸਾਹੁ ਧਨੀਨ ਕੇ ਆਇ ਸਪੂਤ ਨਮੋ ਕਰ ਹੋਹਿ ਮਿਲੈ
ਸਮਦਾਏ ॥ ਰਾਸ ॥ ੧੨ ॥ ਅੰਸੂ ੧੯ ॥ ਛੰਃ ੧੬ ॥

ਤਥਾ—ਪਟਨੇ ਸਾਹਿਬ ਮੇਂ ਏਕ ਵੁਢੀਆ ਮਾਈ
ਨਾਲ ਬਾਲ ਲੀਲਾ ਸਵੈਯਾ—

ਆਇ ਸਮੀਪ ਪਲਾਇ ਚਲੈਂ ਤਬ ਜਿਯੋ ਮਿਲਕੈ
ਨਹ ਛੁਵਨ ਪਾਵੈ । ਦੂਰ ਨ ਜਾਤ ਨਜੀਕ ਰਹੈਂ
ਇਮ ਜਾਨਤ ਮੈਂ ਗਹ ਲੋਹ ਪਲਾਵੈਂ । ਨੂਪਰ ਕਿੰਕਨ
ਕੰਕਨ ਕੰਚਨ ਭੂਖਨ ਏ ਸਭ ਨਾਦ ਉਠਾਵੈਂ । ਧਾਇ
ਇਤੈ ਉਤ ਜਾਇ ਜਿਤੈ ਕਿਤ ਤਾਹਿ ਗਤਾਗਤ ਧਾਰ
ਭੁਮਾਵੈ ॥ ਰਾਸ ੧੨ ॥ ਅੰਸੂ ੧੯ ॥ ਛੰਃ ੧੮ ॥

ਤਥਾ ਪੰਜੇ ਪਿਆਰੇ ਚੋਃ—

ਬਸਤੁ ਨਵੀਨ ਸਸਤੁ ਪਹਰਾਏ ।

ਜੜਤ ਜਵਾਹਰ ਜਿਨ ਸਮਦਾਏ ।

ਰੁਚਰ ਬਿਭੂਖਨ ਜਿਗਾ ਸਜਾਏ ।

ਅਪਨੇ ਰੂਪ ਸਮਾਨ ਬਨਾਏ ।

[ਰੁਤ ੩ ਅੰਸੂ ੧੯]

ਤਥਾ ਅਮ੍ਰਿਤ ਛਕਾਇ ਕੇ ਗੁਰੂ ਦਸਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹਿਬ ਨੇ ਫਿਰ ਭੀ ਕੁੰਡਲਾਦਿਕ ਧਾਰਨ ਕਰੇ ਹੈਂ ।

ਚੌਃ-ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦਸਮੇਂ ਗੁਰ ਸੋਹੈ ।

ਵਿਗਸਾਵਤ ਮੁਖ ਕਮਲ ਮਨੋ ਹੈ ।

ਕ੍ਰਿਪਾ ਸਨੇਹ ਬਰ ਬੋਲਤ ਬੋਲ ।

ਕੁੰਡਲ ਡੋਲ ਕਪੋਲਨ ਲੋਲ ।

[ਰੁਤ ੪ ਅੰਸੂ ੩੪]

ਚੌਃ-ਮੁਖ ਮੰਡਲ ਪਰ ਕੁੰਡਲ ਡੋਲ ।

ਸੁੰਦਰ ਦ੍ਰਿਗ ਜੁਗ ਉਪਮ ਅਤੋਲ ।

[ਰੁਤ ੬ ਅੰਸੂ ੭]

ਤਥਾ ਸਰਬਲੋਹ ਵਿਚੋਂ-ਸ੍ਰੀਭਗਵਾਨ ਦੇ ॥

ਮੀਨ ਕੁੰਡਲ ਕਾਨ ਸੋਭਤ ਲਾਲ ਦੁਰਯਕ ਤਾਪਨਾ ॥

ਵਿਸਤਾਰ ਦੇਖੋ ਧਿਃ ੨ ਛੰਃ ੫੮੪ ॥

ਤਥਾ ਮੋਹਰ ॥ ਮਾਰੂ ਸੋਲਹੇ ਮਃ੫ ॥

ਬਨਮਾਲਾ ਬਿਭੂਖਨ ਕਮਲ ਨੈਨ ।

ਸੁੰਦਰ ਕੁੰਡਲ ਮੁਕਟ ਬੈਨ ।

ਸਿਖ ਚਕ੍ਰ ਗਦਾ ਹੈ ਧਾਰੀ ਮਹਾ ਸਾਰਥੀ ਸਤਸੰਗਾ

ਸ਼ਬਦ ॥ ੧੧ ॥

ਤਥਾ ਮਨੂ ਭਗਵਾਨ ਜੀ ਭੀ ਕਹਤੇ ਹੈਂ ਜੋ ਪੁਰਸ਼
 ਇਸਤੀ ਕੋ ਗਹਣੇ ਆਦਿਕ ਨਹੀਂ ਪਹਿਰਾਵਤਾ,
 ਇਸਤੀ ਨਰਾਜ ਰਹਤੀ ਹੈ ਉਸ ਕੀ ਕੁਲ ਨਾਸ਼ ਹੋ
 ਜਾਤੀ ਹੈ ਯਹ ਪ੍ਰਸੰਗ ਮਨੁਸਿਮ੍ਰਿਤੀ ਧਿਃ ੩ ਸਲੋਕ
 ੫੫ ਸੇ ੬੨ ਤਾਂਈ ਦੇਖੋ। ਹੋਰ ਪ੍ਰਮਾਣ ਵਿਸਤਾਰ
 ਭਯ ਸੇ ਨਹੀਂ ਲਿਖੇ ਆਖ ਗੁਰੂ ਘਰ ਕੇ ਗ੍ਰੰਥ ਜੋ
 ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਤਕ ਹਨ ਤਿਨ ਕੋ ਪੜ੍ਹੋ ਐਰੇ ਪੂਰਬਸੇ
 ਉਤਰੋਤਰ ਜੈਸੇ ਸ਼੍ਰੀ ਕੀ ਅਪੇਖਾ ਕੋ ਲੋਕੇ ਸਿਮ੍ਰਿਤੀ,
 ਸਿਮ੍ਰਿਤੀ ਕੋ ਲੋਕਰੇ ਪੁਰਾਣ ਖੰਡਨ ਹੋ ਸਕਤੇ ਹੈਂ
 ਤੈਸੇ ਵਜਵਾਥਾ ਭੀ ਕਰੋ, ਪਰੰਤੂ ਜੋ ਆਜ ਕਲ ਕੇ
 ਸ਼੍ਰਾਵੀ ਸਿਖਾਂ ਨੇ ਆਪਨੇ ਘਰ ਦੀ ਸਿਖੀ (ਚੁਹੜੇ
 ਚਮਾਰਾਂ ਨਾਲ ਖਾਨ ਵਾਲੀ) ਦੇ ਟ੍ਰੈਕ ਛਾਪੇ ਹਨ ਉਨ
 ਕਾ ਵਿਸ਼ਾਸਨਾ ਕਰਨਾ। ਪਤੀ ਕੋ ਜੀਵਤੇ ਇਸਤੀ ਕਾ
 ਭੂਖਨ ਉਤਾਰਨਾ ਵਿਧਵਾ ਕਾ ਸਾਂਗ ਹੈ ਜੋ ਸਿਰ ਖੋਲ
 ਕੇ ਪੀਛੇ ਜੁੜਾ ਕਰਨਾ, ਜੈਸੇ ਮਾਤਾ ਸੁੰਦੀ ਜੀ ਅਤੇ ਸਾਹਿਬ
 ਦੇਵਾ ਜੀ ਨੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਚਲਾਣਾ ਸੁਣਕੇ ਬਾਲ ਖੋਲੇ
 ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਐਨ ੨ ॥ ਅੰਸੂ ੨੬ ਦੇਖੋ, ਹਾਂ ਪਤੀ ਸੇ
 ਬਿਨਾ ਸਿੰਗਾਰ ਨਿਸਫਲ ਹੈ। ਜੈਸੇ ਜਨਮਸਾਖੀ—ਜਬ
 ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੇ ਬੇਂਈਂ ਮੇਂ ਗੋਤਾ ਮਾਰਾ ਹੈ ਭਯਾ ਨਾਨਕ
 ਸੂਰਜੋਦੇ ਮੇ। 'ਰੋਵਤ ਭਈ ਸੁਲੱਖਣੀ ਕਤ ਗੋ ਭਰ-

ਤਾਰਾ। ਭੂਖਨ ਡਾਰ ਉਪਾਰ ਕਚ, ਤਨ ਤਾੜ
ਅਪਾਰਾ॥' ਧਿਃ ੨੪ ਪੰਃ ੫੮ ॥

ਤਥਾ—ਟੋਡੀ ਮਃ ੫ ॥ ਕਰਿ ਆਭਰਣ ਸਵਾਰੀ
ਸੇਜਾ ਕਾਮਨਿ ਥਾਟੁ ਬਨਾਇਆ। ਸੰਗੁ ਨ ਪਾਇਓ
ਆਪੁਨੇ ਭਰਤੇ ਪੇਖਿ ਪੇਖਿਦੁਖੁ ਪਾਇਆ॥ ਸਬਦ ੪॥

ਤਥਾ—ਫੁਨਹੇ ਮਃ ੫ ॥ ਜੇ ਘਰਿ ਆਵੈ ਕੰਤੁ ਤ
ਸਭ ਕਿਛੁ ਪਾਈਐ। ਹਰਿਹਾਂ ਕੰਤੈ ਬਾਝੁ ਸੀਗਾਰੁ
ਸਭੁ ਬਿਰਥਾ ਜਾਈਐ। ਤਥਾ ਸੋ ਸਾਖੀ:—

ਦੋਃ—ਮਲ ਮਲ ਨੁਈ ਗਾਮਣੀ ਖੋੜਸ ਕਰੇ
ਸੀਗਾਰ। ਖਸਮ ਨਾ ਜਾਈ ਫਲ ਕਿਆ ਸੋ ਸਿਰਮੰਦੀ
ਨਾਰਿ॥ ਸਾਖੀ॥ ੩੮॥ ਇਤਯਾਦਕ ਅਨੇਕ ਬਚਨ
ਹਨ ਜੋ ਪਤੀ ਤਥਾ ਨਾਮ ਤੋ ਬਿਨਾ ਇਸਕੇ ਭੋਜਨ
ਮਾਤ੍ਰ ਕਾ ਭੀ ਨਿਸ਼ੇਧ ਕਰਤੇ ਹੈਂ। ਜੈਸੇ ਕਬੀਰ ਜੀ:—

ਕਬੀਰ ਕੰਚਨ ਕੇ ਕੁੰਡਲ ਬਨੇ ਉਪਰਿ ਲਾਲ
ਜੜਾਉ। ਦੀਸਾਹ ਦਾਧੇ ਕਾਨ ਜਿਉ ਜਿਨ ਮਨਿ ਨਾਹੀ
ਨਾਉ। ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਸਲੋਕ ੪ ॥ ਤਥਾ—
ਕਬੀਰ ਉਜਲ ਪਹਿਰਹਿ ਕਾਪਰੇ ਪਾਨ ਸੁਪਾਰੀ
ਖਾਹਿ। ਏਕ ਸੁ ਹਰਿਕੇ ਨਾਮ ਬਿਨੁ ਬਾਧੇ ਜਮ ਪੁਰਿ
ਜਾਹਿ॥ ਸਲੋਕ ੩੪ ॥

ਤਥਾ—ਸੂਹੀ ਦੀ ਵਾਰ ਵਿਚੋਂ ਮਃ ੧ ॥ ਫਿਟੁਇ
ਵੇਹਾ ਜੀਵਿਆ ਜਿਤੁ ਖਾਇ ਵਧਾਇਆ ਪੇਟੁ ।
ਨਾਨਕ ਸਚੇ ਨਾਮ ਵਿਣੁ ਸਭੇ ਦੁਸਮਨੁ ਹੇਤੁ । ਪੈਃ ੧੬ ।

ਤਥਾ—ਮਲਾਰ ਮਃ ੧ ॥ ਖਾਣਾ ਪੀਣਾ ਹਸਣਾ
ਸਉਣਾ ਵਿਸਰਿ ਗਇਆ ਹੈ ਮਰਣਾ । ਖਸਮੁ ਵਿਸਾਰਿ
ਖੁਆਰੀ ਕੀਨੀ ਧ੍ਰਿਗ ਜੀਵਣੁ ਨਹੀ ਰਹਣਾ । ਸਬਦ ੧ ।

ਤਥਾ—ਮਾਰੂ ਮਃ ੫ ॥ ਪੁਤ੍ਰ ਕਲਤ੍ਰ ਗ੍ਰਿਹ ਦੇਖਿ
ਪਸਾਰਾ ਇਸ ਹੀ ਮਹਿ ਉਰਝਾਏ । ਮਾਇਆ ਮਦ
ਚਾਖਿ ਭਏ ਉਦਮਾਤੇ ਹਰਿ ਹਰਿ ਕਬਹੂ ਨ ਗਾਏ ॥
ਸਬਦ ॥ ੩ ॥ ਤਥਾ—ਸਾਰੰਗ ਦੀ ਵਾਰ ॥ ਪਉੜੀ ।
ਪੁਤ੍ਰ ਕਲਤ੍ਰ ਮੋਹੁ ਹੇਤੁ ਹੈ ਸਭੁ ਦੁਖ ਸਬਾਇਆ । ਜਮ
ਦਹਿ ਬਧੇ ਮਾਰੀਅਹਿ ਭਰਮਹਿ ਭਰਮਾਇਆ ॥
ਪੈਃ ੩ ॥ ਇਤਯਾਦਕ ਅਨੇਕ ਵਾਕਯ ਹੈਂ ॥

ਇਸਤ੍ਰੀ ਧਰਮ

ਸ਼੍ਰੋਕਾ—ਇਸਤ੍ਰੀ ਕੇ ਲੀਏ ਅੰਮ੍ਰਿਤਾਦਿ ਕਛਹਰੇ ਕਾ
ਹੁਕਮ ਹੈ ਵਾ ਨਹੀ !

ਉਤਰ—ਨਹੀਂ । ਹਾਂ ਪਤੀ ਕੀ ਆਗਿਆ ਮਾਨੇ
ਤਬ ਬਿਨਾ ਹੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਔਰ ਚਰਨ ਘਾਲ ਸੇ ਮੁਕਤ
ਹੋਵੈਗੀ ।

ਕੈਣ ਪ੍ਰਮਾਣ !

ਉਤਰ—ਬਿਨਾ ਪਤੀ ਕੀ ਸੇਵਾ ਸੇ ਇਸਤ੍ਰੀ ਕਾ
ਪ੍ਰਯਤਨ ਨਿਸਫਲ ਹੈ । ਜੈਸੇ ਸ੍ਰੀ ਰਾਗ ਮਃ ੧ ॥
ਬਿਨੁ ਪਿਰ ਧਨ ਸੀਗਾਰੀਐ ਜੇਬਨੁ ਬਾਦਿ ਖੁਆਰੁ ।
ਨਾ ਮਾਣੇ ਸੁਖਿ ਸੇਜੜੀ ਬਿਨੁ ਪਿਰ ਬਾਦਿ ਸੀਗਾਰੁ ।
ਦੁਖ ਘਣੈ ਦੋਹਾਗਣੀ ਨ ਘਰਿ ਸੇਜ ਭਤਾਰੁ ।
ਅਸਟਪਦੀ ॥ ੯ ॥ ਤਥਾ ਸੂਹੀ ਦੀ ਵਾਰ ਮਃ ੩ ॥
ਏਕ ਸਤੀ ਹੂਈ ਕੇ ਪ੍ਰਥਾਇ ਹੈ ॥ ਮਃ ੩ ॥ ਸਤੀਆ
ਏਹਿ ਨ ਆਖੀਅਨਿ ਜੇ ਮੜਿਆ ਲਗਿ ਜਲੰਨ ।
ਨਾਨਕ ਸਤੀਆ ਜਾਣੀਅਨਿ ਜਿ ਬਿਰਹੇ ਚੋਟ ਮਰੰਨ ।
॥ ਮਃ ੩ ॥ ਭੀ ਸੋ ਸਤੀਆ ਜਾਣੀਅਨਿ ਸੀਲ ਸੰਤੋਖਿ
ਰਹੰਨਿ । ਸੇਵਨਿ ਸਾਈ ਆਪਣਾ ਨਿਤ ਉਠਿ
ਸੰਮੁਲੰਨਿ ॥ ੨ ॥ ਮਃ ੩ ॥ ਕੰਤਾ ਨਾਲਿ ਮਹੇਲੀਆ
ਸੇਤੀ ਅਗਿ ਜਲਾਹਿ । ਜੇ ਜਾਣਹਿ ਪਿਰੁ ਆਪਣਾ
ਤਾ ਤਨਿ ਦੁਖ ਸਹਾਹਿ । ਨਾਨਕ ਕੰਤ ਨ ਜਾਣਨੀ ਸੋ
ਕਿਉ ਅਗ ਜਲਾਹਿ । ਭਾਵੈ ਜੀਵਉ ਕੈ ਮਰਉ
ਦੂਰਹੁ ਹੀ ਭਜਿ ਜਾਹਿ ॥ ਪੈਃ ੬ ॥ ਅਰਥ ਟੀਕਾ ਮੇਂ ਦੇਖੋ !
ਤਥਾ—ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ॥ ਨਾਰ ਭਤਾਰੋ ਬਾਹਿਰੀ
ਸੁਖ ਸੇਜ ਨ ਚੜ੍ਹੀਐ । ਪੁਤ ਨ ਮੰਨੇ ਮਾ ਪਿਆਂ ਕਮ
ਜਾਤੀ ਵੜੀਐ । ਬਣਜਾਰਾ ਸਾਹਿ ਚੋਵੇਸਾਹੁ ਨ ਜੜੀਐ ।

ਸਾਹਿਬ ਸੋਹੇ ਆਪਣੇ ਹਥਿਆਰ ਨ ਫੜੀਐ । ਕੂੜ ਨ
ਪਹੁੰਚੈ ਸਚ ਨੂ ਸੋ ਘਾੜਤ ਘੜੀਐ । ਮੁੰਦ੍ਰਾਂ ਕੰਨ
ਜਿਨਾੜੀਆਂ ਤਿਨ ਨਾਲ ਨ ਅੜੀਐ ॥ ਵਾਰ ੩੪ ॥
ਪੈ: ੨੧ ॥

ਤਥਾ ਜਨਮ ਸਾਖੀ—ਜਿਉਂ ਦੁਰਾਚਾਰ ਇਸਤ੍ਰੀ
ਹੋਤੀ ਹੈ ਖਸਮ ਉਸ ਕੋ ਤਿਆਗ ਦੇਤਾ ਹੋ
ਐਰ ਦਰ ਦਰ ਖੁਆਰ ਹੋਤੀ ਫਿਰਤੀ ਹੈ ਭੌਂਕਤੀ ਹੈ
ਅਤੇ ਆਪ ਕੋ ਹੰਸਾਵਤੀ ਹੈ, ਉਸ ਇਸਤ੍ਰੀ ਕੀ
ਨਾਈਂ ਕਲੂ ਕੇ ਲੋਕਾਂ ਕੋ ਗੁਰੂ ਤਿਆਗ ਦੇਵੇਗਾ
ਤਾਂ ਇਹ ਭੀ ਦਰ ਦਰ ਖੁਆਰ ਹੋਵਨਗੇ, ਪਰ ਵੀਜ
ਮਾਤ੍ਰ ਕੋਈ ਕੋਟਿ ਮੱਧੇ ਵਿਰਲਾ ਸਿੱਖ ਰਹ ਜਾਵੇਗਾ ।
“ਅਜਿੱਤੇ ਦੰਧਾਵੇ ਨੂ ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਜੀ ਸੁਨਾਇਆ”
ਵਿਛਾਰ ਦੇਖੋ ਪੰ: ੫੩੬ ਸੇ ੫੪੪ ਤਾਈ ।

ਤਥਾ ਦਸਮ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਮੇਂ ਦੋ:—ਜਾਂ ਦੁਖ
ਤੇ ਜਿਨ ਇਸਤ੍ਰੀਯਹਿ, ਨਿਜ ਪਤਿ ਹਨਿਯੋ ਰਿਸਾਇ ।
ਤਿਸੀ ਦੇਖ ਮਾਰਿਯੋ ਤਿਸੈ ਧੰਨ ਧੰਨ ਜਮਰਾਇ । ਚਰਿਤ੍ਰ
੧੦੯ ॥ ਤਥਾ ਸੋ ਸਾਖੀ ॥ ਦੋ:—ਨਾਰੀ ਨਰ ਕਾ
ਸਰੀਰ ਹੈ ਬਿਨਾ ਪੁਰਖ ਕਿਹ ਕਾਮ । ਸਤ ਗਤਿਦਾਤਾ
ਪੁਰਖ ਹੈ ਅਵਰ ਨ ਦਾਤਾ ਰਾਮ ॥ ਸਾਖੀ ੬ ॥

ਤਥਾ ਇਹੁ ਛੀਵੀਂ ਸਾਖੀ ਦਾ ਪ੍ਰਸੰਗ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ

(੧੭੬)

ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੀਥ ਰੁਤ ੩ ਅੰਸੂ ੪੮ ਮੇਂ ਭੀ ਸਪਸ਼੍ਰ ਹੈ ।

ਤਥਾ ਸ੍ਰੀ ਮਾਤਾ ਸੀਤਾ ਜੀ ਵਾਚ ਚੈ:-

ਜੀਅ ਬਿਨ ਦੇਹ ਨਦੀ ਬਿਨ ਵਾਰੀ ।

ਤੈਸੇ ਹੀ ਨਾਥ ਪੁਰਸ਼ ਬਿਨ ਨਾਰੀ ।

[ਸ੍ਰੀ ਤੁਲਸੀਃ ਅਯੁਧਯਾ ਕਾਂਡ]

ਤਥਾ ਸੈਸਾਖੀ ਉਕਤ-ਏਕ ਬਾਰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਉਚੀ ਠੌਰ ਬੈਠੇ ਥੇ, ਸੰਗਤ ਜੁੜੀ ਬੜੀ ਭੀੜ ਹੁਈ ਏਕ ਸਿਖਣੀ ਆਵੈ ਮੂਹ ਢਾਪਿਆ ਹੂਆ ਅਤੇ ਮੁੜ ਜਾਵੈ ਭੀੜ ਪੁਰਖਾਂ ਦੀ ਸੀ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਅਰਦਾਸੀਏ ਸਿਖ ਨੂੰ ਭੇਜ ਕੇ ਬੁਲਾਈ ਹਜ਼ੂਰ, ਤਾਂ ਓਹਦੇ ਘਰ ਦੇ ਹਜ਼ੂਰ ਅਗੇ ਹੀ ਬੈਠੇ ਥੇ ਤਾਂ ਘੁੰਡ ਕਢਿਆ ਗੁਰੂ ਜੀ ਅਗਾੜੀ ਮਥਾ ਟੇਕ ਕੇ ਖੜੀ ਰਹੀ ਤਾਂ ਵਚਨ ਹੋਇਆ, ਸਿਖਣੀਏ ! ਕਿਉਂਕਰ ਗੁਰੂ ਕੇ ਤੋ ਜਾਣਦੇ ਹੋਨ ਤੈਨੂੰ ਪਰ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਜਾਹਰ ਹੋਵੈ । ਤਾਂ ਸਿਖਣੀ ਹਥ ਜੋੜ ਕੇ ਬੋਲੀ ਜੀ ਸਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ! ਮੇਰੇ ਮਾ ਪਿਉ ਰਾਇਪੁਰ ਕੇ ਸੇ ਤਾਂ ਮੈਂ ਕੁਆਰੀ ਸਾਂ ਸਾਧ ਸਾਡੇ ਘਰ ਆਇਆ, ਮੇਰੀ ਮਾਇ ਨੇ ਵਡੀ ਟਹਲਕਰੀ, ਵਡਾਣੁਢਾ ਸੀ, ਮੇਰੀ ਮਾਇ ਭੀ ਪਿਉ ਭੀ ਲਗੇ ਸੇਵਣ ਓਹ ਪਾਚ ਬਰਸ ਰਹਿਆ ਤਾਂ ਮੈਂ ਭੀ ਸੇਵਾ ਕਰਾਂ ਅਤੇ ਕਥਾ ਸੁਣਾ, ਬੈ ਸਾਧ ਭੀ ਸੁਣਿਆ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਜੀ

ਮੈ ਬਿਆਹੀ ਖਤਰੀ ਦਾ ਬੇਟਾ ਬਰਸਾਣੇ ਦਾ ਉਸ ਦੀ
 ਮੈਂ ਸਿਖਣੀ ਹਾਂ, ਸਿਖ ਭੀ ਭਲਾ ਗੁਰਮੁਖ, ਆਏ
 ਗਏ ਸਿਖ ਨੂੰ ਘਰ ਲੈ ਆਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮੈਂ ਪ੍ਰੀਤਿ
 ਕਰਕੇ ਪ੍ਰਸਾਦ ਪੀਸ ਪਕਾਇਕੇ ਛਕਾਇਕੇ ਖੁਸ਼ੀ
 ਲੈਂਦੀ ਹਾਂ ਤਾਂ ਮੇਰੀ ਭਰਤਾ ਸਾਥ ਬਣਰਹੀ ਹੈ
 ਖਾਵਿੰਦ ਨੂੰ ਮੈਂ ਜਾਣਦੀ ਹਾਂ ਗੁਰੂ ਭੀ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਭੀ
 ਮੈਂ ਸੁਣ ਰਖਿਆ ਸੀ ਸਾਸ਼ ਤੇ, ਨਾਰੀ ਕਾ ਆਸਰਾ
 ਭਰਤਾ ਹੀ ਹੈ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਮੇਰੇ ਦੇਵਰ ਜੇਠ ਸੋਹਰਾ
 ਖਾਵਿੰਦ, ਪੁਤਰ, ਸਭ ਜਨਾਨੀਆਂ ਸਦਾ ਦਰਸ਼ਨ ਨੂੰ
 ਆਵਣ, ਮੈਂ ਕਦੇ ਪਾਪਣ ਤੁਮਾਰਾ ਗੁਰਾਂ ਦਾ ਦਰਸ਼ਨ
 ਨਾ ਕੀਤਾ । ਮੈਂ ਚਿਤਵਾਂ ਗੁਰਾਂ ਦੇ ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਮੈਂ
 ਸੇਵਣੀ ਹਾਂ ਕੌਣ ਸੇਵਾ ਕਰੇਗਾ ਮੇਰੇ ਪਿਛੇ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ
 ਬਹੁਤ ਕੁਟੰਬੀ ਲਿਆਂਦੇ ਹੁਏ ਮੇਰੇ ਖਾਵਿੰਦ ਦੀ ਭੀ
 ਮਰਜੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆਈ ਮੈਂ ਮੇਰਾ ਧਿਆਨ ਲੰਗਰ ਹੀ
 ਵਿਚ ਹੈਗਾ । ਅਗੇ ਦੇਖੀ ਭੀੜ ਮੈਂ ਮੁੜੀ 'ਵਿਚਾਰਿਆ'
 ਮੈਨੂੰ ਪਾਪਣ ਨੂੰ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਾਂ, ਚਲਾਂ ਸੇਵਾ ਹੀ
 ਕਰਾਂਗੀ । ਇਤਨੇ ਮੈਂ ਸਿਖ ਗਿਆ ਜਾ ਕਹਿਓ
 ਸਿਖਣੀਏ ! ਗੁਰੂ ਕਿਆਂ ਬੁਲਾਈ ਹੈਂ ਤਾਂ ਮੈਂ ਖੁਸ਼ੀ
 ਹੋ ਗਈ । ਮੇਰੇ ਪਰ ਦਿਆ ਕੀਤੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਜੇ ਹੁਕਮ
 ਹੋਵੇ ਸੋ ਕਰਾਂ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਬੋਲੇ ਸਿਖਣੀਏ ! ਤੂੰ

ਧੰਨ ਹੈਂ ਧੰਨ ਤੇਰੇ ਪੇਕੇ ਧੰਨ ਤੇਰੇ ਸਾਹੁਰੇ ਜੇ ਤੁਧੇ
ਇਕ ਬੇਰੀ ਸੁਣਕੇ ਸਿਦਕ ਸੇਵਾ ਦਾ ਅਤੇ ਭਰਤਾ ਦਾ
ਰਖਿਆ ਅਸੀਂ ਤੇਰੀ ਭੇਟ ਕਰਾਂਗੇ ਪਰ ਭਰਤਾ ਤੇਰਾ
ਜਾਂ ਆਵੇਗਾ । ਹੁਣ ਦੇਵੀ ਤੂੰ ਜਾਹ ਤੇਰੀ ਭਾਵਨਾ
ਪੂਰੀ ਤੂੰ ਘਰ ਰਹੁ ਸੇਵਾ ਹੀ ਕਰਿਆ ਕਰ ਓਹ
ਰਾਹ ਗੁਰੂ ਕੇ ਮਿਲਨੇ ਕਾ ਸੂਧਾ ਹੈ ॥ ਸਾਖੀ ੩੪ ॥

ਤਥਾ ਇਹੁ ਚੌਤੀਸਵੀਂ ਸਾਖੀ ਦਾ ਪ੍ਰਸੰਗ ਸੂਰਜ
ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਰੁਤ ੩ ਅੰਸੂ ੪੪ ਮੇਂ ਭੀ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ।

ਤਥਾ ਪਰਦਾ ਕਰਨਾ ਮਾਤਾ ਪੰਜਾਬ ਕੌਰਜੀ ਨੇ ਜੋ
ਰਾਮ ਰਾਇ ਜੀ ਦੇ ਘਰੋਂ ਸਨ, ਦਸਮੇਸ਼ ਗੁਰੂ ਜੀ
ਸੇ ਪਰਦਾ ਕਰਕੇ ਸਿਖਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕਹਣਾ ਸੁਣਨਾ ਜੈਸੇ
ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਚੌਃ—

ਪਰਦੇ ਮੈ ਪੰਜਾਬ ਕੁਅਰ ਬਿਰ ।

ਮਹਾਂ ਫਰਸ ਤੇ ਛਾਹਿ ਰਹੀ ਧਰ ।

[ਰੁਤ ੨ ਅੰਸੂ ੮]

ਭਾਵ. ਜੋ ਭੂਖਣ ਉਤਰਵਾਨੇ ਯਹ ਵਿਦੇਸੀ ਮਤ
ਹੈ, ਅਤੇ ਜੋ ਘੁੰਡ ਚੁਕਾਨਾ ਯਹ ਵਿਭਚਾਰ ਕਾ
ਕਾਰਣ ਹੈ ।

ਤਥਾ ਨਾਨਕ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਮੇਂ ਸਤਿ ਘਰੇ ਮੇਂ ਇਕ
ਸਾਹੂਕਾਰ ਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ ਦੇ ਪ੍ਰਥਾਇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ

ਜੀ ਕਹਤੇ ਭਏ ਚੈ:-

ਤਿਹ ਕੋ ਸਾਂਤ ਦੇਨ ਕੇ ਹੇਤਾ ।

ਬੋਲੇ ਸੀ ਬੇਦੀ ਕੁਲ ਕੇਤਾ ।

ਅਬਲ ਪਿੰਗ ਕੋਹੀ ਪਤਿ ਹੋਈ ।

ਪ੍ਰਭੂ ਸਮਾਨ ਲਖੈ ਤੀਯਾ ਜੋਈ ।

ਸਰਬ ਭਾਂਤ ਕੀ ਸੇਵਾ ਕਰਹੀ ।

ਪਰਪੁਰਖਨ ਰਤਿਉਰ ਨਹਿ ਧਰਹੀ ।

ਪਤਿ ਜੇ ਹਤ ਹੈ ਤਿਆਗੇ ਪਰਾਨਾ ।

ਰੰਚ ਸਮਾਨ ਨ ਤਨ ਪਹਚਾਨਾ ।

ਜਾਇ ਸੁਰਗ ਸੁਖ ਪਾਇ ਵਡੇਰੇ ।

ਦੇਪਤਿ ਬਿਲਸਹਿ ਬਰਖ ਘਨੇਰੇ ।

ਅਰ ਨਾਰੀ ਜੇ ਨਿਜ ਪਤਿ ਤਿਆਗੀ ।

ਪਰ ਪੁਰਖਨ ਪਿਖ ਕੈ ਅਨੁਰਾਗੀ ।

ਹੈ ਕੇ ਨਿਡਰ ਤਜੀ ਜਗ ਬੀੜਾ ।

ਸਾਦ ਹੇਤ ਕਰਹੀ ਮਿਲ ਕ੍ਰੀੜਾ ।

ਤਿਹ ਜਮ ਦੂਤ ਗਹੈ ਜਬ ਆਈ ।

ਜਾਇ ਘਸੀਟਤ ਦੇਹਿ ਸਜਾਈ ।

ਲੋਹਿ ਬੰਭ ਕੋ ਲਾਲ ਤਪਾਈ ।

ਖੈਂਚ ਤਾਹਿ ਕੇ ਸੰਗ ਲਗਾਈ ।

ਇਤਯਾਦਕ ਦੁਖ ਦੇਹਿ ਘਨੇਰਾ ।

(੧੮੩)

ਕੋਨ ਪੁਕਾਰ ਸੁਨੇ ਤਿਸ ਬੇਰਾ ।
ਜਗ ਮਹਿ ਨਿੰਦਾ ਕਸ਼ਟ ਅਗਾਰੀ ।
ਅਸਗਤਿ ਹੈ ਵਿਭਚਾਰਨ ਨਾਰੀ ।
ਸ਼ਾਹੁ ਤਿਯਾ ਸੁਨ ਕਰ ਵਚ ਗੁਰ ਕੈ ।
ਪਰੀ ਪਾਇ ਪਰ ਜਮ ਡਰ ਕਰਕੈ ।
ਹੇ ਸੰਤਹੁ ਮੈ ਅਘ ਕਿਯਾ ਭਾਰੀ ।
ਬਖਸਹੁ ਆਈ ਸਰਨ ਤੁਮਾਰੀ ।
ਗੁਰ ਕਹਿ ਪਾਛਲ ਬਖਸੇ ਸੋਊ ।
ਬਹੁਰ ਅਗਾਰੀ ਕਰੋ ਨ ਕੋਊ ।
ਪਤਿ ਆਇਸ ਕੇ ਰਹੁ ਅਨੁਸਾਰੀ ।
ਸਿਮਰੋ ਸਤਿਨਾਮ ਸੁਖ ਕਾਰੀ ।

[ਉਤਰਾਰਧ ਧਿਃ ੨੫ ਪੰਨੇ ੧੩੧]

ਤਬਾ ਗੁਰ ਬਿਲਾਸੋਕਤ ॥ ਜਬ ਵੀਵੇਂ ਗੁਰਾਂ ਕੀ
ਪੀਖਯਾ ਕੇ ਲੀਏ ਜਹਾਂਗੀਰ ਨੇ ਅਪਨੀ ਸੁੰਦੂ ਬੇਗਮਾ
ਭੇਜੀ ਹੈਂ ਤਬ ਪੁਤਰੀ ਭਾਸ਼ਣ ਕਰ ਉਪਦੇਸ਼ ਕੀਆ ॥

ਚੈਃ—ਅਪਨਾ ਭਰਤਾ ਸਮਝ ਖੁਦਾਇ ।

ਅਹਿ ਨਿਸ ਤਾਂਕੀ ਸੇਵ ਕਮਾਇ ।

ਜਾ ਸਮ ਐਰ ਜਗਤ ਫਲ ਨਾਹੀ ।

ਨਾਰ ਜਲੰਧਰ ਸੁਨ ਸੁਖ ਪਾਹੀ ।

[ਧਿਃ ੮ । ਪੰਨੇ ੧੭੬]

(੧੮੪)

ਤਥਾ ਮਾਤਾ ਨੇ ਭੀ ਯਹੀ ਉਪਦੇਸ਼ ਕਰਾ ਹੈ ਬੇਗਮਾਕੋ

ਚੋ:-ਨਾਰਿ ਧਰਮ ਪਤਿ ਸੇਵਾ ਕਰੋ ।

ਐਰ ਕਿਸੀ ਪੈ ਨਦਰ ਨ ਧਰੋ ।

ਦਮੋਦਰੀ ਕੇ ਇਮ ਵਚਨ ਸੁਨਾਇ ।

ਬੇਗਮ ਗਈ ਹਰਖ ਮਨ ਪਾਇ ।

[ਧਿ: ੮ ॥ ਪੰਨੇ ੧੮੦]

ਤਥਾ ਪੁਨ ਉਪਦੇਸ਼ ਕੇ ਵਚ ਕਹੇ ਯਹ ਪੂਰਬ
ਕਹ ਆਏ ਹੈ:-

ਤਥਾ ਚੋ:-ਨਾਰਿ ਤਿਆਗਨਿਜ ਭਰਤ ਕਰੂਪ ।

ਰਮੈ ਜਾਨ ਸੁੰਦਰ ਜਗ ਭੂਪ ।

ਈਹਾ ਭੋਗ ਨਰਕ ਤਿਨ ਆਗੇ ।

ਕਾਲਖ ਦਾਗ ਤਾਹਿ ਮੁਖ ਲਾਗੇ ।

[ਧਿ: ੧੭ ॥ ਪੰਨੇ ੩੮੧]

ਜੈਸੇ ਪਟੀ ਵਾਲੇ ਰਾਜੇ ਦੀ ਕੰਨਯਾ ਨੇ
ਅਪਨੇ ਕੁਸ਼ਟੀ ਪਤੀ ਕੀ ਹੀ ਸੇਵਾ ਕਰੀ ਧਿ: ੧੮ ॥
ਪੰਨੇ ੪੦੩ ਦੇਖੋ !

ਤਥਾ ਚੋ:-ਵਿਸ਼ਨ ਕੌਰ ਨਿਜ ਸੁਤਾ ਬਠਾਈ ।

ਗੂਜਰੀ ਨਾਮ ਜਾਹਿ ਸੁਖ ਦਾਈ ।

ਦੋ:-ਪਤਿ ਸਮ ਈਸ ਵਖਾਨ ਕੈ ਹੇ ਪੁਤਰੀ ਕਰ
ਸੇਵ । ਪਤਿ ਪਰਮੇਸੁਰ ਜਾਨੀਏ ਐਰ ਤੁਛ ਲਖ ਏਵ ।

ਧਿਃ ੨੦ ॥ ਪੰਨੈ ੪੭੪ ॥ ਗੁਰਬਿਲਾਸ ਇਤਿ ॥

ਤਥਾ—ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਮੇ ਭੀ ਪਟੀ ਵਾਲੇ ਰਾਜਾ
ਕੀ ਲੜਕੀ ਦਾ ਪ੍ਰਸੰਗ ਜਿਸਨੇ ਅਪਨੇ ਕੁਸ਼ਟੀ ਭਰਤਾ
ਕੋ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਰੂਪ ਜਾਣਕੇ ਸੇਵਾ ਕਰੀ ॥ ਰਾਸ ੨ ॥
ਅੰਸੂ ॥ ੩੭ ॥ ਮੇ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ॥ ਤਥਾ ਚਾਣਕ ਨੀਤੀ ॥

ਦੋਃ—ਅਭਿਆਗਤ ਸਭ ਕੋ ਗੁਰੂ ਨਾਰੀ ਗੁਰੂ ਪਤਿ
ਜਾਨ । ਦ੍ਰਿਸ਼ਨ ਅਗਨ ਗੁਰੂ ਚਾਰਿਹੁ ਬਰਨ ਬਿਪਰ
ਗੁਰ ਮਾਨ ॥ ਧਿਃ ੫ ॥ ਸਲੋਕ ੧ ॥

ਤਥਾ ਰਾਮਾਇਣ ਚੌਃ ਅਨਸੂਯਾ ਵਾਚ—

ਕਹਿਰਿਖ ਬਧੂ ਸਰਲ ਮ੍ਰਿਦੁ ਬਾਨੀ ।
ਨਾਰਿ ਧਰਮੁ ਕੁਛ ਬਿਆਜ ਬਖਾਨੀ ।
ਮਾਤ ਪਿਤਾ ਭ੍ਰਾਤਾ ਹਿਤਕਾਰੀ ।
ਮਿਤ ਸੁਖ ਪ੍ਰਦ ਸੁਨ ਰਾਜ ਕੁਮਾਰੀ ।
ਅਮਿੱਤ ਦਾਨ ਭਰਤਾ ਵੈਦੇਹੀ ।
ਅਧਮ ਨਾਰਿ ਜੋ ਸੇਵ ਨ ਤੇਹੀ ।
ਧੀਰਜ ਧਰਮ ਮਿਤ੍ਰ ਅਰੁ ਨਾਰੀ ।
ਆਪਦ ਕਾਲ ਪਰਖੀਏ ਚਾਰੀ ।
ਬਿੱਧ ਰੋਗ ਬਸ ਜੜ ਧਨ ਹੀਨਾ ।
ਅੰਧ ਬਧਿਰ ਕ੍ਰੋਧੀ ਅਤਿ ਦੀਨਾ ।
ਐਸੇਹੁ ਪਤਿ ਕਰਕੀਏ ਅਪਮਾਨਾ ।

(੧੮੬)

ਨਾਰਿ ਪਾਵ ਜਮਪੁਰ ਦੁਖ ਨਾਨਾ ।
ਏਕੈ ਧਰਮ ਏਕ ਬ੍ਰਤ ਨੇਮਾ ।
ਕਾਯ ਵਚਨ ਮਨ ਪਭਿ ਪਦ ਪ੍ਰੇਮਾ ।
ਜਗ ਪਤਿ ਬ੍ਰਤਾ ਚਾਰ ਬਿਧ ਅਹਹੀ ।
ਵੇਦ ਪੁਰਾਣ ਸੰਤ ਅਸ ਕਹਹੀ ।
ਦੋ:-ਉਤਮ ਮੱਧਮ ਨੀਚ ਲਘੁ, ਸਕਲ ਕਹੇ
ਸਮਝਾਇ । ਆਗੇ ਸੁਨਹੁ ਤੇ ਭਵ ਤਰਹਿ ਸੁਨਹੁ
ਸੀਯਾ ਚਿਤ ਲਾਇ ॥ ੫ ॥

ਚੋ:-ਉਤਮ ਕੇ ਅਸ ਵਸੈ ਮਨ ਮਾਹੀ ।
ਸੁਪਨੇਹੁ ਆਨ ਪੁਰਸ਼ ਜਗ ਨਾਹੀ ।
ਮੱਧਮ ਪਰ ਪਤਿ ਦੇਖੈ ਕੈਸੇ ।
ਭ੍ਰਾਤਾ ਪਿਤਾ ਪੁਤ੍ਰ ਨਿਜ ਨੈਸੇ ।
ਧਰਮ ਵਿਚਾਰ ਸਮਝ ਕੁਲ ਰਹਹੀ ।
ਸੋ ਕਨਿਸ਼੍ਠ ਤ੍ਰਿਯਾ ਸੁਤਿ ਅਸ ਕਹਹੀ ।
ਬਿਨ ਅਵਸਰ ਭੈ ਤੇ ਰਹ ਜੋਈ ।
ਜਾਨਹੁ ਅਧਮ ਨਾਰਿ ਜਗ ਸੋਈ ।
ਪਤਿਬੰਧਕ ਪਰਪਤਿ ਰਤਿ ਕਰਹੀ ।
ਰੋਰਵ ਨਰਕ ਕਲਪ ਸ਼ਤ ਪਰਹੀ ।
ਖਿਣ ਸੁਖ ਲਾਗ ਜਨਮ ਸ਼ਤ ਕੋਟੀ ।
ਦੁਖਨ ਸਮਝ ਤਿਹ ਸਮ ਕੇ ਖੋਟੀ ।

(੧੮੭)

ਪਤਿ ਪ੍ਰਤਿਕੂਲ ਜਨਮ ਜਿਹ ਜਾਈ ।
ਵਿਧਵਾ ਹੋਇ ਪਾਇ ਤਰੁਣਾਈ ।
ਬਿਨ ਪਰਿਸ਼੍ਰਮ ਨਾਰਿ ਪਰਮ ਗਤਿ ਲਹੀ ।
ਪਤਿਬ੍ਰਤ ਧਰਮ ਛਾਡਿ ਛਲ ਗਹੀ ।

[ਸ੍ਰੀ ਤੁਲਸੀ ਕ੍ਰਿਤ ਰਾਮਾਇਣ ਆਰੰਭਕ ਕਾਂਡ]
ਤਥਾ ਰਾਗ ਗਉੜੀ ਗੁਆਰੇਰੀ ਮਹਲਾ ੫ ॥
ਸੀਲ ਸੰਜਮ ਪ੍ਰਿਅ ਅਗਿਆ ਮਾਨੈ । ਤਿਸੁ ਨਾਰੀ
ਕਉ ਦੁਖ ਨ ਜਮਾਨੈ । ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਜਿਨਿ ਪ੍ਰਿਉ ਪਰ-
ਮੇਸੁਰ ਕਰਿ ਜਾਨਿਆ ਧੰਨੁ ਸਤੀ ਵਰਗਹ ਪਰਵਾਨਿਆ
ਸ਼ਬਦ ੩੦ ਇਤਿ ॥ ਤਾਤਪਰਯ ਯਹ ਹੈ ਕਿ ਇਸਤ੍ਰੀ
ਕੀ ਗਤੀ ਪਤੀ ਕੀ ਸੇਵਾ ਸੇ ਹੀ ਹੈ ਔਰ ਅਮ੍ਰਿਤ ਤਥਾ
ਚਰਨ ਪਾਹਿਲ ਮੰਤ੍ਰ ਆਦੀ ਪਤੀ ਕੀ ਅਗਿਆ ਬਿਨਾ
ਇਸਕੇ ਲੀਏ ਲਿਖਾ ਔਰ ਬਿਧੀ ਨਹੀਂ ਔਰ ਕੋਈ ਕੁਛ ਕਰੇ
ਗੁਰੂ ਕਾ ਹੁਕਮ ਨਹੀਂ, ਹਾਂ. ਪੁਰਸ਼ ਲਈ ਅਮ੍ਰਿਤਾਦਿਕ
ਬਿਧੀ ਹੈ ਸੋਭੀ ਹਿੰਦੂਮਾਤ੍ਰ ਕੇ ਲੀਏ, ਚੂਹੜੇ ਚੁਮਾਰ
ਮੁਸਲਮਾਨਾਦਿਕਾਂ ਕੇ ਸਾਥ ਖਾਨਾ ਬੰਨ੍ਹ ਪਾਪ ਹੈ ।

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਨਿਹੰਗ “ਸਪੁਰਨ ਸਿੰਘ” ਵਿਰਚਿਤੇ
ਸੂਰਜ ਬੰਸੀਯ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਗ੍ਰੰਥੇ ਗੁਰੂ
ਮਤਿ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸਤ੍ਰੀ ਆਦਿਕ
ਧਰਮ ਵਰਣਨ ਨਾਮ
ਦੁਤੀਯੋ ਧਯਾਯਾਃ ॥ ੨ ॥

ੴ ਸਤਿਗੁਰਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥

— ਅਬ —

ਤੀਸਰਾ ਅਧਿਆਯ

॥ ਸਲੋਕ ॥

ਗਿਆਨ ਅੰਜਨ ਗੁਰਿ ਦੀਆ ਅਗਿਆਨ
ਅੰਧੇਰ ਬਿਨਾਸੁ । ਹਰਿ ਕਿਰਪਾ ਤੇ ਸਿਤ ਭੇਟਿਆ
ਨਾਨਕ ਮਨਿ ਪ੍ਰਗਾਸੁ ॥ ਗਉੜੀ ਸੁਖਮਨੀ
ਅਸਟਪਦੀ ॥ ੨੩ ॥

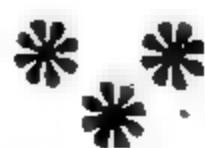
ਤਥਾ ਗੁਰ ਬਿਲਾਸ ਦੋਃ—

ਨਮੋ ਨਮੋ ਸੀ ਗੁਰੁ ਕਉ ਸਭ ਘਟ ਕਰੈ ਸਹਾਇ।
ਹਰ ਵਾਹਿਨ ਚੰਡੀ ਨਮੋ ਤਮ ਚਰ ਵਿਘਨ ਕਟਾਇ।
ਧਿਃ ੯ ॥ ਪੰਨੇ ੨੦੬ ॥

ਸ਼੍ਰੀਕਾ—ਆਪਨੇ ਪੁਰਖ ਕੇ ਧਰਮ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ
ਕਹੇ ?

ਉਤਰ—ਆਗੇ ਮੁਕਤ ਨਾਮੇ ਵਿਚ ਕਹੇਂਗੇ ॥

ਤਥਾ—ਅਬ ਐ ਪੁਰਖ ਜੋ ਕਹੇ ਸਭ ਇਸ ਪੁਰਖ
ਕੇ ਹੀ ਧਾਰਨੇ ਜੋਗ ਹਨ ॥

ਬ੍ਰਾਹਮ ਪੂਜਾ ਮੰਡਨ

ਸ਼੍ਰੀਕਾ—ਆਪਨੇ ਪੂਰਬੋਕਤ ਬ੍ਰਾਹਮਣੇ ਕੋ ਪੂਜਾ ਕਹਾ ਜੈਸੇ ਬੰਦ ਬਿੱਪ੍ਰ ਕੇ ਚਰਨ ਬੈਠਾ ਗੁਰ ਜਾਇ ਆਦੀ ਸੋ ਹਮਾਰੇ ਕੋ ਇਸ਼ਟ ਨਹੀ ਕਿਉਂਕਿ ਇਨ ਬ੍ਰਾਹਮਣੇ ਨੇ ਗੁਰੂ ਜੀਕੇ ਪੁਤ੍ਰ ਤੁਰਕਾਂ ਨੂੰ ਪਕੜਵਾਏ ਅਤੇ ਛਠਮਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਵਿਖ ਦਿਤੀ । ਯਾਂਤੇ ਹਮ ਇਨ ਦੁਸ਼ਟੋ ਕਾ ਦਰਸ਼ਨ ਭੀ ਕਰਨਾ ਨਹੀ ਚਾਹਤੇ ॥

ਉਤਰ—ਠੀਕ ਹੈ ਜੋ ਗੁਰੂ ਕਾ ਇਸ਼ਟ ਹੈ ਸੋ ਆਪ ਕਾ ਨਹੀ । ਹੋਸ਼ ਤੋ ਕਰ ਮਨਮਤੀਆ ! ਗੁਰੂ ਸਿਧਾਂਤ ਹਮਾਰਾ ਤੋ ਇਸ਼ਟ ਹੈ । ਅਤੇ ਫੇਰ ਐਸਾ ਗੁਰੂ ਕੀ ਨਿੰਦਾ ਤਥਾ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਕੋ ਅਪਸ਼ਬਦ ਕਹਾ ਤੋ ਕੋਈ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਸਰਾਪ ਸੇ ਕੁਲ ਕੋ ਨਾਸ ਕਰ ਦੇਵੈਗਾ ॥ ਸੁਣੋ ਪ੍ਰਮਾਣ ! ਜੈਸੇ ਤੁਲਸੀ ਰਾਮਾਇਣ । ਜਦ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮ ਜੀ ਪ੍ਰਵਰਖਣ ਪਰਵਤ ਪਰ ਚੁਮਾਸਾ ਰਹੇ ਹੈਂ । ਤਬ ਭਗਵਾਨ ਜੀ ਨੇ ਲਛਮਣਜੀਕੋ ਕਹਾ ਹੈ

ਚੈਃ—ਦਾਮਨਿ ਦਮਕ ਰਹੀ ਘਨਮਾਹੀ ।

ਖਲਕੀ ਪ੍ਰੀਤ ਜਥਾ ਬਿਰ ਨਾਹੀ ।

ਬਰਖਹਿ ਜਲਦ ਭੂਮਿ ਨੀਯਾਰਾਏ ।

ਜਥਾ ਨਿਵੈ ਬੁਧ ਵਿਦਿਆ ਪਾਏ ।

(੧੯੦)

ਬੰਦ ਅਘਾਤ ਸਹੈਂ ਗਿਰ ਕੈਸੇ ।

ਖਲਕੇ ਵਚਨ ਸੰਤ ਸਹੈਂ ਜੈਸੇ ।

ਛੁਦਰ ਨਦੀ ਭਰ ਚਲ ਉਤਰਾਈ ।

ਜਸ ਥੋੜੇ ਧਨ ਖਲ ਬੋਰਾਈ ।

ਭੂਮਿ ਪਰਤ ਭਾ ਛਾਬਰ ਪਾਨੀ ।

ਜਿਮ ਜੀਵਹਿ ਮਾਯਾ ਲਪੁਟਾਨੀ ।

ਸਿਮਿਟਿ ਸਿਮਿਟਿ ਜਲ ਭਰੇ ਤਲਾਵਾ ।

ਜਿਮ ਸਦਗੁਣ ਸੱਜਣ ਪਹ ਆਵਾ ।

ਸਰਿਤਾ ਜਲ ਜਲ ਨਿਧ ਮੈ ਜਾਈ ।

ਹੋਇ ਅਚਲ ਜਿਮ ਜਨ ਹਰੀ ਪਾਈ ।

ਦੋਃ—ਹਰਿਤ ਭੂਮਿ ਤਿਨੁ ਸੰਕੁਲ ਸਮਝ ਪਰੈ ਨਹ
ਪੰਥ । ਜਿਮ ਪਾਖੰਡ ਵਿਵਾਦ ਤੇ ਲੁਪਤ ਭਏ ਸਦ
ਗੰਥ ॥ ੨੫ ॥

ਚੌਃ—ਦਾਦਰ ਧੁਨਿ ਚਹੁ ਓਰ ਸੁਹਾਈ ।

ਵੇਦ ਪੜੈ ਜਨ ਵਟੁ ਸਮਦਾਈ ।

ਨਵ ਪੱਲਵ ਭੇ ਵਿਟਪ ਅਨੇਕਾ ।

ਸਾਧਨ ਮਨ ਜਸ ਹੋਇ ਬਿਬੇਕਾ ।

ਅਰਕ ਜਵਾਸ ਪਾਤ ਬਿਨ ਭਯੋ ।

ਜਿਮ ਸੁਰਾਜ ਖਲ ਉਦਮ ਗਯੋ ।

ਖੋਜਤ ਪੰਥ ਮਿਲੈ ਨਹੀ ਧੂਰੀ ।

(੧੯੧)

ਕਰੈ ਕ੍ਰੋਧ ਜਿਮ ਧਰਮਹਿ ਦਰੀ ।
ਸਸੀ ਸਪੰਨ ਸੋਹਿ ਮਹਿ ਕੈਸੀ ।
ਉਪਕਾਰੀ ਕੀ ਸੰਪਤਿ ਜੈਸੀ ।
ਨਿਸਤਮ ਘਨ ਖਿਦਯੋਤ ਬਰਾਜਾ ।
ਜਨ ਦੰਭਨ ਕਰ ਜੁਰਾ ਸਮਾਜਾ ।
ਮਹਾਂ ਬਿਸ਼ਟਿ ਚਲਿ ਫੂਟ ਕਿਆਰੀ ।
ਜਿਮ ਸੁਤੰਤ੍ਰ ਹੋਇ ਬਿਗਰਹਿ ਨਾਰੀ ।
ਕ੍ਰਿਖੀ ਨਿਰਾਵਹਿ ਚਤੁਰ ਕ੍ਰਿਸਾਨਾ ।
ਜਿਮ ਧੁਪ ਤਜਹਿ ਮੋਹਿ ਮਦ ਮਾਨਾ ।
ਦੇਖੀਯਤ ਚੱਕ੍ਰਵਾਕ ਖਗਨਾਹੀ ।
ਕਲਹਿ ਪਾਇ ਜਿਮ ਧਰਮ ਪਰਾਹੀ ।
ਉਖਰ ਬਰਖੈ ਤਿਣ ਨਹਿ ਜਾਮਾ ।
ਸੰਤ ਹਿਰਦੇ ਜਸ ਉਪਜ ਨ ਕਾਮਾ ।
ਵਿਵਧ ਜੰਤੁ ਸੰਕੁਲ ਮਹਿ ਭ੍ਰਾਜਾ ।
ਵਢੈ ਪ੍ਰਜਾ ਜਿਮ ਪਾਇ ਸੁਰਾਜਾ ।
ਜਹਿਤਹਿ ਪਥਿਕ ਰਹੈ ਥਕਿ ਨਾਨਾ ।
ਜਿਮ ਇਦ੍ਰੀ ਗਣ ਉਪਜੈ ਗਿਆਨਾ ।

ਦੋ॥—ਕਬਹੂੰ ਪ੍ਰਬਲ ਚਲ ਮਾਰੁਤ ਜਹਿ ਤਹਿ ਮੇਘ
ਬਿਲਾਹਿ । ਜਿਮ ਕੁਪੂਤ ਕੁਲ ਉਪਜੈ ਸੰਪਤਿ ਧਰਮ
ਨਸਾਹਿ ॥ ੨੬ ॥ ਕਬਹੂੰ ਦਿਵਸ ਮੈ ਨਿਵਡ ਤਮ

(੧੯੨)

ਕਬਹੂੰ ਪ੍ਰਗਟ ਪਤੰਗ । ਉਪਜੈ ਬਿਨਸੈ ਗਿਆਨ
ਜਿਮ ਪਾਇ ਸੁਸੰਗ ਕੁਸੰਗ ॥ ੨੭ ॥

ਚੋ:-ਬਰਖਾ ਵਿਗਤਿ ਸਰਦ ਰੁਤ ਆਈ ।

ਦੇਖਹੁ ਲਛਮਣ ਪਰਮ ਸੁਹਾਈ ।

ਫੂਲੇ ਕਾਸ ਸਗਲ ਮਹਿ ਛਾਈ ।

ਜਨ ਬਰਖਾ ਰੁਤ ਪ੍ਰਗਟ ਬੁਢਾਈ ।

ਉਦਤ ਅਗਸਤ ਪੰਥ ਜਲ ਸੋਖਾ ।

ਜਿਮ ਲੋਭਹ ਸੋਖੈ ਸੰਤੋਖਾ ।

ਸਰਤਾ ਜਲ ਸਰ ਨਿਰਮਲ ਸੋਹਾ ।

ਸੰਤ ਹਿਰਦੇ ਜਸ ਗਤਿ ਮਦ ਮੋਹਾ ।

ਰਸ ਰਸ ਮੋਖ ਸਰਤਿ ਸਰ ਪਾਨੀ ।

ਮਮਤਾ ਤਿਆਗ ਕਰਹਿ ਜਿਮ ਗਿਆਨੀ ।

ਜਾਨਿ ਸਰਦ ਰਿਤੁ ਖੰਜਨ ਆਏ ।

ਪਾਇ ਸਮੇ ਜਿਮ ਸੁਕ੍ਰਿਤ ਸੁਹਾਏ ।

ਪੰਕ ਨ ਰੇਣ ਸੋਹਿ ਅਸ ਧਰਣੀ ।

ਨੀਤਿਨਿਪੁਣਨਿਪਕੀ ਜਸ ਕਰਣੀ ।

ਜਲ ਸਕੋਚ ਬਿਕਲ ਭੈ ਮੀਨਾ ।

ਬਿਬੁਧ ਕੁਟੇਬੀ ਜਿਮ ਧਨ ਹੀਨਾ ।

ਬਿਨ ਘਨਿਨਿਰਮਲ ਸੋਹਿਅਕਾਸਾ ।

ਜਿਮ ਹਰਿਜਨ ਪਰਹਰ ਸਭ ਆਸਾ ।

(੧੯੩)

ਕਹੂੰ ਕਹੂੰ ਬਿਸ਼ਟ ਸਾਰਦੀ ਬੋਰੀ ।

ਕੋਊ ਇਕ ਪਾਵ ਭਗਤਿ ਜਿਮ ਮੋਰੀ ।

ਦੋਃ—ਚਲੇ ਹਰਖ ਤਜ ਨਗਰ ਨਿਰਪ ਤਾਪਸਿ
ਬਣਕ ਭਿਖਾਰ । ਜਿਮਿ ਹਰੀ ਭਗਤਿ ਪਾਇ ਜਨ,
ਤਜਹਿ ਆਸਰਮੀ ਚਾਰ ॥ ੨੮ ॥

ਚੈਃ—ਸੁਖੀ ਮੀਨ ਜਹਿ ਨੀਰ ਅਗਾਧਾ ।

ਜਿਮ ਹਰੀ ਸਰਣ ਨ ਏਕੋ ਬਾਧਾ ।

ਫੂਲੇ ਕਮਲ ਸੋਹਿ ਸਰ ਕੈਸੇ ।

ਨਿਰਗੁਣ ਬ੍ਰਹਮ ਸਗੁਣ ਭਏ ਜੈਸੇ ।

ਗੁੰਜਤ ਮਧੁਕਰ ਨਿਕਰ ਅਨੂਪਾ ।

ਸੁੰਦਰ ਖਗ ਰਵ ਨਾਨਾ ਰੂਪਾ ।

ਚਕਰਵਾਕ ਮਨ ਦੁਖ ਨਿਸ ਪੇਖੀ ।

ਜਿਮ ਦੁਰਜਨ ਪਰ ਸੰਪਤਿ ਦੇਖੀ ।

ਚਾਤਕ ਰਟਤ ਤ੍ਰਿਖਾ ਅਤਿ ਬੋਹੀ ।

ਜਿਮ ਸੁਖ ਲਹੈ ਨ ਸ਼ੋਕਰ ਦੋਹੀ ।

ਸਰਦਾਤਪ ਨਿਸ ਸਮਿ ਅਪਹਰਹੀ ।

ਸੰਤ ਦਰਸ਼ ਜਿਮ ਪਾਤਕ ਟਰਹੀ ।

ਦੇਖਹਿ ਵਿਧੁ ਚਕੋਰ ਸਮੁਦਾਈ ।

ਚਿਤਵਹਿ ਹਰਿਜਨ ਹਰੀ ਜਿਮਪਾਈ ।

ਮਸ਼ਕ ਦੰਸ ਬੀਤੇ ਹਿਮ ਤ੍ਰਾਸਾ ।

ਜਿਮ ਦਿਜ ਦੋਹ ਕੀਏ ਕੁਲਨਾਸਾ ।

ਦੋਃ—ਭੂਮਿ ਜੀਵ ਸੰਕੁਲ ਰਹੇ, ਗਏ ਸਰਦ ਰਿਤੁ
ਪਾਇ । ਸਦਗੁਰ ਮਿਲੇ ਤੇ ਜਾਂਹਿ ਜਿਮ, ਸੰਸਾਰ ਭ੍ਰਮ
ਸਮੁਦਾਇ ॥ ੨੯ ॥ ਕਿਸਕੰਧਾ ਕਾਂਡ, ਤਥਾ ਪੂਰਬ
ਅਯੋਧਯਾ ਕਾਂਡ ਮੇਂ ਭੀ ਜਾਣ ਲੇਣਾ ।

ਦੋਃ—ਮੰਗਲ ਮੂਲ ਬਿਪ੍ਰ ਪਰਤੋਖੁ ।

ਦਹੈ ਕੋਟਿ ਕੁਲ ਭੂਸੁਰ ਰੋਖੁ ।

ਤਥਾ ਆਰਣਯ ਕਾਂਡ ਮੇਂ ਚੋਪਈ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮ ਜੀ
ਕਬੰਧ ਪਤਿ—

ਸੁਨਿ ਗੰਧਰਵ ਭਾਖੇ ਮੈਂ ਤੋਹੀ ।

ਮੋਹਿ ਨ ਸੁਹਾਇ ਬ੍ਰਹਮਕੁਲ ਦੋਹੀ ।

ਦੋਃ—ਮਨ ਕ੍ਰਮ ਬਦਲ ਸੁ ਕਪਟ ਤਜ, ਜੋਕਰ
ਕੂਸੁਰ ਸੇਵ । ਮੋਹਿ ਸਮੇਤ ਬਿਦੇਹ ਸ਼ਿਵ, ਬਸ ਤਾਂਕੇ
ਸਭ ਦੇਵ ॥ ਛੰਃ ੫੭ ॥ ਚੌਃ—

ਸਾਪਤ ਤਾੜਤ ਪਰਖੁ ਕਹੀਤਾ ।

ਬਿਪ੍ਰ ਪੂਜਯ ਅਸ ਗਾਵੈਂ ਸੰਤਾ ।

ਪੂਜੀਏ ਬਿਪ੍ਰ ਸੀਲ ਗੁਣ ਹੀਨਾ ।

ਨਹਨ ਸੁਦ ਗੁਣ ਗਿਆਨ ਪ੍ਰਬੀਨਾ ।

ਦੁਸ਼ਟ ਧੈਨ ਦੁਹੀਏ ਸੁਨ ਭਾਈ ।

(੧੯੫)

ਸਾਧੂ ਰਾਸਭੀ ਦੁਹੀ ਨ ਜਾਈ ।

[ਆਰੰਭ ਕਾਂਡ]

ਤਥਾ ਸੋਸਾਖੀ ॥ ਦੋਃ—ਸੂਦ੍ਰ ਪੜ੍ਹੇ ਜੋ ਵੇਦ ਵਾਕ੍ਯ,
ਤਿਆਗੀ ਧਾਰੇ ਨਾਰਿ । ਸਿਖ ਜੁ ਤਿਆਗੈ ਸਿਦਕ ਕੋ,
ਕਿਆ ਤਾਂਕਾ ਅਤਵਾਰ ਸਾਖੀ ੬੭ ਤਥਾ ਯਹ ਸਤਾ-
ਹਟਵੀਂ ਸਾਖੀ ਦਾ ਪ੍ਰਸੰਗ ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਰੁਤ ॥ ੫ ॥
ਅੰਸੂ ੧੦ ਮੇਂ ਭੀ ਸਪਸ਼੍ਟ ਹੈ ।

ਤਥਾ ਸੀ ਤੁਲਸੀਃ—

ਇੰਦ੍ਰ ਕੁਲਿਸ਼ ਮਮ ਸੂਲ ਬਿਸ਼ਾਲਾ ।

ਕਾਲ ਦੰਡ ਹਰਿ ਚਕ੍ਰ ਕਰਾਲਾ ।

ਇਨ ਕਰ ਜੋ ਮਾਰਾ ਨਹਿ ਮਰਹੀ ।

ਬਿੱਪ੍ਰ ਰੋਖ ਪਾਵਕ ਸੇ ਜਰਹੀ ।

[ਉੱਤਰ ਕਾਂਡ ਇਤਿ]

ਸ਼ਿਕਾ—ਕੜਾ ਆਪ ਅਨਯ ਮਤੋਂ ਕੈ ਗ੍ਰੰਥੋਂ ਕੀ
ਪ੍ਰਮਾਣਤਾ ਕਹ ਰਹੇ ਹੋ ?

ਉੱਤਰ—ਹੋਸ਼ ਕਰ ਅਰੇ ਬਉਰੇ ! ਧਨਾਸਰੀ ਸ਼੍ਰੀ
ਨਾਮਦੇਵ ਜੀ ॥ ਦੁਰਬਾਸਾ ਸਿਉ ਕਰਤ ਠਗਉਰੀ
ਜਾਦਵ ਏ ਫਲ ਪਾਏ ॥ ਸਬਦ ੧ ॥

ਤਥਾ ਭਾਈ ਗੁਰ ਦਾਸ ਜੀ—ਦੁਰਬਾਸੇ ਨੇ ਸਰਾਪ
ਦੈ ਜਾਦਵ ਸਭ ਤੱਟੈ ॥ ਵਾਰ ੩੫ ਪੈਃ ੫ ॥

ਸਮਝ ਗੁਰਾਂ ਦੇ ਬਦਨਾਂ ਨੂੰ ਬਿਪ੍ਰ ਗਉ ਕੀ
ਬੇਅਦਵੀ ਨਾ ਕਰੇ ਮੇਰਾ ਸਿਖ । ਜੈਸੇ ਸੋਸਾਖੀ ਦੋ:-
ਜੇ ਗੁਰ ਕੇ ਘਰ ਜਾਇਆ, ਵਡਾ ਕਹੇ ਜਹ ਵੇਦ ।
ਤਪ ਜਪ ਦਾਨੀ ਭੂਪ, ਬਿੱਪਰ ਦੇ ਨ ਇਨਕੋ ਖੇਦ ॥
ਸਾਖੀ ੮ ॥

ਤਥਾ-ਇਹੁ ਆਠ ਸਾਖੀ ਦਾ ਪ੍ਰਸੰਗ ਸੂਰਜ
ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਰੁਤ । ੩ । ਅੰਸੂ । ੫੦ । ਮੇ ਭੀ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ।

ਤਥਾ-ਸੋ ਸਾਖੀ ਉਕਤ-ਬਿੱਪਰ ਬਦਨ ਉਤਮ
ਵਡੇ ਤੀਨ ਦੇਵ ਕੇ ਰੂਪ । ਸਾਖੀ ੬੨ ।

ਤਥਾ ਇਹੁ ਵਾਹਟਵੀਂ ਸਾਖੀ ਦਾ ਪ੍ਰਸੰਗ ਸੂਰਜ
ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਰੁਤ । ੫ । ਅੰਸੂ । ੩੭ ਮੇਭੀ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ।
ਵਿਸਥਾਰ ਅਗੇ ਕਹੇਂਗੇ । ਐ ਜੋ ਪੂਰਬ ਕਹਾ ਕਿ
ਹਮਣੇ ਨੇ ਗੁਰੂਕੇ ਪੁਤਰ ਪਕੜਵਾਏ ਇਸਤੇ ਹਮਾਰੇ
ਵੈਰੀ ਹਨ । ਹਮ ਪੂਛਤੇ ਹੈਂ ਜਦੀ ਆਪ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ
ਹੁਕਮ ਤੋ ਮਾਨਤੇ ਨਹੀ ਤੋ ਆਪ ਕੈਸੇ ਉਨਕੋ ਵੈਰੀ
ਕਹ ਸਕਤੇ ਹੋ । ਯਾਂਤੇ ਪੱਕੇ ਵੈਰੀ ਤੋ ਗੁਰੂ ਕੇ ਆਪ
ਹੀ ਹੋ । ਸੁਣੋ ਨਿਰਣਾ । ਪ੍ਰਿਥਮ ਤੋ ਮੈ ਪੂਛਤਾ ਹੂੰ ਸੋ
ਪ੍ਰਸੰਗ ਕਹਾਂ ਲਿਖਾ ਹੈ । ਤੋ ਯਹੀ ਕਹਨਾ ਹੋਗਾ ਕਿ
ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸ਼ਹੀਦ ਬਿਲਾਸਾਦਕੋਂ, ਮੇ ਸੋ ਹਮ ਤਿਨ੍ਹੋ
ਕੋ ਹੀ ਪ੍ਰਮਾਣਾ ਦੁਆਰਾ ਵਿਰੋਧ ਪ੍ਰਹਾਰ ਕਰਤੇ ਹੈਂ ।

ਪ੍ਰਿਥਮ ਤੋ ਗੁਰੂ ਜੀ ਸੇ ਕੋਈ ਤੁਛ ਜੀਵ ਦੋਹ ਛਲ
ਕਰ ਹੀ ਨਹੀ ਸਕਤਾ ਜੋ ਮਾਨੋ ਤੋ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਅਸ-
ਮਰਥਤਾ ਸਿਧ ਹੋਵੈਗੀ । ਤਿਰਤੀਏ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ
ਦੇਵ ਜੀ ਕਾ ਤਿਮਰ ਲੰਛ ਨੂ ਬਰ ਦਿੱਤਾ ਹੂਆ ਹੈ
ਗੁਰ ਬਿਲਾਸ ਮੇ ਸਤ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀਆਂ । ਤਹਾਂ—

ਦੋਃ-ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਕਹਿ ਪੰਦਮ ਬਪੁ ਲੇਵੋਂ ।

ਪ੍ਰਿਥਮ ਸੀਸ ਇਸਹੀ ਹਿਤ ਦੇਵੋਂ ।

ਦੋਃ—ਅਸ਼ਟ ਗ੍ਰਹ ਪੁਨ ਧਾਰ ਬਪੁ ਦੇਵੋਂ ਸੀਸ
ਉਤਾਰ । ਦਸਮ ਰੂਪ ਕੇ ਚਾਰ ਸੁਤ ਦੇਵੇ ਇਹ ਹਿਤ
ਵਾਰ ॥ ਧਿਃ ੭ । ਪੰਨੇ ੧੨੮ । ਭਾਵ ਸਾਤ ਸੀਸ
ਦੇਕਰ ਲੇਵਾਂਗੇ । ਸੋ ਯਹ ਵਾਕਯ ਕੋ ਮਿਥੱਯਤਾ
ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਹੋਵੈਗੀ । ਫਰਜ਼ ਕਰੋ ਹਮ ਇਸ ਬਾਰਤਾ ਕੋ
ਮਾਨ ਲੇਤੇ ਹੈਂ ਕਿ ਇਨ੍ਹੋ ਨੇ ਤੋ ਗੁਰੂ ਕੇ ਸਾਥ ਦਗਾ
ਕਮਾਯਾ ਪ੍ਰੰਤੂ ਜਿਨ ਬ੍ਰਾਹਮਣੇ ਨੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਸੇਵਾ
ਮੇ ਸੀਸ ਤਥਾ ਮਨ ਤਨ ਧਨ ਅਰਪਣ ਕਰ ਦੀਆ
ਹੈ ਉਨਕੇ ਭੀ ਤੋ ਪ੍ਰਕਰਣ ਉਨਹੀ ਗ੍ਰੰਥੋਂ ਮੇ ਲਿਖੇ
ਹੈਂ । ਜਰਾ ਦੇਖ ਕਰ ਪਾਉਂ ਰਖੋ ਨਰਕ ਪਧਾਰਨੇ
ਕੀਆਂ ਬਾਤਾਂ ਨ ਕਰੋ । ਦੂਸਰਾ ਪਖੜ ਭੀ ਜਾਹਰ
ਕਰੋ, ਯਦਪਿ । ਭੈਰਉ ਮਃ ੫ ॥ ਲੇਪੁ ਨ ਲਾਗੋ
ਤਿਲਕਾ ਮੂਲਿ । ਦੁਸਟ ਬ੍ਰਾਹਮਣੁ ਮੂਆ ਹੋਇਕੈ ਸੂਲ ।

ਸਬਦ ੯। ਯਹ ਸਾਰਾ ਸਬਦ ਉਸ ਦੁਸਟ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਕੇ ਪ੍ਰਥਾਇ ਹੈ ਜਿਸਕੋ ਪ੍ਰਿਥੀਚੰਦ ਨੇ ੫੦੦ ਸੈ ਰੁਪਇਆ ਦੇਨਾਕਹਾ ਐ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਜੀ ਕੋ ਗੱਦੀ ਕੇ ਲਾਲਚ ਸੇ ਜਹਰ ਦਵਾਈ। ਦੇਖੋ ਟੀਕਾ ਮੇ।

ਤਥਾ—ਗੁਰ ਬਿਲਾਸ ਮੇ ਐਸੇ ਵਿਵਸਥਾ ਹੈ। ਦੋਃ—
ਹਰਿ ਗੋਬਿੰਦ ਵਿਖ ਦੀਜੀਏ ਪੀਸ ਦਹੀ ਵਿਚ ਪਾਇ। ਭਾਵੀ ਵਸ ਦਿਜ ਮਾਨਿਓ ਲੋਭ ਲਹਰ ਭੁਬ ਜਾਇ। ਪੁਨਾ ਜਬ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਸੂਲ ਸੇ ਮ੍ਰਿਤੂ ਹੂਆ। ਤਬ ਮਾਤਾ ਗੰਗਾ ਜੀ ਨੇ ਬੇਨਤੀ ਕਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਆਗੇ ਕਿ ਲੋਕ ਕਹੇਂਗੇ ਗੁਰੂ ਜੀਨੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਮਾਰ ਦੀਆ। ਦੋਃ—ਤਾਂਤੇ ਇਸੇ ਜਵਾਈਐ ਜਗ ਨਿੰਦਾ ਮਿਟ ਜਾਇ। ਗੋਦਿਜ ਕੀ ਰਖਿਆ ਕਰਨ ਤੁਮਰੇ ਬਿਰਦ ਸਦਾਇ ॥

ਸਵੈਯਾ—ਮਾਤ ਕਰੀ ਬੇਨਤੀ ਬਹੁ ਵਾਰ ਸੁ ਮਾਨ ਲਈ ਪ੍ਰਭੁ ਜੀ ਦੁਖ ਭੋਜਨ। ਸਤਿਨਾਮ ਕਾ ਮੰਤ੍ਰ ਪੜ੍ਹਿਉ ਜਲ ਮੱਧ ਸੁ ਪਾਇ ਦੀਉ ਤਿਸਕੇ ਮੁਖ ਚੋਜਨ। ਪਾਨ ਸੁਧਾ ਕਰ ਜੀਵ ਉਠਿਉ ਦਿਜ ਰਾਮ ਉਚਾਰਤ ਜੋ ਦੁਖ ਭੋਜਨ। ਐਸੇ ਕੁਕਰਮ ਕੀਉ ਕਿ ਦਿਜਾਧਮ ਪੂਛਤ ਭੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰ ਗੰਜਨ। ਤਬ ਸਾਰੀ ਬਾਤ ਪ੍ਰਿਥੀ ਚੰਦ ਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕਹੀ ਸਚੀ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਨੇ

ਦੋਸ਼ ਲੋਭ ਕਾ ਹੈ ਦੇਖੋ ਧਿਃ ੨ ਪੰਨੇ ੨੪ ॥

ਐਰ ਸਾਹਿਬ ਜਾਦੇ ਭੀ ਏਕ ਸਚਾਨੰਦ
ਖਤਰੀ ਨੇ ਹੁਕਮ ਦਵਾਇਆ ਹੈ ਕਤਲ ਕਾ । ਜੈਸੇ
ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਚੈ:-

ਸੁਨਤ ਜਰਿਯੋ ਖੱਤ੍ਰੀ ਮਤਿਮੰਦਾ ।

ਬੋਲਯੋ ਵਾਕਯ ਸੁਨਾਵਨ ਬੰਦਾ ।

ਏਹ ਨਾਗਨ ਕੇ ਬੱਚੇ ਛੋਟੇ ।

ਨਖ ਸਿਖ ਜਹਰ ਭਰੇ ਅਤਿ ਖੋਟੇ ।

ਵਿਫਤਾਰ ਦੇਖੋ ਰੁਤ ਏ ਅੰਸੂ ੪੯ ਸੇ ਪ੨ ਤਾਈਂ ।

ਸ਼ਹੀਦ ਬਿਲਾਸ ਮੇਂ ਭੀ ਜਾਨਣਾ ਇਤਨੀ ਅੰਸ ਮੇਂ

ਸਾਰਾ ਪ੍ਰਮਾਣ ਨਹੀਂ, ਸੋ ਤਿਨੋਂ ਕੀ ਦੁਰਦਿਸ਼ਾ ਹੋਈ

ਜਿਨ੍ਹੋਂ ਨੇ ਮਾੜਾ ਕਾਮ ਕੀਆ, ਤਤ੍ਵ ਤੋ ਯਹੀ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ

ਜੀ ਅਪਣੇ ਭਾਣੇ ਆਪ ਹੀ ਵਰਤਾ ਰਹੇ ਸਨ ਤਿਨ੍ਹੋਂ ਕੋ

ਸਿੱਖੋਂ ਪੁੱਤ੍ਰੋਂ ਕੇ ਸਾਥ ਕੋਨ ਥਾ ਦਗਾ ਕਰਨੇ ਵਾਲਾ

ਜੈਸੇ ਸ਼੍ਰੀ ਤੁਲਸੀ ਰਾਮਾਯਣ ਚੈ:-

ਜਾਸ ਨਾਮ ਜਪ ਸੁਨਹੁ ਭਵਾਨੀ ।

ਭਵ ਬੰਧਨ ਕਾਟੈ ਨਰ ਗਿਆਨੀ ।

ਤਾਸ ਦੂਤ ਬੰਧਨ ਤਰ ਆਵਾ ।

ਪ੍ਰਭੁ ਕਾਰਜ ਲਗਿ ਆਪ ਵਧਾਵਾ ।

[ਸੁੰਦਰ ਕਾਂਡ]

ਤਥਾ ਗੁਰਬਿਲਾਸ ਮੇਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਛਠਮ ਸਾਹਿਬ
ਨੇ ਬਿਆਸਾ ਤੋਂ ਪਾਰ ਉਤਰਨਾ । ਚੈ:-

ਜਾਹਿ ਨਾਮ ਭਵ ਸਿੰਧ ਤਰਾਹੀ ।

ਸੋ ਚੜ੍ਹ ਨਾਵ ਸੁ ਪਾਰ ਪਰਾਹੀ ।

ਮਾਨਖ ਬਪੁ ਕਰਿ ਅੰਗੀ ਕਾਰਾ ।

ਕਰੈਂ ਖੇਲ ਸੀ ਗੁਰੂ ਕਰਤਾਰਾ ।

[ਧਿਃ ੧੪ ਪੰਃ ੩੨੫]

ਤਥਾ ਗਉੜੀ ਸੁਖਮਨੀ ॥ ਅਪੁਨੇ ਚਲਿਤ ਆਪਿ
ਕਰਣੈ ਹਾਰ । ਕਉਤਕ ਕਰੈ ਰੰਗੁ ਅਪਾਰ ॥ ਅਸਟ
ਪਦੀ ੧੨ ॥ ਇਸ ਰੀਤ ਸੈਂ ਗੁਰੂਜੀ ਸਰਬ ਸ਼ਕ੍ਰਿਮਾਨ
ਈਸ਼੍ਵਰੋਂ ਸੇ ਕੋਈ ਛਲ ਬਲ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਤਾ, ਜੋ
ਵਜਬਹਾਰਿਕ ਦਿਸ਼ੀ ਸੇ ਮਾਨੈ ਭੀ ਤੋ ਭੀ ਏਕ ਕੇ
ਮਾੜਾ ਕਾਮ ਕਰਨੇ ਸੇ ਸਰਬ ਬਾਮਹਣੋਂਕੀ ਨਿੰਦਾ ਤਥਾ
ਉਨ ਕੇ ਪੂਜਾਦਿਕੋਂ ਕਾ ਅਨਧਿਕਾਰੀ ਕਹਣਾ ਮਹਾ
ਪਾਪ ਹੋਵੇਗਾ ।

ਸ਼ਿਕਾ—ਇਨ੍ਹੋਂ ਨੇ ਕਹਾਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਸੇਵਾ ਕਰੀ ਹੈ
ਯੁੱਧ ਮੇਂ ?

ਉੱਤਰ ਸ੍ਰੀਮੁਖਵਾਕਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ੧੦ ਭੁਜੰਗ ਪ੍ਰਯਾਤਛੰਦ

ਕੁਪਿਯੋ ਦੇਵਤੇ ਦਯਾ ਰਾਮ ਜੁਧੇ ।

ਕੀਓ ਦ੍ਰੋਣ ਕੀ ਜਿਉਂ ਮਹਾਜੁਧ ਸੁਧੇ ।

(੨੦੧)

ਤਥਾ ਨੰਦ ਚੰਦ ਪੁਰੋਹਿਤ ਭੀ ਗੁਰੂ ਜੀਕੇਨਾਲ ਸਨ
ਯਥਾ-ਤਹਾਂ ਨੰਦ ਚੰਦ ਕੀਯੋ ਕੋਪ ਭਾਰੋ ।

ਲਗਾਈ ਬਰੱਛੀ ਕ੍ਰਿਪਾਣਿ ਸੰਭਾਰੋ ।

[ਬਿਚਿਤ੍ਰ ਨਾਟਕ ਧਿ: ੮]

ਤਥਾ ਇਹੁ ਨੰਦ ਚੰਦਾਦਿਕੋਂ ਕਾ ਪ੍ਰਸੰਗ ਗੁਰ-
ਬਿਲਾਸ ਮੇਂ ਜੋ ਭਗਾਣੀ ਦਾ ਜੰਗ ੧੭੪੬ ਮੇਂ ਹੁਆ
ਹੈ ਤਹਾਂ ਸਪਸ਼੍ਟ ਹੈ ਧਿ: ੧੧ ਪੰ: ੨੯੪ ।

ਤਥਾ ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ੋਕੂ ਚੈ:-

ਨੰਦ ਚੰਦ ਗੁਰੂ ਪਰੋਹਤ ਦੋਰੂ ।

ਸੁਣਿਉਂ ਪ੍ਰਸੰਗ ਕਿਸੇ ਤੇ ਸੋਰੂ ।

[ਰੁਤ ੨ । ਅੰਸੂ । ੧੪]

ਤਥਾ ਪਹਾੜੀਆਂ ਸੇ ਜੁਧ:-

ਚੈ:-ਛੁਟੀ ਤੁਫੰਗਨ ਭਾ ਭਟ ਭੇਰਾ ।

ਹੇਲਾ ਕਰਿਓ ਮਿਲੇ ਇਸ ਵੇਰਾ ।

ਨੰਦ ਚੰਦ ਲੈ ਬੀਰ ਬਡੇਰੇ ।

ਭਏ ਅੱਗਰ ਧਰ ਧੀਰ ਘਨੇਰੇ ।

ਜਹਾਂ ਪਹਾਰੀ ਤੁਪਕ ਚਲਾਵੈਂ ।

ਤਿਨ ਕੇ ਸਮੁਖ ਚਲੇ ਸਭ ਜਾਵੈਂ ।

[ਰੁਤ । ੨ । ਅੰਸੂ । ੧੭]

ਤਥਾ-ਪਾਛੇ ਦਯਾ ਰਾਮ ਭਯੋ ਟਾਡੇ । ਛੋਰੈ ਤੀਰ

ਬੀਰ ਵਡ ਗਾਢੇ । ਰੁਤ । ੨ । ਅੰਸੂ । ੧੭ ।

ਤਥਾ—ਦਯਾ ਰਾਮ ਪਰੋਹਤ ਬਲੀ ਕੀਨੋ ਰਣ
ਭਾਰੀ । ਕਰਤ ਭਏ ਬਖਸਸ ਤਬੈ ਤਿਨ ਓਰ ਨਿਹਾਰੀ ।
ਢਾਲਾ ਬਖਸਿਓ ਆਪਨੋ ਪੁਨ ਪਟਾ ਲਿਖਾਯੋ । ਇਨ
ਪੂਜਹ ਦਰਸਨ ਕਰੈ ਪਾਵੈ ਮਨ ਭਾਯੋ ॥ ਰੁਤ । ੨ ।
ਅੰਸੂ । ੩੨ । ਤਥਾ ਗੁਰ ਬਿਲਾਸ ਮੇ ਜਬ ਬੀਬੀ
ਬੀਰੋਜੀ ਸ੍ਰੀ ਅਮ੍ਰਿਤਸਰ ਮੇ ਤੁਰਕ ਘੇਰ ਮੇ ਆਈ ਤਿਸ
ਕਾਲ ਮੇ ਗੁਰੂ ਛੀਮੇ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਪੂਛਾ ਬਾਹਰ ਆਕਰ
ਕਿ ਘਰਾਂ ਵਾਲਿਓ ਕੇਈ ਰਹਿ ਤਾਂ ਨਹੀ ਗਿਆ ਕਹਾ
ਪਤਾਲਗਣਾ ॥ ਚੈਃ—

ਬੀਬੀ ਬੀਰੋ ਜੀ ਨਹੀ ਆਈ ।

ਗੁਡੀਆਂ ਕਾਰਨ ਅਟਕ ਰਹਾਈ ।

ਕ੍ਰਿਪਾ ਸਿੰਧ ਤਬ ਐਸ ਉਚਾਰੀ ।

ਜਾਵੈ ਕੋ ਸੂਰਾ ਵਲਕਾਰੀ ।

ਤਬ ॥ ਕੁਲ ਪਰੋਹਤ ਸਿੰਘਾਜਿਹ ਨਾਮਾ ॥ ਬਾਬ
ਰਬਾਬੀ ਕਹੈ ਨਿਕਾਮਾ । ਯਹ ਦੋਨੋ ਸੂਰਮੇ ਬੀਬੀ ਜੀ ਨੂੰ
ਲੇਕਰ ਆਏ ॥ ਵਿਸਥਾਰ ਦੇਖੋ ਧਿਃ ੧੦ ਪੰਨੇ ੨੮੬

ਤਥਾ—ਜਬ ਛਠਮ ਗੁਰੂ ਨਾਲ ੭੫੦੦੦ ਦਾ
ਜੰਗ ਦੋਃ—

ਸਤੁਰ ਪਾਂਚ ਸੈਨ ਚਲ ਐਸੇ ।

ਸਿਲ ਟੀਂਡਨ ਨਭ ਧਾਵਤ ਜੈਸੇ ।

ਤਿਸ ਵਿਚ ਜਾਤੀ ਮਲਕ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਦਾ ਜੁਧ—
 ਦਿਜੈ ਤੇਗ ਧਾਰੀ । ਸੁ ਸੈਨਾ ਸੰਘਾਰੀ ।
 ਉਠੇ ਨਾਦ ਭਾਰੀ । ਕੁਪੇ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਧਾਰੀ ।
 ਮਨੋ ਸਿੰਘ ਜੁੱਟੇ । ਇਮੇ ਤੀਰ ਛੁੱਟੇ ।
 ਦੇਖੋ ਧਿਃ ੨੦ । ਪੰਨੇ ੪੯੨ ਸੇ ੪੯੪ ਤਥਾ—
 ਛੀਮੇ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮਾਤਾ ਨਿਕਲੀ ਤੋਂ ਬ੍ਰਾਹਮਣਾਂ
 ਨੇ ਭੇਟਾਂ ਪੜੀਆਂ ਦੋਃ—

ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਕੇ ਪ੍ਰਸਾਦ ਤੇ ਦੁਰਗਾ ਭਈ ਪ੍ਰਸੰਨ ।
 ਸਪਤ ਦਿਵਸ ਬੀਤਤ ਭਏ ਠੰਡੀ ਕੈ ਸੁਖ ਮੰਨ ।
 ਧਿਃ ੨ ਪੰਨੇ ੨੧ । ਗੁਰ ਬਿਲਾਸ ਇਤ ਤਥਾ—

ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ ਉਕਤ । ਬ੍ਰਾਹਮਣੇ ਨੇ ਦੰਡੀ ਕਾ
 ਪਾਠ ਸੁਣਾਇਆ ਮਾਤਾ ਨਿਕਲੀ ਤੋਂ ਰਾਸ । ੩ । ਅੰਸੂ
 ੧੨ ਪੰਨੇ ੩੯੪ ਮੇ ਭੀ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ।

ਤਥਾ—ਜਬ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀਕਾ ਭੰਡਾਰਾ
 ਤਿਨੋ ਕੇ ਭਾਣੇ ਅਨੁਸਾਰ ਬੰਦ ਰਹਾ ਕੁਛ ਦਿਨ
 ਸੰਗਤ ਭੁਖੀ ਰਹੀ ਤੋਂ ਤਿਸ ਗੁਰੂ ਕੇ ਸਿਦਕੀ ਤਥਾ
 ਈਸਰ ਭਗਤ ਨੇ ਦੋਃ—

ਨਗਰ ਬਠਿੰਡੇ ਬਾਸ ਹਮਾਰਾ ।
 ਲੋਨ ਲਾਭ ਕੋ ਇਤ ਪਰ ਧਾਰਾ ।

ਤਥਾ—ਪੰਚ ਦਿਵਸ ਲਗ ਤੈਸੇ ਕੀਨੋ । ਅੰਨ ਪੰਚ
ਸੈ ਮਣ ਤਿਹ ਦੀਨੋ । ਲੰਗਰ ਵਾਸਤੇ ਚੋਃ—

ਦਿਜ ਜੂ ਮੋਲ ਅੰਨ ਕੋ ਲੀਜੈ ।

ਪੁਰਹੁ ਕਾਮਨਾ ਸਦਨ ਸਿਧੀਜੈ ।

ਥਰਿਓ ਹੁਤੋ ਤਬ ਤੁਮਨੇ ਦਯੋ ।

ਸਭ ਸੰਗਤ ਨੇ ਅਚਵਨ ਕਇਉ ।

ਸੁਨ ਦਿਜ ਹਾਥ ਜੋਰਕੈ ਵੇਲਾ ।

ਪ੍ਰਭ ਜੀ ਮੈ ਨਾ ਲੇਹੁ ਕਛੁ ਮੋਲਾ ।

ਗੰਗਾ ਦਾਮ ਨਿਮਰ ਹੋਇ ਭਨਿਉ ।

ਮੈ ਮਨ ਤੇ ਰਾਵਰ ਸਿਖ ਬਨਿਯੋ ॥

[ਰਾਸ ੨ ਅੰਸੂ ੪੯ । ੫੦ । ਪੰਨੇ ੩੨੭]

ਤਥਾ—ਸਿੰਘੇ ਪ੍ਰਹਤ ਨੇ ਤੁਰਕਾਂ ਦੇ ਘੇਰੇ ਵਿਚੋਂ
ਬੀਬੀ ਨੂ ਲਿਆਂਦਾ ਮੁਗਲ ਭੇਸ ਕਰਕੇ ।

ਚੋਃ—ਬੀਬੀ ਬੀਰੋ ਕੇ ਪਗ ਭੂਖਨ ਛਨਕੇ ।

ਦਲਤ ਬੇਗ ਤੇ ਮਿਲ ਮਿਲ ਠਨਕੇ ।

ਤਿਨਕੋ ਸਬਦ ਮੁਗਲਨ ਕੋ ਸੁਨਕੇ ।

ਰੋਟਾ ਕਰਿਉ ਉਚ ਬਚ ਭਨਕੇ ।

ਸਿੰਘੇ ਕਹਿਆ ਪਿਓ ਕਿਆ ਬਾਬਕ ।

ਨਿਜ ਤੁਰੰਗ ਕੋ ਹਤ ਕਰ ਚਾਬਕ ।

ਮੋਰੋ ਅਹੈ ਦੁਬੇਲਾ ਘੋਰਾ ।

ਆਵਤ ਦੁਸ਼ਟ ਚਲਿਉ ਮਮ ਓਰਾ ।
 ਤਬ ਬਾਬਕ ਨੇ ਡੰਭ ਪਲੀਤਾ ।
 ਹਤਿਯੋ ਦੁਸ਼ਟ ਕੋ ਹੋਇ ਨਿਰ ਭੀਤਾ ।

[ਰਾਸ ੬ ॥ ਅੰਸੂ ੮]

ਤਥਾ ਪਾਧੜੀ ਛੇਦ:—ਬਲਿ ਬਿੱਪਰ ਗੁਰ ਪ੍ਰੋਧਾ
 ਸੁਭੱਟ । ਤਬ ਭਯੋ ਸਮੁਖ ਮਾਰੇ ਉਲੱਟ । ਵਡ ਗੁਰ
 ਪਰਤਾਪ ਜਿਸ ਲਗੈ ਜਾਇ । ਤਨ ਤੁਰਕ ਫੋਰ ਪਾਰੇ
 ਪਰਾਇ । ਇਮ ਤੁਰਕ ਸੈਨਪਤਿ ਲੀਨ ਮਾਰ । ਨਹਿ
 ਟਰਿਉ ਆਪ ਸਿੰਘਾ ਜੁਝਾਰ ॥ ਰਾਸ ੬ ॥ ਅੰਸੂ ੧੦॥
 ਤਥਾ ਚੋ:—ਜਾਤੀ ਮਲਕ ਬਿੱਪਰ ਵਡ ਜੋਧਾ ।

ਸੋਢੀ ਵੇਸ ਸਭਨ ਕੋ ਪ੍ਰੋਧਾ ।

ਇਸ ਨੇ ਭੀ ਬਹੁਤ ਜੰਗ ਕੀਆ ਹੈ ॥ ਰਾਸ ੬ ॥
 ਅੰਸੂ ॥ ੧੨ ॥

ਤਥਾ—ਮਤੀਦਾਸ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਸਾਰਸੁਤ ਛਿੱਬਰ ਗੁਰੂ
 ਨੌਮੇ ਪਾਤਸਾਹਿਬ ਨਾਲ ਦਿੱਲੀ ਆਰੇ ਨਾਲ ਚੀਰਾ
 ਗਿਆ ਪ੍ਰੰਤੂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਸੰਗ ਨਹੀ ਛੋਡਿਆ ਹੋਰ
 ਸਿਖ ਭਾਜ ਗਏ ਸਨ । ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਟੀਕਾ ਮੇ
 ਜਹਾਂ ਨੌਮੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ ਸਲੋਕ ਗੁਨ ਗੋਬਿੰਦ ਪ੍ਰਾਰੰਭ
 ਹੋਤੇ ਹੈਂ ਤਹਾਂ ਲਿਖੀ ਹੈ ਤਥਾ ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ । ਰਾਸ ।
 ੧੨ ॥ ਅੰਸੂ ॥ ੫੫ ॥ ਮੇ ਦੇਖੋ ! ॥ ਇਤਿ ॥

ਤਥਾ—ਸੰਃ ੧੮ ਪੰਤ ਵਿਚ ਮਟੂ ਨਗਰ ਨਿਵਾਸੀ
ਭਾਈ ਜਸਪਤਿਰਾਮ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਜੋ ੨੦੦ ਸਿੰਘ
ਵਾਰ ਮੇ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ ਤਿਨ ਕੋ ਚੋਰੀਉਂ ਤੁਰਕਾਂ ਸੇ
ਅਠੀਂ ਪਹਰੀ ਅੰਨ ਦੇਤਾ ਰਹਾ । ਜਿਨ੍ਹੋਨੇ ੧੬੦੦੦
ਲੜਕੀਆਂ ਛੁਡਵਾਇ ਕੇ ਲਿਆਂਦੀਆਂ ਯਹ ਸਾਕਾ ਭੀ
ਪ੍ਰਸਿਧ ਹੈ । ਪ੍ਰੰਤੂ ਏਕ ਨਵੀਨਾ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਬਣਾਯਾ
ਹੈ ਉਸਮੇ ਸੋ ਪ੍ਰਕਰਣ ਨਿਕਾਲ ਦੀਆ ਹੈ ॥

ਤਥਾ ਗੁਰਬਿਲਾਸੋਕਤਃ—

ਚੋਃ—ਤੀਨ ਬਰਸ ਕਾ ਸੁਤ ਜਬ ਚੀਨੋ ।

ਮਾਤ ਗੰਗ ਅਸ ਉਦਮ ਕੀਨੋ ।

ਗੁਰੁ ਅਰਜਨ ਕੋ ਕਹਾ ਸੁਨਾਈ ।

ਬ੍ਰਹਮ ਭੋਜ ਕਰੀਏ ਸੁਖ ਪਾਈ ।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਕਹਾ ਦੇਰ ਨਹੀ ਲਾਵੇ ।

ਭੋਜ ਦਰਵ ਬਹੁ ਬਸਤੁ ਮੰਗਾਵੇ ।

ਤਬੈ ਮਾਤ ਬਹੁ ਬਸਤੁ ਮੰਗਾਈ ।

ਦੀਏ ਕੜਾਹੇ ਅਨਕ ਚੜਾਈ ।

ਦੋਃ—ਭਾਂਤ ਭਾਂਤ ਪਕਵਾਨ ਸਭ ਭਏ ਤਿਆਰ
ਜਬ ਆਇ । ਤਬ ਨਿਵਤੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਸਗਲ ਮਨ ਮੈ
ਆਨੰਦ ਪਾਇ ।

ਚੋਃ—ਹੋਇ ਤ੍ਰਿਪਤਿ ਉਠੇ ਦਿਜਰਾਈ ।

ਭਾਂਤ ਭਾਤ ਕੀ ਦਛਣਾ ਪਾਈ ।

[ਧਿਃ ੨ ॥ ਪੰਨੇ ੨੦]

ਤਥਾਂ—ਪੰਡਿਤ ਹਰਿ ਗੁਪਾਲ ਜੀ ਨੇ ਪੁਰਾਣਾ ਦੀ
ਕਥਾ ਸੁਣਾਈ । ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਪੰਜ ਸੈ
ਰੁਪਇਆ ਦੇਕਰ ਹੋਰ ਪੋਥੀਆਂ ਵਾਸਤੇ ਕਾਸ਼ੀ ਨੂੰ
ਭੇਜਾ ਭਾਵ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ ਦੁਆਰੇ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰਾਂ ਦੀ
ਕਥਾ ਭੀ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਕਰਤੇ ਰਹਤੇ ਥੇ ॥ ਧਿਃ ੬ ॥ ਪੰਨੇ
੧੧੪ ॥ ਤਥਾ ਛੀਮੇ ਪਾਤਸਾਹਿਬ ਨੇ ਸ੍ਰੀਮਦ ਭਾਗਵਤ
ਕਾ ਸਪਤਾਹ ਸੁਣਨਾ ਚੋਃ—

ਜਨਮ ਅਸ਼ਟਮੀ ਦਿਨ ਜਬ ਆਯੋ ।

ਮੰਗਲ ਦਰਵ ਗੁਰੂ ਮੰਗਵਾਯੋ ।

ਕਥਾ ਭਾਗਵਤ ਪੂਰੀ ਭਈ ।

ਸਭ ਸੰਗਤ ਮਨ ਆਨੰਦ ਲਈ ।

ਦੀਵਾਨ ਮੱਧ ਸੋਹਤ ਗੁਰ ਕੈਸੇ ।

ਦੇਵਨ ਮੱਧ ਹਰੀ ਹੋਇ ਜੈਸੇ ।

ਪੰਡਿਤ ਭੋਗ ਕਥਾ ਕਾ ਪਾਯੋ ।

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਬਹੁ ਦਰਵ ਚੜ੍ਹਾਯੋ ॥

ਨਿਤਾ ਨੰਦ ਪੰਡਤ । ਧਿਃ ੧੫ । ਪੰਨੇ ੩੪੬ ।
੩੪੭ । ਗੁਰ ਬਿਲਾਸ ਇਤਿ । ਨਿਤਾ ਨੰਦ ਬ੍ਰਾਹਮਣ
ਦਾ ਪ੍ਰਸੰਗ ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਰਾਸ । ੬ । ਅੰਸੂ ਪੜ ਮੇ

ਭੀ ਦੇਖੋ ।

ਤਥਾ—ਸੌ ਸਾਖੀ ਮੇ ਗੁਰੂ ਦਸਮ ਜੀ ਨੇ ਬਰ ਦੇਣਾ—
(ਸਾਰਸੁਤ ਖਾਲਸੇਕੀ ਜੁਗਤ ਰਹੇ ਕਾਹੂ ਭੇਸ । ਖਾਲਸੇ
ਕੇ ਦਰਵੇਸ਼ । ਤੁਮਰਾ ਹੋ ਵੇਸ । ਸੰਭਲ ਪੁਰ ਵੇਸ ।
ਬਿਸ਼ਨ ਜਸ । ਕੁਲ ਤੁਮਾਰੀ ਪ੍ਰਜਾ ਕੀ ਰੱਖਵਾਰੀ ।
ਨਿਹ ਕਲੰਕ ਹੋਵੈ । ਕੁਲ ਸਨਾਤ ਸੋਹੈ ।) ਸਾਖੀ ੫੯ ।
ਪਰੋਹਤ ਦੇ ਪ੍ਰਥਾਇ ਤਥਾ—

ਇਹੁ ਉਨਾਹਟਵੀਂ ਸਾਖੀ ਦਾ ਪ੍ਰਸੰਗ ਭਾਈ
ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਆਪਨੀ ਪਵਿਤਰ ਕਲਮ ਸੇ
ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਰੁਤ । ੫ । ਅੰਸੂ ੯ । ਮੇ ਭੀ ਲਿਖ
ਦੀਆ ਹੈ

ਤਥਾ—ਸੌ ਸਾਖੀ ਮੇ ਵਿਰਜਲਾਲ ਪਾਂਡਾ । ਨਿਹਾਲ
ਚੰਦ ਵਿਧੀ ਚੰਦ ਖਾਨ ਚੰਦ ਸੁਖਦੇਵ ਪੰਡਤ । ਇਹੁ
ਗੁਰੂ ਘਰਕੇ ਪਰੇਮੀ ਪੰਡਤੋਂ ਕਾ ਪ੍ਰਸੰਗ ਸਾਖੀ ੮੯
ਤਥਾ ਇਸ ਨਵਾਸੀ ਸਾਖੀ ਦਾ ਪ੍ਰਸੰਗ ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼
ਰੁਤ । ੫ । ਅੰਸੂ ! ੨੬ । ੨੭ । ਮੇ ਭੀ ਦੇਖੋ ਤਥਾ—

ਸੌ ਸਾਖੀ । ਸਭ ਸਾਧਨ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਓ ਦੁਸ਼ਟ ਨ
ਦੀਜੈ ਇਹ । ਫਲੈ ਸਿਖ ਪਰਤੀਤ ਤੇ ਬਿੱਪਰ ਸਾਧ
ਕੀ ਸੇਵ । ਸਾਖੀ ੯੦ । ਇਹੁ ਨਵੇ ਸਾਖੀ ਦਾ ਪ੍ਰਸੰਗ
ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਰੁਤ । ੫ । ਅੰਸੂ । ੨੬ । ੨੭ । ੨੮

ਮੇ ਭੀ ਲਿਖਾ ਹੈ । ਵਿਸਥਾਰ ਭੈਸੇ ਬਹੁਤ ਛੰਦ ਲਿਖੇ
ਨਹੀ ।

ਸ਼੍ਰੀਕਾ—ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਤੇ ਗੁਰੂਜੀ ਕੇ ਪਾਸ ਤੇ ਭਜ ਗਏ
ਥੇ ਦੇਵੀ ਕੇ ਹੋਮ ਵਕਤ । ਹਮ ਪੂਛਤੇ ਹੈਂ ਕਹਾਂ ਲਿਖਾ ਹੈ।

ਉਤਰ—ਕਲਗੀ ਧਰ ਹੁਲਾਸ ਪੰਨੇ ੬੧ ਤਥਾ—
ਨਵੀਨ ਟਰੈਕਟ ਜੋ ਹਮਾਰੇ ਸਿਖਾਂ ਨੇ ਬਨਾਏ ਹੈਂ
ਤਿਨੋ ਮੇ ਲਿਖਾ ਹੈ ।

ਉਤਰ—ਸਿਖ ਕਿਆ ਠਹਰ ਗਏ ਥੇ । ਅਤੇ ਜੋ
ਬਿਪ੍ਰ ਭਾਗ ਗਏ ਯਹ ਝੂਠਾ ਪ੍ਰਲਾਪ ਹੈ । ਜੈਸੇ ਸੋ
ਸਾਖੀ ਮੇ ਤੋ ਐਸੇ ਕਹਾ ਹੈ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ ਕੇਸਵ ਜੀ ਨੇ।
ਤਹਾਂ । (ਕੇਸਵ ਕਹਿਯੋ ਗੁਰੂ ਦੀਓ ਭੇਟ ਮੇਰੇ । ਹੋਇ
ਗਾ ਤੁਮਾਰਾ ਓਟ ।) ਤਬ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੈ ਕਹਨਾ । (ਹਮ
ਛੱਤ੍ਰੀ ਤੁਮ ਸਾਰ ਸੁਤਈਆ । ਹਮ ਸੁਤ ਤੁਮਰੇ ਤੁਮ ਹੋ
ਜਨਈਆ । ਕਹਿਉ ਬਿਪਰ ਤੁਮ ਹਮਰੇ ਅੰਗ ।
ਜਾਨਤ ਹੋ ਤੁਮ ਧਰਕੇ ਰੰਗ । ਦੇਵਿ ਅਰਾਧਨ ਉਦਮ
ਧਾਰਾ । ਧੰਨ ਧੰਨ ਤੂੰ ਗੁਰੂ ਵੰਸ ਨਿਸਤਾਰਾ ।)

ਭਾਵ ਈਹਾਂ ਤੋ ਕੇਸਵ ਜੀ ਨੇ ਆਪਨਾ ਸੀਸ
ਕੁਰਵਾਨੀ ਹਿਤ ਕਹਾ ਹੈ । ਅਤੇ ਜਬ ਦੇਵੀ ਪ੍ਰਗਟ
ਕਰਕੇ ਗੁਰੂ ਦਸਮ ਆਏ ਹੈਂ । ਤਬ:—

(ਆਇਆ ਭੋਰਵਾ ਦਿਨ ਦਿਜ ਕੇਸਵ ।

ਹਾਥ ਜੋਰ ਬੋਲੇ ਸਭਕੇ ਸਭ ।
 ਦੇਵਿ ਕ੍ਰਿਪਾ ਮਮ ਤੁਮ ਪ੍ਰਸਾਦਾ ।
 ਦੀਓ ਮੰਤ੍ਰ ਕੁਲ ਗੁਰ ਮੋਹਿ ਆਦਾ ।
 ਸਵਾ ਲਾਖ ਦੇਉਂਗਾ ਧਨਾ ।
 ਏਹ ਕਹ ਮੇਲਿਉ ਅੰਗਨ ਘਨਾ ।)

ਸਾਖੀ॥ ੧੭ ॥ ਇਹੁ ੧੭ ਸਾਖੀ ਦਾ ਪ੍ਰਸੰਗ
 ਸੂਰਜਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਰੁਤ॥ ੩ ॥ ਅੰਸੂ ੩੯ ਮੇ ਭੀ ਸਪਸ਼੍ਰ ਹੈ ।
 ਯਾਂਤੇ ਜੋ ਨਵੀਨ ਉਕਤੀਆਂ ਹੈਂ ਉਨਮੱਤ ਪ੍ਰਲਾਪ ਹੈ
 ਅਗਰ ਇਨ ਐਸੇ ਹਮਦੁ ਤਥਾ ਸਿਦਕ ਹੱਦ
 ਬ੍ਰਾਹਮਣੋਂ ਕੀ ਪੰਥ ਪਰ ਪਰਉਪਕਾਰਤਾ ਨਾ ਮਾਨੈ ਤੋ
 ਯਹ ਦੋਸ਼ ਹੋਗਾ:—

ਜਥਾ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਪਉੜੀ:—ਨਾਤਿਸ
 ਭਾਰੇ ਪਰਬਤਾ ਅਸਮਾਨ ਖਹੰਦੇ । ਨਾ ਤਿਸ ਭਾਰੇ
 ਕੋਟ ਗੜ੍ਹ ਘਰ ਬਾਰ ਦਿਸੰਦੇ । ਨਾ ਤਿਸ ਭਾਰੇ ਸਾਇਰਾ
 ਨਦਵਾਹ ਵਹੰਦੇ । ਨਾ ਤਿਸ ਭਾਰੇ ਤਰਵਰਾ ਫਲ
 ਸੁਫਲ ਫਲੰਦੇ । ਨਾ ਤਿਸ ਭਾਰੇ ਜੀਅ ਜੰਤ ਅਨਗਣਤ
 ਫਿਰੰਦੇ । ਭਾਰੇ ਭੁਈਂ ਅਕਿਰਤਘਣ ਮੰਦੀ ਹੂੰ ਮੰਦੇ ॥
 ਵਾਰ ॥ ੩੫ ॥ ਪੈਃ ੮ ॥

ਤਥਾ—ਮਦ ਵਿਚ ਰਿੱਧਾ ਪਾਇਕੈ ਕੁੱਤੇ ਦਾ ਮਾਸ ।
 ਥਰਿਆ ਮਾਣਸ ਖੋਪਰੀ ਤਿਸ ਮੰਦੀ ਵਾਸ । ਰੱਤੂ

ਭਰਿਆ ਕੱਪੜਾ ਕਰ ਰੱਜਨ ਤਾਸ । ਢੱਕ ਲੈ ਚੱਲੀ
ਚੂਹੜੀ ਕਰ ਭੋਗ ਬਿਲਾਸ । ਆਖ ਸੁਣਾਏ ਪੁੱਛਿਆ
ਲਾਹੈ ਵਿਸਵਾਸ । ਨਦਰੀ ਪਵੈ ਅਕਿਰਤਘਣ ਮਤ
ਹੋਇ ਵਿਣਾਸ ॥ ਵਾਰ ॥ ੩੫ ॥ ਪੌਃ ੯ ॥

ਹੋਸ਼ ਕਰ ! ਅਤੇ ਕੋਈ ਬੇਸਮਝ ਲੋਕ ਐਸੇ ਭੀ
ਅਪਲਾਪ ਕਰਤੇਹੈਂ ਕਿ ਬ੍ਰਾਹਮਣਾਦਾ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ
ਮੇਂ ਕੋਈ ਹੱਕ ਹੀ ਨਹੀਂ । ਅਤੇ ਪਾਠ ਕਰਨੇ ਕਾ ਕੋਈ
ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ । ਸੋ ਕਪੋਲ ਕਲਪਣਾ ਹੀ ਹੈ ।
ਪ੍ਰਿਥਮ ਤੋ ਪੂਰਬੋਕਤ ਵਚਨੋਂ ਮੇਂ ਧਿਆਨ ਦੀਜੀਏ
ਤਥਾ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਮੇਂ ਜਿਤਨੀ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਭਗਤੋਂ
ਕੀ ਬਾਣੀ ਹੈ ਇਤਨੀ ਔਰ ਜਾਤੀ ਕੇ ਭਗਤੋਂ ਕੀ
ਨਹੀਂ ਸੋ ਤਿਨਕੇ ਨਾਮ ਸੁਨ । ‘ਸ੍ਰੀ ਜੈਦੇਵ’ ‘ਸ੍ਰੀ
ਤਿਲੋਚਣ’ ‘ਸ੍ਰੀ ਬੇਣੀ’ ‘ਸ੍ਰੀ ਭੀਖਨ’ ਤਥਾ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਾ
ਨੰਦਾਦਿਕ ਬ੍ਰਾਹਮਣੋਂ ਕੀ ਤਥਾ ੧੭ ਭਟ ਜੋ ਬੇਦੋਂ ਨੇ
ਬ੍ਰਾਹਮਣੋਂ ਕੇ ਰੂਪ ਧਾਰ ਕਰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਉਸਤਤਿ
ਕਰੀ ਹੈ । ਸੋ ਤਿਨਕੇ ਨਾਮ ਯਹ ਹੈਂ:—

ਚੌਃ-ਸਾਮ ਵੇਦ ਦੇਹ ਚਾਰ ਬਨਾਏ ।

ਮਥਰਾ ਹਰਵੰਸ ਜਾਲਪ ਬਲ ਪਾਏ ।

ਰਿਗਵੇਦ ਸ੍ਰਿਦ੍ ਤਨੁ ਧਾਰੇ ।

ਕੱਲ੍ਹ ਕਲ ਸਹਾਰ ਜਲ੍ਹਣ ਨਲ ਚਾਰੇ ।

ਟੱਲੁ ਸਲੁ ਜੱਲੁ ਭਲਕਾਏ ।
 ਯਜੁਰ ਵੇਦ ਬਪੁ ਚਾਰ ਬਣਾਏ ।
 ਕੀਰਤ ਗਯੰਦ ਦਾਸ ਸਦ ਗੰਗਾ ।
 ਅਥਰਵ ਵੇਦ ਚਾਰੋ ਦੇਹ ਅੰਗਾ ।
 ਭਿਖੇ ਕਵ ਜੋ ਦੇਹ ਧਰਾਈ ।
 ਸਭ ਤੇ ਅਧਿਕ ਭਯੋ ਸੁਖਦਾਈ ।

ਵਿਸਥਾਰ ਦੇਖੋ ਗੁਰਬਿਲਾਸ ਧਿਃ ੪ ॥ ਪੰਨੇ ੭੩
 ਇਨ ਬ੍ਰਾਹਮਣੋ ਕੀ ਪਵਿਤ੍ਰ ਬਾਣੀ ਗੁਰਬਾਣੀ ਹੈ ।
 ਇਸ ਗੀਤਸੈ ਜੋ ਪੁਰਸ਼ ਬ੍ਰਾਹਮਣਮਾਤ੍ਰ ਕੋ ਹੀ ਦਰਵਾਰ
 ਸਾਹਿਬ ਕੀ ਅਨਧਿਕਾਰਤਾ ਯਹ ਕਰ ਕੁਤਰਕ ਕਰਤੇ
 ਹੈਂ ਸੋ ਦਰਵਾਰ ਸਾਹਿਬ ਕੋ ਹੀ ਬਿਰੋਧੀ ਹੈਂ ਸੋ ਸਿਖ
 ਨਹੀਂ । ਕਿਉਂਕਿ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਬ੍ਰਾਹਮਣੋਂ ਕੀ ਬਾਣੀ ਗੁਰ
 ਬਾਣੀ ਸੇ ਅਭੇਦ ਹੈ । ਜੋ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਕੋ ਅੰਦਰ
 ਬਾਣੀ ਹੈ ਸੋ ਗੁਰੂ ਹੈ । ਯਾਂਤੇ ਇਤਯਾਦਕ ਬ੍ਰਾਹਮਣ
 ਬਹੁਤ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਪੂਜਯ ਲਿਖੇ ਹੈਂ ਜੈਸੇ ਸਹਸਕ੍ਰਿਤੀ
 ਮੇ ਪੰਜਵੇਂ ਸਾਹਿਬ ਕਾ ਵਾਕਯ ਹੈ । ਬ੍ਰਾਹਮਣਹ ਸੰਗਿ
 ਉਧਰਣੇ ॥ ਬ੍ਰਹਮ ਕਰਮ ਜਿ ਪੂਰਣਹ ॥ ਸਲੋਕ ੬੫
 ਯਾਂਤੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣੈਕੋ ਭੀ ਵੇਦਾਯਯਨਾਦਿਕ ਕਰਮੋਂ ਪਰ
 ਤਤਪਰ ਹੋਨਾ ਜਰੂਰੀ ਹੈ । ਐ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੇ ਪੁਸ਼੍ਟਕਾਂ
 ਦੇ ਤੱਤ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕਰਕੇ ਦਰਵਾਰ ਸਾਹਿਬ ਕੋ ਭੀ

ਆਪਨਾ ਹੀ ਇਸ਼ਟ ਸਮਝਣ । ਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ
 ਸਰਵਸ੍ਵ ਸਾਧੂ ਧ੍ਰਮਣ ਗਉ ਵੇਦਾਦਿਕ ਰਖਯਾ ਮੇ
 ਕੁਰਬਾਨ ਹੋਗਿਆ । ਯਹ ਪ੍ਰਸਿਧ ਹੀ ਹੈ । ਤਥਾ ਹੋਰ
 ਅੰਧੇਰ ! ਮੈਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਕਲ ਦੇ ਗਲ ਵਿਚ ਅੰਗੂਠਾ
 ਦੇਨ ਵਾਲਿਆਂ ਅਤੇ ਮੂਰਖਤਾ ਮੇ ਨਿਮਗਨ ਹੋਇਆਂ
 ਹੋਇਆਂ ਨੂੰ ਪੁਛਦਾ ਹਾਂ । ਜਦੋਂ ਤਾਂ ਚੂਹੜੇ ਚੁਮਾਰ
 ਤਥਾ ਤਿਨਕੀਆ ਅਰਧੀਰੀਆਂ ਨੂੰ ਨਾਲ ਮਲੋਣ ਦੀ
 ਇਛਾ ਹੋਤੀ ਹੈ ਤਬ ਤੋ ਪ੍ਰਭਾਤੀ ਕਬੀਰ ਜੀ:-

ਅਵਲਿ ਅਲਹ ਨੂਰੁ ਉਪਾਇਆ ਕੁਦਰਤਿ ਕੇ
 ਸਭ ਬੰਦੇ । ਏਕ ਨੂਰ ਤੇ ਸਭ ਜਗ ਉਪਜਿਆ ਕਉਨ
 ਭਲੇ ਕੋ ਮੰਦੇ ॥ ਸ਼ਬਦ ॥ ੩ ॥ ਐਸੇ ਅਨੇਕ ਸ਼ਬਦਾਂ
 ਕੇ ਤਤ ਨੂੰ ਨਾ ਜਾਣਕੇ ਅਨਰਥ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਹੋਣਾ ।
 ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਸਾਧੂ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਕੀ ਸੇਵਾ ਪੂਜਾ ਕਾ
 ਵਿਧਾਯਕ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਵਚਨ ਮਿਲਨਾ । ਤਬ ਨੂਰ
 ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਣਾ ਅਤੇ ਪੰਮੇ ਚੋਰ ਡਾਕੂ ਠਗ
 ਆਦਿਕ ਖੋਟੇ ਵਚਨ ਕਹਕੇ ਨਿੰਦਾ ਕਰਨੀ ਕਰੋਣੀ ।
 ਯਾਂਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੁਧਾਰੀਆਂ ਦਾ ਸੁਧਾਰ ਕਰਨੇ ਕੋ “ਸ੍ਰੀ
 ਚੰਡਕਾ” ਐਰ “ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਵਸਮੇਸ ਪਾਤਸ਼ਾਹੁ” ਹੀ
 ਸਮਰੱਥ ਹਨ ਮਸੰਦਾਂ ਵਾਂਗ । ਅਤੇ ਹਮਾਰੇ ਜਿਮੀਦਾਰ
 ਆਦਿਕ ਹਿੰਦੂ ਸਿਖੇ ਭਰਾਵੇ ਇਨ੍ਹਸੇ ਬਚ ਕਰ ਰਹਨਾ

ਯਹ ਏਕ ਨਵਾਂ ਟੋਲਾ ਥੋੜਾ ਕਾਲ ਹੀ ਰਹਿਨੇ ਵਾਲਾ
ਗੁਰੂ ਸੇ ਬਿਰੁੱਧ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ।

ਪੂਜਾ ਦਾ ਧਾਨ ਸ਼ਸਤ੍ਰਧਾਰੀ ਕੋ ਨਿਸ਼ਿੱਧ ਹੈ

ਸ਼ੋਕਾ—ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਤਾਂ ਸਿੰਘਾਂ ਪਿਆਰਿਆਂ ਨੂੰ
ਹੀ ਦਾਨ ਦੇਣਾ ਅਤੇ ਪੂਜਨਾ ਲਿਖਾ ਹੈ ॥ ਕਹਾਂ ॥

ਉੱਤਰ ਸਵਈਏ ਸ੍ਰੀਮੁਖ ਵਾਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ੧੦੮
ਜੋ ਕੁਛ ਲੇਖ ਲਿਖਿਉ ਬਿਧਿਨਾ ਸੋਈ ਪਾਯਤੋ
ਮਿਸਰ ਜੂ ਸੋਕ ਨਿਵਾਰੋ । ਮੇਰੇ ਕੁਛ ਅਪਰਾਧ ਨਹੀ
ਗਯੋ ਜਾਦ ਤੇ ਭੂਲ ਨ ਕੋਪ ਚਿਤਾਰੋ । ਬਾਰੋ ਨਿਹਾਲੀ
ਪਠੈ ਦੈ ਹੈ ਆਜ ਭਲੇ ਤੁਮ ਕੋ ਨਿਹਚੇ ਜੀਅ ਧਾਰੋ ।
ਛਤਰੀ ਸਭੈ ਭ੍ਰਿਤ ਬਿਪਨ ਕੇ ਇਨ ਹੂੰ ਪੈ ਕਟਾਛ
ਕ੍ਰਿਪਾ ਕੈ ਨਿਹਾਰੋ ॥

ਜੁਧ ਜਿਤੇ ਇਨ ਹੀ ਕੇ ਪ੍ਰਸਾਦ ਇਨ ਹੀ ਕੇ
ਪ੍ਰਸਾਦ ਸੁਦਾਨ ਕਰੇ । ਅਘ ਓਘ ਟਰੇ ਇਨ ਹੀ ਕੇ
ਪ੍ਰਸਾਦ ਕ੍ਰਿਪਾ ਇਨ ਕੀ ਪੁਨ ਧਾਮ ਭਰੇ । ਇਨ ਹੀ
ਕੇ ਪ੍ਰਸਾਦ ਸੁਬਿਦਯਾ ਭਏ ਇਨ ਹੀ ਕੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਸਭ
ਸਤਰ ਮਰੇ । ਇਨ ਹੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕੇ ਸਜੇ ਹਮ ਹੈ ਨਹੀ
ਮੇ ਸੇ ਗ੍ਰੀਬ ਕਰੋਰ ਪਰੇ ॥

ਸੇਵ ਕਰੀ ਇਨ ਹੂੰ ਕੀ ਭਾਵਤ ਐਰ ਕੀ ਸੇਵ

ਸੁਹਾਤ ਨ ਜੀਕੋ । ਦਾਨ ਦਯੋ ਇਨ ਹੀ ਕੋ ਭਲੋ ਅਰ
ਆਨਕੋ ਦਾਨ ਨ ਲਾਗਤ ਨੀਕੋ । ਆਗੈ ਫਲੈ ਇਨ ਹੂ
ਕੋ ਦਯੋ ਜਗ ਮੈ ਜਸ ਐਰ ਦਯੋ ਸਭ ਫੀਕੋ । ਮੋ ਗ੍ਰਹ
ਮੈ ਤਨ ਤੇ ਮਨ ਤੇ ਸਿਰ ਲਉ ਧਨ ਹੈ ਸਭ ਹੀ ਇਨ
ਹੀ ਕੋ ॥

ਦੋਃ—ਚਟਪਟਾਇ ਚਿਤ ਮੇਂ ਜਰਿਯੋ, ਤਿਣ ਜਿਯੋ
ਕ੍ਰਧਤ ਹੋਇ । ਖੋਜ ਰੋਜ ਕੇ ਹੇਤ ਲਗ, ਦਯੋ ਮਿਸਰ
ਜੂ ਰੋਇ ॥ ਪੀਨੇ ਦਸਮ ਦਰਬਾਰ ੪੦੨ ॥

ਤਥਾਪਿ ਇਨ ਸਵਈਯੋਂ ਕਾ ਅਰਥ ਤੋ ਤਹਾ ਲਿਖਾ
ਨਹੀਂ ਤੁਮਾਰੇ ਕੋ ਕੈਸੇ ਨਿਰਣਾ ਹੈ ਕਿ ਇਨ ਹੀ
ਕਰਕੇ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਕਹਾ ਹੈ । ਅਗਰ ਮਾਨੈ ਤੋ ਤਿਸੀ ਗੁਰੂ
ਕੇ ਵਾਕਾਂ ਨਾਲ ਵਿਰੋਧ ਹੋਵੇਗਾ ।

ਤਥਾ ਸਵੈਯਾ ਸ੍ਰੀਮੁਖ ਭਗਵਾਨੋਵਾਚ—ਤਬਹੀ
ਹਸਿਕੈ ਹਰਿ ਬਾਤ ਕਹੀ ਨੰਦ ਪਰ ਹਮਰੀ ਬਿਨਤੀ
ਸੁਨ ਲਈਯੈ । ਪੂਜਹੁ ਬਿਪਨ ਕੋ ਮੁਖ ਗਉਨ
ਪੂਜਨ ਜਾਇ ਰਹੈ ਤਹ ਜਈਯੈ । ਗਉਨ ਕੋ ਪਯ
ਪੀਜਤ ਹੈ ਗਿਰਗੋ ਚੜ੍ਹ ਏਮਨ ਆਨੰਦ ਪਈਯੈ ।
ਦਾਨ ਦਏ ਤਿਨਕੇ ਜਸ ਹਿਯਾ ਪੁਲੋਕ ਗਏ ਜੁ
ਦਯੋ ਸੋਊ ਖਈਯੈ ॥ ਸ੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾਵਤਾਰ ਛੰਡ ੩੪੧ ॥

ਤਥਾ ਖੜਗ ਸਿੰਘੇਵਾਚ ਸਵੈਯਾ—ਚਤੁਰਾਨਨ !

ਮੇ ਬਤੀਆਂ ਸੁਨ ਲੈ ਦਿਤ ਦੈ ਦੁਇ ਸਰੋਨਨ ਮੈ
ਧਰੀਐ । ਉਪਮਾ ਕੋ ਜਖੈ ਉਮਰੈ ਮਨ ਤੋ ਉਪਮਾ
ਭਗਵਾਨ ਹੀ ਕੀ ਕਰੀਐ । ਪਰੀਏ ਨਹੀ ਆਨ ਕੇ
ਪਾਇਨ ਪੈ ਹਰਿ ਕੇ ਗੁਰ ਕੇ ਦਿਜ ਕੇ ਪਰੀਐ ।
ਜਿਹ ਕੇ ਜੁਗ ਚਾਰ ਮੈ ਨਾਉ ਜਪੈ ਤਿਹ ਸੇ ਲਰੀਏ
ਮਰੀਏ ਤਰੀਐ ॥ ਸ੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾਵਤਾਰ ਛੰ: ੧੬੮੬ ॥

ਤਥਾ ਮਾਰਗ ਲਾਖ ਕੈ ਬਿਪ੍ਰ ਜਵੈ, ਕਹ ਆਏਹਾਂ।
ਤਥਾ ਵਾਰ ਮਗਾਇ ਤਹੀ ਦਿਜ ਕੇ, ਕਹ ਆਏ ਹਾਂ ।
ਅਵਤਾਰ ਮੰਡਨ ਮੇਂ ।

ਤਥਾ—ਅਬ ਬਿਪਨ ਕੇ ਪਗ ਧੋਵਤ ਹੈ ਬਿਜ
ਨਾਬ ਬਿਨਾ ਐਸੀ ਕੋਨ ਕਰੇ, ਕਹ ਆਏ ਹਾਂ ॥
ਛੰ: ੨੩੫੦ ॥

ਤਥਾ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਦਸਮੇਸ ਜੀ ਛਪੈ ਛੰਦ—
ਦਿਜਨ ਦੀਜਿਯਹੁ ਦਾਨ ਦੁਰਜਨ ਕਹ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟ
ਦਖੈਯਹੁ । ਸੁਖੀ ਰਾਖਿਯਹੁ ਸਾਧ ਸਤਰ ਸਿਰ ਖੜਗ
ਬਜੈਯਹੁ ॥ ਚਰਿਤਰ ੨੧ ਛੰ: ੫੮ ॥

ਤਥਾ ਹੋਰ ਬਚਨ ਭੀ ਬਹੁਤ ਹਨ ਜੋ ਸ਼ਸਤ੍ਰ
ਧਾਰੀ ਕੇ ਲੀਏ ਪੂਜਾ ਕਾ ਭੀ ਨਿਸ਼ੇਧ ਕਰਤੇ ਹੈਂ ਸੋ
ਕਹੇਂਗੇ; ਤਿਨਕਾਭੀ ਵਿਰੋਧ ਹੋਵੇਗਾ; ਯਾਂਤੇ ਜਿਸ ਕਾਲ
ਮੇਂ ਯਹ ਸਵਈਏ ਗੁਰੂਜੀਨੇ ਉਚਾਰੇ ਹੈਂ ਤਿਸ ਸਮੇਂ

ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਸਾਜਿਆ ਹੀ ਨਹੀਂ ਥਾ, ਸੋ ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਮੇਂ
ਐਸੀ ਵਜਵਾਥਾ ਕਰੀ ਹੈ । ਸ੍ਰੀ ਦੇਵੀ ਮਾਤਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟ
ਕਰਕੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਜੱਗ ਕਰਨਾ । ਚੈ:-

ਹੁਕਮ ਜੱਗ ਕਰਵੇ ਕੋ ਦਯੋ ।

ਅਨਕ ਅਹਾਰ ਸੁਨਿਘਧ ਸੁ ਭਯੋ ।

ਪੂਪ ਪੂਰਕਾ ਬਹੁ ਪੰਚਾਮ੍ਰਿਤ ।

ਬਿੱਪਰ ਸਾਧ ਬੋਲੇ ਪਠ ਜਿਤਕਿਤ ।

ਮਨ ਭਾਵਤ ਭੋਜਨ ਕੋ ਖਾਯੋ ।

ਅਧਕ ਦਾਨ ਸਭਹਨ ਕੋ ਪਾਯੋ ।

ਪਿਖ ਉਦਾਰਤਾ ਗੁਰ ਉਰ ਕੇਰੀ ।

ਬਿਸਮ ਕੁਮੇਰ ਸੁਮੇਰ ਵਡੇਰੀ ।

ਜੇ ਰੁਖ ਲਖ ਕਰ ਇਤ ਕੋ ਧਰੈ ।

ਹਮ ਕੋ ਲੂਟ ਵਾਟਵੇ ਕਰੈ ।

ਤਥਾ ਕੇਸਵ ਜੀ ਨੇ ਆਕਰ ਕਹਾ-

ਚੈ:- ਪਿਥਮ ਬਿਪਰ ਸਿਖ ਸਾਧ ਜਿਵਾਏ ।

ਪਾਛੇ ਤੇ ਮੁੜ ਬੋਲ ਪਠਾਏ ।

ਸਹ ਨ ਜਾਇ ਬਿਪਰੀਤ ਵਡੇਰੀ ।

ਹੁਤੋ ਮੁੱਖ ਸੁਧ ਨਹ ਤਿਸ ਕੇਰੀ ।

ਕਰਮ ਜਿ ਉਤਮ ਜਗਤ ਮਝਾਰੀ ।

ਸਰਬ ਵਿਖੈ ਮੈਂ ਰਹਤ ਅਗਾਰੀ ।

[ਵਿਸਤਾਰ ਦੇਖੋ ਰੂਤ ੩ । ਅੰਸੂ ੧੨]

ਤਬ ਤਿਸ ਕੇ ਪ੍ਰਥਾਇ ਸਵਈਏ ਉਚਾਰੇ ਹੈਂ
ਚਟਪਟਾਇ ਏਹ ਦੋਹਾ ਆਗੇ ਰਖਕੇ ਅਰਥ ਕਰਨਾ
ਤੇ ਈਹਾਂ ਇਨਹੀਂ ਸ਼ਬਦ ਕਰਕੇ ਤੇ ਸਾਧੂ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਹੈਂ
ਭੋਜਨ ਛਕਨੇ ਵਾਲੇ। ਅਗਰ ਯਹ ਵਜਵਛਾ ਨਾ ਮਾਨੇਂ
ਤੇ ਪੂਰਬ ਕਹੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣੇਂ ਕੋ ਦਾਨ ਦੇਨਾ ਉਨ ਵਾਕਯੋਂ
ਸੇ ਵਿਰੋਧ ਹੋਵੇਗਾ ।

ਤਥਾ ਸ੍ਰੀਮੁਖ ਵਾਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ੧੦ ਪਉੜੀ—
ਦਾਨ ਦੇਤ ਸਾ ਪਾਨ ਪਾਵਨੰ ਧ੍ਰੁਮ ਦਿਜ ਬਰਪੂਜਨੰ ।
ਭੂਮ ਕੰਚਨ ਬਸਨ ਭੂਖਨ ਅੰਨ ਭੀਖਕ ਭੋਜਨੰ ।
ਗ੍ਰਿਹ ਨਾਰਿ ਦਾਸਨ ਦਾਸ ਪੁਰ ਗੋ ਬਤਸ ਛੇਤਰ
ਦਾਨ ਹੇ । ਦੇਤ ਭਿਛਕਨ ਬਿਬਿਧ ਬਿਧ ਸੁਭ ਦਰਬ
ਦਛਨਾ ਧਾਨ ਹੇ । ਕਰ ਰਛਿਆ ਦੀਨ ਪਰਜਨ
ਨਗਰ ਬਾਸਨ ਧੁਜਾ ਹੇ । ਦਲਤ ਮੁਸਟਨ ਬਾਹੁ ਇਕ੍ਰਮ
ਕ੍ਰਿਪਾਨ ਪਾਨਨ ਭੁਜਾ ਹੇ । ਸਰਬਲੋਹ ਧਿਃ ੫ ॥
ਪੰਃ ੨੮੬ ਛੰਃ ੧੧੪ ॥

ਤਥਾ ਸਸਤ੍ਰ ਧਾਰੀ ਵਾਸਤੇ ਪੂਜਾ ਕੇ ਨਿਸ਼ੇਧਕ
ਵਾਕਯ ਭੀ ਸੰਖੇਪ ਤੇ ਕਹਤੇ ਹੈਂ ਯਥਾ ਭਾਈ ਗੁਰ-
ਦਾਸ ਜੀ ਪਉੜੀ ॥ ਜਿਉ ਮਰਜਾਦਾ ਹਿੰਦੂਆਂ ਗਊ

ਮਾਸ ਅਖਾਜੁ । ਮੁਸਲਮਾਣਾ ਸੁਅਰਹੁ ਸਉਗੰਦ
 ਬਿਆਜੁ । ਸਹੁਰਾ ਘਰ ਜਾਵਾਈਐ ਪਾਣੀ ਮਦਰਾਜੁ ।
 ਸਹਾ ਨ ਖਾਈ ਚੂਹੜਾ ਮਾਇਆ ਮੁਹਤਾਜੁ । ਜਿਉਂ
 ਮਿਠੈ ਮੱਖੀ ਮਰੈ ਤਿਸ ਹੋਇ ਅਕਾਜੁ । ਤਿਉ ਧਰਮ
 ਸਾਲ ਦੀ ਝਾਕ ਹੈ ਵਿਹੁ ਖੰਡੂ ਪਾਜੁ ॥ ਵਾਰ ੩੫ ॥
 ਪੈਃ ੧੨ ॥

ਤਬਾ ਖਰਾ ਦੁਹੇਲਾ ਜਗ ਵਿਚ ਜਿਸ ਅੰਦਰ
 ਝਾਕ । ਸੋਨੇ ਨੇ ਹਥ ਪਾਇੰਦਾ ਹੁਇ ਵੇਵੈ ਖਾਕ । ਇੱਠ
 ਮਿੱਤ ਪੁਤ ਭਾਇਰਾ ਵਿਹਰਨ ਸਭ ਸਾਕ । ਸੋਗ
 ਵਿਜੋਗ ਸਰਾਪ ਹੈ ਦੁਰਮਤਿ ਨਾਪਾਕ । ਵੱਤੈ ਮੁੱਤੜ
 ਰੰਨ ਜਿਉਂ ਦਰ ਮਿਲੈ ਤਲਾਕ । ਦੁੱਖ ਭੁੱਖ ਦਾਲਦ
 ਘਣਾ ਦੇਜ਼ਕ ਅਉਤਾਕ ॥ ਪੈਃ ੧੩ ॥

ਤਬਾ—ਵਿਗੜੇ ਚਾਟਾ ਦੁਧ ਦਾ ਕਾਂਜੀ ਦੀ ਚੁਖੈ ।
 ਸਹਸੁ ਮਣਾ ਰੂਈਂ ਜਲੈ ਚਿਨਗਾਰੀ ਧੁੱਖੈ । ਬੂਰ
 ਬਿਣਾਹੈ ਪਾਣੀਐ ਖਉ ਲਾਖਹੁ ਰੁੱਖੈ । ਜਿਉਂ ਉਦ-
 ਮਾਦੀ ਅਤੀਸਾਰ ਖਈਰੋਗ ਮਨੁੱਖੈ । ਜਿਉਂ ਜਾਲ
 ਪੰਖੇਰੂ ਫਾਸਤੇ ਚੁਗਣਦੀ ਭੁੱਖੈ । ਤਿਉਂ ਅਜਰ ਝਾਕ
 ਭੰਡਾਰ ਦੀ ਵਿਆਪੈ ਵੇਮੁੱਖੈ ॥ ਪੈਃ ੧੪ ॥

ਤਬਾ ਪੂਜਾ ਦਾ ਧਾਨ ਨਹੀਂ ਪਚਦਾ । ਅਉਚਰ
 ਝਾਕ ਭੰਡਾਰ ਦੀ ਚੁੱਖ ਲਗੈ ਚੁੱਖੀ । ਹੋਇ ਦੁਕੁਧਾ

ਨਿਕਲੈ ਭੋਜਨ ਮਿਲ ਮੱਖੀ । ਰਾਤ ਸੁਖਾਲਾ ਕਿਉਂ ਸਵੈ
ਤਿਨ ਅੰਦਰ ਅੱਖੀ । ਕੱਖਾਂ ਦਬੀ ਅੱਗ ਜਿਉਂ ਓਹ
ਰਹੇ ਨ ਰੱਖੀ । ਝਾਕ ਝਕਾਈਐ ਝਾਕ ਵਾਲ ਕਰ ਭੱਖ
ਅਭੱਖੀ । ਗੁਰ ਪਰਸਾਦੀ ਉਬਰੇ ਗੁਰ ਸਿੱਖਾਂ ਲੱਖੀ ।
ਪੈ: ੧੫ ॥

ਤਥਾ ਜਿਉਂ ਘੁਣ ਖਾਧੀ ਲਕੜੀ ਵਿਣ ਤਾਣ
ਨਿਤਾਣੀ । ਜਾਣ ਡਟਾਵਾ ਖੇਤ ਵਿਚ ਨਿਰਜੀਤ
ਪਰਾਣੀ । ਜਿਉਂ ਧੂਅਰ ਝੜਵਾਲ ਦੀ ਕਿਉਂ ਵਰਸੈ
ਪਾਣੀ । ਜਿਉਂ ਥਣ ਗਲ ਵਿਚ ਬੱਕਰੀ ਦੁਹਿ ਦੁਧ
ਨ ਆਣੀ । ਝਾਕੈ ਅੰਦਰ ਝਾਕ ਵਾਲ ਤਿਸ ਕਿਆ
ਨੀਸਾਣੀ । ਜਿਉਂ ਚੰਮ ਚੱਟੈ ਗਾਇ ਮਹਿ ਓਹ ਭਰਮ
ਭੁਲਾਣੀ । ਵਾਰ । ੩੫ । ਪੈ: । ੧੬ । ਗੁਰਦਸ ਜੀ
ਇਤਿ ॥

ਨੋਟ—ਅਖਾਜੁ ਕਹੀਏ ਹਰਾਮ, ਪਾਣੀ ਹੀ ਜਵਾਈ ਦੇ ਘਰਦਾ ਸ਼ਰਾਬ
ਦੇ ਤੁਲ ਹੈ ਸਹੁਰੇ ਨੂ, ਮੁਹਤਾਜ, ਗ਼ੀਬ, ਖੰਡੂਪਾਜ, ਵਿਖ ਕੇ ਉਪਰ ਖੰਡ ਕਾ
ਪਾਜ, ਅਕਾਜ ਭਾਵ ਨਾਸ, ਇਠ ਪਿਆਰੇ, ਵਿਹਰਨ ਛੋਭ ਦੇਤੇ ਹਨ, ਮੁਤੜ,
ਛੁੱਟੜ, ਚੁੱਖੈ ਕਣੀ ਭਰ, ਧੁੱਖੈ ਧੁਖਣ ਨਾਲ, ਲਾਖ ਨਾਲ ਨਾਸ ਹੋਤਾ ਹੈ,
ਅਜਰ ਨਾ ਜਰੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ, ਅਉਚਰ ਅਚਰ ਅਭੱਖ, ਚਖੀ ਚੁਖਣ ਦੀ,
ਤਿੱਣ, ਦੁਕਧਾ ਕਹਿਯੋ ਉਲਟਾ ਪੁੰਏ ਦੇ ਬਦਲ ਤੋਂਵਾ ਵਹੀੜ ਤੋਂ ॥ ਇਤਿ ॥

ਤਥਾ—ਸੈ ਸਾਖੀ ਮੇ । ਸਿਖ ਨਾ ਪੂਜਾ ਖਾਇ ਰੰਚ
ਨਿਤ ਕੜਾਹ ਲੇ । ਗੁਰੂ ਭੁਗਤ ਹੀ ਖਾਈਐ ਜੋ

ਅਰਦਾਸੀ ਦੇ । ਸਾਖੀ । ੮ ।

ਤਥਾ—ਇਹੁ ਅੱਠਵੀ ਸਾਖੀ ਦਾ ਪ੍ਰਸੰਗ ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਰੁਤ । ੩ । ਅੰਸੂ । ੫੦ । ਮੇ ਭੀ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ।

ਤਥਾ—ਸੋ ਸਾਖੀ । ਅਨੰਦ ਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਪੂਜਾ ਦਾ ਖਜਾਨਾ ਸਤਲੁਜ ਮੇ ਗੇਰਾ ਹੈ ਸਿਖ ਬਹੁਤ ਭੁੱਖੇ ਮਰਨ ਲਗੇ ਬਹੁਤ ਦੁਖੀ ਹੁਏ ਤਾਂ ਮਾਤਾ ਗੂਜਰੀ ਜੀ ਨੇ ਕਹਾ (ਸਿਖਾਂ ਕੀ ਗੁਨਾਹ ਕਰਿਆ ਹੈਗਾ ਕਿਸ ਤਰਾਂ ਜੂਝੇ ਗੇ ਪਾਇ ਪਾਇ ਭਰ ਅੰਨ ਖਾਣੇ ਨੂ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਬਖਸੀਏ ਸੰਗਤ ਨੂ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਬੋਲੇ ਇਹ ਪੰਥ ਕਰਤਾਰ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨਾਲ ਹੂਆ ਹੈ ਪੰਥ ਵਧਾਵਣਾ ਹੈ ਗਾਲਣਾ ਨਹੀਂ । ਜਿਸ ਦਿਨ ਪੂਜਾ ਦੇ ਖਜਾਨੇ ਲਗੇ ਖਾਵਨ ਤਾਂ ਦਿਨ ਘਾਟਾ ਹੋ ਜਾਵੈਗਾ । ਸੁਣ ਮਾਤਾ ਜੀ ਜਹਰ ਪੂਜਾ ਦਾ ਧਾਨ ਜੇ ਖਾਵੈਗਾ ਸੋ ਦਘਦ ਹੋ ਜਾਵੈਗਾ । ਮੈ ਪੰਥ ਰੂਪ ਵਾਸਤੇ ਖੜਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਭੁੱਖਾ ਨੰਗਾ ਹੀ ਭਲਾ ਹੈ । ਮੈ ਨਰਕ ਨਹੀਂ ਪਾਵਣਾ ਅਤੇ ਬੁਰਾ ਨਹੀਂ ਕਰਣਾ । ਜੈਸੇ ਹਮ ਤੇਰੇ ਪੁਤਰ ਹਾਂ ਤੂੰ ਮਾਤਾ ਸਾਨੂ ਜਹਰ ਦੇ ਕਿਉਂ ਤੂੰ ਦੇ ਸਕਨੀ ਹੈਂ । ਨਹੀਂ ਨ ਦੇ ਸਕਤੀ ਹਮ ਭੀ ਸਿਖਾਂ ਪੁਤਾਂ ਨੂੰ ਪੂਜਾ ਦਾ ਜਹਰ ਨਹੀਂ ਦੇਣਾ । ਸਾਖੀ । ੩੭ ।

ਤਥਾ—ਇਹੁ ਸੈਤੀਸਵੀ ਸਾਖੀ ਦਾ ਪ੍ਰਸੰਗ ਸੂਰਜ

ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਰੁਤ । ੬ । ਅੰਸੂ । ੨੦ । ਮੇ ਭੀ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ।

ਤਥਾ—ਸੈ ਸਾਖੀ ਦੋ—

ਮੇਰਾ ਸਿਖ ਗ੍ਰੰਥੀਆ ਪੂਜਾ ਖਾਇ ਅਰਦਾਸ ।
ਲਿਖ ਖਾਵੈ ਝੂਠਾ ਚੁਗਲ ਮੇਰਾ ਨਾਹ ਸੁ ਦਾਸ ॥

ਤਥਾ—ਖਾਲਸਾ ਸੇ ਜੋ ਲਏ ਨ ਦਾਨ, ਹਿੰਦੁ
ਤੁਰਕ ਕੀ ਰਖੈ ਨ ਆਨ ।

ਤਥਾ—ਸ਼ਸਤ ਧਾਰਕੇ ਖਾਈਏ ਇਹੁ ਸ਼ਸਤ੍ਰਨ ਕੀ
ਗੀਤ, ਬਿੱਪ੍ਰ ਸੰਤੋਖੀ ਦਾਨ ਭੁਲਾ ਖਾਵੈ ਭਜੈ ਸੁ ਮੀਤ ॥
ਸਾਖੀ । ੬੨ ਤਥਾ—

ਇਹੁ ਵਾਹਟਵੀ ਸਾਖੀ ਦਾ ਪ੍ਰਸੰਗ ਸੂਚਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼
ਰੁਤ । ੫ । ਅੰਸੂ । ੩੭ । ਮੇ ਭੀ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ॥

ਤਥਾ—ਸੈ ਸਾਖੀ ਦੋ—

ਪੰਥ ਰਚਾ ਮੈ ਧਰਮੁ ਹਿਤ ਪੂਜਾ ਦਾਨ ਨਾ ਖਾਇ ।
ਲੋਭ ਬੰਧ ਮਾਨਤਾ ਨਹੀ ਸੂਕਰ ਜੂਠੀ ਜਾਇ ॥
ਸਾਖੀ ੮੫ ।

ਤਥਾ—ਇਹੁ ਪੰਚਾਸੀਵੀਂ ਸਾਖੀ ਦਾ ਪ੍ਰਸੰਗ ਸੂਚਜ
ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਰੁਤ । ੫ । ਅੰਸੂ । ੨੩ । ੨੪ । ੨੫ ਮੇਂ ।
ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ । ਸੇ ਇਨ ਸਰਬ ਵਾਕੋਂ ਕਾ ਭੀ ਵਿਰੋਧ
ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਹੋਗਾ ਜੋ ਤਿਨ ਸਵਈਆਂ ਕਾ ਅਰਥ ਸਿਖਨੂ
ਪੂਜਾ ਕੇ ਅਧਕਾਰਤਾ ਮੇ ਅਰਥ ਕਰੇਂਗੇ । ਯਾਂਤੇ ਇਨ

ਹੀ ਕਰਕੇ ਜੋ ਸਾਧੂ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਜੱਗ ਮੇਂ ਭੋਜਨ ਛਕਣੇ ਵਾਲੇ ਸੋਈ ਹੈਂ ।

ਸ਼ਿਕਾ—ਉਦਾਸੀਨ ਸਾਧੂਓਂ ਸੇ ਚਮਾਰਾ ਕੋਈ ਮੇਲ ਨਹੀਂ ਕਜੋਂਕਿ ਨਾਰਾਯਣ ਦਾਸ ਨੇ ਹਮਾਰੇਭਾਈ ਮਾਰ ਦੀਏ ਯਾਂਤੇ ਸਾਧੂ ਸਾਡੇ ਵੈਰੀ ਹਨ !

ਉੱਤਰ—ਯਦਯਪਿ ਸਾਧੂ ਕਹਤੇ ਹੈਂ ਹਮਾਰੇ ਭੀ ਸਾਧੂ ਮਾਰੇ ਗਏ, ਕਰਤਾਰ ਹੀ ਜਾਣੇ ਪਰੰਤੂ ਕੁਛਕ ਨਿਰਣਯ ਸੁਨੋ ! ਪ੍ਰਥਮ ਤੇ ਸਾਧੂਆਂ ਨੂੰ ਆਪ ਵੈਰੀ ਕਹਤੇ ਹੋ, ਤੇ ਹਮ ਪੁਛਤੇ ਹੈਂ ਸਿੰਘਾਂ ਨਾਲ ਤੁਮਾਰਾ ਕੜਾ ਸਲੂਕ ਹੈ ? ਕਿਉਂਕਿ ਸਿੰਘ ੧੯੭੭ ਦੀ ਦੀਪਮਾਲਾ ਕੋਨਿਹੰਗਾਂ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸੋਰੀਦ ਦੇਕਰ ਕਹਾ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਸਾਡੇ ਵਡੇ ਭਾਈ, ਹਮ ਤੁਮਾਰੇ ਛੋਟੇ ਭਾਈ, ਆਓ ਤਖਤ ਅਕਾਲਬੁੰਗਾ ਸੰਭਾਲੋ, ਸ੍ਰੀ ਅਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜੀ ਮੇਂ ਕੋਈ ਦੂਹੜਾ ਚੁਮਾਰ ਨਹੀਂ ਤਖਤ ਪਰ ਰਹੇਗਾ । ਆਪ ਸ਼ਫਤ੍ਰ ਰਖਕੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰੋ, ਤਬ ਨਿਹੰਗਾਂ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਇਨ ਕਾ ਸਿੰਘ ਲਿਬਾਸ ਦੇਖਕਰ ਇਤਵਾਰ ਪਰ ਸਲੋਤਰ ਲਸ਼੍ਰਿਕਾਦਿਕ ਜੋ ਸਾਧਾਰਣ ਹਾਥ ਮੇਂ ਹੋਤੇ ਹੈਂ ਰਖ ਦੀਏ, ਨਿਹੰਗ ਸਿੰਘ ਤੇ ਅਠ ਦਸਕ ਹੀ ਸਨ ਇਨਕਾ ਜੱਥਾ ਬਹੁਤ ਥਾ, ਇਕ ਇਕ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਦਸ ਦਸ

ਲਿਪਟ ਗਏ ਮਾਰੇ, ਕੂਟੇ, ਫੱਟੜ ਕਰੇ ਦਮਾਲਿਆਂ
ਦੀ ਬੇਅਦਵੀ ਕਰੀ ਅਤੇ ਵੁੱਢਾ ਦਲ ਬਹੀਰ ਨਿਹੰਗ
ਸਿੰਘਾਂ ਕਾ ਤਿਨ ਕਾ ਜਥੇਦਾਰ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ
ਜੀ ਜੋ ਦੇਵਤਾ ਸੁਭਾਵ. ਤਿਸ ਕੇ ਏਕ ਹਾਥ ਪਰ
ਸਖਤ ਚੰਡ ਲਗਾਯਾ ਯਾਂਤੇ ਸੌਂਹ ਖਾਇਕਰ ਦਗਾ
ਕੀਆ । ਦੋ:-

ਚਰਨ ਕਮਲ ਗੁਰਦੇਵ ਕੇ, ਤਾਹੀ ਕੋ ਉਰਠਾਨ।
ਨਹ ਉਪਮਾ ਕਛੁ ਕਹ ਸਕੂੰ, ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਤਿਹ
ਨਾਮ॥ ਕਿਧੋ ਉਨ ਹੀ ਕਾ ਸ੍ਰਾਪ ਨਨਕਾਣਾ ਸਾਹਿਬ
ਮੇਂ ਪਹੁੰਚਾ, ਵਾ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮ, ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਭਗਵਾਨ, ਵੇਦ
ਭਗਵਾਨ ਕੀ ਨਿੰਦਾ ਵਾ ਸ੍ਰੀ ਮਾਤਾ ਦੇਵੀ ਕੀ ਨਿੰਦਾ
ਕਾ ਹੀ ਰੁਛ ਫਲ ਮਿਲਾ, ਵਾ ਦਸਮ ਦਰਬਾਰ ਕੋ
ਅਨਯ ਕਵੀਓਂ ਕੀ ਬਾਣੀ ਕਹਣਾ । ਤਿਸ ਕਾ ਫਲ
ਵਾ ਸਾਖਸ਼ਾਤ ਬਾਬਾ ਸ੍ਰੀਚੰਦ ਬਾਲ ਜਤੀ ਮਹਾਰਾਜ ਕੀ
ਨਿੰਦਾ ਕਾ ਫਲ ਹੀ ਨਨਕਾਣਾ ਸਾਹਿਬ ਮੇਂ ਪਹੁੰਚਾ
ਵਾ ਆਸਾ ਮਃ ੧—ਆਪੈ ਦੋਸੁ ਨ ਦੇਈ ਕਰਤਾ ਜਮੁ
ਕਰਿ ਮੁਗਲੁ ਚੜਾਇਆ॥ ਸ਼ਬਦ ੩੯॥ ਭਾਵ.
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਹੀ ਲੀਲਾ ਕਰਨੇ ਵਾਲੇ ਹੋਤੇ
ਭਯੇ ।

ਮਹੰਤ ਯਾ ਕਿਸੀ ਐਰ ਕਾ ਕੋਈ ਦੋਸ਼ ਨਹੀਂ

ਭਾਣਾ। ਯਥਾ ਮਾਝ ਦੀ ਵਾਰ ਵਿਚੋ ਮਃ ੨ । ਮੰਤ੍ਰੀ ਹੋਇ
ਅਨੂਹਿਆ ਨਾਗੀ ਲਗੈ ਜਾਇ, ਆਪਣ ਹਥੀ ਆਪਣੈ
ਦੇਕੂਚਾ ਆਪੇ ਲਾਇ॥ ਹੁਕਮੁ ਪਇਆ ਧੁਰਿ ਖਸਮ ਕਾ
ਅਤੀ ਹੂ ਧਕਾ ਖਾਇ, ਗੁਰਮੁਖ ਸਿਉ ਮਨ ਮੁਖ ਅੜੈ
ਭੁਬੈ ਹਕਿ ਨਿਆਇ, ਦੁਹਾ ਸਿਰਿਆ ਆਪੇ ਖਸਮੁ ਹੈ
ਵੇਖੈ ਕਰਿ ਵਿਉਪਾਇ, ਨਾਨਕ ਏਵੈ ਜਾਣੀਐ ਸਭ
ਕਿਛੁ ਤਿਸਹਿ ਰਜਾਇ ॥ ਪੈਃ ੨੨ ॥

ਤਥਾ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਸੋਲਹੇ ਮਃ ੧ । ਕਿਸ ਕਉ ਦੋਸੁ
ਦੇਹਿ ਤੂ ਪ੍ਰਾਣੀ ਸਹੁ ਅਪਣਾ ਕੀਆ ਕਰਾਰਾ ਹੇ ।
ਸਬਦ । ੧੦ । ਤਥਾ ਬਿਲਾਵਲੁ ਮਃ ੫ । ਸੁਣਿ ਸੁਣਿ
ਜੀਵੈ ਦਾਸੁ ਤੁਮ ਬਾਣੀ ਜਨ ਆਖੀ । ਪ੍ਰਗਟ ਭਈ
ਸਭ ਲੋਅ ਮਹਿ ਸੇਵਕ ਕੀ ਰਾਖੀ । ਸਬਦ । ਪੰ ੨ ।
ਤਥਾ ਬਿਲਾਵਲੁ ਮਃ ੫ । ਕਥਾ ਪੁਰਾਤਨ ਇਉ
ਸੁਣੀ ਭਗਤਨ ਕੀ ਬਾਣੀ । ਸਗਲ ਦੁਸਟ ਖੰਡ ਖੰਡ
ਕੀਏ ਜਨ ਲੀਏ ਮਾਨੀ । ਸਤਿ ਬਚਨ ਨਾਨਕੁ ਕਹੈ
ਪਰਗਟ ਸਭ ਮਾਹਿ । ਪ੍ਰਭੁ ਕੇ ਸੇਵਕ ਸਰਣਿ ਪ੍ਰਭੁ
ਤਿਨ ਕਉ ਭਉ ਨਾਹਿ । ਸਬਦ । ਪੰ ੬ । ਤਥਾ ਬਿਲਾ-
ਵਲੁ ਮਃ ੫ । ਆਪੇ ਹੀ ਪ੍ਰਭੁ ਰਾਖਤਾ ਭਗਤਨ ਕੀ
ਆਨਿ । ਜੋ ਜੋ ਚਿਤਵਹਿ ਸਾਧ ਜਨ ਸੋ ਲੇਤਾ ਮਾਨਿ ।
ਸਬਦ । ਪੰ ੬ । ਤਥਾ ਸਾਰੰਗ ਮਃ ੫ । ਹਰਿ ਭਗਤਾ

(੨੨੬)

ਕਰਿ ਰਾਖੇ ਅਪਨੇ ਦੀਨੀ ਨਾਮੁ ਵਡਾਈ । ਜਿਨਿ
ਜਿਨਿ ਕਰੀ ਅਵਗਿਆ ਜਨ ਕੀ ਤੇ ਤੈਂ ਦੀਏ ਰੁੜਾਈ ।
ਅਸਟਪਦੀ ੧ ॥

ਤਥਾ ਦਸਮ ਦਰਬਾਰ ਵਿਚੋਂ ਚੋ:-

ਜੋ ਕੋਊ ਧਾਮ ਕਿਸੀ ਕੇ ਜਾਵੈ ।

ਕਿਯੋ ਨਹਿ ਐਸ ਤੁਰਤ ਫਲ ਪਾਵੈ ।

[ਚਰਿਤ੍ਰ ੧੮੫]

ਚੋ:-ਬੁਰੀ ਬਾਤ ਜੋ ਕੋਊ ਬਨਾਵੈ ।

ਉਲਟ ਕਾਮ ਤਾਹੂੰ ਕੇ ਆਵੈ ।

ਜੈਸਾ ਕਿਓ ਤੈਸਾ ਫਲ ਪਾਯੋ ।

ਤਾਹਿ ਹਨਤ ਥੀ ਆਪ ਹਨਾਯੋ ।

[ਚਰਿਤ੍ਰ ੩੨੭]

ਤਥਾ ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ੋਕ੍ਰੁ ਚੋ:-

ਦੁਰਾ ਚਿਤਵ ਕਰ ਅਪਰ ਕੋ, ਆਪਨ ਆਨੰਦ
ਠਾਨ । ਪ੍ਰਭੂ ਬਿਪ੍ਰਯੋ ਕਰਤ ਤਿਸ ਇਹ ਤੋ ਵਿਦਤ
ਜਹਾਨ ॥ ਰਾਸ ੩ ਅੰਸੂ ੧ ॥

ਚੋ:-ਮਹਾ ਪੁਰਖ ਸੈਂ ਜੋ ਛਲ ਠਾਨੈ ।

ਛਲਿਯੋ ਜਾਇ ਦੈਲੋਕ ਸੁ ਹਾਨੈ ।

[ਰੁਤ ੬ । ਅੰਸੂ ੨੬ ।]

ਚੋ:-ਦਗਾ ਬੁਰਾ ਸਿੰਘੋ ਨਾ ਕਰੀਏ ।

ਰਣ ਮਹਿ ਲਰਤੇ ਸਤ੍ਰ ਸੰਘਰੀਏ ।

[ਰੁਤ ੬ । ਅੰਸੂ ੨੭ । ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਇਤਿ]

ਤਥਾ ਭਾਣਾ ਹੀ ਮੰਨੋ ਤਿਲੰਗ ਮਃ ੪ ॥ ਆਪੇ
ਹਰਿ ਇਕ ਰੰਗੁ ਹੈ ਆਪੇ ਬਹੁ ਰੰਗੀ । ਜੋ ਤਿਸੁ ਭਾਵੈ
ਨਾਨਕਾ ਸਾਈ ਗਲ ਚੰਗੀ ॥ ਸ਼ਬਦ ੨੨ ॥ ੨ ॥
ਯਾਂਤੇ ਅਬ ਮਹਾਤਮਾ ਕੀ ਸੇਵਾ ਹੀ ਭਲੀ ਹੈ ਜੈਸੇ
ਬਿਲਾਵਲੁ ਮਹਲਾ ੫ ॥ ਪਾਣੀ ਪਖਾ ਪੀਸੁ ਦਾਸ ਕੈ
ਤਬ ਹੋਹਿ ਨਿਹਾਲੁ । ਰਾਜ ਮਿਲਖ ਸਿਕਦਾਰੀਆ
ਅਗਨੀ ਮਹਿ ਜਾਲੁ ॥ ੧ ॥ ਸੰਤ ਜਨਾ ਕਾ ਛੋਹਰਾ
ਤਿਸੁ ਚਰਣੀ ਲਾਗਿ । ਮਾਇਆਧਾਰੀ ਛਤ੍ਰਪਤਿ ਤਿਨ
ਛੋਡਉ ਤਿਆਗਿ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥ ਸੰਤਨ ਕਾ ਦਾਨਾ
ਰੂਖਾ ਸੋ ਸਰਬ ਨਿਧਾਨ । ਗ੍ਰਿਹਿ ਸਾਕਤ ਛਤੀਹ
ਪ੍ਰਕਾਰ ਤੇ ਬਿਖੂ ਸਮਾਨ ॥ ੨ ॥ ਭਗਤ ਜਨਾ ਕਾ
ਲੂਗਰਾ ਓਢਿ ਨਗਨ ਨ ਹੋਈ । ਸਾਕਤ ਸਿਰਪਾਉ
ਰੇਸਮੀ ਪਹਿਰਤ ਪਤਿ ਖੋਈ ॥ ੩ ॥ ਸਾਕਤ ਸਿਉ
ਮੁਖ ਜੋਰਿਐ ਅਧ ਵੀਚਹੁ ਟੂਟੈ । ਹਰਿ ਜਨ ਕੀ ਸੇਵਾ
ਜੋ ਕਰੇ ਇਤ ਉਤਹਿ ਛੂਟੈ ॥ ੪ ॥ ਸਭ ਕਿਛੁ ਤੁਮਹੀ
ਤੇ ਹੋਆ ਆਪਿ ਬਣਤ ਬਣਾਈ । ਦਰਸਨੁ ਭੇਟਤ
ਸਾਧਕਾ ਨਾਨਕ ਗੁਣ ਗਾਈ ॥ ੫ ॥ ਸ਼ਬਦ ੪੪ ॥

ਤਥਾ ਬਿਲਾਵਲੁ ਮਃ ੫ ॥ ਜਲੁ ਢੋਵਉ ਇਹ

ਸੀਸ ਕਰਿ ਕਰ ਪਗ ਪਖਲਾਵਉ । ਬਾਰਿ ਜਾਉ
 ਲਖ ਵੇਰੀਆ ਦਰਸੁ ਪੇਖਿ ਜੀਵਾਵਉ ॥ ੧ ॥ ਕਰਉ
 ਮਨੋਰਥ ਮਨੈ ਮਾਹਿ ਅਪਨੈ ਪ੍ਰਭ ਤੇ ਪਾਵਉ । ਦੇਉ
 ਸੂਹਨੀ ਸਾਧਕੈ ਬੀਜਨੁ ਢੋਲਾਵਉ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥
 ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਗੁਣ ਸੰਤ ਵੋਲਤੇ ਸੁਣਿ ਮਨਹਿ ਪੀਲਾ-
 ਵਉ । ਉਆ ਰਸ ਮਹਿ ਸਾਂਤਿ ਤ੍ਰਿਪਤਿ ਹੋਇ ਬਿਖੈ
 ਜਲਨਿ ਟੁੜਾਵਉ ॥ ੨ ॥ ਜਬ ਭਗਤਿ ਕਰੇ ਸੰਤ
 ਮੰਡਲੀ ਤਿਨ ਮਿਲ ਹਰਿ ਗਾਵਉ । ਕਰਉ
 ਨਮਸਕਾਰ ਭਗਤ ਜਨ ਧੂਰਿ ਮੁਖਿ ਲਾਵਉ ॥ ੩ ॥
 ਉਠਤ ਬੈਠਤ ਜਪਉ ਨਾਮੁ ਇਹੁ ਕਰਮੁ ਕਮਾਵਉ ॥
 ਨਾਨਕ ਕੀ ਪ੍ਰਭ ਬੈਠਤੀ ਹਰਿ ਸਰਨਿ ਸਮਾਵਉ ।
 ਸ਼ਬਦ ੫੧ ॥ ਪਰੰਤੂ ॥ ਕਲਿਆਨ ਮਹਲਾ ੪ ॥
 ਮਹਾ ਅਭਾਗ ਅਭਾਗ ਹੈ ਜਿਨ ਕੇ ਤਿਨ ਸਾਧੂ ਧੂਰਿ
 ਨ ਪੀਜੈ । ਤਿਨ੍ਹਾ ਤਿਸਨਾ ਜਲਤ ਜਲਤ ਨਹੀ
 ਬੂਝਹਿ ਭੰਭੁ ਧਰਮ ਰਾਇ ਕਾ ਦੀਜੈ ॥ ਅਸਟਪਦੀ
 ੩ ॥

ਤਬਾ ਸ੍ਰੀਮੁਖ ਵਾਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ੧੦ ਚੌਥੇ—

ਦੂਖ ਭੂਖ ਤਿਨ ਕੇ ਰਹੇ ਲਾਗੀ ।

ਸੰਤ ਸੇਵ ਤੇ ਜੋ ਹੈ ਤਿਆਗੀ ।

ਜਗਤ ਬਿਖੈ ਕੋਉ ਕਾਮ ਨ ਸਰਹੀ ।

ਅੰਤਹੁ ਹੁੰਡ ਨਰਕ ਕੀ ਪਰਹੀ ।

ਬਿਚਿਤ੍ਰ ਨਾਟਕ ਧਿਃ ੧੩ ਵੀਃ ੬]

ਤਥਾ ਗੁਰਬਿਲਾਸ ਮੇਂ ਦੋਃ—

ਕਿਸੀ ਸੰਤ ਪਰ ਕੋਪ ਨ ਕਰੋ ।

ਸਾਧ ਅਵੱਗਯਾ ਤੇ ਸਦ ਟਰੋ ।

ਸੰਤ ਸਾਧ ਕੀ ਸੇਵਾ ਕਰੀਓ ।

ਸਦ ਗੁਰ ਓਟ ਸਦਾ ਚਿਤ ਧਰੀਓ ।

[ਧਿਃ ੧੩ । ਪੰਃ ੩੨੨]

ਦੋਃ-ਜੇ ਸੰਤਨ ਕੋ ਖੇਦ ਧਰਾਵੈ ।

ਸਕਰ ਰਾਜ ਹੈ ਛਾਰ ਮਿਲਾਵੈ ।

ਹੋਇ ਰੰਕ ਸੰਤਨ ਕਰ ਸੇਵਾ ।

ਭੋਗ ਰਾਜ ਸੁਖ ਧਾਰ ਅਭੇਵਾ ।

[ਧਿਃ ੧੮ । ਪੰਃ ੪੧੭ ਗੁਰ ਬਿਲਾਸ ਇਤਿ]

ਤਥਾ ਦੋਃ—ਤਲਾ ਮੂਲ ਤੇ ਤੇ ਗਏ, ਜਿਨੈ ਦੁਖਾਏ
ਸੰਤ । ਤੀਨੋ ਤਾਲਾ ਦੇਗਏ, ਰਾਵਣ ਕੈਰੋਂ ਕੰਸ ॥

ਤਥਾ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਪੈਃ-ਨਿੰਦਾ ਕਰਹਰਨਾ
ਖਸੈ ਵੇਖਹੁ ਫਲ ਖੱਟੈ । ਲੰਕ ਲੁਟਾਈ ਰਾਵਣੈ
ਮਸਤਕ ਦਸ ਕੱਟੈ । ਕੰਸ ਗਇਆ ਸਣ ਲਸ਼ਕਰੈ ਸਭ
ਦੰਤ ਸੁਘੱਟੈ । ਵੰਸ ਗਵਾਇਆ ਕੈਰਵਾਂ ਖੂਹਨ ਲਖ
ਫੱਟੈ । ਦੰਤ ਬਕਤ੍ਰ ਸਸਪਾਲ ਦੇ ਦੰਦ ਹੋਇ ਖੱਟੈ ।

ਨਿੰਦਿਆ ਕੋਇ ਨ ਸਿਝਿਉ ਇਉ ਵੇਦ ਉਘੱਟੈ।
 ਦੁਰਬਾਸੇ ਨੇ ਸਰਾਪ ਦੇ ਜਾਦਵ ਸਭ ਤੱਟੈ ॥ ਵਾਰ
 ੩੫ ॥ ਪੈਃ ੫ ॥ ਯਾਂਤੇ ਸ੍ਰੀਮੁਖ ਵਾਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ੧੦
 ਵੇਃ-ਜੇ ਸਾਧੂ ਸਰਨੀ ਪਰੇ ਤਿਨਕੇ ਕਵਣ ਵਿਚਾਰ।
 ਦੰਤ ਜੀਭ ਜਿਮ ਰਾਖ ਹੈਂ ਦੁਸ਼ਟ ਅਰਿਸ਼ਟ ਸੰਘਾਰ ॥
 ਵਿਚਿਤ੍ਰ ਨਾਟਕ ਧਿਃ ੧੩ ॥

ਤਥਾ—ਜੇ ਆਪਨੇ ਕਹਾ ਹਮਾਰੇ ਭਾਈ ਮਾਰੇ ਗਏ
 ਹਮ ਪੁਛਤੇ ਹੈਂ ਵਹ ਕਿਸਕੀ ਰਾਇ ਸੇ ਗਏ ਐਰ
 ਕੈਨ ਸੇ ਧਰਮ ਕੇ ਵਾਸਤੇ ਮਿਰਤੂ ਹੂਏ । ਕਿਆ
 ਨਿਹੰਗ ਸਿੰਘ ਨਾਮਧਾਰੀ ਨਿਰਮਲੇ ਉਦਾਸੀ ਆਦਿਕ
 ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ ਸਿਖ ਨਹੀਂ ਥੇ, ਸੇ ਇਨ ਮੇ ਸੇ ਤੋ ਕਿਸੀ
 ਕੀ ਰਾਇ ਨਹੀਂ ਥੀ ਕਿ ਕਿਸੀ ਪਰ ਆਕ੍ਰਮਣ ਕਰੋ!
 ਪਰੰਤੂ ਇਨ ਨਵੀਨ ਸਿਖੋਂ ਨੇ ਸੁਧਾਰ ਦੀ ਆੜ ਵਿਚ
 ਕਿਤਨੇ ਹੀ ਸਾਧੂ ਉਦਾਸੀਨ ਤਥਾ ਨਿਹੰਗ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ
 ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸ੍ਰੀ ਬਾਬੇ ਦੀ ਬੇਰਾਇਕ ਗੁਣਦੁਆਰੇ
 ਡੇਰੇ ਜਬਰਦਸਤੀ ਸੇ ਖੋਹੇ ਖਿੰਜੇ। ਪ੍ਰੰਤੂ ਸਨਾਤਨੀ ਸਿਖ
 ਤਥਾ ਸਾਧੂ ਜਨ ਨੇ ਐਸਾ ਭਰੋਸਾ ਰਖਦੇ ਸਨ, ਜੈਸੇ
 ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਚੈਃ—

ਜੇ ਗੁਰਪੁਰ ਕੇ ਵਿਘਨ ਉਠੈ ਹੈਂ ।

ਬਿਨ ਮਾਰੇ ਆਪੇ ਮਰਜੈ ਹੈਂ ।

ਸ੍ਰੀ ਦਰਵਾਰ ਬਾਹੁ ਪਕਰਾਈ ।
ਅਬਚਲ ਜਿਸ ਕੀ ਨੀਵ ਰਖਾਈ ।
ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਮਹਾ ਪਰਤਾਪੂ ।
ਬੰਦਹੁ ਨਿਤ ਰੱਛਕ ਹੈ ਆਪੂ ।

[ਰਾਸ ੭ ॥ ਅੰਸੂ ੧੭]

ਤਥਾ ਬਿਲਾਵਲ ਮਃ ੫ ॥ ਜੋ ਜੋ ਨਿੰਦ ਕਰੈ
ਇਨ ਗ੍ਰਿਹਨ ਕੀ ਤਿਸੁ ਆਰੈ ਹੀ ਮਾਰੈ ਕਰਤਾਰ ॥
ਸ਼ਬਦ ੨੭ ॥ ਤਥਾ ਬਿਲਾਵਲ ਮਃ ੫ ॥ ਬਿਨ
ਹਰਿ ਕਾਮਿ ਨ ਆਵਤ ਹੇ । ਜਾ ਸਿਉ ਰਾਚਿ ਮਾਚਿ
ਤੁਮ ਲਾਗੇ ਓਹ ਮੋਹਨੀ ਮੋਹਾਵਤ ਹੇ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥
ਕਨਿਕ ਕਾਮਿਨੀ ਸੇਜ ਸੋਹਨੀ ਛੇਡਿ ਖਿਨੈ ਮਹਿ ਜਾਵਤ ਹੇ ।
ਉਰਝਿ ਰਹਿਓ ਇੰਦ੍ਰੀ ਰਸ ਪ੍ਰੇਰਿਓ ਬਿਖੈ ਠਗਉਰੀ
ਖਾਵਤ ਹੇ ॥ ੧ ॥ ਤ੍ਰਿਣ ਕੋ ਮੰਦਰੁ ਸਾਜਿ ਸਵਾਰਿਓ
ਪਾਵਕੁ ਤਲੈ ਜਰਾਵਤ ਹੇ । ਐਸੇ ਗੜ ਮਹਿ ਐਠਿ
ਹਠੀਲੋ ਫੂਲਿ ਫੂਲਿ ਕਿਆ ਪਾਵਤ ਹੇ ॥ ੨ ॥ ਪੰਚ
ਦੂਤ ਮੂਡ ਪਰਿ ਠਾਢੇ ਕੇਸ ਗਹੇ ਫੇਰਾਵਤ ਹੇ । ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਿ
ਨ ਆਵਹਿ ਅੰਧ ਅਗਿਆਨੀ ਸੋਇ ਰਹਿਓ ਮੰਦਮਾਵਤ
ਹੇ ॥ ੩ ॥ ਜਾਲੁ ਪਸਾਰਿ ਚੋਗ ਬਿਸਥਾਰੀ ਪੰਖੀ ਜਿਉ
ਫਾਹਾਵਤ ਹੇ । ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਬੰਧਨ ਕਾਟਨ ਕਉ ਮੈ
ਸਤਿ ਗੁਰੁ ਪੁਰਖੁ ਧਿਆਵਤ ਹੇ ॥ ਸ਼ਬਦ ੮੮ ॥

ਤਥਾ ਬਿਲਾਵਲੁ ਦੀ ਵਾਰ ਵਿਚੋਂ ਮਃ ੩ ॥ ਦੁਸਟਾ
ਸੇਤੀ ਪਿਰਹੜੀ ਜਨਸਿਉ ਵਾਦੁ ਕਰੇਨਿ । ਨਾਨਕ
ਸਾਕਤ ਨਰਕ ਮਹਿ ਜਮਿ ਬਧੇ ਦੁਖ ਸਹੈਨਿ ॥ ਪੈਃ ੧੨ ॥

ਤਥਾ ਮਾਰੂ ਰਾਗ ਦੀ ਵਾਰ ਮਹਲੇ ਤੀਜੇ ਦੀ ਪਉੜੀ
ਹਰਿ ਜੀਉ ਅਹੰਕਾਰੁ ਨ ਭਾਵਈ, ਵੇਦ ਕੂਕਿ ਸੁਣਾਵਹਿ
। ਅਹੰਕਾਰਿ ਮੁਏ ਸੇ ਵਿਗਤੀ ਗਏ ਮਰਿ ਜਨਮਹਿ
ਫਿਰਿ ਆਵਹਿ ॥ ਪੈਃ ੯ ॥

ਤਥਾ—ਆਪਕੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਸੇ ਕਿਆ
ਮਿਤਰਤਾਈ ਹੈ, ਕੈਸੇ ਗੁਰੂ ਹੈਂ ?

ਮਾਰੂ ਮਃ ੫ ॥ ਸਾਧ ਰੂਪ ਅਪਨਾ ਤਨੁ ਧਾਰਿਆ ।
ਮਹਾ ਅਗਨਿ ਤੇ ਆਪਿ ਉਬਾਰਿਆ ॥ ਸ਼ਬਦ ੧੯ ॥

ਸੋ ਆਪਨੇ ਤਿਨਕੇ ਸਾਥ ਮੈਸਾ ਸਲੂਕ ਕੀਤਾ ਕਿ
ਆਰਤੀ ਧੂਪਾਦਕ ਸਭ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿਤੇ ਮਿਟੀ ਦਾ
ਤੇਲ ਜਿਸ ਕੋਲੋਂ ਦੁਰਗੰਧੀ ਆਵੈ ਸੋ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਜੀ
ਦੇ ਆਗੇ ਹਾਜ਼ਰ ਕੀਤਾ ॥

ਧੂਪ ਦੀਪ ਆਰਤੀ ਆਦਿਕ ਕਰੋ !

ਸ਼ੁਕਾ—ਆਰਤੀ ਧੂਪਾਦਿਕ ਸਾਮਗ੍ਰੀ ਕਹਾਂ ਲਿਖੀ
ਹੈ ।

ਉਤਰ—ਹੋਸ਼ ਕਰ ! ਅਤੇ ਸੁਣ !! ਪ੍ਰਿਥਮ ਤੋ

ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਗੁਰ ਬਿਲਾਸੋਕਤ ॥

ਦੋਃ—ਨਿਕਸ ਦਰਵਾਰ ਸਮੁਖ ਖਰੇ ਉਸਤਤਿ
ਕੀਨ ਉਚਾਰ । ਖੀਰ ਸਿੰਧ ਕੇ ਤਿਆਗ ਕੇ ਇਹਠਾ
ਆਏ ਮੁਰਾਰ ॥

ਸਵੈਯਾ—ਜਿਹ ਨਾਮ ਲੀਏ ਆਪ ਬਿੰਦ ਟਰੈਂ ਭਵ
ਸਾਗਰ ਤੇ ਨਰ ਪਾਰ ਉਤਾਰੇ । ਜਿਹ ਨਾਮ ਲੀਏ ਜਲੁ
ਸੈਲ ਤਰੈ ਭਵ ਫੰਧ ਮਿਟੈ ਨਹ ਰੰਚਕ ਵਾਰੇ । ਸੋਈ
ਮੁਰਾਰ ਬਨਿਉ ਨਿਰਧਾਰ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਦਾਸਗੁਰੂ ਦਰਵਾਰੇ ।
ਤਾਹਿ ਸਰੂਪ ਗ੍ਰੰਥ ਬਿਰਾਜ ਗੁਰੂ ਕਲ ਮੈ ਜਗ
ਕੋ ਨਿਸਤਾਰੇ ॥

ਤਥਾ ਦੋਃ—ਸਦਾ ਘ੍ਰਿਤ ਕੋ ਜੋਤ ਜਗਾਵੇ ।

ਇਹ ਬਿਧਿ ਕਰ ਸੇਵਾ ਫਲ ਪਾਵੇ ।

ਭੂਮਿ ਸੈਨ ਸਭ ਤਹਾਂ ਬਿਰਾਜੇ ।

ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਮੰਜੀ ਪਰ ਰਾਜੇ ।

ਭੂਮਾਸਨ ਸਤਿਗੁਰ ਜੀ ਕੀਨੋ ।

ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਅਦਬ ਚਿਤ ਲੀਨੋ ।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਚੇਰ ਆਪ ਕਰ ਧਾਰਿਓ ।

ਬਜੇ ਸਿਖ ਧੁਨ ਅੰਤ ਨ ਪਾਰਿਓ ।

[ਪੰ: ੭੯]

ਤਥਾ ਦੋਃ—ਭੂਮਿ ਸੈਨ ਨਿਤ ਪ੍ਰਤਿ ਕਰੈ, ਗੁਰੂ

ਗ੍ਰੰਥ ਕੇ ਪਾਸੇ ॥ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਭਗਵੰਤ ਸਮ, ਜਾਨ ਕਰੈ
ਅਰਦਾਸ ॥ ਵਿਤਾਰ ਦੇਖੋ ਧਿਃ ੫ । ਪੰਃ ੮੧ ਸੇ ੮੩ ।

ਤਥਾ ਗੁਰੂ ਹਰਿ ਗੋਬਿੰਦ ਜੀ ਨੇ ਹੁਕਮ ਦੇਣਾ
ਜਬ ਕਰਤਾਰ ਪੁਰ ਕੋ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਭੇਜਾ ਹੈ
ਏਃ-ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਧਾਰ ਅਤਿ ਖਾਸੇ ।

ਬਾਬੇ ਕੋ ਅਸ ਬੈਠ ਪ੍ਰਕਾਸੇ ।

ਧੂਪ ਦੀਪ ਸੇਵਾ ਤੁਮ ਧਰੀਓ ।

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਮ ਸੇਵਾ ਕਰੀਓ ।

[ਦੇਖੋ ਧਿਃ ੧੯ । ਪੰਃ ੮੩੫]

ਦੋਃ-ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਕਲ ਜੁਗ ਭਯੋ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰੂਪ
ਮਹਾਨ । ਦਸ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀਆਂ ਰੂਪ ਇਹੁ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਜੀ
ਜਾਨ ॥ ਗੁਰੂ ਦਰਸ ਜਿਹ ਦੇਖਨਾ ਸ੍ਰੀ ਗ੍ਰੰਥ
ਦਰਸਾਇ । ਬਾਤ ਕਰਨ ਗੁਰ ਸੋ ਚਹੈ ਪੜੈ ਗ੍ਰੰਥ
ਮਨ ਲਾਇ ॥ ਧਿਃ ੮ ਪੰਃ ੧੧ ॥ ਗੁਰਬਿਲਾਸ
ਇਤਿ ॥

ਤਥਾ ਸੋ ਸਾਖੀ-ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਵਾਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ੧੦-
ਦਸ ਅਵਤਾਰ ਗੁਰੂ ਏਕ ਸਮ ਜਿਉ ਜਾਨੇ ਜੋ ਮੇਰ ।
ਏਕ ਦਸ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਜੀ ਬਾਣੀ ਸਤ ਭਾਰ ਹੋਰ ॥
ਸਾਖੀ ੧੮ । ਤਥਾ ਇਹ ਅਠੱਤ੍ਰ ਸਾਖੀ ਦਾ ਪ੍ਰਸੰਗ
ਮੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਰੁਤ ੫ ਅੰਸੂ ੧੫ ਮੇਂ ਭੀ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ

ਤਥਾ ਗੁਰੂ ਸਾਹਬ ਗੁਰ ਬਾਣੀ ਕਾ ਆਪ ਭੀ
 ਐਸਾ ਅਦਬ ਰਖਦੇ ਸਨ, ਏਕ ਸਮੇਂ ਸਿਖੋਂ ਸੇ ਸ਼ਬਦ
 ਪੜ੍ਹਦੇ ਸੁਨ ਕਰ ਸਾਭਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹਿਬ ਵੇ:-
 ਹਰਬਰਾਇ ਜਬ ਨਿੰਦਰਾ ਤਿਆਗੀ ਆਪਾਣੀ ਚੇਟ
 ਗੋਡ ਪਰ ਲਾਗੀ । ਤਜ ਪ੍ਰਯੋਕ ਉਠੇ ਕ੍ਰਿਪਾਲਾ ।
 ਜਾਨੁ ਲਗਯੋ ਉਤਰਵੇ ਕਾਲਾ ॥

ਪੁਨਾ ਸਿਖਾਂ ਨੇ ਵੇਨਤੀ ਕਰਨੀ ਚੈ:-

ਸਿਕ ਨ ਕਿਸ ਕੀ ਰਾਵਰ ਧਰੀ ।
 ਕਾਰਨ ਕਵਨ ਸੀਘ੍ਰਤਾ ਕਰੀ ।
 ਸੁਨ ਕਰ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿ ਰਾਏ ਉਚਾਰੇ ।
 ਸੁਨਹੁ ਸਿਖ ਤੁਮ ਹੋ ਮਮ ਪਿਆਰੇ ।

ਵਚਨ ॥ ਚੈ:-

ਜੋ ਸਿਖ ਗੁਰਬਾਨੀ ਭੈ ਕਰ ਹੈ ।

ਬਿਨ ਪ੍ਰਯਾਸ ਭਵ ਸਾਗਰ ਤਰੈ ।

ਜਿਨ ਭੈ ਅਦਬ ਨਾ ਬਾਨੀ ਧਾਰਾ ।

ਜਾਨੋ ਸੋ ਸਿਖ ਨਹੀਂ ਹਮਾਰਾ ।

ਇਸ ਸਤਿਗੁਰ ਤੇ ਸੁਨ ਉਪਦੇਸ਼ ।

ਲਖਿਓ ਮਹਾਤਮ ਸ਼ਬਦ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ।

[ਰਾਸ ੧੦ ਅੰਸੂ ੨੯]

ਤਥਾ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਵਚਨ:-

ਚੈ:-ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਸਭ ਕੇਰਾ ।

ਜੇ ਹਮਰੇ ਚਹ ਦਰਸਨ ਹੇਰਾ ।

ਹਮ ਸੋ ਬਾਤ ਕਰਨ ਜੇ ਚਹ ਹੈ ।

ਪਠੈ ਸੁਣੈ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਉਮਹ ਹੈ ।

ਹੋਇ ਕਾਮਨਾ ਸਿਖ ਕੈ ਕੋਈ ।

ਵਿਘਨ ਪਰੈ ਕੈ ਸੰਕਟ ਕੋਈ ।

ਸਰਨਿ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਕੀ ਜਾਇ ।

ਤਿਤ ਦਿਨ ਸਤਿਗੁਰ ਬਨੈ ਸਹਾਇ ।

ਨਿਤ ਦਰਸਨ ਕਰ ਮਸਤਕ ਟੇਕੋ ।

ਹਨੋ ਬਿਕਾਰਨ ਪਾਇ ਬਿਬੇਕੋ ।

[ਰਾਸ ੧੦ । ਅੰਸੂ ੫੧ । ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਇਤਿ]

ਤਥਾ ਸ੍ਰੀਮੁਖ ਵਾਕ ਪਾਤਸਾਹੀ ੧੦ ॥ ਸਤਿਗੁਰੂ
ਅਪਨੋ ਪੋ ਖਾਲਸੇ ਦੀਨਾ ਦੁਤੀਆ ਰੂਪ ਸਤਿਗੁਰੂ
ਗ੍ਰੰਥਾ । ਬੋਲਨ ਸਤਿਗੁਰ ਸਬਦ ਸੰਭਾਖਨ ਨਾਮ
ਗੋਬਿੰਦ ਕੀਰਤਨ ਸੰਥਾ । ਗੁਨਾਨੁਬਾਦ ਪੁਨ ਸਿਫਤ
ਸਲਾਹਨ ਉਠਤ ਬੈਠਤ ਸੈਨ ਕਰੰਥਾ ॥ ਸਰਬ ਲੋਹ
ਧਿਃ ੫ ॥ ਪੰਃ ੩੭੭ ॥

ਤਥਾ ਸਵੀਏ ਮਹਲੇ ਚੌਥੇ ਕੇ-ਇਕ ਪੜਹਿ
ਸੁਣਹਿ ਗਾਵਹ ਪਰਭਾਤਿਹਿ ਕਰਹਿ ਇਸ਼ਾਨੁ ।

ਇਸ਼ਾਨੁ ਕਰਹਿ ਪਰਭਾਤਿ ਸੁਧ ਮਨਿ ਗੁਰ ਪੂਜਾ
ਬਿਧਿ ਸਹਿਤ ਕਰੇ ॥ ਇਤਯਾਦਿਕ ਐਰ ਭੀ ਵਚਨ ਹੈਂ

ਤਥਾ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ—ਕਰ ਆਰਤੀ ਪਸਾਦ
ਵਡੰਦੇ, ਪੂਰਬ ਵਿਤੀਯਾਧਯਾਯ ਮੇਂ ਕਹ ਆਏ ਹਾਂ ।

ਤਥਾ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਵਾਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ੧੦ ਦੋਃ—

ਲੋਪ ਚੰਡਕਾ ਹੋਇ ਗਈ ਸੁਰ ਪਤਿ ਕੋ ਦੇ ਰਾਜ ।
ਦਾਨਵ ਮਾਰਿ ਅਭੇਖ ਕਰਿ ਕੀਨੇ ਸਿਤਨ ਕਾਜ । ੫੩।

ਸਵੈਯਾ—ਯਾਤੇ ਪ੍ਰਸੰਨਿ ਭਏ ਹੈਂ ਮਹਾਂ ਮੁਨਿ
ਦੇਵਨ ਕੇ ਤਪ ਮੈ ਸੁਖ ਪਾਵੈਂ । ਜੱਗਯ ਕਰੈ ਇਕ
ਬੇਦ ਰਰੈ ਭਵ ਤਾਪ ਹਰੈ ਮਿਲ ਧਿਆਨਹਿ ਲਾਵੈਂ ।
ਬਾਲਰ ਤਾਲ ਮ੍ਰਿਦੰਗ ਉਪੰਗ ਰਬਾਬ ਲੀਏ ਸੁਰਸਾਜ
ਮਿਲਾਵੈਂ । ਕਿੰਨਰ ਗੰਧਪ ਗਾਨ ਕਰੈ ਗਨਿ ਜੱਛ
ਅਪੱਛਰ ਨਿਰਤ ਦਿਖਾਵੈਂ ॥ ੫੪ ॥

ਸਿਖਨ ਕੀ ਧੁਨ ਘੰਟਨਿ ਕੀ ਕਰ ਫੂਲਨ ਕੀ
ਬਰਖਾ ਬਰਖਾਵੈਂ । ਆਰਤੀ ਕੋਟ ਕਰੈ ਸੁਰ ਸੁੰਦਰ
ਪੇਖ ਪੁੰਦਰ ਕੇ ਬਲਿ ਜਾਵੈਂ । ਦਾਨਤ ਦੱਛਨ ਦੈਕੇ
ਪ੍ਰਦੱਛਨ ਭਾਲ ਮੈਂ ਕੁੰਕੁਮ ਅੱਛਤ ਲਾਵੈਂ । ਹੋਤ
ਕੁਲਾਹਲ ਦੇਵ ਪੁਰੀ ਮਿਲਿ ਦੇਵਨ ਕੇ ਕੁਲ ਮੰਗਲ
ਗਾਵੈਂ ।

ਦੋਃ—ਐਸੇ ਚੰਡ ਪ੍ਰਤਾਪ ਤੇ, ਦੇਵਨ ਬਢਿਓ

ਪ੍ਰਤਾਪ । ਤੀਨ ਲੋਕ ਜੈ ਜੈ ਕਰੈ, ਰਰੈ ਨਾਮ ਸਤਿ
ਜਾਪ ॥ ਸ੍ਰੀ ਚੰਡੀ ਦਰਿਤ ਉਕਤ ਬਿਲਾਸ ਕੇ ਤਿਤੀਯ
ਅਧਿਆਯ ਮੇਂ ਸਪਸ਼੍ਟ ਹੈਂ ।

ਤਥਾ ਸਰਬਲੋਹ ਵਿਚੋਂ—ਧੂਪ ਦੀਪ ਤਿਲਕਾਂਦ
ਸੁਗੰਧਾ ਪੁਹਪ ਲਲਤ ਕਰਲੀਏ । ਨਿਰਮਲ ਅੰਭ
ਕਲਸ ਕੰਚਨ ਭਰ ਪਾਕ ਸੁਬਿਧ ਬਿਧ ਕੀਏ । ਜਬ
ਸ੍ਰੀਚੰਡੀ ਜੀ ਕੀ ਆਰਤੀ ਕਰੀ ਹੈ ਦੇਵਤਾਓਂ ਨੇ
ਧਿਃ ੧ ਛੰਃ ੩੩੯ ॥

ਤਥਾ ਵਿਸ਼ਨੂ ਭਗਵਾਨ ਜੀ ਦੀ ਆਰਤੀ—

ਧੂਪ ਦੀਪ ਸਵਾਰ ਆਰਤੀ ਕਰਤ ਪੂਜਾ ਚਾਰੁ ਸੁਰ।
ਘਸਤ ਕੁੰਕਮ ਅਗਰ ਚੰਦਨ ਪੁਸਪ ਗੰਧ ਸੁਗੰਧ ਚੁਰ।
ਨਈਵੇਦ ਨਾਨਾ ਭਾਂਤਿ ਬਿੰਜਨ ਬਿਬਿਧ ਮੇਵੇ ਜਾਤ
ਤਰ । ਅਨੇਕ ਕੁਸਮ ਸੁਗੰਧ ਨਾਨਾ ਭਾਂਤਿ ਪਰਮਲ
ਪਰਸਪਰ । ਰੁਚਰ ਚਰਚਤ ਈਸ ਅਰਪਤ ਕਰਤ
ਜੈ ਜੈਕਾਰ ਸੁਰ । ਬਜਤ ਤਾਲ ਮਿਦੰਗ ਮਹਾਵਰ
ਨਚਤ ਅਪਸਰ ਗਨ ਚਤੁਰ ॥ ਧਿਃ ੨ ਛੰਃ ੬੦੨ ॥

ਤਥਾ—ਦੈ ਦੈ ਅਸੀਸਾ ਦੇਵ ਮੁਨੀਸਾ ਪ੍ਰਦੱਛਨ
ਸੁਰ ਸਕਲੇ ਕਰੇਂ ॥ ਧਿਃ ੨ ॥ ਛੰਃ ੬੧੪ ॥

ਤਥਾ ਬਸੰਤ ਹਿੰਡੋਲ ॥ ਧੁਖਤ ਸ੍ਰੀ ਖੰਡ ਧੂਪ ਬਾਸਵ
ਮੁਸਟ ਪਰਗਟ ਗੰਧਨੀ । ਕਸਤੂਰੀ ਕੁੰਕਮ ਅਗਰ

ਚੰਦਨ ਗੁਲਾਬ ਅਤਰ ਸੁਗੰਧਨੀ ॥ ਧਿਃ ੪ ॥
ਛੰਃ ੬੬ ॥

ਤਥਾ—ਮੰਗਲ ਆਰਤੀ ਜੇ ਕੋਈ ਗਾਵੈ ਪੁਨਰਪ
ਗਰਭ ਨ ਲੇਟੇ । ਬਿਸ੍ਵ ਬਿਭੂਤ ਆਰਤੀ ਕਰਹੈ ਜਮ
ਜਾਗਤਿ ਨ ਭੇਟੇ । ਕ੍ਰਿਤ ਅਘ ਦੇਖ ਬਿਲਾਤ ਚਿਰਨ
ਕੇ ਅਪਦਾ ਕਾਲਖ ਮੇਟੇ । ਮੁਖ ਉਜਲ ਮਨ ਨਿਰਮਲ
ਹੋਵੈ ਪੜਤ ਨ ਜਮ ਕੇ ਫੇਟੇ ॥ ਧਿਃ ੫ । ਛੰਃ ੧੨੩ ।

ਤਥਾ—ਕੰਚਨ ਬਾਲਾਦਕ ਸੁਗੰਧੀਆਂ ਕਹ ਕਟ ।
ਬਹੁਰ ਅੰਜਲ ਪਦ ਬਿਨੈ ਕਰਤ ਸਭ ਨਾ ਜਾਨੈ ਪੂਜਾ
ਤੋਰੀ । ਤੁਲਸੀ ਦਲ ਗੰਗੋਦਕ ਮਾਕੋ ਹੋਤ ਪ੍ਰਸੰਨ
ਨਿਹੋਰੀ । ਦਾਸ ਗੋਬਿੰਦ ਫਤਹ ਸਤਿਗੁਰ ਕੋ ਸੁਰ ਪੂਜੇ
ਕਰ ਜੋਰੀ । ਤਥਾ—ਛੀਰ ਨੀਰ ਖੀਰ ਪਾਇਸ ਘ੍ਰਿਤ
ਦਧ ਮਧ ਮਿਸ਼ਟਨ ਅਰਪੇ । ਪੰਚਾਮ੍ਰਿਤ ਖੋੜਸ ਬਿਧ
ਮਹਾ ਕਾਲ ਸਾਮਰਪੇ ॥ ਧਿਃ ੫ ॥ ਪੰਨੇ ੪੨੫ ॥

ਤਥਾ—ਅਸ਼ਟ ਗੰਧ ਸੁਭ ਆਰਤੀ ਧਰੇ । ਸਕਲ
ਸਾਮਗ੍ਰੀ ਰਾਜ ਤੁਲ ਕਰੇ ॥ ਧਿਃ ੫ ॥ ਪੰਨੇ ੪੩੧ ॥

ਤਥਾ—ਅਬਕੇ ਪਾਪ ਪੂਰਬਲੇ ਪਾਪਾ ।

ਮਿਟੇ ਸਕਲ ਜੀਵਨ ਸੰਤਾਪਾ ।

ਪਰਬ ਪਰਬ ਉਤਸਵ ਬਿਧ ਕਰੈ ।

ਆਰਤੀ ਸਮੈ ਪੂਜ ਅਨੁਸਰੈ ।

ਪੰਚ ਪਚਾਰ ਪੂਜੈ ਸ੍ਰਬ ਲੋਹੇ ।
 ਗ੍ਰੰਥ ਹਰੀ ਮੇ ਭੇਦ ਨ ਕੋਹੇ ।
 ਆਰਤੀ ਸਮੈ ਸਮੈ ਪਰ ਕਰੈ ।
 ਉਦਾਰ ਚਿਤ ਹੈ ਪੂਜ ਅਨੁਸਰੈ ।
 ਧੂਜਾ ਕੁੰਭ ਤੋਰਨ ਨਵ ਪਲੱਵ ।
 ਪੁਸਪ ਫਲਨ ਜੁਤ ਬਾਂਧੇ ਭੱਲਵ ।
 ਪੰਚ ਤੂਰ ਵਾਦਿਤ੍ਰ ਬਜਾਵੈ ।
 ਰਾਗ ਰਾਗਨੀ ਪਦ ਸਭ ਗਾਵੈ ।
 ਨਾਰਦੀ ਭਗਤਿ ਕਰੇ ਸ੍ਰਬ ਲੋਹੇ ।
 ਪ੍ਰੇਮ ਮਗਨ ਉਮਾਹ ਪਦ ਛੋਹੇ ।
 ਭੂਸਨ ਬਸਨ ਸੁਗੰਧ ਪਕਵਾਨਾ ।
 ਅਰਪੈ ਹਿਤ ਕਰ ਸ੍ਰੀ ਭਗਵਾਨਾ ।
 ਸੰਤ ਮਨਾਵੈ ਪੂਜਾ ਗ੍ਰੰਥਾ ।
 ਦਰਸ ਪਰਸ ਪਾਵੈ ਪਠ ਸੰਥਾ ।
 ਮੰਗਲ ਦਰਬ ਕਦਲੀਤਰੁ ਦ੍ਵਾਰੈ ।
 ਆਰੰਭ ਸਮੈ ਸਦ ਗ੍ਰੰਥ ਅਨੁਸਾਰੈ ।
 ਪਰਸਮਾਤਿ ਗ੍ਰੰਥ ਹੋਇ ਜਬੈ ।
 ਕਰਾਹ ਗੁਰ ਪਰਬ ਕਰੈ ਸਿਖ ਤਬੈ ।
 ਪੂਜੈ ਸ੍ਰਬ ਲੋਹ ਭਗਵਾਨਾ ।
 ਅਰਪੈ ਸ੍ਰਬ ਕਾਮਨਾ ਪ੍ਰਧਾਨਾ ।

ਪੁਸਪ ਅੰਜਲੀ ਪੂਜੈ ਹਰਿ ਦੇਵਾ ।

ਸਰਬ ਫਲ ਸਰਬ ਅੰਨ ਸਭ ਮੇਵਾ ।

[ਧਿਃ ੫ । ਪੰਃ ੪੯੧ । ਸਰਬਲੋਹ ਇਤਿ]

ਤਥਾ—ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ੋਕਤ—ਢਾਕੇ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚੋਂ
ਏਕ ਵਿਰਧਾ ਮਾਈਨੇ ਨੌਮੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਪੂਜਾਦਿਕ
ਕਰਨੀ ਚੈਃ—

ਧੂਪ ਦੀਪ ਨਈਵੇਦ ਸੁਧਾਰਾ ।

ਕਰ ਪੂਜਨ ਸਤਿਗੁਰੁ ਉਦਾਰਾ ।

[ਵਿਸਤਾਰ ਦੇਖੋ ਰਾਸ ੧੨ ਅੰਸੂ ੪]

ਤਥਾ ਢਾਕੇ ਦੇ ਹੀ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚੋਂ ਨੌਮੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ
ਆਰਤੀ । ਚੈਃ—

ਤਬ ਉਠ ਕਰ ਸਭ ਸੰਗਤ ਰਾਸ ।

ਜਿਨ ਮੁਹ ਅਗਰ ਬੁਲਾਕੀ ਦਾਸ ।

ਦੀਪਕ ਵਾਰ ਆਰਤੀ ਕਰੀ ।

ਧੂਪ ਧੁਖਾਇ ਅਗਾਰੀ ਧਰੀ ।

ਫੂਲਨ ਮਾਲ ਗਰੇ ਪਹੁੰਚਾਈ ।

ਅਧਿਕ ਸੁਰੰਧੈ ਛਿਗ ਛਿਰਕਾਈ ।

[ਰਾਸ ੧੨ । ਅੰਸੂ ॥ ੫ ॥]

ਤਥਾ ਨੌਮੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਸਮਾਧ ਵਾਸਤੇ ਦੋਖ—

ਇਕ ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਾਧ ਤਿਹ ਤਿਆਗਾ ।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜਾਗਾ ।
ਧੂਪ ਦੀਪ ਨਿਤ ਕਰਤੇ ਰਹੀਐ ।
ਆਨ ਥਾਨ ਜੈਬੇ ਨਹ ਚਹੀਐ ।

[ਰੁਤ ੧ । ਅੰਸੂ ੧੭]

ਤਥਾ ਆਗਰੇ ਦਾ ਪ੍ਰਸੰਗ ਦਸਮੇਸ ਜੀ ਦੋਃ—

ਇਤ ਸਤਿਗੁਰ ਪੂਜਤ ਨਵ ਰਾਤੇ ।

ਚੰਦਨ ਧੂਪ ਫੂਲ ਬਹੁ ਭਾਂਤੇ ।

ਦੁਰਗਾ ਪਾਠ ਅਨੇਕ ਕਰੰਤੇ ।

ਸੋਜ ਸਕੇਲੀ ਹਵਨ ਹੁੰਦੇ ।

ਦੀਪ ਸਮੂਹ ਘ੍ਰਿਤ ਕੇ ਵਾਰੇ ।

ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਸਕੇਲ ਅਨੇਕ ਪ੍ਰਕਾਰੇ ।

[ਐਨ ੨ । ਅੰਸੂ ੧ । ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਇਤਿ]

ਦੇਸ਼ ਕਰੋ ! ਸੰਗਤ ਗੁਰੂ ਕੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਪਰ ਸੁਰੀਧੀ
ਛਿੜਕਣ ਵਾਲੀ ਮੰਨੀ ਜਾਵੇ ਕਿ ਮਿਟੀ ਦਾ ਤੇਲ ।

ਹੋਰ ਸੁਣ ! ਮੁਕਤ ਮਾਰਗ ਮੇ ਭੀ ਧੂਪ ਦੀਪਾਦਕ

ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਤਥਾ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਮੇ ਚਾਰ ਵਾ ਆਠ

ਸਿਖ ਕਰੇਂ ਇਹ ਨਿਨਾ ਦੇਖੋ ਮੁਕਤ ਮਾਰਗ ਮੇ ।

ਤਥਾ—ਧੂਪ ਦੀਆਂ ਵਸਤੂ ਸੰਖੇਪਤੇ ਕਹਤੇ ਹੈਂ ।

ਗੁਗਲ ਪਾ ਪੱਕੀ (੧) ਛੁਹਾਰੇ ਛਟਾਂਕ (੨) ਖੋਪਾ
ਦੋ ਠੂਠੀ (੩) ਬਦਾਂਮ ਗਿਰੀ ਦੋ ਤੇਲੇ (੪) ਕਪੂਰ ਵੀ

ਮਾਸੇ (੫) ਲੈਚੀ ਛੋਟੀ ਛਟਾਂਕ (੬) ਅਗਰਤਗਰ ਦੇ
 ਤੋਲੇ (੭) ਛੜ ਤੋਲਾ (੮) ਦੋਨੋ ਚੰਦਨ ਦੇ ਤੋਲੇ (੯)
 ਸੈਗੀ ਦੇ ਛਟਾਂਕ (੧੦) ਕਸਤੂਰੀ ਦੇ ਰੱਤੀ (੧੧)
 ਕੇਸਰ ਛੀ ਮਾਸੇ (੧੨) ਭੋਜਪਤ੍ਰ ਤੋਲਾ (੧੩) ਖਸ
 ਤੋਲਾ (੧੪) ਨਾਗਰਮੋਥਾ ਤੋਲਾ (੧੫) ਜੈਫਲ ਤੋਲਾ
 (੧੬) ਜਾਵੱਤਰੀ ਤੋਲਾ (੧੭) ਲੈਂਗ ਤੋਲਾ (੧੮)
 ਗੋਰੋਚਨ ਦੇ ਰੱਤੀ (੧੯) ਮੁਸਕੰਬਰ ਦੇ ਰੱਤੀ (੨੦)
 ਤਿਲ ਕਾਲੇ ਛਟਾਂਕ (੨੧) ਦੇਸੀ ਜੌਂ ਦੇ ਛਟਾਂਕ ਪੱਕੇ
 (੨੨) ਖੰਡ ਅਧਸੇਰ ਪੱਕੀ (੨੩) ਘ੍ਰਿਤ ਗੋਕਾ ਸਵਾ
 ਸੇਰ ਕੱਚਾ (੨੪) ਲੋਹਬਾਣ ਤੋਲਾ (੨੫) ਧੂਪ ਗੱਠੀ
 ਤੋਲਾ (੨੬) ਛਲੀਰਾ ਤੋਲਾ (੨੭) ਵੱਚ ਤੋਲਾ (੨੮)
 ਕਚੂਰ ਤੋਲਾ (੨੯) ਕੰਕੋਲ ਤੋਲਾ (੩੦) ਇੰਦ੍ਰ ਜੌਂ
 ਤੋਲਾ (੩੧) ਦੇਵਦਾਰ ਤੋਲਾ (੩੨) ਅਣਟੁਟ ਚੈਲ
 ਤੋਲਾ (੩੩) ਕਪੂਰ ਕਚਰੀ ਤੋਲਾ (੩੪) ਸੰਦਲ
 ਸਪੈਦ ਏਕ ਮਾਸਾ (੩੫) ਸੁਰਖ ਸੰਦਲ ਏਕ ਮਾਸਾ
 (੩੬) ਬਾਲਛੜ ਤੋਲਾ (੩੭)

(ਅਥ ਨਈਵੇਦ)

ਸੁਪਾਰੀ ੫, ਜੈਫਲ ੫, ਖੋਪੇ ਠੂਠੀ ੫, ਮਿਸ਼੍ਰੀ
 ਦੇਸੀ ਕੂਜੇ ੫, ਬਦਾਮ ਸੇਰ ਪੱਕੇ, ਸੈਗੀ ੫ ਪੱਕੀ,
 ਦਰਿਆਈ ਸਵਾ ਹੱਥ, ਨਲੇਰ ਇਕ, ਖੰਮਣੀਆਂ

ਚਰਣਾਠੀ, ਲੈਚੀਆਂ ਛੋਟੀਆਂ ਛੱਟਾਂਕ ।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਬਿਧਿ॥

ਪਾਠੀਆਂ ਧੂਪੀਆਂ ਮੇਂ ਅਮਲੀ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ
ਕਰਨਾ । ਸਾਧੂ ਸਿਖ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਪਾਠ ਕਰਨੇ ਕਾ ਸਭ
ਕਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ । ਪਾਠ ਸਮਾਪਤੀ ਸੇ ਹੋਮ ਕਰਣਾ ।

ਤਥਾ—ਜਬ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਲੇਨ ਜਾਨਾ ਵਾ
ਛੋਡਨੇ ਜਾਨਾ ਹੋ ਤੋਂ ਪਹਲੇ ਅਗੇ ਸੇ ਵਸਤਾ ਸਾਫ
ਕਰਲੋ ਅਤੇ ਛੜਕਾਓ ਅਤੇ ਫਿਰ ਨੀਚੇ ਬਸਤ੍ਰ ਬਛਾ-
ਵਤੇ ਜਾਓ ਤੋਂ । ਰਾਮਕਲੀ ਦੀ ਵਾਰ ਮਹਲੇ ੩ ਵਿਚੋਂ
ਮਃ ੩ । ਸਤਿਗੁਰ ਕੀ ਸੇਵਾ ਇਹੁ ਤਪੁ ਪਰਵਾਣੁ ।
ਪੈਃ ੫ । ਇਹੁ ਫਲ ਹੋਗਾ ਤਥਾ—

ਜਿਸ ਜਗਾ ਭੰਡਾਰ ਮੇਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਵਾਸਤੇ ਪ੍ਰਸਾਦ
ਤਿਆਰ ਹੋਤਾ ਹੋ ਤਹਾਂ ਭੀ ਮਿਟੀ ਦਾ ਤੇਲ ਨਹੀਂ ਲੇ
ਜਾਨਾ । ਘ੍ਰਿਤ ਵਾ ਮਿਠੇ ਤੇਲ ਦਾ ਦੀਪਕ ਜਾਲੋ* ।
ਅਤੇ ਜੇ ਦਰਬਾਰ ਜੀ ਪਾਸ ਜਾਵੈ ਸੋ ਦਰਨ ਧੋਇ ਕੈ
ਜਾਵੈ । ਅਤੇ ਮੋਨ ਹੋਕਰ ਪਾਠ ਸੁਣੈ ਜੇ ਬੀਚ ਮੇਂ ਬੋਲੇ
ਗਾ ਤੋਂ ਜਬਾ ਸੋ ਸਾਖੀ ਚੋਃ—

*ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਕੀ ਜਿਲਦ ਨੂੰ ਚਮੜਾ ਨਹੀਂ
ਲਗਾਨਾ ਚਾਹੀਏ ॥

ਹਰਿ ਜਸ ਸੁਨਤੈ ਬਾਤ ਚਲਾਵੈ ।

ਵਹੁ ਤਨਖਾਹੀਆ ਵਡਾ ਕਹਾਵੈ ।

[ਸਾਖੀ ੧੧]

ਤਥਾ ਇਹ ਗਿਆਰਵੀਂ ਸਾਖੀ ਦਾ ਪ੍ਰਸੰਗ ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੁਤ ੩ ਅੰਸੂ ੩੪ ਮੇਂ ਭੀ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ।

ਸ਼ਿਕਾ—ਮੁਕਤ ਮਾਰਗ ਮੇਂ ਤੋ ਮਾਯਾ ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਅਰਦਾਸ ਕਰਾਵੈ ਲਿਖੀ ਹੈ, ਪੀਛੇ ਖੰਡਨ ਕਰੀ ਹੈ ।

ਉੱਤਰ—ਅਭਯਾਗਤ ਗਰੀਬ ਸਿਖ ਹੋਵੈ ਤੋ ਜੇਕਰ ਭੋਜਨ ਛਕੈ ਤੋ ਪੰਜ ਪਾਠ ਕਰੈ ਜਪ ਜੀ ਕੇ ਜੇਕਰ ਵਸਤੁ ਲੇਵੈ ਤੋ ੨੫ ਪਾਠ ਕਰੇ, ਜੇਕਰ ਨਗਦ ਲੇਵੈ ੧੦੦੦੦੦ ਲਖ ਪਾਠ ਕਰੈ ਤੋ ਸੁਖ ਸਾਂਤ ਰਹੇ, ਯਹ ਮੁਕਤ ਮਾਰਗ ਗ੍ਰੰਥ ਕੇ ੩੬ ਪੰਨੇ ਪਰ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ । ਯਾਂਤੇ ਈਹਾਂ ਭੀ ਪੂਜਾ ਨਾ ਖਾਨੇ ਹੀ ਮੇਂ ਤਾਤਪਰਯ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਤਨਾ ਪਾਠ ਕਰਨਾ ਹੀ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਹੈ ਤਥਾ ਪੂਰਬ ਗੁਰੂ ਵਾਕਯੋਂ ਸੇ ਵਿਰੋਧ ਹੋਗਾ, ਅਤੇ ਜੇਹੜੀ ਪੂਜਾ ਹੋਵੈ ਸੋ ਤੁਰਤ ਹੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ ਆਗੇ ਵਾਂਟ ਦੇਵੈ, ਗਰੀਬਾਂ ਅਭਯਾਗਤਾਂ, ਸਾਧੂਆਂ ਬ੍ਰਾਮਹਣਾਂ ਨੂੰ, ਆਪ ਨ ਲੇਵੈ ਸੋ ਸਿਖ ਗੁਰੂ ਕੇ ਧਾਮ ਕੇ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਹੋਵੇਗਾ, ਅਤੇ ਸ਼ਬਦ ਪਾਲਟੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ ਅੰਗ ਭਾਵ ਹੋਵੈ ਸਿਖ

ਗੁਰੂ ਜੀ ਵਲ ਮੁਖ ਰਖਣ ਵਾਂ ਚੌਫੇਰੇ ਸੰਗਤ ਜਾਵੈ,
ਪੀਛੇ ਸ਼ਬਦ ਪਾਰਟੀ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ ਗੁਰੂਜੀ ਕੇ, ਯਥਾ
ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ੋਕਤ ਚੌਃ—

ਵਾਦਤ ਵਾਜੇ ਜਾਤ ਅਗਾਰੀ ।

ਚਵਰ ਦੁਰੈ ਸਿਰ ਪੁਰ ਗੁਰ ਭਾਰੀ ।

[ਰਾਸ ੪ । ਅੰਸੂ ੧੨]

ਧੌਂਸਾ ਧੁੰਕਿਤਿ ਜਾਤਿ ਅਗਾਰੀ ।

ਚਮ੍ਹ ਤੁਰੰਗਨਿ ਬਲੀ ਪਿਛਾਰੀ ।

[ਰਾਸ ੪ । ਅੰਸੂ ੫੧]

ਤਥਾ-ਦੁੰਦਭ ਬਾਜਤ ਚਲਹ ਅਗਾਰੀ ।

ਛੁਟੇ ਨਿਸਾਨਨ ਫਰੱਚੇ ਭਾਰੀ ।

[ਰੁਤ ੪ । ਅੰਸੂ ੭ । ਸੂਰਜਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਇਤਿ]

ਆਗੈ ਪਾਛੈ ਸੰਗਤ ਜਾਵੈ ।

ਮੱਧ ਗੁਰੂ ਸਸਿ ਜਿਉਂ ਛਬਿ ਪਾਵੈ ।

ਤਥਾ ਗੁਰਬਿਲਾਸ ਮੇਂ ਚੌਃ—

ਸੰਖਨ ਧੁਨ ਕਰ ਅਗਾਰ ਸਿਧਾਰੇ ।

ਓਰ ਖਡੂਰ ਗੁਰੂ ਨਿਰੰਕਾਰੇ ।

[ਧਿਃ ੪ । ਪੰਃ ੪੩]

ਇਤਿ ਜਾਦਿਕ ਅਨੇਕ ਬਚਨ ਹਨ ।

ਸ਼੍ਰੋਕਾ—ਸਾਧੂ ਕੇ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਕੀ ਤਾਬਿਆ

ਬੈਠਣੇ ਯਾ ਪਾਠ ਕਰਨੇ ਕਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ ਯਾ ਨਹੀਂ ।

ਉੱਤਰ—ਅਹੋ ਮਹਾ ਸ਼ੋਕ ਹੈ ਮੈਂ ਕਿਆ ਕਹੂੰ,
ਅਰੇ ਸ਼ਿਕਾਬਾਦੀ ! ਸੁਣ ਬੇੜਾ ਮਾਤ੍ਰ
ਰਾਗ ਗੋਂਡ ਸੀ ਕਬੀਰ ਜੀ—ਜੈਸੇ ਮੰਦਰ ਮਹਿ ਬਲ
ਹਰ ਨਾ ਠਾਹਰੈ । ਨਾਮ ਬਿਨਾ ਕੈਸੇ ਪਾਰਿ ਉਤਰੈ ।
ਕੰਭ ਬਿਨਾ ਜਲੁ ਨਾ ਟੀਕਾਵੈ । ਸਾਧੂ ਬਿਨੁ ਐਸੇ
ਅਵਗਤੁ ਜਾਵੈ । ੧ । ਜਾਰਉ ਤਿਸੈ ਜੁਰਾਮ ਨ ਚੇਤੈ ।
ਤਨ ਮਨ ਰਮਤ ਰਹੈ ਮਹਿ ਖੇਤੈ । ੧ । ਰਹਾਉ । ਜੈਸੇ
ਹਲਹਰ ਬਿਨਾ ਜਿਮੀ ਨਹੀ ਬੋਈਐ । ਸੂਤ ਬਿਨਾ
ਕੈਸੇ ਮਣੀ ਪਰੇਈਐ । ਘੁੰਡੀ ਬਿਨੁ ਕਿਆ ਗੰਠਿ
ਚੜ੍ਹਾਈਐ । ਸਾਧੂ ਬਿਨੁ ਤੈਸੇ ਅਬਗਤੁ ਜਾਈਐ । ੨ ।
ਜੈਸੇ ਮਾਤ ਪਿਤਾ ਬਿਨੁ ਬਾਲੁ ਨ ਹੋਈ । ਬਿੰਬ ਬਿਨਾ
ਕੈਸੇ ਕਪਰੇ ਧੋਈ । ਘੋਰ ਬਿਨਾ ਕੈਸੇ ਅਸਵਾਰ । ਸਾਧੂ
ਬਿਨੁ ਨਾਹੀ ਦਰਵਾਰ ॥ ੩ ॥ ਜੈਸੇ ਬਾਜੇ ਬਿਨੁ ਨਹੀ
ਲੀਜੈ ਫੇਰੀ । ਖਸਮਿ ਦੁਹਾਗਨਿ ਤਜਿ ਅਉ ਹੋਰੀ ।
ਕਹੈ ਕਬੀਰ ਏਕੈ ਕਰਿ ਕਰਨਾ । ਗੁਰਮੁਖ ਹੋਇ
ਬਹੁਰਿ ਨਹੀ ਮਰਨਾ ॥ ਸਬਦ ੯ ॥ ਯਾਂ ਤੇ ਹੋਸ਼ ਕਰ
ਘੁਗੁਆ ! ਤਥਾ ਵੇਖੋ—

ਅਪਰ ਕਥਾ ਯਹ ਸੁਨੀ ਵਡਨ ਤੇ ।

ਕਹੂੰ ਕੁਛਕ ਭੈ ਗ੍ਰੰਥ ਵਚਨ ਤੇ ।
 ਜਬ ਗੁਰ ਕਾਂਸੀ ਸ੍ਰੀ ਦਸਮੇਸ ।
 ਰਹੇ ਕਾਲ ਬਹੁ ਕਰ ਉਪਦੇਸ਼ ।
 ਧੀਰ ਮੱਲ ਸੈਂ ਗ੍ਰੰਥ ਮੰਗਾਯੋ ।
 ਤੀਨ ਬੇਰ ਸੰਗਤ ਪਰਤਾਯੋ ।
 ਸ੍ਰੀ ਕਲਗੀਧਰ ਵਚਨ ਵਖਾਨਾ ।
 ਸੁਨੋ ਸਿਖ ਤੁਮ ਪਰਮ ਸੁਜਾਨਾ ।
 ਐਸੀ ਵਸਤੁ ਜਗਤ ਮੇ ਨਾਹੀ ।
 ਸੰਗਤ ਕੋ ਮੈਂ ਦੇਵੋਂ ਨਾਹੀ ।
 ਕਾਗਦ ਸੈਂਚੀ ਕਰੋ ਤਿਆਰਾ ।
 ਸੁਨਤ ਵਚਨ ਸਿਖਨ ਹਿਤ ਧਾਰਾ ।
 ਕੇਲਾ ਪਤ੍ਰ ਅੰਬ ਫਲ ਜੋਈ ।
 ਤੁਰਤ ਵਸਤੁ ਸਭ ਤਿਆਰ ਸੁਹੋਈ ।
 ਤਿਸੀ ਵੇਰ ਤੇ ਤਨੀ ਕਨਾਤ ।
 ਤਿਸ ਭੀਤਰ ਬੈਠੇ ਗੁਰ ਨਾਥ ।
 ਸੰਗਤ ਬੈਠੀ ਬਾਹਰ ਤੰਬੂ ।
 ਕਰ ਸਮਾਧਿ ਬੈਠੇ ਗੁਰ ਸੰਭੂ ।
 ਮਨੀ ਸਿੰਘ ਕੋ ਬਚਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਾ ।
 ਲਿਖੇ ਸਿਖ ਹੋਂ ਕਰਤ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਾ ।
 ਭਾਈ ਮਨੀ ਸਿੰਘ ਕਰ ਵੇਦ ।

ਇਤੀ ਸ਼ਕਤਿ ਨਹ ਅਹੇ ਮੁਕੰਦ ।
 ਜੁਗਾ ਜੁਗਾਂਤਰ ਸਿਰਜਨ ਹਾਰੇ ।
 ਗੋਵਿੰਦ ਗੁਰੂ ਤਬ ਵਚਨ ਉਚਾਰੇ ।
 ਕਮਲ ਬਦਨ ਸੋ ਗਿਰਾ ਅਲਾਈ ।
 ਪਵਨ ਸਮਾਨ ਕਲਮ ਤੁਹਿ ਜਾਈ ।
 ਲਿਖਨੇ ਲਗੇ ਭਾਈ ਗੁਨ ਧਾਮ ।
 ਜਿਉਂ ਜਿਉਂ ਉਚਰਤ ਸ੍ਰੀਗੁਨਧਾਮ ।
 ਸੋਲਾਂ ਪਹਰ ਲਿਖਯੋ ਕਰ ਤਿਆਰ ।
 ਜਿਮ ਉਚਾਰ ਕੀਤਾ ਗੁਰ ਦਿਆਰ ।
 ਵਹੀ ਰੀਤ ਪੂਛੀ ਗੁਰ ਸਿੱਖ ।
 ਦੱਖਣ ਜਾਂਦੇ ਜਬ ਗੁਰ ਪਿੱਖ ।
 ਦੀਨ ਬੰਧੁ ਬੋਲੇ ਹਰਖਾਇ ।
 ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਇਹੁ ਰੀਤ ਸੁਹਾਇ ।
 ਸੋਲਾਂ ਪਹਰ ਸੁ ਅੰਤਰ ਪਾਠ ।
 ਤਬ ਅਖੰਡ ਭਾਖਾ ਸੁਰ ਨਾਥ ।
 ਜਬੈ ਖੋੜਸੋਂ ਉਪਰ ਹੋਇ ।
 ਤੋ ਸਾਧਾਰਣਹ ਪਾਠ ਸੁ ਜੋਇ ।
 ਬਿਧੀ ਸਹਿਤ ਜੋ ਕਰੈ ਕਰਾਵੈ ।
 ਅਸੁਮੇਧ ਕੋਟਿਨ ਫਲ ਪਾਵੈ ।
 ਮਿੱਟੀ ਤੇਲ ਜੋ ਤਾਂ ਪਰ ਬਾਲੇ ।

ਵਹੀ ਤੇਲ ਫਿਰ ਤਿਨਕਉ ਜਾਲੇ ।
 ਚਮੜ ਕਮਰ ਲੇ ਅੰਤਰ ਜਾਇ ।
 ਕਹੈ ਗੁਰੂ ਜਮ ਦੇਤ ਸਜਾਇ ।
 ਧੂਪ ਦੀਪ ਜੋ ਕਰਹਿ ਨ ਅੰਧ ।
 ਅਗਨ ਕੋਪ ਜਿਮ ਦਹੇ ਮਸਿੰਦ ।
 ਸਿਖ ਨਹੀ ਸੋ ਵੈਰੀ ਮੇਰਾ ।
 ਉਭੈ ਲੋਕ ਲਹ ਕਸ਼ਟ ਵਡੇਰਾ ।
 ਪੁਨਾ ਪੈਥੀਆਂ ਹਮਰੀ ਸੋਈ ।
 ਤਾਹਿ ਨ ਗੁਰ ਕੀ ਭਾਖੈ ਜੋਈ ।
 ਤਿਹ ਕੀ ਜਰ ਉਖਰੈ ਬਿਨ ਵਾਰਾ ।
 ਸਕਲ ਸਿਖ ਲੇਹੁ ਮਨ ਨਿਰਧਾਰਾ ।
 ਦਸਮਾ ਲਖਯੋ ਯਹ ਹਮਰਾ ਦੇਹ ।
 ਧਰੋਂ ਅਪਰ ਜਬ ਭਾਵੈ ਤੇਹ ।
 ਨਹੀ ਸੰਕ ਕਛੂ ਮਨਹਿ ਵਿਚਾਰੋ ।
 ਦੋਉ ਗ੍ਰੰਥ ਕੀ ਸੇਵਾ ਧਾਰੋ ।
 ਜੋ ਇਨ ਪੈ ਕੋਈ ਤਰਕ ਉਠਾਵੈ ।
 ਕਰੋਂ ਤਾਹਿ ਸੋ ਜੋ ਮੁਹਿ ਭਾਵੈ ।
 ਭਾਗੈ ਫਿਰਹਿ ਟਿਕਣ ਕਿਮ ਪਾਵੈ ।
 ਮਰ ਕਮੋਤ ਜਮ ਲੋਕ ਸਿਧਾਵੈ ।
 ਮਾਤ ਦੰਡ ਕੀ ਜੋ ਕਰ ਨਿੰਦ ।

ਕੁਪਹਿ ਤਾਹਿ ਪਰ ਸਭੈ ਨਰਿੰਦ।
ਇਤਨੀ ਕਥਾ ਦਾਸ ਨੇ ਸੁਨੀ।
ਭਾਖੇਂ ਵਿਰਧ ਵਡੇ ਜਿਮ ਗੁਨੀ ॥ ਇਤਿ ॥
ਸੋ ਨਵੀਨੋਂ ਹੋਸ਼ ਪਕੜੋ ਵੇਲਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਕਜੋਂ
ਗੁਰੂਆਂ ਦੀ ਧੂਪ ਦੀਪ ਆਰਤੀ ਬੰਦ ਕਰੀ ਹੈ ਯਾਂਤੇ
ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਜੀ ਨਾਲ ਭੀ ਆਪਕਾ ਕੋਈ ਸਲੂਕ ਨਹੀਂ।
ਤਥਾ ਸ੍ਰੀ ਦੇਵੀ ਜੀ ਕੀ ਭੀ ਨਿੰਦਾ ਕਰਤੇ ਹੋ
ਇਸ ਰੀਤ ਸੇ ਆਪ ਕਾ ਕੇਵਲ ਸਾਧੂ ਬਾਹਮਣਾ-
ਦਿਕੋਂ ਸੇ ਹੀ ਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ, ਕਿੰਤੂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ ਸਾਥ
ਭੀ ਹੈ ਸੇ ਦੇਖੇ ਕਰਤਾਰ ਦੇ ਰੰਗ:-

ਸ੍ਰੀ ਬਾਬਾ “ਸ੍ਰੀਚੰਦ” ਜੀ

ਸ਼ੋਕਾ-ਸ਼ੀਚੰਦ ਨਾਲਾਇਕ ਅਤੇ ਉਸ ਕਾ ਪੰਥ
ਭੀ ਤੈਸਾ ਹੀ ਹੈ, ਯਾਂਤੇ ਯਹ ਭੀ ਸਾਧੂ ਨਹੀਂ।
ਉਤਰ-ਐ ਦੁਸ਼ਟ ! ਅਸੁਰ ਖੁੱਧੀ ! ਸ਼ੋਕਾਬਾਦੀ !
ਜੇ ਤੂੰ ਸ੍ਰੀ ਬਾਬਾ “ਸ੍ਰੀ ਚੰਦ” ਜੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ
ਜੀ ਕੇ ਸਪੁਤ੍ਰ ਕੇ ਦੁਰਵਚਨ ਕਹਤਾ ਹੈਂ ਤੇਰੀ ਰਸਨਾ
ਪਰ ਕ੍ਰਿਮ ਕਿਓਂ ਨਹੀਂ ਪੜਤੇ। ਕਾਰਣ ਕਿ ਸ੍ਰੀਬਾਬਾ
‘ਸ੍ਰੀਚੰਦ’ ਜੀ ਪਿਤਾ ‘ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ’ ਜੀ ਕੇ ਸਮਾਨ
ਸ਼ਾਂਤਾਵਤਾਰ ਹਨ, ਅਤੇ ਸਮਦਰਸੀ ਹਨ, ਪ੍ਰੰਤੂ ਗੁਰੂ

ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਵਚਨਾਨੁਸਾਰ ਇਸ ਨਿੰਦਾ
ਕਾ ਫਲ ਸ਼ੀਘਰ ਹੀ ਪਾਵੇਗੇ ॥

ਯਥਾ ਗਉੜੀ ਸੁਖਮਨੀ ਮਃ ੫ ॥ ਸੰਤਕੇ ਦੂਖਨਿ
ਆਰਜਾ ਘਟੈ । ਸੰਤ ਕੇ ਦੂਖਨਿ ਜਮਤੇ ਨਹੀ ਛੁਟੈ ।
ਸੰਤ ਕੈ ਦੂਖਨਿ ਸੁਖੁ ਸਭੁ ਜਾਇ । ਸੰਤ ਕੈ ਦੂਖਨਿ
ਨਰਕੁ ਮਹਿ ਪਾਇ । ਸੰਤ ਕੈ ਦੂਖਨਿ ਮਤਿ ਹੋਇ
ਮਲੀਨ । ਸੰਤ ਕੈ ਦੂਖਨਿ ਸੋਭਾ ਤੇ ਹੀਨ । ਸੰਤਕੇ ਹਤੇ
ਕਉ ਰਖੈ ਨ ਕੋਇ । ਸੰਤ ਕੈ ਦੂਖਨਿ ਥਾਨ ਭੁਸਟੁ
ਹੋਇ । ਸੰਤਕ੍ਰਿਪਾਲ ਕ੍ਰਿਪਾ ਜੇ ਕਰੈ । ਨਾਨਕ ਸੰਤ ਸੰਗਿ
ਨਿੰਦਕੁ ਭੀ ਤਰੈ ॥ ੧ ॥ ਸੰਤ ਕੈ ਦੂਖਨ ਤੇ ਮੁਖੁ ਭਵੈ ।
ਸੰਤ ਕੈ ਦੂਖਨਿ ਕਾਗ ਜਿਉ ਲਵੈ । ਸੰਤਨ ਕੈ ਦੂਖਨਿ
ਸਰਪ ਜੋਨਿ ਪਾਇ । ਸੰਤ ਕੈ ਦੂਖਨਿ ਤਿਗਦ ਜੋਨਿ
ਕ੍ਰਿਮਾਇ । ਸੰਤ ਕੈ ਦੂਖਨਿ ਤਿਸਨਾ ਮਹਿ ਜਲੈ ।
ਸੰਤ ਕੈ ਦੂਖਨਿ ਸਭੁ ਕੋ ਛਲੈ । ਸੰਤ ਕੈ ਦੂਖਨਿ ਤੇਜੁ
ਸਭੁ ਜਾਇ । ਸੰਤ ਕੈ ਦੂਖਨਿ ਨੀਚੁ ਨੀਚਾਇ । ਸੰਤ
ਦੋਖੀ ਕਾ ਥਾਉ ਕੋ ਨਾਹਿ । ਨਾਨਕ ਸੰਤ ਭਾਵੈ ਤਾ
ਓਇ ਭੀ ਗਤਿ ਪਾਹਿ ॥ ੨ ॥ ਸੰਤ ਕਾ ਨਿੰਦਕੁ ਮਹਾ
ਹਤਿਆਰਾ । ਸੰਤ ਕਾ ਨਿੰਦਕੁ ਪਰਮੇਸਰਿ ਮਾਰਾ ।
ਸੰਤ ਕਾ ਨਿੰਦਕੁ ਰਾਜ ਤੇ ਹੀਨੁ । ਸੰਤ ਕਾ ਨਿੰਦਕੁ
ਦੁਖੀਆ ਅਰੁ ਦੀਨੁ । ਸੰਤ ਕੇ ਨਿੰਦਕੁ ਕਉ ਸਰਬ

ਰੋਗ । ਸੰਤ ਕੇ ਨਿੰਦਕੁ ਕਉ ਸਦਾ ਬਿਜੇਗ । ਸੰਤ ਕੀ
 ਨਿੰਦਾ ਦੋਖ ਮਹਿ ਦੋਖੁ । ਨਾਨਕ ਸੰਤ ਭਾਵੈ ਤਾ ਉਸ
 ਕਾ ਭੀ ਹੋਇ ਮੋਖੁ ॥ ੩ ॥ ਸੰਤ ਕਾ ਦੋਖੀ ਸਦਾ
 ਅਪਵਿਤੁ । ਸੰਤ ਕਾ ਦੋਖੀ ਕਿਸੈ ਕਾ ਨਾਹੀ ਮਿਤੁ । ਸੰਤ
 ਕੇ ਦੋਖੀ ਕਉ ਡਾਨੁ ਲਾਗੈ । ਸੰਤ ਕੇ ਦੋਖੀ ਕਉ ਸਭੁ
 ਤਿਆਗੈ । ਸੰਤ ਕਾ ਦੋਖੀ ਮਹਾ ਅਹੰਕਾਰੀ । ਸੰਤ ਕਾ
 ਦੋਖੀ ਸਦਾ ਬਿਕਾਰੀ । ਸੰਤ ਕਾ ਦੋਖੀ ਜਨਮੈ ਮਰੈ ।
 ਸੰਤ ਕੀ ਦੂਖਨਾ ਸੁਖ ਤੇ ਟਰੈ । ਸੰਤ ਕੇ ਦੋਖੀ ਕਉ
 ਨਾਹੀ ਠਾਉ । ਨਾਨਕ ਸੰਤ ਭਾਵੈ ਤਾ ਲਏ ਮਿਲਾਇ ॥
 ੪ ॥ ਸੰਤ ਕਾ ਦੋਖੀ ਅਧ ਬੀਚ ਤੇ ਟੂਟੈ । ਸੰਤ ਕਾ ਦੋਖੀ
 ਕਿਤੈ ਕਾਜਿ ਨ ਪਹੁੰਚੈ । ਸੰਤ ਕੇ ਦੋਖੀ ਕਉ ਉਦਿਆਨ
 ਭੁਮਾਈਐ । ਸੰਤ ਕਾ ਦੋਖੀ ਉਝੜਿ ਪਾਈਐ । ਸੰਤ ਕਾ
 ਦੋਖੀ ਅੰਤਰ ਤੇ ਥੋਥਾ । ਜਿਉ ਸਾਸ ਬਿਨਾ ਮਿਰਤਕ
 ਕੀ ਲੋਥਾ । ਸੰਤ ਕੇ ਦੋਖੀ ਕੀ ਜੜ ਕਿਛੁ ਨਾਹਿ ।
 ਆਪਨ ਬੀਜ ਆਪੇ ਹੀ ਖਾਹਿ । ਸੰਤ ਕੇ ਦੋਖੀ ਕਉ
 ਅਵਰੁ ਨ ਰਾਖਨ ਹਾਰੁ । ਨਾਨਕ ਸੰਤ ਭਾਵੈ ਤਾ ਲਏ
 ਉਬਾਰਿ ॥ ੫ ॥ ਸੰਤ ਕਾ ਦੋਖੀ ਇਉ ਬਿਲਲਾਇ ।
 ਜਿਉ ਜਲ ਬਿਹੂਨ ਮਛਲੀ ਤੜਫੜਾਇ । ਸੰਤ ਕਾ
 ਦੋਖੀ ਭੂਖਾ ਨਹੀ ਰਾਜੈ । ਜਿਉ ਪਾਵਕੁ ਈਧਨਿ ਨਹੀ
 ਧਾਪੈ । ਸੰਤ ਕਾ ਦੋਖੀ ਛੁਟੈ ਇਕੋਲਾ । ਜਿਉ ਬੁਆੜੁ

ਤਿਲੁ ਖੇਤ ਮਾਹਿ ਦੁਹੇਲਾ । ਸੰਤ ਕਾ ਦੋਖੀ ਧਰਮ ਤੇ
 ਰਹਤ । ਸੰਤ ਕਾ ਦੋਖੀ ਸਦ ਮਿਥਿਆ ਕਹਤ । ਕਿਰਤੁ
 ਨਿੰਦਕ ਕਾ ਧੁਰਿ ਹੀ ਪਇਆ । ਨਾਨਕ ਜੋ ਤਿਸੁ
 ਭਾਵੈ ਸੋਈ ਥਿਆ ॥ ੬ ॥ ਸੰਤ ਕਾ ਦੋਖੀ ਬਿਗੜ
 ਰੂਪ ਹੋਇ ਜਾਇ । ਸੰਤ ਕੇ ਦੋਖੀ ਕਉ ਦਰਗਹ ਮਿਲੈ
 ਸਜਾਇ । ਸੰਤ ਕਾ ਦੋਖੀ ਸਦਾ ਸਹ ਕਾਈਐ । ਸੰਤ
 ਕਾ ਦੋਖੀ ਨ ਮਰੈ ਨ ਜੀਵਾਈਐ । ਸੰਤ ਕੇ ਦੋਖੀ ਕੀ
 ਪੁਜੈ ਨ ਆਸਾ । ਸੰਤ ਕਾ ਦੋਖੀ ਉਠਿ ਚਲੈ ਨਿਰਾਸਾ ।
 ਸੰਤ ਕੇ ਦੋਖ ਨ ਤਿਸਟੈ ਕੋਇ । ਜੈਸਾ ਭਾਵੈ ਤੈਸਾ ਕੋਈ
 ਹੋਇ । ਪਇਆ ਕਿਰਤੁ ਨ ਮੇਟੈ ਕੋਇ । ਨਾਨਕ ਜਾਨੈ
 ਸਚਾ ਸੋਇ ॥ ੭ ॥ ਅਸਟਪਦੀ ੧੩ ॥

ਯਾਂਤੇ ਬਾਬਾ ਸ੍ਰੀ ਚੰਦ ਬਾਲ ਜਤੀ ਜੀ ਕੀ ਉਸਤਤ
 ਕਰੋ ਜੇ ਬਚਣਾ ਹੈ ਨਹੀਂ ਤੇ ਨਰਕ.....

ਸ਼ਿਕਾ—ਸਾਧੂ ਕੈਸਾ ਹੋਨਾ ਚਾਹੀਏ !

ਉਤਰ—ਹਮ ਪੁਛਤੇ ਹੈਂ ਗ੍ਰਹਸਤੀ ਕੈਸਾ ਹੋਨਾ
 ਚਾਹੀਏ, ਸਿਖ ਕੈਸਾ ਹੋਨਾ ਚਾਹੀਏ, ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਕੈਸਾ
 ਹੋਨਾ ਚਾਹੀਏ । ਸਾਰੇ ਹੀ ਬਰਤਾਸ਼ਰਮ ਕਾ ਧਰਮ
 ਕਹਨਾ ਹੋਗਾ ਤੇ ਗ੍ਰੰਥ ਵੱਧ ਜਾਵੇਗਾ ਯਾਂਤੇ ਜੋ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ
 ਮਹਾਤਮਾ ਹੈਂ ਉਨਕੀ ਸੇਵਾ ਪੂਜਾ ਅਵਸ਼ ਕਰਤਵਜ ਹੈ
 ਜੋ ਮਾਂਸ ਸ਼ਰਾਬ ਜੂਆ ਆਦੀ ਕ੍ਰਕਰਮ ਕਰਨੇ ਵਾਲਾ

ਹੈ ਉਸ ਕਾ ਤਿਆਗ ਕਰੋ । ਪ੍ਰੰਤੂ ਸ਼ੋਕ ਦੀ ਬਾਤ ਹੈ
ਕਿ ਅੰਧੇ ਲੋਕ ਬਾਬੇਸ਼ੀ ਚੰਦ ਬਾਲ ਜਤੀ ਜੀ ਕੀ ਜਬ
ਨਿੰਦਾ ਕਰਤੇ ਹੈਂ ਤੋ ਉਨ ਕੀ ਨਾਦੀ ਸੰਤਾਨ ਜੋ ਉਦਾਸੀ
ਮਹਾਤਮਾ ਹੈਂ ਉਨ ਪਰ ਸ਼ਰਧਾ ਕਬ ਹੂਈ । ਯਦਪਿ
ਰਾਮ ਕਲੀ ਦੀ ਵਾਰ ਸਤੇ ਡੂਮ ਵਾਲੀ ਵਿਚੋਂ:—

ਪੁਤ੍ਰੀ ਕਉਲੁ ਨ ਪਾਲਿਓ ਕਰਿ ਪੀਰਹੁ ਕੰਨੁ
ਮੁਰਟੀਐ । ਦਿਲਿ ਖੋਟੈ ਆਕੀ ਫਿਰਨਿ ਬੰਨਿ ਭਾਰੁ
ਉਚਾਇਨ ਛਟੀਐ ॥

ਤਥਾ—ਇਸੀ ਤੁਕ ਦਾ ਆਸ਼ਯ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸਜੀ
ਨੇ ਪਹਲੀ ਵਾਰ ਦੀ ੩੮ ਪਉੜੀ ਮੇ ਭੀ ਲਿਖਾ ਹੈ ।

ਤਥਾਪਿ ਰਾਮਕਲੀ ਦੀ ਵਾਰ ਵਾਲੀ ਤੁਕ ਦਾ ਦੁਤੀਆ ਅਰਥ ਯਹ
ਭੀ ਕਰਤੇ ਹੈਂ ਮਹਾਤਮਾ ਸਤਾਬਲਵੰਡ ਆਖਦੇ ਹਨ ਹੇ ਪੀਰੋ ਸਤਿ ਗੁਰੋ ਅਸਾਂ
ਆਪਨੀ ਪੁਤ੍ਰੀ ਦਾ ਬਚਨ ਭੀ ਨਾ ਪਾਲਿਆ ਕਿਓਂ ਜੋ ਓਹ ਅਸਾਂ ਨੂੰ ਆਖ
ਰਹੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਪਾਸੋਂ ਮਾਫੀ ਮੰਗ ਲਓ । ਪਰ ਅਸਾਂ ਮੋਢਾ ਹੀ ਮਰੋੜਦੇ ਰਹੇ
ਅਸੀਂ ਦਿਲ ਖੋਟੇ ਭਾਲੇ ਗੁਰਾਂ ਤੋਂ ਆਕੀ ਫਿਰਦੇ ਰਹੇ ਹੰਕਾਰ ਭਾਰ ਦੀ ਛਟ
ਭਰਕੇ ਬੰਨ੍ਹਕੇ ਚੁਕਦੇ ਰਹੇ । ਭਾਈ ਵਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਵਾਲੇ ਟੀਕਾ ਮੇ ਦੇਖੋ । ਅਤੇ
ਪਰਮ ਹੋਤੂ ਯਹੋ ਕਿ ਯੇਦੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕਦੇਵ ਜੀ ਦੀ
ਨਿੰਦਾ ਸੁਣ ਕੇ ਤੋ ਸਰਾਪ ਦੀਆ ਫਿਰ ਉਨਕੇ ਪੁਤ੍ਰ ਕੀ ਨਿੰਦਾ ਸੁਣ ਸਕਦੇ
ਸਨ । ਅਤੇ ਨ ਹੋਰ ਰਬਾਬੀ ਡਰਦੇ ਕਹ ਹੀ ਸਕਦੇ ਸਨ ।

ਤਥਾ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਕੀ ਇਸ ਪੌੜੀ ਕੇ
ਭੀ ਤਤ ਨੂੰ ਨਾ ਸਮਝ ਕੇ ਨਿੰਦਾ ਮੇ ਪ੍ਰਵਿਰਤ ਹੋ
ਜਾਤੇ ਹੈਂ (ਯਥਾ) ਬਾਲਜਤੀ ਹੈ ਸ੍ਰੀਚੰਦ ਬਾਬਾਣਾ ਦੇਹੁਰਾ

ਬਣਾਯਾ । (ਪਰੰਤੂ) ਲਖਮੀ ਦਾਸਹੀ ਧਰਮਚੰਦ ਪੋਤਾ
 ਹੋਇਕੈ ਆਪ ਗਣਾਯਾ । ਮੰਜੀ ਦਾਸ ਬਹਾਲਿਆ
 ਦਾਤਾ ਸਿਧਾਸਣ ਸਿਖ ਆਯਾ । ਮੋਹਣ
 ਕਮਲਾ ਹੋਇਆ ਚਉਬਾਰਾ ਮੋਹਰੀ ਮਨਾਇਆਂ ।
 (ਪਰੰਤੂ) ਮੀਣਾ ਹੋਇਆ ਪਿਥੀਆ ਕਰ ਕਰ ਟੇਢਕ
 ਬਰਲ ਚਲਾਯਾ । ਮਹਾਂਦੇਉ ਅਹੰਮੇਉ ਕਰ ਕਰ
 ਬੇਮੁਖ ਪੁਤਾਂ ਭਉਕਾਯਾ । ਚੰਦਨ ਵਾਸਨ ਵਾਸ ਬੁਹਾਯਾ
 ਵਾਰ ੨੬ । ਪੈਃ ੩੩ । ਯਹ ਪੈੜੀ ਵਿਚਾਰਣੀਯ
 ਹੈ ਕਾਹਿ ਤੈ ਇਸ ਕਾ ਗੁਰੂ ਪੁਤ੍ਰੋਂ ਕੀ ਨਸ਼ੇਧੀ ਮੇਂ
 ਤਾਤਪਰਯ ਸਮਝਣੇ ਸੇ ਆਦਿ ਦਰਵਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ
 ਬਾਣੀ ਸੇ ਵਿਰੋਧ ਹੋਵੇਗਾ । ਯਥਾ ਗਉੜੀ ਛੰਤ
 ਮਃ ੫ ॥

ਮੋਹਨ ਤੇਰੇ ਉਚੇ ਮੰਦਰ ਮਹਲ ਅਪਾਰਾ ॥ ੧ ॥

ਤਥਾ—ਮੋਹਨ ਤੇਰੇ ਬਚਨ ਅਨੂਪ ਚਾਲ
 ਨਿਰਾਲੀ ॥ ੨ ॥

ਤਥਾ—ਮੋਹਨ ਤੁਧ ਸਤ ਸੰਗਤਿ ਧਿਆਵੈ ਦਰਸ
 ਧਿਆਨਾ ॥ ੩ ॥

ਤਥਾ—ਮੋਹਨ ਤੂੰ ਸੁਫਲੁ ਫਲਿਆ ਸਣੁ ਪਰਵਾਰੇ
 ॥ ੪ ॥ ਇਹੁ ਚਾਰੇ ਸਬਦ ਮੋਹਣ ਜੀ ਜੋ ਤੀਸਰੇ
 ਗੁਰੂਜੀ ਦੇ ਪੁਤ੍ਰ ਸਨ ਤਿਨਕੀ ਉਸਤਤੀ ਕੇਹੈ, ਯਹ

(੨੫੭) ਨਗਰਚਉ

ਵਜਵਸਾ ਗੁਰਬਿਲਾਸ ਕੇ ਚੋਥੇ ਅਧਿਆਯ ਕੋ ਪੰਨੇ
੩੯ ਪਰ ਭੀ ਕਰੀ ਹੈ। ਨਗਰਚਉ

ਤਥਾ ਰਾਮਕਲੀ ਸਦੁ ਵਿਚੋ-ਮੋਹਰੀ ਪੁਤ੍ਰ ਸਨ
ਮੁਖੁ ਹੋਇਆ ਰਾਮਦਾਸੈ ਪੈਰੀ ਪਾਇ ਜੀਉ ॥

ਤਥਾ-ਧਰਮਚੰਦ ਜੀ ਦੀ ਪੰਜਸੇ ਮੋਹਰ ਅਤੇ ਘੋੜਾਭੇਟਾ
ਕਰਕੇ ਸ੍ਰੀਚੰਦ ਜੀ ਪਾਸ ਗਏ ਗੁਰੂ ਹਰਿ ਗੋਬਿੰਦਜੀ ।
ਧਿਃ ੧੬ । ਪੰਃ ੩੬੬ । ਗੁਰਬਿਲਾਸ ਮੇਂ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ।

ਤਥਾ ਗੁਰਬਿਲਾਸ ਦੇਹਰਾ- ਨਗਰਚਉ

ਰਾਮ ਦਾਸ ਕੇ ਤਿਲਕ ਜਬ, ਅਮਰਦਾਸ ਗੁਰ
ਦੀਨ । ਮੋਹਰੀ ਸੁਤ ਚਰਨੀ ਲਗੋ ਕਹੀ ਕਥਾ ਜਿਉਂ
ਚੀਨ ॥ ਧਿਃ ੮ । ਪੰਃ ੮੧ ॥

ਤਥਾ-ਬਾਲਜਤੀ ਸ੍ਰੀਚੰਦ ਮਹਾਰਾਜ ਕੀ ਬਾਣੀ
ਭੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਰ੍ਹਿਬਸਾਹਿਬ ਮੇਂ ਚੜ੍ਹਾਵਤੇ
ਭਏ ਤਹਾਂ ਵਾਰਠ ਨਾਮ ਨਗਰ ਜੋ ਪਹਾੜ ਦੀ ਕੰਢੀ
ਮੇਂ ਹੈ ਜਹਾਂ ਥੀਮ ਸਾਹਿਬ ਅਬਤਕ ਪਸਿੱਧ ਹੈ ਗੁਰੂ
ਅਰਜਨ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਵਹਾਂ ਗਏ ਸ੍ਰੀਚੰਦ ਜੀ ਕੀ
ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ ਅਰਥ, ਸੋਲਾਂ ਅਸਟਪਦੀਆਂ ਸੁਖਮਨੀ
ਸਾਹਿਬ ਦੀਆਂ ਭੇਟਾ ਕਰੀਆਂ ਅਰ ਕਹਾ ਜੀ
ਚੋਵੀ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰੇ । ਸੁਨ ਕਰ ਸ੍ਰੀਚੰਦ ਜੀ ਪਰਮ
ਪ੍ਰਸੰਨ ਭਏ ਔਰ ਇਸ ਬਾਣੀ ਕਾ ਅਤਿ ਮਹਾਤਮ

ਉਚਾਰਨ ਕੀਆ ਤਬ ਆਦਿ ਸੱਚ ਏਹ ਸਲੋਕ ਸ੍ਰੀ
ਚੰਦ ਜੀ ਨੇ ਕਹਾ ਅਗੇ ਅੱਠ ਅਸ੍ਰੁਪਦੀਆਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ
ਉਚਾਰਨ ਕਰੀਆਂ ਯਹ ਵਜਵਸਥਾ ਫਰੀਦਕੋਟ ਵਾਲੇ
ਟੀਕਾ ਮੇਂ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਇਤਿ ॥

ਇਨ ਸਰਵ ਵਾਕ੍ਯੋਂ ਕਾ ਵਿਰੋਧ ਹੋਵੇਗਾ ਯਾਂਤੇ ਪੂਰਬੋਕਤ ਗੁਰਦਾਸ
ਜੀ ਕੀ ਪੌੜੀ ਕਾ ਬਾਬਾ ਸ੍ਰੀਚੰਦਾਦਿਕੋਂ ਕੇ ਵਾਸਤਵਿਕ ਅਹੰਕਾਰ ਨਾ ਹੋਨੇ
ਪਰ ਭੀ ਅਭਿਮਾਨ ਕਾ ਆਰੋਪ ਕਰਕੇ ਕ੍ਰੈਮੁਤਿਕ ਨਜਾਯ ਸੇ ਅਹੰਕਾਰ
ਕੀ ਦੁਸ਼ਟਤਾ ਦਿਖਲਾਨੇ ਮੇਂ ਤਾਤਪਰਯ ਹੈ, ਅਨਯਥਾ ਆਦਿ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ
ਸਾਹਿਬ ਆਦਿਕੋਂ ਕੇ ਵਚਨੋਂ ਸੇ ਵਿਰੋਧ ਹੋਵੇਗਾ ਹਾਂ। ਪ੍ਰਿਥੀਚੰਦ ਮੇਂ ਅਭਿਮਾਨ
ਸੱਚਾ ਥਾ ਸੇ ਗੁਰ ਬਿਲਾਸ ਕੇ ਧਿਃ ੭ ਮੇਂ ਜਹਾਂ ਪਰਲੋਕ ਮੇਂ ਗੁਰੂਆਂ ਕੇ
ਸਮੀਪ ਸ੍ਰੀ ਚੰਦ ਲਖਮੀ ਚੰਦਾਦਿਕ ਗੁਰੂ ਪੁਤ੍ਰ ਬਿਰਾਜ ਮਾਨ ਥੇ ਤਹਾਂ
ਪ੍ਰਿਥੀਚੰਦ ਕੋ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਨਹੀਂ ਬੈਠਨੇ ਦੀਆ, ਵਿਸਤਾਰ ਦੇਖੋ ਧਿ: ੭।
ਪੰ: ੧੨੫।

ਪ੍ਰੰਤੂ ਪੁਤ੍ਰ ਤੋ ਸ੍ਰੀ ਨਰੰਕਾਰ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮ ਦਾਸ
ਜੀ ਯਿ ਕੇ ਥੇ ਯਾਂਤੇ ਅਸੀਂ ਪਾਮਰ ਜੀਵ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ ਪੁਤ੍ਰੋਂ ਪਰ ਦੂਸ਼ਣ ਅਰੋ-
ਪਣ ਕੇ ਹਕਦਾਰ ਨਹੀਂ।

‘ਤਬਾ—ਯਦੀ ਜਨਮ ਸਾਖੀ ਨਾਨਕ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਾਦਿਕੋਂ ਮੇਂ ਗੁਰੂ ਜੀ
ਕੇ ਬਚਨ ਨਾ ਮਾਨਨੇ ਸੇ ਗੁਰੂ ਪਦਵੀ ਕੋ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਾ ਹੂਏ, ਵਿਚਾਰ
ਕਰ ਸ੍ਰੀਚੰਦ੍ਰ ਜੀ ਤਬਾ ਲਖਮੀਚੰਦ ਜੀ ਨੇ ਗੁਰੂ ਪਿਤਾ ਜੀ ਕੇ ਚਰਣਾਂ ਮੇਂ ਪੁਨਾ
ਪ੍ਰਾਰਥੀ ਹੋਕਰ ਖਿਮਾ ਮਾਂਗੀ, ਗੁਰੂਜੀ ਸੇ ਸਰਵ ਰਿੱਧੀ ਸਿੱਧੀ ਲੋਕ ਪ੍ਰਤਿਸ਼ਠਾ
ਕਾ ਬਰਦਾਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਆ। ਤੋ ਪੂਰਬ ਕਿੰਚਿਨਮਾਤ੍ਰ ਨਾ ਆਗਿਆ
ਪਾਲਨ ਸੇ ਪੁਤ੍ਰੋਂ ਪਰ ਅਪ੍ਰਸੰਨ ਹੂਏ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਫਿਰ ਉਨ ਕੀ
ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਸੇ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋਕਰ ਬਰਦਾਨ ਦੀਆ। ਨਯਾਯ ਸੇ ਵਿਚਾਰੀਏ
ਤੋ ਉਤਰ ਵਾਰਤਾ ਮਾਨਨੀਯ ਹੈ। ਪੂਰਬ ਦੋਸ਼ੋ ਸੇ ਮੁਕਤ ਕਰ ਦੀਏ ਬਾਬਾ
ਸ੍ਰੀਚੰਦ੍ਰ ਜੀ। ਸੇ ਸੰਡੇਪ ਸੇ ਕਹਤੇ ਹੈਃ—

ਯਥਾ ਜਨਮਸਾਖੀ—ਹੇ ਸ੍ਰੀ ਬਾਬਾ ਜੀ ! ਕਰਤਾਰ ਦੀ ਦੁਹਾਈ
ਚਾਰ ਘੜੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰ ਜਾਵੋ ਤਾਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਸਚਖੰਡ ਵਿਚੋਂ ਆਕੇ
ਫਿਰ ਉਠ ਬੈਠੇ ਔਰ ਬੋਲੇ ਬਚਨ (ਹੇ ਪੁਤ੍ਰ ! ਜੇ ਕਦੀ ਚਾਰ ਜੁਗ ਮੰਗਦੇ
ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਚਾਰ ਜੁਗ ਰਹਿੰਦੇ ਬੁਧਾਡੇ ਪਾਸ) ਹੱਛਾ ਕਰੋ ਗੱਲਾਂ, ਤਾਂ
ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਬੇਨਤੀ ਕਰੀ ਹਮਾਰੇ ਕੋ ਕੋਈ ਮਾਨੇਗਾ ਭੀ ।

(ਗੁਰੂ ਜੀ—ਜੇ ਗੁਰੂਪੀਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਉਨ ਕੇ ਕੂਕਰ ਪੂਜੀਤਿ ਹੈਨ ਤੁਸੀਂ
ਤਾਂ ਖਾਸ ਮੇਰੇ ਪੁਤ੍ਰ ਹੋ । ਚਿੰਤਾ ਨਾ ਕਰੋ ਜੇ ਕੋਈ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਤੇ ਪਿਛੇ
ਸਾਨੂੰ ਮੰਨੇਗਾ, ਓਹ ਹੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਮੰਨੇਗਾ ਸਾਡੇ ਪੀਛੇ ਸਾਹਬਜ਼ਾਦੇ ਕਰਕੇ
ਪੂਜੇ ਜਾਓਗੇ ਤਬ ਦੋਹਾਂ ਪੁਤ੍ਰਾਂ ਪਰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ੀ ਕੀਤੀ । ਵਿਸ-
ਤਾਰ ਦੇਖੋ ਚਲਾਣੇ ਦੀ ਸਾਖੀ ਪੰਨੇ ੬੩੧ ।

ਤਥਾ ਗੁਰਬਿਲਾਸ ਮੇਂ ਦੋਹਾ—ਸ੍ਰੀਗੁਰੂ ਤਬ ਐਸੇ
ਕਹਾ, ਤੁਮਰੇ ਦਰਬ ਅਪਾਰ । ਕਲਹ ਸਦਾ ਤੁਮਰੇ
ਰਹੈ ਪੂਜਯ ਤੁਮੇ ਸੰਸਾਰ ॥ ਧਿਃ ੧੬ ਪੰਃ ੩੬੩ ॥

ਤਥਾ—ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਮੇਂ ਰੋਰੇ ਦਾ ਬਰਤੋ ਖਾਲਸੇ
ਨੂੰ ਭੀ ਦਸਮ ਰੂਪ ਹੋਕਰ ਦੀਆ ਹੈ ।

ਚੌਃ—ਪੰਥ ਖਾਲਸੇ ਮੈ ਵਡ ਰੋਰਾ ।

ਕਰਿਯੋ ਬਚਨ ਸੋਢੀ ਸਿਰ ਮੋਰਾ ।

ਕਬ ਹੂੰ ਮਿਟਤ ਨਹੀਂ ਅਬ ਸੋਈ ।

ਵਰਤਹ ਕੁਛਕ ਸ਼ੋਰ ਵਡ ਹੋਈ ।

[ਐਨ ੨ । ਅੰਸੂ ੧੪ ।]

ਸੋ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੀ ਹੈ, ਤਥਾ ਉਦਾਸੀਨ ਸੰਪ੍ਰਦਾਯ ਕੇ ਜੁਧ ਜੰਗ
ਲੜਾਈਆਂ ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਾਦਿਕੋਂ ਮੇਂ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹਨ । ਸ਼੍ਰੀਬਾਬੇ ਗੁਰਦੇਵੇ ਜੀ ਦਾ
ਜੁਧ ਦੇਖੋ ਰਾਸ ੮ ਅੰਸੂ ੨੮ ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਇਤਿ ।

ਤਥਾ ਬਾਬੇ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਦਾਮ ਜੀ ਦਾ ਜੰਗ ਦੇਖੋ ਬਿਚਿਤ੍ਰਨਾਟਕ
ਦਸਮ ਦਰਬਾਰ ਧਿਃ ੮ ਤਥਾ ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ੋਕਤ ਚੌਪਈ—

ਨਾਮ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਮਨੋ ਸ਼ਿਵ ਵੈਸਾ ।

ਥਿਰਉ ਅਡੋਲ ਸਮਾਧੀ ਹੈਸਾ ।

ਤਥਾ ਗੁਰੂ ਦਸਮੇਸ ਜੀ ਨੇ ਵਚਨ ਕਰਨਾ ਉਸ
ਮਹੰਤ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋਕਰ । ਚੋਃ—

ਕਲਗੀ ਧਰ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਮੁਸਕਾਨੇ ।

ਭਏ ਪ੍ਰਸੰਨ ਕ੍ਰਿਪਾ ਰਸ ਸਾਨੇ ।

ਜਾਹੁ ਅਵਹ ਤਿਹ ਲੇਹੁ ਬੁਲਾਈ ।

ਰਖੀ ਭੇਖ ਕੀ ਲਾਜ ਵਡਾਈ ।

ਵਿਸਤਾਰ ਦੇਖੇ ਰੁਤ ੨ । ਅੰਸੂ ੨੩ । ਤਥਾ ਗੁਰੂ
ਦਸਮੇਸ ਜੀ ਦੇ ਚਲਾਣੇ ਸਮੇਂ ਹਜ਼ੂਰ ਸਾਹਿਬ ਮੇਂ—

ਚੋਃ—ਬਰਨੈ ਰਾਮ ਕੁਅਰ ਕਥ ਭਾਈ ।

ਮੈ ਨ ਹੁਤੇ ਸੰਗਤ ਤਿਸ ਥਾਈ ।

ਬਾਲੂ ਹਸਨੇ ਕੇਰ ਉਦਾਸੀ ।

ਰਹੀ ਜਮਾਤ ਗੁਰੂ ਕੇ ਪਾਸੀ ।

ਸਰਬ ਪ੍ਰਸੰਗ ਕੇ ਤਿਨਹੁ ਨਿਹਾਰਾ ।

ਪੰਚ ਵਾਰ ਮੁੜ ਸੰਗ ਉਚਾਰਾ ।

[ਐਨ ੨ ॥ ਅੰਸੂ ੨੬ ॥ ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ ਇਤਿ]
ਇਸ ਰੀਤ ਸੈ ਉਦਾਸੀ ਸੰਪ੍ਰਦਾਇ ਕੇ ਮਹੰਤ ਸੰਤ
ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ ਸਮੀਪੀ ਹੋਨੇ ਤੇ ਬਰਦਾਨ ਪਾਪਤ ਕਰਨੇ
ਸੇ ਅਬ ਤਕ ਭੀ ਤਿਨ ਮਹੰਤੋਂ ਮੇਂ ਸ਼ਕਤਿ ਗੁਰੂਓਂ ਕੇ

(੨੬੧)

ਵਚਨੋਂ ਕੀ ਪੂਰਨ ਹੈ ॥ ਇਤਿ ॥ ਤਥਾ ਪੂਰਬ ਪ੍ਰਕਰਣ
ਯਹ ਨਾਨਕ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ੋਕਤ ॥ ਚੌਃ—

ਤਿਹ ਛਿਨ ਸ੍ਰੀ ਚੰਦ ਕਰ ਬੰਦੇ ।
ਬੋਲਿਯੋ ਬਚਨ ਸੁਨੋ ਸੁਖ ਕੰਦੇ ।
ਤੁਮ ਅੰਤਰਯਾਮੀ ਸਭ ਜਾਨੋ ।
ਬਿਨਾ ਕਹੇ ਤੇ ਭੇਵ ਪਛਾਨੋ ।

ਗੁਰਿਆਈ ਤੋ ਲਹਣੇ ਨੂੰ ਦਿਤੀ ਚੌਃ—

ਨਹੀ ਹਮਾਰੇ ਢਾਰੇ ਕੋਊ ।
ਜਿਉਂ ਭਾਵੈ ਤਿਉਂ ਕਰੀਏ ਸੋਊ ।
ਜਗ ਮੈ ਮਨਤਾ ਹੈ ਨ ਹਮਾਰੀ ।
ਕੋਇ ਨ ਦੇਵੈ ਭੇਟ ਅਗਾਰੀ ।
ਨਾਮ ਲਾਜ ਤੁਮਹੀ ਕੇ ਸਾਰੀ ।
ਇਮ ਕਹਿ ਮੁਖ ਤੇ ਤੂਸਨ ਧਾਰੀ ।
ਗੁਨ ਖਾਨੀ ਸੁਨ ਕਰਨਾ ਠਾਨੀ ।
ਬੋਲੇ ਸੁਤਨ ਸੰਗ ਪੁਨ ਬਾਨੀ ।
ਰਿਧ ਸਿਧ ਸਭ ਹੈ ਕੁਲ ਮਾਹੀ ।
ਪਟ ਧਨ ਧਾਮ ਤੋਟ ਕਬ ਨਾਹੀ ।
ਗੁਰੂ ਪੀਰ ਕੇ ਜੇ ਹੈਂ ਸੁਆਨਾ ।
ਤਿਨ ਕੋ ਮਾਨਹ ਜਗਤ ਮਹਾਨਾ ।
ਤੁਮ ਤੋ ਤਾਤ ਭਏ ਮੁਝ ਤਨ ਤੇ ।

ਭੇਟਾ ਕਿਉਂ ਨ ਦੇਹ ਹਿਤ ਮਨਤੇ ।
 ਕਰਾਮਾਤ ਹੈ ਹੈ ਤੁਮ ਮਾਹੀ ।
 ਸਿਖ ਹਮਾਰੇ ਸਰਬ ਪ੍ਰਜਾਹੀ ।
 ਜਗਤ ਬਿਰਾਜਹੁ ਸਭ ਤੇ ਊਚੇ ।
 ਤੁਮਰੀ ਸਮਤਾ ਕੋ ਨ ਪਹੂਚੇ ।

[ਵਿਸਥਾਰਦੇਖੋ ਉਤਰਾਰਧ ਧਿਃ ੫੭ ॥ ਪੰਨੇ ੨੮੩]
 ੨੮੪ ॥ ਇਸ ਰੀਤ ਸੇ ਈਹਾਂ ਭੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ
 ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ ਸੈਂ ਬਰਦਾਨ ਦੀਏ, ਅਤੇ ਛੀਆਂ
 ਗੁਰੂਆਂ ਤਕ ਸ੍ਰੀ ਚੰਦ ਮਹਾਰਾਜ ਕੀ ਭੇਟਾ ਦੇਤੇ ਰਹੇ ।
 ਸੋ ਸਿਛੇਪ ਤੇ ਕਹਤੇ ਹੈਂ, ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ੋਕਤ ਦੋਃ—
 ਏਕ ਦਿਨਾ ਸ੍ਰੀ ਚੰਦ ਜੀ ਮਨ ਮਹਿ ਕਰਤ ਬਿਚਾਰ ।
 ਰਾਮ ਦਾਸ ਅਬ ਗੁਰੂ ਭਏ ਹਮ ਸੋ ਕੈਸ ਪਯਾਰ ।

ਚੋਃ—ਐਸੇ ਮਨ ਮਹਿ ਕਰਤ ਬਿਚਾਰੀ । ਢਲੇ ਗੁਦੜੀਆ ਕਰ ਅਸਵਾਰੀ ।
 ਸੁਨਕੇ ਰਾਮ ਦਾਸ ਗੁਰ ਪੂਰੇ । ਤੂਰਨ ਢਲੇ ਪ੍ਰੇਮ ਭਰਪੂਰੇ ।
 ਹਾਥ ਜੋਰ ਕਰ ਕਰੀ ਪੁਨਾਮੁ । ਆਨੇ ਘਰ ਮਹਿ ਬਿਨੈ ਬਖਾਨੁ ।
 ਏਕ ਸੁ ਹੈ ਪੰਜ ਸਭ ਰੁਪਈਆ । ਦੀਨ ਭੇਟ ਬਹੁ ਸੇਵ ਕਮਈਆ ।
 ਏਕ ਜਾਮ ਦਿਨ ਜਬੈ ਰਹਾਇਓ । ਆਇ ਰਬਾਬੀ ਕੀਰਤਨ ਗਾਇਓ ।
 ਉਚ ਸਥਾਨ ਸ੍ਰੀ ਚੰਦ ਬੈਠਾਏ । ਆਪ ਨੰਮੁ ਕਰ ਤਰੇ ਤਕਾਏ ।
 ਸ੍ਰੀ ਚੰਦ ਬੋਲੇ ਤਤਕਾਲੁ । ਕਰਤ ਪਰਖਣਾ ਪ੍ਰੇਮਦਇਆਲੁ ।
 ਇਤਨਾ ਦਾੜ੍ਹਾ ਕੈਸ ਬਧਾਯੋ । ਸੁਨਕੇ ਸਤਿਗੁਰ ਭੇ ਨੰਮਰਾਯੋ ।

ਦੋਃ—ਚਰਨ ਗਹੇ ਕਰ ਪ੍ਰੇਮ ਸੋ ਪੋਛਹਿ ਬਾਰੰਬਾਰ ।
 ਇਸ ਹੀ ਹੇਤ ਬਧਾਤ ਭੇ ਸੁਨੀਏ ਸਤਿਗੁਰ ਦਯਾਰ ॥
 ਦੇਖ ਨੰਮਰਤਾ ਗੁਰੂ ਕੀ ਸ੍ਰੀਚੰਦ ਭਏ ਪ੍ਰਸੰਨ । ਅੰਗਦ

ਲੀਨੀ ਸੇਵ ਕਰ ਤੁਮਰੇ ਪ੍ਰੇਮ ਅਨੰਨ । ਤੁਮਰੀ ਮਹਿਮਾ
ਅਧਿਕ ਹੈ ਕਹੀਏ ਕਾਹਿ ਬਨਾਇ । ਤੁਮਰੇ ਸਰ ਮਹਿ
ਜੋ ਮਜਹਿ ਪਾਪੀ ਭੀ ਗਤਿ ਪਾਇ । ਐਸੇ ਬਰ ਦੈ
ਚਲਤ ਭੇ ਜਹਿ ਪੁਰ ਸ੍ਰੀ ਕਰਤਾਰ । ਰਾਮ ਦਾਸ ਸ੍ਰੀ
ਸਤਿਗੁਰੂ ਪਤਿਤ ਉਧਾਰਨ ਹਾਰ ॥ ਰਾਸ ੨ ॥ ਅੰਸੂ ੧੪ ॥

ਤਥਾ—ਛਠਮ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੇ ਅਪਨਾ ਵਡਾ ਪੁਤ੍ਰ
ਗੁਰ ਦਿਤਾ ਜੀ ਸ੍ਰੀ ਚੰਦ ਜੀ ਕੀ ਭੇਟਾ ਕਰਨਾ । ਚੈ:—

ਸ੍ਰੀ ਅਮ੍ਰਿਤਸਰ ਕੋ ਤਬ ਫੋਰ । ਗਮਨੇ ਪ੍ਰਭੁ ਗਿਰਨ ਕੀ ਓਰ ।
ਦੇਸ ਮਨੋਹਰਿ ਪ੍ਰਬਤ ਕਾਛੇ । ਤਿਸੈ ਨਿਹਾਰਤ ਸਤਿਗੁਰ ਬਾਛੇ ।
ਸੁਨਿਓ ਪ੍ਰਿਥਮ ਹੀ ਤਿਸ ਦਿਸ ਮਾਹੀ । ਸ੍ਰੀਨਾਨਕ ਨੰਦਨ ਰਹਿ ਤਾਹੀ ।
ਸ੍ਰੀ ਚੰਦ ਜਿਨ ਵੈਸ ਬਲੰਦ । ਜੋਰ ਬਿਰਤ ਕੋ ਲੇਤ ਅਨੰਦ ।
ਸ੍ਰੀ ਹਰਿ ਗੋਬਿੰਦ ਚਹੈ ਨਿਹਾਰੈ । ਗਮਨੇ ਤਿਸਹੀ ਦੇਸ ਬਿਹਾਰੈ ।

ਤਥਾ—ਬਹੁਰਿ ਜਹਾਂ ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਨੰਦ ! ਪਹੁੰਚੇ ਤਹਿ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿ ਗੋਬਿੰਦ ॥
ਉਤਰ ਤੁਰੰਗ ਤੇ ਲੇ ਸੁਤ ਚਾਰੀ । ਸ੍ਰੀਚੰਦ ਦਰਸੇ ਤਪ ਧਾਰੀ ॥
ਚਰਨ ਕਮਲ ਪਰ ਬੰਦਨ ਕੀਨ । ਪੁਨ ਕਰ ਜੋਰ ਸਮੁਖ ਆਸੀਨ ।
ਪਰਮ ਵਿਰਧ ਜੋਰੇਸੁਰ ਹੋਰਾ । ਸ੍ਰੀ ਬਾਬੇ ਸੁਤ ਕਹਿ ਤਿਸ ਵੇਰਾ ।
ਕਹੁ ਪੁਰਖਾ ਕੇਤਕ ਹੈ ਨੰਦ । ਤਬ ਬੋਲੇ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿ ਗੋਬਿੰਦ ॥
ਪਾਂਚੋ ਤੇ ਇਕ ਭਾ ਪੁਲੋਕਹ । ਚਤੁਰ ਆਪਕੋ ਦਰਸ ਬਿਲੋਕਹ ।
ਕਹਿ ਸ੍ਰੀਚੰਦ ਏਕ ਹਮ ਦੈਹੋ । ਅਪਰ ਆਪ ਕੇ ਸੰਗ ਰਖੈਹੋ ॥
ਸੁਨ ਕਰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ । ਵਡ ਸੁਤ ਅਰਪਿਉ ਤਬ ਸ੍ਰੀਚੰਦ ॥
ਸਸਤੁ ਬਸਤੁ ਪਹਿਰਾਇ ਨਵੀਨ । ਢਿਗ ਬੈਠਾਇ ਕਰਬੰਦਨ ਕੀਨ ।
ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਸੁਤ ਭਯੋ ਪ੍ਰੀਨ । ਧਰਹੁ ਨੰਮਤਾ ਜਾਂਤੇ ਧੰਨ ॥
ਸਭ ਕੁਛ ਲੀਨੋ ਪੂਰਬ ਤੁਮੈ । ਟੋਪੀ ਰਹੀ ਹੁਤੀ ਇਹ ਸਮੈ ॥
ਸੋਪਿ ਲਈ ਤੁਮ ਜੁਤ ਵਡਿਆਈ । ਤੁਮਰੀ ਕ੍ਰਿਤ ਤੁਮੈ ਬਨਿ ਆਈ ॥
ਇਮ ਕਹ ਟੋਪੀ ਸਿਰ ਤੇ ਲੀਨ । ਗੁਰ ਦਿਤੇ ਕੇ ਸਿਰ ਧਰ ਦੀਨ ॥
ਅਪਰ ਪੁਤਰ ਗੁਰਕੇ ਲਖ ਚਿੱਤਾ । ਭਯੋ ਸੁ ਬਾਬੇ ਕੋ ਗੁਰ ਦਿੱਤਾ ॥
ਇਹੀ ਬਸੇਸਨ ਸਬ ਜਗ ਲਹੈ । ਸ੍ਰੀ ਬਾਬਾ ਗੁਰਦਿਤਾ ਕਹੈ ॥

ਨਿੱਧ ਸਿੱਧ ਤਪ ਬਲ ਤੇ ਭਰੀ । ਟੋਪੀ ਗੁਰ ਦਿੱਤੇ ਸਿਰ ਧਰੀ ॥

[ਰਾਸ ੭ । ਅੰਸੁ ੬।]

ਇਤਯਾਦਿਕ ਔਰ ਭੀ ਪ੍ਰਕਰਣ ਹੈਂ, ਜਾਂਤੇ ਪੂਰਬੋਕਤ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਕੀ ਤੁਕਾਂ ਦਾ ਜਾ ਤੋ ਭਿੰਨ ੨ ਕਰਕੇ ਅਰਥ ਕਰੋ, ਵਾ ਤਿਨ ਕਾ ਭਾਵ ਕਹ ਆਏ ਹਾਂ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਸੇ ਤਥਾ ਗੁਰਬਿਲਾਸ ਜਨਮਸਾਖੀ ਆਦਿਕੋਂ ਸੇ ਵਿਰੁਧਹੋਕਰ ਅਪ੍ਰਮਾਣ ਹੋਵੇਂਗੀ, ਤਹਾ ਏਕ ਯਹ ਭੀ ਤਾਤਪਰਯ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ ਮਹੱਤ੍ਵ ਕੋ ਲੇਕਰ ਅਨਯ ਜੀਵੋਂ ਕੇ ਅਹੰਕਾਰ ਨਿਬਿਤ ਕਰਨੇ ਮੈਂ ਜੀਵੋਂ ਕੋ ਉਪਦੇਸ਼ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਬਾਬਾ ਸ੍ਰੀਚੰਦ ਬਾਲਜਤੀ ਕੀ ਨਿੰਦਾ ਕਹਕਰ ਕਲਜੁਗ ਦੇ ਛੱਟੜ ਅਸਮਦਾਇ ਪਾਮਰ ਜੀਵਾਂ ਕੋ ਨਰਕ ਮੇਂ ਡਾਲਨੇ ਮੇਂ ਤਾਤਪਰਯ ਹੈ ਜਾਂਤੇ ਬਾਬਾ ਸ੍ਰੀਚੰਦ ਜੀ ਕੀ ਸੈਸੇ ਉਸਤੁਤੀ ਕਰੋ ਜੈਸੇ:—

ਕਵਿ ਉਵਾਰ ਸਵੈਯਾ—ਸ੍ਰੀਚੰਦ ਸੁਪੁਤ੍ਰ ਵਡੇ ਗੁਰ
ਕੇ ਪੁਨਿ ਬਾਲਜਤੀ ਸੁ ਭਏ ਭਵ ਮਾਂਹੀ । ਜਨੁ ਦੂਸਰ
ਰੂਪ ਧਰੇ ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਜੀਵਨ ਕੋ ਸੁਭ ਪੰਥ ਚਲਾਹੀਂ ।
ਸੀਸ ਜਟਾ ਸੁ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਰਹੀਂ ਪੁਨਿ ਮੌਰ ਨ ਕੋ ਸਮ
ਤਿਹ ਧਰ ਮਾਹੀ । ਕਵਿ ਸਿੰਘ ਨਿਹੰਗ ਕਰੇ ਬੰਦਨਾ
ਸ੍ਰੀਚੰਦ ਸ੍ਰੀ ਪਦ ਪੰਕਜ ਮਾਹੀਂ ॥

ਗੁਰ ਰੂਪ ਸਰੂਪ ਭਏ ਗੁਰ ਕੇ ਗੁਰ ਚੰਦ ਸ੍ਰੀ ਚੰਦ
ਪਾਵਨ ਸੰਤਾ । ਕਿਧੋਂ ਦੂਸਰ ਰੂਪ ਧਰੇ ਸ਼ਿਵ ਨੇ
ਜਗ ਜੀਵਨ ਕੋ ਸੁਭ ਪਾਵਨ ਪੰਥਾ । ਜਿਹ ਸੂਰਤ ਸੂਰਤ
ਸੂਰਤ ਪੂਰਤ ਚੂਰਤ ਦੂਰਤ ਪਾਪਨ ਹੰਤਾ । ਨਿਸ ਕੇ
ਜਨ ਦੂਰ ਨਿਵਾਰਿਵੇ ਕੋ ਰਵਿ ਹੀ ਪ੍ਰਗਟੇ ਭਵ ਮੈਂ
ਭਗਵੰਤਾ ॥ ਇਤਿ ॥

ਸ੍ਰੀ ਦੱਤਾਤ੍ਰੇਯ ਆਦਿ ॥

ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾ ਨੇ ਤੇ ਕਿਸੀ ਭੇਖ ਕਾ ਭੀ ਖੰਡਨ
ਨਹੀਂ ਕੀਆ ਕਿੰਤੂ ਸਰਬ ਤਿਨ ਕੇ ਆਚਾਰਯੋਂ ਕੀ
ਉਸਤਤਿ ਕਰੀ ਹੈ ਯਥਾ ਸ੍ਰੀਮੁਖ ਵਾਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ
੧੦ ॥ ਦੱਤ ਸਤੋਤ੍ਰ ਵਿਚੋਂ—ਅਵਲੋਕ ਦੱਤ ਮਹਿਮਾ
ਮਹਾਨ । ਦਸ ਚਾਰ ਚਾਰ ਵਿਦਯਾ ਨਧਾਨ ॥ ਛੰ: ੫੦

ਤਥਾ—ਸ਼ਟ ਜੋਗ ਜਾਸ ਸੋਭਿਤ ਸੀਸ । ਅਸ ਧਰਾ
ਰੂਪ ਸਿਨਿਆਸ ਈਸ ॥ ਆਭਾ ਅਪਾਰ ਕਥ ਸਕੈ
ਕਉਨ । ਸੁਨਿ ਰਹੈ ਜੱਛ ਗੰਧਬ ਮਉਨ । ਚੱਕ
ਰਹਿਉ ਬ੍ਰਹਮਾ ਆਭਾ ਵਿਦਾਰ । ਲਾਜਿਯੋ ਅਨੰਗ
ਆਭਾ ਨਿਹਾਰ । ਅਤਿ ਗਿਆਨਵੰਤ ਕਰਮਨ
ਪ੍ਰਬੀਨ । ਅਨ ਆਸ ਗਾਤ ਹਰਿਕੋ ਅਧੀਨ । ਛਬਿ
ਦਿਪਤ ਕੋਟ ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਮਾਨ । ਚਕ ਰਹਿਯਾ ਚੰਦ ਲਖ
ਆਸਮਾਨ ॥ ਛੰਦ ੬੦ ॥

ਤਥਾ—ਇਹ ਭਾਂਤ ਦੱਤ ਅਸਤੋਤ੍ਰ ਪਾਠ । ਮੁਖ
ਪੜ੍ਹਤ ਅਛਰ ਗਯੋ ਪਾਪ ਨਾਠ । ਛੰ: ੭੮ ॥ ਤਥਾ—
ਜਿਨ ਚਰਨ ਦੱਤਕੇ ਗਹੇ ਆਨ । ਤੇ ਭਏ ਸਰਬ
ਵਿਦਯਾ ਨਿਧਾਨ । ਛੰ: ੧੬੭ । ਦਸਮ ਦਰਵਾਜ਼
ਮੇ ਦੇਖੋ ਵਿਸਥਾਰ ਰੁਦਰਾਵਤਾਰ ਇਤਿ ।

(੨੬੬)

ਤਥਾ ਜਨਮ ਸਾਖੀ ॥ ਗੁਰੂ ਜੀ—ਖਟ ਦਰਸ਼ਨ ਸਭ
ਪੰਥਹ ਦੇਖੇ ਭੇਖ ਤੁਮਾਰਾ ਊਚਾ । ਜਾਤ ਬਰਨ ਸਭ
ਸੇਵਕ ਤੁਮਰੇ ਸੰਗ ਨ ਕੋਊ ਪਹੂਚਾ । ਰਿੱਪ ਸਿਧ
ਸਭ ਪੀਛੈ ਡਾਲੀ ਏਕੈ ਕੀਆ ਅਧਾਰਾ । ਨਾਨਕ
ਕਹਿ ਸੁਣ ਦੱਤਾ ਸੁਆਮੀ ਸਾਚਾ ਭੇਖ ਤੁਮਾਰਾ । ਦੇਖੇ
ਪੰਨੇ । ੨੬੬ ਤਥਾ ਨਾਨਕ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਛੇਜਤੀ ॥

ਅਬ ਛੇ ਜਤੀ ਸੁਨੋ ਦੈ ਕਾਨ । ਲਛਮਨ ਗੋਰਖ ਅਰੁ ਹਨੂਮਾਨ ।

ਭੀਸ਼ਮ ਭੈਰੋਂ ਦੱਤ ਪਛਾਨੋ । ਚੋਰਾਸੀ ਸਭ ਸਿੱਧ ਬਖਾਨੋ ।

ਵਿਸਤਾਰ ਦੇਖੋ ਪੁਰਬਾਰਧ ਧਿਃ ੬੪ ।]

ਸ਼ੇਕਾ—ਕਹਤੇ ਹੈਂ ਦੱਤ ਜੀ ਚੌਬੀ ਅਵਤਾਰੋਂ ਮੈ ਹੈ
ਸੋ ਤਿਨਕੇ ਨਾਮ ਕਹੋ ।

ਉਤਰ—ਕਬਿਤ । ਸੰਤ ਕੁਮਾਰ ਅਵਤਾਰ ਜਾਨੋ
ਬਾਲਕਾਂ ਦਾ ਬ੍ਰਾਹਮ ਰੂਪ ਧਾਰਕੇ ਪਤਾਲੋਂ ਧਰ ਲਿਆਂ-
ਵਦਾ । ਜੰਗਮ ਰੂਪ ਧਾਰਕੇ ਤੈਂ ਰਾਜਿਆਂ ਕੋ ਸਿਖਾਏ
ਜੰਗ ਬ੍ਰਹਮਾ ਕੋ ਨਿਗਮ ਨਰ ਘੋੜਾ ਹੋ ਪੜ੍ਹਾਮਦਾ ।
ਨਾਰਾਇਣ ਰੂਪ ਧਾਰਕੇ ਤਪੱਸਯਾ ਸਿਖਾਈ ਤੈਨੇ
ਕਪਲ ਮੁਨੀ ਹੋਕੇ ਗਯਾਨ ਮਾਤਾ ਕੋ ਸਿਖਾਮਦਾ ।
ਦੱਤ ਰੂਪ ਧਾਰਕੇ ਪ੍ਰਹਲਾਦ ਕੋ ਪੜ੍ਹਾਯੋ ਵੇਦ ਰਿਖਵ
ਜੀ ਹੁਇਕੇ ਮਤ ਜੈਨ ਦਾ ਚਲਾਮਦਾ॥ ੧ ॥ ਪ੍ਰਿਥੂ ਅਵ-
ਤਾਰ ਧਾਰ ਰਾਜ ਦੀ ਚਲਾਈ ਨੀਤ ਮੱਛ ਰੂਪ ਧਾਰਕੇ

ਬ੍ਰਹਮ ਵੇਦ ਲਿਆਂਵਦਾ । ਕੱਛ ਰੂਪ ਧਾਰਕੇ ਤੈਂ ਪੀਠ
 ਪੈ ਉਠਾਯੋ ਗਿਰ ਧਨੰਤ੍ਰ ਦਾ ਰੂਪ ਸਭ ਰੋਗ ਕੋ
 ਮਿਟਾਂਵਦਾ । ਮੋਹਣੀ ਰੂਪ ਧਾਰਕੇ ਪਯੂਖ ਪਾਨ ਦੇਵਨ
 ਕੋ ਨਰ ਸਿੰਘ ਹੁਇਕੇ ਪ੍ਰਲਾਦ ਕੋ ਵਚਾਂਵਦਾ । ਬਾਵਨਾ
 ਵਤਾਰ ਧਾਰ ਮਾਪਿਯੋ ਸਭ ਧਰਨੀ ਕੋ ਹੰਸ ਰੂਪ
 ਧਾਰ ਗਜਾਨ ਰਿਖੀ ਕੋ ਬਤਾਂਵਦਾ । ਨਾਰਦ ਕ੍ਰਹਾਯੋ
 ਪੰਚ ਰਾਤ੍ਰ ਬਣਾਯੋ ਵੇਦ ਹਰੀ ਰੂਪ ਧਾਰਕੇ ਗਜਿੰਦ੍ਰ
 ਤਰਾਮਦਾ । ਹੋਇਕੇ ਪਰਸ ਰਾਮ ਛੱਤ੍ਰੀ ਸੰਘਾਰ ਕਰੇ
 ਰਾਮਾਵਤਾਰ ਮਾਰ ਰੋਣ ਕੋ ਮੁਕਾਂਵਦਾ । ਬਿਆਸ ਰੂਪ
 ਧਾਰ ਚਾਰ ਵੇਦ ਕੋ ਮੱਥਨ ਕੀਆ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਦੇ ਹੱਥੋਂ
 ਸਸਪਾਲ ਮੋਖ ਪਾਂਵਦਾ । ਬੋਧ ਰੂਪ ਧਾਰ ਜੋਗੇਸ਼
 ਰਾਖਸ਼ਾ ਦਾ ਬੰਦ ਕੀਤਾ ਕਲਕੀ ਸਰੂਪ ਅਗੇ ਤੇਜ ਨੂ
 ਦਿਖਾਂਵਦਾ ॥ ੩ ॥ ਇਹੁ ਮਹਾਤਮਾ ਕੋ ਕਬਿਤ ਹੈਂ ।
 ਇਨ ਅਵਤਾਰੋਂ ਕੀ ਕਥਾ ਕਾ ਵਿਸਥਾਰ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ
 ਸਾਹਿਬ ਤਥਾ ਭਾਗਵਤ ਮੈ ਭੀ ਦੇਖੋ । ਸਕੰਧ । ਪਹਲਾ
 ੧ ਧਿਃ ੩ । ਤਥਾ—

ਸੀਹਨੁਮਾਨਾਦਕੋਂ ਕੀ ਉਸਤਤੀ । ਬਸੰਤ ਕਬੀਰ ਜੀ
 ਜਾਗੈ ਸੁਕ ਦੇਉ ਅਰੁ ਅਕੂਰੁ । ਹਣਵੰਤੁ ਜਾਗੈ ਧਰਿ
 ਲੰਕੂਰੁ । ਸੰਕਰੁ ਜਾਗੈ ਚਰਨ ਸੇਵ । ਕਲਿ ਜਾਗੈ
 ਨਾਮਾ ਜੈ ਦੇਵ । ਸਬਦ ੨ ॥

ਅਰਥਾਂਤ ਇਹੁ ਗਿਆਨ ਜਾਗਤੇ ਮੇ ਜਾਗਤੇ ਹੈਂ । ਧਰ ਲੰਕੂਰ
ਕਹੀਏ ਮਹਾਰਾਜਾ ਸੁਗ੍ਰੀਵ । ਅਰਥ ਟੀਕਾ ਮੇ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ । ਤਥਾ ਬਸੰਤ ਰਾਗ
ਮੇ ਰਾਮਾਨੰਦ ਮਹਾਰਾਜ ਵੈਰਾਗੀ ਤਿਨਕੀ ਬਾਣੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਲਿਖੀ । ਤਥਾ
ਪ੍ਰਮਾਨੰਦ ਜੀ ਤਿਨੋ ਕੇ ਗੁਰ ਭਾਈ ਕੀ ਬਾਣੀ ਸਾਰੰਗ ਰਾਗ ਮੇ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ।
ਤਥਾ ਸ੍ਰੀ ਬਾਬਾ ਵੰਦਾ ਬਹਾਦਰ ਵੈਰਾਗੀ ਜਿਸਨੇ ਸਾਹਿਬ ਜਾਦਿਆਂ ਦਾ
ਬੰਦੇਲਾਲੀਆ ਤਿਸਕਾ ਕੁਛਕ ਪ੍ਰਸੰਗ । ਸੋ ਸਾਖੀ ਤਹਾਂ । ਚੌਃ—

ਜਹਾਂ ਵਾਗ ਤਹਾਂ ਵੈਰਾਗੀ । ਬਾਮਣ ਕੁਲ ਸੇਵਕ ਤਪਰਾਗੀ ।

ਤੁਥ—ਗੁਰੂ ਜੀ । ਪੰਥ ਤੇਜ ਤੇਰੇ ਹੀ ਦੀਨਾ ।
ਕਹ ਇਹ ਵਾਕ ਸ਼ਸਤ ਇਕ ਦੀਨਾ । ਸਾਖੀ । ੫੭ ॥

ਤੁਥ—ਏਹੁ ਬਾਬੇ ਬੰਦੇ ਦਾ ਪ੍ਰਸੰਗ ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼
ਐਨ ॥ ੨ ॥ ਅੰਸੂ ੪ ॥ ੫ ॥ ਅਦਿਕਾਂ ਮੇ ਭੀ
ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ।

ਤੁਥ—ਸੋ ਸਾਖੀ ਮੇ ਮਾਨ ਦਾਸਾਦਿਕ ਵੈਰਾਗੀ ਹੋਰ
ਭੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ ਸਾਥ ਰਹੇ ਦੇਖੋ ਸਾਖੀ ੮੯ ।

ਤੁਥ—ਇਹੁ ਨਵਾਸੀਵੀ ਸਾਖੀ ਦਾ ਪ੍ਰਸੰਗ ਸੂਰਜ
ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਰੁਤ । ੫ । ਅੰਸੂ ੨੬ । ੨੭ । ਮੇਂ ਭੀ ਸਪਸ਼ਟ
ਹੈ, ਬਾਬੇ ਬੰਦੇ ਕਾ ਨਾਮ ਪਹਿਲੇ ਮਾਧੋ ਦਾਸ ਥਾ ਯਥਾ
ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਚੌਃ—

ਮਾਧੋ ਦਾਸ ਸੁਨਤੁ ਰਿਸ ਠਾਨੀ । ਕੋ ਐਸੇ ਜਗ ਪੁਰਖ ਗਮਾਨੀ ।

[ਐਨ । ੨ । ਅੰਸੂ । ੫ ॥

ਇਤਯਾਦਿਕ ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ ਮੇ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਸੰਗ ਹਨ ॥ ਇਤਿ ॥

ਯਾਂਤੇ ਜੇ ਇਨ ਗੁਰੂਜੀਕੇ ਸੱਚੇ ਭਾਵੇਂਕੇ ਨਹੀ ਪ੍ਰਗਟ

ਕਰਦੇ ਸੇ ਵੇਰ ਹੈਂ । ਕ੍ਰਿਤਘਨ ਹੈਂ ਨਰਕ ਕੋ ਜਾਵੈਂਗੇ
 ਈਹਾਂ ਦੁਖੀ । ਜੇ ਕਹਤੇ ਹੈਂ ਸਾਧੂ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਤੇ ਕੋਈ
 ਰਹਾ ਨਹੀ ਕਿਸ ਕੋ ਪੂਜੈਂ ਤੇ ਪਿਛਲਿਆਂ ਸਚਿਆਂ
 ਗੁਰੂ ਦਿਆਂ ਸਿਦਕੀਆਂ ਦੀ ਕੇਹੜਾ ਓਹ ਪੂਜਨਾ
 ਕਰਤੇ ਹੈਂ । ਇਸ ਰੀਤ ਸੈ ਭ੍ਰਮਣਾ ਨਹੀ ਗੁਰੂ ਸਿਧਾਂਤ
 ਸਰਬ ਪ੍ਰਤਿ ਸਾਂਝਾ ਹੈ । ਐ ਜਹਾਂ ਕਹੂੰ ਕਹੂੰ ਨਿਛੇਧਕ
 ਵਾਕਯ ਹਨ ਤਹਾਂ ਅਸਮਦਾ ਦੀ ਪਾਮ੍ਰ ਤਥਾ ਦੁਸ਼ਟਾ-
 ਤਮਾ ਜੀਵਾਂ ਕੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਕੋ ਲੇਕਰ ਨਹੀ ਕਿੰਤੂ
 ਨਿਪੇਖਜ ਨਿਰੰਕਾਰ ਸਰਬ ਬਿਆਪਕ ਕੀ ਅਪੇਖਯਾ
 ਕੋ ਲੇਕਰ ਹੈ । ਹੋਸ਼ ਕਰੋ ਕੀ ਅਨਰਥਕ ਬਾਤਾਂ ਟਰੈ-
 ਕਟਾਂ ਵਿਚ ਛਾਪਕੇ ਦੁਨਿਆ ਦੇ ਨਿਸਕਪਟ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ
 ਭਰਮੋਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਹੈ । ਅਤੇ ਮਹੰਤ ਨਾਰਾਇਣ-
 ਦਾਸ ਜੀ ਨੂੰ ਫੇਰੂ ਮਸੰਦ ਦੀ ਅੰਸ਼ ਲਿਖਾ ਹੈ ਸੋ
 ਬੇਸਮਝੀ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਉਸ ਪ੍ਰਸੰਗ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹੋ ਤੇ ਫੇਰੂ
 ਮਸੰਦ ਕੈਸਾ ਸਿਦਕੀ ਪੇਸ਼ੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਸ ਕੋ
 ਦਸਮੇਸ਼ ਜੀ ਨੇ ਸਿਰ ਪਾਉਂਦੀਆਂ ਹੈ । ਦੇਖੋ
 ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਰੁਤ ੩. ਅੰਸੂ ੩੦ ॥

ਜੈਸਾ ਕਰਮ ਤੈਸਾ ਫਲ

ਨਿਰਣਾ ਸੁਣ ! ਪ੍ਰਭਾਤੀ ਮਃ ੧ ॥ ਜਿਉ ਮਨੁ
ਦੇਖਹਿ ਪਰਮਨੁ ਤੈਸਾ । ਜੈਸੀ ਮਨਸਾ ਤੈਸੀ ਦਸਾ ॥
ਅਸਟ ਪਦੀ ੧ ॥ ਤਥਾ ਸੋ ਸਾਖੀ-ਭਾਈ ਸਿਖੋ ਜੋ
ਕੋਈ ਝੂਠੀ ਸੋਹ ਕਰਦਾ ਹੈ ਸੋ ਸਹਿਸਰ ਕੋਟ ਜਨਮ
ਪਾਵੇਗਾ ਨਰਕ ਭੋਗੇਗਾ । ਤਥਾ ਮੇਰਾ ਸਿਖ ਨਹੀ ਚੋਟ
ਹੈ ਗੁਰੂ ਕਾ ਜੇਹੜਾ ਸੋਹ ਗੁਰੂ ਕੀ ਕਰੇਗਾ ॥

ਦੋ:-ਸੋਹ ਨ ਕਰੀਏ ਸਾਚ ਪਰ ਝੂਠੇ ਟਿਕੇ ਨ
ਪਾਇ । ਸਚਾ ਜੂਨੀ ਪਰ ਭੁਰੀ ਝੂਠਾ ਕੈਸਾ ਥਾਇ ॥
ਸਾਖੀ ੭੩ ॥ ਤਥਾ ਇਹ ੭੩ ਸਾਖੀ ਦਾ ਪ੍ਰਸੰਗ
ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ॥ ਰੁਤ ੫ ॥ ਅੰਸੂ ੧੧ ॥ ੧੨ ॥
ਮੈਂ ਭੀ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ॥ ਤਥਾ ਚੋ:-

ਸਪਤ ਥਾਇ ਸੋ ਸਿਖ ਨ ਮੇਰਾ ।

ਤੱਸਕਰ ਹੈ ਲਹ ਕਸਟ ਬਡੇਰਾ ।

[ਰੁਤ । ੫ । ਅੰਸੂ । ੧੧ । ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਇਤਿ ॥]

ਯਾਂਤੇ ਧਨਾਸਰੀ ਮਃ ੧ ॥ ਚੋਰ ਕੀ ਹਾਮਾ ਭਰੇ ਨ
ਕੋਇ । ਚੋਰੁ ਕੀਆ ਚੰਗਾ ਕਿਉ ਹੋਇ ॥ ਸ਼ਬਦ ੬ ॥

ਤਥਾ ਗਉੜੀ ਦੀ ਪਹਲੀ ਵਾਰ ਵਿਚੋਂ ਮਃ ੫ ॥
ਨਰਕ ਘੋਰ ਬਹੁ ਦੁਖ ਘਣੇ ਅਕਿਰਤ ਘਣਾ ਕਾ

ਥਾਨੁ । ਤਿਨਿ ਪ੍ਰਭਿ ਮਾਰੇ ਨਾਨਕਾ ਹੋਇ ਹੋਇ ਮੁਏ
ਹਰਾਮ ॥ ਪੈਃ ੨੯ ॥

ਤਥਾ ਧਨਾਸਰੀ ਮਃ ੫ ॥ ਹਰਿ ਹਰਿ ਲੀਨੇ ਸੰਤ
ਉਖਾਰਿ । ਹਰਿ ਕੇ ਦਾਸ ਕੀ ਚਿਤਵੈ ਏਰਿਆਈ ਤਿਸ
ਹੀ ਕਉ ਫਿਰਿ ਮਾਰਿ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥ ਜਨਕਾ
ਆਪਿ ਸਹਾਈ ਹੋਆ ਨਿੰਦਕ ਭਾਗੇ ਹਾਰਿ । ਭ੍ਰਮਤ
ਭ੍ਰਮਤ ਉਹਾਂ ਹੀ ਮੁਏ ਬਾਹੁੜਿ ਗਿਹਿ ਨ ਮੰਝਾਰਿ ॥
੧ ॥ ਨਾਨਕ ਸਰਣਿ ਪਰਿਓ ਦੁਖ ਭੈਜਨ ਗੁਨ ਗਾਵੈ
ਸਦਾ ਅਪਾਰਿ । ਨਿੰਦਕ ਕਾ ਮੁਖੁ ਕਾਲਾ ਹੋਆ ਦੀਨ
ਦੁਨੀਆ ਕੈ ਦਰਬਾਰਿ ॥ ਸ਼ਬਦ ੧੫ ॥

ਤਥਾ—ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ । ਜੇਕਰ ਉਧਰੀ ਪੂਤ
ਨਾ ਵਿਹੁ ਪੀਆਲਣ ਕੰਮ ਨ ਢੰਗਾ । ਰਨਿਕਾ
ਉਧਰੀ ਆਖੀਐ ਪਰ ਘਰ ਜਾਇ ਨ ਲਈਐ ਪੰਗਾ ।
ਬਾਲਮੀਕ ਨਿਸਤਾਰਿਆ ਮਾਰੈ ਵਾਟ ਨ ਹੋਇ ਨਿਸੰਗਾ ।
ਬੱਧਕ ਉਧਰੈ ਆਖੀਅਨਿ ਫਾਹੀ ਪਾਇ ਨ ਫੜੀਐ
ਟੰਗਾ । ਜੇ ਕਾਸਾਈ ਉਧਰਿਆ ਜੀਆਂ ਘਾਇ ਨ
ਖਾਈਐ ਭੋਗਾ । ਪਾਰ ਉਤਾਰੈ ਬੋਹਿਥਾ ਸੋਇਨਾ ਲੋਹ
ਨਹੀਂ ਇਕ ਰੰਗਾ । ਇਤ ਭਰਵਾਸੈ ਰਹਿਣ ਕੁਢੰਗਾ ।
ਵਾਰ । ੩੧ । ਪੈਃ । ੯ । ਤਥਾ—

ਸਤਿਗੁਰ ਪੁਰਖ ਅਗੰਮ ਹੈ ਨਿਰਵੈਰ ਨਿਰਾਲਾ ।

ਜਾਣਹੁ ਧਰਤੀ ਧਰਮ ਕੀ ਸੱਚੀ ਧਰਮ ਸਾਂਲਾ । ਜੇਹਾ
 ਬੀਜੈ ਸੋ ਲੁਣੈ ਫਲ ਕਰਮ ਸਮਾਲਾ । ਜਿਉਂ ਕਰ
 ਨਿਰਮਲ ਆਰਸੀ ਜਗ ਵੇਖਣ ਵਾਲਾ । ਜੇਹਾ ਮੁਹ
 ਕਰ ਭਾਲੀਐ ਤੇਹੋ ਵੇਖਾਲਾ । ਸੇਵਕ ਦਰਗਹ ਸੁਰ-
 ਖਰੂ ਵੇਮੁਖ ਮੁਹਕਾਲਾ । ਵਾਰ । ੩੪ । ਪੈਂ ੧ । ਤਥਾ
 ਘੰਟ ਘੜਾਇਆ ਚੂਹਿਆਂ ਗਲ ਬਿੱਲੀ ਪਾਈਐ ।
 ਮਤਾ ਪਕਾਇਆ ਮੱਖੀਆਂ ਘਿਉ ਅੰਦਰ ਨੁਾਈਐ ।
 ਸੂਤਕ ਲਹੈ ਨ ਕੀੜਿਆਂ ਕਿਉਂ ਝੱਬ ਲੰਘਾਈਐ ।
 ਸਾਵਣ ਰਹਿਣ ਭੰਬੀਰੀਆਂ ਜੇ ਪਾਰ ਬਸਾਈਐ ।
 ਕੂਜੜਿਆਂ ਵੈਸਾਖ ਵਿੱਚ ਜਿਉਂ ਜੂਹ ਪਰਾਈਐ । ਵਿਣ
 ਗੁਰ ਮੁਕਤਿ ਨ ਹੋਵਈ ਫਿਰ ਆਈਐ ਜਾਈਐ । ਵਾਰ ।
 ੩੬ । ਪੈਂ ੧੬ । ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਇਤਿ ॥

ਕਵਿ ਉਵਾਚ—ਉਹਨਾ ਸਤ ਹੀ ਚੌਕੜੀ ਭੁਲ
 ਜਾਂਦੀ, ਸਿਰ ਜਿਨਾਂ ਦੇ ਕਾਲ ਦੇ ਬਾਨ ਲਗੇ ।
 ਜੇਕਰ ਅਕਲ ਏਹ ਕਿਸੇ ਦੀ ਮੰਨ ਲੈਂਦੇ, ਕਾਹਨੂੰ
 ਖਤਮ ਥੇ ਹੋਨ ਪ੍ਰਾਨ ਲਗੇ । ਕਿਸੇ ਰਾਜੇ ਐ ਰਈਅਤ
 ਦਾ ਦੋਸ਼ ਨਾਂਹੀ ਕਰਮ ਜੰਥਾ ਥੇ ਤਥਾ ਫਲਾਨ ਲਗੇ ॥
 ਨਾਸ ਹੋਵਣਾ ਪਾਪਦਾ ਸੱਤ ਜਾਣੇ ਗੁਰੂ ਦਸਮ ਜੇਕਮਰ
 ਕਸਾਨ ਲਗੇ । ਸੁਪਨੇ ਵਿਚ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਂਤ ਇਹ ਹੋਇਆ
 ਪੂਰਾ ਕਵਿ ਸਿੰਘ ਨਹੰਗ ਬਤਾਨ ਲਗੇ । ਗੁਰੂ ਜੀ ॥

ਮੇਰੇ ਰੂਪ ਨੂੰ ਵਿਰਲਾ ਹੀ ਸੰਤ ਜਾਣੂ ਇਹੁ ਆਖਕੇ
ਆਪ ਤੁਰ ਜਾਣ ਲਗੇ । ਦਾਸ ਦੌੜਕੇ ਗੁਰਾਂ ਦੇ ਚਰਨ
ਪਕੜੇ ਜਾਣੀ ਮੈਨੂੰ ਭੀ ਗਲੇ ਲਗਾਨ ਲਗੇ । ਹੇ ਰਾਮ
ਜੀ ਕਾਸਤੋਂ ਦੇਰ ਲਾਈ ਝੁਰੇ ਦੇਸਦੇ ਹੋਨ ਬਰਾਨ
ਲਗੇ । ਤੜਕੇ ਉਠਿਆ ਮਾਰਕੇ ਧਾ ਰੋਇਆ ਕਲਗੀ-
ਧਰ ਜਾਂ ਨਜਰ ਨਾ ਆਨ ਲਗੇ । ਕਲਗੀ ਵਾਲੇ ਨੇ
ਦੇਣਾ ਦਿਦਾਰ ਮੈਨੂੰ ਚਿੰਨ੍ਹ ਅਗੇ ਹੀ ਪਏ ਬਤਾਨ
ਲਗੇ । ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ ਐ ਬਿੱਪ੍ਰ ਵਿਦਤਾਈ ਨਹੰਗ ਸਿੰਘ
ਜੀ ਫਤੇ ਗਜਾਨ ਲਗੇ ॥

ਸ਼ੁਕਾ—ਰਾਮਕਲੀ ਦੀ ਵਾਰ ਵਿਚੋਂ ਮਃ ੧ । ਰੋਵੈ
ਰਾਮੁ ਨਿਕਾਲਾ ਭਇਆ । ਸੀਤਾ ਲਖਮਣੁ ਵਿਛੁੜਿ
ਗਇਆ । ਤੀਜੇ ਮਹਲੇ ਦੀ ਵਾਰ ਪੌਃ ੧੪ । ਤਥਾ—
ਵਾਰਾਂ ਤੇ ਵਧੀਕ ਮਃ ੧ । ਰਾਮੁ ਝੁਰੈ ਦਲ ਮੇਲਵੈ
ਅੰਤਰਿ ਬਲੁ ਅਧਿਕਾਰ । ਸਲੋਕ । ੨੫ । ਤਥਾ
੨੬ । ਤਥਾਪਿ ਇਨਕਾ ਅਰਥ—

ਟੀਕਾ—ਮੈਂ ਐਸੇ ਲਿਖਾ ਹੈ । ਸ੍ਰੀ ਰਾਮ ਚੰਦ੍ਰ ਜੀ ਸਰੀਰ ਸੰਬੰਧੀ ਹੋਕਰ
ਕਪੋਂ ਕਾ ਦਲ ਇਕੱਤ੍ਰ ਕਰਕੇ ਝੁਰਤੇ ਭਏ ਹੈਂ । ਯਦਪ ਰਿਦੇ ਵੀਚ ਸਿਸ਼ਟ
ਕੇ ਉਲਟਾਵਨੇ ਕਾ ਬਲ ਭੀ ਥਾ ਤਥਾਪਿ ਤਿਸ ਬਲਕੇ ਦਿਖਾਵਨੇ ਕਾ ਅਧਿ
ਕਾਰ ਨਾ ਸਮਝਿਆ । ਕਿ ਮਾਨਸ ਜਨਮ ਧਾਰਨੇ ਸੇ ਉਸੀ ਤਰਾਂ ਚੇਸ਼ਟਾ
ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਏ ॥ ਇਤਿ ॥

ਤੈਸੇ ਹੀ ਦਸ ਗੁਰੂਓਂ ਨੇ ਭੀ ਵਜਕਤੀ ਧਾਰ ਕਰ

ਮਨੁਸ਼ਜ ਲੀਲਾ ਕਰੀ ਸਪਸ਼੍ਰ ਹੈ, ਤਥਾਪਿ ਇਤਯਾਦਿਕ
ਸ਼ਬਦੋਂ ਕਰਕੇ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਾਦਿਕ ਅਵਤਾਰੋਂ ਕਾ ਖੰਡਨ
ਨਹੀਂ ਕਿੰਤੂ ਚੋਃ—

ਉਮਾ ਅਖੰਡ ਰਾਮ ਰਘੁਰਾਈ । ਨਰ ਗਤਿ ਭਾਵ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਦਿਖਾਈ ।

[ਤੁਲਸੀ ਰਾਮਾਇਣ ਲੰਕਾ ਕਾਂਡ]

ਤਥਾ—ਜਿਨ ਕੇ ਦੂਤੋਂ ਮੇਂ ਇਤਨੀ ਸ਼ਕਤੀ ਥੀ
ਤਿਸ ਰਾਮ ਜੀ ਮੇਂ ਰੋਨਾਦਿਕ ਅਸੰਭਵ ਹੈ, ਪੂਰਬ
ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ ਵਾਕ ਤੇ ਬਹੁਤ ਕਹ ਆਏ ਹਾਂ ਤਥਾ
ਅਧਯਾਤਮ ਰਾਮਾਇਣੋਕਤ ਸਵੈਯਾ—

ਇਹ ਭਾਂਤ ਚਲੇ ਹਨੂਮਾਨ ਤਬੈ ਸੀਆ ਕੇ ਪਦ
ਮੈਂ ਅਤਿ ਬੰਦਨ ਧਾਰੇ । ਗਿਰ ਕੇ ਸਿਰ ਕੂਦ ਚੜ੍ਹੇ
ਹਨੂਮਾਨ ਸੋ ਜਾਵਨ ਹੇਤ ਮਹੇਦਧ ਪਾਰੇ । ਗਿਰ ਤੇ
ਕਪਿ ਕੂਦ ਅਕਾਸ ਚੜ੍ਹੇ ਪਦ ਭਾਰ ਧਸੇ ਗਿਰ ਭੂਮਿ
ਮਝਾਰੇ । ਗਿਰ ਜੋਜਨ ਤੀਸ ਉਚਾਨ ਹੁਤੇ ਭਯੋ ਭੂਮਿ
ਸਮਾਨ ਹਨੂ ਪਦ ਮਾਰੇ ॥ ਸੁੰਦਰ ਕਾਂਡ ਧਿਃ ੫ ॥

ਤਥਾ ਸ੍ਰੀ ਹਨੂਮਾਨ ਨਾਟਕ ਦੋਃ—ਵੇਦ ਚਾਰ
ਅਵਤਾਰ ਦਸ, ਰੁੱਦ੍ਰ ਇਕਾਦਸ ਜਾਨ । ਦ੍ਵਾਦਸ ਭਾਨੁ
ਸਮਾਨ ਨਹਿ, ਤੇ ਸੋ ਤੂੰ ਹਨੂਮਾਨ ॥ ਧਿਃ ੧੩ ॥

ਤਥਾ ਸ੍ਰੀ ਤੁਲਸੀ ਜੀ ਅੰਗਦੋਵਾਚ ਚੋਃ—

ਜੋ ਮਮ ਚਰਨ ਸਕੈ ਸਠ ਟਾਰੀ । ਫਿਰਹਿ ਰਾਮ ਸੀਤਾ ਮੈ ਹਾਰੀ ।

ਤਬ ਬਹੁਤ ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਦੈਤਜ ਉਠਾਨੇ ਲਗੇ

ਤੋ ਦੋਹਾ—

ਭੂਮਿ ਨ ਛਾਡੈ ਕਪਿ ਚਰਨ, ਦੇਖਤ ਰਿਪੁ ਮਦ
ਭਾਗ । ਕੋਟਿ ਵਿਘਨ ਜਿਮ ਸੰਤ ਕਹਿ, ਤਦਪਿ
ਨੀਤਿ ਨਹਿ ਤਿਆਗ ॥

ਤਥਾ ਚੌਪਈ—

ਉਮਾ ਰਾਮ ਕਰ ਭ੍ਰਿਕੁਟਿ ਬਿਲਾਸਾ । ਹੋਇ ਵਿਸ਼ੁ ਪੁਨਿ ਪਾਵਹਿ ਨਾਸਾ ॥
ਤਿਣ ਤੇ ਕੁਲਿਸ਼ ਕੁਲਿਸ਼ ਤਿਣਕਰਹੀ । ਤਾਸੁ ਦੂਤ ਪਦ ਕਹੁ ਕਿਮ ਟਰਹੀ ॥
[ਲੰਕਾ ਕਾਂਡ]

ਇਤਯਾਦਿਕ ਮਹਿਮਾ ਆਪਾਰ ਹੈ, ਅਤੇ ਜੋ
ਹੰਕਾਰੀ ਨਹੀਂ ਜਾਨਤੇ ਤਿਨ ਕੀ ਦਸ਼ਾ ਜੈਸੇ ਗਉੜੀ
ਮਃ ੧ ॥ ਬ੍ਰਹਮੈ ਗਰਬ ਕੀਆ ਨਹੀ ਜਾਨਿਆ ।
ਬੇਦ ਕੀ ਬਿਪਤਿ ਪੜੀ ਪਛੁਤਾਨਿਆ । ਜਹ ਪਭ
ਸਿਮਰੇ ਤਹੀ ਮਨੁ ਮਾਨਿਆ ॥ ੧ ॥ ਐਸਾ ਗਰਬ
ਬੁਰਾ ਸੰਸਾਰੇ । ਜਿਸੁ ਗੁਰ ਮਿਲੈ ਤਿਸੁ ਗਰਬ
ਨਿਵਾਰੈ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥ ਬਲਿ ਰਾਜਾ ਮਾਇਆ
ਅਹੰਕਾਰੀ । ਜਗਨ ਕਰੈ ਬਹੁ ਭਾਰ ਅਫਾਰੀ ।
ਬਿਨੁ ਗੁਰ ਪੂਛੇ ਜਾਇ ਪਇਆਰੀ ॥ ੨ ॥ ਹਰੀਚੰਦੁ
ਦਾਨੁ ਕਰੈ ਜਸੁ ਲੇਵੈ । ਬਿਨੁ ਗੁਰ ਅੰਤੁ ਨ ਪਾਇਆ
ਭੇਵੈ । ਆਪਿ ਭੁਲਾਇ ਆਪੇ ਮਤਿ ਦੇਵੈ ॥ ੩ ॥
ਦੁਰਮਤਿ ਹਰਣਾਖਸੁ ਦੁਰਾਚਾਰੀ । ਪ੍ਰਭੁ ਨਾਰਾਇਣ
ਗਰਬ ਪ੍ਰਹਾਰੀ । ਪ੍ਰਹਲਾਦ ਉਧਾਰੈ ਕਿਰਪਾ ਧਾਰੀ ।

॥ ੪ ॥ ਭੂਲੇ ਰਾਵਣੁ ਮੁਗਧੁ ਅਚੇਤਿ । ਲੂਟੀ ਲੰਕਾ
ਸੀਸ ਸਮੇਤਿ । ਗਰਬਿ ਗਇਆ ਬਿਨੁ ਸਤਿਗੁਰ
ਹੇਤਿ ॥ ੫ ॥ ਸਹਸ ਬਾਹੁ ਮਹੁਕੀਟ ਮਹਿਖਾਸਾ ।
ਹਰਣਾਖਸੁ ਲੇ ਨਖਹੁ ਬਿਖਾਸਾ । ਦੈਤ ਸੰਘਾਰੇ ਬਿਨੁ
ਭਗਤਿ ਅਭਿਆਸਾ ॥ ੬ ॥ ਜਰਾਸੰਧਿ ਕਾਲਜਮਨੁ
ਸੰਘਾਰੇ । ਰਕਤ ਬੀਜੁ ਕਾਲੁਨੇਮੁ ਬਿਦਾਰੇ । ਦੈਤ
ਸੰਘਾਰਿ ਸੰਤ ਨਿਸਤਾਰੇ ॥ ੭ ॥ ਆਪੇ ਸਤਿਗੁਰ
ਸਬਦੁ ਬੀਚਾਰੇ । ਦੂਜੇ ਭਾਇ ਦੈਤ ਸੰਘਾਰੇ । ਗੁਰਮੁਖਿ
ਸਾਦਿ ਭਗਤਿ ਨਿਸਤਾਰੇ ॥ ੮ ॥ ਫੂਡਾ ਦੁਰਜੋਧਨੁ
ਪਤਿ ਖੋਈ । ਰਾਮੁ ਨ ਜਾਨਿਆ ਕਰਤਾ ਸੋਈ ।
ਜਨਕਉ ਦੂਖਿ ਪਚੈ ਦੁਖੁ ਹੋਈ ॥ ੯ ॥ ਜਨਮੇਜੈ
ਗੁਰ ਸਬਦੁ ਨ ਜਾਨਿਆ ਕਿਉ ਸੁਖਿ ਪਾਵੈ ਭਰਮਿ
ਭੁਲਾਨਿਆ । ਇਕੁ ਤਿਲੁ ਭੂਲੇ ਬਹੁਰਿ ਪਛੁਤਾ-
ਨਿਆ ॥ ੧੦ ॥ ਕੰਸੁ ਕੇਸੁ ਚਾਂਡੂਰੁ ਨ ਕੋਈ । ਰਾਮੁ
ਨ ਚੀਨਿਆ ਅਪਨੀ ਪਤਿ ਖੋਈ । ਬਿਨੁ ਜਗਦੀਸ
ਨ ਰਾਖੈ ਕੋਈ ॥ ੧੧ ॥ ਬਿਨੁ ਗੁਰੁ ਗਰਬੁ ਨ
ਮੇਟਿਆ ਜਾਇ । ਗੁਰਮਤਿ ਧਰਮੁ ਧੀਰਜੁ ਹਰਿ
ਨਾਇ । ਨਾਨਕ ਨਾਮੁ ਮਿਲੈ ਗੁਣ ਗਾਇ ॥
ਅਸਟਪਦੀ ੯ ॥

ਹੋਸ਼ ਕਰ ! ਮਹਿੰਖਾਸੁਰ ਤਥਾ ਰਕਤ ਬੀਜੁ ਕੇ ਮਾਰਨੇ ਵਾਲੀ
ਸ੍ਰੀ ਦੇਵੀ ਈਹਾਂ ਭੀ ਪੂਰਨ ਹੈ, ਇਸ ਅਸਟਪਦੀ ਪੰਚ ਪੁਰਾਣਾਂਦਿ-

ਕੋਂ ਕੇ ਬਹੁਤ ਇਤਿਹਾਸ ਹੈਂ ਵਿਸਤਾਰ ਭਯ ਸੇ ਲਿਖਾ ਨਹੀਂ,
ਕਾਲਨੇਮ ਕਾ ਮਾਰਨੇ ਵਾਲਾ ਸ੍ਰੀ ਹਨੁਵੰਤ ਯਹਾਂ ਭੀ ਜਾਗਤਾ ਹੈ।
ਤਥਾ ਰਕਤ ਬੀਜਾਦਿਕੋਂ ਕਾ ਮਾਰਨ ਪ੍ਰਸੰਗ ਦਸਮ ਦਰਬਾਰ ਚੰਡੀ
ਚਰਿਤ੍ਰ ਅਧਯਾਯ ੪ ਆਦਿਕੋਂ ਮੇਂ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਤਥਾ ਸਰਬਲੋਹ ਮੇਂ।

ਸ੍ਰੀਮੁਖਵਾਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ੧੦—

ਆਦਿ ਪ੍ਰਸੰਗ ਸਪਤੰਸ੍ਰ ਕਾ ਕਹੀ। ਦੁਰਗਾ ਚਰਿਤ ਪਾਵਨ ਸਰਵ
ਮਹੀ। ਮਧੁ ਕੈਟਭ ਕੋ ਯੁਧ ਜਿਮ ਭਯੋ। ਪੰਚ ਸਹੱਸ੍ਰ ਸੰਬਤਸਰ ਠਯੋ ॥ ੧ ॥

ਸੰਕ੍ਰਾਦੇਵ ਮਹਾਤਮੀ—

ਗਦਾ ਧਰਮ ਸਮਰਬਿਜੈਤਿਸ ਕੀਨਾ। ਕਲਜ ਤ੍ਰਾਣ ਕੀਨਸੁਖਦੀਨਾ।
ਪੁਨਿ ਮਹਿਖਾਸੁਰ ਸੈਨ ਸੰਗ੍ਰਾਮਾ। ਭਯੋ ਘੋਰ ਦਾਰੁਣ ਘਮਸਾਨਾ।
ਮਹਿਖਾਸੁਰ ਕੋ ਬਧੁ ਮਾ ਕੀਨਾ। ਸੁਰ ਸੁਰੇਸ ਕਹ ਸੁਖ ਬਹੁਦੀਨਾ।

[॥ ੨ ॥ ਦੇਵਮੁਖੀ ਅਮਲ ਪਦੀ]

ਬਹੁਰੋ ਦੂਤ ਸੁੰਭ ਪੈ ਕਹਿਯੋ। ਸੁਰਕੰਨਯਾ ਇਸਤ੍ਰੀ ਰਤਨ ਲਹਿਯੋ।
ਪਠੈ ਧੂਮ੍ ਲੋਚਨ ਦਲ ਦੈਕੈ। ਲਿਆਵਹੁ ਪਕੜਿ ਬਧੁ ਜੁਧ ਕੈ ਕੈ।

[॥ ੩ ॥ ਕੰਜਮੁਖੀ]

ਨਿਧਨ ਕਰਜੋ ਰਾਛਸ ਕੋ ਮਾਤਾ। ਪਠਏ ਦੰਡ ਮੰਡ ਦੈ ਭ੍ਰਾਤਾ।
ਤਾ ਕਹੁ ਹਤਿਯੋ ਸ੍ਰੀ ਜਗਦੰਬੈ। ਰਕਤਬੀਰਜ ਪੁਨ ਚਢਯੋ ਅਬਲੰਬੈ।

[॥ ੪ ॥ ਚੰਡ ਕਰਮਾ]

ਤਾਹਿ ਸੰਘਾਰ ਸੰਖ ਧ੍ਰੁਨ ਭਯੋ। ਦੇਵ ਸਕਲ ਜੈ ਜੈ ਵਚ ਕਹਿਯੋ।

[ਧਿਃ ੫ । ਪੰਃ ੪੯੬ ।]

ਯਾਂਤੇ ਇਤਯਾਦਿਕ ਗੁਰੂ ਵਚਨੋਂ ਦੁਹਾਰਾ ਭੀ ਸ੍ਰੀ ਦੇਵੀ ਮਾਤਾ ਨੌਰ
ਸ੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਭਗਵਾਨਾਦਿਕੋਂ ਸੇ ਜੋ ਬੇਮੁਖ ਹਨ ਸੋ ਕਿੰਚਿਤ ਮੂਰਖਤਾ ਕਾ
ਆਦਰ ਕਰਤੇ ਹੁਏ ਤਥਾ ਬੇਮੁਖਤਾ ਕਾ ਖਿਤਾਬ ਹਾਸਿਲ ਕਰਤੇ ਹੁਏ ਬੜੀ
ਖੁਸ਼ੀ ਨਾਲ ਕੁੰਭੀ ਨਰਕ ਮੇਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਨਿਹੰਗ “ਸਪੂਰਨ ਸੰਘ” ਵਿਰਚਿਤੇ

ਸੂਰਜ ਬੰਸੀਯ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਗ੍ਰੰਥੇ ਗੁਰ

ਮਤਿ ਅਨੁਸਾਰ ਸ੍ਰੀ ਬਾਬਾ ਸ਼੍ਰੀਚੰਦ੍ਰ ਤਥਾ

ਜਥਾ ਕਰਮ ਤਥਾ ਫਲਾਦਿਕ ਪ੍ਰਸੰਗ

ਵਰਣਨੰ ਨਾਮ ਤ੍ਰਿਤੀਯੋ ਧਯਾਯਃ

॥ ੩ ॥

ੴ ਸਤਿਗੁਰਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥

ਅਥ ਚਤੁਰਥੋ ਧਰਮਯਃ

॥ ਸਲੋਕ ॥

ਧਰਿ ਜੀਅਰੇ ਇਕ ਟੇਕ ਤੂ ਲਾਹਿ ਬਿਡਾਨੀ ਆਸ ।
ਨਾਨਕ ਨਾਮੁ ਧਿਆਈਐ ਕਾਰਜੁ ਆਵੈ ਰਾਸਿ ॥

[ਗਉੜੀ ਬਾਵਨ ਅਖਰੀ ਸਃ ਪੈਃ ੩੫]

ਤਥਾ ਸਲੋਕ-ਫਿਰਤ ਫਿਰਤ ਪ੍ਰਭ ਆਇਆ
ਪਰਿਆ ਤਉ ਸਰਨਾਇ । ਨਾਨਕ ਕੀ ਪ੍ਰਭ ਬੇਨਤੀ
ਅਪਨੀ ਭਗਤੀ ਲਾਇ ॥ ਗਉੜੀ ਸੁਖਮਨੀ ਵਿਚੋਂ
ਅਸਟਪਦੀ ੨੦ ॥

ਤਥਾ ਪਉੜੀ ॥ ਸੁੰਭ ਨਿਸੁੰਭ ਪਠਾਇਆ ਜਮ
ਦਾਮ ਨੋ । ਇੰਦ੍ਰ ਸੱਦ ਬੁਲਾਇਆ ਰਾਜ ਅਭਖੇਕਨੋ ।
ਸਿਰ ਪਰ ਛਤ੍ਰ ਫਿਰਾਇਆ ਰਾਜੇ ਇੰਦ੍ਰਦੈ । ਚਉਦਹ
ਲੋਕਾ ਛਾਇਆ ਜਸੁ ਜਗ ਮਾਤ ਦਾ । ਦੁਰਗਾ ਪਾਠ
ਬਣਾਇਆ ਸਭੇ ਪਉੜੀਆ । ਫੇਰ ਨ ਜੂਨੀ
ਆਇਆ ਜਿਨ ਇਹ ਗਾਇਆ ॥ ਚੰਡੀ ਦੀ ਵਾਰ
ਪੈਃ ੫੫ ॥

॥ ਸ਼੍ਰੀਕਾ ॥

ਪੁਰਖ ਧਰਮ ਕੌਨ ਹੈਂ ? ॥ ੧ ॥

ਨਾਟਕਾਦਿਕੋਂ ਕੇ ਪ੍ਰਮਾਣ ਗੁਰੂ ਮਤਿ ਮੇਂ
ਪ੍ਰਮਾਣ ਨਹੀਂ ।

ਤਥਾ ਦੇਵੀ ਕੇ ਜਸ ਕਹਨੇ ਸੇ ਕੋਈ ਜਨਮ ਮਰਨ
ਨਿਬ੍ਰਿਤ ਨਹੀਂ ਹੋਤਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਰਾਗ ਰੀਂਡ ਨਾਮਦੇਵ
ਜੀ-ਤੂ ਕਹੀ ਅਤਿ ਹੀ ਆਦਿ ਭਵਾਨੀ । ਮੁਕਤਿ
ਕੀ ਬਰੀਆਂ ਕਹਾ ਛਪਾਨੀ ॥ ਸਬਦ ੬ ॥

ਤਥਾ ਚੰਡੀ ਦੀ ਵਾਰ-ਤੁਹੀ ਦੁਰਗਾ ਸਾਜਿ ਕੈ
ਦੈਤਾ ਦਾ ਨਾਸ ਕਰਾਇਆ ॥ ਪੈ: ੧ ॥

ਤਥਾ-ਜਾਤਿ ਪਾਤਿ ਗੁਰੂ ਮਤਿ ਮੇ ਕੋਈ ਨਹੀ ।
ਜੈਸੇ ਗਉੜੀ ਕਬੀਰ ਜੀ ॥ ਗਰਭ ਵਾਸ ਮਹਿ ਰੁਲੁ
ਨਹੀ ਜਾਤੀ । ਬ੍ਰਹਮ ਬਿੰਦੁ ਤੇ ਸਭ ਉਤਪਾਤੀ ॥
ਸਬਦ ੭ ॥

ਤਥਾ ਰੀਂਡਨਾਮ ਦੇਵ ਜੀ-ਹਿੰਦੂ ਅੰਨ੍ਹਾ ਤੁਰਕੂ
ਕਾਣਾ । ਦੁਹਾਂ ਤੇ ਗਿਆਨੀ ਸਿਆਣਾ ॥ ਸਬਦ ੭ ॥

ਤਥਾ ਬਿਹਾਰਾੜੇ ਦੀ ਵਾਰ ਵਿਚੋਂ ਮ: ੧ ॥ ਹਿੰਦੂ
ਮੂਲੇ ਭੂਲੇ ਅਖੁਟੀ ਜਾਂਹੀ । ਨਾਰਦਿ ਕਹਿਆ
ਸਿਪੂਜ ਕਰਾਹੀ । ਅੰਧੇਰੀਰੀ ਅੰਧ ਅਧਾਰੁ । ਪਾਥਰੁ

ਲੇ ਪੂਜਹਿ ਮੁਗਧ ਗਵਾਰ । ਓਹਿ ਜਾ ਆਪਿ ਭੁਖੇ
ਤੁਮ ਕਹਾ ਤਰਣਹਾਰ ਪੈਃ ਦੇਖੇ ੨੦ ॥

ਤਥਾ ਭੈਰਉ ਕਬੀਰ ਜੀ-ਹਮਰਾ ਝਗਰਾ ਰਹਾ
ਨ ਹੋਉ । ਪੰਡਿਤ ਮੁਲਾਂ ਛਾਡੇ ਦੋਉ ॥

ਤਥਾ-ਪੰਡਿਤ ਮੁਲਾਂ ਜੋ ਲਿਖਿ ਦੀਆ । ਛਾਡਿ
ਚਲੇ ਹਮ ਕਛੂ ਨ ਲੀਆ ॥ ਸਬਦ ੭ ॥

ਤਥਾ-ਭੈਰਉ ਕਬੀਰ ਜੀ ਦੀ ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਮਃ ੫
ਜੋ ਪਾਥਰ ਕਉ ਕਹਤੇ ਦੇਵ । ਤਾਕੀ ਬਿਰਥਾ ਹੋਵੈ
ਸੇਵਾ॥ਸਬਦ॥੧੨॥ ਇਤਯਾਦਿਕ ਸ਼ਬਦੋਂ ਕਰਕੇ ਪੂਜਾ-
ਦਿਕੋਂ ਕਾ ਨਿਸ਼ੇਧ ਹੈ । ਤਥਾ ਸਾਧ ਸਿਖ ਕਾ ਕੋਈ
ਮੇਲ ਨਹੀਂ, ਤਥਾ ਕਛਹਰਾ ਲੰਕੜੀਏ ਨੇ ਦੀਆ
ਹੈ ਇਸ ਮੇਂ ਕੋਨ ਪ੍ਰਮਾਣ ਹੈ, ਕ੍ਰਿਪਾਨ ਭਗਵਤੀ
ਨੇ ਦਈ ਹੈ ਇਹ ਕਹਾਂ ਲਿਖੀ ਹੈ ?

ਤਥਾ ਭਗੋਤੀ ਸਬਦ ਕਾ ਕਿਆ ਅਰਥ ਹੈ ?

ਤਥਾ ਹਿੰਦੂ ਸ਼ਬਦ ਕਾ ਕਿਆ ਅਰਥ ਹੈ ? ਤਥਾ
ਖਾਲਸਾ ਸ਼ਬਦ ਕਾ ਕਿਆ ਅਰਥ ਹੈ ? ਤਥਾ ਹਿੰਦੂ
ਸ਼ਬਦ ਕਾ ਕਿਆ ਅਰਥ ਹੈ ਤਥਾ ਚੱਕ੍ਰ ਜੰਜੀਰਾਦਿਕ
ਰਖਨੇ , ਕਹਾਂ ਲਿਖੇ ਹੈਂ ? ਤਥਾ ਤਖਤਾਦਿਕੋਂ
ਪਰ ਬੈਠਕਰ ਕਥਾ ਕੀਰਤਨ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ।

(੨੯੧)

॥ ਉਤਰ ॥

॥ ਮਨਮੁਖਾਂ ਦੀ ਦਸ਼ਾ ॥

ਜੈਸੇ ਗਉੜੀ ਚੇਤੀ ਕਬੀਰ ਜੀ—ਹਰਿ ਜਸੁ ਸੁਨਹਿ
ਨ ਹਰਿ ਗੁਨ ਗਾਵਹਿ । ਬਾਤਨ ਹੀ ਅਸਮਾਨੁ ਗਿਰਾ
ਵਹਿ ॥ ੧ ॥ ਐਸੇ ਲੋਗਨ ਸਿਉ ਕਿਆ ਕਹੀਐ ।
ਜੋ ਪ੍ਰਭ ਕੀਏ ਭਗਤਿ ਤੇ ਬਾਹਜ ਤਿਨਤੇ ਸਦਾ
ਡਰਾਨੇ ਰਹੀਐ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥ ਆਪਿ ਨ ਦੇਹਿ
ਚੁਰੂ ਭਰਿ ਪਾਨੀ । ਤਿਹ ਨਿੰਦਹਿ ਜਿਹ ਗੰਗਾ ਆਨੀ ।
॥ ੨ ॥ ਬੈਠਤ ਉਠਤ ਕੁਟਿਲਤਾ ਚਾਲਹਿ । ਆਪੁ
ਗਏ ਅਉਰਨਹੂ ਘਾਲਹਿ ॥ ੩ ॥ ਛਾਡਿ ਕੁਚਰਚਾ
ਆਨ ਨ ਜਾਨਹਿ । ਬ੍ਰਹਮਾ ਹੂ ਕੋ ਕਹਿਓ ਨ ਮਾਨਹਿ
॥ ੪ ॥ ਆਪੁ ਗਏ ਅਉਰਨ ਹੂ ਖੋਵਹਿ । ਆਗਿ
ਲਗਾਇ ਮੰਦਰ ਮੈ ਸੋਵਹਿ ॥ ੫ ॥ ਅਵਰਨ ਹਸਤ
ਆਪ ਹਹਿ ਕਾਨੇ । ਤਿਨ ਕਉ ਦੇਖਿ ਕਬੀਰ ਲਜਾਨੇ
॥ ੬ ॥ ਸਬਦ ॥ ੪੪ ॥

ਅਰਥਹਿ ਛਾਡਿ ਅਨਰਥ ਬਤਾਵਤ, ਇਹ ਪੂਰਬ ਕਹ ਆਏ ਹਾਂ
ਜਾਨ ਲੈਣਾ, ਤਥਾ ਪੂਰਬ ਸ਼ਿਕਾਓਂ ਕੇ ਉਤਰ ਸੁਣ, ਰਾਮਾਯਣ ਜੁਗ
ਜੁਗ ਅਟਲ ਕਹ ਆਏ ਹਾਂ, ਤਥਾ ਦਸਮ ਦਰਬਾਰੋਕਤ ਸ੍ਰੀ ਦਸਰਥ
ਜੁਧ ਪ੍ਰਸੰਗ ਮੇਂ ਤੋਟਕੜ—

ਪੁਨ ਦੇਵ ਅਦੇਵਨ ਜੁਧ ਪਰੋ । ਜਹਿ ਜੁਧ ਘਣੇ ਨਿਰਪ ਆਇਪਰੋ ।
ਹਤ ਸਾਰਥੀ ਸਜੰਦਨ ਨਾਰਿ ਹਕਜੋ । ਯਹ ਕੋਤਕ ਦੇਖ ਨਰੇਸ ਚਕਿਯੋ ।

ਪੁਨ ਰੀਬ ਦੀਏ ਦੋਉ ਤੀਯਾ ਬਰੰ । ਚਿਤਮੋ ਸੋ ਵਿਚਾਰ ਕਛੂ ਨ ਕਰੰ ।
ਕਹੀ ਨਾਟਕ ਮਧ ਬਿਚਿਤ੍ਰ ਕਥਾ । ਜਯ ਦੀਨ ਸਰੋਸ ਨਰੋਸ ਜਥਾ ।

[ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਾਵਤਾਰ ਪੰਃ ੧੧੯ । ਛੰਃ ੧੭ ।]

ਈਹਾਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਸੂਯੋ ਭੀ ਨਾਟਕ ਕਾ ਪ੍ਰਮਾਣ ਸ੍ਰੀਕਾਰ ਕੀਆ ਹੈ
ਤਥਾ ਪੂਰਬ ਬਹੁਤ ਕਹ ਆਏ ਹਾਂ ।

ਤਥਾ ਗੋਂਡ ਨਾਮਦੇਵ ਜੀ—ਗੁਰ ਮਤਿ ਰਾਮ ਨਾਮ
ਗਹੁ ਮੀਤਾ । ਪ੍ਰਣਵੈ ਨਾਮਾ ਇਉ ਕਹੈ ਗੀਤਾ ।
ਸਬਦ । ੬ ॥

ਤਥਾ—ਯਹ ਬਾਤ ਵਿਰਧੋਂ ਸੇ ਭੀ ਸੁਨੀ ਹੈ ਕਿ ਹਨੂਮਾਨ ਨਾਟਕ ਕੋ
ਸ੍ਰੀ ਦਸਮੇਸ ਜੀ ਗਾਤ੍ਰੇ ਰਖਾ ਕਰਤੇ ਥੇ ਔ ਜਹਾਂ ਪਹਲੇ ਅੰਕ ਮੇ ਕਹੇ ਕਵਿ
ਕਾਸੀ ਰਾਮ ਲਿਖਾ ਹੈ ਸੋ ਕਾਸੀ ਰਾਮ ਕਵਿ ਹਿਰਦਾ ਰਾਮ ਭੱਲੇ ਖਤ੍ਰੀ ਕਾ
ਮੰਤ੍ਰਧੀ ਥਾ ਤਿਸਕੋ ਕਲਗੀ ਧਰ ਜੀ ਨੇ ਕਹਾ ਜੋ ਇਸਮੇ ਕੋਈ ਛੰਦ ਰੁਲ
ਗਏ ਹੈਂ ਸੋ ਆਪ ਪੂਰੇ ਕਰੋ ਤਥ ਕਹਾ ਗੁਰੂ ਜੀ ਮੈ ਤੋ ਉਚਾਰਨੇ ਨਹੀ
ਜਾਨਤਾ । ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਕਹਾ ਨਾਮ ਤੋ ਤੁਮ ਅਪਨਾ ਲਿਖ ਦੇਵੋ ਛੰਦ ਪੂਰੇ
ਅਸੀਂ ਕਰ ਦੇਤੇ ਹੈਂ । ਯਾਂਤੇ ਸੋ ਛੰਦ ਭੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ ਹੈਂ । ਇਸਤੇ ਨਾਟਕਾ-
ਦਿਕੋ ਕੇ ਪ੍ਰਮਾਣ ਭੀ ਹਮਾਰੇ ਕੋ ਇਸਟ ਹੈਂ ਗੁਰਮਤਿ ਅਨੁਸਾਰ ਹੋ ਨੇਤੇ ॥

ਸਾਧੂ ਸਿਖ ਦੇਵਤੇ

ਤਥਾ—ਸਾਧੂ ਸਿਖ ਦੇਵ ਕੋਟੀ ਮੈ ਹੈ ਇਨਕਾ
ਮੇਲ ਹੈ, ਦੈਤੋਂ ਕਾ ਨਹੀ ।

ਯਥਾ—ਸ੍ਰੀ ਰਾਗ ਮਃ ੫ । ਥਾਨੁ ਸੁਹਾਵਾ ਪਵਿਤ੍ਰ
ਹੈ ਜਿਥੈ ਸੰਤ ਸਭਾ । ਸਬਦ । ੭੬ ॥

ਤਥਾ—ਗਉੜੀ ਮਃ ੫ । ਸਫਲੁ ਓਹੁ ਮਾਥਾ ਸੰਤ
ਨਮਸਕਾਰਸਿ । ਚਰਣ ਪੁਨੀਤ ਚਲਹਿ ਹਰਿ ।

ਮਾਰਗਿ । ੩ । ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਭਲਾ ਮੇਰਾ ਕਰਮ ਜਿਤੁ
ਭੇਟੇ ਸਾਧੂ ਕੇ ਚਰਨ । ਸਬਦ । ੬੦ । ਤਥਾ—ਚਾਰ
ਪਦਾਰਥ ਜੇਕੋ ਮਾਰੈ । ਸਾਧ ਜਨਾ ਕੀ ਸੇਵਾ ਲਾਰੈ ।
ਗਉੜੀ ਸੁਖਮਨੀ ਅਸਟਪਦੀ ॥ ੩ ॥

ਤਥਾ—ਸਾਧਕੀ ਸੋਭਾ ਸਾਧ ਬਨਿਆਈ । ਨਾਨਕ
ਸਾਧ ਪ੍ਰਭ ਭੇਦੁ ਨ ਭਾਈ । ਗਉੜੀ ਸੁਖਮਨੀ ਅਸਟ-
ਪਦੀ ॥ ੭ ॥ ਤਥਾ ॥ ਚਰਨ ਸਾਧਕੇ ਧੋਇ ਧੋਇ ਪੀਉ
ਅਰਪਿ ਸਾਧ ਕਉ ਅਪਨਾ ਜੀਉ । ਗਉੜੀ ਸੁਖਮਨੀ
ਅਸਟਪਦੀ ॥ ੧੫ ॥ ਤਥਾ—ਗਉੜੀ ਕਬੀਰ ਜੀ ॥
ਕਹੁ ਕਬੀਰ ਇਹ ਕਹੀਐ ਕਾਹਿ । ਸਾਧ ਸੰਗਤਿ
ਬੈਕੁੰਠੈ ਆਹਿ ॥ ਸਬਦ ॥ ੧੦ ॥ ਤਥਾ ਸੂਹੀ ਮਃ ੫ ।
ਕੋਟਿ ਤੀਰਥ ਮਜਨ ਇਸਨਾਨਾ ਇਸੁ ਕਲਿ ਮਹਿ
ਮੈਲੁ ਭਰੀਜੈ । ਸਾਧਿ ਸੰਗਿ ਜੋ ਹਰਿ ਗੁਣ ਗਾਵੈ ਸੋ
ਨਿਰਮਲੁ ਕਰਿ ਲੀਜੈ ॥ ਸਬਦ ॥ ੫੦ ॥ ਤਥਾ ॥ ਸੂਹੀ
ਸ੍ਰੀ ਕਬੀਰ ਜੀ । ਸੰਤਾ ਕਉ ਮਤਿ ਕੋਈ ਨਿੰਦਹੁ ਸੰਤ
ਰਾਮੁ ਹੈ ਏਕੋ । ਕਹੁ ਕਬੀਰ ਮੈ ਸੋ ਗੁਰੁ ਪਾਇਆ
ਜਾਕਾ ਨਾਉ ਬਿਬੇਕੋ ॥ ਸਬਦ ॥ ੫ ॥ ਤਥਾ ॥ ਰਾਮਕਲੀ
ਮਃ ੫ ॥ ਸੰਤਹ ਚਰਨ ਮਾਥਾ ਮੇਰੇ ਪਉਤ । ਅਨਿਕ
ਬਾਰ ਸੰਤਹ ਡੰਡਉਤ ॥ ਸਬਦ ॥ ੨੧ ॥

ਤਥਾ ॥ ਰਾਮਕਲੀ ਮਃ ੫ ॥ ਅਠ ਸਠਿ ਤੀਰਥ
 ਜਹ ਸਾਧੋ ਪਗ ਧਰਹਿ । ਤਹ ਬੈਕੁੰਠੁ ਜਹ ਨਾਮੁ
 ਉਚਰਹਿ ॥ ਸ਼ਬਦ ੨੫ ॥ ਤਥਾ ॥ ਭੈਰਉ ਮਃ ੪ ॥
 ਸਤ ਸੰਗਤਿ ਸਾਧ ਧੂਰਿ ਮੁਖਿ ਪਰੀ । ਇਸਨਾਨੁ ਕੀਓ
 ਅਠ ਸਠਿ ਸੁਰਸਰੀ ॥ ਸ਼ਬਦ ੨ ॥ ਤਥਾ ॥ ਬਸੰਤ ਮਃ ੫
 ਮਾਣਸ ਸੇਵਾ ਖਰੀ ਦੁਹੇਲੀ । ਸਾਧ ਕੀ ਸੇਵਾ ਸਦਾ
 ਸੁਹੇਲੀ ॥ ੨ ॥ ਜੇ ਲੋੜਹਿ ਸਦਾ ਸੁਖ ਭਾਈ । ਸਾਧੂ
 ਸੰਗਤਿ ਗੁਰਹਿ ਬਤਾਈ ॥ ਸ਼ਬਦ ੮ ॥ ਤਥਾ ॥ ਬਸੰਤ
 ਮਃ ੫ ॥ ਜਿਸ ਕਉ ਚਾਹਹਿ ਸੁਰਿ ਨਰ ਦੇਵ । ਸੰਤ
 ਸੁਭਾ ਕੀ ਲਗਹੁ ਸੇਵ ॥ ਸ਼ਬਦ ੯ ॥ ਤਥਾ ॥ ਸਾਰਗ
 ਮਃ ੫ ॥ ਹਰਿ ਜਨ ਰਾਮ ਰਾਮ ਰਾਮ ਧਿਆਏ । ਏਕ
 ਪਲਕ ਸੁਖ ਸਾਧ ਸਮਾਗਮ ਕੋਟਿ ਬੈਕੁੰਠਹ ਪਾਏ ॥
 ਸ਼ਬਦ ੨੩ ॥ ਤਥਾ ਮਲਾਰ ਮਃ ੪ ॥ ਗੰਗਾ ਜਮਨਾ
 ਗੋਦਾਵਰੀ ਸਰਸੁਤੀ ਤੇ ਕਰਹਿ ਉਦਮੁ ਧੂਰਿ ਸਾਧੂ ਕੀ
 ਤਾਈ । ਕਿਲ ਵਿਖ ਮੈਲੁ ਭਰੇ ਪਰੇ ਹਮਰੈ ਵਿਚ
 ਹਮਰੀ ਮੈਲੁ ਸਾਧੂ ਕੀ ਧੂਰਿ ਗਵਾਈ ॥ ੧ ॥ ਤੀਰਥਿ
 ਅਠ ਸਠਿ ਮਜਨੁ ਨਾਈ । ਸਤਸੰਗਤਿ ਕੀ ਧੂਰਿ
 ਪਰੀ ਉਡਿ ਨੇਤੀ ਸਭ ਦੁਰਮਤਿ ਮੈਲੁ ਗਵਾਈ ॥ ੧ ॥
 ਰਹਾਉ ॥ ਜਾਹਰਨਵੀ ਤਪੈ ਭਾਗੀਰਥ ਆਣੀ
 ਕੇਦਾਰੁ ਥਾਪਿਓ ਮਹਸਾਈ । ਕਾਂਸੀ ਕ੍ਰਿਸਨੁ ਚਰਾਵਤ

ਗਾਉ ਮਿਲਿ ਹਰਿ ਜਨ ਸੋਭਾ ਪਾਈ ॥ ੨ ॥ ਜਿਤਨੇ
 ਤੀਰਥ ਦੇਵੀ ਥਾਪੇ ਸਭਿ ਤਿਤਨੇ ਲੋਚਹਿ ਧੂਰਿ ਸਾਧੂ
 ਕੀ ਤਾਈ । ਹਰਿ ਕਾ ਸੰਤੁ ਮਿਲੈ ਗੁਰ ਸਾਧੂ ਲੈ ਤਿਸ
 ਕੀ ਧੂਰਿ ਮੁਖਿ ਲਾਈ ॥ ੩ ॥ ਜਿਤਨੀ ਸ੍ਰਿਸਟਿ ਤੁਮਰੀ
 ਮੇਰੇ ਸੁਆਮੀ ਸਭਿ ਤਿਤਨੀ ਲੋਚੈ ਧੂਰਿ ਸਾਧੂ ਕੀ ਤਾਈ ।
 ਨਾਨਕ ਲਿਲਾਟਿ ਹੋਵੈ ਜਿਸੁ ਲਿਖਿਆ ਤਿਸੁ ਸਾਧੂ
 ਧੂਰਿ ਦੇ ਹਰਿ ਪਾਰ ਲੰਘਾਈ ॥ ੪ ॥ ਸ਼ਬਦ ੨ ॥

ਸ਼ਿਕਾ—ਸਾਧੂ ਤੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਹੀ ਹਨ !

ਉਤਰ—ਤਾਂ ਸਿਖ ਭੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਹੀ ਹਨ ।

ਯਥਾ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ—ਸਤਿਗੁਰ ਨਾਨਕ
 ਦੇਉ ਆਪ ਉਪਾਇਆ । ਗੁਰ ਅੰਗਦ ਗੁਰ ਸਿੱਖ
 ਬਬਾਣੈ ਆਇਆ । ਗੁਰ ਸਿੱਖ ਹੈ ਗੁਰ ਅਮਰ ਸਤਿ
 ਗੁਰ ਭਾਇਆ । ਰਾਮਦਾਸ ਗੁਰ ਸਿੱਖ ਗੁਰ ਸਦਵਾ—
 ਇਆ । ਗੁਰ ਅਰਜਨ ਗੁਰ ਸਿੱਖ ਪਰਗਟੀਆਇਆ ।
 ਗੁਰ ਸਿੱਖ ਹਰ ਗੋਬਿੰਦ ਨ ਲੁਕੈ ਲੁਕਾਇਆ ॥ ਵਾਰ
 ੨੦ ॥ ਪੌਃ ॥ ੧ ॥

ਯਾਂਤੇ—ਇਕ ਸਿਖ ਦੋਇ ਸਾਧ ਸੰਗ ਪੰਜੀ ਪਰ—
 ਮੇਸੁਰ ॥ ਵਾਰ ॥ ੧੩ ॥ ਪੌਃ ॥ ੧੯ ॥

ਇਤਯਾਦਕ ਅਨੇਕ ਵਾਕਯ ਹੈਂ । ਅਤੇ ਖਾਲਸੇ
 ਕੀ ਉਪਾਮਾ ਆਰੀ ਕਹੇਂਗੇ ॥

(੨੮੬)

(ਉਦਾਸੀ)

ਸ਼ੀਕਾ—ਕੋਈਕ ਕਹਤੇ ਹੈਂ ਕਿ ਉਦਾਸੀ ਨਿਬਾਣ ਪੰਥ ਸ੍ਰੀਚੰਦ ਜੀ ਸੇ ਚਲਾ ਹੈ ।

ਉਤਰ—ਜਨਮਸਾਖੀ । ਗੰਗਾ ਜੀ ਦੀ ਸਾਖੀ ਵਿਚੋਂ—

ਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਸ਼ਬਦ ਸੁਣਕੇ ਸਭ ਹੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਚਰਨਾ ਪਰ ਢਹ ਪਏ ਉਹਨਾ ਸਭਕੁਛ ਲੁਟਾਇ ਦਿਤਾ ਘੋੜੇ ਮਾਲ ਬਹਲਾਂ ਕਪੜੇ ਲੁਟਾਇ ਦਿਤੇ ਅਤੇ ਕਹਿਆ ਭਾਈ ਜੀ ਜੋ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਲੋੜ ਹੈ ਸੋ ਲੈਜਾਓ ਤਾਂ ਬਾਬੇ ਜੀ ਪਹਲੋਂ ਉਹਨਾ ਤਾਈ ਲੰਗੋਟਬੰਧ ਉਦਾਸੀ ਕੀਤਾ । ਨਿਬਾਣੀ ਪੰਥ ਬਣਾਯਾ । ਯਾਂਤੇ ਪਹਲਾਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਗੰਗਾ ਜੀ ਪਰ ਪੰਥ ਸਾਜਿਆ ਦੇਖੋ ਪੰਨੇ ੩੨੭ ॥

ਤਥਾ—ਗੁਰੂ ਜੀ ਸੁਯੋ ਭੀ ਕਹਤੇ ਹੈਂ:—

ਸਿਧ ਗੋਸਟ ਰਾਮਕਲੀ ਮਃ ੧ ॥ ਕਿਸੁ ਕਾਰਣਿ ਗ੍ਰਿਹੁ ਤਜਿਓ ਉਦਾਸੀ । ਕਿਸੁ ਕਾਰਣਿ ਇਹੁ ਭੇਖੁ ਨਿਵਾਸੀ ॥ ਪੌਃ ੧੭ ॥

ਉਤਰ—ਗੁਰਮੁਖਿ ਖੋਜਤ ਭਏ ਉਦਾਸੀ । ਦਰਸਨ ਕੈ ਤਾਈ ਭੇਖੁ ਨਿਵਾਸੀ ॥ ਪੌਃ ੧੮ ॥

ਤਥਾ ਮਾਰੂ ਮਃ ੧ ॥ ਗੁਰ ਬਚਨੀ ਬਾਹਰਿ ਘਰਿ ਏਕੋ ਨਾਨਕੁ ਭਇਆ ਉਦਾਸੀ ॥ ਸ਼ਬਦ ॥ ੧੧ ॥

ਤਥਾ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ॥ ਬਾਬੇ ਭੇਖ ਬਣਾ-
ਇਆ ਉਦਾਸੀ ਕੀ ਰੀਤ ਚਲਾਈ ॥ ਵਾਰ ੧ ॥
ਪੰ: ੨੪ ॥

ਤਥਾ ਜਨਮਸਾਖੀ ॥ ਬਾਬੇ ਨਾਨਕ ਜੀ ਤਮਾਮ
ਆਲਮ ਤਾਰਨੇ ਕੇ ਲੀਏ ਭੇਖ ਉਦਾਸੀ ਕਾ ਧਰ ਕਰ
ਸਭ ਧਰਤੀ ਕਾ ਸੈਲ ਕੀਆ ॥ ਸਾਖੀ ਮੱਕੇ ਦੀ ਪੰਨੇ
੧੨੪ ॥ ਤਥਾ ਆਖਰੀ ਇਸ ਜਮਾਨ ਦੇ ਨਾਨਕ
ਸ਼ਾਹ ਫਕੀਰ । ਮਾਰਿਆ ਸਿਕਾ ਸੱਚ ਦਾ ਸਿਰ ਪੀਰਾਂ
ਦੇ ਪੀਰ ॥ ਪੰਨੇ ੧੭੬ ॥

ਤਥਾ—ਤੁਸੀ ਮਹਰਮ ਨਾਹੀ ਪੀਰ ਜੀ ਨਾਨਕ
ਵਡਾ ਫਕੀਰ । ਰੱਬ ਜਿਨ੍ਹਾ ਦੇ ਹੁਕਮ ਵਿਚ ਸੇ ਸਭਨਾ
ਦੇ ਸਿਰ ਪੀਰ ॥ ਸਾਖੀ ਮੱਕੇ ਦੀ ਪੰਨੇ ੧੮੭ ॥

ਤਥਾ ਨਾਨਕ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ੋਕਤ ਵੇ:—

ਸਿਰ ਪਰ ਨੁਕਤਹ ਜੁਗਲ ਗਜ, ਖਫਨੀ ਗਲ
ਬਰ ਚੀਰ । ਸਬਯਾਨ ਭਗਵੇ ਸਜੈ, ਧਰਿਯੋ ਸੁ ਵੇਖ
ਸਰੀਰ ॥ ਪੂਰਬਾਰਧ ਧਿ: ੩੩ ॥

ਤਥਾ—“ਸਾਧ ਰੂਪ ਅਪਨਾ ਤਨ ਧਾਰਿਆ” ਕਹ ਆਏ ਹੈਂ । ਇਸ
ਰੀਤ ਸੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਤੋ ਇਸ ਭੇਖ ਕੇ ਮੂਲਾਚਾਰਯ ਹੈਂ
ਔਰ ਸ੍ਰੀ ਬਾਬਾ ਸ਼੍ਰੀਚੰਦ ਜੀ ਪ੍ਰਵਰਤਕਾਚਾਰਯ ਹੈਂ ਅਤੇ ਕੋਈਕ
ਪਾਮਰ ਲੋਕ ਇਸ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਪਵਿਤ੍ਰ ਭੇਖ ਨੂੰ ਵੇਖੇ ਵੇਖੀ ਸੁਆਹ
ਪਾਈ ਕਹਤੇ ਹੈਂ ॥

ਯਾਂਤੇ ਉਨ ਕੀ ਦਸ਼ਾ ਐਸੀ ਹੋਵੈਗੀ ਯਥਾ
ਗਉੜੀ ਕੀ ਵਾਰ ਮਃ ੪ ਪਉੜੀ ॥ ਨਾਨਕ ਵਿਚਾ-
ਰਹਿ ਸੰਤਿ ਜਨ ਚਾਰਿ ਵੇਦ ਕਹੰਦੇ । ਭਗਤ ਮੁਖੈ
ਤੇ ਬੋਲਦੇ ਸੇ ਬਚਨ ਹੋਵੰਦੇ । ਪ੍ਰਗਟ ਪਾਹਾਰਾ
ਜਾਪਦਾ ਸਭਿ ਲੋਕ ਸੁਣੰਦੇ । ਸੁਖ ਨ ਪਾਇਨਿ ਮੁਗਧ
ਨਰ ਸੰਤ ਨਾਲਿ ਖਹੰਦੇ । ਓਇ ਲੋਚਨਿ ਓਨਾ ਗੁਣੈ
ਨੋ ਓਇ ਅਹੰਕਾਰਿ ਸੜੰਦੇ । ਓਇ ਵਿਚਾਰੇ ਕਿਆ
ਕਰਹਿ ਜਾ ਭਾਗ ਧੁਰਿ ਮੰਦੇ । ਜੋ ਮਾਰੇ ਤਿਨਿ ਪਾਰ
ਬ੍ਰਹਮਿ ਸੇ ਕਿਸੈ ਨ ਸੰਦੇ । ਵੈਰੁ ਕਰਹਿ ਨਿਰਵੈਰੁ
ਨਾਲਿ ਧਰਮ ਨਿਆਇ ਪਚੰਦੇ । ਜੋ ਜੋ ਸੰਤਿ ਸਰਾ-
ਪਿਆ ਸੇ ਫਿਰਹਿ ਭਵੰਦੇ । ਪੇਡ ਮੁੰਢਾਹੂੰ ਕਟਿਆ
ਤਿਸੁ ਡਾਲ ਸੁਕੰਦੇ ॥ ਪੈਃ ੧੨ ॥

ਸ਼ੁਕਾ—ਕੋਈਕ ਐਸੇ ਭੀ ਕਹਤੇ ਹੈਂ ਕਿ ਸੰਤ
ਰੇਣ ਜੀ ਸੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਜੀ ਨੇ ਮੰਤ੍ਰ ਲੀਆ ਹੈ ?

ਉੱਤਰ—ਯਹ ਬਾਤ ਨਿਰਮੂਲ ਹੈ, ਅਤੇ ਕਪੌਲ
ਕਲਪਨਾ ਮਾਤ੍ਰ ਹੈ, ਸੇ ਜਨਮ ਸਾਖੀ ਮੇਂ ਸਚੇ ਸੋਦੇ
ਦੀ ਸਾਖੀ ਮੇਂ ਯਹ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਸੰਤ ਰੇਣ ਨੇ ਕਹਾ
ਉਸ ਕਾ ਤੇਜ ਹਮਾਰੇ ਸੇ ਸਹਾਰਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾਤਾ
ਥਾ ਵਹ ਆਪ ਹੀ ਨਿਰੰਕਾਰ ਥਾ । ਦੇਖੋ ਪੰਨੇ ੩੩,
੩੪ ॥ ਤਥਾ ਤੇਜ ਨਾ ਸਹਾਰਨੇ ਕਾ ਪ੍ਰਸੰਗ ਨਾਨਕ

ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪੂਰਬਾਰਧ ਧਿਃ ੧੫ ਮੇਂ ਭੀ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ।
 ਤਥਾ ਸ੍ਰੀਰਾਗ ਮਃ ੧—ਹਰਿ ਬਿਨੁ ਜੀਉ ਜਲਿ
 ਬਲਿਜਾਉ । ਮੈ ਆਪਣਾ ਗੁਰੂ ਪੂਛਿ ਦੇਖਿਆ ਅਵਰੁ
 ਨਾਹੀ ਥਾਉ ॥ ਸ਼ਬਦ ੧ ॥

ਸ਼੍ਰੀਕਾ—ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ ਗੁਰੂ ਕੌਨ ਹੈਂ ? ।

ਉੱਤਰ ਰਾਮ ਕਲੀ ਮਃ ੧—ਮਿਲੈ ਗੁਰ ਸਾਚੇ
 ਜਿਨਿ ਰਚੁ ਰਾਚੇ ਕਿਰਤੁ ਵੀਚਾਰਿ ਪਤੀਣਾ ॥ ੪ ॥
 ਏਕ ਮਹਿ ਸਰਬ ਸਰਬ ਮਹਿ ਏਕਾ ਏਹ ਸਤਿਗੁਰਿ
 ਦੇਖਿ ਦਿਖਾਈ ॥ ੫ ॥ ਜਿਨਿ ਕੀਏ ਖੰਡ ਮੰਡਲੁ
 ਬ੍ਰਹਮੰਡਾ ਸੇ ਪ੍ਰਭੁ ਲਖਨੁ ਨ ਜਾਈ ॥ ੬ ॥ ਦੀਪਕ
 ਤੇ ਦੀਪਕੁ ਪਰਗਾਸਿਆ ਤ੍ਰਿਭੁਵਣ ਜੋਤਿ ਦਿਖਾਈ ॥
 ਅਸਟਪਦੀ ੮ ॥

ਇਤਯਾਦਿਕ ਔਰ ਭੀ ਬਹੁਤ ਵਚਨ ਹੈਂ, ਸੋ ਤਿਨ ਕੀ ਵਜਵ-
 ਸਥਾ ਟੀਕਾਦਿਕੋਂ ਤਥਾ ਮਹਾਂਤਮਾ ਤਥਾ ਨਾਨਕ ਸੂਰਜੋਦਯ ਆਦਿਕੋਂ ਮੇਂ
 ਐਸੇ ਕਰੀ ਹੈ । ਜਬ ਗੁਰੂ ਜੀ ਬੇਈਂ ਮੇਂ ਗੋਤਾ ਲਗਾ ਕਰ ਸ਼੍ਰੀ ਮਹਾ ਬਿਸ਼ਨੂ
 ਜੀ ਪਾਸ ਗਏ ਹੈਂ ॥ ਨਸਾਨੀ ਛੰਦ ॥

ਪੁਰ ਸੁਲਤਾਨ ਭਯੋ ਤਬੈ ਇਹ ਸੋਚ ਅਪਾਰਾ ।
 ਉਤ ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਜੀ ਗਏ ਜਹ ਸ੍ਰੀ ਕਰਤਾਰਾ ॥ ਕੀਨ
 ਦੰਡਵਤ ਪਗਨ ਪਰ ਪਿਖ ਭਯੋ ਅਨੰਦਾ । ਆਵਹੁ
 ਨਾਨਕ ਰੂਪ ਮੇਮ ਇਮ ਭਨਯੋ ਮੁਕੰਦਾ ॥

ਤਥਾ—ਵਢਿਓ ਪਾਪ ਜਗ ਮੈ ਘਨੋ ਤੁਮ ਏਗ

ਪਧਾਰੋ । ਭਾਇ ਭਗਤਿ ਪ੍ਰਗਟਾਇ ਕਰ ਧਰ ਭਾਰ
ਨਿਵਾਰੋ ॥

ਤਥਾ ਦੋ:-ਮਹਮਾ ਨਾਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕਰ, ਪੁਨ
ਆਵਹੁ ਮਮ ਐਨ । ਸੁਨ ਗੁਨ ਐਨ ਭਨੇ ਤਬੈ
ਸ੍ਰੀਰਾਗ ਮੈ ਵੈਨ ॥ ਸ੍ਰੀਰਾਗ ਮਃ ੧ ॥ ਕੋਟਿ ਕੋਟੀ
ਮੇਰੀ ਆਰਜਾ ਪਵਣੁ ਪੀਅਣੁ ਅਪਿਆਉ ॥ ਸਬਦ ੨

ਇਹ ਸਾਰਾ ਸ਼ਬਦ ਉਚਾਰਾ । ਤਥਾ ਸੋਰਠਾ--

ਬਿਗਸੇ ਸ੍ਰੀ ਕਰਤਾਰ, ਮੰਤ੍ਰ ਦੀਨ ਗੁਰ ਹੈ
ਤਬੈ । ਸੁਨੋ ਤਾਹਿ ਨਿਰਧਾਰ, ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਧਾਰਿਓ
ਰਿਦੈ ॥ ਬਿਤਾਰ ਦੇਖੋ ਨਾਨਕ ਸੂਰਜੋਦਯ ਧਿਃ
੨੪ ॥ ਪੰਨੇ ੫੮ ॥

ਤਥਾ ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵਿਚੋਂ ਦੋ:-

ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਬਿਗਸੇ ਸੁਨਤ, ਮੰਤ੍ਰ ਦੀਨ ਗੁਰ
ਹੋਇ । ਸ੍ਰੀਨਾਨਕ ਧਾਰਨ ਕਰਯੋ ਬਰਨ ਸੁਨਾਵੋ
ਸੋਇ ॥ ਪੂਰਬਾਰਧ ਧਿਃ ੨੯ ॥

ਤਥਾ-ਇਸ ਰੀਤ ਸੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ ਗੁਰੂ ਮਹਾ ਬਿਸ਼ਨੂ ਨਿਰੰਕਾਰ
ਜੀ ਹੈਂ ।

(ਪਰਮ ਹੰਸ)

ਤਥਾ-ਪਰਮਹੰਸ ਭੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਅਪਨੇ ਪਿਆਰੇ ਲਿਖੇ ਹੈਂ ਜੈਸੇ
ਸੋਸਾਖੀ ਮੇਂ--

ਮੁੰਡੀ ਸੰਗਤੀ ਗੁਰੂ ਕੇ ਪਿਆਰੇ । ਤਿਸ ਹਿਤ

ਉਪਦੇਸ਼ ਗੁਰੂ ਕਾ ॥ ਸਾਖੀ ੬੨ ॥

ਤਥਾ ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ੋਕਤ । ਸਿਖਾਂ ਨੇ ਅਰਜ ਕਰਨੀ ਦਸਮੇਸ ਜੀ ਅਗੇ ਚੌਃ—

ਰਾਮ ਕੁਯਰ ਜੀ ਸਿਖ ਵਸੇਸ । ਕਿਉਂਨਾ ਧਾਰਤ ਹੈ ਸਿਰ ਕੇਸ ।
 ਦਯਾ ਸਿੰਘ ਸੁਨਕੇ ਸਭ ਬੈਨ । ਰਾਮ ਕੁਯਰ ਕੀ ਦਿਸ ਕਰ ਨੈਨ ।
 ਇਸਕੇ ਸਿਰ ਪਰ ਭੀ ਵਡ ਕੇਸ । ਨਿਤ ਅੰਤਰ ਕੇ ਵਧੈਂ ਵਸੇਸ ।
 ਅਪਰਨ ਕੇ ਸਿਰ ਉਪਰ ਵਾਹਿਰ । ਸਭਕੇ ਸਕਲ ਵਿਲੋਕਤ ਜਾਹਿਰ ।
 ਇਸਕੇ ਅੰਤਰ ਵਧੈਂ ਹਮੇਸ । ਜਾਹਿ ਤਰੇ ਕੇ ਦੀਰਘ ਕੇਸ ।
 ਤਿਸ ਕਾਰਨ ਤੇ ਭੁਜਗਾਹ ਪਾਨੀ । ਸਭਨ ਵਿਖੈ ਮੁਖ ਮਧੁਰ ਬਖਾਨੀ ।
 ਮੋਹਿ ਤੋਹਿ ਮੈ ਭੇਦ ਨ ਕੋਊ । ਏਕ ਰੂਪ ਕੇ ਤਨ ਹੈਂ ਦੋਊ ।

[ਵਿਸਤਾਰ ਦੇਖੋ । ਰੁਤ । ੪ । ਅੰਸੂ । ੩੫ ॥]

ਤਥਾ ਮੋਹਰ ਰਾਗ ਗੋਂਡ ਸੀ ਕਬੀਰ ਜੀ—

ਸੁਨਿ ਅੰਧਲੀ ਲੋਈ ਬੇਪੀਰਿ । ਇਨਿ ਮੁੰਡੀ-
 ਅਨ ਭਜਿ ਸਰਨਿ ਕਬੀਰ । ਸਬਦ ਏ ਤਥਾ ਸਲੋਕ
 ਕਬੀਰ ਜੀ । ਕਬੀਰ ਪ੍ਰੀਤ ਇਕ ਸਿਉ ਕੀਏ ਆਨ
 ਦੁਬਿਧਾ ਜਾਇ । ਭਾਵੈ ਲਾਂਬੇ ਕੇਸ ਕਰੁ ਭਾਵੈ ਘਰਰਿ
 ਮੁਡਾਇ । ਸਲੋਕ । ੨੫ ॥

ਇਤਯਾਦਕ ਬਹੁਤ ਵਚਨ ਹਨ । ਯਹ ਰਾਮ ਕੁਯਰ ਜੀ ਬਾਬੇ ਬੁਢੇ
 ਜੀ ਤੋ ਸਾਤਵੀਂ ਜਗਾ ਸਨ । ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਮਹੰਸ । ਐ ਯਹ ਭੀ
 ਜਾਨਣਾ ਕਿ ਦਯਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕੋ ਜੰਝੂ ਉਤਾਰਨੇ ਮੇ ਕੁਛ ਕਹਾ ਨਹੀ ਕਿਉਂਕਿ
 ਮੇਰਾ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ ਸਿਖ ਹੈ । ਦੂਸਰੇਂ ਵਾਸਤੇ ਜੰਝੂ ਅਰਥ ਸਿਧ ਹੈ । ਨਾ
 ਮਾਨੋ ਤੇ ਰਾਮ ਕੁਯਰ ਜੀ ਕੀ ਕੇਸਾਂ ਕੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕੇ ਸਾਥ ਵਿਰੋਧ ਹੋਵੇਗਾ ।
 ਯਾਂਤੇ ਸਰਬਤ ਸੰਗਤ ਸਿਖ ਸਾਧੂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਕੇ ਪਿਆਰੇ ਹਨ ਮੇਲ ਹਮਾਰਾ
 ਬਨੈ ਹੈ । ਯਾਂਤੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਭੀ ਕਹੈ ਹੈਂ । ਯਥਾ ਗੁਜਰੀ ਮਃ ੫ ॥

ਜਿਸੁ ਸਿਮਰਤ ਮਨਿ ਹੋਤ ਅਨੰਦਾ ਉਤਰੈ ਮਨਹੁ
 ਜੀਗੀਲਾ । ਮਿਲਬੇ ਕੀ ਮਹਿਮਾ ਬਰਨਿ ਨ ਸਾਕਉ

ਨਾਨਕ ਪਰੈ ਪਰੀਲਾ ॥ ਸਬਦ । ੧੩ ॥

ਤਥਾ ਗੁਰ ਬਿਲਾਸ ਮੇਂ ਕਬਿਤ—

ਫੂਟ ਪ੍ਰਹਲਾਦ ਹਰਨਾਖ ਨਰ ਹਰ ਹਤਿਓ ਫੂਟਕੈ
ਭਵੀਖਨ ਲੁਟਾਇ ਲੰਕ ਦਈ ਹੈ । ਫੂਟ ਕੁਰ ਪੰਡੁ
ਗਏ ਸਭੈ ਕੁਲਨਾਸ ਕਏ ਫੂਟੀ ਦੇਖੋ ਕੈਕਈ ਸੁ ਰਾਮ
ਸੀਆ ਗਈ ਹੈ । ਫੂਟੈ ਰਾਜ ਪੂਤ ਜੋਈ ਵਡੇ ਦੁਖ
ਪਾਵੈ ਸੋਈ ਮੋਰ ਹੈ ਅਨੇਕ ਗਾਥ ਜੋਊ ਪਾਛੇ ਭਈ
ਹੈ । ਮੇਲ ਕੀਏ ਹੋਤ ਸੁਖ ਫੂਟਨ ਤੇ ਮਹਾਂ ਦੁਖ ਤਾਂਤੇ
ਮੇਲ ਕਰੋ ਪਾਛੇ ਭਈ ਬੀਤ ਗਈ ਹੈ ॥ ਧਿਃ ੩ ॥

ਪੰਨੇ ॥ ੨੭ ॥ ਤਥਾ ਤੁਲਸੀ ਜੀ ਦੋਃ—

ਜਹਾਂ ਸੁਮਤਿ ਤਹਾਂ ਸੰਪਤਿ ਨਾਨਾ । ਜਹਾਂ ਕੁਮਤਿ ਤਹਾਂ ਵਿਪਤਿ ਨਿਦਾਨਾ ।

ਸੁੰਦਰ ਕਾਂਡ ॥ ਯਾਂਤੇ ਐਸੇ ਬੇਨਤੀ ਕਰੋ:—

ਯਥਾ ਬਾਰਹਮਾਹਾ ਮਾਝ ਮਹਲਾ ੫ ॥ ਕਿਰਤਿ
ਕਰਮ ਕੇ ਵੀਛੜੇ ਕਰਿ ਕਿਰਪਾ ਮੇਲਹੁ ਰਾਮ । ਤਥਾ
ਸੋਰਠਿ ਮਃ ੫ ॥ ਏਕੁ ਪਿਤਾ ਏਕਸ ਕੇ ਹਮ ਬਾਰਿਕ
ਤੂ ਮੇਰਾ ਗੁਰ ਹਾਈ ॥ ਸਬਦ ॥ ੧੨ ॥ ਇਤਿ ॥

ਬਰਣ ਧਰਮ

ਪੁਨਾ ਜੋ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ ਵਾਕਯ ਬਰਨਾਸਰਮ ਕੇ ਨਖੇਧਕ ਪ੍ਰਤੀਤ
ਹੋਤੇ ਹੈਂ ਸੋ ਜੀਵੋਂ ਕੇ ਅਪਨੇ ਭ੍ਰਮ ਸੇ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੋਤੇ ਹੈਂ । ਗੁਰੂ ਵਚਨੋ ਮੇ ਬਰਨਾ
ਸਰਮ ਕਾ ਨਖੇਧ ਨਹੀ । ਉਤਪਤੀ ਵਿਖੜਕ ਤੇ ਪੂਰਬ ਕਹ ਆਏ ਹਾਂ ਧਰਮ
ਥੇ ਵਿਸ਼ੇ ਮੇ ਸੰਖੇਪਤੋ ਕਹਤੇ ਹੈਂ ਯਥਾ—

ਥਿਤੀ ਗਉੜੀ ਮਃ ੫ ॥ ਖਤ੍ਰੀ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਸੂਦੁ
ਬੈਸੁ ਉਧਰੈ ਸਿਮਰਿ ਚੰਡਾਲ ॥ ਜਿਨਿ ਜਾਨਿਓ ਪ੍ਰਭੁ
ਆਪਨਾ ਨਾਨਕ ਤਿਸਹਿ ਰਵਾਲ ॥ ਪੈਃ ੧੭ ॥

ਤਥਾ ਸੂਹੀ ਮਃ ੫ ॥ ਖਤ੍ਰੀ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਸੂਦੁ ਵੈਸੁ
ਉਪਦੇਸੁ ਚਹੁ ਵਰਨਾ ਕਉ ਸਾਝਾ ॥ ਗੁਰਮੁਖਿ ਨਾਮੁ
ਜਪੈ ਉਧਰੈ ਸੋ ਕਲਿ ਮਹਿ ਘਟਿ ਘਟਿ ਨਾਨਕ
ਮਾਝਾ ॥ ਸ਼ਬਦ ॥ ੫੦ ॥ ਤਥਾ ਆਸਾਦੀਵਾਰ ਵਿਚੋ ॥
ਮਃ ੨ ॥ ਜੋਗ ਸਬਦੇ ਗਿਆਨ ਸਬਦੇ ਬੇਦ ਸਬਦੇ
ਬ੍ਰਾਹਮਣਹ ॥ ਖਤ੍ਰੀ ਸਬਦੇ ਰ ਸਬਦੇ ਸੂਦੁ ਸਬਦੇ ਪਰਾ—
ਕ੍ਰਿਤਹ ॥ ਸਰਬ ਸਬਦੇ ਏਕ ਸਬਦੇ ਜੇ ਕੇ ਜਾਣੈ ਭੇਉ ॥
ਨਾਨਕੁ ਤਾਕਾ ਦਾਸੁ ਹੈ ਸੋਈ ਨਿਰੰਜਨ ਦੇਉ ॥
ਪੈਃ ੧੨ ॥

ਤਥਾ ਗਉੜੀ ਮਃ ੪ ॥ ਖਤ੍ਰੀ ਕਰਮ ਕਰੇ ਸੂਰਤਣੁ
ਪਾਵੈ ॥ ਸੂਦੁ ਵੈਸੁ ਪਰਕਿਰਤਿ ਕਮਾਵੈ ਸ਼ਬਦ ॥ ੧ ॥

ਤਥਾ ਦਸਮ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਚੌਃ—

ਬਰਨ ਬਰਨ ਅਪਨੀ ਕਿਤੁ ਲਾਏ । ਚਾਰ ਚਾਰ ਹੀ ਬਰਨ ਚਲਾਏ ।
ਛਤ੍ਰੀ ਕਰੈ ਬਿਪ੍ਰ ਕੀ ਸੇਵਾ । ਬੈਸ ਲਖੈ ਛਤ੍ਰੀ ਕਹ ਦੇਵਾ ।
ਸੂਦੁ ਸਭਨ ਕੀ ਸੇਵਾ ਕਮਾਵੈ । ਜੱਹ ਕੋਈ ਕਹੈ ਤਹੀ ਵਹ ਧਾਵੈ ।
ਜੈਸਕ ਹੁਤੀ ਬੇਦ ਸਾਸਨਾ । ਨਿਕਸਾ ਤੈਸ ਰਾਮ ਕੀ ਰਸਨਾ ।

[ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਾਵਤਾਰ ਛੰਡ ੮੩੯]

ਤਥਾ ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਮੇ ਹਜ਼ੂਰ ਸਾਹਿਬ ਮੇਂ ਦੋਃ—
ਬ੍ਰਨਾਸ੍ਰਮ ਕੀ ਪੰਗਤੀ ਪ੍ਰਿਥਕ ਪ੍ਰਿਥਕ ਬੈਠਾਇ

ਸਾਦਰ ਦੇਤ ਅਹਾਰ ਕੋ ਨੀਰ ਪ੍ਰਿਥਮ ਕਰ ਪਾਇ
ਐਨ ॥ ੨ ਅੰਸੂ ॥੨੧॥ ਦੇਖੋ ॥

ਇਤਯਾਦ ਅਨੇਕ ਵਾਕਯ ਹੈ ਵਿਸਤਾਰ ਭੈ ਸੇ ਨਹੀ ਲਿਖੇ ॥ ਇਸ ਗੀਤ
ਸੈ ਜਾਤੀ ਧਰਮਾਦਕ ਸਿਧ ਹੈਂ ॥ ਨਾਮ ਜਪਣੇ ਕਾ ਸੁਬ ਕਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ ॥

ਯਥਾ ਮਾਰੂ ਮਃ ੫-ਖਤ੍ਰੀ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਸੂਦ ਵੈਸ
ਸਭ ਏਕੈ ਨਾਮਿ ਤਰਾਨਥ ॥ ਸ਼ਬਦ ॥ ੧੦ ॥

ਤਥਾ ਗੀਤਾ ਕੇ ੯ ਧਿਃ ਕੇ ੩੨ ਸ਼ਲੋਕ ਮੇ ਮੇਰੇ
ਪਰਮਾਤਮਾਸ਼੍ਰੀਕ੍ਰਿਸ਼ਨਭਗਵਾਨਨੇ ਪਰਮਪਵਿਤ੍ਰ ਮੁਖਾਰ
ਬੰਦੁ ਸੇ ਕਹਾ ਹੈ । ਕਿ ਜੋ ਪਾਪ ਜੋਨੀ ਇਸਤ੍ਰੀ ਸੂਦ੍ਰਾ
ਦਕ ਭੀ ਮੇਰਾ ਆਸਰਾ ਲੇ ਕਰਕੇ ਪਰਮ ਗਤੀ ਕੇ
ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਹੋਤੇ ਹੈਂ ॥ ਇਤਿ ॥

ਪ੍ਰੰਤੂ - ਚੰਡਾਲ ਬ੍ਰਾਹਮ ਜਾਤੀ ਨਹੀ ਕਹਲਾ ਸਕਤਾ ।

ਜੈਸੇ ਪ੍ਰਭਾਤੀ ਮਃ੧ ॥ ਮਜਨੁ ਝੂਠਾ ਚੰਡਾਲ ਕਾ
ਫੋਕਟ ਚਾਰ ਸੀਂਗਾਰ ॥ ਅਸਟਪਦੀ ॥ ੩॥

ਟੀਕਾ ॥ ਫੋਕਟ ਕਹੀਏ ਨਿਸਫਲ ॥ ਭਾਵ ਇਸ਼ਨਾਨਾਦਿਕ ਕਰਮੋ ਸੇ
ਚੰਡਾਲ ਬ੍ਰਾਹਮਣੇ ਕੀ ਪੰਗਤੀ ਕਾ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨਹੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ॥ ਇਤਿ ॥

ਭਗਤ ਜਾਤੀ

ਹਾਂ ਯਹ ਬਾਰਤਾ ਹਮਾਰੇ ਕੋ ਭੀ ਸੂਈਕਾਰ ਹੈ ਔਰ ਪੌਰਾ-
ਣਾਦਕੋ ਸੇਂ ਸਿਧ ਭੀ ਹੈ । ਤਥਾ ਗੁਰੂ ਜੀ ਫੁਰਮਾਵਤੇ ਹੈਂ ॥ ਕਿ ਭਗਤ ਅੰ ਸੰਤ
ਜੋ ਹਰੀ ਸੇ ਅਭੋਦ ਹਨ । ਤਿਨ ਕੀ ਸੰਸਾਰੋਕ ਜਾਤੀ ਕਾ ਵਿਚਾਰ ਨਹੀ ॥

ਜਥਾ ਤਿਲੰਗ ਮਃ ੧— ਕੇਸਰਿ ਕੁਸਮ ਮਿਰਗ ਮੈ
 ਹਰਣਾ ਸਰਬ ਸਰੀਰੀ ਚੜਣਾ । ਚੰਦਨ ਭਗਤਾ ਜੋਤਿ
 ਇਨੇ ਹੀ ਸਰਬੇ ਪਰਮਲੁ ਕਰਣਾ ॥ ੨ ॥ ਘਿਅਪਟ
 ਭਾਂਡਾ ਕਹੈ ਨ ਕੋਇ । ਐਸਾ ਭਗਤੁ ਵਰਨ ਮਹਿ
 ਹੋਇ ॥ ਸਬਦ ॥ ੨ ॥ ਤਥਾ ਕਾਨੜਾ ਮਃ ੪ ॥ ਬ੍ਰਹਮ
 ਕਮਲ ਪੁਤ੍ਰ ਮੀਨ ਬਿਆਸਾ ਤਪੁ ਤਾਪਨ ਪੂਜ ਕਰਾਵੈ
 ਗੋ । ਜੋ ਜੋ ਭਗਤੁ ਹੋਇ ਸੋ ਪੂਜਹੁ ਭਰਮਨ ਭਰਮੁ
 ਚੁਕਾਵੈ ਗੋ ॥ ੬ ॥ ਜਾਤ ਨ ਜਾਤਿ ਦੇਖਿ ਮਤ ਭਰਮਹੁ
 ਸੁਕ ਜਨਕ ਪਗੀਂ ਲਗਿ ਧਿਆਵੈ ਯੋ । ਜੂਠਨ ਜੂਠਿ
 ਪਈ ਸਿਰ ਉਪਰਿ ਖਿਨੁ ਮਨੁਆ ਤਿਲੁ ਨ ਫੁਲਾਵੈ
 ਗੋ ॥ ੭ ॥ ਜਨਕ ਜਨਕ ਬੈਠੇ ਸਿੰਘਾਸਨਿ ਨਉ
 ਮੁਨੀ ਧੂਰਿ ਲੈ ਲਾਵੈ ਗੋ । ਨਾਨਕ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਿ
 ਠਾਕੁਰ ਮੈ ਦਾਸਨਿ ਦਾਸ ਕਰਾਵੈ ਗੋ ॥ ੮ ॥ ਅਸਟ-
 ਪਦੀ ॥ ੨ ॥

ਤਥਾ ਪ੍ਰਭਾਤੀ ਮਃ ੧ ॥ ਜਾਤਿ ਜਨਮੁ ਨਹ
 ਪੂਜੀਐ ਸਚ ਘਰੁ ਲੇਹੁ ਬਤਾਇ । ਸਾ ਜਾਤਿ ਸਾਪਤਿ
 ਹੈ ਜੇਹੇ ਕਰਮ ਕਮਾਇ ॥ ਸਬਦ ॥ ੧੦ ॥

ਅਰਥ ਟੀਕਾ ਮੇਂ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ । ਇਤਯਾਦਕ ਹੋਰ ਭੀ ਵਚਨ ਹੈਂ ।

ਤਥਾ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ॥ ਅਸੁਰ ਭਵੀਖਣ
 ਭਗਤਿ ਹੈ ਬਿਦਰੁ ਧੰ ਵਿਖਲੀ ਸਰਨਾਈ । ਧੰਨਾ ਜਟ

ਵਖਾਣੀਐ ਸਧਨਾ ਜਾਤ ਅਜਾਤ ਕਸਾਈ । ਭਗਤ
 ਕਬੀਰ ਜਲਾਹੜਾ ਨਾਮਾ ਛੀਂਬਾ ਹਰਿ ਗੁਣ ਗਾਈ ।
 ਕੁਲ ਰਵਿਦਾਸ ਦੁਮਾਰ ਹੈ ਸੈਣ ਸਨਾਤੀ ਅੰਦਰ
 ਨਾਈ । ਕੋਇਲ ਪਾਲੈ ਕਾਂਵਣੀ ਅੰਤ ਮਿਲੈ ਕੁਲ
 ਅਪਣੈ ਜਾਈ । ਕਿਸ਼ਨ ਜਸੋਧਾ ਪਾਲਿਆ ਵਾਸਦੇਵ
 ਕੁਲ ਕਵਲ ਸਦਾਈ । ਘਿਉ ਭਾਂਡਾ ਨ ਵੀਚਾਰੀਐ
 ਭਗਤਾ ਜਾਤਿ ਸਨਾਤ ਨ ਕਾਈ । ਚਰਨ ਕਮਲ
 ਸਤਿਗੁਰ ਸਰਨਾਈ ਵਾਰ ॥ ੨੫ ॥ ਪੈ: ॥ ੫ ॥

ਇਤਯਾਦਕ ਵਚਨੋ ਸੇ । ਪ੍ਰੰਤੂ । ਭਗਤ ਜਨ ਸ੍ਰਯੋ ਮੁਖਾਰ ਬਿੰਦ ਸੇ ਅਪਣੀ
 ਜਾਤੀ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਤੇ ਹੈ । ਯਥਾ

ਗਉੜੀ ਕਬੀਰ ਜੀ । ਜਾਤਿ ਜੁਲਾਹਾ ਮਤਿ ਕਾਧੀਰੁ
 । ਸਹਜਿ ਸਹਜਿ ਗੁਣ ਰਮੈ ਕਬੀਰੁ । ਸਬਦ ॥ ੨੬ ॥

ਤਥਾ-ਆਸਾ ਕਬੀਰ ਜੀ । ਤੂੰ ਬਾਮਨੁ ਮੈ ਕਾਸੀ
 ਕਾ ਜੁਲਹਾ ਬੂਝਹੁ ਮੋਰਗਿਆਨਾ । ਤੁਮਤਉ ਜਾਚੇ
 ਭੂਪਤਿ ਰਾਜੇ ਹਰਿ ਸਉ ਮੋਰ ਧਿਆਨਾ । ਸਬਦ ॥ ੨੬ ॥

ਤਥਾ-ਰਾਗ ਗੂਜਰੀ ਕਬੀਰ ਜੀ । ਓਛੀ ਮਤਿ
 ਮੇਰੀ ਜਾਤਿ ਜੁਲਾਹਾ । ਹਰਿਕਾ ਨਾਮੁ ਲਹਿਓ
 ਮੈ ਲਾਹਾ । ਸਬਦ ॥ ੨ ॥ ਤਥਾ-ਕਬੀਰ ਜਾਤਿ ਜੁਲਾਹਾ
 ਕਿਆ ਕਰੈ ਹਿਰਦੈ ਬਸੇ ਗੁਪਾਲ । ਕਬੀਰ ਰਮਈਆ
 ਕੰਠ ਮਿਲੁ ਦੂਕਹਿ ਸਰਬ ਜੰਜਾਲ ॥ ਸਲੋਕ ੮੨ ॥

ਤਥਾ-ਆਸਾ ਬਾਣੀ ਧੰਨੇ ਦੀ ਵਿਚੋਂ ਮਃ ੫ ॥ ਬੁਨਨਾ
ਤਨਨਾ ਤਿਆਗਿਕੈ ਪ੍ਰੀਤਿ ਚਰਨ ਕਬੀਰਾ । ਨੀਚ
ਕੁਲਾ ਜੋਲਾਹਰਾ ਭਇਓ ਗੁਨੀਯ ਗਹੀਰਾ ॥
ਸ਼ਬਦ ੨ ॥ ਸਾਰਾ ਜਾਣ ਲੈਣਾ ॥

ਤਥਾ ਸੋ ਸਾਖੀ—“ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਬੋਲੇ ਸਿਖੇ !
ਨਾਮ ਕੀ ਮਹਿਮਾ ਐਸੀ ਹੈ ਤਾਂ ਕਬੀਰ ਜੁਲਾਹਾ
ਕੰਗਾਲ ਉਸ ਨੂੰ ਸਭ ਕੋਈ ਜਾਣਦਾ ਹੈ” ਸਾਖੀ ੩੦

ਤਥਾ ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵਿਚੋਂ—‘ਜਾਤਿ ਜੁਲਾਹਾ
ਰੰਕ ਜੋ ਭਜ ਨਾਮ ਕਬੀਰੇ । ਸਭ ਕੋਈ ਜਾਨੈ ਜਗਤ
ਘਰ ਘਰ ਮੈ ਧੀਰੇ’ ਰੁਤ ੩ । ਅੰਸੂ ੪੩ ॥

ਤਥਾ ਆਸਾ ਧੰਨਾ ਜੀ ਮਃ ੫ ॥ ‘ਇਹ ਬਿਧਿ
ਸੁਨਿਕੈ ਜਾਟਰੇ ਉਠਿ ਭਗਤੀ ਲਾਗਾ । ਮਿਲੇ ਪ੍ਰਤਖਿ
ਗੁਸਾਈਆ ਧੰਨਾ ਵਡ ਭਾਗਾ’ ॥ ਸ਼ਬਦ ੨ ॥

ਤਥਾ ਸੋਰਠਿ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ—‘ਮੇਰੀ ਜਾਤਿ
ਕਮੀਨੀ ਪਾਤਿ ਕਮੀਨੀ ਓਛਾ ਜਨਮੁ ਹਮਾਰਾ । ਤੁਮ
ਸਰਨਾਗਤਿ ਰਾਜਾ ਰਾਮਚੰਦ ਕਹਿ ਰਵਿਦਾਸ ਚਮਾਰਾ’
ਸ਼ਬਦ ੬ ॥

ਤਥਾ ਭੈਰਉ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ—‘ਬਰਨ ਸਹਿਤ ਜੋ
ਜਾਪੈ ਨਾਮੁ । ਸੋ ਜੋਗੀ ਕੇਵਲ ਨਿਹਕਾਮੁ ।’
ਸ਼ਬਦ ॥ ੧ ॥

ਤਥਾ ਮਲਾਰ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ—‘ਨਾਗਰ ਜਨਾਂ
ਮੇਰੀ ਜਾਤਿ ਬਿਖਿਆਤ ਚਮਾਰੀ। ਰਿਦੈ ਰਾਮ ਗੋਬਿੰਦ
ਗੁਨ ਸਾਰੀ’ ॥ ਸਬਦ ੧ ॥

ਤਥਾ ਭੈਰਉ ਸ੍ਰੀ ਨਾਮਦੇਵ ਜੀ ॥ ਹੀਨੜੀ ਜਾਤਿ
ਮੇਰੀ ਜਾਦਮ ਰਾਇਆ। ਛੀਪੇ ਕੇ ਜਨਮਿ ਕਾਹੇ ਕਉ
ਆਇਆ ॥ ਸਬਦ ॥ ੬ ॥

ਤਥਾ—ਬਖਸੀ ਹਿੰਦੂ ਮੈ ਤੇਰੀ ਗਾਇ ਭੈਰਉ ਨਾਮ
ਦੇਉ ॥ ਸਬਦ ॥ ੧੦ ॥ ਕਹ ਆਏ ਹਾਂ।

ਤਥਾ ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ ਮਃ ੧ ॥ ਹਿੰਦੂ ਸਾਲਾਹੀ
ਸਾਲਾਹਨਿ ਦਰਸਨਿ ਰੂਪਿ ਅਪਾਰੁ। ਤੀਰਥਿ ਨਾਵਹਿ
ਅਰਚਾ ਪੂਜਾ ਅਗਰ ਵਾਸੁ ਬਹੁਕਾਰੁ ॥ ਪੈਃ ॥ ੬ ॥

ਇਤਯਾਦਕ ਔਰ ਭੀ ਬਹੁਤ ਸਬਦ ਹਨ। ਯਾਂਤੇ ਜੋ ਪੂਰਬ ਗਰਭਾ
ਵਾਸ ਮੈ ਕੁਲ ਤਥਾ ਹਿੰਦੂ ਅੰਨ੍ਹਾਦਿਕ ਸਬਦ ਹੈਂ ਸੇ ਤਿਨਕਾ ਤਾਤਪ੍ਰਯ ਜਾਤੀ ਕੇ
ਖੰਡਨ ਮੇ ਨਹੀ ਕਿਉਂਕੇ ਉਪਰ ਕਹੇ ਗੁਰੂ ਵਚਨੋ ਸੇ ਵਿਰੋਧ ਹੋਗਾ। ਹਾਂ
ਪੰਡਿਤ ਮੁਲਾਂ ਛਾਡੇ ਦੋਉ ਇਤਯਾਦਕ ਸਬਦੋਂ ਕੇ ਨਾ ਤੱਤ ਨੂ ਸਮਝ ਕਰ
ਤਿਸ ਅਵਸਥਾ ਕੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਸੇ ਰਹਤ ਸ੍ਰੀ ਕਬੀਰ ਰਵਿਦਾਸਾਦਿਕੋਂ ਕੀ ਜਾਤੀ
ਮਾਤ੍ਰ ਕੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਤੇ ਹੋ ਸਕਤੇ ਹੈਂ ॥ ਨਿਨਾ ਯਹ ॥ ਸੋ ਕਬੀਰ ਜੀ ਕਾ
ਸਾਰਾ ਸਬਦ ਕਹਤੇ ਹੈਂ ॥

ਭੈਰਉ ਕਬੀਰ ਜੀ—ਉਲਟਿ ਜਾਤਿ ਕੁਲ ਦੋਉ
ਬਿਸਾਰੀ। ਸੁੰਨ ਸਹਜ ਮਹਿ ਬੁਨਤ ਹਮਾਰੀ ॥ ੧ ॥
ਹਮਰਾ ਬਗਰਾ ਰਹਾ ਨ ਕੋਉ। ਪੰਡਿਤ ਮੁਲਾਂ ਛਾਡੇ
ਦੋਉ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥ ਬੁਨਿ ਬੁਨਿ ਆਪ ਆਪੁ

ਪ੍ਰਹਿਰਾਵਉ । ਜਹ ਨਹੀ ਆਪੁ ਤਹਾ ਹੋਇ ਗਾਵਉ ॥
 ੨ ॥ ਪੰਡਿਤ ਮੁਲਾਂ ਜੋ ਲਿਖਿ ਦੀਆ । ਛਾਡਿ ਚਲੇ
 ਹਮ ਕਛੂ ਨ ਲੀਆ ॥ ੩ ॥ ਰਿਦੈ ਇਖਲਾਸੁ ਨਿਰਖਲੇ
 ਮੀਰਾ । ਆਪੁ ਖੋਜਿ ਖੋਜਿ ਮਿਲੇ ਕਬੀਰਾ ॥ ਸ਼ਬਦ ੧ ॥

ਟੀਕਾ—ਸੰਸਾਰ ਕੀ ਤਰਫ ਸੇ ਉਲਟ ਕਰ ਜਾਤੀ ਔਰ ਕੁਲ ਕੀ ਅਭਿਮਾਨਤਾ ਦੋਨੋ ਵਿਸਾਰ ਦਈ ਹੈਂ । ਸੁੰਨ ! ਸਹਜ ਕਹੀਏ ਅੰਫੁਰ ਅਚੁਤ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਮੇਂ ਹਮਾਰੀ ਬੁਨਤ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ ਭਾਵ ਤਿਸ ਮੇਂ ਹਮਾਰੀ ਬਿਰਤੀ ਲਗ ਰਹੀ ਹੈ । ਹੇ ਭਾਈ ਹਮਾਰਾ ਬਗੈਰਾ ਕਿਸੀਕੇ ਸਾਥ ਨਹੀਂ ਰਹਾ ਪੰਡਿਤ ਅਰ ਮੁਲਾਂ ਹਮਨੇ ਦੋਨੋ ਛੋਡ ਦੀਏ ਹੈਂ । ਬੁਠਿ ਬੁਠਿ ਕਰ ਬਿਤੀ ਕੋ ਲਗਾਇ ਲਗਾਇ ਕਰ ਆਪ ਕੋ ਪਹਰਾਵਤਾ ਹੂੰ । ਅਰਥਾਤ ਅਨੰਦ ਭੋਗਤਾ ਹੂੰ । ਜਹਾਂ ਆਪਾ ਭਾਵ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਰਥਾਤ ਸਤਸੰਗ ਮੇਂ ਨਿਰ ਅਭਿਮਾਨ ਹਿਰਦੇ ਮੇਂ ਇਸਥਿਤ ਹੋਇ ਕੈ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ੁਰ ਕੇ ਜਸ ਕੋ ਗਾਵਤਾ ਹੂੰ, ਪੰਡਿਤ ਔਰ ਮੁਲਾਣਿਓਂ ਨੇ ਜੋ ਕਰਮਕਾਂਡ ਔਰ ਸ਼ਬਹ ਲਿਖ ਦੀਆ ਹੈ ਇਨ ਦੋਨੋ ਕੋ ਛੋਡਕੇ ਚਲੋ ਹੈਂ ਇਨ ਕਾ ਮਤ ਹਮਨੇ ਗ੍ਰਹਣ ਨਹੀਂ ਕੀਆ ॥ ੩ ॥ ਰਿਦੈ ਕੇ ਇਖਲਾਸ ਕਹੀਏ ਪ੍ਰੇਮ ਕਰਕੇ ਮੀਰਾ ਕਹੀਏ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ੁਰ ਕੋ ਨਿਰਖਲੇ ਕਹੀਏ ਦੇਖਲੀਆ ਹੈ । ਆਪ ਕਹੀਏ ਆਪਣੇਮੇਂ ਹਰੀਕੋ ਖੋਜ ਖੋਜ ਢੂੰਡ ੨ ਕਰਕੇ ਸ੍ਰੀ ਕਬੀਰ ਜੀ ਕਹਤੇ ਹੈਂ ਹਮ ਮਿਲੇ ਹੈਂ । ਭਾਵ ਅਭੇਦ ਹੂਏ ਹੈਂ ॥ ਇਤਿ ॥

ਇਸ ਰੀਤ ਸੇ ਐਸੀ ਅਵਸਥਾ ਮੇਂ ਸਰਬ ਸੰਸਾਰਕ ਕਰਮਕਾਂਡੀਆਂਸਹਤ ਕਰਮਕਾਂਡ ਕਾ ਖੰਡਨ ਕੀਆ ਹੈ । ਜੋ ਯਹ ਵਿਵਸਥਾ ਨਾ ਮਾਨੈ ਤੋ ਛੋਡ ਕਤੇਬ ਕਰੈ ਸੈਤਾਨੀ ਇਤਯਾਦਕ ਸਰਬ ਵਾਕੋਂ ਸੇ ਵਿਰੋਧ ਹੋਗਾ ॥ ਇਤਿ ॥

॥ ਠਾਕੁਰ ਪੂਜਾ ਮੰਡਨ ॥

ਤਥਾ ਜੋ ਪਾਥਰ ਕਉ ਕਹਤੇ, ਇਤਯਾਦਿਕ ਬਚਨੋਂ ਕਾ ਯਦੀ ਠਾਕੁਰ ਪੂਜਾ ਕੀ ਨਿਸ਼ੇਧੀ ਮੇਂ ਹੀ ਤਾਤਪਰਯ ਮਾਨੇਂ ਤੋ ਜਹਾਂ ਨਾਮ ਦੇਵ ਜੀ ਕੋ ਪ੍ਰੇਮ ਕੀ ਪ੍ਰਧਾਨਤਾ ਕਹ ਕਰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ, ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਕੋ ਸੁਨਾਵਤੇ ਹੈਂ ਵਜਵਸਥਾ ਟੀਕਾਕੀ ਹੈ, ਔਰਯਹੀ ਵਜਵਸਥਾ ਪੰਡਿਤ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਮੂਰਤੀ ਕੋ ਦੁੱਧ ਪਿਲਾਨਾ ਸਪਸ਼ਟ ਕੀਐ ਹੈ ।

ਭੈਰਉ ਨਾਮਦੇਵ ਜੀ—ਦੂਧ ਕਟੋਰੈ ਗਡਵੈ ਪਾਨੀ।
 ਕਪਲ ਗਾਇ ਨਾਮੈ ਦੁਹਿ ਆਨੀ ॥ ੧ ॥ ਦੂਧ ਪੀਉ
 ਗੋਬਿੰਦੇ ਰਾਇ । ਦੂਧ ਪੀਉ ਮੇਰੇ ਮਨੁ ਪਤੀਆਇ ॥
 ਨਾਹੀ ਤ ਘਰ ਕੋ ਬਾਪੁ ਰਿਸਾਇ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥
 ਸੁਇਨ ਕਟੋਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਭਰੀ । ਲੇ ਨਾਮੈ ਹਰਿ ਆਗੈ
 ਧਰੀ ॥੨॥ ਏਕੁ ਭਗਤੁ ਮੇਰੇ ਹਿਰਦੈ ਬਸੈ । ਨਾਮੈ ਦੇਖਿ
 ਨਰਾਇਨੁ ਹਸੈ ॥ ੩ ॥ ਦੂਧ ਪੀਆਇ ਭਗਤੁ
 ਘਰਿ ਗਇਆ । ਨਾਮੈ ਹਰਿ ਕਾ ਦਰਸਨੁ ਭਇਆ
 ॥ ਸਬਦ ੩ ॥

ਟੀਕਾ—ਸ੍ਰੀ ਨਾਮਦੇਵ ਜੀ ਠਾਕੁਰ ਕੇ ਭੋਗ ਹੇਤ ਕਪਿਲਾ ਗਉ
 ਦੁਹਿ (ਕਹੀਏ) ਚੋਇ ਲਿਆਂਦੀ ਫਿਰ ਕਟੋਰੇ ਮੇਂ ਦੂਧ ਔਰ ਗਡਵੇ ਮੇਂ
 ਜਲ ਪਾਇਲੀਆ ॥ ੧ ॥ ਹੇ ਗੋਬਿੰਦ ਰਾਇ ਦੂਧ ਪੀਜੀਏ, ਜਬ ਆਪ
 ਦੂਧ ਪੀਵੇਗੇ ਤਬ ਮੇਰਾ ਮਨ ਪਤੀਆ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਮੇਰੇ ਨਾਨੇ ਜੀ ਸੇ
 ਦੂਧ ਪੀਤੇ ਰਹੇ ਹੋ, ਨਹੀਂ ਤੇ ਜੇ ਨਾ ਪੀਵੇਗੇ ਤੇ ਜੇ ਘਰ ਕਾ ਮਾਲਕ ਮੇਰਾ
 ਬਾਪ (ਭਾਵ ਮੇਰਾ ਨਾਨਾ ਜੀ) ਮੇਰੇ ਪਰ ਗੁਸੇ ਹੋਵੇਗਾ । ਸੋਨੇ ਕੀ
 ਕਟੋਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਰੂਪ ਦੂਧ ਕੀ ਭਰੀ ਹੂਈ ਲੇਕਰ ਨਾਮਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਹਰੀ ਕੇ
 ਆਗੇ ਧਰ ਦਈ ਜਬ ਕੁਛ ਦੇਰ ਭਈ ਤਬ ਨਾਮਦੇਵ ਜੀ ਕੀ ਪਾਰਬਨਾ
 ਕਰਨੇ ਸੇ ਠਾਕੁਰ ਜੀ ਨੇ ਦੂਧ ਨਾ ਪੀਆ ਤੇ ਨਾਮਦੇਵ ਜੀ ਅਪਨੇ ਪੇਟ
 ਮੇਂ ਕਟਾਰੀ ਮਾਰਨੇ ਲਗੇ । ਤਬ ਸ੍ਰੀ ਵਿਸ਼ਨੂ ਜੀ ਲਖਜਮੀ ਕੋ ਕਹਤੇ ਭਏ
 ਏਕ ਭਗਤ ਮੇਰੇ ਮਨ ਵੀਚ ਬਸਤਾ ਹੈ ਵਹਾਂ ਜਾਤਾ ਹੈ ਸੇ ਨਾਮ ਦੇਵ ਜੀ ਕੀ
 ਦਿੜ੍ਹ ਪ੍ਰੀਤੀ ਦੇਖ ਕਰ ਪ੍ਰਤੱਖ ਹੋ ਕਰ ਵਿਸ਼ਨੂ ਜੀ ਹਸਤੇ ਭਏ । ਸ੍ਰੀ ਠਾਕੁਰ
 ਜੀ ਕੋ ਦੂਧ ਪਿਆਇ ਕਰ ਭਗਤ ਅਪਨੇ ਘਰ ਕੇ ਜਾਤਾ ਭਇਆ । ਇਸ
 ਪ੍ਰਕਾਰ ਨਾਮਦੇਵ ਜੀ ਕੋ ਹਰੀ ਕਾ ਦਰਸਨ ਹੋਤਾ ਭਯਾ ॥ ੪ ॥ ੩ ॥ ਦੇਖੋ
 ਟੀਕਾ ਫਰੀਦਕੋਟ ਇਤਿ ॥

ਤਬਾ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਜਿਸ ਕੀਆਂ ੪੦ ਵਾਰਾਂ ਪਰ ਗੁਰੂ
 ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਵਸਖਤ ਕਰੇ ਔਰ ਰਚਨੇ ਕਾ ਹੁਕਮ ਦੀਆ ਯਥਾ

ਗੁਰ ਬਿਲਾਸ ਚੌਃ—

ਭਾਈ ਜੀ ! ਸੁਨੀਏ ਨਿਰਧਾਰਾ । ਤੁਮਰੀ ਬਾਣੀ ਅਪਰ ਅਪਾਰਾ ।
ਮਨੋ ਗ੍ਰੰਥ ਕੋ ਟੀਕਾ ਭਯੋ । ਯਾਹਿ ਪੜੇ ਦੁਖ ਸਗਲਾ ਗਯੋ ।

ਦੋਃ—ਜੀਵ ਟੁਟੇ ਕੇ ਮੇਲ ਹੈ, ਤੁਮ ਬਾਣੀ ਨਿਰ-
ਧਾਰ । ਸਿਖੀ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਹੋਇ ਤਿਹ, ਜੇਊ ਪੜੇ ਹਿਤ
ਧਾਰ ॥ ਜਨਮ ਮਰਨ ਸੰਸਾ ਮਿਟੈ, ਤੁਮ ਬਾਣੀ
ਪ੍ਰਤਾਪ ॥ ਐਸੇ ਕਹ ਦਸਖਤ ਕਰੇ, ਤਿਸੀ ਆਦਿ
ਗੁਰ ਆਪ ॥ ॥ ਚੌਪਈ ॥

ਵਾਰ ਚਾਲੀਸ ਰਚੇ ਤੁਮ ਪੂਰੀ । ਜਾਕੇ ਪੜੇ ਹੋਇ ਭ੍ਰਮ ਦੂਰੀ ।
ਕਬਿਤ ਰਚੇ ਪੰਜ ਸੈ ਛਪੰਜਾ । ਜਾਕੇ ਪੜੇ ਮਿਟੈ ਸਭ ਭੰਬਾ ।
[ਧਿਃ ੪ । ਪੰਃ ੭੨ ।]

ਤਥਾ ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਮੇਂ ਚੌਃ—

ਮ.ਰ ਕੀਨਸ ਗੁਰਦਾਸ ਜੋ ਬਾਣੀ । ਗੁਰਬਾਣੀ ਕੈ ਆਸ਼ੈ ਸ਼ਾਨੀ ।
[ਰਾਸ ੩ । ਅੰਸੂ ੬੫ ।]

ਇਤਯਾਦਿਕ, ਸੋ ਐਸੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ ਪਰਮ ਪ੍ਰੇਮੀ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ
ਭੀ ਕਹਤੇ ਹੈਂ ਪਉੜੀਃ—

ਕੰਮ ਕਿਤੇ ਪਿਉ ਚਲਿਆ ਨਾਮ ਦੇਵ ਨੌ ਆਖ
ਸਿਧਾਇਆ ॥ ਠਾਕੁਰ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰੀਂ ਦੁਧ ਪੀਆ-
ਵਣ ਕਹਿ ਸਮਝਾਇਆ । ਨਾਮਦੇਉ ਇਸਨਾਨ ਕਰ
ਕਪਲ ਗਾਇ ਦੁਹਿ ਕੈ ਲੈ ਆਇਆ । ਠਾਕੁਰ ਕੋ
ਨੁਵਾਲ ਕੈ ਚਰਣੋਦਕ ਲੈ ਤਿਲਕ ਚੜ੍ਹਾਇਆ । ਹਥ
ਜੋੜ ਬਿਨਤੀ ਕਰੈ ਦੁਧ ਪੀਅਹੁ ਜੀ ਗੋਬਿੰਦ
ਰਾਇਆ । ਨਿਹਚਉ ਕਰ ਆਰਾਧਿਆ ਹੋਇ ਦਇ-
ਆਲ ਦਰਸ ਦਿਖਲਾਇਆ । ਭਰੀ ਕਟੋਰੀ ਨਾਮਦੇਵ

ਲੈ ਠਾਕੁਰ ਨੋ ਦੁਧ ਪੀਆਇਆ । ਗਾਇ ਮੁਈ
ਜੀਵਾਲੀਉਨ ਨਾਮ ਦੇਉ ਦਾ ਛਪੁਰ ਛਾਇਆ । ਫੇਰ
ਦੇਹੁਰਾ ਰਖਿਉਨ ਚਾਰ ਬਰਣ ਲੈ ਪੈਰੀ ਪਾਇਆ ।
ਭਗਤ ਜਨਾ ਦਾ ਕਰੈ ਕਰਾਇਆ ॥ ਵਾਰ ੧੦ ॥
ਪੌੜੀ ੧੧ ॥

ਤਥਾ-ਬਾਹਮਣ ਪੂਜੈ ਦੇਵਤੇ ਧੰਨਾ ਗਰੂ ਚਰਾਵਣ
ਆਵੈ । ਧੰਨੇ ਡਿਠਾ ਚਲਿਤ ਏਹੁ ਪੂਛੈ ਬਾਹਮਣ
ਆਖਿ ਸੁਣਾਵੈ । ਠਾਕੁਰ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰੈ ਜੋ ਇਛਾ
ਸੋਈ ਫਲ ਪਾਵੈ । ਧੰਨਾ ਕਰਦਾ ਜੋਦੜੀ ਮੈ ਭੀ ਦੇਹ
ਇਕ ਜੇ ਤੁਧ ਭਾਵੈ । ਪੱਥਰ ਇਕ ਪਲੇਟ ਕਰ ਦੇ
ਧੰਨੇ ਨੋ ਗੈਲ ਛੁਡਾਵੈ । ਠਾਕੁਰ ਨੋ ਨੁਵਾਲ ਕੈ ਛਾਹਿ
ਰੋਟੀ ਲੈ ਭੋਗ ਚੜ੍ਹਾਵੈ । ਹਥ ਜੋੜ ਮਿੰਨਤ ਕਰੈ ਪੈਰੀਂ
ਪੈ ਪੈ ਬਹੁਤ ਮਨਾਵੈ । ਹਉ ਭੀ ਮੁਹਿ ਨ ਜੁਠਾਲ
ਸਾਂ ਤੂੰ ਰੁਠਾ ਮੈ ਕਿਹੁ ਨ ਸੁਖਾਵੈ । ਗੋਸਾਈ ਪ੍ਰਤਖ
ਹੋਇ ਰੋਟੀ ਖਾਹਿ ਛਾਹਿ ਮੁਹਿ ਲਾਵੈ । ਭੋਲਾ ਭਾਉ
ਗੋਬਿੰਦ ਮਿਲਾਵੈ ॥ ਵਾਰ ੧੦ ਪੈ: ੧੩ ॥

ਇਤਯਾਦਿ ਵਾਕਯੋਂ ਸੇ ਭੀ ਵਿਰੋਧ ਹੋਵੇਗਾ ਯਾਂਤੇ ਇਨ ਸ਼ਬਦੋਂ
ਸੇ ਠਾਕੁਰ ਪੂਜਾ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਤਥਾ ਭਗਤ ਤਿਲੋਚਨ ਰਵਿਦਾਸਾਦਿਕੋਂ
ਕੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਦਸਵੀਂ ਵਾਰ ਮੇਂ ਪੜ੍ਹੋ । ਤਥਾ ਭਗਤ ਮਾਲਾਦਿਕੋਂ ਮੇਂ ਇਨ
ਕੀ ਮੂਰਤੀ ਪੂਜਾ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੈ । ਇਸ ਰੀਤਿ ਸੇ ਇਨ ਸ਼ਬਦੋਂ ਕਾ ਤਾਤਪਰਯ
ਕੇਵਲ ਠਾਕੁਰ ਪੂਜਾ ਕੇ ਤਥਾ ਹਿੰਦੂ ਅੰਨਾ ਕਹਨੇ ਕਰ ਨਿਖੇਧੀ ਮੇਂ
ਨਹੀਂ ਕਿੰਤੂ ਵੀਚਾਰ ਕਰੇ ਹੈ ।

ਹਿੰਦੂ ਮੂਲੇ—ਟੀਕਾ । ਪ੍ਰਸ਼ਨ—ਸ਼੍ਰੀਨਾਰਦ ਜੀ ਕੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਸੇ ਤੋ ਪ੍ਰਿਥਮ ਬ੍ਰਹਮਾਦੀ ਅਨੰਤੋਂ ਕਾ ਉਧਾਰ ਹੂਆ ਹੈ, ਸ਼ੁੱਧ ਭਗਤੀ ਪ੍ਰੇਮਾ ਕਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਕਰਤਾ ਨਾਰਦ ਜੀ ਹੈਂ ਨਿਖੇਧ ਕਿਉਂ ਕੀਆ ?

ਉੱਤਰ—ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਅਭਿਪ੍ਰਾਯ ਯਹ ਹੈ ਕਿ ਨਾਰਦ ਜੀ ਨੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਨਾਮ ਕਾ ਕੀਆ ਹੈ । ਮਾਰੂ ਕਬੀਰ ਜੀ 'ਨਾਰਦ ਵਚਨ ਬਿਆਸ ਕਹਤ ਹੈ । 'ਮੁਨ ਨਾਰਦ ਵਚਨ ਪੁਕਾਰੇ' । ਤਥਾ ਬਚਨ ਸਭ ਸਿਸਟ ਕਰੇਨਾ ਆਦੀ ਪੁਰਾਣ ਮੰਡਨ ਮੇਂ ਕਹ ਆਏ ਹਾਂ ਮੋ ਜਾਨ ਲੈਣਾ ।

ਤਥਾ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ—ਨਾਰਦ ਮੁਨਿ ਉਪ-
ਦੇਸਿਆ ਨਾਮ ਨਿਧਾਨ ਅਮਿਉ ਰਸ ਪੀਤਾ ॥ ਧੁ ਜੀ
ਨੂੰ ॥ ਵਾਰ ੧੦ ॥ ੧ ॥

ਤਥਾ 'ਨਾਰਦ ਮੁਨਿ ਉਪਦੇਸਿਆ ਭਗਤ
ਭਾਗਵਤ ਪੜ ਪਤੀਆਣਾ' ॥ ਵਾਰ ੨੫ ਏ ੯ ॥

ਜਾਂਤੇ ਇਸ ਮੂਲ ਭਾਵ ਨਾਰਦ ਕੋ ਭੂਲ ਕਰ ਭਾਵ ਨਾਰਦ ਜੀ ਨੇ ਨਾਮ ਮਹਾਤਮ ਕਹਾ ਹੈ ਤਿਸ ਸੇ ਭੂਲ ਕਰ ਕੇਵਲ ਪੂਜਾ ਮਾਤ੍ਰ ਸੇ ਮੁਕਤੀ ਮਾਨਤੇ ਹੈ ਤਿਨ ਪਰ ਕਬਨ ਹੈ । ਅਖੁਟੀ ਵਿਖਮ ਰਸਤੇ ਮੈ ਜਾਂਤੇ ਹੈਂ । ਅੰਧੇ ਗੁੰਗੇ ਜੋ ਉਨ ਗੁੰਬੋਂ ਕੇ ਪੜ੍ਹਨੇ ਹਾਰੇ ਹੈਂ ਅਗਿਆਨੀ ਮੁਗਧ ਜੋ ਪਾਥਰ ਪੂਜਾ ਹੀ ਨਾਰਦ ਜੀ ਕਾ ਸਿਧਾਂਤ ਸਮਝ ਕਰ ਜੋ ਨਾਰਦ ਜੀ ਨੇ ਪ੍ਰਿਥਮ ਅਵਸਥਾ ਮੇ ਅਗਿਆਨੀਓਂ ਕੇ ਮਨ ਅਸਥਿਰ ਕਰਨੇ ਵਾਸਤੇ ਕਹਾ ਹੈ ਉਸ ਭਾਵ ਕੋ ਨਾ ਸਮਝ ਕਰ ਹਮ ਨਾਰਦ ਜੀ ਕੇ ਅਨੁਸਾਰ ਪੂਜਾ ਕਰਤੇ ਹੈਂ ਐਸੇ ਕਹਤੇ ਹੈ । ਪਰੇਮ ਭਾਵ ਨਾਮ ਤੱਤੁ ਨਹੀ ਜਾਨਤੇ ਸੋ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਜੀਕਾ ਕਬਨ ਉਨ ਪਰ ਹੈ ਭਾਵ ਯਹ ਕਲਜੁਗੀ ਜੀਵ ਜਾਤੋਂ ਭੂਤੋਂ ਕੀ ਪੂਜਾ ਕਰਤੇ ਹੈਂ ਜੋ ਪਹਲੇ ਸਲੋਕ ਮੇ ਕਹਾ ਹੈ ਕਲੀ ਅੰਦਰ ਨਾਨਕਾ ਜਿਨਾ ਦਾ ਅਵਤਾਰ । ਯਹ ਅਰਥ ਟੀਕਾ ਮੇ ਲਿਖਾ ਹੈ । ਤੋ ਭੀ ਵੀਚਾਰ ਹੈ ਸੋ ਕਹਤੇ ਹੈਂ । ਜੋ ਪੁਰਸ਼ ਪੱਥਰ ਦੁਧੀ ਸੇ ਪੂਜਾ ਕਰਤੇ ਹੈਂ ਤਿਨਕਾ ਖੰਡਨ ਹੈ ਪੁਨ੍ਹਾ ਠਾਕੁਰ ਪੂਜਾ ਨਾਮ ਭਗਤੀ ਪਰੇਮ ਸਹਤ ਕਾ ਖੰਡਨ ਨਹੀ । ਜੋ ਮਾਨੇ ਤੋ ਪਰਸਪਰ ਪੂਰਬ-ਕਤ ਵਾਕੋਂ ਸੇ ਬਿਰੋਧ ਹੋਕਰ ਵਾਕਯ ਅਪ੍ਰਮਾਣ ਹੋਵੈਗੇ ਸੋ ਅਨਿਸ਼ਟ ਹੋਵੇ-

ਗਾ । ਇਸਤੇ ਪੂਰਬੋਕਤ ਵਿਵਸਥਾ ਮਾਨਨੀ ਚਾਹੀਏ । ਔ ਹਿੰਦੂ ਅੰਨ੍ਹੇ ਇਤਨੀ ਅੰਸ ਮੇ ਹੈਂ ਜੋ ਕਿ ਵੇਦ ਪੁਰਾਣੇ ਮੇ ਕਥਨ ਕੀਏ ਹੂਏ ਸਿਧਾਂਤ ਕੇ ਸ਼ਰਧਾ ਗਿਆਨ ਰੂਪੀ ਨੇਤ੍ਰੋਂ ਸੇ ਨਾ ਦੇਖ ਕਰ ਭੂਤ ਪ੍ਰੇਤ ਤਥਾ ਗੁਰਾ ਲਾਲਾ ਵਾਲਾ ਸਰਵਰਾਦਕ ਜੋ ਮੁਸਲਮਾਨੀ ਤਾਮਸੀ ਪੂਜਾ ਮੇ ਪ੍ਰਵਰਤ ਹੋਕਰ ਉਠਕੇ ਪੂਜਾਰੀ ਮਲੇਛ ਚੂਹੜੇ ਚੁਮਾਰੋ ਕੋ ਅਪਨੇ ਮਨੋਰਥ ਪੂਰਾ ਕਰਨੇ ਵਾਲੇ ਮਾਨਿਆ ਔ ਵੇਦ ਪੁਰਾਣ, ਕੀ ਕਹੀ ਹੂਈ ਅਗਰ ਵਾਸਾਦਿਕ ਸਾਂਤਕ ਪੂਜਾ ਸੇ ਭ੍ਰਸ਼ਟ ਕ੍ਰਿਤਘਨ ਹਿੰਦੂਓਂ ਕੋ ਅੰਧਾ ਕਹਾ । ਨਾ ਕਿ ਹਿੰਦੂ ਮਾਤ੍ਰ ਕੋ ਕਾਹਿ ਤੈ ਗੁਰੂ ਜੀ ਆਪ ਹਿੰਦੂ ਬੇ ਤਥਾ ਹਿੰਦੂ ਮਤ ਕੀ ਅਨੇਕ ਜਗਾ ਪ੍ਰਸੰਸਾ ਕਰੀ ਹੈ ਸੋ ਸੰਖੇਪਤੇ ਪੂਰਬ ਕਹ ਆਏ ਹੈਂ । ਇਸ ਗੁਰੂ ਜੀਕੇ ਸਿਧਾਂਤ ਸੇ ਬਿਰੋਧ ਆਵੈਗਾ । ਔ ਗਰਭ ਵਾਸ ਮੈ ਕੁਲ ਇਤਯਾਦਕ ਜੋ ਵਚਨ ਹੈਂ ਤਿਨਕਾ ਤਾਤਪਰਯ ਅਤਿਯੰਤ ਮੂਰਖ ਗਾਵਾਰ ਪੁਰਸ਼ ਜਾਤੀ ਮਾਤ੍ਰ ਸੇ ਕ੍ਰਿਤਾਰਥ ਮਾਨਨੇ ਵਾਲੇ ਕੇ ਨਖੇਧ ਮੇ ਹੈ ਨਾਕਿ ਵੇਦ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ ਤਥਾ ਗੁਰਮਤਿ ਅਨੁਸਾਰ ਜਾਤੀ ਕੇ ਖੰਡਨ ਮੇ ਹੈ । ਅਗਰ ਜਾਤੀ ਕਾ ਹੀ ਨਖੇਧ ਮਾਨੇ ਤੋ ਪੂਰਬੋਕਤ ਸਰਬ ਗੁਰੂ ਤਥਾ ਗੁਰੂ ਘਰਕੇ ਪੁਸਤਕੋਂ ਸੇ ਬਿਰੋਧ ਹੋਵੈਗਾ । ਕਾਹਿਤੈ ਚਾਰੋਂ ਬਰਣ ਕਾ ਖੰਡਨ ਕਰਕੇ ਏਕ ਬਰਣ ਸਿਸ਼ਟੀ ਹੋ ਜਾਨੇ ਸੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਧਰਮਕਾ ਨਾਸ ਕਹਤੇ ਹੈਂ । ਜੈਸੇ ਧਰਮ ਕੀ ਗਤ ਰਹੀ ਕਹਾ ਹੈ । ਇਤਯਾਦਕ ਸੰਤ ਜਨ ਔਰ ਭੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰ ਲੇਵੈਂ ॥

ਅਧਿਕਾਰੀ ਭੇਦ ਸੇ ਭਿਖਯਾ ਮੰਡਨ

ਕਿਉਂਕੇ ਜੈਸੇ ਸੋਰਠਿ ਦੀ ਵਾਰ ਵਿਚੋਂ ਮਃ ੩ ॥ ਪਰਥਾਇ ਸਾਖੀ ਮਹਾਪੁਰਖ ਬੋਲਦੇ ਸਾਝੀ ਸਗਲ ਜਹਾਨੈ । ਪੈਃ ੧੨ ਤਥਾ—

ਸੂਹੀ ਮਃ ੩—ਮਹਾ ਪੁਰਖਾ ਕਾ ਬੋਲਣਾ ਹੋਵੈ ਕਿਤੈ ਪਰਥਾਇ ॥ ਅਸਟਪਦੀ ॥ ੩ ॥ ਭਾਵ ਕਿਸੀ ਕੇ ਪਰਥਾਇ ਸਬਦ ਉਚਾਰ ਕਰਕੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਸਰਬ ਪਰਤਿ ਹੋਤਾ ਹੈ । ਜੈਸੇ ਇਕ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਕੇ ਪ੍ਰਥਾਇ

ਸ੍ਰੀ ਰਾਗ ਦੀ ਵਾਰ ਵਿਚੋਂ ਮਃ ੧ ॥ ਕੁਬੁਧਿ ਡੂਮਣੀ
 ਕੁਦਇਆ ਕਸਾਇਣਿ ਪਰ ਨਿੰਦਾ ਘਟ ਚੁਹੜੀ
 ਮੁਠੀ ਕ੍ਰੋਧਿ ਚੰਡਾਲਿ । ਕਾਰੀ ਕਢੀ ਕਿਆ ਥੀਐ ਜਾਂ
 ਚਾਰੇ ਬੈਠੀਆ ਨਾਲਿ । ਪੈਃ ॥ ੨੦ ॥ ਤਥਾ ਦਇਆ
 ਕਪਾਹ ਆਦੀ ਪੁਨਾ ਕਹੀਂ ਅਧਿਕਾਰੀ ਭੇਦ ਹੋਤਾ ਹੈ ।
 ਜੈਸੇ ॥ ਰਾਮਕਲੀ ਮਃ ੧ ॥ ਜੋਗੀ ਬੈਸਿ ਰਹਹੁ ਦੁਬਿਧਾ
 ਦੁਖ ਭਾਰੈ । ਘਰਿ ਘਰਿ ਮਾਗਤ ਲਾਜ ਨ ਲਾਰੈ ।
 ਤਥਾ—ਬੰਦੁ ਨ ਰਾਖਹਿ ਜਤੀ ਕਹਾਵਹਿ । ਮਾਈ
 ਮਾਗਤ ਤੈ ਲੋਭਾਵਹਿ ॥ ਅਸ਼ਟਪਦੀ ॥ ੨ ॥

ਤਥਾ—ਮਾਰੂ ਦੀ ਪਹਲੀ ਵਾਰ ਵਿਚੋਂ ਮਃ ੩ ॥
 ਜੋਗੀ ਹੋਵਾ ਜਗਿ ਭਵਾ ਘਰਿ ਘਰਿ ਭੀਖਿਆ ਲੇਉ ।
 ਦਰਗਹ ਲੇਖਾ ਮੰਗੀਐ ਕਿਸੁ ਕਿਸੁ ਉਤਰੁ ਦੇਉ ।
 ਪੈਃ ੯ ॥ ਤਥਾ ਸਾਰੰਗ ਦੀ ਵਾਰ ਵਿਚੋਂ ਮਃ ੧ ॥
 ਗੁਰੁ ਪੀਰੁ ਸਦਾਏ ਮੰਗਣ ਜਾਇ । ਤਾਰੈ ਮੂਲਿ ਨ
 ਲਗੀਐ ਪਾਇ । ਘਾਲਿ ਖਾਇ ਕਿਛੁ ਰਥਹੁ ਦੇਇ ।
 ਨਾਨਕ ਰਾਹੁ ਪਛਾਣਹਿ ਸੇਇ ॥ ਪੈਃ ੨੨ ॥

ਇਤਿਜਾਂਦਿਕ ਜੋ ਵਾਕਯ ਹੈ ਸੋ ਤਿਨ ਕਾ ਤਾਤਪਰਯ ਜੈਸੇ ਆਸਾ
 ਦੀ ਵਾਰ ਮਃ ੧—

ਜਤੀ ਸਦਾਵਹਿ ਜੁਗਤਿ ਨ ਜਾਣਹਿ ਫਤਿ
 ਬਹਹਿ ਘਰ ਬਾਰੂ ॥ ਪੈਃ ੧੧ ॥

ਤਥਾ ਪ੍ਰਭਾਤੀ ਮਃ ਪ—ਪ੍ਰੀਅਰ ਤਾਪ ਿਰੀ ਕੇ
ਵਸਤੂ । ਅਪਦਾ ਕਾ ਮਾਰਿਆ ਗ੍ਰਿਹ ਤੇ ਨਸਤਾ ॥
ਅਸਟਪਦੀ ੨ ॥

ਤਥਾ—ਸੀ ਮੁਖਵਾਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ੧੦—ਜੋਗੀ
ਸੰਨਿਆਸੀ ਹੈ ਜੇਤੇ । ਮੁੰਡੀਆ ਮੁਸਲਮਾਨ ਗਨ
ਤੇਤੇ । ਭੇਖ ਧਰੇ ਲੂਟਤ ਸੰਸਾਰਾ । ਛਪਤ ਸਾਧ ਯਹ
ਨਾਮ ਅਧਾਰਾ । ਪੇਟ ਹੇਤ ਨਰ ਡਿੰਭ ਦਿਖਾਈ-॥
ਡਿੰਭ ਕੀਏ ਬਿਨ ਪਾਈਅਤ ਨਾਹੀ ॥ ਦਸਮ ਦਰ-
ਬਾਰ ਪੰਨੇ ੧੦੦ ॥ ਚੌਥੀਸ ਅਵਤਾਰ ਛੰਃ ੨੫ ॥

ਤਥਾ ਸੀ ਤੁਲਸੀ ਜੀ ਚੌਃ—

ਜੇ ਬਰਣ ਅਧਮ ਤੇਲੀ ਕੁਮਹਾਰਾ । ਸੁਪਚ ਕਿਰਾਤ ਕੋਲ ਕਲਵਾਰਾ ।
ਨਾਰ ਮੁਈ ਗ੍ਰਿਹ ਸੰਪਤਿ ਨਾਸੀ । ਮੁੰਡ ਮੁੰਡਾਇ ਭਏ ਸੰਨਿਆਸੀ ।
ਤੇ ਬਿਪ੍ਰਨ ਸਨ ਪਾਦ ਪੁਜਾਵੈ । ਉਭੈ ਲੋਕ ਨਿਜ ਹਾਥ ਨਸਾਵੈ ।
[ਰਾਮਾਇਣ ਉਤਰ ਕਾਂਡ]

ਇਤਯਾਦਿਕ ਜੋ ਮੰਦ ਵੈਰਾਗਧਾਰੀ ਈਸ਼ਰ ਸੇ ਬਿਮੁਖ, ਕੇਵਲ
ਦੰਭੀ ਪੁਰਸ਼ ਸਾਧੂਆਂ ਕਾ ਨਾਮ ਹੀ ਬਦਨਾਮ ਕਰਨੇ ਵਾਲੇ ਉਦਰ
ਪਰਾਯਣ ਹੈ ਉਨ ਕੇ ਲੀਏ ਭਿਖਯਾ ਕਾ ਭੀ ਨਿਖੇਧ ਹੈ । ਅਤੇ ਆਸਾ ਮਃ ੧

ਜੋਗੀ ਜਤੀ ਜੁਗਤ ਮਹਿ ਰਹਤੇ ਕਰਿ ਕਰਿ
ਭਗਵੇ ਭੇਖ ਭਏ । ਤਉ ਕਾਰਣਿ ਸਾਹਿਬਾਰੰਗਿ ਰਤੇ ।
ਤੇਰੇ ਨਾਮ ਅਨੇਕਾ ਰੂਪ ਅਨੰਤਾ ਕਹਣੁ ਨ ਜਾਹੀ ਤੇਰੇ
ਗੁਣ ਕੇਤੇ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥ ਦਰ ਘਰ ਮਹਲਾ ਹਸਤੀ

ਘੋੜੇ ਛੋਡਿ ਵਲਾਇਤ ਦੇਸ ਗਏ। ਪੀਰ ਪੇਕਾਂਬਰ ਸਾਲਿਕ
ਸਾਦਿਕ ਛੋਡੀ ਦੁਨੀਆ ਥਾਇ ਪੁਏ ॥ ੨ ॥ ਸਾਦ
ਸਹਜ ਸੁਖ ਰਸਕਸ ਤਜੀਅਲੇ ਕਾਪੜ ਛੋਡੇ ਚਮੜ
ਲੀਏ । ਦੁਖੀਏ ਦਰਦਵੰਦ ਦਰਿ ਤੇਰੈ ਨਾਮਿ ਰਤੇ
ਦਰਵੇਸ ਭਏ ॥ ੩ ॥ ਸਬਦ ੩੩ ॥

ਇਤਯਾਦਿਕ ਵਾਕਯ ਔਰ ਭੀ ਹੈ ਤਿਨ ਕੋ ਲੀਏ ਭਿਖਾਟਲਾ ਕਾ
ਸਾਫ ਵਿਧਾਨ ਹੈ ਸੋ ਕਹਤੇ ਹੈ:-

ਮਾਰੂ ਮਃ ੧-ਸੋ ਸਿਨਿਆਸੀ ਜੋ ਸਤਿਗੁਰ ਸੇਵੈ
ਵਿਚਹੁ ਆਪੁ ਗਵਾਏ । ਛਾਦਨ ਭੋਜਨ ਕੀ ਆਸਨ
ਕਰਈ ਅਚਿਤੁ ਮਿਲੇ ਸੋ ਪਾਏ ॥ ਅਸਟਪਦੀ ੭ ॥

ਅਚਿਤ ਕਹੀਏ ਅਚਾਨਕ ਮਿਲੇ ਸੋ ਛਕਲੇਵੈ ।

ਤਥਾ-ਮਾਰੂਰਾਗਦੀ ਵਾਰ ਮਃ ੩ ਵਿਚੋਂ ਮਃ ੧-ਅਲ
ਗਉ ਜੋਇ ਮਧੂਕੜਉ ਸਰੀਰ ਖਾਣਿ ਸਬਾਇ । ਹੀਰੈ
ਹੀਰਾ ਬੇਧਿਆ ਨਾਨਕ ਕੀਠਿ ਸੁਭਾਇ ॥ ਪੈਃ ॥ ੧੨ ॥

ਤਥਾ-ਸਲੋਕ ਕਬੀਰ ਜੀ । ਕਬੀਰ ਹੈ ਗੋਇ ਬਾਹਨ
ਸਘਨ ਘਨ ਲਾਖ ਧਜਾ ਫਹਰਾਇ । ਇਹਸੁਖ ਤੇ
ਭਿਖਾ ਭਲੀ ਜਉ ਹਰਿ ਸਿਮਰਤ ਦਿਨ ਜਾਹਿ ॥
ਸਲੋਕ ॥ ੧੧੨ ॥

ਤਥਾ-ਉਚ ਭਵਨ ਕਨ ਕਾਮਨੀ ਸਿਖਰਿ ਧਜਾ
ਫਹਰਾਇ । ਤਾਤੇ ਭਲੀ ਮਧੂਕਰੀ ਸਿਤ ਸਿਰਾ ਗੁਨ
ਗਾਇ ॥ ਸਲੋਕ ॥ ੧੫੦ ॥

ਤਬਾ—ਕਬੀਰ ਭੁਲੀ ਮਧੂਕਰੀ ਨਾਨਾ ਬਿਧਿ ਕੋ
ਨਾਜੁ । ਦਾਵਾ ਕਾਹੂ ਕੋ ਨਹੀ ਬਡਾ ਦੇਸੁ ਬਡੁ ਰਾਜੁ ॥
ਸਲੋਰੁ ॥ ੧੬੮ ॥ ਇਤਯਾਦਕ ॥

ਤਬਾ ਜਨਮ ਸਾਖੀ—ਅਤੇ ਜੇਹੜੇ ਏਥੇ ਮੰਗ ਮੰਗ
ਖਾਂਦੇ ਹੈਨ ਤੇ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਜਪਦੇ ਹੈਨ ਉਨਕੋ ਦਰਗਹ
ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦੀ ਵਡੀਆਂ ਵਡੀਆਈਆਂ ਮਿਲਨ ਗੀਆਂ
ਧਰਮਗਾਇ ਉਨ ਕਾ ਆਦਰ ਕਰੇਗਾ ॥ ਸਾਖੀ ਪਾਧੇ
ਨਾਲ ਪੰਨੇ ॥ ੯ ॥

ਤਬਾ—ਸੈ ਸਾਖੀ, ਦੋ ਬੇਲੇ ਭਿਛਿਆ ਨਹੀ ਕਰਨੀ
ਬਾਣਾ ਨਹੀ ਬਦਲਨਾ ਜਥਾ ਸ਼ਕਤਿ ਦੂਧ ਭਿਛਿਆ
ਲੈਣੀ ਚਿਰ ਨਹੀ ਠਹਰਨਾ ॥ ਸਾਖੀ ॥੫॥ ਤਬਾ ਇਹੁ
ਤਪਸੀ ਵਾਲੀ ਪੰਜਵੀ ਸਾਖੀ ਦਾ ਪ੍ਰਸੰਗ ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼
ਰੁਤ ॥ ੩ ॥ ਅੰਸੂ ॥ ੪੭ ॥ ਮੇ ਭੀ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ॥ ਯਾਂਤੇ
ਭਾਈ ਰੁਰਦਾਸ ਜੀ ਕਹਤੇ ਹੈਂ ॥ ਗੁਰ ਸਿਖਾਂ ਗੁਰ ਸਿਖ
ਸੇਵ ਕਮਾਵਣੀ । ਚਾਰਪਦਾਰਥ ਭਿੱਖ ਫਕੀਰਾਂ ਪਾਂਵਣੀ ।
ਵਾਰ ੧੪ ॥ ਪੈਃ ੧੭ ॥ ਇਤਿ ॥

ਤਬਾ—ਗਉੜੀ ਗੁਆਰੇਰੀ ॥ ਮਃ ੫ ॥ ਪੁਤ੍ਰ ਕਲਤ੍ਰ
ਗਿਰਸਤ ਕਾ ਵਾਸਾ ॥ ਹੇਨੁ ਨ ਪਾਈਐ ਰਾਮ ਕੇ
ਦਾਸਾ ॥ ਸਬਦ ॥ ੧੩ ॥

ਤਬਾ-ਆਸਾ ਮਃ ੧ ॥ ਬੰਧਨੁ ਮਾਤ੍ਰ ਪਿਤ੍ਰਾ ਸੰਸਾਰਿ ਬੰਧਨ

ਸੁਤ ਕੰਨਿਆ ਅਰੁ ਨਾਰਿ ॥ ੨ ॥ ਬੰਧਨ ਕਰਮ ਧਰਮ
 ਹਉ ਕੀਆ । ਬੰਧਨ ਪੁਤੁ ਕਲਤੁ ਮਨਿ ਬੀਆ ॥ ੩ ॥
 ਬੰਧਨ ਕਿਰਖੀ ਕਰਹਿ ਕਿਰਸਾਨ । ਹਉਮੈ
 ਡੰਨੁ ਸਹੈ ਰਾਜਾ ਮੰਗੈ ਦਾਨ ॥ ਅਸਟਪਦੀ ॥ ੧੦ ॥
 ਤਥਾ ॥ ਧਨਾਸਰੀ ਮਃ੧ ॥ ਸਤਿਗੁਰ ਕੀ ਐਸੀ ਵਡਿ-
 ਆਈ । ਪੁਤ੍ਰ ਕਲਤੁ ਵਿਚੇ ਗਤਿ ਪਾਈ ॥ ਸਬਦ ॥ ੪ ।
 ਇਤਯਾਦਕ ਮੇਰ ਭੀ ਰੋਚਕ ਭਿਆਨਕ ਯਥਾਰਥ ਵਾਕਯ ਅਧਿਕਾਰੀ ਭੇਦ
 ਕਰ ਅਨੰਤ ਹੈ । ਸੋ ਮਹਾਤਮਾ ਤਿਨ ਕੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰ ਲੇਵੈ । ਤਾਕਿ
 ਜਗਤ ਮੇ ਗੁਰਮਤਿ ਅਨੁਸਾਰ ਸਨਾਤਨ ਧਰਮ ਕਾ ਬੰਡਾ ਬੁਲਤਾ ਰਹੈ । ਐ ਮੈ
 ਕੋਨ ਕੀਟ ਹਾਂ ਜੋ ਸਤਿ ਗੁਰਾਂ ਦੀ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨੂੰ ਜਾਣਾਂ । ਪ੍ਰੰਤੂ ਜੈਸੇ ਸੁਖਮਨੀ
 ਸਾਹਿਬ ਵਿਚੋਂ ॥

ਬੇ ਸੁਮਾਰ ਅਥਾਹ ਅਗਨਤ ਅਤੋਲੈ । ਜਿਉ ਬੁਲਾ-
 ਵਹੁ ਤਿਉ ਨਾਨਕ ਦਾਸ ਬੋਲੈ ॥ ਅਸਟਪਦੀ ॥ ੨੧ ॥
 ਤਥਾ—ਸੂਹੀ ਮਃ੫ ॥ ਗੁਣਵੰਤੀ ਹਉ ਆਪਹੁ
 ਬੋਲਿ ਨ ਜਾਣਦਾ ਮੈ ਕਹਿਆ ਸਭਹੁ ਕਮਾਉ ਜੀਉ ॥
 ਸਬਦ ॥ ੩ ॥

ਭਾਵ ਉਸ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਕੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਸੇ ਹੀ ਕਹਤਾ ਹੂੰ ॥
 ਤਥਾ—ਗੁਰ ਪੀਰ ਸਦਾਏ ॥

ਇਤਯਾਦਿਕ ਗੁਰੂ ਵਚਨੋ ਕਾ ਭਾਵ ਕਰਾਮਾਤੀ ਸ਼ਕਤੀਮਾਨ ਗੁਰ ਪੀਰੋਂ
 ਕੀ ਗਦੀ ਨਸ਼ੀਨ ਹੋਕਰ ਅਧਿਕ ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾਤੁਰ ਹੋਕਰ ਜੋ ਮਾਂਗਨੇ ਜਾਤੇ ਹੈ । ਉਨ
 ਕੇ ਨਖੇਧ ਮੈ ਹੈ । ਧਰਮ ਪਰਾਇਣ ਮਹਾਤਮਾ ਕੀ ਭਿਖਯਾ ਕਾ ਨਖੇਧ ਨਹੀ
 ਕਾਹਿਤੈ ਭਿਖਯਾ ਵਿਧਾਇਕ ਵਾਕੋਂ ਸੇ ਵਿਰੋਧ ਹੋਵੇਗਾ ।

—*~*~*

(ਖਾਲਸਾ ਅਤੇ ਹਿੰਦੂ ਸ਼ਬਦ ਕਾ ਅਰਥ)

ਜਾਂਤੇ ਅਬ ਖਾਲਸਾ ਸ਼ਬਦ ਕਾ ਅਰਥ ਕਹਤੇ ਹੈ
 ਪ੍ਰਿਥਮ ਤੋ ਵਜਾਕਰਣ ਕੀ ਰੀਤਿ ਸੇ ਤਹਾਂ ਸੂਤ੍ਰ
 (ਤਸ੍ਯ ਸਮੂਹਃ) ਅਸ਼ਟਾਧ੍ਯਾਈ ਧਿਃ ੪ ॥
 ਪਾਦ ੨ ॥ ਸੂਤ੍ਰ ੩੭ ॥ ਇਸ ਸੂਤ੍ਰ ਸੇ ਅਣ ਪ੍ਰਤ੍ਯਯ
 ਹੋਤਾ ਹੈ, ਔਰ ਦ੍ਵਿਤੀਯ ਸੂਤ੍ਰ (ਆਤੋ) ਨ੍ਰਾਸਰਗੇ
 ਕਃ) ਅਸ਼ਟਾਧ੍ਯਾਈ ਧਿਃ ੩ ॥ ਪਾਦ ੨ ॥ ਸੂਤ੍ਰ ੩ ॥
 ਇਸ ਸੂਤ੍ਰ ਸੇ 'ਸ਼ੋ ਅੰਤ ਕਰਮਣਿ' ਧਾਤੁ ਸੇ
 ਕਃ ਪ੍ਰਤ੍ਯਯ ਹੋਕਰ ਖਾਲਸਾ ਸ਼ਬਦ ਸਿੱਧ ਹੋਤਾ ਹੈ
 ਯਥਾ,—'ਖਲਾਨਾਂ ਸਮੂਹਃ ਖਾਲਃ, ਤਾਨ ਸ਼ਜਤਿ
 ਹੀਤਿ ਨਾਸ਼ਯਤਿ ਇਤਿ ਖਾਲਸਃ।'।

ਅਰਥਾਤ ਮੂਰਖੋ ਕੇ ਸਮੁਦਾਯ ਕਾ ਨਾਮ 'ਖਾਲ' ਹੈ, ਉਸ ਕੇ
 ਨਾਂਸ ਕਰੇ ਸੋ ਕਹੀਏ 'ਖਾਲਸਾ' (ਭਾਵ. ਦੁਸ਼ ਦਮਨ ॥)
 ਦੁਸ਼ਟ ਬਾਹਜ ਅਭਯੰਤਰ ਭੇਦ ਸੇ ਦੋ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕੇ ਹੈ ॥

ਤਥਾ ਸੋਰਠਿ ਕਬੀਰ ਜੀ—ਪਰਿਓ ਕਾਲੁ ਸਭੈ
 ਜਗ ਉਪਰ ਮਾਹਿ ਲਿਖੇ ਭ੍ਰਮ ਗਿਆਨੀ । ਕਹੁ
 ਕਬੀਰ ਜਨ ਭਏ ਖਾਲਸੇ* ਧ੍ਰਮ ਭਗਤਿ ਜਿਹ
 ਜਾਨੀ ॥ ਸ਼ਬਦ ॥ ੩ ॥

* ਪਾਠਾਂਤਰ ਖਾਲਸੇ ਭੀ ਹੈ, ਅਰਥ ਏਕ ਹੀ ਹੈ (ਬੰਧਨ ਚਰਿਤ)

ਤਥਾ—ਸ੍ਰੀ ਮੁਖਵਾਕ ਪਾਤਸਾਹੀ ੧੦ ॥ ਪੂਰਨ
ਜੋਤ ਜਗੈ ਘਟ ਮੈ ਤਬ ਖਾਲਸਾ ਤਾਹਿ ਨਿਖਾਲਸ
ਜਾਨੈ ॥ ਸਵੈਯਾ ॥ ੧ ॥

ਆਗੇ ੩੨ ਹੋਰ ਭੀ ਹਨ। ਇਹ ਸਵੈਯਾ ਕਿਸੀ ਬੀੜ ਮੈਂ ਹੈ ਕਿਸੀ
ਪੇ ਨਹੀਂ। ਦੋ ਤੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਹੀ।

ਤਥਾ—ਸ਼ਬਲੋਹ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਮੇ ਸੇ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਵਾਕ
ਪਾਤਸਾਹੀ ੧੦ ॥ ਆਤਮ ਰਸ ਜੇ ਜਾਨਹੀ ਸੇ ਹੈ
ਖਾਲਸਾ ਦੇਵ। ਪ੍ਰਭ ਮੈ ਮੋ ਮੈ ਤਾਸ ਮੈ ਰੰਚਕ ਨਾਹਨ
ਭੇਵ ॥ ਧਿਃ ੫ ॥ ਪੰਃ ੩੮੯ ॥ ਸੇ ੩੯੦ ॥

ਇਤਯਾਦਕ ਸ਼ਬਦ ਖਾਲਸੇ ਸ਼ਬਦ ਕੇ ਅਰਥ ਕੇ ਕਹ ਰਹੇ ਹੈ।
ਤਥਾ ਹਿੰਦੂ ਸ਼ਬਦ ਕਾ ਅਰਥ ਕਹਤੇ ਹੈ।

ਸਲੋਕ—ਹਿਨਫਿਤ ਦੁਰਵਿਨੀਤਾਨ ਯਃ ਪ੍ਰਣ-
ਮਤਿ ਮਹਾਤਮਨਃ ॥ ਦੁਗਧੇ ਅਰਥਿ ਜਨਕਾਮਾਨਵੈ
ਤੇ ਹਿੰਦੁ ਚਰਸ਼ਤੇ ਬੁਧਾਃ ॥” ਤਥਾ,—“ਦੁਰਿਤ ਵਾਯੁ
ਵੇਗੋਤਪਾਟਜਮਾਨ ਸੁਕ੍ਰਿਤ ਦੁਮੰ ਸਥਾਪਯਿਤਾ ਯਥਾ
ਪੂਰਬੰ ਹਿੰਦੁਰਿਤਜਭਿਧੀਯਤੇ ॥”

ਤਥਾ—ਹਿੰਦੁਃ ਕਸਮਾਤ, ਹਿੰਸਨਾਤ, ਨਮਨਾਤ,
ਦੋਹਨਾਤ ॥

ਅਰਥਾਤ—ਜੋ ਦੁਸ਼੍ਟ ਕਾ ਹਨਨ ਕਰੇ ਔਰ ਮਹਾਤਮਾ ਕੋ
ਨਮਸਕਾਰ ਕਰੇ, ਤਥਾ ਯਾਚਕੋ ਕੀ ਕਾਮਨਾਓ ਕੋ ਪੂਰਣ ਕਰੇ, ਉਸੇ
ਵਿਦਵਾਨ ਪੁਰਸ਼ ਹਿੰਦੂ ਕਹਤੇ ਹੈ ॥ ਪਾਪ ਰੂਪੀ ਵਾਯੂ ਕੇ ਬੇਗ ਸੇ ਜੜ
ਸੇ ਉਖਾੜੇ ਜਾਰਹੇ ਧਰਮ ਰੂਪੀ ਬਿੱਛ ਕੇ ਪਹਿਲੇ ਕੀ ਤਰਹ ਸਥਾਪਿਤ
ਕਰੇ ਵਹ ਹਿੰਦੂ ਕਹਾ ਜਾਤਾ ਹੈ।

। ਇਨ ਦੋਨੋਂ ਸ਼ਲੋਕੋਂ ਕਾ ਕਹਾ ਹੁਆ ਅਰਥ ਯਾਸਕ ਰਿਸ਼ੀ ਪੁਣੀਤ ਨਿਰੁਕਤ ਕੀ ਰੀਤਿ ਸੇ ਸਿੱਧ ਹੈ । ਭਾਵ, ਯਹ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਮੇਂ ਯਹ ਹਿੰਦੂ ਸ਼ਬਦ ਕੇ ਅਰਥ ਘਟਤੇ ਹੈਂ ਇਸ ਲੀਏ ਗੁਰੂਜੀ ਤਬਾ ਤਿਨ ਕੇ ਸੁਪੁਤ੍ਰ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਭੀ ਪੱਕੇ ਹਿੰਦੂ ਹੈਂ, ਜੋ ਗੁਰੂ ਜੀ ਸੇ ਉਲਟ ਹਨ ਸੇ 'ਸਿੱਖ' ਕਹਲਾਨੇ ਕੇ ਹਕਦਾਰ ਨਹੀਂ ਯਾਂਤੇ ਜੋ ਦੁਸ਼ਟੋਂ ਕੀ ਸਫਾਈ ਤਬਾ ਧਰਮ ਨੂੰ ਵਧੋਨਾ ਅਤੇ ਦਾਨ ਕੇ ਦਾਤਾ ਅਰਥ ਖਾਲਸਾ ਸ਼ਬਦ ਕਾ ਹੈ । ਤੈਸੇ ਹੀ ਹਿੰਦੂ ਸ਼ਬਦ ਕਾ ਅਰਥ ਸਿੱਧ ਹੁਆ । ਇਸ ਰੀਤਿ ਸੇ ਭੀ ਖਾਲਸਾ ਸ਼ਬਦ ਕੇ ਅਰਥ ਕੀ ਹਿੰਦੂ ਸ਼ਬਦ ਕੇ ਅਰਥ ਸੇ ਏਕ ਰੂਪਤਾ ਹੈ ਇਤਿ ॥

(ਮੁਕਤੀ ਭੇਦ ਅਤੇ ਭਗੋਤੀ ਕਾ ਅਰਥ)

ਤਬਾ ਜੋ ਭਵਾਨੀ ਕੇ ਮੁਕਤੀ ਨਾ ਦੇਣ ਮੇਂ ਆਸ਼ੰਕਾ ਥੀ ਤਿਸ ਕਾ ਭਾਵ ਯਹ ਕਿ ਮੁਕਤੀ ਦੋ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕੀ ਹੈ ਏਕ ਤੋ ਸਗੁਣ ਕੀ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਰੂਪ । ਏਕ ਨਿਰਗੁਣ ਕੀ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਰੂਪ ਸੋ ਸਗੁਣ ਕੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਰੂਪ ਸਾਲੋਕ ਸਾਮੀਪ ਸਾਯੁਜ ਸਾਰੂਪ ਭੇਦ ਸੇ ਚਾਰ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕੀ ਹੈ । ਯਾਂਤੇ ਸਗੁਣ ਉਪਾਸਯ ਜੋ ਪਾਂਚ ਹੈਂ ਗੁਣਪਤਿ, ਗਿਰਪਤੀ, ਗੋਪਤੀ, ਗਿਰਜਾਂ, ਗੌਰਿ ਦਿਨੇਸ ਯਹ ਤੋ ਸਾਯੁਜਾਦਕੋਂ ਕੇ ਦਾਤਾ ਹੈਂ ਐ ਸੁਧ ਮੋਖਯ ਤੋ ਗਿਆਨ ਸੇ ਹੋਵੈ ਹੈ । ਯਾਂਤੇ ਉਸ ਪੂਰਬ ਸ਼ਬਦ ਮੇ ਦੇਵੀ ਭਗਵਤੀ ਕੀ ਨਿੰਦਾ ਨਹੀਂ ਜੋ ਮਾਨੈ ਤੋ ਬਿਰੋਧ ਹੋਵੈਗਾ ਸੋ ਆਗੇ ਦੇਵੀ ਪ੍ਰਗਟ ਪ੍ਰਸੰਗ ਮੇ ਕਹੇਂਗੇ । ਤਬਾ—“ਤੁਹੀ ਦੁਰਗਾ ਸਾਜਕੇ” ਜਬ ਰਕਤਬੀਜ ਤਬਾ ਮਹਾਸੁਰ ਮਰਤਾ ਨਹੀਂ ਥਾ ਐਰ ਬਹੁਤ ਅਸੁਰ ਵਧਤੇ ਜਾਤੇ ਥੇ ਤਬ ਸ੍ਰੀ ਚੰਡਕਾ ਨੇ—

ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਵਾਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ੧੦ ॥ ਚੈਃ—

ਰੋਧ ਜਾਲ ਮਸਤਕ ਤੇ ਵਿਗਸੀ । ਤਾਤੇ ਆਪ ਕਾਲਕਾ ਨਿਕਸੀ ।

[ਚੰਡੀ ਚਰਿਤ੍ਰ ਧਿਃ ੧]

ਤਬਾ—ਦੋਃ ॥ ਚੰਡੀ ਕਾਲੀ ਦੁਹੀ ਮਿਲ ਕੀਨੋ ਇਹੈ ਵਿਚਾਰ । ਹਉ ਹਨਹੋਂ ਤੂੰ ਸ੍ਰੇਣਪੀ ਅਰਿ ਦਲ ਡਾਰਹਿ ਆਰ ॥ ਚੰਡੀ ਚਰਿਤ੍ਰ ਧਿਃ ੫ ॥

ਤਬਾ—ਚੰਡੀ ਕੀ ਵਾਰ ॥ ਨਿਕਲੀ ਮਥਾ ਫੇੜ ਕੈ

ਜਣ ਫਤੇ ਨੀਸਾਣ ਬਜਾਇ ਕੈ ॥ ਪੈ: ੪੧ ॥

ਪੁਨਾ ਹੇ ਦੇਵੀ ਮਾਤਾ ਤੈਥੋਂ ਹੀ ਰਾਮ ਜੀ ਨੇ ਬਲ ਲਿਆ ਅਤੇ ਤੈਥੋਂ ਹੀ ਸ੍ਰੀਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਨੇ । ਯਹ ਅਰਥ ਪ੍ਰਯਾਜ ਮੇਂ ਭੀ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਅਰਥ ਕਰੈਂ ਤੋ ਪਹਲੇ ਪ੍ਰਿਥਮ ਭਗੋਤੀ ਕਾ ਸਿਮਰਨ ਲਿਖਾ ਹੈ । ਯਾਂਤੇ ਪ੍ਰਿਥਮ ਅਕਾਲ ਚਾਹੀਏ ਬਾ । ਸੋ ਭਗੋਤੀ ਸ਼ਬਦ ਕਾ ਅਰਥ ਯਹ—

ਯਦਪਿ ਸ੍ਰੀ ਰਾਗ ਦੀ ਵਾਰ ਵਿਚੋਂ ਮ: ੩ ॥ ਸੋ
ਭਗਉਤੀ ਜੋ ਭਗਵੰਤੈ ਜਾਣੈ । ਰੁਰ ਪਰਸਾਦੀ ਆਪੁ
ਪਛਾਣੈ ॥ ਪੈ: ੧੪ ॥

ਤਥਾ—ਸੁਖਮਨੀ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚੋਂ ॥ ਭਗਉਤੀ
ਭਗਵੰਤ ਭਗਤਿ ਕਾ ਰੰਗੁ । ਸਗਲ ਤਿਆਗੀ ਦੁਸ਼ਟ
ਕਾ ਸੰਗੁ ॥ ਅਸਟਪਦੀ ॥ ੯ ॥

ਟੀਕਾ—ਭਗਉਤੀ ਕਹੀਏ ਜਿਸ ਕੋ ਭਗਵੰਤ ਕੀ ਭਗੋਤੀ ਕਾ ਰੰਗ ਚੜ੍ਹਾ
ਹੋ ਸੋ ਭਗਉਤੀ ਕਹੀਤਾ ਹੈ ਵਹ ਕਾਮ ਆਦਿਕ ਸਰਬਦੁਸ਼ਟੋਂ ਕਾ ਸੰਗ ਤਿਆਗ
ਦੇਤਾ ਹੈ ।

ਤਥਾ—ਦੰਤੀ ਦੀ ਵਾਰ ਪਉੜੀ ॥ ਲਈ ਭਗੋਤੀ
ਦੁਰਗ ਸਾਹ ਬਰ ਜਾਗਨ ਵਾਰੀ ॥ ਪੈ: ॥ ੫੩ ॥

ਈਹਾਂ ਤਲਵਾਰ ਅਰਥ ਭੀ ਕਰਤੇ ਹੈਂ । ਤਥਾਪਿ—ਜਹਾਂ ਦਸਮ ਗੁਰੂ
ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਮੇਂ ਵਾਰ ਭਗੋਤੀ ਜੀ ਕੀ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ੧੦ ॥ “ਪ੍ਰਿਥਮ ਭਗੋਤੀ
ਸਿਮਰ ਕੈ” ਯਹ ਪਾਠ ਹੈ ਤਹਾਂ ਪਰ ਭਗੋਤੀ ਸ੍ਰੀ ਚੰਡੀ ਅਸ਼ਟਭੁਜੀ ਕਾ ਨਾਮ
ਹੈ । ਕਾਹਿਤੈਂ ਇਸ ਬਾਣੀ ਕਾ ਨਾਯਕ ਸ੍ਰੀ ਦੇਵੀ ਹੀ ਹੈ । ਅਰਥਾਤ ਦੇਵੀ
ਮਾਤਾ ਕਾ ਹੀ ਯਸ ਨਿਰੂਪਣ ਕੀਆ ਹੈ ।

ਯਥਾ ਸ੍ਰੀਮੁਖਵਾਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ੧੦ ॥ ਦੋ:—†ਵੈਤ
ਰਾਜ ਛਿਨ ਮੈ ਹਨਿਯੋ ਦੇਵੀ ਇਹ ਪਰਕਾਰ । ਅਸਟ

† ਵੈਤ ਰਾਜ ਸ਼੍ਰੋਤ ।

ਕਰਨ ਮੈ ਸਸਤਰ ਗਹ ਸੈਨਾ ਵਈ ਸੰਘਾਰ ॥ ਚੰਡੀ
ਚਰਿਤ੍ਰ ॥ ਧਿਃ ੭ ॥ ਛੰਃ ੨੨੩ ॥

ਤਥਾ—ਕਬਿਤ ॥ ਮਿਲਕੈ ਸੁਦੇਵਨ ਵਡਾਈ ਕਰੀ
ਕਾਲਕਾ ਕੀ ਏਹੋ ਜਗ ਮਾਤ ਤੈਤੋ ਕਟਿਓ ਬਡੋ ਪਾਪ
ਹੈ । ਦੈਤਨ ਕੋ ਮਾਰ ਰਾਜ ਦੀਨੋ ਹੈ ਸੁਰੇਸ ਹੂੰ ਕੋ ਵਡੋ
ਜਸ ਲੀਨੋ ਜਗ ਤੇਰੇ ਹੀ ਪ੍ਰਤਾਪ ਹੈ । ਦੇਤ ਹੈ ਅਸੀਸ
ਦਿਜ ਰਾਜ ਰਿਖ ਬਾਰ ਬਾਰ ਤਹਾ ਹੀ ਪੜਿਉ ਹੈ
ਬ੍ਰਹਮ ਕਉਚ ਹੂੰ ਕੋ ਜਾਪ ਹੈ । ਐਸੇ ਜਸ ਪੂਰ
ਰਹਿਯੋ ਚੰਡਕਾ ਕੋ ਤੀਨ ਲੋਕ ਜੈਸੇ ਧਾਰ ਸਾਗਰ ਮੈ
ਗੰਗਾ ਜੀ ਕੋ ਆਪ ਹੈ ॥ ਧਿਃ ੮ । ਛੰਃ ੨੨੭

ਤਥਾ—ਸਵੈਯਾ ॥ ਬਰ ਮਾਂਗਤੇ ਹੈਂ ॥ ਦੇਹ ਸਿਵਾ
ਬਰ ਮੋਹਿ ਇਹੈ ਸੁਭ ਕਰਮਨ ਤੇ ਕਵਹੂੰ ਨ ਟਰੈ ॥
ਧਿਃ ੮ । ਛੰਦ ੨੩੧ ॥

ਤਥਾ—ਪਉੜੀ ॥ ਦੁਰਗਾ ਅਤੇ ਦਾਨਵੀ ਭੇੜ
ਪਿਯਾ ਸਬਾਹੀ । ਸਸਤਰ ਪਯੂਤੇ ਦੁਰਗ ਸ਼ਾਹ ਗਹ
ਸਭਨੀ ਵਾਹੀ । ਸੁੰਭ ਨਸੰਭ ਸੰਘਾਰਿਆ ਵਬ ਜੇਹੇ
ਸਾਹੀ । ਫੌਜਾਂ ਰਾਖਸ ਆਰੀਆ ਦੇਖ ਰੋਵਣ ਧਾਂਹੀ ।
ਮੂਹ ਕੜੂਚੇ ਘਾ ਦੇ ਛਡ ਘੋੜੇ ਰਾਹੀ । ਭਜਦੇ ਹੋਏ
ਮਾਰੀਅਨ ਮੁੜ ਝਾਕਣ ਨਾਹੀ ॥ ਚੰਡੀ ਵਾਰ ਪੈਃ ॥
੫੪ ॥ ਪੰਨੇ ॥ ੮੦ ॥

ਤਬਾ—ਸੁੰਭ ਨਸੁੰਭ ਪਠਾਇਆ ਜਮਦੇ ਧਾਮਨੈ ।
ਕਹ ਆਏ ਹਾਂ ॥ ਪੈਃ ੫੫ ॥ ਇਤਿ ॥

(ਚਕ੍ਰ ਕਛਹਰਾਦਿਕ)

ਅਬ ਚਕ੍ਰ ਕਛਹਰੇ ਆਦਕੋਂ ਕਾ ਪ੍ਰਸੰਗ ਕਹਤੇ ਹੈਂ ॥

ਸੈ ਸਾਖੀ ਉਕਤ ॥ ਫੇਰ ਵੰਡ ਦਿਤੇ ਦੋਇ ਕੜੇ
ਇਕ ਛਾਪ ਦੋਇ ਚਕਰ ਦੇ ਜੰਜੀਰੀ ਏਕ ਕਰਦ ਪਾਂਚ
ਭਲੇ । ਸਰਬਤਰ ਨੂ ਬਰਤਾਇ ਦਿਤੇ ਖਾਲਸੇ ਲੈ
ਲੀਤੇ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਇ ॥ ਸਾਖੀ ॥ ੫੯ ॥

ਤਬਾ—ਇਹੁ ਉਨਾਹਟ ਸਾਖੀ ਦਾ ਪ੍ਰਸੰਗ ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਰੁਤ ॥ ੫ ॥
ਅੰਸੂ ॥ ੯ ॥ ਮੇ ਭੀ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ॥

ਤਬਾ—ਜਬ ਸ੍ਰੀ ਦੇਵੀ ਅੰਤਰ ਧਿਆਨ ਹੂਈ ਪੀਛੇ ਸੇ ।

ਯਬਾ—ਸੈ ਸਾਖੀ ਉਕਤ ॥ ਲੰਕੜੀਆ ਬੋਲਾ ਭੇਟਾ
ਲੇਹੁ । ਕਛਨੀ ਭਛਨੀ ਛੁਹਿ ਮਮ ਹੋਹੂ । ਤੁਮਰੀ
ਸਹਾਇ ਜੁਧ ਮੈ ਆਉਂ । ਪੰਥ ਲਾਜ ਕੋ ਪਤਤ ਨ
ਪਾਉਂ ॥ ਸਾਖੀ ॥ ੧੭ ॥

ਤਬਾ—ਇਹੁ ਸਤਾਰਵੀਂ ਸਾਖੀ ਦਾ ਪ੍ਰਸੰਗ ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਰੁਤ ॥ ੩ ॥
ਅੰਸੂ ॥ ੩੯ ॥ ਮੇ ਭੀ ਪੜ੍ਹੇ ॥

ਤਬਾ—ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ੋਕਤ ਚੌਃ—

ਅੰਤਰ ਧਿਆਨ ਭਈ ਜਬ ਮਾਈ । ਤਬ ਲੰਕੜੀਏ ਗਿਰਾ ਅਲਾਈ ।
ਮਮ ਬਾਨਾ ਕਛਨੀ ਇਹ ਲੀਜੈ । ਅਪਨੇ ਸਰਬ ਪੰਥ ਮੈ ਦੀਜੈ ।
ਜੰਗ ਸਮੇ ਕੇ ਹੈ ਇਹ ਬਾਨਾ । ਜਾਂਤੇ ਹੈ ਹੈ ਤੇਜ ਮਹਾਨਾ ।

ਪੰਥ ਤੁਮਾਰੇ ਬਲ ਵਿਰਧਾਉਂ । ਜੁਧ ਸਹਾਇ ਹੇਤ ਮੈ ਆਉਂ ।
ਇਸ ਕਹ ਲੋਪ ਭਈ ਤਤਕਾਲਾ । ਕਰਦ ਹਾਥ ਪਰ ਥਿਰੇ ਕ੍ਰਿਪਾਲਾ ।
[ਰੁਤ । ੩ । ਅੰਸੂ । ੧੧ । ਛੰਃ ੨੭] ਇਤਿ ॥

ਜੇ ਇਸ ਪਰਕਰਣ ਕੋ ਨਾਹੀ ਮਾਨਤੇ ਸੋ ਕ੍ਰਿਤਘਨ ਹੈਂ ਨਰਕ ਕੋ
ਜਾਵੈਂਗੇ । ਈਹਾਂ ਭੀ ਖੁਆਰ ਹੋਵਨ ਗੇ ॥

ਸ਼੍ਰੋਕਾ—ਦੇਵੀ ਪ੍ਰਸਿਧੀ ਮੇ ਕੋਣ ਪ੍ਰਮਾਣ ਹੈ ॥

ਉਤਰ—ਅਰੇ ਅੰਧੇ ਹੋਸ਼ ਕਰ ਅਨੇਕ ਸ਼ਬਦ ਤੋ ਕਹ ਦੁਕਾ ਹੂੰ ਕੁਛ
ਧੀਰਜ ਕਰ ਮੌਰ ਭੀ ਕਹੇਂਗੇ ॥

ਵੈਠਕਰ ਕਥਾ ਕੀਰਤਨ ਮੇਂ ਪ੍ਰਮਾਣ

ਪ੍ਰਿਥਮ ਤੋ ਹਮ ਪੂਛਤੇ ਹੈਂ ਨਿਸ਼ੇਧਕ ਪ੍ਰਮਾਣ ਕੌਨ ਹੈ ? ਦ੍ਰਿਤੀਯ
ਖੜੋਇ ਕਰ ਵਜਾਖੜਾਨ ਕਰਨੇ ਮੇਂ ਕੌਨ ਸਾਧਕ ਪ੍ਰਮਾਣ ਹੈ ? ਹਾਂ
ਕਹੀਂ ਦੂਰ ਬੁਲੰਦ ਆਵਾਜ਼ ਪਹੁੰਚਾਨੀ ਹੋ ਤੋ ਉਸ ਮੇਂ ਵਿਚਾਰ ਹੈ
ਪਰੰਤੂ ਦੁਰਮਤ ਯਹ ਹੈ:—

ਗਉੜੀ ਮਃ ੪—ਜੇ ਦਾਜਿ ਬਹਾਲੇ ਤਾ ਹਰਿ
ਗੁਲਾਮੁ ਘਾਸੀ ਕਉ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਕਢਾਈ । ਜਨੁ
ਨਾਨਕੁ ਹਰਿ ਕਾ ਦਾਸੁ ਹੈ ਹਰਿ ਕੀ ਵਡਿਆਈ ॥
ਸ਼ਬਦ ॥ ੮ ॥

ਤਥਾ ਆਸਾ ਛੰਤ ਮਃ ੪—ਜਿਥੈ ਜਾਇ ਬਹੈ ਮੇਰਾ
ਸਤਿਗੁਰੁ ਸੋ ਥਾਨੁ ਸੁਹਾਵਾ ਰਾਮ ਰਾਜੇ । ਸ਼ਬਦ ੧੨ ॥
ਛੰਤ ੫ ॥

ਤਥਾ ਰਾਮਕਲੀ ਮਃ ੧ ॥ ਸਿਧਗੋਸਟਿ ॥ ‘ਸਿਧ

ਸਭਾ ਕਰਿ ਆਸਣਿ ਬੈਠੇ ਸੰਤ ਸਭਾ ਜੈਕਾਰੋ ॥
ਪੌੜੀ ੧ ॥

ਤਥਾ-ਰਾਮਕਲੀ ਦੀ ਵਾਰ ਬਲਵੰਡ ਤਥਾ ਸਤੇ
ਭੂਮ ਆਖੀ ਵਿਚੋਂ,—‘ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੀ ਦੋਹੀ ਫਿਰੀ
ਸਚੁ ਕਰਤੈ ਬੰਧਿ ਬਹਾਲੀ । ਨਾਨਕ ਕਾਇਆ
ਪਲਟੁ ਕਰਿ ਮਲਿ ਤਖਤੁ ਬੈਠਾ ਸੈਡਾਲੀ’ ॥ ਪੌਃ ੩ ॥

ਤਥਾ—ਤਖਤਿ ਬੈਠਾ ਅਰਜੁਨ ਗੁਰੂ ਮਤਿਗੁਰੁ ਕਾ
ਖਿਵੈ ਚੰਦੋਆ ॥ ਪੌਃ ੮ ॥ ਰਾਮਕਲੀ ਇਤਿ ॥

ਤਥਾ ਮਾਰੂ ਵਾਰ ਮਹਲੇ ਤੀਜੇ ਦੀ ਵਿਚੋਂ,—‘ਸਚੈ
ਤਖਤਿ ਬੈਠਾ ਨਿਆਉ ਕਰਿ ਸਤਿ ਸੰਗਤਿ ਮੇਲਿ
ਮਿਲਾਈ । ਸਚਾ ਉਪਦੇਸੁ ਹਰਿ ਜਾਪਣਾ ਹਰਿ ਸਿਉ
ਬਣਿਆਈ’ ॥ ਪੌਃ ੨ ॥

ਤਥਾ—ਤਖਤਿ ਰਾਜਾ ਸੋ ਬਹੈ ਜਿ ਤਖਤੈ ਲਾਇਕ
ਹੋਈ ॥ ਪੌਃ ੬ ॥

ਤਥਾ—ਅੰਦਰਿ ਰਾਜਾ ਤਖਤੁ ਹੈ ਆਪੇ ਕਰੇ ਨਿਆਉ
॥ ਪੌਃ ੧੮ ॥ ਮਾਰੂ ਵਾਰ ਇਤਿ ॥

ਤਥਾ—ਕਾਨੜਾ ਮਃ ੪—ਜਨਕ ਜਨਕ ਬੈਠੇ ਸਿੰਘਾ-
ਸਨਿ ਨਉ ਮੁਨੀ ਧੂਰਿ ਲੈ ਲਾਵੈਗੇ ॥ ਅਸਟਪਦੀ ॥ ੨ ॥

ਤਥਾ—ਸਵਈਏ ਮਃ ੪ ਕੇ ॥ ਰਾਜੁ ਜੋਗੁ ਤਖਤੁ
ਦੀਅਨੁ ਗੁਰ ਰਾਮ ਦਾਸ ॥ ੪ ॥

ਤਥਾਸਵਈਏ ਮਃ ੫ ਕੇ—ਅੰਤ ਤੁਕ ॥ ਛਤ੍ਰ ਸਿੰਘਾ-
ਸਨੁ ਪਿਰਥਮੀ ਗੁਰ ਅਰਜੁਨ ਕਉ ਦੇ ਆਇਅਉ ।

ਤਥਾ ਸ੍ਰੀ ਦਸਮ ਦਰਵਾਰੋਕਤ—ਹਰਿ ਗੋਬਿੰਦ ਪ੍ਰਭੁ
ਲੋਕ ਸਿਧਾਰੇ । ਹਰੀ ਰਾਇ ਤਿਹਠਾ ਬੈਠਾਰੇ । ਬਚਿਤ੍ਰ
ਨਾਟਕ ਧਿਃਪ ॥

ਤਥਾ—ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ॥ ਛਠਮ ਪੀਰ ਵੈਠਾ ਗੁਰ
ਭਾਰੀ ॥ ਵਾਰ ੧ ॥ ਪੈਃ ੪੮ ॥

ਤਥਾ—ਹਰਿ ਸਚੇ ਤਖਤੁ ਰਚਾਇਆ ਸਤ ਸੰਗਤਿ
ਮੇਲਾ ॥ ਵਾਰ ॥ ੪੧ ॥ ਪੈਃ ੧ ॥

ਤਥਾ—ਦਸਮ ਦਰਵਾਰੋਕਤ । ਗਿਯਾਰਾ ਸਹਸ ਬਾਨਵੇ
ਛੰਦ । ਕਹੇ ਦਸਮ ਪੁਰ ਵੈਠ ਅਨੰਦ । ਸ੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ
ਵਤਾਰ ਆਦਿ ॥

ਤਥਾ—ਸੋ ਸਾਖੀ ਵਿਚੋਂ ॥ ਏਕ ਬੇਰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਬੈਠੇ
ਦਰਸਨ ਨੂੰ ਸੰਗਤ ਬਹੁਤ ਕਠੀ ਆਨ ਭਈ ਥੀ ॥ ਸੋ
ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ ਦਰਸਨ ਕੀ ਮਹਮਾ ਕਰਤੇ ਥੇ ਤਹਾਂ ਦੁਸ਼ਨ
ਦੀਆ ਗੁਰੂ ਜੀ ਸਾਲ ਸਾਬ ਪੁਸ਼ਾਕੀ ਪਹਰੇ ਸੁੰਦਰ
ਮਾਨੋ ਕੁਮੇਰ ਰਾਜਾ ਬੈਠਾ ਹੈ ॥ ਸਾਖੀ ॥ ੩ ॥

ਤਥਾ—ਇਹ ਤੀਜੀ ਸਾਖੀ ਦਾ ਪ੍ਰਸੰਗ ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਰੁਤ ॥ ੩ ॥ ਅੰਸੂ ॥
੪੬ ॥ ਮੇ ਭੀ ਲਿਖਾ ਹੈ ॥

ਤਥਾ—ਏਕ ਬਾਰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਬੈਠੇ ਥੇ । ਸੰਗਤ ਦਰਸਨ

ਕਰਕੇ ਤ੍ਰਿਪਤਿ ਨਾ ਹੋਵੈ ॥ ਸਾਖੀ ॥ ੪ ॥

ਤਥਾ—ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਰੁਤ ॥ ੩ ॥ ਅੰਸੂ ॥ ੪੭ ॥ ਮੇ ਭੀ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ॥

ਤਥਾ—ਏਕ ਬਾਰ ਦੀਵਾਨ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਜੀ ਬੈਠੇ ਥੇ
ਇਕ ਸਿਖ ਨੇ ਕਹਿਆ ਤਰਨ ਉਪਾਉ ਗੁਰੂ ਜੀ
ਸੁਖਾਲਾ ਕਹੀਏ ॥ ਸਾਖੀ ੩੧ ॥

ਤਥਾ ਚੋ:-ਬਹੁਰ ਏਕ ਦਿਨ ਸਭਾ ਮਝਾਰੇ । ਗੁਰ ਬੈਠੇ ਸੇਵਕ ਪ੍ਰਵਾਰੇ ।

[ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਰੁਤ । ੩ । ਅੰਸੂ ੪੨]

ਤਥਾ—ਗੁਰ ਬਿਲਾਸੋਕਤ ॥ ਦੋ:-ਗੁਰ ਅਰਜਨ
ਬੈਠੇ ਤਹਾ ਸੁੰਦਰ ਲਗੇ ਦਿਵਾਨ । ਦੋਊ ਤਹਿ ਆਵਤ
ਭਏ ਮਨ ਮੈ ਅਤਿ ਚਿੰਤਾਨ ॥ ਧਿਃ ੫ ॥ ਪੰਨੇ ੮੫ ॥

ਤਥਾ ਚੋ:-

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਬੈਠੇ ਲਾਇ ਦੀਵਾਨ । ਜੋ ਆਵਤ ਸੋ ਪਾਵਤ ਦਾਨ ।

[ਧਿ: ੫ । ਪੰਨੇ ੮੮]

ਤਥਾ ਚੋ:-

ਗੁਰਨਾਨਕ ਨਿਜ ਧਾਮ ਸਿਧਾਏ । ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਤਹਿ ਤਖਤ ਸੁਹਾਏ ।

[ਧਿਃ ੬ ॥ ਪੰਨੇ ੧੧੨]

ਤਥਾ ਦੋ:-ਅਬਦੁਲ ਢਾਢੀ ਦੇਖ ਛਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ
ਤਖਤ ਸੁਹਾਇ । ਸਨਮੁਖ ਹੂ ਠਾਢਾ ਭਯੋ ਪਉੜੀ ਜਸ
ਪ੍ਰਗਟਾਇ ॥ ਛੀਵੇਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ॥

ਪਉੜੀ ॥ ਸਚਾ ਤਖਤ ਸੁਹਾਯੋ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਪਾਇਕੈ ।
ਛਬ ਬਰਨੀ ਨਹਿ ਜਾਇ ਕਹੇਂ ਕਿਆ ਗਾਇਕੈ । ਰਵਿ
ਸਸ ਭਏ ਮਲੀਨ ਸੁ ਦਰਸ ਦਿਖਾਇਕੈ । ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤਖਤ
ਬਿਰਾਜੇ ਪ੍ਰਭੁ ਧਿਆਇਕੈ । ਮੀਰ ਅਬਦੁਲ ਮੈ ਨੱਥਾ

ਜਸ ਕਰੈ ਬਨਾਇਕੈ ॥ ਧਿ: ੮ ॥ ਪੰਨੇ ੧੩੮ ॥

ਤਬਾ—ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ॥ ਸਵੈਯਾ ॥ ਮੰਜੀ ਤੇ
ਬੈਠ ਨਿਹਾਲ ਕਰੈ ਜਨ ਆਇਸ ਪਾਲਨ ਪੁਤ੍ਰ ਵਿਚਾਰੇ
॥ ਧਿ: ੯ ॥ ਪੰਨੇ ॥ ੨੫੨ ॥

ਤਬਾ—ਦੋ: ਬੰਗਾ ਤਖਤ ਅਕਾਲ ਜੀ ਸੁੰਦ੍ਰ ਤਖਤ
ਅਕਾਲ । ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਤਹਿ ਬੈਠ ਕਰ ਮਨ ਮੈ
ਭਏ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ॥ ਧਿ: ੧੦ ॥ ਪੰਨੇ ੨੭੦ ॥

ਤਬਾ-ਛੀਮੇ ਸਤਿ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਹੁਕਮ ॥ ਚੌਃ—

ਫਰਸ ਕਰੋ ਰਾਗੀ ਸੁ ਬੁਲਾਵੇ ॥ ਗੁਰ ਕੀ ਆਸਾ ਵਾਰ ਸੁਨਾਵੇ ॥
ਸਨਮੁਖ ਆਸਨ ਉਚ ਸੁਹਾਏ । ਸਨਮਾਨ ਸਹਤ ਰਾਗੀ ਬੈਠਾਏ ॥
ਪਲਘ ਤਰੇ ਸਤਿ ਗੁਰ ਤਬ ਰਾਜੈ । ਦੇਖ ਦੀਵਾਨ ਸਕਰ ਮਨ ਲਾਜੈ ॥

[ਅਧਿ: ੧੨ ਪੰਨੇ ੨੯੭ । ਗੁਰਬਿਲਾਸ ਇਤਿ]

ਤਬਾ ਨਾਨਕ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ੋਕਤ ਚੌਃ—

ਬਹੁ ਵਿਹੰਗ ਹੈ ਅਨਗਨ ਜਹਿਵਾ । ਕਾਕ ਭਸੰਤ ਬਿਰਾਜੈ ਤਹਿਵਾ ।
ਬੈਸਯੋ ਆਪ ਸਭਨ ਕੇ ਮਾਹੀ । ਉਚਰਤ ਕਥਾ ਪ੍ਰੇਮ ਉਰ ਜਾਹੀ ॥

[ਪੂਰਵਾਰਧ ਧਿ: ੬੫]

ਤਬਾ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਚੌਃ—

ਅਨੁਮਾਨਤ ਤਿਹ ਪਰੈ ਲਖਾਈ । ਅਪਨੇ ਤਖਤ ਦੇਯ ਤਿਹ ਥਾਈ ।

ਤਬਾ ਚੌਃ—

ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਤਿਹ ਤਖਤ * ਬੈਠਾਯੋ । ਬਹੁਰੋ ਸਭ ਸੋਂ ਵਚਨ ਅਲਾਯੋ ।
[ਉਤਰਾਰਧ ਧਿ: ੫੨ ॥ ਇਤਿ ॥]

ਤਬਾ ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ੋਕਤ ਚੌਃ—

ਇਕ ਦਿਨ ਮਹਿ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿ ਗੋਬਿੰਦ । ਵੈਠੇ ਦਿਪਤ ਸੰਗਤਾਂ ਬਿੰਦ ।
[ਰਾਸ । ੬ । ਅੰਸੂ । ੫੪ ।]

* ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਜੀ ਨੂੰ ॥

ਤੁਥਾ—ਪਾਧੜੀ ਛੰਦ ॥ ਪੋਸਸ ਨਵੀਨ ਪਹਰੇ
ਪ੍ਰਭਾਤ । ਪੁਨ ਅਲੰਕਾਰ ਸੋਭਿਤ ਗਾਤ । ਦਿਨ ਚਰਿਯੋ
ਆਸਨ ਪਰ ਥਿਰਿਤ । ਯੁਤ ਬਸਤ੍ਰ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਅਤਸੈ
ਸੋਭਿਤ ॥ ਰੁਤ । ੩ । ਅੰਸੂ । ੪ ॥

ਤੁਥਾ ਚੌਃ—

ਬੈਠੇ ਆਇ ਚਾਨਣੀ ਤਰੇ । ਸੁਭਰ ਸਿਖ ਸੈਕਰ ਤਹਿ ਖਰੇ ।
ਤੁਥਾ ਚੌਃ—ਮੁਛਨ ਤਾਉ ਦੀਨ ਕਰ ਬੰਕੀ । ਆਸਨ ਕਰ ਬੈਠੇ ਅਕਲੰਕੀ ।
[ਦਸਮੇਸ ਜੀ । ਰੁਤ । ੩ । ਅੰਸੂ । ੧੯ ॥]

ਤੁਥਾ ਦੋਃ—ਇਕ ਦਿਨ ਬੈਠੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਿਖ
ਸੰਗਤ ਚਉਫੇਰ । ਏਕ ਸਿਖ ਤਹਾਂ ਆਇਕੈ ਬਿਨੈ
ਕਰੀ ਤਿਸ ਬੇਰ ॥ ਰੁਤ । ੩ । ਅੰਸੂ । ੪੩ ॥

ਤੁਥਾ ਦੋਃ—

ਇਕ ਦਿਨ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਭਗਵਾਨ । ਬੈਠੇ ਸਭਾ ਸਹਤ ਉਚ ਥਾਨ ।
ਚਾਮਰ ਚਾਰ ਚਲਾ ਚਲ ਫੇਰੈ । ਸਿਖ ਹਜਾਰਹੁ ਦਰਸਨ ਹੇਰੈ ।
[ਰੁਤ । ੫ । ਅੰਸੂ । ੩੨ । ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ . ੮੩]

ਤੁਥਾ ਸ੍ਰੀ ਤੁਲਸੀ ਦਾਸ ਜੀ ਦੋਃ—ਜਹਿ ਵੈਠੈ ਮੁਨਿ
ਗਣ ਸਹਿਤ ਨਿਤ ਸੀਆ ਰਾਮ ਸੁਜਾਨ । ਸੁਨਹਿ
ਕਥਾ ਇਤਹਾਸ ਸਭ ਆਗਮ ਨਿਗਮ ਪੁਰਾਣ ॥

ਤੁਥਾ ਚੌਃ—

ਵੇਦੀ ਪਰ ਮੁਨਿ ਸਾਧ ਸਮਾਜੂ । ਸੀਆ ਸਹਿਤ ਰਾਜਤ ਰਘੁ ਰਾਜੂ ।

ਤੁਥਾ ਦੋਃ—ਲਸਤ ਮੰਜੂ ਮੁਨਿ ਮੰਡਲੀ ਮੱਧ ਸੀਆ

ਰਖੁਨੰਦ । ਗਜਾਨ ਸਭਾ ਜਨੁ ਤਨੁ ਧਰੇ ਭਗਤਿ
ਸਚ ਦਾ ਨੰਦ ॥ ਰਾਮਾਯਣ ਅਯੁਧਯਾ ਕਾਂਡ ॥

ਇਤਯਾਦਕ ਅਨੇਕ ਪ੍ਰਮਾਣ ਹਨ । ਤਥਾ ਪੂਰਬ ਰਿਖੀ ਮਹਾ ਰਿਖੀ ਸਭ ਬੈਠ ਕਰ ਹੀ ਕਥਾ ਕੀਰਤਨ ਕਰਤੇ ਰਹੇ ਹੈਂ । ਵਿਸਤਾਰ ਹੈ ਸੇ ਹੋਰ ਗ੍ਰੰਥੋਂ ਕੇ ਪ੍ਰਮਾਣ ਲਿਖੇ ਨਹੀਂ । ਇਸ ਰੀਤ ਸੈਂ ਅਨੇਕ ਵਾਕਯ ਹੈ ਜੋ ਤਖਤ ਤਥਾ ਚੋਕੀ ਵਾ ਮੰਜੀ ਵਾ ਵੇਦਿਕਾਦਕ ਉਚ ਸਥਲੋਂ ਪਰ ਵਕਤਾ ਕੋ ਬੈਠਨਾ ਸਿਧ ਕਰਤੇ ਹੈਂ । ਐ ਗੁਰੂ ਬਾਣੀ ਤਥਾ ਵੇਦ ਬਾਣੀਕਾ ਅਦਬ ਰਖਨੇ ਕੇ ਲੀਏ ਉਸ ਬਕਤਾ ਸੇ ਨੀਚੇ ਬੈਠਨਾ ਸਫੁਟ ਕਰ ਰਹੇ ਹੈਂ । ਯਾਂਤੇ ਗੁਰਮਤ ਛੱਤ੍ਰੀ ਸਨਾਤਨੀ ਮਤ ਯਹੀ ਚਲਾ ਆਤਾ ਹੈ ਐ ਜੋ ਨਵੀਨ ਪੁਰਸ਼ ਹੁਣੇ ਹੀ ਸਿਖੀ ਦਾ ਖਜਾਨਾ ਉਠ ਕਰਕੇ ਸਰਬ ਮਹਾਤਮਾ ਤਥਾ ਸਨਾਤਨੀ ਸਿਖੀ ਤੇ ਬੇ ਦਾਵੇ ਦਾ ਪਾਸ ਕਰਤੇ ਹੁਏ ਨਿੰਦਾ ਕਰ ਕਰ ਅਸਮਦਾਈ ਪਾਪੀ ਜੀਵਾਂ ਦੀ ਮੈਲ ਨੂੰ ਜੀਭ ਨਾਲ ਚਟਕੇ ਸਾਫ ਕਰਨੇ ਵਾਲੇ ਪਰ ਉਪਕਾਰੀ ਹਨ ਤਿਨਕਾ ਤੋ ਕੇਵਲ ਧੰਨ ਹੀ ਵਾਦ ਹੈ । ਅਤੇ ਜੇ ਕਹੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਰੀਸ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ ਯਾਂਤੇ ਉਚੇ ਬੈਠ ਕਰ ਸ਼ਬਦਾਦਕ ਨਹੀਂ ਪੜਨੇ । ਤੋ ਹਮ ਪੂਛਤੇ ਹੈਂ ਜੋ ਹੋਰ ਰਹਤ ਮਰਜਾਦੇ ਪੰਚ ਕਕਾਰ ਕਛਹਰਾਈ ਧਾਰਨ ਕਰਨਾ ਭੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਬਰਾਬਰੀ ਹੀ ਹੈ ਇਸ ਸੇ ਭੀ ਦੋਸ਼ ਪੈਵੇਗਾ । ਯਾਂਤੇ ਪੂਰਬੋਕਤ ਵਿਵਸਥਾ ਮਾਨਨੇ ਜੋਗਯ ਹੈ ॥ ਹੋਸ਼ ਕਰ ॥

(ਮੁਕਤਿ ਨਾਮਾ)

ਪੁਰਸ਼ ਧਰਮ ਮੁਕਤਿ ਨਾਮਾਦਿਕ ਸੁਣ ॥ ਸੌ ਸਾਖੀ ਉਕਤ ॥

ਸੁਣ ਗੁਰ ਸਿਖਾ ਮੁਕਤ ਨਾਮਾ ਸਭ ਸਿਖਾਂ ਉਪ-
ਦੇਸ । ਜੋ ਨਾ ਕਰ ਹੈ ਗੁਰ ਉਕਤ ਬੇਮੁਖ ਝੂਠਾ ਭੇਸ ।
ਕਰਜ ਨਾ ਲੇਵੈ ਕਿਸੀ ਕਾ ਲੇ ਤੇ ਦੇਵੈ ਭਾਵ । ਖੁਸ਼ੀ
ਕਰੇ ਘਰ ਸਿਖਣੀ ਭਲਾ ਦਿਖਾਵੈ ਰਾਵ । ਝੂਠ ਨਾ

ਬੋਲੈ ਝੂਠ ਨ ਸੁਣੈ ਝੂਠ ਨਾ ਕਰਹੈ ਪਰੀਤ । ਸਚ
 ਕਮਾਵੈ ਸਚ ਸਿੰਗਤੀ ਸਚੀ ਪਾਲੈ ਰੀਤ । ਸਚ ਵਪਾਰੀ
 ਸਚ ਸੂਰਮਾ ਸਚਾ ਪੰਛਿਤ ਸਿਖ । ਸਚੀ ਖੇਤੀ ਸਚ
 ਕਸਵ ਸਚੇ ਰੰਗ ਪਰਬੁਧ । ਸਿਖ ਹੋਇ ਜੂਠ ਨਾ
 ਖਾਵੈ । ਸਿਖ ਹੋਇ ਧਨਤੇ ਛੁਟਕਾਵੈ । ਸਿਖ ਪਰਸਾਦ
 ਵੰਡ ਕਰ ਖਾਇ । ਨਾਗੇ ਕੇਸ ਭੋਗ ਨਾ ਸੁਵਤਾਇ ।
 ਖਾਵੈ ਗੁਰ ਕਾ ਨਾਮ ਜਪ ਜਪ ਪੜਲੈ ਪ੍ਰਸਾਦ

ਇਤਨੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਹੈ ਤਿਤੀਏ ਪਦੇ ਕੀ, ਪਾਠਕ ਆਗੇ ਭੀ ਖਿਆਲ
 ਰੱਖਣ ॥

ਤਥਾ—ਨਗਨ ਨਾ ਦੇਖੇ ਨਾਇਕਾ ਨਾਰੀ ਰੂਪ ਨਾ
 ਜਾਦ । ਧਨ ਪਰਖਰ ਕੇ ਛੁਵੈ ਨਾਹਿ ਨੀਚ ਜਾਤਿ ਤੇ
 ਦੂਦ । ਕੁਸਾ ਮਾਸ ਨ ਖਾਈਏ ਪਾਲਿਆ ਖਾਇ ਨ
 ਸੂਰ । ਮਦ ਕੇ ਛੋਡੇ ਉਚ ਰਹਤ ਚੀਤੇ ਪੀਛੇ ਅੰਭ ।
 ਮਲ ਤਿਆਗਕੇ ਮਿਰਤਕਾ ਕਰਪਦ ਪਾਨੀ ਹੇਭ ।
 ਸ੍ਰੀਤ ਨਾਇ ਜਾਮ ਰਹ ਰਾਤ ਖਾਇ ਕਰ ਵੰਡ । ਕਹੇ
 ਗੁਰੁ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜਮੁਆ ਕਰੇ ਨਾ ਭੰਡ । ਪ੍ਰਜਾ ਤੇ
 ਨਿਆਰੇ ਮਿਲੈ ਰਹਤ ਬਿਹਾਰੇ ਮਾਝ । ਜਗਤ ਜੂਠ ਕੇ
 ਛਾਡੀਏ ਪਹਰੇ ਰੰਗ ਨ ਰਾਂਝ । ਸੂਰਮਾ ਅੰਜਨ ਦਿਨ
 ਤਜੈ ਨਗਨ ਨ ਸੋਵੈ ਅੰਗ । ਨਾਮ ਸਿਮਰ ਕਰ

ਆਰਤਾ ਗੁਰੂ ਮਿਟਾਵੈ ਕੰਗ । ਰੁਰ ਕੀ ਪਾਹਿਲ ਸਿਖ
ਲੈ ਰਹਤ ਕਮਾਵੈ ਗੰਥ । ਜੋ ਬੇੜਾ ਸੋ ਸੇਵਿਆ ਔਰ ਨ
ਭਰਮੇ ਪੰਥ ॥ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਾਂਸ ॥

ਤਥਾ—ਗੁਰੂ ਸਿਖ ਕਾ ਖਾਈਏ ਕੰਨਿਆ ਘਰ
ਸਿਖ ਸੋਧ । ਅਨ ਰਿਣ ਹਿਤ ਕਰ ਵੇਦ ਬਿਧਿ ਹੋਵੈ
ਚਿਤ ਪ੍ਰੋਧ । ਪੁਤ੍ਰ ਕੁਸੰਗੀ ਨਾ ਹੁਵੈ ਕੁਸੰਗੀ ਹੋਇ ਨ
ਨਾਰ । ਗੁਰ ਮੰਤ੍ਰ ਪੜਦਾ ਰਹੈ ਘਰਕੇ ਨਿਤ ਉਠ
ਕਾਰ । (ਸਿਖ ਨਾ ਪੂਜਾ ਖਾਇ ਕਹ ਆਏ ਹਾਂ) ਪ੍ਰਸਾਦ
ਅਰਦਾਸੀ ਬਾਂਟ ਦੇ ਸਭਕੇ ਸਮਤਾ ਬਾਂਟ । ਜੋ ਪ੍ਰਸਾਦ
ਮੈ ਈਰਖਾ ਕਰਤਾ ਤੋੜੇ ਸਾਂਠ । ਲੋਭ ਕਰੇ ਪ੍ਰਸਾਦ ਮੈ
ਜਮਕੀ ਖਾਵੈ ਮਾਰ । ਸੋ ਪ੍ਰਸਾਦ ਗਾਲੈ ਤਿਸੀ ਰਾਗ
ਦੋਖ ਧਨ ਖੁਆਰ । ਖਾਇ ਭੁਗਤ ਜਾ ਸਮੈ ਸਿਖ ਉਠੇ
ਨਾ ਛੋਡੇ ਥਾਇ । ਜੋ ਛੋਡੇ ਫਿਰ ਖਾਇ ਨਹ ਸੁਖੀ ਧਨੀ
ਗੁਰ ਪਾਹਿ । ਤੁਰਕ ਤੁਰਕਣੀ ਤੇ ਵਚੈ ਤੁਰਕ ਨਾ
ਕਰਹੈ ਸਿਖ । ਚਾਰ ਬਰਣ ਗੁਰ ਭਾਇ ਜੋ ਖਾਇ
ਖਵਾਵੈ ਭਿਖ । ਭੇਖਨ ਕੀ ਬਾਣੀ ਤਜੈ ਤਜੈ ਸੀਤਲਾ
ਭੋਗ । ਕਲਮਾ ਕਾ ਅੰਨ ਦੂਰ ਧਰ ਤੁਰਕਨ ਜਾਣੈ
ਰੋਗ ॥ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਾਂਸ ॥ ਠਗੂਆ ਵਿੱਪਰ ਸਿਖ ਭੇਖ ਖੰਡਨ
ਨਾਰੀ ਹੋਇ । ਮੁਸੈ ਭੁਲਾਵੈ ਗਰਬ ਬਿਨ ਵਿਸਵਾਸਾ
ਸਿਖ ਨਾ ਕੋਇ । ਕਰੇ ਕੜਾਹ ਤਿਭਾਵਲੀ ਸੁਚ ਪਵਿਤ੍ਰ

ਤਨ ਬਾਇ । ਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦ ਅਰਦਾਸ ਕਰ ਕਰ ਨਾਂਗਾ
 ਭੋਗ ਨਾ ਆਹਿ । ਜਿਤ ਕਾਰਜ ਗੁਰ ਭਾਵ ਹਿਤ ਹੋਇ
 ਭਾਵਨੀ ਪੂਰ । ਈਹਾਂ ਸਿਦਕ ਸਾਬਤ ਭਇਆ ਆਗੈ
 ਸੁਖ ਭਰਪੂਰ । ਆਧਾ ਨਾਮ ਜੋ ਲੇ ਸਿਖ ਸੋ ਤਨ
 ਖਾਈ ਮੂੜੁ । ਜਮ ਪੁਰ ਬਾਸਾ ਪਾਇਗੋ ਕਰੇ ਮਲੇਛੀ
 ਹੂੜੁ । ਬਿਨਾ ਅਨੰਦ ਵਿਵਾਹਕੇ ਭੁਗਤੇ ਪਰਕੀ ਜੋਇ ।
 ਸੁਣ ਸਿਖਾ ਗੁਰ ਕਹ ਬਕੇ ਮੇਰਾ ਸਿਖ ਨ ਸੋਇ ।
 ਸਾਂਝ ਸਵੇਰੇ ਸੋਇ ਨਹ ਜੂਠਾ ਅਸੁਚ ਰਹੇ ਦੂਰ । ਗੁਰੂ
 ਨਿਕਟ ਸੋ ਸਿਖ ਹੈ ਦੇਵਨ ਰਹੈ ਹਜੂਤ । ਗੁਰ ਸਿਖ
 ਖੁਲੈ ਕੇਸ ਨਹ ਖਾਵੈ ਜੂੜਾ ਕੇਸ । ਦਸਬੰਧ ਗੁਰੂ ਕਾ
 ਦੇਕੇ ਖਾਇ ਕਮਾਈ ਸੇਸ ॥ ਸਾਖੀ ੮ ॥

ਤਥਾ ਜਨਮ ਸਾਖੀ ਮੇ ਦੋਃ—ਦਸਮਾ ਹਿਸਾ ਵੰਡਕੈ
 ਰਾਹ ਖੁਦਾਇ ਦੇਹ । ਪਾਵਹ ਰਾਜ ਵਹਿਸ਼ਤ ਦਾ ਰਾਹ
 ਹਕੀਕਤ ਏਹ ॥ ਸਾਖੀ ਮੱਕੇ ਦੀ ॥ ਪੰਨੇ ॥ ੧੫੨ ॥

ਤਥਾ—ਸੋ ਸਾਖੀ ॥ ਦਾਤਨ ਕਰੈ ਪ੍ਰਾਤ ਉਠ ਅਸ਼-
 ਨਾਨ ਕਰੈ ਗੁਰਵਾਕ । ਪੜ ਬਾਣੀ ਮੱਥਾ ਟੇਕੈ ਗੁਰ
 ਸਿਖਨ ਸੋ ਸਾਕ । ਦੋਇ ਗੋਤੁ ਕੰਨਿਆ ਤਜੈ ਨਾਨਕ
 ਦਾਦਕ ਮਾਨ । ਸੋਈ ਗੁਰਮੁਖ ਸਿਤਤੀ ਸਤਿਗੁਰ ਦੇਵੈ
 ਦਾਨ ॥ ਅਧਿਕਤਾ ॥

ਸਵੈਯਾ—ਮੇਏ ਹੀ ਸਿਖ ਕੋ ਬਾਂਧਵ ਕੋ ਨਿਤ
 ਰੋਵਤ ਨਹਿ ਕੜ੍ਹਾ ਕਰਾਵੈ । ਆਨੰਦ ਪੜ ਸਭ ਸੋਕ
 ਤਜੈ ਸਿਖ ਪੀਟੇ ਨਾ ਨਾਰ ਨ ਸਬਦ ਪੜਾਵੈ । ਸਿਤ
 ਸਮੂਹਨ ਬਿਪ੍ਰਨ ਸਿਖਨ ਦੇ ਖਵਾਇ ਸੁ ਭੇਟ ਦੜਾਵੈ ।
 ਵੇਦ ਕੀ ਰੀਤ ਕੋ ਤਿਆਗ ਕਰੇ ਨਹ ਕ੍ਰਿਯਾ ਕੋ ਮਾਨ
 ਸੋ ਸਿਖ ਸੜਾਵੈ । ਸਾਖੀ ੮ ॥

ਸ਼ਿਕਾ—ਸਿਰ ਮੁੰਡਨਾਦੀ ਭੀ ਚਾਹੀਏ ।

ਉਤਰ—ਸ੍ਰੀ ਮੁਖਵਾਕ ਪਾਤਸਾਹੀ ੧੦ ॥ ਗੁਰਕੀ
 ਛਾਪ ਸਿਰ ਕੇਸ ਕੀ ਪਾਹਲ ਦੇ ਉਤਾਰ ਸੋ ਬੇਮੁਖ
 ਜਾਨੋ । ਬੇਟੇ ਬੰਧੂ ਕੋ ਛਾਪ ਮੁੰਡਾਵਤ ਜਮ ਦੁਖ ਭੋਗ
 ਕੋ ਪਰੇਤ ਪਛਾਨੋ । ਸਾਕ ਤਜੈ ਤਹਿ ਮਾਨ ਤਜੈ ਜੋ
 ਪਾਲਹ ਤਾਕੋ ਸੋ ਪਾਪੀ ਹੀ ਮਾਨੋ । ਜੋ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ
 ਨਸੰਗ ਕਹੈ ਇਹ ਬੇਮੁਖ ਤਿਆਗਕਿਓ ਪਾਪ ਨਸਾਨੋ
 ਤੁਰਕ ਪਾਰਸੀ ਜੋ ਪੜੇ ਜੀਵਨ ਲੀਏ ਸਿਖ । ਤੁਰਕ
 ਮੀਤ ਵਿਸਾਹ ਕਰ ਗੁਰ ਤੇ ਸਦਾ ਬੇਮੁਖ । ਵਿਵਾਹਨ
 ਮੈ ਸੁਤ ਜਨਮ ਮੈ ਮਰਨ ਤਨਖਾ ਭਖਸਾਹ । ਜੋ ਸਿਖ
 ਗੁਰ ਕਾ ਜਾਨੀਏ ਮੋਨੇ ਅੰਨ ਨਾ ਖਾਇ । ਸਿਲਾ ਨਾ
 ਪੂਜੇ ਪਾਹਿਲੀ ਸਿਲਾ ਨਾ ਪਾਨੀ ਪੀਉ । ਬਰਨਾਸਰਮ
 ਕੀ ਰੀਤ ਤੇ ਵਚੇਸੁ ਸਿਖਨ ਸੀਉ । ਬਹੁਤਾ ਕਰਮ

ਸੰਸਾਰ ਕਾ ਪਿਤਾ ਪਿਤਾਮਾ ਦੇਵ । ਗੁਰ ਰਖਿ ਆਨ ਨ
ਮਾਨੀਏ ਸੋ ਸਿਖ ਮੇਰੇ ਸੇਵ । ਜੋ ਗੁਰਕੇ ਘਰ ਜਾਇਆ
ਵਡਾ ਕਹੇ ਜਹਿ ਵੇਦ । ਤਪ ਜਪ ਦਾਨੀ ਭੂਪ ਬਿਪ੍ਰ
ਦੇ ਨ ਇਨਕੋ ਖੇਦ ॥ ਸਾਖੀ ॥ ੮ ॥

ਕਾਹਿ ਤੈਂ ਸ੍ਰੀ ਭਗਵਾਨ ਗੀਤਾ ਮੇ ਕਹਤੇ ਹੈਂ—
ਨਰਾਣਾਂਚ ਨਰਾਧਿਪੀ ॥ ਨਰੋਂ ਮੇਂ ਰਾਜਾ ਮੇਰੇ ਕੋ ਜਾਣੇ ।
ਧਿਃ ੧੦ ॥ ਸਲੋਕ ੨੭ ॥

ਜਾਂਤੇ ਰਾਜਾ ਕੇ ਸਾਥ ਮੁਕਾਵਲਾ ਰਾਜਾ ਕਰੇ ਵਾ ਤਿਸਤੇ ਅਧਿਕ
ਸ਼ਕਤੀ ਬਿਨਾ ਕਰਨਾ ਬੇ ਸਮਝੀ ਹੈ ।

ਯਾਤਾ ਹਾਈ ਕੁਰਦਾਸ ਜੀ—ਜੇ ਕੋ ਆਪ ਗਣਾਇਕੈ
ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਤੇ ਆਕੀ ਹੋਵੈ । ਹੋਇ ਕਤਲਾਮ ਹਰਾਮ
ਖੋਰ ਗੱਤ ਨ ਖੜਣ ਦਿਣਾ ਨ ਹੋਵੈ ॥ ਵਾਰ ॥ ੨੬ ॥
ਪੈਃ ॥ ੩੨ ॥

ਇਸੀ ਰੀਤ ਮੈਂ ਰਾਜਾ ਈਸਰ ਅੰਸ ਭੀ ਲਿਖਾ ਹੈ । ਔਰ ਭਗਵਾਨ ਨੇ
ਆਪਨੇ ਕੋ ਹੀ ਕਹਾ ਹੈ ਜਾਂਤੇ ਕੋਈ ਭਗਵਾਨ ਕੋ ਹੀ ਅਪਣੀ ਭਗਤੀ ਬਲ
ਸੇ ਜੈ ਕਰਨੇ ਵਾਲਾ ਰਾਜਾ ਜੇ ਅਜੇ ਨਹੀਂ ਤੋ ਖੁਆਰ ਹੋਗਾ । ਹੋਰ ਪ੍ਰਮਾਣ ਕਹੇ
ਨਹੀਂ ਵਿਸਤਾਰ ਭੈ ਸੇ ।

ਸਿੱਕਾ—ਸ੍ਰੀ ਭਗਵਾਨ ਸੇ ਕੌਨ ਵਡਾ ਹੈ !

ਉਤਰ—ਰਾਗ ਸਾਰੰਗ ਨਾਮਦੇਵ ਜੀ ॥ ਮੇਰੀ ਬਾਂਧੀ
ਭਗਤੁ ਫੜਾਵੈ ਬਾਂਧੈ ਭਗਤੁ ਨ ਛੂਟੈ ਮੋਹਿ । ਏਕ ਸਮੇ

ਮੋ ਕਉ ਗਹਿ ਬਾਪੈ ਤਉ ਫੁਨ ਮੋ ਪੈ ਜਬਾਬੁ ਨ ਹੋਇ।

ਤਬਾ—ਸ੍ਰੀ ਤੁਲਸੀ ਰਾਮਾਇਣ ॥ ਕਾਕ ਭੁੰਡੋ
ਵਾਚ ਚੈ:—

ਮੋਰੇ ਮਨ ਪ੍ਰਭੁ ਅਸ ਵਿਸਵਾਸਾ । ਰਾਮ ਤੇ ਅਧਿਕ ਰਾਮ ਕਰ ਦਾਸਾ ।
ਉਤਰ ਕਾਂਡ । ਇਤਯਾਦਕ । ਪੂਰਬ ਪ੍ਰਕਰਣ ਸਾਖੀ ੮ ਯਹ:—

ਰੋਵੈ ਵੇਦੀ ਭੇਦ ਬਿਨ ਰੋਵੈ ਪਾਪੀ ਲੋਗ । ਬੇਮੁਖ
ਗੁਰ ਫਟਕਾਰਿਆ ਰੋਵੈ ਦੀਰਘ ਰੋਗ । ਮੋਰੇ ਘਰ ਜੋ
ਆਇਆ ਗੁਰ ਸਬਦਨ ਸੋ ਹੇਤ । ਗੁਰ ਸਿਖਯਾ ਸੁਨ
ਧਾਰੀਏ ਰਹਣੀ ਰਹੇ ਸੁਦੇਤ । ਮੈ ਬਖਸ਼ੋਗਾ ਪਾਰ ਕਰ
ਉਸ ਪਦ ਦਾਂਤਾ ਆਪ । ਨਾ ਸਿਕਰ ਦਤ ਰਾਮਨੁਜ
ਗੋਰਖ ਮਹੱਮਦ ਮਾਪ । ਵਰਸਾ ਬਰਸੇ ਧਰਨ ਪਰ
ਖੇਤੀ ਖੂਬ ਬਨਾਇ । ਗੁਰ ਸਨਮੁਖ ਸਭ ਧਰਮ
ਫਲ ਦੀਨੇ ਗੁਰ ਫੁਰਮਾਇ । ਮੁਕਤਿ ਨਾਮਾ ਪੜੈ ਜਨ
ਤੀਰਥ ਮੁਕਤਸਰ ਨੁਾਇ । ਬੁਰੇ ਕਰਮ ਤੇ ਛੁਟ ਕਰ
ਗੁਰ ਘਰ ਮਰ ਕਰ ਜਾਇ । ਵੈਨ ਬਤਾਲੀ ਫਲ ਸੁਨੈ
ਸੁਨ ਸਿਖ ਦੀਨੇ ਤੋਇ । ਭੁਗਣੀ ਛੋਡ ਤੂੰ ਜੂਨ ਕੋ
ਜਿਉਂ ਸਮੀਰ ਬਖਸ਼ੋਇ । ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕਹਿਆ
ਨਿਹਾਲ ਭਾਈ ਨੀਗਰਾ ਵਗਾਸ ਰਹਤ ਸਿਖ ਕੀ
ਰਹਣੀ ਸੰਸਾਰੀਆਂ ਕੀ ਸੂਣਨੀ ਮੰਨਣੀ ਨਾਹੀ । ਸਾਖੀ ੮

(੩੨੬)

ਤਥਾ—ਯਹ ਅਸ਼ਟਵੀਂ ਸਾਖੀ ਦਾ ਪ੍ਰਸੰਗ ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਰੁਤ ॥ ੩ ॥
ਅੰਸੂ ॥ ੫੦ ॥ ਮੇ ਭੀ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ॥ ਅਤੇ—

‘ਮੋਨੇ ਅੰਨ ਨਾ ਖਾਇ’ ਇਸ ਕਾ ਤਾਤਪਰਯ ਯਹ ਕਿ ਮਲੇਫ
ਮੁਸਲਮਾਨ ਤਥਾ ਨਾਸਤਕ ਰੋਡੇ ਜੈਨੀ ਆਦਿਕ ਜਾਨਨੇ । ਜੋ ਪ੍ਰਮਹੰਸ ਵੈਦਿਕ
ਗੁਰਮਤਿ ਮਹਾਤਮਾ ਹੈਂ । ਤਿਨ ਕਾ ਨਾਮ ਨਹੀ ਕਾਹਿਤੈ । ਮੁੰਡੀ ਸੰਗਤੀ ਗੁਰੂ
ਕੇ ਪਿਆਰੇ, ਇਤਯਾਦਕੋਂ ਸੇ ਵਿਰੋਧ ਹੋਗਾ । ਔਰ—

‘ਤੁਰਕ ਸੰਗ ਬੈਠੇ ਨਾ ਖਾਇ’ ਸਾਖੀ ॥ ੬੨ ॥

ਤਥਾ—ਸੰਸਾਰੀ ਕਰਕੇ ਮਾਇਆ ਧਾਰੀ ਜਾਨਨੇ
ਜੈਸੇ ॥ ਗਉੜੀ ਦੀ ਵਾਰ ਪਹਲੀ ਵਿਚੋਂ ਮਃ ੩ ॥
ਮਾਇਆ ਧਾਰੀ ਅਤਿ ਅੰਨ੍ਹਾ ਬੋਲਾ । ਸਬਦੁ ਨ ਸੁਣਈ
ਬਹੁ ਰੋਲ ਘੁੰਦੋਲਾ ॥ ਪੈਃ ੨੪ ॥

ਤਥਾ—ਸਾਰੰਗ ਦੀ ਵਾਰ ਵਿਚੋਂ । ਮਃ ੩ ॥

ਅੰਦਰਿ ਕਪਟੁ ਉਦਰੁ ਭਰਣ ਕੈ ਤਾਈ ਪਾਠ
ਪੜਹਿ ਗਾਵਾਈ ॥ ਪੈਃ ੨੪ ॥

ਇਤਯਾਦਕ ਵਚਨੋ ਦੁਆਰਾ ਜੋ ਸ਼ਾਰਥਾਂਧ ਹੈਂ । ਤਿਨ ਕੀ ਸੁਨਣੀ ਮੰਨਣੀ
ਨਹੀ । ਔਰ ਜੋ ਗੁਰ ਬਾਣੀ ਤਥਾ—ਵੇਦ ਬਾਣੀ ਕੇ ਅਨੁਸਾਰੀ ਹੈ । ਤਿਨ ਕੇ
ਸਾਥ ਰਾਮ ਚਰਚਾ ਕਰਨੀ ।

—
(ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ)

ਸ਼੍ਰੀਕਾ—ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਕੀ ਬਿਧਿ ਕੈਸੇ ਹੈ ?

ਉਤਰ—ਸੰਛੇਪ ਤੇ ਸੋ ਸਾਖੀ ਵਿਕਤ ॥

ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੈ ਹਜ਼ੂਰ ਪਰਮਾਨੰਦ ਵਜੀਰ ਮਿਲਾ
ਸੀ ਤਾਂ ਪਰਮ ਸਨੇਹ ਕਰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੈ ਹਜ਼ੂਰ ਦਿਵਾਨ
ਵਿਚ ਸਭ ਦਿਵਾਨ ਪੂਰਨ ਥਾ ਤਾਂ ਅਪਨੇ ਅਪਨੇ
ਪੰਥ ਕੀ ਕਥਾ ਚਲੀ । ਮਦਨ ਦਾਸ ਵੈਰਾਗੀ ਬੇਨਤੀ
ਕਰੀ ਜੀ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਕੜਾਹੇ ਕਾ ਕੜਾਹ ਪ੍ਰਸਾਦ ਮੋਹਨ
ਭੋਗ ਹਨੂਮਾਨ ਦੇਵੀ ਕਾ ਪ੍ਰਸਾਦ ਨਾਨਕ ਬਾਬੇ ਕਿਉਂ
ਲੀਤਾ । ਵੁਢੇ ਆਹਿ ਤਾ ਪਿਆਰਾ ਲਗਾ ਆਹਾ । ਵਚਨ
ਹੁਆ ਏਕ ਵਾਰ ਸਾਂਈ ਦਾਸ ਵੈਰਾਗੀ ਭੀ ਪੁਲਿਆ
ਸੀ ਤਾ ਗੁਰੂ ਬਾਬੇ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਕਹਿਆ ਏਕ ਵਾਰ
ਹਮ ਉਤਰ ਖੰਡ ਗਏ ਆਹੇ । ਪਹਲੀ ਉਦਾਸੀ ਥੀ ।
ਤਾਂ ਜਾਂਦੇ ਜਾਂਦੇ ਹਿਮਨੂਰ ਪ੍ਰਬਤ ਪਰ ਗਏ । ਤਹਾਂ
ਸਿਧ ਨਾਥ ਆਇ ਬੈਠੇ । ਆਦੇਸ਼ ਸਾਧੋ ਆਦੇਸ਼ ਤਾਂ
ਗੁਰੂ ਜੀ ਬੋਲੇ ਕਰਤਾਰ ਸਤ ਸਤ ਕਰਤਾਰ ਸਿਧੋ ਤਾਂ
ਸਭ ਪੁਕਾਰੇ । ਨਾਨਕ ਤਪਾ ਭੰਡਾਰਾ ਦੇਵੇ ਸਿਧਾਂ ਕੋ
ਭੰਡਾਰੇ ਕਾ ਪ੍ਰਸਾਦ ਖਵਾਵੇ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਮਰਦਾਨੇ ਨੂੰ
ਭਾਈ ਬਾਲੇ ਨੂੰ ਵੈਠਾਇਕੇ ਚਲੇ ਬਣਕੇ ਸਿਧਾਂ ਨੂੰ
ਨਿਵਤਾ ਭੰਡਾਰੇ ਕਾ ਕਹ ਕਰ ਵੈਠੇ ਕਰਤਾਰ ਦੇਵੇਗਾ ।
ਦੂਰ ਨਦੀ ਗੰਗਾ ਕੇ ਤਟ ਚਲੇ ਜਾਤੇ ਥੇ ਅਗੇ ਇਕ
ਸਿਧ ਆਇਆ ਰੇਤਾਂ ਦੇ ਗਿਆ ਏਕ ਸਿਧ ਕਾ ਰੂਪ
ਦੋਹਣ ਜਲ ਦੇ ਗਿਆ ਇਕ ਮਹਾਂ ਦੇਵ ਸਿਧ ਭਵੁਤ

ਦੇ ਗਿਆ ਬਹੁਤੇ ਫਲ ਦਾਖ ਮਿਰਚਾ ਚੌਰੰਜੀ ਲੇ
 ਮਿਲੇ । ਫੇਰ ਅੰਤਰ ਧਿਆਨ ਹੋ ਗਏ ਆਹੇ । ਤਾਂ
 ਬਾਬਾ ਮੁੜ ਕਰ ਆਏ । ਬਾਲੇ ਨੂੰ ਕਰਕੇ ਪੜਦਾ
 ਸਿਲਕਾ ਵੈਠਾ ਦਿਤਾ ਜਾਂ ਬਾਬਾ ਜੀ ਗਏ ਤਾਂ ਸਿਧਾਂ
 ਵਿਚਾਰਿਆ ਸੀ ਕੰਦ ਮੂਲ ਲੈਣੇ ਤਪਾ ਗਿਆ ਹੈਗਾ
 ਅਸੀਂ ਭੀ ਵਿਰਯ ਹੋ ਵੈਠੀਏ ਸਭ ਸਿਧ ਬ੍ਰਿਧ ਵਡੇ
 ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਾਂਤ ਭੀ ਨਹੀਂ ਐਸੇ ਹੋਇ ਵੈਠੇ । ਤਾਂ ਬੋਲੇ
 ਗੁਰੂ ਜੀ ਸਿਧੋ ਲੇਵੇ ਲਗੇ ਦੇਵਣ ਤਾਂ ਸਿਧ ਸਮੂਹ
 ਹੋਇ ਵੈਠੇ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਰਿਧ ਵਧਾਈ । ਸਭ ਨੂੰ
 ਪ੍ਰਕਾਰ ਕਰ ਦਿਤਾ । ਤਾਂ ਪਿਛੋਂ ਸਿਧ ਬੋਲੇ ਤਪਾ ਜੀ
 ਧੰਨ ਧੰਨ ਇਹ ਪ੍ਰਸਾਦ ਤੁਮ ਭੀ ਅਚਵੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਭੀ
 ਖਾਇਆ ਚਾਹੀਏ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਖਾਇਕੇ ਬੋਲੇ ਇਹ
 ਹਮਾਰਾ ਸਿਧ ਜੀ ਪਾਵਨ ਕਰਣਾ ਪਰਸਾਦ । ਤਪ
 ਜਪ ਬਰਤ ਸਭ ਬ੍ਰਿਧ ਹੋਇ ਹੋਵੈ ਮਨ ਅਹਲਾਦ ।
 ਤਬੈ ਸਿਧ ਬੋਲੇ ਵਾਹ ਵਾਹ ਤਪਾ ਜੀ । ਖੰਡ ਦਈ ਥੀ
 ਵਿਸ਼ਨ ਜੀ ਮੈਦਾ ਦੀਆ ਮਹਾਂਦੇਵ । ਜਲ ਘੀ ਬ੍ਰਹਮਾ
 ਦੀਆ ਫਲ ਦੀਨੋ ਰਿਖ ਦੇਵ । ਕਪੜਾ ਪੜਦਾ ਪਤਰਕਾ
 ਦੀਆ ਭਵਾਨੀ ਹਾਥ । ਜਿਨ ਕੇ ਰਖਕ ਆਪ ਈਸ਼
 ਹਮਰੀ ਝੂਠੀ ਰਾਰ । ਕਰੋ ਖਿਮਾ ਸਭ ਦੇਵ ਭੋਗ ਮਹਾ
 ਪਰਸਾਦ । ਕਲ ਮੈ ਦੇਵੈ ਪਰੀਤ ਖਾਇ ਪੁੰਨ ਪਾਪ

ਨਹ ਖੀਦ । ਪੀਛੇ ਵਚਨ ਕੀਤਾ ਸਿਧੋ ਸੌਂਫ ਵਾਲਾ
ਕੜਾ ਹਨੂਮਾਨ ਨੂੰ ਖੋਪੇ ਵਾਲਾ ਦੇਵੀ ਦਾ । ਮਿਰਚਾਂ
ਮੇਵਾ ਚੁਰੰਜੀ ਵਾਲਾ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂ ਭੋਗ ਲਗੇਗਾ ਤਿਭਾ
ਵਲੀ ਤੇ ਘਟ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂ ਨਾ ਪਹੁਚੇਗਾ । ਤਾਂ ਸਿਧ
ਮੰਤਰ ਧਿਆਨ ਹੋ ਗਏ ॥ ਸਾਖੀ ੨ ॥

ਤਥਾ—ਇਹੁ ਦੁਤੀਜ ਸਾਖੀ ਦਾ ਪ੍ਰਸੰਗ ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਰੁਤ ॥ ੩
ਅਸੂ ੪੫ ॥ ਮੇਂ ਭੀ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ।

ਤਥਾ—ਰਾਮਕਲੀ ਕੀ ਵਾਰ ਸਤੈ ਛੂਮਿ ਆਖੀ
ਵਿਚੋਂ—ਨਿਤ ਰਸੋਈ ਤੇਰੀਐ ਘਿਉ ਮੈਦਾ ਖਾਣੁ। ਪੈ: ੬।

ਸ੍ਰੀ ਦੇਵੀ ਮਾਤਾ ਪੜਦਾਦਿਕ ਦੇਨੇ ਮੇਂ ਈਹਾਂ ਭੀ ਪੂਰਨ ਹੈਂ ।

(ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰੋ)

ਸ਼੍ਰੀਕਾ—ਅਸਨਾਨ ਕਰੇ ਗੁਰਵਾਕ, ਸੋ ਕੌਨ ਵਾਕ ਹੈ !

ਉਤਰ—ਗਉੜੀ ਦੀ ਪਹਲੀ ਵਾਰ ਵਿਚੋਂ ਮਃ ੪ ।
ਗੁਰ ਸਤਿਗੁਰ ਕਾ ਜੋ ਸਿਖੁ ਅਖਾਏ ਸੁ ਭਲਕੇ ਉਠਿ
ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਧਿਆਵੈ । ਉਦਮੁ ਕਰੇ ਭਲਕੇ ਪਰਭਾਤੀ
ਇਸਨਾਨੁ ਕਰੇ ਅੰਮਿਤਸਰਿ ਨਾਵੈ । ਉਪਦੇਸਿ ਗੁਰੂ
ਹਰਿ ਹਰਿ ਜਪੁ ਜਾਪੈ ਸਭਿ ਕਿਲ ਵਿਖ ਪਾਪ ਦੋਖ

ਲਹਿ ਜਾਵੈ । ਫਿਰਿ ਚੜੈ ਦਿਵਸੁ ਗੁਰਬਾਣੀ ਗਾਵੈ,
ਬਹਦਿਆ ਉਠਦਿਆ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਧਿਆਵੈ । ਜੋ ਸਾਸਿ
ਗਿਰਾਸਿ ਧਿਆਏ ਮੇਰਾ ਹਰਿ ਹਰਿ ਸੋ ਗੁਰ ਸਿਖੁ ਗੁਰੂ
ਮਨਿ ਭਾਵੈ । ਜਿਸਨੋ ਦਿਆਲ ਹੋਵੈ ਮੇਰਾ ਸੁਆਮੀ
ਤਿਸੁ ਗੁਰ ਸਿਖ ਗੁਰੂ ਉਪਦੇਸੁ ਸੁਣਾਵੈ । ਜਨ ਨਾਨਕੁ
ਧੂੜਿ ਮੰਗੈ ਤਿਸ ਗੁਰ ਸਿਖ ਕੀ ਜੋ ਆਪਿ ਜਪੈ ਅਵ-
ਰਹ ਨਾਮੁ ਜਪਾਵੈ ॥ ਪੈ: ੧੧ ॥

ਤਥਾ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਕਾ ਵਚਨ--ਜਾਇ ਅੰਦਰ
ਦਰਯਾ ਨਵੰਦੇ, ਪੂਰਬ ਕਹ ਆਏ ਹਾਂ ।

ਤਥਾ--ਫਰੀਦਾ ਪਿਛਲ ਰਾਤਿ ਨ ਜਾਗਿਓਹਿ
ਜੀਵਦੜੇ ਮੁਇਓਹਿ ॥ ਸਲੋਕ ੧੦੭ ॥

ਯਾਂਤੇ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ--ਪਿੱਛਲ ਰਾਤੀ ਜਾਗਣਾ
ਨਾਮ ਦਾਨ ਇਸਨਾਨ ਦਿੜਾਏ ॥ ਵਾਰ ॥ ੨੮ ॥
ਪੈ: ੧੫ ॥

ਤਥਾ ਜਨਮ ਸਾਖੀ ਉਕਤ--ਵੇਦ ਦੀ ਆਗਿਆ
ਹੈ ਜੋ ਪਹਰ ਰਾਤ ਨਾਲ ਨ੍ਹਾਵੇ ਤਾਂ ਸਵਾ ਮਣ ਸੁਇਨੇ
ਕਾ ਪੁੰਨ ਹੋਤਾ ਹੈ । ਅਤੇ ਜੋ ਪੰਜ ਘੜੀਆਂ ਰਾਤਨਾਲ
ਨਾਵੈ ਉਸ ਨੂ ਸਵਾ ਮਣ ਰੁੱਪੇ ਦਾ ਪੁੰਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ।
ਦੁਇ ਘੜੀ ਰਾਤ ਰਹਦੀ ਨਾਵੈ ਉਸ ਨੂ ਸਵਾ ਮਣ
ਦੁਧ ਕਾ ਪੁੰਨ ਹੋਤਾ ਹੈ । ਅਤੇ ਜੋ ਪ੍ਰਾਤਾਕਾਲ ਨਾਵੈ

ਉਸ ਨੂ ਸਵਾ ਮਣ ਪਾਣੀ ਦਾ ਪੁੰਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ । ਅਤੇ
ਜੇ ਦਿਨ ਚੜ੍ਹੇ ਨਾਵੈ ਨਾ ਉਸ ਨੂ ਪੁੰਨ ਨਾ ਉਸ ਨੂੰ
ਪਾਪ ਹੁੰਦਾ ਹੈ । ਸਾਖੀ ਸ਼ਿਵਨਾਭ ਤਥਾ ਏਕ ਬਾਣੀਏ
ਨਾਲ ॥ ਪੰਨੇ ੪੦੩ ॥

ਤਥਾ—ਸੋ ਸਾਖੀ ਉਕਤ ਸ੍ਰੀ ਦਸਮੇਸ ਜੀ ਕਹਤੇ ਹੈਂ—
ਪਹਰ ਰਾਤ ਇਸਨਾਨ ਸਦਾ ਕੀ ਬਾਂਵਦੀ । ਅਸਮੇਧ
ਗੋ ਮੇਧ ਘਟੀ ਘਟ ਜਾਮਦੀ । ਤੀਜੇ ਹੈ ਅਗਨ ਹੋਤਰ
ਸ਼ਟੋਮ ਜੋਤ ਮਾਮਦੀ । ਸੂਰਨ ਚਾਂਦੀ ਅਰ ਦੂਧ ਤਾਂਬਾ
ਦੇਸਾਂਵਦੀ । ਰਸਮਦੇਖ ਜਲਦਾਨ ਪਾਪ ਹਨ ਜਾਮਦੀ ।
ਹੋ ਅਪਵਿਤਰ ਕਾਇ ਨਾਇ ਦੁਪਹਰ੍ਜੇ । ਤੀਜੇ ਮਲੇਛ
ਇਸਨਾਨ ਚਤੁਰਥੇ ਕਹਰ ਜੋ । ਰਾਤ ਰਾਖਸੀ ਨਾਇ
ਅਰਧ ਹੋਇ ਪਾਤ ਕੀ । ਹਿੰਸਾ ਸਭ ਕੀ ਪਾਪ ਜਲ
ਕਾਲ ਨਾ ਜਾਤ ਕੀ । ਏਹੀ ਨੇਮ ਕੀ ਰੀਤ ਨਾਇ ਭਜ
ਨਾਮ ਕੋ । ਹੂਆ ਜਗਤ ਤੇ ਪਾਰ ਸਚ ਬਰਤ ਅੰਰਾਮ
ਕੋ ॥ ਸਾਖੀ ॥ ੮੧ ॥

ਤਥਾ—ਯਹ ਇਕਾਸੀਵੀਂ ਸਾਖੀ ਦਾ ਪ੍ਰਸੰਗ ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਰੁਤ ॥ ੫॥
ਅੰਸੂ ॥ ੧੬ ॥ ਮੇਂ ਭੀ ਦੇਖੋ !

ਤਥਾ—ਸਰਬ ਲੋਹ ਵਿਚੋਂ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖਵਾਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ
੧੦ ॥ ਕਲਿਯਾਨ ॥ ਉਠ ਪ੍ਰਭਾਤ ਕਰੋ ਇਸਨਾਨਾ
ਪਦ ਪੰਕਜ ਮਹਿ ਲੀਨਾ । ਜਥਾ ਸਕਤਿ ਦਾਨ ਭੂਖੇ

ਕਉ ਨਿਮਖ ਨਿਮਖ ਰੰਗ ਭੀਨਾ । ਕ੍ਰੋਧ ਨਿਵਾਰ
ਦਇਆ ਮਨ ਲਾਵੇ ਹਿੰਸਾ ਦੁਰਮਤਿ ਤਿਆਗੇ । ਇਕ
ਮਨ ਹੋਇ ਭਜਹੁ ਨਾਰਾਇਨ ਖਿਮਾ ਧਰਮ ਅਨੁ-
ਰਾਗੇ ॥ ਧਿਃ ੧ । ਛੰਦ । ੩੨੭ ॥ ਇਤਿ ॥

(ਪੁਰਸ਼ ਸਿਖਯਾ)

ਯਥਾ ਗਉੜੀ ਸੁਖਮਨੀ-ਪਰਤਿਆ ਰੂਪੁ ਨ
ਪੇਖੈ ਨੇਤ੍ਰ । ਸਾਧ ਕੀ ਟਹਲ ਸਿਤ ਸੰਗ ਹੇਤ ॥ ਅਸਟ-
ਪਦੀ ॥ ੯ ॥

ਤਥਾ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ-ਏਕਾ ਨਾਰੀ
ਜਤੀ ਹੋਇ ਪ੍ਰਨਾਰੀ ਧੀ ਭੈਣ ਵਖਾਣੈ । ਪਰਧਨ
ਸੁਅਰ ਗਾਇ ਜਿਉਂ ਮਕਰੂਹ ਹਿੰਦੂ ਮੁਸਲਮਾਣੈ ॥
ਵਾਰ । ੬ । ਪੈਃ । ੮ ॥ ਤਥਾ-ਸ੍ਰੀ ਦਸਮ ਦਰਵਾਰ
ਵਿਚੋਂ ॥ ਛਪੈ ਛੰਦ ॥ ਲੋਕ ਲਾਜਕੇ ਛਾਡ ਕਛੂ ਕਾਰਜ
ਨਹ ਕਰੀਯਹੁ । ਪਰ ਨਾਰੀ ਕੀ ਸੇਜ ਪਾਵ ਸੁਪਨੇ ਹੂੰ
ਨ ਧਰਯਹੁ । ਗੁਰ ਜਬਤੇ ਮੁਹਿ ਕਹਿਯੋ ਇਹੈ ਪ੍ਰਣ
ਲਹਯੋ ਸੁ ਧਾਰੈ । ਹੋ ਪਰਧਨ ਪਾਹਨ ਤੁਲ ਤਿਰੀਯਾ
ਪਰ ਮਾਤ ਹਮਾਰੈ ॥ ਚਰਿਤ੍ਰ ॥ ੨੧ । ਛੰਦ । ੫੮ ॥

ਤਥਾ ਦੋਃ-ਤ੍ਰਿਯਹਿ ਨ ਅੰਤਰ ਦੀਜੀਐ ਤਾਕੋ

ਦੀਜੈ ਭੇਦ । ਬਹੁ ਪੁਰਖਨ ਕੇ ਕਰਤ ਹੈ ਹਿਰਦੇ
ਦੰਚਲਾ ਖੇਦ ॥ ਚਰਿਤ੍ਰ ॥ ੧੦ ॥

ਤਥਾ—ਅੜਿਲ ॥ ਨਿਜ ਮਨ ਕੀ ਕਛੁ ਬਾਤ ਨ
ਤਿਯਾ ਕੋ ਦੀਜੀਐ । ਤਾਂਕੋ ਚਿਤ ਚੁਰਾਇ ਸਦਾ ਹੀ
ਲੀਜੀਐ । ਨਿਜ ਮਨ ਕੀ ਤਾਸੋ ਜੋ ਬਾਤ ਸੁਨਾਈਯੈ ।
ਹੋ ਬਾਹਰ ਪ੍ਰਗਟਤ ਹੈ ਜਾਇ ਆਪ ਪਛਤਾਈਐ ।
ਚਰਿਤ੍ਰ ॥ ੧੧ । ਛੰਦ । ੨੦ ॥

ਤਥਾ ਦੋਃ—ਸਕਲ ਜਗਤ ਮੈ ਜੇ ਪੁਰਖ ਤਿਯਾ ਕੋ
ਕਰਤ ਵਿਸ਼੍ਵਾਸ । ਸਾਤ ਦਿਵਸ ਭੀਤਰ ਤੁਰਤ ਹੋਤ
ਤਵਨ ਕੋ ਨਾਸ ॥ ੧੧ ॥ ਜੋ ਨਰ ਕਾਹੂੰ ਤਿਯਾ ਕੋ ਦੇਤ
ਆਪਨੋ ਚਿਤ । ਤਾਂ ਨਰ ਕੋ ਇਹ ਜਗਤ ਮੈ ਹੋਤ
ਖੁਆਰੀ ਨਿਤ ॥ ਚਰਿਤ੍ਰ ॥ ੧੫ । ਛੰਦ । ੧੨ ॥

ਤਥਾ ਦੋਃ—ਗੀਤ ਨ ਜਾਨਤ ਪਰੀਤ ਕੀ ਪੈਸਨ
ਕੀ ਪਰਤੀਤ । ਬਿਛੁ ਵਿਸੀਅਰ ਬੇਸ਼ਜਾ ਕਹੋ ਕਵਨ
ਕੇ ਮੀਤ ॥ ਚਰਿਤ੍ਰ ॥ ੧੬ । ਛੰਦ । ੪੩ ॥

ਤਥਾ ਦੋਃ—ਕੋਟ ਕਸ਼ਟ ਸਿਯਾਨੇ ਸਹਹਿ ਕੈਸੋ
ਦਹੈ ਅਨੰਗ । ਨੈਕ ਨੇਹ ਨਹ ਕੀਜੀਯੋ ਤਉਤਰਨ ਕੇ
ਮੋਗ ॥ ਚਰਿਤ੍ਰ ॥ ੧੭ । ਛੰਦ । ੨੭ ॥

ਤਥਾ—ਪ੍ਰੀਤ ਕੈਸਿਯੈ ਤਨ ਬਢੈ ਕਸ਼ਟ ਕੈਸ ਹੂੰ
ਹੋਇ । ਤਉ ਭੁਵਨਿ ਸੋ ਦੋਸਤੀ ਭੂਲਿ ਨ ਕਰੀਯਹੁ

ਕੋਇ ॥ ਚਰਿਤ੍ਰ ॥ ੧੮ । ਛੰਃ । ੧੦ ॥

ਤਥਾ—ਜੋ ਸਿਯਾਨੇ ਹੈ ਜਗਤ ਮੈ ਤਿਯਾ ਸੋ ਕਰਤ
ਪਿਆਰ । ਤਾਹਿ ਮਹਾ ਜੜ੍ਹ ਸਮਝੀਯੈ ਚਿਤ ਭੀਤਰ
ਨਿਰਧਾਰ ॥ ਚਰਿਤ੍ਰ ॥ ੨੦ । ਛੰਦ । ੧੪ ॥

ਤਥਾ ਦੋਃ—ਸਭ ਕੁਛ ਟੂਟੇ ਜੁਰਤ ਹੈ ਜਾਨ ਲੇਹੁ
ਮਨ ਮਿਤ । ਇਹ ਦੂ ਟੂਟੇ ਨਾ ਜੁਰਹਿ ਏਕ ਸੀਸ
ਅਰ ਚਿਤ ॥ ਛੰਃ । ੪੧ ॥ ਚਾਕਰ ਕੀ ਅਰ ਨਾਰਿਕੀ
ਏਕੈ ਬਡੀ ਸਜਾਇ । ਜੀਯਤੇ ਕਵਹੂੰ ਨ ਮਾਰੀਯਹਿ
ਮਨਤੇ ਮਿਲੈ ਭੁਲਾਇ ॥ ਚਰਿਤ੍ਰ ॥ ੩੩ । ਛੰਃ । ੪੨ ॥

ਤਥਾ—ਜਨਨਿ ਜਠਰ ਮਹਿ ਆਇ ਪੁਰਖ ਬਹੁਤੇ
ਦੁਖ ਪਾਵਹਿ । ਮੂਤਰ ਧਾਮ ਕੋ ਪਾਇ ਕਹਤ ਹਮ ਭੋਗ
ਕਮਾਵਹਿ । ਥੂਕ ਤਿਯਾ ਕੋ ਚਾਟਿ ਕਹਤ ਅਧਰਾਂਮਿਤ
ਪਾਯੋ । ਬਿਰਥਾ ਜਗਤ ਮੈ ਜਨਮ ਬਿਨਾ ਜਗਦੀਸ
ਗਵਾਯੋ ॥ ਚਰਿਤ੍ਰ ॥ ੮੧ ॥ ਛੰਃ ॥ ੪੮ ॥

ਇਸ ਰੀਤ ਸੈਂ ਨੈਤਕ ਵਰਨ ਗੁਰੂ ਦਸਮੇਸ ਜੀ ਨੇ ਚਰਿਤ੍ਰਾਂ ਮੇ ਬਹੁਤ ਕਹੇ
ਹਨ । ਤਥਾ—ਤਿਆਗ ਵੈਰਾਗਾਂਦਕੋਂ ਕੇ ਸਾਧਿਕ, ਪ੍ਰੰਤੂ ਬੇ ਸਮਝ ਲੋਕ ਜੋ ਹੈਂ
ਸੋ ਕਹਤੇ ਹੈਂ । ਚਰਿਤ੍ਰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਬਾਣੀ ਨਹੀ । ਸੋ ਤਿਨ ਕੀ ਅਤੀ
ਦੁਰਗਤੀ ਹੋਵੈਗੀ ॥

ਤਥਾ—ਔਰ ਕਹਤੇ ਹੈਂ ॥

ਦੋਃ—ਵਿਰਧ ਤਾਤ ਅਰ ਮਾਤ ਕੀ ਸੇਵਾ ਕਰੀਯੋ

ਨਿਤ । ਤਿਆਗ ਨ ਬਨ ਕੋ ਜਾਈਐ ਯਹੈ ਧਰਮ
ਸੁਨ ਮਿਤ ॥ ਚਰਿਤ੍ਰ ੮੧ ॥ ਛੰਃ ॥ ੯੨ ॥

ਤਥਾ ਬ੍ਰਹਮਾ ਵਿਸਨ ਸੁਰ ਅਸੁਰ ਸਭ ਰੈਨਾ-
ਧਿਪ ਦਿਨਰਾਇ । ਵੇਦ ਬਿਆਸ ਅਰ ਵੇਦ ਤ੍ਰਿਯਾ
ਭੇਦ ਸਕੈ ਨਹ ਪਾਇ ॥ ਚਰਿਤ੍ਰ ॥ ੧੨੪ ॥ ਛੰਃ । ੧੫ ॥

ਤਥਾ—ਜੋ ਕੁਛ ਛਿਦ੍ਰ ਇਨ ਕੇ ਛਲ ਕੋ ਲਖ
ਪਾਈਐ । ਹੋ ਸਮਝ ਚਿਤ ਚੁਪ ਰਹੋ ਨ ਕਿਸੂ ਬਤਾਈਐ
॥ ਚਰਿਤ੍ਰ ॥ ੧੪੪ ॥ ਛੰਃ ॥ ੧੭ ॥

ਤਥਾ—ਅਜ਼ਿਲ ॥ ਇਸ਼ਕ ਮੁਸ਼ਕ ਖਾਸੀ ਅਰ
ਖੁਰਕ ਵਖਾਨੀਐ । ਖੂਨ ਖੈਰ ਮਦ ਮਾਨ ਸੁ ਬਹੁਰ
ਪ੍ਰਮਾਨੀਐ । ਕਸ ਕੋਊ ਕਰੀ ਸਾਤ ਛਪਾਏ ਛਪਤ
ਨਹ । ਹੋ ਹੋਵਤ ਪ੍ਰਗਟ ਨਿਦਾਨ ਸੁ ਸਾਰੀ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟ
ਮਹ ॥ ਚਰਿਤ੍ਰ ॥ ੧੫੪ । ਛੰਦ ਏ ॥

ਤਥਾ—ਜੇ ਕੋਊ ਪਰ ਨਾਹੀ ਸੋ ਪਾਰੈ । ਪਨਹੀ
ਇਹਾਂ ਨਰਕ ਤਿਹ ਆਰੈ ॥ ਵਿਸਤਾਰ ਦੇਖੋ । ਚਰਿਤ੍ਰ ।
੧੮੫ । ਛੰਃ । ੧੧ ॥

ਤਥਾ—ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ॥ ਧਿਰਗ ਲੋਇਣ
ਗੁਰ ਦਰਸ ਬਿਨ ਵੇਖੇ ਪਰ ਤਰਨੀ ॥ ਵਾਰ । ੨੭ ॥
ਪੈਃ । ੧੦ ॥

ਤਥਾ—ਦਸਮ ਗੁਰੂ ਜੀ ॥ ਪਰ ਨਾਰੀ ਕੇ ਭਜੇ
ਸਹਸ ਬਾਸਵ ਭਗ ਪਾਏ । ਪਰ ਨਾਰੀ ਕੇ ਭਜੇ ਚੰਦਰ
ਕਾਲੰਕ ਲਗਾਏ । ਪਰ ਨਾਰੀ ਕੇ ਹੇਤ ਸੀਸ ਦਸ
ਸੀਸ ਗਵਾਯੋ । ਹੋ ਪਰ ਨਾਰੀ ਕੇ ਹੇਤ ਕਟਕ ਕਵ-
ਰਨ ਕੇ ਘਾਯੋ । ਪਰ ਨਾਰੀ ਸੇ ਨੇਹੁ ਛੁਰੀ ਪੈਨੀ ਕਰ
ਜਾਨੋ । ਪਰ ਨਾਰੀ ਕੇ ਭਜੇ ਕਾਲ ਬਿਆਪਿਯੋ ਤਨ
ਮਾਨੋ । ਅਧਕ ਹਰੀਛੀ ਜਾਨਿ ਭੋਗ ਪਰ ਤਿਯਾ ਜੋ
ਕਰਹੀ । ਹੋ ਅੰਤ ਸੁਆਨ ਕੀ ਮਿਰਤ ਹਾਥ ਲੇਡੀਕੇ
ਮਰਹੀ ॥ ਚਰਿਤ੍ਰ ॥ ੨੧ । ਛੇਃ । ੫੩ ॥

ਤਥਾ—ਪ੍ਰਭਾਤੀ ਮਃ ੧ ॥ ਦਖਨੀ ॥ ਗੋਤਮੁ ਤਪਾ-
ਅਹਿਲਿਆ ਇਸਤ੍ਰੀ ਤਿਸੁ ਦੇਖਿ ਇੰਦ੍ਰੁ ਲੋਭਾਇਆ ।
ਸਹਸ ਸਰੀਰ ਚਿਹਨ ਭਗ ਹੂਏ ਤਾ ਮਨਿ ਪਛੋਤਾ-
ਇਆ ॥ ਅਸ਼ਟਪਦੀ ॥ ੪ ॥

ਤਥਾ—ਦਸਮ ਗੁਰੂ ਜੀ ॥ ਜੋ ਦਾਸੀ ਸੇ ਪੋਮ
ਪੁਰਖ ਉਪਜਾਵਈ । ਅੰਤ ਸੁਆਨ ਕੀ ਮਿਰਤੁ ਮਰੈ
ਪਛੋਤਾਵਈ ॥ ਚਰਿਤ੍ਰ ॥ ੧੯੨ । ਛੇਃ । ੬ ॥

ਚੰਦਲਾ ਕੇ ਚਰਿਤ ਕੇ ਸਕਤ ਨਾ ਕੋਊ ਪਾਇ ।
ਵਹ ਚਰਿਤਰ ਤਾਕੋ ਲਖੈ ਜਾਕੇ ਸਿਯਾਮ ਸਹਾਇ ॥
ਚਰਿਤ੍ਰ ॥ ੧੯੩ । ਛੇਃ । ੭ ॥

ਤਥਾ—ਜੋ ਪਰ ਤਿਯ ਪਰਸੇਜ ਭਜਤ ਹੈ ਜਾਇ
ਕਰ । ਹੋ ਪਾਪ ਕੁੰਡ ਕੇ ਮਾਹਿ ਪਰਤ ਸੋ ਧਾਇ ਕਰ ॥
ਚਰਿਤ੍ਰ ॥ ੨੪੪ ॥ ਛੰਃ ॥ ੨੦ ॥

ਤਥਾ ਦੋਃ—ਇਹ ਛਲ ਮਾਰਾ ਤਾਹਿ ਸੋ ਜੋ ਨ ਰਮਾ
ਤਿਹ ਸੰਗ । ਸੁਕਬ ਸਿਯਾਮ ਪੂਰਨ ਭਯੋ ਤਬ ਹੀ
ਕਥਾ ਪ੍ਰਸੰਗ ॥ ਚਰਿਤ੍ਰ ॥ ੨੯੬ ॥ ਛੰਃ ॥ ੧੧ ॥

ਈਹਾ ਭੀ ਕਬਿਸਿਯਾਮ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਹੀ ਨਾਮ ਹੈ ।

ਤਥਾ—ਜੋ ਨਰ ਤੁਰਕਹ ਦੇਤ ਦੁਲਾਰੀ । ਧ੍ਰਿਗ ਧ੍ਰਿਗ
ਜਗ ਤਿਹ ਕਰਤ ਉਚਾਰੀ । ਜੋ ਛਤ੍ਰੀ ਅਸ ਕਰਮ
ਕਮਾਵੈ । ਕੁੰਭੀ ਨਰਕ ਦੇਹ ਜੁਤ ਪਾਵੈ ॥ ਛੰਃ ॥ ੨੫ ॥

ਲੋਕ ਪਲੋਕ ਤਾਹਿ ਕੋ ਜੈ ਹੈ । ਛਤਰੀ ਸੁਤਾ ਤੁਰਕ
ਕੋ ਵੈ ਹੈ ॥ ਛੰਃ ॥ ੨੬ ॥

ਦੁਹਿਤਾ ਇਹੈ ਪਿਤਹ ਸਮਝਾਵੈ । ਛਤਰੀ ਜਨਮ
ਫੇਰ ਨਹੀ ਆਵੈ ॥ ਚਰਿਤ੍ਰ ॥ ੨੯੭ ॥ ਛੰਃ ॥ ੩੬ ॥

ਤਥਾ—ਕਿਨਹੂੰ ਨਾ ਤਾਕੇ ਭੇਦ ਵਿਚਾਰਾ । ਕਸ
ਚਰਿਤਰ ਏਹ ਨਾਰਿ ਦਿਖਾਰਾ । ਔਰਨ ਕੀ ਕੋਊ
ਕਹਾਂ ਵਖਾਨੈ । ਆਪ ਆਪ ਮੇ ਤੇਊ ਨ ਜਾਨੈ ॥ ਚਰਿਃ
॥ ੩੩੪ ॥ ਛੰਃ ॥ ੧੧ ॥

ਤਥਾ ॥ ਦੋਃ—ਮੁਖ ਮੰਗੀ ਜੋ ਪੁਰਖ ਕੋ ਭਲੋ ਬੁਰੇ
ਕਛੁ ਹੋਇ । ਤੈ ਦੁਖੀਆ ਇਹੁ ਜਗਤ ਮੇ ਜੀਯਤ ਨ

ਉਬਰੈ ਕੋਇ ॥ ਚਰਿਤਰ ॥ ੩੬੪ ॥ ਛੰਃ ॥ ੧੫ ॥

ਤਥਾ—ਭਗਤ ਮਾਲੋਕਤ ॥ ਕਬਿਤ ॥

ਜੋ ਹੈ ਨਰ ਨਾਰੀ ਬਸ ਨਰਹੂ ਨ ਜਾਨੋ ਤਾਕੋ ਪੰਡਿਤ
ਪਰਬੀਨ ਤਾਕੋ ਨਾਰੀ ਹੂ ਕਹਤ ਹੈਂ । ਸਾਖੀ ਧੰ ਜੀ
ਦੀ ॥ ਛੰਃ ॥ ੫ ॥

,ਕੀਰਤ ਸਿੰਘ ਵਾਲੀ ਟੀਕਾ'

ਤਥਾ—ਪ੍ਰਬੋਧ ਚੰਦ੍ਰ ਨਾਟਕੋਕਤ ॥ ਸਵੈਯਾ ॥ ਵਸਤੁ
ਵਿਚਾਰ ਕਰੇ ਨਰੁ ਜੋ ਤਿਹ ਕੋ ਯੁਵਤੀ ਇਮ ਦੇਤ
ਦਿਖਾਈ । ਮਲ ਮਾਸਕਿ ਕੀਚੜ ਸੰਗ ਬਰੰਚਿ ਸੁ ਹਾਡਨ
ਕੀ ਪੁਤਲੀ ਸੁ ਬਨਾਈ । ਮੁਖ ਥੂਕ ਸੁ ਨਾਕ ਮੈ ਸੀਂਢ
ਭਰੀ ਨਿਸ ਬਾਸਰ ਨੈਨਨ ਗੀਡ ਬਹਾਈ । ਦੁਰਗੰਧ
ਮਲੀਨ ਸੁ ਨਾਰਿ ਮਨੋ ਖਿਰਕੀ ਯਮਧਾਮ ਬਿਰੰਚਿ
ਲਗਾਈ ॥ ਧਿਃ ॥ ੪ ॥ ਛੰਃ ॥ ੬੧ ॥

ਤਥਾ—ਯਾ ਬਿਧ ਨਾਰਿਨ ਕੋ ਸੁਖ ਜੋ ਖਿਣ ਏਕ
ਭਜੇ ਦੁਖ ਦੇਵਤ ਭਾਰੀ । ਨਾਰਿਨ ਸੰਗਮ ਤੇ ਜਨ
ਮੂਰਖ ਘੋਰ ਸੰਸਾਰ ਬਹੇ ਬਹੁ ਬਾਰੀ । ਧ੍ਰਿਗ ਹੈ ਤਿਨ
ਕੋ ਕਛੁ ਪਾਇ ਬਿਬੇਕ ਜੋ ਪ੍ਰੀਤ ਕਰੇ ਪੁਨ ਨਾਰਿ
ਮਝਾਰੀ । ਕਵਿ ਸਿੰਘ ਗੁਲਾਬ ਨਹੀਂ ਨਰ ਤੇ ਜਗ
ਸਾਚ ਕਹੋ ਵਹਿ ਨਾਰਿ ਬਿਗਾਰੀ ॥ ਧਿਃ । ੪ । ਛੰਃ । ੭੯ ।

ਤਥਾ—ਹੈ ਮਲ ਮੂਤ ਕਸੂਤ ਸਭੇ ਪੁਨ ਐਰ ਸਲੇ-

ਖਮ ਭਾਂਜਨ ਭਾਰੀ । ਨਾਕ ਕੀ ਮੈਲ ਜਬੈ ਨਿਕਸੈ
ਅਰ ਨਾਂਹਿ ਸੰਭਾਰ ਸੁ ਪੋਦ ਉਤਾਰੀ । ਤੈ ਮੁਖ ਚੰਦ
ਕਹੇ ਜਿਹ ਕੋ ਵਹਿ ਨਾਂਹਿ ਨਿਹਾਰ ਸਕੇ ਤਬ ਨਾਰੀ ।
ਪਿਖ ਰੰਚਕ ਮੈਲ ਗਿਲਾਨਿ ਕਰੇ ਸਠ ਜਾਨਤ ਨਾਂਹਿ
ਇਹੈ ਕਛੁਸਾਰੀ ॥ ਧਿਃ ॥ ੫ ॥ ਛੰਃ ॥ ੧੨੮ ॥ ਪ੍ਰਬੋਧ
ਚੰਦ੍ਰ ਨਾਟਕ ਇਤਿ ॥

ਦੁਤਾਰਾ ਅਤੇ ਸਹੰਸਰ ਦਾਨ ਤਥਾ ਹਾਲਾ

ਸੰਕਾ—ਦੁਤਾਰਾ ਵਜਾਨਾ ਕਹਾਂ ਲਿਖਾ ਹੈ !

ਉਤਰ—ਗੁਰਬਿਲਾਸ ॥ ਸੋਰਠਾ—ਤੂਬਰ ਹਾਥ ਸੁ
ਧਾਰ ਗੁਰ ਅਰਜਨ ਮੁਖ ਕਮਲ ਸੋਂ । ਕੀਨੋ ਸਬਦ
ਉਚਾਰ ਮੋਹਨ ਕੀ ਉਪਮਾ ਲੀਜੇ । ਧਿਃ ੪ । ਪੰਨੇ ੩੬

ਤਥਾ—ਜਾਮੈ ਏਕ ਰਬਾਬੀ ਆਯੋ । ਦੁਤਾਰਾ ਹਾਥ
ਅਨਾਥ ਸੁਹਾਯੋ ॥ ਧਿਃ ੭ ॥ ਪੰਨੇ ੧੩੬ ॥ ਗੁਰ
ਬਿਲਾਸ ਇਤਿ ॥

ਤਥਾਸੁਬਲੋਹ ਗੰਥ ਵਿਚੋਂ—ਬਜਤ ਬਾਂਸੁਰ ਮਉਹਰੇ
ਬੇਨ ਤੁਰੀ ਬਜੈ ਵੇਲ ਧਉਸਾ ਮਜੀਰੇ ਦੁਤਾਰਾ ॥
ਧਿਃ ੨ ॥ ਛੰਃ ੪੫੩ ॥

ਇਤਿਜਾਦਕ ਅਨੇਕ ਪ੍ਰਮਾਣ ਹੋਂ ।

ਸ਼ਿਕਾ—ਪੂਜਾ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੋ ਚੜ੍ਹਤੀ ਥੀ ਕਿਉਂ ਲੀਤੀ ਤਥਾ ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਕਿਥੋਂ ਦਿੰਦੇ ਸਨ ।

ਉਤਰ—ਯਦਪ ਸਰਵੱਗਜ ਸਨ ਗੁਰੂ ਜੀ ਤਥਾਪਿ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਧਾਰ ਕੇ ਪੂਜਾ ਨੂੰ ਹਥ ਨਹੀਂ ਲਗਾਇਆ । ਗੁਰ ਬਿਲਾਸ ਚੋ—

ਬਸਤ੍ਰ ਧਨ ਕੀ ਗਨਤ ਨਾ ਆਵੈ । ਮਨ ਬਾਛਤ ਕਰ ਪੂਜ ਚੜ੍ਹਾਵੈ ।

ਮਾਯਾ ਹਾਥ ਨ *ਗੁਰੂ ਚੁਹਾਈ । ਆਗੈ ਪੂਜ ਚੜ੍ਹੈ ਬਹੁ ਆਈ ।

[ਧਿਃ ੮ ॥ ਪੰਨੇ ੧੪੬]

ਤਵਾ—ਹਾਲਾਂ ਭੀ ਲੇਤੇ ਥੇ ਦਸਮ ਗੁਰੂ ? ਜੈਸੇ ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਚੋ—
ਪੂਜਾ ਭਰਨ ਲਗੀ ਸਭ ਹਾਲਾ । ਖੁਸ਼ੀ ਬਸਨ ਲਾਗੈ ਤਿਸ ਕਾਲਾ ।

[ਦੇਖੋ ਰੁਤ । ੫ । ਅੰਸੂ ੩੨]

ਸ਼ਿਕਾ—ਆਪ ਭਗਤ ਮਾਲਾਦਕੋਂ ਕੇ ਪ੍ਰਮਾਣ ਕਹ ਰਹੇ ਹੋ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਇਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਹੈਂ ।

ਉਤਰ—ਜਰਾ ਅਕਲ ਦਿਆ ਪੱਕਿਆ ਦੁਸ਼ਮਣਾ ! ਆਪਣੇ ਹੀ ਚਿਤ ਦੀ ਗਰਮੀ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਜਾਹਰ ਕਰਦਾ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਨਾਮ ਕਿਉਂ ਲੇਤਾ ਹੈਂ । ਗੁਰੂ ਜੀ ਤੋਂ ਐਸੇ ਕਹਤੇ ਹੈਂ ।

ਗਉੜੀ ਕਬੀਰ ਜੀ—ਰਾਮ ਜਪਉ ਜੀਅ ਐਸੇ
ਐਸੇ । ਧੁ ਪ੍ਰਹਿਲਾਦ ਜਪਿਓ ਹਰਿ ਜੈਸੇ ॥ ਸਬਦ ॥
੬੧ ॥

*ਛੀਵੇਂ ਸਾਹਿਬਾਂ ਨੇ ।

ਤਥਾ : ਰਾਮਕਲੀ ਵਾਰ ਮਹਲੇ ਤੀਜੇ ਦੀ
ਵਿਚੋਂ ਮਃ ੧—ਸਹੇਸਰ ਦਾਨ ਦੇ ਇੰਦ੍ਰ ਰੋਆਇਆ
ਪਰਸਰਾਮੁ ਰੋਵੈ ਘਰਿ ਆਇਆ ॥ ਸਾਰੋ ਸ਼ਬਦ ਜਾਣ
ਲੈਣਾ ॥ ਪੈਃ ੧੪ ॥

ਤਥਾ ਨਟ ਮਃ ੪—ਜਿਉ ਜਨ ਚੰਦ੍ਰਹਾਂਸੁ ਦੁਖਿਆ
ਧ੍ਰਿਸ਼ਟ ਬੁਧੀ ਅਪਨਾ ਘਰੁ ਲੂਕੀ ਜਾਰੇ ॥ ਅਸਟਪਦੀ
੪ ॥

ਇਤਿਹਾਸਿਕ ਅਨੇਕ ਬਚਨ ਹਨ। ਭਾਵ ਮੈਂ ਇਸ ਸ਼ੰਕਾ-
ਬਾਦੀ ਪੂਰੇ ਅਕਲ ਦੇ ਭੰਡਾਰ ਸੇ ਪੁਛਤਾ ਹੂੰ ਕਿ ਯਹ ਪ੍ਰਸੰਗ ਕਹਾਂ
ਸੇ ਮਿਲੈਗੇ। ਭਾਵ, ਚੰਦ੍ਰਹਾਂਸਾਦਿਕੋਂ ਕੇ ਪ੍ਰਕਰਣ ਜੈਮਿਨੀ ਅਸ਼੍ਰਮੇਧ
ਕੇ ਪੜ੍ਹ, ਪੜ੍ਹ ਆਦਿਕ ਅਧਿਆਯ ਸੇ ਤਥਾ ਦਸ ਪਤੇ ਚੰਦ੍ਰਹਾਂਸ ਕੇ
ਭਗਤ ਮਾਲ ਮੇਂ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈਂ। ਇਸ ਰੀਤਿ ਸੇ ਇੰਦ੍ਰਾਦਿਕੋਂ ਕੇ ਪ੍ਰਕਰਣ
ਭੀ ਪੁਰਾਣ ਇਤਿਹਾਸੋਂ ਮੇਂ ਖੋਜਨੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈਂ। ਐਸੇ ਮੰਨ। ਹਾਂ ਰਾਖਸ਼
ਮਾਲਾ ਗੁਰੂਜੀ ਕੋ ਇਸ਼ਟ ਨਹੀਂ।

॥ ਸ੍ਰੀ ਜਨਕ ਅਵਤਾਰ ਮੇਂ ਸ਼ੰਕਾ ਤਥਾ
ਭਵਿਸ਼ਯਤ ਸ਼੍ਲੋਕ ॥

ਸ਼ੰਕਾ—ਕਿਸੀ ਵੇਦ ਭਗਵਾਨ ਤਥਾ ਪੁਰਾਣ ਤਥਾ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ
ਜੀ ਸੇ ਪੱਕੇ ਬੇਮੁਖ ਦੀਃ—“ਤੂਤੈ ਤੈ ਮਾਣਿਓ ਰਾਮ” ਐਸੇ ਲਿਖ ਕਰ ਦੂਜੇ
ਪਾਤਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸਵਈਓਂ ਮੇਂ ਐਸੇ ਲਿਖ ਦੀਆ। ‘ਤੂਤਾ ਜਨਕ ਰਾਜਾ
ਅਉਤਾਰ’ ਇਸ ਤੇ ਪ੍ਰਿਥਮ ਤੋਂ ਸੀਤਾ ਕਾ ਪਤੀ ਰਾਮ। ਫਿਰ ਤਿਸੀ ਕੋ
ਜਨਕ ਤਿਸ ਕਾ ਪਿਤਾ ਕਹਿਣਾ ਅਨੁਚਿਤ ਹੈ।

ਉੱਤਰ—ਹਮ ਭੀ ਆਪ ਕੇ ਮਤ ਮੇਂ ਬਹੁਤ ਸੇ ਆਖਯੋਪ ਕਰ ਸਕਤੇ ਹੈਂ ਪਰੰਤੂ ਹਮ ਤੁਮਾਰੀ ਨਾਈਂ ਉਨ ਵਡੇ ਸੇ ਵਡੇ ਜਤੀਆਂ ਸਤੀਆਂ ਕੀ ਨਿੰਦਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਤੇ ਕਾਹਿਤੈ ਵਹ ਭੀ ਹਮਾਰੇ ਹੀ ਵਡੇ ਹੈਂ । ਸਮਾਧਾਨ ਭੀ ਸੁਣ ! ਇਨ ਤੁਕਾਂ ਪਰ ਭੀ ਤੋ ਖਿਆਲ ਕਰ ਜੈਸੇ ਤ੍ਰਿਤੀਏ ਸਵਈਏ ਮੇਂ—

**“ਗਾਵਹਿ ਜਨਕਾਦਿ ਜੁਗਤਿ ਜੋਗੇਸੁਰ ਹਰਿ
ਰਸ ਪੂਰਨ ਸਰਬ ਕਲਾ”**

ਅਰਥ—ਟੀਕੇ ਦਾ । ਜਨਕਾਦਿਕ ਰਾਜ ਰਿਖੀ ਔਰ ਜੋਗ ਮੇਂ ਜੁੜੇ ਹੂਏ ਜੋ ਜੋਗੀਉਂ ਕੇ ਈਸ਼ਰ ਹੈਂ ਸੋ ਭੀ ਸਰਬ ਕਲਾ ਮੇਂ ਪੂਰਨ ਹਰੀ ਰੂਪ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਕੇ ਗੁਣੋਂ ਕੋ ਰਸ ਪੂਰਬਕ ਗਾਵਤੇ ਹੈਂ । ਸੋ ਈਹਾਂ ਤੋਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਜਸ ਕਹਨੇ ਵਾਲਾ ਰਾਜਾ ਜਨਕ ਹੈਂ ।

ਤਬਾ—ਚੈਥੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ ਤੇਰੁਵੇਂ ਸਵਈਏ ਮੇਂ ‘ਜਨਕ ਸੋਇ ਜਿਨ ਜਾਣਿਆ ਉਨਮਨ ਰਬ ਧਰਿਆ’

ਅਰਥ—ਪ੍ਰੰਤੂ ਈਹਾਂ ਜਨਕ ਸਬੰਧ ਕਾ ਅਰਥ ਯਹ ਕਰਾ ਹੈ । ਸੋਈ ਜਨਕ ਕਹੀਏ ਸੰਸਾਰ ਕਾ ਪਿਤਾ ਵਿਸ਼ਨੂ ਰੂਪ ਹੋ ਜਿਸ ਆਪਨੇ ਸਰੂਪ ਕੋ ਜਾਣਿਆ ਹੈ । ਯਥਾ ਜਿਨ ਜਾਤਾ ਮੇਂ ਤਿਸ ਹੀ ਜੇਹਾ । ਔਰ ਜਿਸ ਆਪਨੇ ਉਨਮਨ ਕਹੀਏ ਤੁਰੀਆ ਪਦਮੇ ਅਪਨੀ ਬ੍ਰਿਤੀ ਕਾ ਪ੍ਰਵਾਹ ਰੂਪ ਰਬ ਠਹਰਾਇਆ ਹੈ ।

ਤਬਾ—ਇਹੁ ਜਨਕ ਰਾਜੁ ਗੁਰੁ ਰਾਮ ਦਾਸ ਤੁਝ ਹੀ ਬਣਿ ਆਵੈ ॥ ਸਵੈਯਾ ॥ ੧੩ ॥

ਟੀਕਾ—ਤਾਂਤੇ ਜਨਕ ਰਾਜ ਕਹੀਏ ਗਿਆਨ ਕਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੋ ਰਾਮ ਦਾਸ ਗੁਰੂ ਜੀ ਆਪ ਕੋ ਹੀ ਸੋਭਾ ਪਾਵਤਾ ਹੈ ਇਤਯਾਦਿਕ ਹੋਰ ਭੀ ਬਚਨ ਹੈਂ ।
ਤਬਾ—ਸ੍ਰੀ ਵੇਦ ਬਿਆਸ ਜੀ ਕਾ ਯਹ ਪਵਿਤ੍ਰ ਸਲੋਕ ਹੈਂ—

‘ਏਵੈ ਵੈ ਧਰਮ ਪ੍ਰਾਚੁਰਯੈ, ਭਵਿਸ਼ਜਤਿ ਯਦਾ
ਕਲੋ । ਤਦਾ ਵੈ ਲੋਕ ਰਕਸ਼ਾਰਥੰ ਮਲੇਛਾਨਾਂ ਨਾਸ਼
ਹੇਤਵੇ ॥ ਪਸ਼੍ਚਿਮੇ ਤੁ ਸੁਭੇ ਦੇਸ਼ੇ ਵੇਦਿ ਵੇਸ਼ੇਚ ਨਾਨਕਃ ।
ਸਃ ੩੪ ॥’

ਨਾਮ੍ਹਾ ਚ ਭੁਵਿ ਰਾਜਰਸ਼ਿਰ, ਬ੍ਰਹਮ ਗਜਾਨੈਕ
ਮਾਨਸਃ । ਭਵਿਸ਼ਜਤਿ ਕਲੋ ਸ੍ਵੈਦਸ੍ਤਤ੍ਵਿਤ ਕਲਯਾ
ਹਰੇਃ ॥ ਸਃ ੩੫ ॥

ਸ ਸ਼੍ਰੀਮਦ੍ਰਾਜਸ਼ਾਰਦੂਲਾ ਨੁਪਦਿਸ਼ਤ ਚ ਪੁਨਃ
ਪੁਨਃ । ਮਲੇਛਾਨ ਹਨਿਸ਼ਤਤਿ ਸ੍ਵੈਦ ਧਰਮਤਤ੍ਵੇ-
ਪਦੇਸ਼ ਕ੍ਰਿਤ ॥ ਸਃ ੩੬ ॥ ਤੇਨੋਪਦਿਸ਼੍ਠੰ ਮਾਰਗੰ
ਵੈ ਯੇ ਗ੍ਰਿਹੀਸ਼ਤਤਿ ਭੂਮਿਪਾਃ । ਤੇ ਵੈ ਰਾਜਯੰ
ਕਰਿਸ਼ਤਤਿ ਤਸ੍ਯ ਸ਼ਿਕਸ਼ਾਨੁਸਾਰਤਃ । ਭਵਿਸ਼ਯਤ
ਪੁਟਾਣ ਪੂਰਬਾਰਧ ਤ੍ਵਾਸ੍ਯ ਕਲਪ ॥ ਧਿਃ ॥ ੧੨੯ ॥

ਤਥਾ—ਸਵਈਏ ਮਹਲੇ ਤੀਜੇ ਕੇ ॥ ਆਪਿ ਨਰਾ-
ਇਣੁ ਕਲਾ ਧਾਰਿ ਜਗ ਮਹਿ ਪਰਵਰਿਯਉ । ਨਿਰੰ-
ਕਾਰਿ ਆਕਾਰੁ ਜੋਤਿ ਜਗ ਮੰਡਲਿ ਕਰਿਯਉ ॥
ਸਵੈਯਾ ॥ ੧੬ ॥ ਇਸ ਰੀਤ ਸੈ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਪਰ
ਜੋ ਵੈਦਕ ਹੋਕਰ ਦੂਖਣ ਕਲਪਣਾ ਕਰੇਗਾ । ਸੋ ਤਿਸ
ਕੀ ਗਤੀ ਕਰਨੇ ਮੈ ਤਿਸਕਾ ਇਸ਼ਟ ਹੀ ਇਨਕਾਰੀ
ਕਰ ਦੇਵੇਗਾ ॥ ਯਹ ਨਿਸਚੈ ਹੈ ॥

(ਰਾਮਸਤ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਚੰਡੀ ਅਵਤਾਰ)

ਸ਼ੁਕਾ—ਰਾਮਸਤ ਬੋਲਣੀ ਮਾਈਆਂ ਵਾਸਤੇ ਕਿਤੇ ਲਿਖੀ ਹੈ
ਵਾ ਨਹੀਂ ॥

ਉਤਰ—ਗੁਰ ਬਿਲਾਸ ਮੇ । ਮੋਹਰੀਜੀਦੇ ਮਹਲਾਂ ਦਾ ਸਨੇਹਾ । ਚੋ:—
ਰਾਮਸੱਤ ਗੰਗਾ ਕੋ ਕਹੀਉ । ਅਪਨ ਜਾਨ ਹਮਕੋ ਚਿਤ ਚਹੀਓ ॥
[ਧਿਃ ੩ । ਪੰਨੇ ੪੩ ॥]

ਤਥਾ ਚੋ:—

ਨਿਮ੍ਰਤ ਹੋਇ ਗੁਰ ਵਚਨ ਅਲਾਏ । ਵਡੇ ਭਰਾਤ ਪਿਤ ਸਮ ਜਗ ਗਾਏ
[ਧਿਃ ੨ । ਪੰਨੇ । ੨੫ ॥]

ਤਥਾ ਚੋ:—

ਸੀਲ ਖਾਨ ਕੰਨਯਾ ਇਕ ਹੋਵੈ । ਪੁਤ੍ਰੀ ਬਿਨ ਜਗ ਗ੍ਰਸਤ ਵਿਗੋਵੈ ।
[ਧਿਃ ੮ । ਪੰਨੇ । ੨੦੩ ॥]

ਤਥਾ—ਸ੍ਰੀ ਬੀਰੋ ਜੀ ਚੰਡਕਾ ਦਾ ਅਵਤਾਰ ਹੈ ॥

ਦੋ:—ਮਾਤ ਦਮੋਦਰੀ ਉਦਰ ਤੇ ਪਵਨ ਨਿਕਸ
ਦਿਖ ਨੈਨ । ਮਹਾ ਜੋਤ ਆਯੁਧ ਧਰੋ ਮਨੋ ਰੂਪ ਕੋ
ਐਨ ॥ ਨਮੋ ਨਮੋ ਮਾਤਾ ਕਰੀ ਚੰਡ ਪ੍ਰਚੰਡ ਲਖਾਇ ।
ਕੈਸ ਜਨਮ ਮੋਰੇ ਲੀਓ ਕਹੋ ਬਾਤ ਸਮਝਾਇ ॥ ਚੰਡ
ਕਾ ਵਾਚ ॥ ਦਿਆ ਸਿੰਧ ਆਗਿਆ ਕਰੀ ਤੋਹਿ ਮੰਤ੍ਰ
ਕੇ ਸਾਥ । ਤੁਮ ਜਾਚਨ ਮੋਰਾ ਕੀਉ ਦਾਸੀ ਜਾਨ
ਅਨਾਥ ਚੋ:—

ਇਹ ਤੇ ਅਪਨਾ ਰੂਪ ਦਿਖਾਯੋ । ਖੋਜ ਬਕੇ ਨਰ ਹਾਥ ਨ ਆਯੋ ।

(੩੪੮)

ਅਬ ਹਉ ਪੁਤਰੀ ਭਈ ਤੁਹਾਰੀ । ਪ੍ਰਭ ਕੀ ਆਇਸ ਸਿਰ ਪਰ ਧਾਰੀ ।

[ਧਿਃ ੯ । ਪੰਨੇ । ੨੪੨ ॥ ਗੁਰ ਬਿਲਾਸ ਇਤ ॥]

ਭਾਵ ਸ਼ੰਕਾ ਵਾਦੀ ਦੇਵੀ ਭਗਵਤੀ ਕਾ ਨਿੰਦਕ ਇਸ ਰੀਤ ਸੈ ਭੀ
ਨਰਕ ਕਾ ਹਿਸੇ ਦਾਰ ਹੈ ॥ ਇਤਿ ॥

ਸਨਾਤਨ ਸਿਖ ਉਪਮਾ ਤਥਾ ਖਾਲਸਾ ਬੀਰ

ਯਥਾਗਉੜੀਦੀ ਵਾਤ ਮਹਲੇ ੪ ਕੀ ਵਿਚੋਂ ਮਃ ੪ ॥
ਗੁਰ ਸਿਖਾਂ ਅੰਦਰਿ ਸਤਿਗੁਰੂ ਵਰਤੈ ਜੋ ਸਿਖਾ ਨੋ
ਲੋਚੈ ਸੋ ਗੁਰ ਖੁਸੀ ਆਵੈ ॥ ਪੈਃ । ੩੩ ॥

ਤਥਾ—ਆਸਾ ਮਃ ੧ ॥ ਸਿਖ ਸਭਾ ਦੀਖਿਆ ਕਾ
ਭਾਉ । ਗੁਰਮੁਖਿ ਸੁਣਣਾ ਸਾਰਾ ਨਾਉ ॥ ਸਬਦ । ੬ ।

ਤਥਾ—ਸੋਰਠ ਕੀ ਵਾਰ ਵਿਚੋਂ । ਸਭਦੂ ਵਡੇ ਭਾਗ
ਗੁਰ ਸਿਖਾ ਕੇ ਜੋ ਗੁਰ ਚਰਣੀ ਸਿਖ ਪੜਤਿਆ ॥
ਪੈਃ । ੧੮ ॥

ਤਥਾ—ਸੂਹੀ ਮਃ ੫ ॥ ਗੁਣਵੰਤੀ ॥ ਜੋ ਦੀਸੈ
ਗੁਰ ਸਿਖੜਾ ਤਿਸੁ ਨਿਵਿ ਨਿਵਿ ਲਾਗਉ ਪਾਇ
ਜੀਉ ॥ ਸਬਦ ॥ ੩ ॥

ਤਥਾ—ਨਟ ਮਃ ੪ ॥ ਬਾਣੀ ਗੁਰੂ ਗੁਰੂ ਹੈ ਬਾਣੀ

ਵਿਚਿ ਬਾਣੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਸਾਰੇ । ਗੁਰੁ ਬਾਣੀ ਕਹੈ ਸੇਵਕੁ
ਜਨੁ ਮਾਨੇ ਪਰਤਖਿ ਗੁਰੂ ਨਿਸਤਾਰੇ॥ਅਸ਼ਟਪਦੀ॥੪॥

ਤਥਾ—ਰਾਮਕਲੀ ਦੀ ਵਾਰ । ਸਤੇ ਬਲਵੰਡ ਆਖੀ ।
ਗੁਰ ਸਿਖਾ ਕੇ ਮੁਖ ਉਜਲੇ ਮਨਮੁਖ ਥੀਏ ਪਰਾਲੀ ॥
ਪੈਂ ॥ ੩ ॥

ਤਥਾ—ਵਾਰਾਂ ਤੋਂ ਵਧੀਕ ਮਃ ੪ ॥ ਗੁਰ ਸਿਖਾ
ਕੀ ਹਰਿ ਧੂੜਿ ਦੇਹਿ ਹਮ ਪਾਪੀ ਭੀ ਗਤਿ ਪਾਹਿ ॥
ਸਲੋਕ ॥ ੨੭ ॥

ਤਥਾ—ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ॥ ਗੁਰ ਸਿਖਾਂ ਸ਼ਾਬਾਸ
ਜਨਮ ਸਵਾਰਿਆ ॥ ਵਾਰ ੨੧ ॥ ਪੈਂ ੧੯ ॥

ਤਥਾ—ਗੁਰ ਸਿਖਾਂ ਜੈਕਾਰ ਸਤਿਗੁਰ ਪਾਇਆ ॥
ਵਾਰ ॥ ੨੧ ॥ ਪੈਂ ੨੦ ॥

ਤਥਾ—ਛੀਵੇਂ ਸਾਹਿਬ ਕਹਤੇ ਹੈਂ ਚੈਂ—

ਸਿਖ ਤ੍ਰਿਪਤੇ ਮੈਂ ਤ੍ਰਿਪਤਾਯੋ । ਸਿਖ ਮੈ ਮੇਰੇ ਰੂਪ ਸੁਹਾਯੋ ।

[ਗੁਰ ਬਿਲਾਸ ਧਿਃ ੧੧ । ਪੰਨੇ ੩੦੦]

ਤਥਾ—ਸੰਗਤ ਕੀਨੀ ਖਾਲਸਾ ਮਨਮੁਖੀ ਦੁਹੇਲਾ ।
ਵਾਰ ॥ ੪੧ ॥ ਪੈਂ ॥ ੧ ॥

ਤਥਾ—ਸਰਬਲੋਹ ਵਿਚੋਂ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖਵਾਕ ਪਾਤਸਾਹੀ
੧੦ ॥ ਚਰਪਦ ॥ ਖਾਲਸਾ ਮੇਰੇ ਰੂਪ ਹੈ ਖਾਸ ।
ਖਾਲਸਾ ਮਹ ਹਉ ਕਰਉ ਨਿਵਾਸ । ਖਾਲਸਾ ਮੇਰੇ

ਮੁਖ ਹੈ ਅੰਗਾ । ਖਾਲਸੇ ਕੇ ਹੋ ਬਸਤ ਸਦ ਸੰਗਾ ॥ ੧॥
 ਖਾਲਸਾ ਮੇਰੇ ਇਸਟ ਸੁਹਿਰਦ । ਖਾਲਸਾ ਮੇਰੇ ਕਹੀ-
 ਅਤ ਬਿਰਦ । ਖਾਲਸਾ ਮੇਰੇ ਪੱਛ ਅਰੁ ਪਾਦ । ਖਾਲਸਾ
 ਮੇਰੇ ਸੁਖ ਅਹਿਲਾਦਿ ॥ ੨ ॥ ਖਾਲਸਾ ਮੇਰੇ ਮਿਤ੍ਰ
 ਸਖਾਈ । ਖਾਲਸਾ ਮਾਤ ਪਿਤਾ ਸੁਖਦਾਈ । ਖਾਲਸਾ
 ਮੇਰੀ ਸੋਭਾ ਸੀਲ । ਖਾਲਸਾ ਬੰਧੁ ਸਖਾ ਸਦ ਡੀਲ ॥ ੩॥
 ਖਾਲਸਾ ਮੇਰੀ ਜਤ ਅਰੁ ਪਤ । ਖਾਲਸਾ ਸੈ ਮਾਕੇ
 ਉਤਪਤ । ਖਾਲਸਾ ਮੇਰੇ ਭਵਨ ਭੰਡਾਰਾ । ਖਾਲਸੇ ਕਰ
 ਮੇਰੇ ਸਦਕਾਰਾ ॥ ੪ ॥ ਖਾਲਸਾ ਮੇਰੇ ਸ੍ਵਜਨ ਪਰਵਾਰ ।
 ਖਾਲਸਾ ਮੇਰੇ ਕਰਤ ਉਧਾਰ । ਖਾਲਸਾ ਮੇਰੇ ਪਿੰਡ
 ਪਰਾਣ । ਖਾਲਸਾ ਮੇਰੀ ਜਾਨ ਕੀ ਜਾਣ ॥ ੫ ॥
 ਮਾਨ ਮਹਤ ਮੇਰੀ ਖਾਲਸਾ ਸਹੀ । ਖਾਲਸਾ ਮੇਰੇ
 ਸ੍ਵਾਰਥ ਕਹੀ । ਖਾਲਸਾ ਮੇਰੇ ਕਰੈ ਨਿਵਾਹ । ਖਾਲਸਾ
 ਮੇਰੇ ਦੇਹ ਅਰੁ ਸਾਹ ॥ ੬ ॥ ਖਾਲਸਾ ਮੇਰੇ ਧਰਮ ਅਰ
 ਕਰਮ । ਖਾਲਸਾ ਮੇਰੇ ਭੇਦ ਨਿਜ ਮਰਮ । ਖਾਲਸਾ
 ਮੇਰੇ ਸਤਿਗੁਰ ਪੂਰਾ । ਖਾਲਸਾ ਮੇਰੇ ਸੱਜਨ ਸੂਰਾ ॥ ੭॥
 ਖਾਲਸਾ ਮੇਰੇ ਬੁਧਿ ਅਰੁ ਗਿਆਨ । ਖਾਲਸੇ ਕਾ ਹਉ
 ਧਰੈ ਧਿਆਨ । ਉਪਮਾ ਖਾਲਸਾ ਜਾਤ ਨ ਕਹੀ ।
 ਜਿਹਵਾ ਏਕ ਪਾਰ ਨਹੀ ਲਹੀ ॥ ੮ ॥ ਸੇਸ ਰਸਨ
 ਸਾਰਦ ਸੀ ਬੁਧਿ । ਤਦਪ ਨ ਉਪਮਾ ਬਰਨਤ ਸੁੱਧ ।

ਯਾਮੈ ਰੰਚ ਨ ਮਿਥਿਆ ਭਾਖੀ । ਗੁਰ ਪਾਰ ਬ੍ਰਹਮ
 ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਸਾਖੀ ॥ ੯ ॥ ਰੋਮ ਰੋਮ ਰਸਨਾ ਜੈ
 ਪਾਵੈ । ਤਦਪ ਨ ਖਾਲਸਾ ਜਸਹ ਤਰਾਓ । ਹਉ
 ਖਾਲਸੇ ਕੋ ਖਾਲਸਾ ਮੇਰੇ । ਓਤ ਪੋਤ ਸਾਗਰ ਬੂੰਦੇਰੇ ॥
 ੧੦ ॥ ਖਾਲਸਾ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਕੀ ਫੌਜ । ਪ੍ਰਗਟਿਓ
 ਖਾਲਸਾ ਪ੍ਰਮਾਤਮ ਕੋ ਮੌਜ ॥ ੧ ॥ ਖਾਲਸੇ ਕੇ ਪਰ-
 ਸਾਦਿ ਕਰ ਸੁਤ ਬਿਤ ਕੋਸ ਭੰਡਾਰ । ਰਾਜ ਮਾਲ
 ਸਾਦਕ ਸਕਲ ਪੁਤ੍ਰ ਕਲਿਤ੍ਰ ਵਿਵਹਾਰ । ਲਸਕਰ ਨੇ
 ਵ ਖਵਾਸ ਬ੍ਰਿਤ ਅਨਚਰ ਦਾਸੀ ਦਾਸ । ਮਿਤ੍ਰ ਕੁਟੰਬ
 ਬੰਧਨ ਭਵਨ ਮਮ ਸਮਿਧ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰ ਤਾਸ ॥ ੨ ॥
 ਗ੍ਰਿਹ ਬਾਰੀ ਅਰੁ ਸਾਹਿਬੀ ਤਨ ਮਨ ਪਿੰਡ ਪਰਾਣ ।
 ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਖਾਲਸੇ ਕਰ ਮਿਲਿਓ ਦਾਨ ਮਾਨ ਸਨਮਾਨ
 ॥ ੩ ॥ ਕ੍ਰਿਪਾ ਵੰਤ ਖਾਲਸਾ ਸਗਲ ਤਿਹ ਪ੍ਰਸਾਦਿ
 ਭਯੋ ਗੌਰ । ਮੋਸੇ ਰੰਕ ਅਨਾਥ ਜਗ ਭਟਕਤ ਫਿਰਤ
 ਕਿਰੋਰ ॥ ੪ ॥ ਸੇਵ ਖਾਲਸੇ ਕੀ ਸਫਲ ਪੂਜਾ
 ਅਸਤਵਨ ਅਰਘ ਪਾਦ । ਦਾਨ ਮਾਨ ਸਨਮਾਨ
 ਕਰ ਖੇੜਸ ਬਿਧਕੇ ਸ੍ਵਾਦ ॥ ੫ ॥ ਆਨ ਸੇਵ ਨਹ
 ਸਫਲ ਕਛੂ ਈਤ ਉਤ ਪਰਲੋਕ । ਨਿਹਫਲ ਸੇਵਾ
 ਤਿਸ ਬਿਨਾ ਕਬੀ ਹਰਖ ਕਬੀ ਸੋਗ ॥ ੬ ॥ ਜਜਨ
 ਭਜਨ ਮਮ ਖਾਲਸਾ ਖਾਲਸਾ ਪੂਜਬੇ ਜੋਗਾ । ਦਾਸ

ਫਤਹ ਗੋਬਿੰਦ ਖਾਲਸਾ ਦਰਸਨ ਪ੍ਰਸੰ ਮਿੰਟੇ ਰੋਗਾ ॥
 ੭ ॥ ਮੇਰੇ ਇਸ਼ਟ ਅਰੁ ਨੇਸ਼ਠਾ ਖਾਲਸਾ ਪੂਜ ਧਿਆਨ।
 ਦਰਸਨ ਪਰਸਨ ਖਾਲਸਾ ਮੁਕਤਿ ਰੂਪ ਸਭ ਜਾਨ ॥
 ੮ ॥ ਆਤਮ ਰਸ ਜੇ ਜਾਨਹੀ ਸੋ ਹੈ ਖਾਲਸਾ ਦੇਵ ।
 ਪ੍ਰਭਮੈ ਮੇ ਮੈ ਤਾਸ ਮੈ ਰੰਚਕ ਨਾਹਨ ਭੇਵ ॥ ਧਿਃ ੫॥
 ਪੰਨੇ । ੩੮੯ ਸੇ ੩੯੦ ॥

ਯਾਂਤੋ ਨੈਸਾ ਖਾਲਸਾ ਬੀਰ

ਦੋਃ--ਨਉ ਲਾਖ ਐਰਾਕੀ ਮਿਲੈ ਮਿਲੈ ਸਰਾਯ
 ਚੈ ਲਾਖ । ਸਵਾ ਲਾਖ ਹਾਥੀ ਮਿਲੈ ਦੇਹੁ ਯਹੈ ਅਭਿ-
 ਲਾਖ । ਖਾਸ ਸਵਾਰੀ ਮੋ ਚਲੈ ਨੇਜਾ ਲਾਖ ਨਿਸਾਨ ।
 ਵਾਹਗੁਰੂ ਕਾ ਖਾਲਸਾ ਜੀਤੈ ਸਤ੍ਰ ਚੈਗਾਨ ॥ ਧਿਃ ੫
 ਪੰਨੇ ੪੯੬ ॥ ਸ੍ਰਬਲੋਹ ਇਤਿ ॥

ਤਥਾ--ਸੋ ਸਾਖੀ ॥ ਗੁਰੂ ਖਾਲਸਾ ਖਾਲਸਾ ਗੁਰੂ
 ਸਾਖੀ ੨੧ ॥ ਤਥਾ ਬਚਨ ਹੋਇਆ ਮਾਤਾ ਜੀ ਖਾਲਸੇ
 ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰੋ ਸਾਡੀ ਸਭ ਜੋਤ ਖਾਲਸੇ ਦੇ ਵਿਚ ਹੈ
 ਖਾਲਸਾ ਹੀ ਭਲੀ ਕਰੇਗਾ ॥ ਸਾਖੀ ੨੬ ॥ ਤਥਾ ਤਾਂ
 ਵਚਨ ਕੀਆ ਤਾਂ ਕਹਾ 'ਗੁਰੂ ਖਾਲਸਾ ਖਾਲਸਾ ਗੁਰੂ'
 ਹੋਵੈਗਾ ਨਿਤਾਣਿਆਂ ਕਾ ਤਾਣ ਨਿਥਾਂਵੇ ਕਾ ਥਾਵ ॥
 ਸਾਖੀ ੫੯ ॥

ਤਬਾ—ਸਾਰੇ ਜਗਤ ਕੀ ਕਾਰ ਖਾਲਸੇਲਈ ਅਮੀਰੀ
ਵਜੀਰੀ ਫਕੀਰੀ ਤਤਬੀਰੀ ਜਹੀਰੀ ਅਕਲ ਕੀਰੀ
ਦਾਨ ਕੀ ਦਹੀਰੀ ਬੰਦੂਕ ਤਰਗਸ ਗੀਰੀ ਸਾਖੀ ਪਦ॥

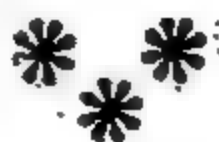
ਤਬਾ—ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ੋਕਤ । ਜੋ ਪੂਰਬ ਕਹੀਆਂ
ਮਰਜਾਦਾ ਪਰ ਕਾਇਮ ਹੈਂ ਸਨਾਤਨ ਸੂਰ ਬੀਰ ਚੈ:-

ਰਹਤ ਬਤਾਈ ਤਿਆਗੈ ਜੋਇ । ਆਪਨ ਮਤ ਕੀ ਧਾਰੈ ਕੋਇ ।
ਸੋ ਮਤਿ ਹੀਨ ਮਹਾ ਬੁਰਿਆਰੀ । ਨਹ ਕੀਮਤ ਨਿਜ ਪੰਥ ਮਝਾਰੀ ।
ਪੰਥ ਖਾਲਸੇ ਨਿੰਦਯਾ ਕਰੈ । ਸੋ ਪਾਪੀ ਨਰ ਦੋਜਕ ਪਰੈ ।
ਲੋਕ ਪੁਲੋਕ ਵਸਤੁ ਜੋ ਸਾਰ । ਜਿਸ ਮਹਿ ਇਹ ਸਭ ਅੰਗੀ ਕਾਰ ।
ਬਿਨ ਦੂਖਨ ਮਹਿ ਮੰਡਲ ਭੂਖਨ । ਉਪਜਯੋ ਪੰਥ ਜੁ ਮਤ ਉਡਪੂਖਨ ।
ਬਡੇ ਭਾਗ ਪੂਰਬਲੇ ਜਾਹੀ । ਹੇ ਪ੍ਰਭੁ ਸਰਨ ਆਪ ਕੀ ਪਾਹੀ ।
ਜੋ ਪਾਮਰ ਨਿਰਭਾਗ ਮਹਾਨੇ । ਸੋ ਤੁਮ ਕੋ ਨਹਿ ਸਕੈ ਪਛਾਨੈ ।
ਨਹੀ ਪੰਥ ਕੀ ਮਹਮਾ ਮਾਨਹਿ । ਜਨਮ ਮਰਨ ਮਹਿ ਸੇ ਅਨਜਾਨਹਿ ।
ਮੁਨ ਗਨ ਸੁਰਗਨ ਜਿ ਪਦ ਚਾਹਿਤ । ਤਪ ਮਖ ਕਰਕੈ ਲੇਨ ਉਮਾਹਿਤ ।
ਅਨਕ ਉਪਾਇ ਨ ਪਾਇਓ ਜੋਈ । ਦਯੋ ਖਾਲਸੇ ਕੋ ਪਦ ਸੋਈ ।
ਬਹੁ ਮੈ ਅਪਨੋ ਰੂਪ ਬਨਾਯੋ । ਸ਼ਸਤਰ ਧਰਨ ਉਪਦੇਸ ਦਿੜਾਯੋ ।

[ਰੁਤ । ੩ । ਅੰਸੂ । ੨੨]

ਤਬਾ—ਸਸਤਰਨੇ ਕੋ ਵਿਸਾਹੁ ਨ ਕਰੈ । ਰਾਤ ਦਿਵਸ ਅੰਗ ਸੰਗ ਧਰੈ ।

[ਰੁਤ । ੩ । ਅੰਸੂ । ੨੩]

(੩੫੪)

(ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਉਪਮਾ)

[ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਸ੍ਰੀਦੇਵੀ ਜੀ ਦਾ ਰੂਪ ਹਨ, ੨]

ਤਥਾ—ਸ਼ਸਤ੍ਰਾਂ ਨੂੰ ਪੈਰ ਲਗਾ ਕਰ ਮਾਰਵਾੜੀਏ ਮਾਂਜਨ ਲਗੇ ਸਨ
ਤਾਂ ਦਸਮੇਸ ਜੀ ਨੇ—

ਲਲਤਪਦ ਛਿਦ-ਕਹਿਯੋ ਬੇਅਦਵੀ ਸ਼ਸਤ੍ਰਨ ਕੇਰੀ
ਤੈ ਕਿਉਂ ਚਰਨ ਲਗਾਯੋ । ਅਤਿ ਪਿਯਾ ਖੜਗ
ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਕੋ ਨਿਜ ਧੁਜ ਵਿਖੈ ਸੁਹਾਯੋ । ਆਦਿ
ਸ਼ਕਤਿ ਸ੍ਰੀ ਚੰਡ ਇਹ ਰੂਪਾ ਇਹ ਪੂਜਨ ਜੋਗ ਸਦੀਵਾ
। ਸਰਬ ਸੁਰਾਸੁਰ ਨਰ ਕਿਯਾ ਖਪੁਰੇ ਜਿਸ ਕੇ ਵਸ ਮੈ
ਥੀਵਾ ॥ ਰੁਤ ੪ ॥ ਅੰਸੂ ੩੨ ॥ ਸੂਰਜਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਇਤਿ ॥

ਤਥਾ—ਸ੍ਰੀ ਮੁਖਵਾਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ੧੦ ॥ ਅਸ
ਕ੍ਰਿਪਾਨ ਖੰਡੇ ਖੜਗ ਤੁਵਕ ਤਬਰ ਅਰ ਤੀਰ । ਸੈਫ
ਸਰੋਹੀ ਸੈਹਬੀ ਯਹੈਹਮਾਰੇ ਪੀਰ । ਸ਼ਸਤ੍ਰਮਾਲ ਛਿ: ੩ ।

ਤਥਾ ਦੋ:—ਕਾਲ ਤੁਹੀਂ ਕਾਲੀ ਤੁਹੀਂ ਤੁਹੀਂ ਤੇਗ
ਅਰ ਤੀਰ । ਤੁਹੀਂ ਨਿਸਾਨੀ ਜੀਤ ਕੀ ਆਜ ਤੁਹੀਂ
ਜਗ ਬੀਰ ॥ ਛਿ: ੫ ॥

ਤਥਾ ਦੋ:—ਮੱਛ ਕੱਛ ਬਰਾਹ ਤੁਮ ਤੁਮ ਬਾਵਨ
ਅਵਤਾਰ । ਨਾਰ ਸਿੰਘ ਬਉਧਾ ਤੁਹੀ ਤੁਹੀ ਜਗਤ ਕੋ
ਸਾਰ । ਤੁਹੀ ਰਾਮ ਸ੍ਰੀਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਤੁਮ ਤੁਹੀ ਵਿਸਨ ਕੋ ਰੂਪ ।
ਤੁਹੀ ਪ੍ਰਜਾ ਸਭ ਜਗਤ ਕੀ ਤੁਹੀ ਆਪ ਹੀ ਭੂਪ ॥

ॐ ੧੭ ॥ ਤੁਹੀ ਬਿਪ੍ਰ ਛਤ੍ਰੀ ਤੁਹੀ ਤੁਹੀ ਰੰਕ ਅਰੇ
ਰਾਉ । ਸਾਮ ਦਾਮ ਅਰ ਡੰਡ ਤੂੰ ਤੁਮਹੀ ਭੇਦ ਉਪਾਉ
॥ ॐ: ੧੮ ॥ ਭਰੋਤੀ ਜੀ ਕਾ ਧਿਃ ੧ ॥

ਤਥਾ—ਸਿੰਘ ਸਬਦ ਭਾਖੇ ਪ੍ਰਿਥਮ ਬਾਹਨ ਬਹੁਰ
ਉਚਾਰ । ਸਭੈ ਨਾਮ ਜਗ ਮਾਤ ਕੇ ਲੀਜਹ ਸੁ ਕਬਿ
ਸੁਧਾਰ ॥ ॐ ॥ ੩੨ ॥

ਤਥਾ ॥ ਦੋਃ—ਸ੍ਰੀ ਸਰੋਹੀ ਸੇਰ ਸਮ ਜਾ ਸਮ ਅਉਰ
ਨ ਸੋਇ । ਤੇਗ ਜਾਪ ਤੁਮਹੂ ਜਪੇ ਭਲੇ ਤੁਹਾਰੇ ਹੋਇ ।
ॐ ॥ ੪੩ ॥ ਸ਼ਸਤ੍ਰਮਾਲ ॥ ਇਤਿ ॥

ਯਾਂਤੇ ਸ੍ਰੀ ਦੇਵੀ ਆਦਕੋਂ ਕਾ ਰੂਪ ਜਾਣਕੇ ਧੂਪ
ਦੀਪ ਕਰੇ ਸ਼ਸਤ੍ਰਾਂ ਨੂੰ, ਯਥਾ ਗੁਰ ਬਿਲਾਸ ਦੋਃ ‘ਹਰਿ
ਗੋਬਿੰਦ ਹਰਖਤ ਭਏ, ਧੂਪ ਸੁ ਦੀਪ ਜਗਾਇ । ਸ਼ਸ-
ਤ੍ਰਨ ਕੀ ਪੂਜਾ ਕਰੈਂ ਮਨ ਮੈ ਹਰਖ ਵਢਾਇ ॥ ਧਿਃ ॥
੧੦ ॥ ਪੰਨੇ ॥ ੨੮੨ ॥

ਇਸ ਰਹਤ ਕੋ ਧਾਰਨ ਕਰੋ ਨਹੀ ਤੋ ਜਨਮ ਸਾਖੀ ਉਕਤ—

(ਮਦ ਮਾਂਸਾਦਿਕ ਨਿਛੇਧ)

ਨਾਨਕ ਆਖੇ ਰੁਕਨ ਦੀਨ ਲਿਖਿਆ ਵਿਚ ਕਤਾਬ।
ਦਰਗਹ ਅੰਦਰ ਮਾਰੀਐ ਜੋ ਪੀਂਦੇ ਭੰਗ ਸ਼ਰਾਬ ।

ਚਰਸ ਅਫੀਮੀ ਪੋਸਤੀ ਚਿਲਮਾ ਛਿਕਨ ਪਸ਼ਾਬ ।
 ਖਾਨ ਮਜੂਨਾ ਕਤਲੀਆਂ ਸੀਖੀ ਲਾਇ ਕਬਾਬ ।
 ਪੀਂਦੇ ਭੰਗ ਤਰਕਾਇਕੇ ਜਹੁਰੀ ਨਾਲ ਰਲਾਇ ।
 ਦੁਨੀਆਂ ਮਾਨਤ ਮਸਤੀਆਂ ਦਰਗਹ ਲਹਨ ਸਜਾਇ ।
 ਜਿਓਂ ਤਿਲ ਘਾਣੀ ਪੀੜੀਐ ਦੁਹਾਂ ਜਹਾਨਾ ਮਾਹਿ ।
 ਰਮਣ ਪਰਾਈ ਐਰਤਾਂ ਤਪਤ ਏਭ ਗਲ ਲਾਇ ।
 ਸਿੜਾ ਗਾਲ ਸਹੰਸਰ ਮਣ ਮੁਹੀ ਤਿਨਾਂ ਦੀ ਪਾਇ ।
 ਜੇ ਅਮਲ ਬਿਕਾਰੀ ਸੰਗ ਕਰੇ ਤਿਨਾ ਮਿਲੇ ਸਜਾਇ ॥
 ਸਾਖੀ ਮੱਕੇ ਦੀ ॥ ਪੰਨੇ । ੧੫੭ ॥

ਤਥਾ—ਸੋਰਠ ਮਃ ੫ ॥ ਦੇਇ ਕਿਵਾੜ ਅਨਿਕ
 ਪੜਦੇ ਮਹਿ ਪਰਿਦਾਰਾ ਸੰਗਿ ਢਾਕੈ । ਚਿਤ੍ਰ ਗੁਪਤੁ
 ਜਬ ਲੇਖਾ ਮਾਗਹਿ ਤਬ ਕਉਣੁ ਪੜਦਾ ਤੇਰਾ ਢਾਕੈ
 ॥ ਸਬਦ ॥ ੨੬ ॥

ਤਥਾ—ਮਲਾਰ ਦੀ ਵਾਰ ਵਿਚੋਂ ॥ ਪਉੜੀ ॥ ਚੋਰ
 ਜਾਰ ਜੁਆਰ ਪੀੜੇ ਘਾਣੀਐ । ਨਿੰਦਕ ਲਾ ਇਤਬਾਰੁ
 ਮਿਲੇ ਹੜਵਾਣੀਐ ॥ ਪੈਃ । ੨੧ ॥

ਤਥਾ—ਜਨਮਸਾਖੀ ॥ ਮਿਲਨ ਸਜਾਈ ਬਹੁਤੀਆਂ
 ਮਲਕੁਲ ਮੌਤ ਹਜੂਰ । ਲੇਖਾ ਪੁੰਛਨ ਚਿਤ ਗੁਪਤ
 ਛਿਪ ਕਮਾਏ ਧੂੜ । ਨਾਸਾਂ ਲੋਇਣ ਮੁਕਰੇ ਤੋਬਹ
 ਕਰਹ ਪੁਕਾਰ । ਦੇਵਨ ਕੰਨ ਉਗਾਹੀਆਂ ਮੰਧਾ ਰੂਹ

ਬਿਕਾਰ ॥ ਵਿਸਤਾਰ ਦੇਖੋ ਸਾਖੀ ਮੱਕੇ ਦੀ ਪੰਨੇ ੧੫੪।

ਤਥਾ—ਸਰਬ ਲੋਹ ਉਕਤ । ਕੰਡੇ ਦੇਨ ਚਸਮੇ ਦੇ
ਅੰਦਰ ਜਿਨ ਨੇਤ੍ਰੀ ਪਰਤਿਆ ਪਿਖੇ । ਕੰਨ ਮਰੋੜਨ
ਸਿਕੇ ਘਤਿਨ ਤਾਇ ਤਾਇ ਜਮਦੂਤ ਤਿਖੇ । ਰਸਨਾ
ਕਟੀਅਨ ਤਿਲ ਤਿਲ ਕਰ ਕਰ ਨਾਮ ਬਿਤ੍ਰੇਕ ਸੁਆਦਿ
ਚਖੇ । ਨਾਸਕਾ ਮੇਲਨ ਤਪਤ ਸਲਾਈ ਬਾਸ ਬਿਕਾਰ
ਜੁਗ ਘ੍ਰਾਨ ਮਖੇ ॥ ਸਿਯਾਮ ਮਲਾਰ ॥ ਕੰਡੇ ਮਾਰਨ
ਪੈਰਾ ਤਲੀਆ ਮਾਰਗ ਪੰਥ ਕੁਪੰਥ ਚਲੇ । ਸੱਪ
ਅਠੂਹੇ ਹਥੀ ਲੜਸਨ ਦਾਨ ਪੁੰਨ ਨਹੀ ਕੀਏ ਭਲੇ ।
ਤਪਤ ਖੰਭ ਗਲ ਮੇਲਨ ਜੀਅ ਕੇ ਪਰਤਿਆ ਜੇਤੈ
ਲਾਇ ਗਲੇ । ਸੰਗਲ ਘੱਤ ਚਲੇ ਲੈ ਜਮਗਨ ਤਪਤ
ਰੇਤ ਮੈ ਖੜੇ ਕੀਏ । ਕਾਗ ਚੀਲ ਸਹੀਏ ਸਿਰ ਮਾਰਨ
ਅਖੀਂ ਖੋਭਨ ਤੋਬ ਕਰੇ । ਏਤੀ ਮਾਰ ਪਵੈ ਜੀ ਤਾਂਈ
ਵਰਖੈ ਅੱਗ ਅੰਗਿਯਾਰ ਝਰੇ ॥ ਧਿਃ ੨ । ਛੰਃ ੮੩੫
ਪੰਃ ੧੨੬ ॥

ਤਥਾ ਬਿਹਾਗੜੇ ਦੀ ਵਾਰ ਵਿਚੋਂ ਮਃ ੩—‘ਮਾਣਸੁ
ਭਰਿਆ ਆਣਿਆ ਮਾਣਸੁ ਭਰਿਆ ਆਇ । ਜਿਤੁ
ਪੀਤੈ ਮਤਿ ਦੂਰਿ ਹੋਇ ਬਰਲੁ ਪਵੈ ਵਿਚਿ ਆਇ ।
ਆਪਣਾ ਪਰਾਇਆ ਨ ਪਛਾਣਈ ਖਸਮਹੁ ਧਰੇ
ਖਾਇ । ਜਿਤ ਪੀਤੈ ਖਸਮੁ ਵਿਸਰੈ ਦਰਬਾਰੁ ਮਲੈ

ਸਜਾਇ । ਝੂਠਾ ਮਦੁ ਮੂਲਿ ਨ ਪੀਚਈ ਜੇ ਕਾ ਪਾਰਿ
ਵਸਾਇ ।' ਪੈਃ ੧੬ ॥

ਯਦਪਿ, ਮਲਾਰ ਦੀ ਵਾਰ ਵਿਚੋਂ ਮਃ ੧-ਪਹਲਾਂ
ਮਾਸਹੁ ਨਿੰਮਿਆ ਮਾਸੈ ਅੰਦਰਿ ਵਾਸੁ ॥

ਇਹ ਸਾਰਾ ਸ਼ਲੋਕ ੨੫ ਪੌੜੀ ਦਾ ਜਾਣ ਲੇਣਾ । ਤਥਾਪਿ ਇਸ
ਸ਼ਲੋਕ ਕਾ ਤਾਤਪਰਯ ਟੀਕਾ ਮੇਂ ਮਾਂਸ ਮੰਡਨ ਅਰਥ ਨਹੀਂ, ਕਿੰਤੂ
ਏਕ ਨਾਨੂ ਰਾਮ ਨਾਮਕ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਥਾ ਤਿਸ ਕੇ ਪਰਾਜਯ ਕਰਨੇ ਮੇਂ
ਤਾਤਪਰਯ ਹੈ ਪੁਨਾ ਸੋਈ ਮ੍ਰਿਗ ਕਾ ਮਾਂਸ ਤਸਈ ਬਨਾਕੇ ਦਿਖਾਇ ਦਈ ।
ਵਜਵਸਥਾ ਟੀਕਾ ਮੇਂ ਦੇਖੋ, ਵਾ ਮੁਕਤੀ ਮਾਰਗ ਕੇ ੮੬ ਪੰਨੇ ਪਰ
ਇਸ ਕਾ ਸਵਾ ਲਾਖ ਪਾਠ ਕਰਕੇ ਹੋਮ ਕਰਨਾ ਲਿਖਾ ਹੈ ਸਰਜੀਤ
ਕਰਨੇ ਕਾ ਮੰਤ੍ਰ ਹੈ ਅਨਯਥਾ ਵਿਰੋਧ ਹੋਗਾ ।

ਯਥਾ—ਕਬੀਰ ਭਾਂਗ ਮਾਛੁਲੀ ਸੁਰਾ ਪਾਨਿ ਜੋ ਜੋ
ਪ੍ਰਾਨੀ ਖਾਂਹਿ । ਤੀਰਥ ਬਰਤ ਨੇਮ ਕੀਏ ਤੇ ਸਭੈ
ਰਸਾਤਲ ਜਾਂਹਿ ॥ ਸ਼ਲੋਕ ੨੩੩ ॥

ਤਥਾ ਜਨਮਸਾਖੀ ਮੇਂ,—‘ਦੇ ਅਜਾਬ ਗ੍ਰੀਬ ਨੂ
ਖਾਇ ਤਿਨਾਂ ਦਾ ਮਾਸ । ਮੁਰਗੀ ਮਾਰੇ ਪੀਰ ਜੀ
ਦਗਾ ਕਰੇ ਗਰਬੀ ਘਾਤ । ਹੋਰ ਵਿਚਾਰੇ ਵਹੁ ਜਾਨ-
ਵਰਾ ਪਾਇ ਪਰੰਦੇ ਲੱਖ । ਮਾਰਨ ਪਾਇ ਹਰਾਮ
ਹੋਇ ਸੋ ਹਰ ਜਲਾਂਦਾ ਭੱਖ ॥ ਜਬਰਾਂ ਮਾਰ ਨ ਸਕਨੀ
ਫੀਲਾਂ ਸ਼ੇਰ ਪਲੰਗ । ਥੀਏ ਹਰਾਮ ਬਹੁ ਜਾਲਮਾ
ਜੋ ਮਾਰਨ ਅਗੋਂ ਡੰਗ । ਡਾਢਿਆਂ ਕੋਇ ਨ ਮਾਰਈ
ਕਰਨ ਜੋ ਅਗੋਂ ਜੇਰ । ਜੋ ਗ੍ਰੀਬ ਨਮਾਨੜੇ ਤਿਨਾਂ

ਲੈ-ਦੇ ਪਿੰਡ ਅਧੋੜ । ਲਿਖਿਆ ਚਾਰ ਕਿਤਾਬ ਵਿਚ
ਸਭ ਪਰ ਜੋਰ ਹਰਾਮ । ਸੋਈ ਕਲਮੇ ਪਾਕ ਜੋ ਮੰਨੇ
ਰੱਬ ਕਲਾਮ ।' ਸਾਖੀ ਮੱਕੇ ਦੀ ਪੰ: ੧੮੩ ॥

ਤਥਾ ਮਾਝ ਦੀ ਵਾਰ ਵਿਚੋਂ ਮ: ੧, — 'ਜੇ ਰਤੁ
ਲਰੈ ਕਪੜੈ ਜਾਮਾ ਹੋਇ ਪਲੀਤੁ । ਜੇ ਰਤੁ ਪੀਵਹਿ
ਮਾਣਸਾ ਤਿਨ ਕਿਉ ਨਿਰਮਲੁ ਚੀਤੁ ।' ਪੰ: ੬ ॥

ਤਥਾ ਪ੍ਰਭਾਤੀ ਕਬੀਰ ਜੀ, — 'ਜਉ ਸਭ ਮਹਿ
ਏਕੁ ਖੁਦਾਇ ਕਹਤ ਹਉ ਤਉ ਕਿਉ ਮੁਰਗੀ ਮਾਰੈ ।'
ਸ਼ਬਦ ੪ ॥

ਤਥਾ—ਕਬੀਰ ਜੋਰੀ ਕੀਏ ਜੁਲਮੁ ਹੈ ਕਹਤਾ
ਨਾਉ ਹਲਾਲੁ । ਦਫਤਰਿ ਲੇਖਾ ਮਾਂਗੀਐ ਤਬ
ਹੋਇਗੋ ਕਉਨੁ ਹਵਾਲੁ ॥ ਸਲੋਕ ੧੮੭ ॥

ਕਬੀਰ ਖੂਬ ਖਾਨਾ ਖੀਚਰੀ ਜਾ ਮਹਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ
ਲੋਨੁ । ਹੋਰਾ ਰੋਟੀ ਕਾਰਨੇ ਗਲਾ ਕਟਾਵੈ ਕਉਨੁ ।
ਸਲੋਕ ੧੮੮ ॥

ਕਬੀਰ ਜੀਅ ਜੁ ਮਾਰਹਿ ਜੋਰੁ ਕਰਿ ਕਹਤੇ ਹਹਿ
ਜੁ ਹਲਾਲੁ । ਦਫਤਰੁ ਦਈ ਜਬ ਕਾਢਿ ਹੈ ਹੋਇਗਾ
ਕਉਨੁ ਹਵਾਲੁ ॥ ਸਲੋਕ ੧੮੯ ॥

ਕਬੀਰ ਜੋਰੁ ਕੀਆ ਸੋ ਜੁਲਮੁ ਹੈ ਲੇਇ ਜਬਾਬੁ
ਖੁਦਾਇ । ਦਫਤਰੁ ਲੇਖਾ ਨੀਕਸੈ ਮਾਰੁ ਮੁਹੈ ਮੁਹਿ

ਖਾਇ ॥ ਸਲੋਕ ੨੦੦ ॥

ਤਥਾ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ,—‘ਸੀਂਹ ਪਜੂਤੀ
ਬਕਰੀ ਮਰਦੀ ਹੋਈ ਖਿੜ ਖਿੜ ਹੱਸੀ । ਸੀਂਹ ਪੁਛੇ
ਬਿਸਮਾਦ ਹੁਇ ਇਤ ਅਉਸਰ ਕਿਤ ਰਹੱਸ ਰਹੱਸੀ ।
ਬਿਨਹੁ ਕਰੇਦੀ ਬਕਰੀ ਪੁਤ ਅਸਾਡੇ ਕੀਚਨ ਖੱਸੀ ।
ਅੱਕ ਧਤੂਰਾ ਖਾਧਿਆਂ ਕੁਹਿ ਕੁਹਿ ਖੱਲ ਉਖੱਲਬਣੱਸੀ
ਮਾਸ ਖਾਨ ਗਲ ਵਢਕੇ ਹਾਲ ਤਿਨਾੜਾ ਕਉਣ
ਹੋਵੱਸੀ । ਗਰਬ ਗਰੀਬੀ ਦੇਹ ਖੇਹ ਖਾਜ ਅਖਾਜ
ਅਕਾਜ ਕਰੱਸੀ । ਜਗ ਆਇਆ ਸਭ ਕੋਈ ਮਰੱਸੀ ।’
ਵਾਰ ੨੫ ॥ ਪੈਃ ੧੭ ॥

ਤਥਾ—ਕੁਹੈ ਕਸਾਈ ਬਕਰੀ ਲਾਇ ਲੂਣ ਸੀਖ
ਮਾਸ ਪਰੋਆ । ਹਸ ਹਸ ਬੋਲੇ ਕੁਹੀ ਦੀ ਖਾਧੇ ਅੱਕ
ਹਾਲ ਇਹੁ ਹੋਆ । ਮਾਸ ਖਾਨ ਗਲ ਛੁਰੀ ਦੇ
ਹਾਲ ਤਿਨਾੜਾ ਕਉਣ ਅਲੋਆ । ਜੀਭੈ ਹੰਦਾ ਫੇੜਿਆ
ਖਉ ਦੇਦਾਂ ਮੁਹ ਭੱਨ ਵਿਗੋਆ । ਪਰ ਤਨ ਪਰ ਧਨ
ਨਿੰਦ ਕਰ ਹੋਇ ਦੁਜੀਭਾ ਵਿਸੀਅਰ ਭੋਆ । ਵੱਸਆਵੈ
ਗੁਰ ਮੰਤ ਸੁਣ ਨਿਗੁਰਾ ਮਨਮੁਖ ਸੁਣੈ ਨ ਸੋਆ
ਵੇਖ ਨ ਚਲੈ ਅਗੈ ਟੋਆ ॥ ਵਾਰ ੩੭ ਪੈਃ ੨੧ ॥

ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਇਤਿ ॥ ਇਤਿਜਾਦਿਕ ਅਨੇਕ ਪ੍ਰਮਾਣ ਹੈਃ—

ਤਥਾ ਕਬਿਤ—ਰੋਰੀ ਤੇ ਸ਼ਰਾਬ ਨਾਲ ਵੇਸਵਾ ਦਾ

(੩੬੧)

ਭੋਗ ਜਾਣ ਹੱਤਿਆ ਬ੍ਰਹਮ ਨਾਲ ਨਿੰਦਾ ਕੋ ਮਿਲਾਂ-
ਵਦਾ । ਕੰਨਜਾ ਦਾ ਦਰਬ ਔਰ ਜੂਏ ਕੋ ਭੀ ਜਾਣ
ਲੈਣਾ ਭੋਗ ਗੁਰੂ ਪਤਨੀ ਸੇ ਪਾਪ ਕੋ ਸੁਣਾਵਦਾ ।
ਝੂਠੀ ਅਗਵਾਹੀ ਘਾਤ ਬਾਲਕਾਂ ਦਾ ਜਾਣੇ ਚਿਤ
ਖਾਵਣਾ ਅਮਿਖ ਭਾਨੀ ਧਰਮੁ ਕਹਾਂਵਦਾ । ਗੁਰੂ ਕਾ
ਦ੍ਰੋਹੀ ਹਤਿਆ ਉਤਰੇ ਨਾ ਮੂਲ ਕਦੇ ਮਾਰਨਾ ਬਿਸੁਧ
ਚੋਦਾਂ ਪਾਪ ਕਵਿ ਗਾਂਵਦਾ ॥

ਤੋਥਾ—ਯਹ ਚੋਦਾਂ ਪਾਪ ਸ੍ਰੀ ਮਨੂ ਸਿਮ੍ਰਤੀ ਕੇ ਦਸਮੇ ਅਧਿਃ ਕੇ ੫੪
ਸਲੋਕ ਸੇ ਲੇਕਰ ੭੨ ਸਲੋਕ ਤਾਂਈ ਭੀ ਸਪਸ਼ਟ ਹਨ ॥ ਇਤਿ ॥

ਯਥਾ ਅੰਨ ਤਥਾ ਬੁਧਿ, ਅਤੇ ਗ੍ਰਹਸਥ (ਧਰਮ)

ਯਥਾ ਸੋ ਸਾਖੀ ਮੇਂ—ਜੋ ਜਾਕੀ ਵਹਤ ਨ ਜਾਣੀਏ
ਗੁਰ ਮੰਤਰ ਨਹ ਰੀਤ । ਤਾਕਾ ਭੋਜਨ ਖਾਇਕੇ ਬਿਗੜੇ
ਹਰਿ ਕੀ ਪ੍ਰੀਤ ॥ ਸਾਖੀ ॥ ੫ ॥

ਤੋਥਾ—ਇਹ ਪੰਜਵੀਂ ਸਾਖੀ ਦਾ ਪ੍ਰਸੰਗ ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਰੁਤ ੩ ॥ ਅੰਸੂ
੪੭ ॥ ਮੇਂ ਭੀ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ । ਤੋਥਾ—ਵੈਰਾਗਸ਼ਤਕ ਵਿਚੋਂ—

ਦੋਃ—ਮਲਨ ਅੰਨ ਕਰ ਮਲਨ ਮਨ ਸੁਧ ਅੰਨ
ਕਰ ਸੁਧਿ । ਜਲਵਤ ਚਿਤ ਜਾ ਸੇ ਮਿਲੇ ਭਵਤ ਤਥਾ

ਬਿਧਿ ਬੁੱਧਿ ॥ ਧਿਃ ੮ ॥ ਛੰਤ ਪ੯ ॥

ਤਥਾ—ਸੈ ਸਾਖੀ ਮੇਂ—ਆਧਾ ਖਾਣਾ ਦੇ ਨਹ ਭੁਖਾ
ਰਹੇ ਜੋ ਅਹਾਰ। ਦਾਤਾ ਐਸਾ ਨਰਕ ਜਾਇ ਕਹੇ ਇ
ਵੇਦ ਮਝਾਰ ॥ ਸਾਖੀ ॥ ੬ ॥

ਤਥਾ—ਇਹੁ ਛੀਵੀਂ ਸਾਖੀ ਦਾ ਪ੍ਰਸੰਗ ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਰੁਤ ੩ ॥ ਅੰਸੂ
੪੮ ਮੇਂ ਦੇਖੋ !

ਤਥਾ—ਨਾਨਕ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵਿਚੋਂ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਰੰਮਕ ਖੰਡ ਤੋਂ—
ਚੋਪਈ—

ਬਿਦਾ ਹੋਇ ਕੀਨੋ ਪੁਨ ਗਵਨੰ। ਭੱਦ੍ਰ ਖੰਡ ਪਹੁੰਚੇ ਗੁਨ ਭਵਨੰ ॥੪੨॥
ਤਿਹ ਨਿਰਪ ਸੁਨਯੋ ਸੰਤ ਪੁਰ ਆਏ। ਮਿਲਯੋ ਆਨ ਕਰ ਸੀਸ ਝੁਕਾਏ ॥
ਬੰਦ ਹਾਥ ਦ੍ਰੈ ਬੈਠ ਸਮੀਪਾ। ਬੋਲਯੋ ਕੋਲ ਨਾਭ ਅਵਨੀਪਾ ॥੪੩॥
ਆਸ੍ਰਮ ਚਾਰ ਲਿਖੇ ਜੋ ਆਹੀ। ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਕੋਨ ਕਹੈ ਇਸ ਮਾਹੀ।
ਪੂਰਨ ਸੰਤ ਜਾਨ ਕਰ ਪੂਛਾ। ਕਰਹੁ ਮੁਝੈ ਸੰਸੈ ਤੇ ਛੂਛਾ ॥੪੪॥
ਸੁਨ ਕਰ ਬੋਲੇ ਵਚਨ ਕ੍ਰਿਪਾਲਾ। ਸਭ ਤੇ ਜਾਨਹੁ ਗ੍ਰਹਸਤ ਬਿਸ਼ਾਲਾ।
ਉਤਪਤਿ ਕਰਨ ਹਾਰ ਸਭ ਹੀ ਕੋ। ਬਹੁਰੋ ਪਾਲਨ ਕਰਹੈ ਨੀਕੋ ॥੪੫॥
ਜਿਉਂ ਜਲ ਕਮਲਨ ਕੋ ਨਿਪਜਾਈ। ਬਹੁਰੋ ਪਾਲਨ ਕਰਹਿ ਬਨਾਹੀ।
ਮੂਲ ਬਿਟਪ ਕੋ ਗ੍ਰਹਸਤ ਪਛਾਨਹੁ। ਆਸ੍ਰਮ ਚਾਰ ਜਿ ਸਾਖਾ ਮਾਨਹੁ ॥੪੬॥
ਯਾਂਕੋ ਲਖਹੁ ਸਮੁੰਦ੍ਰ ਸਮਾਨਾ। ਮੁਕਤਾਦਿਕ ਨਿਕਸਤ ਹੈਂ ਨਾਨਾ।
ਬ੍ਰਹਮ ਚਰਜ ਪੁਨ ਬਾਨ ਪ੍ਰਸਤਾ। ਅਰ ਸੰਨਿਆਸ ਸਭਨ ਕੋ ਕਰਤਾ ॥੪੭॥
ਵੰਡ ਖਾਇ ਅਰਦਾਸ ਕਰੇਈ। ਛੂਛ ਨ ਛਿਰੈ ਅਭਿਆਗਤ ਜੇਈ।
ਨੀਰ ਕੂਪਜੇ ਨਿਕਸਤ ਨਾਹੀ। ਠਹਰਤ ਗੰਦਾ ਹੈ ਤਿਸ ਮਾਹੀ ॥੪੮॥
ਨਿਕਸਤ ਰਹੈ ਨੀਰ ਜੇ ਤਾਹੂ। ਮਧੁਰ ਹੋਇ ਜਾਨੈ ਸਭ ਕਾਹੂ
ਤਿਉਂ ਗ੍ਰਹਸਤਨ ਕੀ ਰੀਤ ਸੁਹਾਈ। ਕਰਹਿ ਜਿ ਨਰ ਇਤਉਤਸੁਖਦਾਈ ॥੪੯॥
[ਉਤਾਰਧ ਧਿਃ ੩। ਛੰਤ ੪੯]

ਤਬਾ ਰਾਮਕਲੀ ਕੀ ਵਾਰ ਮਃ ੩ ਵਿਚੋਂ ਮਃ ੧—
ਪ੍ਰੰਨ ਦਾਨ ਕਾ ਕਰੇ ਸਰੀਰੁ । ਸੇ ਗਿਰੰਹੀ ਰੀਗਾ ਕਾ
ਨੀਰੁ ॥ ਪੈਃ ੧੨ ॥

ਤਬਾ—ਕਬੀਰ ਜਉ ਗ੍ਰਿਹੁ ਕਰਹਿ ਤ ਧਰਮ ਕਰੁ
ਨਹੀ ਤ ਕਰੁ ਬੈਰਾਗੁ । ਬੈਰਾਗੀ ਬੰਧਨੁ ਕਰੈ ਤਾਕੇ ਬਡੇ
ਅਭਾਗੁ ॥ ਸਲੋਕ ॥ ੨੪੩ ॥

ਭਾਵ—ਜਬ ਗ੍ਰਹਸਤੀ ਲੋਗ ਹੀ ਧਰਮ ਸੇ ਪਤਤ ਹੋਗਏ ਤੋ ਮੂਲ ਨਾਸ
ਤੇ ਉਨ ਕਾ ਅੰਨ ਲੜਕੀਆਂ ਦੇ ਦਾਮ ਚੋਰੀ ਠੱਗੀ ਸੇ ਕਠੇ ਕੀਏ ਹੂਏ ਕਾ
ਖਾਇ ਕਰ ਮਹਾਤਮਾ ਕੈਸੇ ਧਰਮ ਪਰ ਤਤਪਰ ਹੋਨ ਯਾਂਤੇ ਹੋਕ ਦੀ ਫ਼ਿਤ
ਕਰਕੇ ਮਹਾਤਮਾਵੋਂ ਕੋ ਦੇਵੇ !

ਯਬਾ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ—ਗੁਰ ਸਿਖੀ ਦਾ ਕਰਮ
ਇਹੁ ਗੁਰ ਫੁਰਮਾਏ ਗੁਰ ਸਿਖ ਕਰਣਾ ॥ ਵਾਰ ੨੮ ॥
ਪੈਃ ੧੦ ॥

ਤਬਾ—ਮਿਠਾ ਬੋਲਣ ਨਿਵ ਚਲਣ ਹਥਹੁੰ ਦੇਕੈ
ਭਲਾ ਮਨਾਏ । ਥੋੜਾ ਸਵਣਾ ਖਾਵਣਾ ਥੋੜਾ ਬੋਲਣ
ਗੁਰ ਮਤਿ ਪਾਏ ॥ ਵਾਰ ੨੮ ॥ ਪੈਃ ੧੫ ॥

ਤਬਾ ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ ਵਿਚੋਂ—ਓਨੀ ਦੁਨੀਆ ਤੋੜੇ
ਬੰਧਨਾ ਅੰਨੁ ਪਾਣੀ ਥੋੜਾ ਖਾਇਆ ॥ ਪੈਃ ੭ ॥

ਤਬਾ—ਰਾਮਕਲੀ ਪਾਤਸਾਹੀ ੧੦ ॥ ਅਲਪ
ਅਹਾਰ ਸੁਲਪ ਸੀ ਲਿੰਦ੍ਰ ਦਯਾ ਚਿਮਾ ਤਨ ਪ੍ਰੀਤਿ ॥

ਪੰਜ ਤਰਾਂ ਦੀ ਸਿਖੀ ਅਤੇ ਚਾਰ ਸਸੇ ਆਦਿਕ ਰਹਿਤ

ਯਥਾ ਸੈ ਸਾਖੀ—ਜਾ ਲਗ ਰਹਤ ਖਾਲਸਾ ਨਿਆਰਾ
ਤਾ ਲਗ ਤੇਜ ਦੀਯੋ ਮੁਹਿ ਸਾਰਾ ॥ ਸਾਖੀ ॥ ੧੫ ॥

ਤਥਾ—ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਰੁਤ ੩ ॥ ਅੰਸੂ ੩੭ ॥

ਤਥਾ ਸੈ ਸਾਖੀ—ਪੰਡਿਤ ਪਾਧੇ ਜੋਤਸੀ ਰਾਗੀ ਪਰੇ
ਰਕ ਭਾਮ। ਐਰਨ ਕਹਤੇ ਰਹੈਂ ਆਪ ਨ ਕਰਹੈਂ ਅਰਾਮ
॥ ਸਾਖੀ ੨੨ ॥ ਅਤੇ ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਰੁਤ ੩ ॥ ਅੰਸੂ ੪੦ ॥

ਤਥਾ—ਸੈ ਸਾਖੀ ॥ ਭਾਈ ਸਿਖੀ ਪੰਜ ਤਰਾਂ ਦੀ ਹੈ
ਇਕ ਧੰਦੇ ਦੀ ਦੂਜੀ ਦੇਖੀ ਸਿਖੀ । ਤੀਜੀ ਹਿਰਸੀ
ਸਿਖੀ । ਚੌਥੀ ਸਿਦਕੀ ਸਿਖੀ । ਪੰਜਮੀ ਭਾਵ ਦੀ ਸਿਖੀ।
ਧੰਦੇ ਦੀ ਇਹ ਲੋਕ ਕਹੈ ਨਹੀ ਨਿਗੁਰਾ । ਭਾਈਚਾਰੇ
ਕਲਣ ਦੀ ਦੇਖੀ । ਇਹ ਸਿਖ ਹੋਇਆ ਕੋਈ ਉਸਦੇ
ਘਰ ਪਦਾਰਥ ਬਹੁਤ ਹੋ ਗਿਆ ਧਨ ਪੁਤਰ ਦੁਧ ਪਤ
ਆਦਰ ਦੇਖਕੇ ਚਾਹ ਵਾਲਾ ਹੋਰ ਭੀ ਲੋਭ ਕਰ ਪਦਾ-
ਰਥ ਦਾ ਸਿਖ ਹੋ ਗਿਆ ॥ ਪਦਾਰਥ ਦੀ ਲੋੜ ਰਹੀ
ਗੁਰੂ ਨਾਲ ਸਬਦ ਦੀ ਪ੍ਰਚਾ ਨਾ ਲਗਾ । ਤੀਜੀ ਹਿਰਸੀ
ਬਹੁਤੇ ਜੋ ਕਰਣ ਸੋ ਕਰਣਾ । ਆਪਣੀ ਸੋਝੀ ਅਤੇ
ਕਰਣ ਨਾ ਸਿਖੀ ਨਾ ਸੰਯਤ ਵਿਚ ਬੈਠਾ ਪਾਹਿਲ

ਗੁਰੂ ਕੀ ਦਾ ਭੇਦ ਨਾ ਜਾਣਿਆ । ਸਤਿ ਗੁਰ ਪੂਰਨ
ਜਿਨਕੇ ਤਿਨਕੀ ਪੂਰੀ ਆਸ । ਨਾਨਕ ਜਪੀਏ ਨਾਮ
ਨਿਤ ਸਿਮਰੇ ਸਾਸ ਗਰਾਸ । ਸਾਖੀ ੧੨ ॥

ਤਥਾ—ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਰੁਤ ੩ । ਅੰਸੂ ੩੪ ॥ ਮੈਂ ਦੇਖੋ !

ਤਥਾ ਸੋ ਸਾਖੀ—ਜਹਾ ਵਡਾ ਗੁਣ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਹਾਂ
ਬਿਕਾਰ ਭੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ । ਗੁਣੀ ਬਿਕਾਰੀ ਰਹਤ ਜੋ ਬਿਧ
ਕ ਹੋ ਇਨਸਾਨ । ਤਿਸ ਮੂਰਤ ਬਲਿਹਾਰਨੇ ਨਾਨਕ
ਤਿਸ ਕੁਰਬਾਨ ॥ ਸਾਖੀ ੨੫ ॥

ਤਥਾ—ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਕੇ ਬੋਲੇ ‘ਜਟ ਪੰਜਾਲੀ ਚਕ ਗੁਰੂਕਾ
ਹੱਕ ਕਮਾਇਕੇ ਚਕ ਸਿਖਾਂ ਪੁਛਿਆ ਜੀ ਸਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ
ਤੇਰੇ ਤਾਂ ਸਿੰਘ ਸਭੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਖਤ੍ਰੀ ਵੈਸ਼ ਸ਼ੂਦਰ ਹੈਨ
ਜਟ ਤੁਸਾਂ ਭਲਾ ਸਲਾਹਿਆ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕਹਿਆ
ਜਟ ਭਟ ਨਟ ਧਨਟ ਮੂਹ ਦੇ ਹਠ ਨੂੰ ਪਾਲਦੇ ਹੈਨ ।
ਅਤੇ ਸਿਖੇ ਸਿਖ ਮੇਰੇ ਸਿਦਕੀ ਤਿਨ ਹੈਨ । ਜਟ
ਬਣਜਾਰਾ ਰੋੜਾ ਸਾਰਾ । ਤੀਸਰੀ ਸਿਖੀ ਵੰਡ ਦਿਤੀ ਸਭ
ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਪਰ ਭਾਈ ਹੋਰ ਸਿਖ ਖਾਵਣ ਦੇ ਅਤੇ
ਲੋੜਦੇ ਸਿਖ ਹੈਨ । ਕਿਆ ਕਰੇਗਾ ਸਿਖ ਜਾਂ ਸਿਦਕ
ਨਾ ਧਾਰਦਾ । ਕਿਆ ਕਰੇਗਾ ਬਣਜ ਜਾਂ ਨਾਹਿ ਪਸਾ-
ਰਦਾ । ਕਿਆ ਕਰੇਗਾ ਵੈਦ ਜਾਂ ਲੋਭ ਨਾ ਹਾਰਦਾ ।
ਕਿਆ ਕਰੇਗਾ ਜਨਮ ਜਾਂ ਨਚੀ ਚਿਤਾਰਦਾ । ਨਾਨਕ

ਸਫਲ ਕਰਮ ਜਾਂ ਨਾਮ ਕਰਤਾਰ ਦਾ । ਭਾਈ ਚਾਰ
ਸਸਿਆਂ ਦਾ ਵਿਸਾਹੁ ਨਹੀ । ਸੁਨਾਰਾ ਸੋਕਣ ਸੱਪ ਸੀਹ
ਕਰੇ ਘਾਤ ਅਗੀਹ । ਅਤੇ ਚਾਰ ਕਕੇ ਅਪਨਾ ਮੁਕਾ
ਬਲਾ ਹੀ ਸਮਝਦੇ ਹੈਨ । ਕਾਜੀ ਕਰਾਲ ਕਾਨੂੰਗੋਇ
ਕਸਵੀ । ਅਤੇ ਚਾਰ ਦੰਮਾ ਦੇ ਪਿਆਰੇ ਬਬੇ । ਬਾਮਣ
ਬਣੀਆ ਬਖਸੀ ਬਲੰਤਣ ॥ ਸਾਖੀ ੨੫ ॥

ਤਥਾ ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ੋਕਤ ਚੈ:-

ਚਾਰ ਸਕਾਰ ਵਿਸਾਹੁ ਨ ਦੀਹ । ਸੁਨਿਆਰਾ ਸੋਕਣ ਸੱਪ ਸੀਹ ।
ਤਿਮ ਹੀ ਲਖੀਐ ਚਾਰ ਕਕਾਰ । ਨਿਜ ਮੁਕਾਬਲਾ ਸਮਝਨ ਹਾਰ ।
ਕਾਜੀ, ਕਾਨੂੰਗੋਇ, ਕਲਾਲ, । ਚੋਥਾ ਕਸਵੀ ਹੈ ਇਨ ਨਾਲ ।
ਚਾਰ ਬਕਾਰ ਦੂਬ ਕੇ ਪਿਆਰੇ । ਇਨ ਤੇ ਭੀ ਰਹ ਆਪ ਸੰਭਾਰੇ ।
ਬਾਹਮਣ ਬਣੀਆਂ ਬਖਸ਼ੀ ਹੋਇ । ਚਤ੍ਰਬ ਬਲਤਣ ਹਿਯਾ ਸੋਇ ।
ਕਾਮੀ, ਕਪਟੀ, ਕਲਹੀ, ਕੂਰ । ਇਨ ਕੋ ਜਾਨ ਰਹੇ ਨਿਤ ਦੂਰ ।
ਚਾਰ ਕਕਾਰ ਸੰਗ ਨਹ ਕਰੈ । ਜੇ ਨਰ ਕਰੈ ਨਰਕ ਮੈ ਪਰੈ ।
ਇਮ ਕਲਗੀਧਰ ਵਚਨ ਉਚਾਰੇ । ਪੁਨਾ ਤਾਹਿਤੇ ਸਦਨ ਸਿਧਾਰੇ ।

[ਰੁਤ ੩। ਅੰਸੂ ੪੨]

(ਕੇਸ)

ਯਥਾ ਸੈ ਸਾਖੀ-ਏਕ ਵਾਰ ਸਭ ਦੇਸ ਪਰ ਤਾਪ
ਆਇਆ ਗਰਜ ਕੇ ਤਾਂ ਡਲੇ ਕਹਿਆ ਪੁਛ ਕੇ ਗੁਰੂ
ਪਾਸੇ ਸਿਰ ਕੇਸ ਰਖੇ ਅਤੇ ਬਣੀ ਪੜੇ ਭਏ ਕੇ ਮਾਰੇ

(੩੬੭)

ਸਿੰਗਤ ਪੜਨੂ ਗਈ ਦਮਦਮੇ ਨੂੰ ਸਾਰੇ ਸੁਖੇਨ ਹੀ
ਰਹੇ । ਗੁਰੂ ਜੀ ਇਹੁ ਵਚਨ ਕੀਤਾ । ਧਰਮ ਸਾਲ
ਬਣਾਵੇ ਟਹਲ ਕਰੇ ਤਾਪ ਤੇ ਵਚੋਗੇ ॥ ਸਾਖੀ ੪੭ ॥

ਤਥਾ—ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੇਖੋ ਐਨ ੧ ॥ ਅੰਸੂ ੨੬ ॥

ਤਥਾ—ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵਿਚੋਂ ਚੈਂ—

ਦਾਨ ਸਿੰਘ ਸੁਨ ਕਾਰਨ ਜਾਕੇ । ਹੇਰਹਿ ਪਰਯੋ ਨਰਕ ਸਿਖ ਜਾਕੇ ।

ਕੇਸਨ ਤੇ ਹਮ ਲੇਹੁ ਪਛਾਨ । ਚਰੈਂ ਵਚਾਵਨ ਕਸ਼ਟ ਮਹਾਨ ।

ਕੇਸਨ ਤੇ ਗਹ ਤੁਰਤ ਨਿਕਾਰਹਿ । ਅਪਨੀ ਲਾਗੀ ਛਾਪ ਵਿਚਾਰੈ ।

[ਐਨ । ੧ । ਅੰਸੂ ੧੭]

ਤਥਾ—ਆਸਾ ਮਃ ੫—ਸਤਿਗੁਰੁ ! ਅਪਨਾ ਸਦ
ਸਦਾ ਸਮੁਾਰੇ । ਗੁਰ ਕੇ ਚਰਨ ਕੇਸ ਸਿੰਗਿ ਝਾਰੇ ।
ਸਬਦ ॥ ੬੭ ॥

ਤਥਾ ਸੂਹੀ ਮਃ ੫—ਕੇਸਾ ਕਾ ਕਰਿ ਬੀਜਨਾ ਸਿਤ
ਚੰਉਰੁ ਢੁਲਾਵਉ । ਸੀਸੁ ਨਿਹਾਰਉ ਚਰਣ ਤਲਿ ਧੂਰਿ
ਮੁਖਿ ਲਾਵਉ ॥ ਸਬਦ ॥ ੪੨ ॥

ਤਥਾ ਸੂਹੀ ਮਃ ੫—ਕੇਸਾ ਕਾ ਕਰਿ ਚਵਰੁ ਢੁਲਾਵਾ
ਚਰਣ ਧੂੜਿ ਮੁਖਿ ਲਾਈ । ਸਬਦ ੫੪ । ਇਤਯਾਦਕ ।

(ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਸਾਧ ਕੀ ਸੇਵਾ ਕਰੋ)

ਯਥਾ ਸੈ ਸਾਖੀ ਵਿਚੋਂ—ਏਕ ਸਿਖ ਨੇ ਜਲ
ਲਿਆਂਦਾ ਕਲਗੀਧਰ ਜੀ ਨੇ (ਸੁਣਦੇ ਹੀ ਜਲ ਸੁਟ

ਦਿਤਾ ਅਤੇ ਕਹਿਣ ਲਗੇ ਕੁਸਿਖ ਦਾ ਹਥ ਛੁਰਿਆ
 ਹੈ ਤਾਂ ਸਿਖ ਡਰਕੇ ਚਰਨ ਪਕੜ ਲੀਏ ਅਤੇ ਸਿਰ—
 ਮਿਦਾ ਹੋਇ ਬੋਲਿਆ ਮੈ ਸਿਖ ਆਦੀ ਹਾਂ ਚਰਨਾ ਦੀ
 ਪਾਹਲ ਹੈ ਵਖਸੀਏ । ਤਾਂ ਵਚਨ ਹੁਆ ਪੜੇਤੇ ਸਿਖ
 ਨਹੀ ਸਿਦਕ ਟਹਲ ਹੈ ਸੋਤੇ ਕਿਸੇ ਦੀ ਨਾ ਕਰੀ । ਤਾਂ
 ਸਿਖਾ ਹਥ ਤਾਹੀ ਪਵਿਤ੍ਰ ਹੋਵੈ ਜਾਂ ਟਹਲ ਕੀ ਹੋਗ
 ਚਰਨ ਤਾਹੀ ਪਵਿਤ੍ਰ ਹੁੰਦੇ ਹੈਨ ਜਾਂ ਤੀਰਥਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰਾਂ
 ਸਾਧਾਂ ਨੂੰ ਦ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਜਾਵੈ । ਸਭ ਦੇਹ ਅਤੇ ਇੰਦ੍ਰੀ
 ਆਂ ਸੁਭ ਕਰਮ ਕੀ ਟਹਲ ਤੇ ਪਵਿਤ੍ਰ ਹੁੰਦੇ ਹੈਨ । ਸੋ
 ਸਿਖਾ ਕਰੀ ਨਹੀ ਟਹਲ ਕਾਹੀ ਕੀ ਇਸ ਤੇ ਤੇਰੇ ਹਥ
 ਅਪਵਿਤ੍ਰ ਕਾ ਜਲ ਐਸਾ ਹੈ ਜੈਸੇ ਮੁਰਦੇ ਦੇ ਅੰਗ
 ਅਪਵਿਤ੍ਰ ਹੁੰਦੇ ਹੈਨ ਤਾਂ ਸਿਖ ਨੇ ਵਖਸਾਇ ਕੇ ਟਹਲ
 ਉਠਾਈ ਸਿਖਾਂ ਕੀ ਸਾਧਾਂ ਬ੍ਰਾਹਮਣਾ ਅਥਿਤ ਕੋਈ
 ਹੋਵੈ ॥ ਸਾਖੀ ੫੦ ॥

ਤਥਾ ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਰੁਤ ੪ । ਅੰਸੂ ੭ । ਤਾਂਤੇ ਐ ਅੰਕਲ ਤੋਂ
 ਹੱਥ ਧੋਕੇ ਬੈਠਨ ਵਾਲੇ ਸਿੱਕਾ ਬਾਵੀ ! ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਤੀਰਥਾਦਿਕ ਸੇਵਣੇ
 ਈਹਾਂ ਭੀ ਸਪਸ਼ਟ ਹਨ । ਅੱਖ ਉਘਾੜ ਕੇ ਦੇਖੋ—

(ਰਹਤ)

ਹੋਰ ਸੁਣ ! ਸੋ ਸਾਖੀ ਵਿਚੋਂ,—“ਇਕੇਲੇ ਕੀ
 ਕੁਛ ਸੁਚ ਨ ਕਰਨੀ । ਬਹੁਤੇ ਬਾਲ ਜਗਾਂ ਸੁਚੇ

ਬਰਨੀ । ਭਗਤ ਸੁਧ ਨਹੀ ਸੁਧ ਅਚਾਰ । ਬਹੁਤਨ
ਗੁਰ ਸਦ ਸੁਧ ਸਵਾਦ । ਘਰ ਸੁਧੀ ਗਰਹਸਤੀ ਜਹਿ
ਬਹੁਤੇ । ਏਕਲ ਘਰ ਧ੍ਰਿਗ ਦੇਵ ਨ ਭੁਗਤੇ ॥'

ਦੋਃ—ਸਾਧੂ ਏਕਾਕੀ ਭਲਾ ਸੁਧ ਦੇਹ ਮਨ ਸੁਧ ।
ਗਹੇਹੀ ਬਹੁਤੇ ਸੁਧ ਕਰ ਸੁਚ ਤਨ ਮਾਨਿਉ ਬੁਧ ।'
ਸਾਖੀ ॥ ੫੭ ॥

ਤਥਾ ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਐਨ ੧ ॥ ਅੰਸੂ ੪੫ ਮੇਂ ਭੀ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ।

ਤਥਾ ਸੋਸਾਖੀ ਦੋਃ—ਸਿਖਨ ਪੂਛਾ ਪੇਸ ਸੋ ਰਹਣੀ
ਕੋ ਬਰਤੰਤ । ਕਿਸ ਕੋ ਦੇਵੈ ਕਿਮ ਰਹੈਂ ਕੈਸੇ ਵਰਤੈਂ
ਸੰਤ । ਗੁਰੂ ਕਹੈਂ ਸੁਣ ਖਾਲਸਾ ਕੇਸ ਪਾਹਿਲੀ
ਮੁਕਤ । ਕੈ ਖੰਡਾ ਪਾਹਿਲ ਭਲੀ ਕੈ ਚਰਨਨ ਕੀ
ਜੁਗਤ । ਧਰੇ ਕੇਸ ਪਾਹਿਲ ਬਿਨਾ ਭੇਖੀ ਮੂੜਾ ਸਿਖ
ਮੇਰਾ ਦਰਸਨ ਨਾਹਿ ਤਿਸ ਪਾਪੀ ਤਿਆਗੈ ਭਿਖ ॥
ਏਕ ਮਜਬ ਰਹਣਾ ਭਲਾ, ਦੋ ਮੇ ਰਹੇ ਨ ਕੋਇ ।
ਮੇਰਾ ਸਿਖ ਕਹਾਇ ਕੈ, ਭਰਮੇ ਪਾਪੀ ਸੋਇ । ਤੀਨ
ਪਰਕਾਰ ਮਮ ਸਿਖ ਕੇ, ਸਹਜੀ ਚਰਨੀ ਖੰਡ । ਜਾਤੇ
ਕੇਸੀ ਹੋਇ ਸਿਖ, ਤੀਨੋਂ ਕਰੇ ਵਿਹੰਡ ॥ ਏਕ ਸੋ ਕੇਸੀ
ਜਾਨੀਏ ਦੂਜਾ ਕਹੈਂ ਉਪਕੇਸ । (ਚਰਨ ਪਾਹਿਲੀਉ
ਕੇਸੀ ॥ ਸਾਖੀ ੬੨ ।)

ਮੁੰਡੀ ਸੰਗਤੀ ਕਹ ਆਏ ਹਾਂ ।

(ਤੁਰਕ)

ਯਥਾ ਸੋ ਸਾਖੀ ਚੋਃ—

ਮੇਰਾ ਸੋ ਜੋ ਰਹਤ ਰਹਾਵੈ । ਪਹਰ ਰਾਤ ਅਸਨਾਨ ਕਰਾਵੈ ।
ਬਾਣੀ ਗੁਰ ਕੀ ਅਵਰ ਨ ਪਾਠ । ਪੜੈ ਗੁਰਮੁਖੀ ਤਿਆਗੇ ਠਾਠ ।
ਵੇਦ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ ਗੁਰ ਵਾਕ ਕੋ ਧਾਰੈ । ਅਵਰ ਵਿਆਧ ਸਮ ਸਗਰੀ ਟਾਰੈ ।
ਅਰਬੀ ਫਾਰਸੀ ਅਖਰ ਨਾ ਪੜੇ । ਮੇਰਾ ਸਿਖ ਨੋਕਰੀ ਕਹੂੰ ਕਰੇ ।
ਤੁਰਕ ਕੋ ਮਾਥਾ ਕਵਹੂੰ ਨਾ ਬੁਕਾਇ । ਤੁਰਕ ਸੰਗ ਵੈਠੇ ਨਾ ਖਾਇ ।

[ਸਾਖੀ । ੬੨ ॥]

ਤਥਾ—ਤੁਰਕ ਪਾਰਸੀ ਜੇ ਪੜੈ ਜੀਵਨ ਲੀਏ
ਸਿਖ । ਤੁਰਕ ਮੀਤ ਵਿਸਾਹੁ ਕਰ ਗੁਰ ਤੇ ਸਦਾ ਬੇ
ਮੁਖ ॥ ਸਾਖੀ । ੮ ॥

ਤਥਾ—ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵਿਚੋਂ ਚੋਃ—

ਜਮਨ ਸੰਗ ਤੇ ਨਾਸਹਿ ਧਰਮ । ਬੋਲਨ ਮਿਲਨ ਸਪਰਸ਼ ਅਧਰਮ ।

[ਰਾਸ । ੧੨ । ਅੰਸੂ । ੧੦ ॥]

ਤਥਾ—ਅਸ਼ਟਮ ਗੁਰੂ ਵਾਕਯ । ਜੈ ਸਿੰਘ ਰਾਜੇ
ਪ੍ਰਤਿ ਚੋਃ—

ਤੁਰਕ ਦਰਸ਼ ਲੇਨੋ ਨਹ ਦੇਨਾ । ਇਹੁ ਦ੍ਰਿੜ ਜਾਨਹੁ ਕਬਹੁ ਚਲੇ ਨਾ ।

ਨਿਜ ਨਿਸਚੇ ਹਮਨੇ ਕਹ ਦੀਨਸ । ਤੂੰ ਬੁਧਵਾਨ ਲੇਹੁ ਮਨਿ ਚੀਨਸ ।

[ਰਾਸ । ੧੦ । ਅੰਸੂ । ੪੦ ॥]

ਤਥਾ—ਚਾਣਕਯ ਨੀਤੀ ਦਰਪਣੋਕਤ ॥ ਸਲੋਕ—
ਚਾਂਡਾਲਾਨਾਂ ਸਹਸ੍ਰੈਸ਼ੁ ਸੂਰਿਭਿਸ਼ਤੱਤ੍ਰ ਦਰਸ਼ਿਭਿਃ ॥
ਏਕੋ ਹਿ ਯਵਨਃ ਪ੍ਰੋਕ੍ਤੋ ਨ ਨੀਚੋ ਯਵਨਾਤਪਰਃ ॥

[ਸਃ ੫ ॥ ਧਿਃ ੮ ॥]

ਦੋਃ—ਏਕ ਸਹਸ ਚੰਡਾਲ ਸਮ ਯਵਨ ਨੀਚ
ਇਕ ਹੋਇ । ਤਤ ਦਰਸੀ ਕਹਿ ਯਵਨ ਤੇ ਨੀਚ ਐਰ
ਨਹ ਕੋਇ ॥ ਧਿਃ ੮ । ਸਃ ੫ ॥

ਤਥਾ—ਸੋ ਸਾਖੀ ॥ ਮੁਸਲਮਾਨ ਕੀ ਅਨ ਅਤ-
ਵਾਰੀ ਸਿਖ । ਖਾਵਤ ਜਾਕਾ ਕਾਗ ਸਮ ਤਿਸੀ ਬੁਰਾਈ
ਲਿਖ ॥ ਸਾਖੀ । ੯੭ ॥

ਤਥਾ—ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਐਨ । ੨ । ਅੰਸੂ । ੧੯ ॥

ਤਥਾ—ਸੋ ਸਾਖੀ ॥ ਚਾਰ ਮਮਿਆਂ ਦਾ ਬਸਾਹ ਨ
ਕਰੀਏ । ਮੁਸਲਮਾਨ ॥ ੧ ॥ ਮਤਰੇਈ ॥ ੨ ॥ ਮੱਖੀ
॥ ੩ ॥ ਮਨ ॥ ੪ ॥ ਸਾਖੀ । ੯ ॥

ਤਥਾ—ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਰੁਤ । ੩ । ਅੰਸੂ । ੫੧ ॥

ਤਥਾ—ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ੋਕਤ—ਸ੍ਰੀ ਦਸਮੇਸ ਜੀ ਪਾਸੋਂ
ਭਾਗਨੇ ਲਗਿਆਂ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਨੌਕਰਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ
ਕਹਣਾ ਚੋਃ—

ਜਿਨਕੇ ਪੰਚ ਪਚੀਸਹੁ ਪਾਇ । ਬਨੋ ਬੀਰ ਉਰ ਧੀਰ ਟਿਕਾਇ ।

[ਰੁਤ । ੨ । ਅੰਸੂ । ੨੦ ॥]

ਤਥਾ—ਤਉ ਨਾ ਧੀਰ ਮੂਢ ਕੋ ਆਈ । ਲਖੈ ਜੰਗ ਕੋ ਮਿਰਤੁ ਨਿਯਾਰਾਈ ।

ਤਥਾ—ਸੁਨ ਕਲਗੀਧਰ ਵਚਨ ਬਖਾਨੇ । ਨਿਕਸਹੁ ਗੀਦੀ ਮੂਢ ਮਧਾਨੇ ।

ਅਸਧੁਜ ਕਰਹਿ ਹੋਇ ਹੈ ਸੋਈ । ਤੁਰਕਨ ਕੋ ਵਿਸਵਾਸ ਨ ਕੋਈ ।

[ਉਤ । ੨ । ਅੰਸੂ । ੨੧ । ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਇਤਿ ॥]

ਤਥਾ—ਨੀਚ ਜਾਤ ਤੇ ਦੂਰ (ਰਹਣਾ) ਕਹ ਆਏ ਹਾਂ ॥

ਤਥਾ ਦਸਮ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਵਿਚੋਂ ॥ ਦੋਃ—ਨੀਚ ਸੰਗ
ਕੀਜੋ ਨਹੀ ਸੁਨਹੋ ਮੀਤ ਕੁਮਾਰ । ਭੇਡ ਪੂਛ ਭਾਦੋ
ਨਦੀ ਕੋ ਗਹਿ ਉਤਰਯੋ ਪਾਰ ॥ ਚਰਿਤ੍ਰ ॥ ੧੯੨ ।
ਛੰਃ । ੧੫ ॥

ਯਾਂਤੇ ਤੁਰਕ ਸੇ ਵਾਟਾ ਅਭੇਦ ਕਰਨ ਵਾਲੋਂ ਕੋ
ਈਹਾਂ ਭੀ ਧੋਖਾ ਲਰੇਗਾ ॥

(ਰਹਤ)

ਯਥਾ—ਸੋ ਸਾਖੀ ॥ ਲੋਭੀ ਠਹਰੇ ਨਾਹੀ ਮੀਤ ।
ਸਿਖ ਪਹਾੜੀ ਕਰੈ ਨ ਪਰੀਤ । ਚਾਰ ਬਰਨ ਸੰਗ
ਬਰਤੇ ਜੈਸੇ । ਸੁਨ ਸਿਖ ਮਮ ਵਚਨ ਹੈਂ ਜੈਸੇ ।
ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਚਰਨ ਪਾਹਲੀ ਹੋਵੈ । ਅਥਵਾ ਸਹਜੀ
ਸਿਖੀ ਹੋਵੇ । ਮੇਰਾ ਸਿਖ ਆਨ ਸਭ ਤਿਆਗੇ । ਭੇਖ
ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਦਾਨ ਨ ਛਾਜੇ । ਲੋਭੀ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਦੂਰ
ਤਿਆਗੇ । ਮੇਰਾ ਸੋ ਜੋ ਮੁਖ ਨਹਿ ਲਾਗੇ । ਸਰਵਰੀ
ਸ਼ਕਤੀ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਤਿਆਗ । ਆਡਾਟੀਕੇ ਮੁਖੋ ਨ
ਲਾਗ । ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਸਿਖ ਨਿੰਦਿਆ ਕਰੈ । ਤਿਸ ਪਾਪੀ
ਕੋ ਦੋਸੈ ਮਰੈ । ਖੰਡੇ ਪਾਹਿਲ ਕਰੇਨਾ ਪਿੰਡ । ਪਿਤ-

ਰਨ ਹੇਤ ਭੁਗਾਵੈ ਅੰਨ । ਦੇਹ ਪੁਛਾਕੀ ਧਨ ਸਭ ਦੇ ।
 ਅਵਰ ਮਜਬ ਕੇ ਸਿਖਨ ਦੇ । ਜੇਕੋ ਮੇਰਾ ਨਾਹੀ ਸਿਖ ।
 ਤਿਸ ਬਾਹਮਣ ਦੇ ਨਾ ਭਿਖ । ਅਥਵਾ ਬਾਹਮਣ
 ਮੇਰਾ ਪੰਥ । ਚਰਣ ਪਾਹਲ ਮੋਹ ਸੋ ਕੰਥ । ਬਾਹਮਣ
 ਕੇਸ ਬਿਨ ਪਾਹਲ ਧਾਰੇ । ਪਾਖੰਡੀ ਕੋ ਦੂਰ ਨਿਵਾਰੇ ॥

ਦੋਃ—ਮੇਰੇ ਸਿਖਨ ਭੇਖ ਧਰ ਦਾਨ ਲੂਟਨੇ ਹੇਤ ।
 ਧਰੇ ਕੇਸ ਰਿਖ ਧੰਦ ਤਜ ਕਪਟੀ ਪਾਪੀ ਕੇਤ । ਬਿਪ੍ਰ
 ਬਰਣ ਉਤਮ ਵਡੇ ਤੀਨ ਦੇਵਕੋ ਰੂਪ । ਪਲਟੇ ਮਜਬ
 ਪੀਰਨ ਜਜੈ ਸੋ ਪਾਪੀ ਪੜੇ ਰੂਪ । ਪ੍ਰਿਥਮ ਰਿਖ
 ਸਮਾਨ ਹੈ ਜਟਾ ਜੂਟ ਵਿਵਹਾਰ । ਅਰਧ ਵਾਲ ਪੁਨ
 ਪਾਹਲੀ ਚਰਨ ਪ੍ਰੇਮੀ ਸਾਰ । ਭੇਖੀ ਕੇਸ ਧਰ ਆਨ
 ਸਿਖ ਪੂਜਤ ਤੁਛਨ ਦੇਵ । ਤਾਹਿਨ ਪਾਨੀ ਦੀਜੀਏ
 ਮੇਰਾ ਸਿਖ ਸੁਸੇਵ । ਕੇਸ ਧਾਰੀ ਭੇਖੀਆ ਜੀਵਨ ਕੇ
 ਤਿਨ ਕਾਜ । ਧਰੇ ਕੇਸ ਚੰਡਾਲ ਸਮ ਦੀਆ ਦਾਨ
 ਤਿਸ ਬਾਦ ਚੋਃ—

ਮੇਰਾ ਸਿਖ ਸੀਤਲਾ ਮਾਨੈ । ਭੇਖੀ ਕੋ ਜੋ ਦੇਵੈ ਦਾਨੈ ।
 ਜਹਾਂ ਕਹਾਂ ਖਾਵੈ ਪ੍ਰਸਾਦ । ਮੇਰਾ ਸਿਖ ਨ ਆਦ ਜੁਗਾਦ ।
 ਬਿਨਾ ਬੂਝੈ ਦੇਵਨ ਕੋ ਜਜੈ । ਮੈ ਛੋਡਾ ਸੋ ਸਿਖ ਮਮ ਤਜੈ ।
 ਮੇਰਾ ਸਿਖ ਜੋ ਤੀਰਥ ਜਾਵੈ । ਅਥਿਤ ਦੇਖਕੇ ਭੋਗ ਭੁਗਾਵੈ ।
 ਜੋ ਦੇਵੈ ਦਾਨ ਪਰਬ ਕੋ ਮਾਨ । ਗੁਰਵਿਸਵਾਸੀ ਗੁਰਅਸਥਾਨ ।
 ਵੇਖੇ ਨਾਹਿ ਤੀਰਥ ਕੋ ਪਾਂਭੇ । ਕਰੈ ਭੇਖ ਵਨ ਆਵੈ ਆਭੇ ।

ਰਹੈ ਅਕਾਂਤ ਪਰੀਤ ਜਨ ਦੂਰ । ਮਮ ਵਿਚਾਰ ਸੁ ਨਿਤ ਭਰਪੂਰ ।
ਸਿਖ ਭੁਗਾਵੈ ਮੇਰਾ ਸਿਖ । ਸਿਖ ਭੇਖ ਨਹਿ ਮੇਰਾ ਬਿਖ ।

ਦੋਃ—ਕੇਸ ਵਾਨ ਬਿਨ ਕੇਸ ਹੋਇ ਮੇਰਾ ਹੋਇ
ਨਸੰਗ । ਬਾਹਮਣ ਸੋਈ ਬਿਆਸ ਸਮ ਦੇਵੈ ਦਾਨ
ਨਸੰਗ ॥ ਸਾਖੀ । ੬੨ ॥

ਤਥਾ ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ ਵਿਚੋਂ ਦੋਃ—ਹੋਇ ਸਕੇਸ ਕੈ
ਕੇਸ ਬਿਨ ਮੇਰਾ ਹੋਇ ਨਸੰਗ, ਆਗੇ ਪਾਠ ਵਹੀ ਹੈ,
॥ ਰੁਤ । ੫ । ਅੰਸੂ । ੩੭ ॥

ਤਥਾ—ਸੋ ਸਾਖੀ ॥ ਕੰਨਿਆ ਦੇਵੈ ਸਿਖ ਕੋ ਲੇਵੈ
ਨਹ ਕੂਛ ਦਾਮ । ਮੇਰਾ ਸੋਈ ਸਿਖ ਹੈ ਪਹੁੰਚੈ ਮੇਰੇ
ਧਾਮ । ਪੀਰ ਸਰਵਰੀ ਸੀਤਲਾ ਜੋਗੀ ਭੂਤ ਨਾ ਸੇਵ ।
ਗੁਰ ਸੇਵੈ ਸਭ ਕਾਜਮੈ ਪਹੁੰਚੈ ਮਮ ਦਰ ਤੇਵ । ਅਨੰਦ
ਜਪ ਨਿਤ ਹੀ ਪੜੇ ਥੋੜਾ ਸਾਰਾ ਸਿਖ । ਰਹਿਰਾਸ
ਆਰਤੀ ਸਬਦ ਪੁਨ ਕੀਰਤਨ ਸੁਨੈ ਸੁਭਿਖ । ਸਿਖ
ਸਿਖਣੀ ਮਿਲ ਬਹੈ ਚਰਚਾ ਕਰੈ ਅਪਾਰ । ਭਜਨ
ਸਿਖਾਵੈ ਪੁਤ੍ਰ ਕੋ ਨਿਤ ਭਜ ਵਾਰੰਬਾਰ । ਖਤੀ ਸਿਖ
ਪੁਨ ਵੈਸ ਹੋਇ ਸਰਾਧ ਪਿਤ੍ਰ ਕੋ ਜਾਨ । ਕਰੈ ਕਰਾਵੈ
ਵਿੱਪ੍ਰ ਸਿਖ ਆਨਨ ਵਿੱਪ੍ਰਨ ਮਾਨ । ਦੇ ਕੁਦਾਨ ਜੋ
ਸਿਖ ਮਮ ਗਾਹਕ ਜਾਵੈ ਨਰਕ । ਆਪਨੋ ਭਲੋ ਤਾਕੋ
ਬੁਰਾ ਤਾਹੀ ਤੇ ਕਰ ਚਰਕ । ਗੁਰੂ ਭਰੋਸਾ ਆਸ ਗੁਰ

ਨਾ ਕੋਈ ਲੋਕ ਪੁਲੋਕ । ਸਦਾ ਸਨਾਨੀ ਗਿਆਨ
ਸਿਖ ਸਿਖ ਰੀਤ ਬਿਨ ਸੋਕ ॥ ਸਾਖੀ । ੬੨ ॥

(ਫਾਰਸੀ)

ਸ਼ਿਕਾ—ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਆਪ ਫਾਰਸੀ ਪੜ੍ਹੇ ਹੋਏ ਸਨ, ਹਿਕਾਇਤ
ਆਦਿਕ ਲਿਖੀਆਂ ਹੈਂ ਅਤੇ ਪੂਰਬ ਫਾਰਸੀ ਅਰਬੀ ਅਖਰ ਮਨਾ ਕਰੇ ਹੈਂ ।

ਉਤਰ—ਠੀਕ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦਾ ਵਚਨ ਹੈ ।

ਸ੍ਰੀ ਰਾਗ ਦੀ ਵਾਰ ਵਿਚੋਂ ਮਃ ੩—ਮਨਮੁਖ ਲੋਕ
ਸਮਝਾਈਐ ਕਦਹੁ ਸਮਝਾਇਆ ਜਾਇ । ਮਨਮੁਖ
ਰਲਾਇਆ ਨਾ ਰਲੈ ਪਇਐ ਕਿਰਤਿ ਫਿਰਾਇ ॥
ਪੈਃ ੧੨ ॥

ਕਿਉਂ ਜੂਨੀਆਂ ਮੇਂ ਭੁਮਣੇ ਕੀ ਪੋਟ ਉਠਾਈ ਹੈ । ਪ੍ਰਿਥਮ ਤੋਂ ਹਮ
ਪੂਛਤੇ ਹੈਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕਿਸ ਸੇ ਪੜ੍ਹੇ । ਪਹਿਲੇ ਅਣਪੜ੍ਹ ਸਿਧ ਹੂਏ । ਯਾਂਤੇ ਐਸੇ
ਮਨਨਾ ਜੋਗ ਹੈ ਪ੍ਰਿਥਮ ਤੋਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ ਮੁਖਾਰਬੰਦ ਸੇ ਪ੍ਰਗਟ ਭਈ ਤਬਾ
ਗੁਰਮੁਖੀ ਕੇ ਪਰਮ ਪਵਿਤ੍ਰ ਅਖਰੋਂ ਮੇਂ ਲਿਖੀ ਗਈ ਯਾਂਤੇ ਗੁਰਮੁਖੀ ਹੀ ਹੈ ।
ਵਾ ਇਸ ਮੇਂ ਮਲੇਛ ਧਰਮ ਕੀ ਸਿਖਿਆ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਵੈਦਿਕ ਧਰਮ ਕੀ
ਨਿੰਦਾ ਕਰਕੇ ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ ਮੈਂ ਗਿਲਾਨੀ ਨਹੀਂ ਕਰਵਾਈ ਜਾਂਦੀ ਵਾ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ
ਜੀ ਕਾ ਹੀ ਪਰਮ ਪਵਿਤ੍ਰ ਅਨੁਭਵ ਰੂਪ ਹੈ । ਇਸ ਤੇ ਇਸ ਕੇ ਪੜ੍ਹਨੇ ਸੇ
ਤੋ ਪੁੰਨ ਕੀ ਉਤਪਤੀ ਹੈ ਔਰ ਜੋ ਗੈਰ ਧਰਮ ਕੀ ਸਿਖਿਆ
ਕੀ ਸ਼ਕਲ ਮੇਂ ਵੈਦਿਕ ਧਰਮ ਸੇ ਵਿਰੁਧ ਤਿਸ ਕੇ ਪੜ੍ਹਨੇ ਸੇ ਸਿਖੀ ਸੇ ਬੇਮੁਖ
ਹੋ ਜਾਤਾ ਹੈ ।

ਯਥਾ ਸੈ ਸਾਖੀ-ਪਰਨਾਰੀ ਰਮਤਾ ਜੋਈ ਪੜੇ
ਪਾਰਸੀ ਜੀਵ । ਨਾਮੈ ਤਾਕਾ ਨਾਹ ਮਮ ਸਿਖ ਨਾ ਜਲ
ਤਿਸ ਪੀਵ । ਫਾਰਸੀ ਜਾਕੇ ਘਰ ਪੜੈ ਤਾਕਾ ਨਹੀ
ਵਸਾਹ । ਤਾਂਕਾ ਛੁਹਿਆ ਨਾ ਖਾਈਐ ਤਜਿਆ ਧਰਮ
ਕਾ ਰਾਹ ॥ ਸਾਖ ੬੨ ॥

ਤਬਾ-ਇਹ ਬਾਹਟ ਸਾਖੀ ਦਾ ਪ੍ਰਸੰਗ ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਚੁਤ । ਪ । ਅੰਸੂ
੩੭ । ਮੈਂ ਭੀ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ।

ਤਬਾਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ੋਕਤ-ਨੌਰੰਗਜੇਬ ਨੇ ਮਲੇਛ
ਧਰਮ ਫੈਲਾਵਨਾ ॥ ਚੌਃ ॥

ਵਾਰ ਵਧੂ ਹਿੰਦਵਾਇਨ ਜੇਤੀ ॥ ਵੀਚ ਬਜਾਰਨ ਬਰਜੀ ਤੇਤੀ ॥
ਕਰੀ ਪਠਾਵਨ ਸਭ ਤੁਰਕਾਨੀ ॥ ਇਮ ਵਿਚਾਰਉਰਮੈ ਵਿਧਿ ਠਾਨੀ ॥
ਹਿੰਦਨੀ ਵੇਸ਼ਜਾ ਨਹ ਜਬ ਹੋਇ ॥ ਰਮੈ ਤੁਰਕਣੀ ਹਿੰਦੂ ਜੋਇ ॥
ਤਤ ਛਿਨ ਅਪਨੋ ਧਰਮ ਨਸਾਵੈ ॥ ਤੁਰਕ ਮਤੋ ਇਮ ਵਧਤੋ ਜਾਵੈ ॥
ਰਜਕ ਕੂਜਰੇ ਪਾਨੀ ਹਾਰ ॥ ਸਗਰੇ ਤੁਰਕ ਕਰੇ ਤਿਸ ਵਾਰ ॥
ਤਬਾ ਚੌ:-ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ ਤੇ ਸੁ ਜੀਵਕਾ ਹਟੀ । ਪਠਨ ਸੁਨਤ ਤੇ ਸਭ ਮਤਿ ਲਟੀ ॥
ਪਢੇ ਪਾਰਸੀ ਹਿੰਦੂ ਜੋਇ । ਅਧਿਕ ਜੀਵਕਾ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਹੋਇ ॥
ਇਮ ਵਿਧੁ ਲਖ ਕੈ ਹਿੰਦੂ ਧਨੀ । ਲਗੇ ਪਾਰਸੀ ਪੜਬੇ ਘਨੀ ॥
ਸਲਾਮਾਲੇਕਮ ਮੁਖੋ ਅਲਾਵੈ । ਵੈਠ ਮਸੀਤੋਂ ਸਬਕ ਪਕਾਵੈ ॥
ਰਾਮ ਰਾਮ ਅਰ ਵੰਦਨ ਕਰਨੀ । ਸਭਨ ਪਰਸਪਰ ਕੀਨਸ ਹਰਨੀ ॥
ਮਿਲਤ ਸਲਾਮ ਕਰੇ ਸਭ ਕੋਇ । ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ ਵਿਦਿਆ ਨਿੰਦ੍ਰਾ ਸੋਇ ॥
ਕਹੈ ਡਕੌਂਤੀ ਪੜਨੋ ਏਹੁ । ਹੇ ਸੁਤ ਕਿਆ ਇਸ ਪਠ ਕਰ ਲੇਹੁ ॥

ਨਿਜ ਸਿਸ ਤੁਰਕ ਸਮੀਪ ਪਠਾਵੈਂ । ਕਹੈਂ ਪਠੈਂ ਇਸਤੇ ਧਨ ਪਾਵੈਂ ॥
 ਤੁਥਾ—ਛਤਰੀ ਪਠਹਿ ਪਾਰਸੀ ਇਲਮ । ਤਿਆਗਤ ਧਰਮ ਨ ਲਾਵੈ ਬਿਲਮ।
 ਤੁਥਾ—ਤੰਬੇ ਤੇਰ ਪਾਇ ਕਰ ਜਾਇ । ਇਤਯਾਦਕ ਬਿਪਰਯੇ ਸਮਦਾਇ ॥
 ਤੁਥਾ—ਜਿਮ ਰਾਵਣ ਗਨ ਧਰਮ ਹਟਾਏ । ਤਪਸੀ ਆਦਿਕ ਅਧਿਕ ਦੁਖਾਏ ।
 ਤਿਮ ਨੌਰੰਗ ਵਾਦੀ ਚਵਗੱਤਾ । ਨਾਨਾ ਭਾਂਤਨ ਕੀਨ ਕੁਮੱਤਾ ॥
 ਤੁਥਾ—ਕਵ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਇਸੀ ਪ੍ਰਕਾਰੁ । ਹਿੰਦੂ ਅਨਕ ਧਰਮ ਗਏ ਹਾਰ ॥

[ਰਾਸ ॥ ੯ ॥ ਅੰਸੂ ॥ ੩੨ ॥

ਤੁਥਾ ਦਸਮ ਗੁਰੂ ਵਾਕਯ ਸੋ ਸਾਖੀ ਦੋਃ—
 ਅਬ ਭੀ ਮਲੇਛੀ ਵਧੀ ਅਧਕ, ਸਿੰਘ ਖਪਾਵੈ
 ਬੀਰ । ਮੇਰੀ ਸਿਖਿਆ ਸਾਤ ਜਾਨ, ਨਾਹਿ ਭੁਲਾਵਹੁ
 ਧੀਰ ॥ ਸਾਖੀ ॥ ੬੫ ॥

ਤੁਥਾ—ਇਹੁ ੬੫ ਸਾਖੀ ਦਾ ਪ੍ਰਸੰਗ ॥ ਰੁਤ ॥ ੫ ॥ ਅੰਸੂ ॥ ੩੮ ॥ ਮੇ. ਭੀ
 ਜਾਨਣਾ ॥

ਤੁਥਾ—ਦਸਮ ਦਰਵਾਰ ਵਿਚੋਂ ॥ ਫਾਰਸੀ ਬੋਲ
 ਮਲੇਛ ਕਹੈਂ ਰਨ ਤੇ ਟਰਕੇ ਪਗ ਏਕ ਨ ਆਵੈ । ਸ੍ਰੀ
 ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾਵਤਾਰ ॥ ਛੰਃ ॥ ੧੯੦੪ ॥

ਯਾਂਤੇ ਦੀਹਾਂ ਭੀ ਫਾਰਸੀ ਮਲੇਛ ਭਾਸ਼ਾ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ । ਯਾਂਤੇ ਇਤਯਾਦਕ
 ਗੁਰੂ ਵਚਨਾਂ ਤੋਂ ਫਾਰਸੀ ਪੜਨੇ ਵਾਲਾ ਧਰਮ ਦਾ ਪੂਰਾ ਭੰਡਾਰਾ ਕਿਉਂਨਾ
 ਹੋ ਜਾਵੇ ।

ਤੁਥਾ ਸੋ ਸਾਖੀ ਵਿਚੋਂ—ਸਰਾਧ ਕਰਾਈ ਬਿਆਹ
 ਧਨ ਮੇਰਾ ਸਿਖ ਦਿਜ ਖਾਹਿ । ਸੋ ਭੇਖੀ ਪਾਪੀ ਅਧਿਕ
 ਤਿਥ ਨ ਦੇਵੈ ਤਾਹਿ । ਗ੍ਰਹ ਪੂਜਾ ਪੁਨ ਗਾਇਤ੍ਰੀ ਵੇਚ
 ਦਾਮ ਲੇ ਵਿੱਪ੍ਰ । ਗ੍ਰਹਣ ਦਾਨ ਛਾਇਆ ਪਸੂ ਖਾਵਤ
 ਨਰਕੀ ਖਿਪਤ । ਗਰਹਣ ਵੇਲ ਪੂਜਾ ਜਪੈ ਹੋਮ

ਤਿਪਣੀ ਸਨਾਨ । ਛੁਟਾ ਗ੍ਰਹਣ ਦੇ ਦਾਨ ਮਮ ਸਿਖ
 *ਭੁਲਾਈ ਜਾਨ । ਦਾਨ ਲੈ ਜੋ ਗ੍ਰਹਣ ਮੈ ਆਤਮ
 ਘਾਤੀ ਮੂੜੁ । ਮੇਰਾ ਸਿਖ ਤਿਸ ਮੂੜੁ ਦਿਜ ਰੀਰੇ
 ਕੂਪਨ ਗੂੜੁ ॥ ਦਾਨ ਪ੍ਰਿਤਗ੍ਰਹ ਨਿਧਨਾ ਲੈ ਕੁਲੀਨੀ
 ਜੋਇ । ਸਮ ਮਲੇਛ ਹੋਇ ਵਿਪ੍ਰਤਾ ਤਾਹਿ ਸੂਰਗ ਨਹ
 ਹੋਇ । ਕੰਨਿਆਂ ਧਨ ਦਿਜ ਗ੍ਰਹਣ ਧਨ ਦੇਵ ਪੂਜ
 ਜੋ ਖਾਇ । ਈਹਾਂ ਤਿਆਗੇ ਤਾਹਿ ਕੋ ਸੋ ਸਿਖ ਧਾਮ ਮਮ
 ਜਾਇ । ਮੇਰਾ ਸਿਖ ਗ੍ਰੰਥੀਆ ਕਹ ਆਏ ਹਾਂ । ਵਿਪ੍ਰ
 ਪ੍ਰਤਗ੍ਰਹੀ ਛੁਵੈ ਨ ਅੰਗ । ਸੋ ਮੇਰਾ ਹੈ ਤਿਸ ਕਾ ਸੰਗ ।
 ਭੇਖ ਪਿਆਰਾ ਨਾਹਿ ਮਮ ਬਰਨ ਪਿਆਰਾ ਨਾਹਿ ।
 ਰਹਤ ਪਿਆਰੀ ਮੋਹ ਕੋ ਸਿਵਕ ਪਿਆਰਾ ਆਹਿ ।
 ਰਹਣੀ ਸਤਿਗੁਰ ਸਿਖ ਕੀ ਕਹੀ ਸੁ ਹਿਤਚਿਤ ਲਾਇ ।
 ਪੜੈ ਸੁਣੈ ਭਯਾਤੀ ਲਹੈ ਮੁਕਤਿ ਗੁਰੂ ਘਰ ਜਾਇ ॥
 ਸਾਖੀ ੬੨ ॥

ਤਥਾ—ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਰੁਤ ੫ । ਅੰਸੂ ੩੭ ।

*ਪਾਠਾਂਤ੍ਰ ਸੁਭ ਹੈ । ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਰੁਤ ੫ ॥ ਅੰਸੂ ੩੭ ॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਨਿਹੰਗ ਸੰਪੂਰਣ ਸਿੰਘ ਵਿਰਚਤੇ ਸੂਰਜ ਵੰਸ਼ੀਯ
 ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਗ੍ਰੰਥ ਗੁਰਮਤਿ ਅਨੁਸਾਰ ਰਹਤਾ-
 ਦਿਕ ਵਜਵਸਥਾ ਵਰਣਨੰ ਨਾਮ ਚਤੁਰਥੇ-
 ਧੰਯਾਯਃ ॥ ੪ ॥

ੴ ਸਤਿਗੁਰਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥

—+ ਅਥ +—

ਪੰਚਮੋ ਧਿਆਯਃ ॥

ਮੰਗਲ ॥

ਧਨਾਸਰੀ ਮਃ ੩—ਬਹੁਤੇ ਫੇਰ ਪਏ ਕਿਰਪਨ
ਕਉ ਅਬਿ ਕਿਛੁ ਕਿਰਪਾ ਕੀਜੈ। ਹੋਹੁ ਦਇਆਲ
ਦਰਸਨੁ ਦੇਹੁ ਆਪੁਨਾ ਐਸੀ ਬਖਸ਼ ਕਰੀਜੈ। ਸਬਦੲ।

ਤਥਾ ਦਸਮ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚੋਂ ਸਵੈਯਾ—
ਤਿਆਗ ਗਏ ਨ ਲਈ ਇਨਕੀ ਸੁਧ ਹੋਤ ਕਛੁ ਮਨ
ਮੋਹ ਤੁਹਾਰੇ। ਆਪ ਰਚੇ ਪੁਰ ਬਾਸਨ ਸੋ ਇਨਕੇ
ਸਭ ਪ੍ਰੇਮ ਬਿਦਾ ਕਰ ਡਾਰੇ। ਤਾਤੇ ਨ ਮਾਨ ਕਰੇ ਫਿਰ
ਆਵਹੁ ਜੀਤਤ ਭੇ ਤੁਮਹੂੰ ਹਮ ਹਾਰੇ। ਤਾਤੇ ਤਜੇ ਮਥੁਰਾ
ਫਿਰ ਆਵਹੁ ਹੇ ਸਭ ਗਉਅਨਿ ਕੇ ਰਖਵਾਰੇ॥
ਸ੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਵਤਾਰ ਛੰਃ ੯੫੨ ॥

ਤਥਾ—ਜੈਤਸਰੀ ਦੀ ਵਾਰ ਵਿਚੋਂ ਸਲੋਕ ॥ ਚੰਦਨ
ਚੰਦਨ ਸਰਦ ਰੁਤਿ ਮੂਲਿ ਨ ਮਿਟਈ ਘਾਮ। ਸੀਤ
ਲੁ ਥੀਵੈ ਨਾਨਕਾ ਜਪੈਦੜੇ ਹਰਿ ਨਾਮੁ॥ ਪੈਃ ੧੭ ॥

ਤਥਾ—ਮਾਰੂ ਵਾਰ ਮਃ ੫॥ ਰਖਵੈ॥ ਭੂ ਚਉ

ਸਜਣ ਮੈਡਿਆ ਡੇਈ ਸਿਸੁ ਉਤਾਰਿ । ਨੈਣ ਮਹਿਜੇ
ਤਰਸਦੇ ਕਦਿ ਪਸੀ ਦੀਦਾਰੁ ॥ ੧ ॥

ਤਥਾ—ਮਾਰੂ ਡਖਣੇ ਮਃਪ—ਜੇ ਤੂ ਮਿਤ੍ਰ ਆਸਾਡੜਾ
ਹਿਕ ਭੇਰੀ ਨਾ ਵੇਛੋੜਿ । ਜੀਉ ਮਹਿਜਾ ਤਉ ਮੋਹਿਆ
ਕਦਿ ਪਸੀ ਜਾਨੀ ਤੋਹਿ ॥ ਪੌਃ ੨ ॥

ਤਥਾ—ਸ੍ਰੀ ਮੁਖਵਾਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ੧੦ ॥ ਸਵੈਯਾ ॥
ਬੇਦ ਕਤੇਬ ਨ ਭੇਦ ਲਹਿਯੋ ਤਿਹਿ ਸਿਧ ਸਮਾਧਿ ਸਬੈ
ਕਰਿ ਹਾਰੇ। ਸਿਮ੍ਰਿਤ ਸਾਸਤ੍ਰ ਵੇਦ ਸਬੈ ਬਹੁਭਾਂਤਿ ਪੁਰਾਨਿ
ਬੀਚਾਰ ਬੀਚਾਰੇ। ਆਦਿ ਅਨਾਦਿ ਅਗਾਧਿ ਕਥਾ ਧਾਮ
ਸੇ ਪ੍ਰਹਿਲਾਦਿ ਅਜਾਮਲ ਤਾਰੇ । ਨਾਮੁ ਉਚਾਰ ਤੇਰੀ
ਗਨਿਕਾ ਸੋਈ ਨਾਮੁ ਅਧਾਰ ਬੀਚਾਰ ਹਮਾਰੇ ॥ ਛੰਃ੯
ਪੰਨੇ ॥ ੬੯੪ ॥ ਟੈਪ ਦੀ ਬੀੜ ॥

ਗਨਕਾ ਉਧਰੀ ਹਰਿ ਕਹੇ ਤੋਤ ਇਸ ਸਬਦ ਨਾਲ ਮਿਲਾ ਲੈਣਾ ।

ਤਥਾ—ਵਿਸਨਪਦ ਕਾਫੀ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ੧੦ ॥ ਤਾਂ
ਦਿਨ ਦੇਹ ਸਫਲ ਕਰ ਜਾਨੋ । ਜਾਂ ਦਿਨ ਜਗਤ ਮਾਤ
ਪਰ ਫੁਲਿਤ ਹੈ ਦੇਹਿ ਬਿਜੈ ਬਰ ਦਾਨੋ । ਤਾਂ ਦਿਨ
ਸੱਸਤ੍ਰ ਅੱਸਤ੍ਰ ਕਟ ਬਾਂਧੋ ਚੰਦਨ ਚਿਤਰ ਲਗਾਊ ।
ਜਾਕਹੁ ਨੇਤ ਨਿਗਮ ਕਹਿ ਵੇਲਤ ਤਾਸ ਸੁ ਬਰ ਜਬ
ਪਾਊ । ਸ੍ਰੀ ਪਾਰਸਨਾਥਾਵਤਾਰੇ ॥ ਛੰਃ ੭੬ ॥

ਤਥਾ—ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵਿਚੋਂ ॥ ਕਬਿੱਤ ॥ ੬੯

ਗੋਦਾਵਰੀ ਬਿਹੀਨ ਮਲ ਚਲੈ ਜਲ ਸਲਤਾ ਸੋ ਤੁਲ
 ਗੰਗਾ ਕੂਲ ਛਬ ਪਾਵਈ । ਖਰੇ ਖਰੇ ਤਰੁ ਖਰੇ ਹਰੇ
 ਹਰੇ ਪਾਤ ਜਰੇ ਪਾਂਤ ਪਾਂਤ ਕਰੇ ਛਾਇ ਸੰਘ ਨੀਕੋ
 ਛਬਵਾਈ । ਬੋਲਤ ਵਿਹੰਗ ਰੰਗ ਰੰਗ ਕੇ ਉਤੰਗ ਧੁਨਿ
 ਸ੍ਰੀ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਕੋ ਸਿੰਘਾਸਨ ਸੁਹਾਵਈ । ਜਾਇ
 ਦਰਸਾਵਈ ਮਨੋਰਥ ਉਠਾਵਈ ਸੁਕਾਮਨਾ ਕੋ ਪਾਵਈ
 ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਗਾਵਈ ॥ ਐਨ ੨ ॥ ਅੰਸੂ ੨੫ ॥

ਸ਼ੁਕਾ—ਕੌਨ ਸੀ ਦੇਵੀ ਦਾ ਮੰਗਲ ਕੀਤਾ ਹੈ ਉਪਰ ।

ਉਤਰ—ਤੇਰੇ ਨਾਸ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਦਾ । ਸੁਣ ਅਗੇ ਕੁਤਰਕੀਆ
 ਖਿਆਲ ਕਰ ਫਰੀਦ ਜੀ ਕਾ ਵਾਕਯ ਹੈ—

ਫਰੀਦਾ ਮਉਤੈਦਾ ਬੰਨਾ ਏਵੈ ਦਿਸੈ ਜਿਉ ਦਰੀ
 ਆਵੈ ਢਾਹਾ । ਅਗੈ ਦੋਜਕ ਤਪਿਆ ਸੁਣੀਐ ਹੂਲ
 ਪਵੈ ਕਾਹਾਹਾ । ਇਕਨਾ ਨੋ ਸਭ ਸੋਝੀ ਆਈ ਇਕ
 ਫਿਰਦੇ ਵੇਪਰਵਾਹਾ । ਅਮਲ ਜਿ ਕੀਤਿਆ ਦੁਨੀ ਵਿਚਿ
 ਸੇ ਦਰਗਹ ਓਗਾਹਾ ॥ ਸਲੋਕ ॥ ੯੮ ॥

ਤਥਾ—ਸੋ ਸਾਖੀ ਵਿਚੋਂ ॥ ਤੀਨ ਪੁਰਖ ਪਰ ਵੇਦ
 ਵਾਕ ਚੋਥੇ ਨਹੀ ਅਧਿਕਾਰ । ਮੁਕਤ ਮਮੁਖਜੂ ਵਿਖੇ
 ਕੋ ਪਾਮਰ ਚੋਥਾ ਧਾਰ ॥ ਸਾਖੀ ॥ ੯੩ ॥

ਤਥਾ—ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ॥ ਰੁਤ ॥ ੫ ॥ ਅੰਸੂ ॥ ੧੦ ॥ ਦੇਖੋ ! ਯਹ ਵੇਦਾਂਤ
 ਕਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਹੈ ਵਿਸਤਾਰ ਤੇ ਸੇ ਲਿਖਾ ਨਹੀ ।

ਧਰਮ ਪ੍ਰੀਛਾ ਬ੍ਰਾਹਮਣੋ ਕੇ ਭੇਦ

ਅਤੇ ਮਾਂਸਾਦਿਕ ਨਛੇਦ

ਯਥਾ ਸੋ ਸਾਖੀ—ਏਕ ਸਮੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਧਰਮ ਪ੍ਰੀਛਾ ਹੇਤ । ਕਰਿਉ ਜਗ ਨਿਉਤਾ ਦੀਆ ਭੋਜਨ ਕਰਾ ਸੰਕੇਤ । ਐਸੇ ਕਹਿਉ ਸੁਨਾਇਕੈ ਮਾਸ ਖਾਇ ਦਿਜ ਜੋਇ । ਸ਼ਿਰਫੀ ਏਕ ਦਛਣਾ ਤਿਸੈ ਐਸੇ ਕਹਿਉ ਸੁਜੋਇ । ਖੀਰ ਖਾਂਡਕਾ ਭੋਗਣਾ ਏਕ ਰੁਪਈਆ ਤਾਹਿ । ਜਬ ਖਾਇ ਚੁਕੇ ਬਹੁ ਲੋਭ ਕਰ ਮਾਸ ਅਹਾਰੀ ਆਇ । ਖੀਰ ਅਹਾਰੀ ਮੋਹਰ ਕਰ ਮਾਸ ਰੁਪਈਆ ਇਕ । ਵਚਨ ਦੀਆ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਲੋਭੀ ਧਰਮ ਨ ਜਿਕ । ਇਹ ਸਾਧੂ ਜਿਨ ਲੋਭ ਨਹ ਧਰਮ ਕਮਾਇਓ ਸਤ । ਮਾਸ ਖਾਇ ਵਿੱਪ੍ਰ ਕਹਾਂ ਸੋ ਚੰਡਾਲ ਕਾ ਮਿਤ । ਪੀਛੇ ਸਤਿਗੁਰ ਇਉਂ ਕਹਾ ਸੁਨੋ ਸਿਖ ਚਿਤ ਲਾਇ । ਮੇਰਾ ਸਿਖ ਸੋ ਜਾਨੀਓ ਮਾਸ ਖਾਇ ਦਿਜ ਨਾਇ । ਵਚਨ ਸੁਨਿਆ ਸਭ ਸੰਗਤੀ ਕਰੀ ਬੇਨਤੀ ਏਹ । ਜੋ ਵਿੱਪ੍ਰ ਪਾਹਲੀ ਹੋਵੈ ਤਾਕੀ ਕਰਨੀ ਕੇਹ । ਵਚਨ ਹੂਆ ਤਬ ਗੁਰੂ ਕਾ ਆਲਮ ਸਿੰਘ ਸਪੂਤ । ਧਰਮ ਛਤਰੀ ਪਾਇਕੇ ਦਿਜਤੇ ਹੂਆ ਪਰ ਹੂਤ । ਤਾਂਕੀ ਦਿਜਤਾ ਛਤਰ ਕੀ ਕਰੈ ਖੜਗ ਕੀ ਸੇਵ । ਨਾ ਨਿਉਤਾ ਨਾ

ਦਾਨ ਪੂਜ ਜੋ ਦੇਵੈ ਤਿਹ ਦੁਖ ਤੇਵ ॥ ਸਾਖੀ ॥ ੬੪ ॥

ਭਾਵ ਕੈ ਮੁਤਿਕ ਯਦੀ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਕੋ ਭੀ ਛਤਰੀ ਧਰਮ ਕੋ ਪ੍ਰਾਪਤਿ
ਹੂਏ ਦਾਨ ਨਿਓਂਦੇ ਕਾ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀ ਤੋ ਜੋ ਜਨਮ ਕਾਹੀ ਛੱਤ੍ਰੀ ਹੈ ਤਿਸਕੇ
ਵਾਸਤੇ ਕਹਾਂ ਅਧਿਕਾਰ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ॥ ਪੁਜਾਰੀਆ ਹੋਰ ਬੋਲ ॥

ਤਥਾ ਸੋਸਾਖੀ-ਜਾਹੀਤੇ ਹਮ ਉਤਰਿਉ ਜਗਤ
ਪਵੀਤ ਕੀ ਆਨ । ਮਦਰਾ ਮਾਸ ਕੋ ਛੋਡਨਾ ਯਹੀ
ਬਿਪਰ ਕੀ ਮਾਨ । ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਹੋਇਕੈ ਬਿਧ ਕਰੈ ਹਿੰਸਾ
ਮਾਸ ਨ ਖਾਇ । ਖਾਵੈ ਸੋ ਲੁਚਾ ਵਿਪ੍ਰ ਸਮ ਚੰਡਾਲ
ਕਹਾਇ । ਲੋਭ ਰਹਤ ਸਮਤਾ ਜਿਸੈ ਕਰੈ ਗਿਆਨ ਕਾ
ਅੰਗ । ਦੇਵ ਰਿਖੀ ਸੋ ਹੋਤ ਹੈ ਮੇਰੇ ਵਚਨ ਅਭੰਗ ।
ਜੋ ਗਰੇਹੀ ਜੰਗਲ ਬਸੈ ਵੇਦ ਪੜੈ ਚਿਤ ਲਾਇ । ਉਛ
ਸਿਲਾ ਕਰ ਜੀਵਹੈ ਮੁਨ ਸੋ ਵਿਪ੍ਰਨ ਰਾਇ । ਨਗਰ
ਬਾਸ ਗ੍ਰਾਹ ਧਰਮ ਜੂਤ ਨਿੰਦਾ ਈਰਖਾ ਛੋਰ । ਸੋ ਬ੍ਰਾਹ-
ਮਣ ਬਿਪ੍ਰ ਸਹੀ ਐਸੇ ਜਾਨੋ ਮੋਰ । ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਤੇ ਛਤਰੀ
ਭਇਆ ਹੋਟੀ ਤੇ ਹੈ ਵੈਸ । ਕਸਵ ਦਾਰ ਸੂਦ੍ਰ ਸਹੀ
ਦਿਜਕਾ ਛਟਮਾ ਭੇਸ । ਗਾਇ ਨਿਰਤ ਤੇ ਨਟ ਬਿਪ੍ਰ
ਚੁਗਲ ਦੂਤ ਤੇ ਮਲੇਛ । ਭਖ ਅਭਖ ਸਮਝੇ ਨਹੀ
ਮਦ ਮਾਸ ਪਰ ਨਾਰ । ਸੋ ਚੰਡਾਲ ਤਿਹ ਤਿਆਗ
ਕਰ ਮੇਰੇ ਸਿਖ ਨਿਹਾਰ । ਆਪ ਲੇ ਲੋਭੀ ਵਡਾ ਅਵ-
ਰਨ ਦੇਖ ਘੁਰਗਾਇ । ਸੋ ਮਝਾਰ ਦਿਜ ਜਾਨੀਉ

(੩੮੪)

ਤਾਹਿ ਨਾ ਦੇਵੈ ਭਾਇ । ਪਾਧਾ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਬਿਆਹ
ਧਨ ਦਖਣਾ ਲੇ ਪਰ ਜੋਗ । ਕਸਵੀ ਬਿੱਪ੍ਰ ਪਾਪ ਘਰ
ਤਹ ਦਾਤਾ ਅਘ ਘੋਰ । ਬਿਪਰ ਪੜੈ ਹਰਕੋ ਭਜੈ ਨਿੰਦਾ
ਉਸਤਤਿ ਤਿਆਗ । ਕਰੈ ਸੁਭਾਵਕ ਕਰਮ ਕੋ ਸੋ
ਪਾਤਰ ਸੁਭ ਵਾਰ ਚੈ:-

ਬਿੱਪ੍ਰ ਹੋਇਕੇ ਏਕਤ ਬਿਆਹ । ਬਿਪਰ ਬਰਣ ਕੋ ਵਿਆਹਨ ਬਿਆਹ ।
ਬਿਆਹ ਕਰਾਈ ਲੇ ਨਾ ਦਾਨ । ਆਨ ਦੇਵ ਕੀ ਕਰੈ ਨਾ ਕਾਨ ।
ਵਿਧਿ ਕਰ ਤਾਗਾ ਵਿਧਿ ਕਰ ਵੇਦ । ਵਿਧਿ ਕਾ ਦਾਨ ਨਾ ਧਾਰੈ ਭੇਦ ।
ਭੋਜਨ ਦਾਨ ਕੁਦਾਨ ਤਿਆਗ । ਸੋ ਬਿੱਪ੍ਰ ਪੂਜਤ ਵਡ ਭਾਗ ।
ਗਰਹ ਨਾ ਲੇਵੈ ਤੁਲੈ ਨਾ ਮੂਰਤ । ਛਾਇਆ ਮ੍ਰਿਤਕ ਜਨਮ ਗਰਹ ਦੂਰਤ ।
ਬਿਨ ਮਾਂਗੇ ਪੜ ਵੇਦ ਪੁਰਾਣ । ਦੇਵ ਦੱਤ ਭੋਗੈ ਸੁਰ ਗਿਆਨ ।
ਲੇਵੇ ਦੇਵੈ ਮੋਹ ਨ ਕਰੈ । ਸੋ ਦਿਜ ਸਗਲ ਜਗਤ ਤੇ ਪਰੈ ।
ਤਿਨਕੇ ਪਾਇ ਪਰਤ ਮੁਹ ਤੇਜ । ਦੇਵ ਗਿਆਨੀ ਕਰਮਨ ਚੇਤ ।
ਮੈ ਜੋ ਪੰਥ ਕਰਾ ਤਹ ਕਾਰਨ । ਨਹ ਤੋ ਮੇਰੋ ਜਨਮ ਅਕਾਰਨ ।
ਮੇਰਾ ਸਿਖ ਨਾ ਨਿਵਤਾ ਮਾਨੈ । ਮੇਰਾ ਸਿਖ ਸੋ ਦਾਨਨ ਦਾਨੈ ।
ਮੇਰਾ ਸਿਖ ਵੈਰਾਗੀ ਰਹੈ । ਆਜ ਕਾਲ ਕਰ ਕਾਲ ਸੰਗ ਰਹੈ ।
ਸੁਆਮੀ ਧਰਮ ਕਰੈ ਨਿਤ ਪਾਲੈ । ਧਰਮ ਪਾਲ ਸੁਭ ਰਸਤਾ ਭਾਲੈ ।
ਸਮੈ ਸਮੈ ਸਿਰ ਭੋਗਨ ਸੇਵ । ਛਾਡ ਮੂੜਤਾ ਬਾਣੀ ਗੁਰਦੇਵ ।
ਸੁਨੋ ਸਿਖ ਮਮਤਾ ਨਹੀ ਕਰਨੀ । ਭਲੇ ਬੁਰੇ ਕੀ ਸੇਵਾ ਧਰਨੀ ।
ਨੀਚ ਸੰਗ ਨਹੀ ਕਰੀਓ ਮਿਤ੍ਰ । ਵਚਨ ਹਾਰ ਕਾ ਬੂਠ ਚਰਿਤਰ ॥ ਸਾਖੀ ॥ ੬੪ ॥

ਤਥਾ—ਇਹ ਚੌਹਵੇਂ ਸਾਖੀ ਦਾ ਪ੍ਰਸੰਗ ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਰੁਤ । ਪ ।
ਅੰਸੂ । ੩੮ । ਦੇਖੋ ॥

ਨੀਚ ਉਚੀ ਜਗਾ ਬੈਠਕੇ ਉਚਾ ਨਹੀ ਹੋ ਸਕਦਾ

ਯਥਾ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਪਉੜੀ—ਜੇ *ਖੁੱਥੀ
ਬਿੰਡਾ ਬਹੈ ਕਿਉਂ ਹੋਇ ਬਜਾਜ । ਫੁੱਤੇ ਦੇ ਗਲ
ਵਾਸਣੀ ਨ ਸਰਾਫੀ ਸਾਜ । ਰਤਨ ਮਣੀ ਗਲ ਬਾਂਦਰੈ
ਜਉਹਰੀ ਨ ਕਾਜ । ਗਦਹੁੰ ਚੰਦਨ ਲੱਦੀਐ ਨਹਿੰ
ਗਾਂਧੀ ਗਾਜ । ਜੇ ਮੱਖੀ ਮੁਹਿ ਮੱਕੜੀ ਕਿਉ ਹੋਵੈ ਬਾਜ ।
ਸਚ ਸਚਾਵਾ ਕਾਢੀਐ ਕੂੜ ਕੂੜਾ ਪਾਜ । ਵਾਰ । ੩੬
। ਪੈਃ । ੧੭ ॥

ਤਥਾ ਸ੍ਰੀ ਤੁਲਸੀ ਜੀ ਦੋਃ—

ਨਿਵਨ ਨੀਚ ਕੀ ਅਤਿ ਦੁਖਦਾਈ । ਜਿਮ ਅੰਕੁਸ ਧਨ ਉਰਗ ਬਿਲਾਈ ।
ਭੈਦਾਇਕ ਖਲਕੀ ਪ੍ਰਿਯ ਬਾਨੀ । ਜਿਮ ਅਕਾਸ ਕੇ ਸੁਮਨ ਭਵਾਨੀ ।
[ਰਾਮਾਇਣ ਆਰੰਭਕ ਕਾਂਡ]

॥ ਨਵਾਂ ਜਨਮ ॥

ਯਥਾ ਸ੍ਰੀ ਸਾਖੀ ਵਿਚੋਂ—ਜੋ ਕੋਈ ਮੇਰਾ ਸਿਖ
ਕਹਾਵੈ । ਪਾਹਲ ਲੇ ਸੁਭ ਕਰਮ ਕਮਾਵੈ । ਪਿਛਲੇ

*ਬਾਨਾ ਦੀ ਗਠ ॥

ਕਰਮ ਸਭ ਜਾਇ ਬਿਲਾਇ । ਗੁਰ ਸਰਨੀ ਜਬ ਆਵੈ
ਧਾਇ ॥ ਸਾਖੀ । ੬੪ ॥

ਤਥਾ ਸੋਰਠਿ ਮਃ ਪ—ਪਿਛਲੇ ਅਉਗੁਣ ਬਖਸਿ
ਲਏ ਪ੍ਰਭੁ ਆਗੈ ਮਾਰਗਿ ਪਾਵੈ ॥ ਸਬਦ ੬੨ ॥

ਤਥਾ—ਰਾਮਕਲੀ ਸਿਧ ਗੋਸਟ ਵਿਚੋਂ ਮਃ ੧ ॥
ਸਤਿਗੁਰ ਕੈ ਜਨਮੇ ਗਵਨੁ ਮਿਟਾਇਆ । ਅਨਹਤਿ
ਰਾਤੇ ਇਹੁ ਮਨੁ ਲਾਇਆ ॥ ਪੈਃ ੨੦ ॥

ਤਥਾ—ਕਾਨੜਾ ਮਃ ੪ ॥ ਫਿਰਿ ਉਲਟਿਓ ਜਨਮੁ
ਹੋਵੈ ਗੁਰ ਬਚਨੀ ਗੁਰੁ ਪੁਰਖੁ ਮਿਲੈ ਰੰਗੁ ਲਾਵੈਗੇ ।
ਅਸਟਪਦੀ ॥ ੪ ॥ ਇਤਯਾਦੀ ॥

ਤਥਾ ਸੋ ਸਾਖੀ—ਅਸੁਰ ਫੂਤ ਕੀ ਸੇਵਾ ਤਜੈ ।
ਪਾਹਨ ਕੀ ਪੂਜਾ ਨਹ ਜਜੈ । ਪਾਹਿਨ ਪੂਜਾ ਕਲਕਾ
ਭਾਉ । ਮੰਤ੍ਰੀ ਮਸਾਣੀ ਝੂਠਾ ਸੁਆਉ ॥ ਸਾਖੀ ੬੪ ॥

ਤਥਾ—ਚੌਹਟ ਸਾਖੀ ਦਾ ਪ੍ਰਸੰਗ ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਰੁਤ ਪ । ਅੰਸੂ ੩੮ ॥
ਮੇਂ ਦੇਖੋ !

ਤੀਨੋ ਭਗਤ ਐ ਨਵਾਂ ਸੇ ਅਵਿਰੋਧ ਤਥਾ
ਨੀਤੀ ਗਰਭ ਗੀਤਾਦਿਕ ਵਿਚੋਂ ਰਹਤ ॥

ਯਥਾ ਸੋ ਸਾਖੀ—ਅਧਕ ਧਿਆਨਹਰਿ ਨਾਮ ਨਿਤ

ਬਾਣੀ ਬਿਨੈ ਸੁ ਸੀਲ । ਸਾਸਤ੍ਰ ਸੂਰਾ ਦਇਆਵਾਨ ਤਾਂ
 ਸਮ ਅਵਰ ਨ ਸੀਲ । ਏਕ ਸਮਾਲੈ ਨਾਮੁ ਕੋ ਏਕ
 ਕਰੰਤਾ ਧਿਆਨ । ਏਕ ਕਰੰਤਾ ਸਿਲਾ ਪੂਜ ਤੀਨੋ
 ਭਗਤ ਸੁਜਾਨ । ਨਾਮ ਜਪਤ ਹੈ ਹਰਿ ਭਗਤ ਧਿਆਨ
 ਧਰੈ ਸੁਖ ਗਿਆਨ । ਸਿਲਾ ਪੂਜਤੇ ਤਾਂਮਸੀ ਤੀਨੋ
 ਭਗਤ ਸੁਜਾਨ । ਹਮਰਾ ਮਤ ਹੈ ਭਜਨ ਕਾ ਧਿਆਨ
 ਜੁਗਤ ਰਹਰਾਸ । ਕਰਨੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਕਰੀ ਬਣਤੀ
 ਗੁਰ ਕੁਲ ਭਾਸ । ਕਾਲ ਬੁਰਾ ਅਤਿ ਬੁਰਾ ਸੀਤ ਬੁਰੀ
 ਰਾਂਡ ਕੀ ਪਰੀਤ । ਬੁਰੀ ਵਡਾਈ ਆਪਣੀ ਬੁਰੀ
 ਅਮਾਨੀ ਰੀਤ ॥ ਸਾਖੀ ੬੭ ॥

ਤਥਾਗਰਭਗੀਤਾ ਵਿਚੋਂ, ਅਰਜਨੋ ਵਾਚ—“ਸੁਤ
 ਦਾਰਾ ਹੈ ਨਾਸ ਜੋ ਔਰ ਨਪੁੰਸਕ ਹੋਇ । ਕਹੋ ਕਵਨ
 ਵਹ ਪਾਪ ਹੈ ਤੁਮ ਪੂਰਣ ਹਰਿ ਸੋਇ ॥”

ਸ੍ਰੀ ਪਰਮਤਾਮਾ ਵਾਚ—ਕਰਜ ਦੇਹ ਨਹਿ ਤੀ ਹਤੰ
 ਅਮਾਨ ਖਾਇ ਸੁਤ ਨਾਸ । ਵਚਨ ਕਰੇ ਤੇ ਖਿਸਕ
 ਜਾਇ ਹੋਇ ਨਪੁੰਸਕ ਆਪ ॥

ਤਥਾ ਸੈ ਸਾਖੀ—ਬੁਰਾ ਕਰਜ ਅਤਿ ਬੁਰੀ ਪ੍ਰੀਤ
 ਸਭ ਸੋ ਭੇਦ ਨ ਦੇਇ । ਜਾ ਵਿਧ ਬਰਤੇ ਜਗਤ ਮੈ
 ਇਸ਼ਟ ਘਟੀ ਨ ਲੇਇ । ਵੈਦ ਨ ਕੀਜੈ ਮਿਤ੍ਰਤਾ ਵੈਰੀ
 ਕਰੈ ਨ ਵੈਦ । ਜੋਤਿਸ ਬਹੁਤਾ ਸੁਨੈ ਨਹ ਪੂਛੈ ਨ

ਗਰਹ ਕੀ ਕੈਦ ॥ ਸਾਖੀ ੬੭ ॥

ਤਥਾ—ਸ੍ਰੀ ਤੁਲਸੀ ਜੀ ਚੋਃ—

ਤਬ ਮਰੀਚ ਹਿਰਦਯ ਅਨੁਮਾਨਾ । ਨਵੈ ਵਿਰੋਧੇ ਨਾਹ ਕਲਿਆਨਾ ।

ਸ਼ਸਤ੍ਰੀ ਮਰਮੀ ਪ੍ਰਭੁ ਸਠ ਧਨੀ । ਵੈਦ ਵੰਦ ਕਵਿ ਮਾਨਸ ਗੁਨੀ ।

[ਰਾਮਾਇਣ ਆਰੰਭਕਾਂਡ]

ਤਥਾ ਸੋ ਸਾਖੀ—ਕੈਰ ਸਿਲਾਹੀ ਭਾਰਜਾ ਕਾਰਜ
ਫੋਕਾ ਹੋਇ । ਪੂਛੇ ਬਿਨ ਕਾਰਜ ਬੁਰਾ ਪੂਛੇ ਨਾਹਮ
ਗੋਇ । ਥੋੜਾ ਖਾਇ ਘਰਮੇ ਸੁਖੀ ਲੋਭ ਤਿਆਗੈ ਜੋਇ ।
ਧਨ ਕੋ ਮਨ ਕੋ ਸਪਨ ਕੋ ਆਪਨੋ ਕਰੈ ਨਾ ਕੋਇ ॥
ਸਲਲ ਸੇਵੀਏ ਪ੍ਰਾਤ ਉਠ ਸੀਤ ਮਾਝ ਤਪ ਆਗ ।
ਜਗੈ ਭੂਖ ਭੁਗਤੀ ਭਖੈ ਅਮ੍ਰਿਤ ਘਰ ਕਾ ਸਾਗ । ਪਰ
ਸਸਤਰ ਪਰ ਘੋੜ ਕਾ ਪਰ ਨਾਰੀ ਪਰ ਗੋਹ । ਪਰ
ਧਨ ਪਰ ਮਨ ਦੇਸ ਪਰ ਇਨਕਾ ਕਿਆ ਅਸਨੇਹ ॥
ਸਾਖੀ ੬੭ ॥

[ਅੰਨ ਦਾਨ ਅਤੇ ਸੋਚਨ ਜੋਗ ਪੁਰਸ਼]

ਯਥਾ ਸੋ ਸਾਖੀ—ਧਰਤੀ ਧੀਨੂ ਸੂਰਨ ਅਸੂ ਨਾਰੀ
ਮੰਦਰ ਪਾਠ । ਏਹੀ ਦਾਨ ਸਭ ਦਾਨ ਸਿਰ ਅੰਨ

ਸਭਨ ਤੇ ਸਾਰ ॥ ਸਾਖੀ ੬੭ ॥

ਤਥਾ ਚਾਣਕਜ ਨੀਤੀ ਸਲੋਕ-ਨਾਨੌਦਕ ਸਮੰ
ਦਾਨੰ ਨ ਤਿਥਿਰ ਦ੍ਵਾਦਸ਼ੀ ਸਮਾ । ਨ ਗਾਯਤ੍ਰ੍ਯਾਃ ਪਰੇ
ਮੰਤ੍ਰੇ ਨ ਮਾਤੁਰ ਦੈਵਤੰ ਪਰੰ ॥ ਧਿਃ ੧੭ ਸਃ ॥ ੭ ॥

ਤਥਾ ਸੋ ਸਾਖੀ-ਨਾਮ ਜਪਨ ਸਭ ਪਾਠਤੇ ਅੰਨ
ਦਾਨ ਸਭ ਦਾਨ । ਸਭ ਜੂਨੀ ਤੇ ਅਧਕ ਨਰ ਕਰਿਓ
ਸਿਖ ਸੁਰ ਗਿਆਨ । ਸਭ ਕਾ ਆਸਰਾ ਮੇਘਲਾ ਸਭ
ਕਾ ਰਾਖਾ ਛੱਤਰ । ਘਰ ਕੀ ਰਾਖੀ ਨਾਰਿ ਜਿਉਂ ਅੰਤ
ਰਖੈ ਹਰਿ ਮਿਤਰ । ਬੁਰਾ ਮਰਨ ਜੀਵਨ ਬੁਰਾ ਕਰਨੀ
ਵਿਨ ਕਹਿ ਕਾਮ । ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਹੀਨ ਛੱਤ੍ਰੀ ਬੁਰਾ ਅਣ ਪੜ
ਦਿਜ ਬਰਾਨ ॥ ਸਾਖੀ । ੬੭ ॥

ਤਥਾ ਸ੍ਰੀ ਤੁਲਸੀ ਜੀ ਚੈਃ ਸ੍ਰੀ ਵਿਸਿਸ਼ਟੋ ਵਾਚ-

ਸੋਚੀਏ ਵਿੱਪ੍ਰ ਜੋ ਵੇਦ ਵਿਹੀਨਾ । ਤਜ ਨਿਜ ਧਰਮ ਵਿਖੈ ਲਵਲੀਨਾ ।
ਸੋਚੀਏ ਨ੍ਰਿਪ ਜੋ ਨੀਤ ਨ ਜਾਨਾ । ਜੇਹਿ ਨ ਪ੍ਰਜਾ ਪ੍ਰਿਯਾ ਪ੍ਰਾਣ ਸਮਾਨਾ ।
ਸੋਚੀਏ ਵੈਸ਼ ਕ੍ਰਿਪਨ ਧਨਵਾਨੂ । ਜੋ ਨ ਅਤਿਥਿ ਸ਼ਿਵ ਭਗਤਿ ਸੁਜਾਨੂ ।
ਸੋਚੀਏ ਸੂਦ੍ਰ ਵਿੱਪ੍ਰ ਅਪਮਾਨੀ । ਮੂਖਰ ਮਾਨ ਪ੍ਰਿਯਾਗਿਆਨ ਗੁਮਾਨੀ ।
ਸੋਚੀਏ ਪੁਨ ਪਤਿ ਵੰਚਕ ਨਾਰੀ । ਕੁਟਿਲ ਕਲਹ ਪ੍ਰਿਯ ਇੱਛਾ ਚਾਰੀ ।
ਸੋਚੀਏ ਵਟੁ ਨਿਜ ਬ੍ਰਤ ਪਰਿਹਰਿਹੀ । ਜੋ ਨ ਗੁਰ ਆਇਸ ਅਨੁਸਰੀ ।

ਦੋਃ-ਸੋਚੀਏ ਗ੍ਰਹੀ ਜੋ ਮੋਹ ਵਸ ਕਰੈ ਧਰਮ ਪਥ
ਤਿਆਗ । ਸੋਚੀਏ ਜੁਗੀ ਪ੍ਰਪੰਚ ਚਤ ਵਿਗਤ ਬਿਬੇਕ

ਵਿਰਾਗ ॥ ਛੰ: ੧੭੪ ਚੈ:-

ਵੈਖਾਨਸ ਸੋਈ ਸੋਚਨ ਜੋਗੂ । ਤਪ ਵਿਹਾਇ ਜੇਹਿ ਭਾਵੈ ਭੋਗੂ ।
 ਸੋਚੀਏ ਪਿਸਨ ਅਕਾਰਨ ਕ੍ਰੋਧੀ । ਜਨਨਿ ਜਨਕ ਗੁਰ ਬੰਧੁ ਵਿਰੋਧੀ ।
 ਸਭ ਵਿਧ ਸੋਚੀਏ ਪਰ ਅਪਕਾਰੀ । ਨਿਜ ਤਨ ਪੋਖਕ ਨਿਦਯ ਭਾਰੀ ।
 ਸੋਚਨੀਯ ਸਭ ਹੀ ਵਿਧਿ ਸੋਈ । ਜੋ ਨ ਛਾਡ ਛਲ ਹਰਿ ਜਨ ਹੋਈ ।

[ਰਾਮਾਇਣ ਅਯੋਧਿਆ ਕਾਂਡ]

ਤਥਾ ਸੋ ਸਾਖੀ-ਵਿੱਪ੍ਰ ਸ਼ਸਤਰ ਧਾਰੀ ਬੁਰਾ ਬੁਰਾ
 ਵਿੱਪ੍ਰ ਮਮ ਸਿੰਘ । ਵੈਸ ਪੜਾ ਸਭ ਤੇ ਬੁਰਾ ਛਤਰੀ
 *ਵੇਦੀ ਸਿੰਘ । ਸੂਦਰ ਪੜੇ ਜੋ ਵੇਦ ਵਾਕਤਿਆਰੀ ਧਾਰੈ
 ਨਾਰ । ਸਿਖ ਜੋ ਤਿਆਗੇ ਸਿਦਕ ਕੋ ਕਿਆ ਤਾਂਕਾ
 ਅਤਵਾਰ । ਮੰਤਰ ਤੰਤਰ ਕਾ ਬੁਰਾ ਸੰਗ ਪਰੇਤ
 ਸੇਵਨੀ ਨਾਰ । ਬੁਰਾ ਬਾਲ ਸੂਰਾ ਪਿਤਾ ਰਹੀਏ ਆਪ
 ਸਮਾਲ । ਬਹੁਤਾ ਖਾਣਾ ਬਾਤ ਵਹੁ ਬਹੁਤਾ ਅਮਲ
 ਤਿਆਗ । ਮੇਰਾ ਹੋਇ ਸੁਮਾਨ ਸਚ ਚਰਨੀ ਰਹੈ ਨਿਤ
 ਲਾਗ ॥ ਖਾਖੀ । ੬੭ ॥

ਤਥਾ-ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਰੁਤ । ੫ । ਅੰਸੂ । ੧੦ । ਦੇਖੋ ॥

*ਪਾਠਾਂਤ੍ਰ । ਵੇਦੀ । ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਰੁਤ । ੫ । ਅੰਸੂ । ੧੦ ॥

(ਗੁਰੂ ਸਚਾ)

ਸ਼੍ਰੀਕਾ-ਰਾਮਕਲੀ ਮਃ ੧ ਦਖਣੀ ਓਅੰਕਾਰੁ, - 'ਕਾਚੇ
ਗੁਰ ਤੇ ਮੁਕਤਿ ਨ ਹੂਆ ॥' ਪੈਃ ੨੧ ਇਤਯਾਦਿ ॥

ਉਤਰ—ਸਚਾ ਗੁਰੂ ਕੀ ਹਾਮੀ ਓਟਦਾ ਹੈ ।

ਯਬਾ—ਕਬੀਰ ਸਾਚਾ ਸਤਿਗੁਰੁ ਕਿਆ ਕਰੈ ਜਉ
ਸਿਖਾ ਮਹਿ ਚੂਕ । ਅੰਧੇ ਏਕ ਨ ਲਾਗਈ ਜਿਉ ਬਾਂਸ
ਬਜਾਈਐ ਫੂਕ ॥ ਸਲੋਕ ॥ ੧੫੮ ॥

ਤਬਾ ਸੈਸਾਖੀ—ਗਰਜੇ ਮੇਘਲਾ ਖੁਸ਼ੀ ਕਰ ਜਲ-
ਲੇਇਨ ਖੇਤ । ਚਾਤੁਕ ਚੁਪਕਾ ਹੋਰਹਾ ਕਿਆ ਬਾਦਲ
ਹੇਤ । ਚੰਦਨ ਪਰ ਉਪਕਾਰ ਹਿਤ ਬਨ ਰਹੈ ਸੁਚੇਤ ।
ਰੰਗਾ ਪਾਪਾਂ ਦੂਰ ਹਿਤ ਕਿਆ ਨਾਇਨ ਅਚੇਤ । ਗੁਰੂ
ਵਿਚਾਰਾ ਕਿਆ ਕਰੈ ਸਿਖ ਫਸਿਆ ਏਤ । ਮੀਠਾ
ਦੇਵੈ ਬਾਲ ਨੋ ਓਹ ਮਾਗੈ ਰੇਤ । ਘੜਾ ਲਜ ਹਥ ਖਸਮ
ਦੇ ਕਿਆ ਕੂਪ ਨ ਦੇਤ । ਬਾਪ ਮਾਇ ਹਿਤ ਕਿਆ
ਕਰੈ ਸੁਤ ਦੇ ਨਾ ਭੇਤ । ਲੇਪਨ ਹਾਰੇ ਦੋਸ ਕਿਆ ਭੀਤ
ਗਿਰਦੀ ਰੇਤ । ਅਟਕਾ ਜਲ ਤਾਂ ਬੰਧੀਏ ਜਾਂ ਬੰਧਨ
ਕੇਤ । ਧਨ ਵਡਿਆਈ ਦੀਏ ਕਿਸ ਖਰ ਧੂੜੀ ਲੇਤ ।
ਭਾੜ ਵਿਚਾਰਾ ਸੀਤ ਕਿਉਂ ਜਾਂ ਝੁਲਕਾ ਦੇਤ । ਧੰਦੇ
ਅਟਕੇ ਸਿਖ ਸਭ ਪਰਵਾਰ ਸਮੇਤ । ਕਾਰੀਗਰ ਖਾਤੀ

ਕਿਆ ਕਰੈ ਜੋ ਦਾਰੂ ਨ ਖੇਤ । ਨਦੀ ਵਾਰ ਕਿਉ
 ਪੀਵੀਏ ਜਉ ਕੁਣੀਆ ਲੇਤ । ਖਾਣਾ ਕਿਕੂੰ ਪੱਕਣਾ
 ਜਉ ਅਗਨ ਨ ਕੇਤ । ਬਿਨਾ ਸਮੇ ਤੇ ਬੁਧ ਨਹ
 ਕਿਆ ਹਠ ਕਾ ਹੇਤ । ਮਨ ਹੀ ਚਕ ਘੁਮਾਰ ਕਾ ਘਟ
 ਭਾਂਡੇ ਦੇਤ । ਮੁਹਕਾ ਆਖਣ ਰੀਸ ਹੈ ਫਿਰ ਮਨ ਹੀ
 ਚੇਤ । ਪੰਹਲਾਂ ਮੰਗੇ ਸੰਗਤੀ ਗੁਰ ਦੇਣ ਮਹੇਤ । ਕਰਮ
 ਕੜਾਕਾ ਹਾਥਕਾ ਮੁਹ ਮਾਰੈ ਸੇਤ । ਹਉ ਬਾਰ ਬਾਰ
 ਬਲਹਾਰਨੇ ਜਹ ਮਰਮਨ ਨੇਤ ॥ ਸਾਖੀ ੭੧ ॥

ਤਥਾ—ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਰੁਤ ੫ ॥ ਅੰਸੂ ੩੦ ॥

ਤਥਾ—ਹਾਂ ! ਗਉੜੀ ਸੁਖਮਨੀ ਮਃ ੫ ॥ ਸਤਿਗੁਰ
 ਸਿਖ ਕੇ ਬੰਧਨ ਕਾਟੈ । (ਪ੍ਰੰਤੂ) ਗੁਰ ਕਾ ਸਿਖੁ ਬਿਕਾਰ
 ਤੇ ਹਾਟੈ ॥ ਅਸਟਪਦੀ ੧੮ ॥ ਇਤਯਾਦੀ ॥

ਸ੍ਰਾਧ ਪਾਤ੍ਰ ਤਥਾ ਸੂਤਕ ਪਾਤਕ ਵਿਚਾਰ

ਯਥਾ ਸੋ ਸਾਖੀ—ਤਾਂ ਨੰਦ ਰਾਮ ਪੰਡਿਤ ਕਹਿਆ
 ਸ਼ਰਾਧ ਅਪੜਦਾ ਨਹੀ ਪਿਤਰਾਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਜੀ
 ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ ਸੰਵਾਦ ਕਰਵਾਇਆ । ਮਲ ਮਾਸ ਕਾ ਨਖੇਧ
 ਕੀਆ ਪਛ ਸੁਧ ਕਾ ਨਿਰਨਾ ਕੀਆ ਭਾਈ ਸਿਖੇ
 ਇਹ ਸਭ ਕਾ ਨਿਰਨਾ ਪੂਛਾ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨਿਰਵਾਦ ਕਹੇ

ਤਾਂ ਸਾਸਤ੍ਰੀ ਬੋਲੇ ਸ਼ਰਾਧ ਦੁਪਹਰੀ ਅਤੇ ਰਾਤ ਨੂੰ
 ਨਿਮੰਤ੍ਰਨਾ ਸ਼ਰਾਧ ਦਾ ਨਿਉਤਾ ਅੰਗਹੀਨ ਕੁਲਹੀਨ
 ਪ੍ਰਤਗ੍ਰਾਹੀ ਮਹਾਂ ਦਾਨ ਦਾ ਛਾਇਆ ਮੂਰਤ ਤੁਲਾ
 ਮਿਤ੍ਰਕ ਸੂਤਕ ਭੋਗੀ ਪਰ ਨਾਰੀ ਰਤ ਚੋਰ ਛਲੀਆ
 ਦੂਤ ਖਤਰੀ ਕਰਮ ਤੁਲਾ ਧਰ ਵੈਦਕ ਧਨ ਭੋਗੀ ।
 ਗਣਕ ਧਨੀ ਗ੍ਰਹਣ ਬਸਤੁ ਗਰਾਹੀ ਅਜ ਅਸੂ ਗਜ
 ਅੰਤ ਅਵਸਥਾ ਕਾ ਦਾਨ ਗਰਾਹੀ ਜਨੇਊ ਉਤਰਿਆ
 ਕਰਮ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਅਸੁਚੀ ਸਭ ਅੰਨ ਭੋਗਤਾ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਾਣ
 ਗ੍ਰਹਣੀ ਵਿਆਹ ਕਾ ਲਾਗ ਲੈਨ ਵਾਲਾ ਪਰਾਇਆ
 ਜਾਪ ਕਰਕੇ ਮੁਲ ਕੀ ਵਖਣਾ ਲੈਨੇ ਵਾਲਾ ਧਰਮ ਧੁਜੀ
 ਸ਼ਰਾਧ ਕਾ ਤਿਆਗੀ ਰੰਡਾ ਗੁੰਡਾ ਮੁੰਡਤ ਜਟਲ ਬ੍ਰਹਮ
 ਗਿਆਨੀ ਸੰਡਿਆਸੀ ਬਿੱਪ੍ਰ ਬਗੈਰ ਪੜਿਆ ਖਤੀ ਵੈਸ਼
 ਸੂਦ੍ਰ ਇਸਤ੍ਰੀ ਵਿਭਚਾਰੀ । ਵਕਵਾਦੀ ਅਮਲੀ ਇੱਪ੍ਰ
 ਹੋਇਕੇ ਰਕਤ ਨੀਲ ਬਸਤਰ ਧਾਰੇ ਮਲੇਛ ਅੰਤਜ ਕਾ
 ਲੈਨ ਵਾਲਾ ਸ਼ਾਧ ਮੇ ਨਿਉਂਦਾ ਖਟਪਟੀ ਕਾ ਖਾਵੇ ਤਾਂ
 ਪਿਤ੍ਰ ਖਾਲੀ ਰੋਂਦੇ ਸਰਾਫ ਦੇਂਦੇ ਚਲੇ ਜਾਂਦੇ ਹੋਨ ਤਾਂ
 ਗੁਰੂ ਜੀ ਸਭ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਬੋਲੇ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ ਵਿਧਿ ਦੂਰ ਹੈਗੀ
 ਕੋਈ ਬਿਰਲਾ ਹੀ ਪਾਤ੍ਰ ਹੈਗਾ ਉਧਾਰ ਪਿਤਰਾਂ ਦਾ
 ਅਤਿਥ ਵਾ ਤੀਰਥਾਂ ਦੇ ਸ਼ਰਾਧ ਕਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ॥
 ਸਾਖੀ ੭੨ ॥

ਤਥਾ--ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਚੋ:-

ਤੀਰਥ ਪਰ ਸ਼ਰਾਧ ਕਰਵਾਵੈ । ਕਿਧੋ ਅਥਿਤ ਕੇ ਮੁਖ ਮੇ ਪਾਵੈ ।
ਇਮ ਦ੍ਰੈ ਵਿਧ ਹੈ ਪਿਤਰ ਉਧਾਰਾ । ਕਰੈ ਸ਼ਰਾਧ ਇਮ ਅੰਗੀ ਕਾਰਾ ।

[ਰੁਤ ੫ । ਅੰਸੂ ੧੮]

ਤਥਾ ਸੋ ਸਾਖੀ-ਗੁਰੂ ਜੀ ਪੁਛਿਆ ਸੂਤਕ ਗ੍ਰਹਣ
ਵਿਧਿ ਕਿਆ ਲਿਖੀ ਹੈ ਤਾਂ ਦੇਵਰਾਜ ਪੰਡਿਤ ਹਮਾ
ਦਰੀ ਧਰਮ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ ਸੁਣਾਇਆ ਮਹੀਨੇ ਕਾ ਪੁਰਾਣ
ਸੋ ਸਿਖੇ ਸਾਨੂ ਕਹਣਾ ਚੁਕ ਗਿਆ ਕਛੁ ਕਹਣ ਦਾ
ਪ੍ਰਜੋਜਨ ਭੀ ਨਹੀ ॥ ਸਾਖੀ । ੭੨ ॥

ਭਾਵ ਯਾਗ ਵਲਕਾਦੀ । ਸਿੰਮ੍ਰਤੀਆਂ ਮੇ ਸਪਸਟ ਹੈ ।

ਤਥਾ ਸੋ ਸਾਖੀ-ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਪੁਛਿਆ ਲਿਖਾਟੀ
ਦਸਖਤ ਨਿਰਨਾ ਥੋੜਾ ਭੀ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਪਾਸ ਕਾ
ਸੁਣਾਈਏ ਫੇਰ ਭਲਾ ਸਿਖ ਕਿਥੋਂ ਪੁਛਣ ਗੇ । ਤਾਂ
ਬੋਲਾ ਵਾਕ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਦਸਮੀ ॥ ੧੦ ॥
ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਦਸ ਦਿਨ ਸੂਤਕੀ ਮਾਤਾ ਦੂਣੀ ਮਾਨ ।
ਛੱਤੀ ਬਾਰਾਂ ਵੈਸ ਇਕਪੰਚ ਸੂਦ੍ਰ ਤੀਸ ਪਹਵਾਨ ।
ਗੋਦਸ ਬਾਰਾਂ ਮਹੀਕਾ ਦੂਧ ਦੇਵ ਨਹੀ ਭੋਗ । ਸ਼ਰਾਧ
ਕਰੀਏ ਜਗ ਨਹ ਖਾਵਤ ਭਵਕਾ ਰੋਗ । ਸੂਤਕ ਜੀਤੇ
ਪਾਤਕੀ ਪਾਤਕ ਕਟੇ ਨਾ ਸੂਤ । ਅਗਨ ਕਟੈ ਦੋਨੋ

ਧੁਖੀ ਬਿੱਪ੍ਰ ਅਗਨ ਮੈ ਕੂਤ । ਸੂਤਕ ਪਾਤਕ ਗਏ
 ਬਿਨ ਦਾਨ ਦੇ ਦਿਜ ਲੇ । ਬਾਨਰ ਗ੍ਰਾਹੀ ਦਾਤਾ ਨਰਕ
 ਮਾਨਖ ਦੇਹ ਨਸੇ । ਗ੍ਰਹਣ ਖਿਆਹੀ ਅਸ਼ਟਕਾ ਰੋਗੀ
 ਦੇਵੇ ਤਿਆਗ । ਅੰਤ ਦਾਨ ਅਰ ਮ੍ਰਿਤਕ ਕ੍ਰਿਯਾ ਕਰੈ
 ਸੂਤਕੀ ਰਾਗ । ਤੀਰਥ ਜਾਵੈ ਸਰਾਧ ਵਿਚ ਔਰਨ
 ਕਰ ਹੈ ਦਾਨ । ਰਾਖਸ ਹੋਇ ਚੰਡਾਲ ਘਰ ਭੋਗੇ
 ਦੀਆ ਆਨ । ਗ੍ਰਹਨ ਆਦ ਗੰਗਾ ਸਲਲ ਪੁਤ੍ਰ
 ਜਨਮ ਜਬ ਹੋਇ । ਵਿਆਹ ਸਮੇ ਨੰਦੀ ਕਰੈ ਦੋਖ
 ਸੰਕ ਦੇਹ ਧੋਇ । ਅਪਦਾ ਵਿਪਤ ਵਿਦੇਸ ਮੈ ਅਣ
 ਸੁਣ ਦੋਖ ਨ ਹੋਤ । ਸੁਧ ਬਿਪ੍ਰ ਕਰਮਨ ਕਰੈ ਅਵਰ
 ਦੋਖ ਭਸ ਹੋਤ । ਲੋਭੀ ਵਿੱਪ੍ਰ ਪਾਤਕੀ ਲੋਭੀ ਸਾਕ
 ਅਰ ਸਿਖ । ਨਰਕ ਭੋਗ ਪਸ਼ਾਚ ਹੋਇ ਏਹੀ ਵੇਦ
 ਕਹ ਰਿਖ । ਮੋਰ ਸਿਖ ਸਭ ਜਾਤਕਾ ਪੰਦ੍ਰਾਂ ਦਿਨ ਕਾ
 ਮਾਨ । ਪਿਤਰ ਦਿਵਸ ਪਛ ਏਕ ਕਰ ਸੋ ਮਮ
 ਨਿਕਟੇ ਮਾਨ । ਭਲਾ ਬਹੁਤ ਅਨਪੜ ਜਨਾ ਵਾ
 ਗਿਆਨੀ ਨਿਰਲੋਭ । ਪੜਿਆ ਪਾਪੀ ਨਾਰਕੀ ਜਉ
 ਲੋਭੀ ਵਹੁ ਹੋਗ ॥ ਸਾਖੀ । ੭੨ ॥

ਤਥਾ—ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਰੁਤ । ੫ । ਅੰਸੂ । ੧੮ ॥

ਸ਼੍ਰੀਕਾ—ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ ਮਃ ੧ ॥ ਜੇਕਰਿ ਸੂਤਕੁ
 ਮੰਨੀਐ ਸਭਤੈ ਸੂਤਕੁ ਹੋਇ । ਚੋਹੇ ਅਤੇ ਲਕੜੀ

(੩੯੬)

ਮੰਦਰਿ ਕੀੜਾ ਹੋਇ ॥ ਪੈਃ ੧੮ ॥

ਸਾਰਾ ਜਾਨ ਲੈਣਾ । ਇਸਤੇ ਸੂਤਕ ਪਾਤਕ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ।

ਉਤਰ—ਮੂਲੋਂ ਹੀ ਅਕਲ ਨੂੰ ਜਵਾਬ ਨਾ ਦੇਹ । ਤਿਸੀ ਸਲੋਕ ਮੇ

ਨਾਨਕ ਸੂਤਕੁ ਏਵ ਨ ਉਤਰੈ ਗਿਆਨੁ ਉਤਾਰੈ
ਧੋਇ ॥ ਯਹ ਭੀ ਲਿਖਾ ਹੈ ॥

ਸੁਣ ਜੇਕਰ ਸੂਤਕ ਹੋਵੇ ਹੀ ਨਾ ਤੋ ਗਿਆਨ ਕਿਸ ਕੋ ਧੋਇ ਕੇ
ਉਤਾਰੇ ਗਾ ਕਾਹਿ ਤੈਂ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਕਾ ਹੀ ਨਖੇਧ ਕੀਆ ਜਾਤਾ ਹੈ । ਯਾਂਤੇ
ਗਿਆਨੀ ਕੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਸੇ ਯਹ ਪਾਰਮਾਰਥਿਕ ਸੂਤਕ ਹੈ ਇਸਕੀ ਨਿਬ੍ਰਤੀ
ਗਿਆਨ ਸੇ ਹੋਵੈ ਹੈ ॥ ਸੂਤਕ ਨਾਮ ਅਸੁਧੀ ਕਾ ਹੈ ॥

ਤਥਾ ਸੋ ਸਾਖੀ-ਆਦਿਕੋਂ ਮੇ ਵਿਵਹਾਰੀ ਸੂਤਕ ਦਾ ਬਿਧਾਨ ਹੈ
ਉਸਕੀ ਨਿਵਰਤੀ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ ਕੇ ਪ੍ਰਾਯਸਚਿਤ ਸੇ ਮਾਨਨੀ ਯੋਗਜ ਹੈ । ਯਾਂਤੇ
ਵਿਵਹਾਰਕ ਤਥਾ ਪਾਰਮਾਰਥਿਕ ਕੋ ਇਕ ਕਰਨਾ ਮਹਾਂ ਬੇ ਸਮਝੀ ਹੈ ॥
॥ ਇਤਿ ॥

ਪਾਹਿਲ ਰੁਮਾਲ ਤਥਾ-ਕੁਰਹਤਾਂ ਅਤੇ
ਸਿਖਰਾ

ਯਥਾ ਸੋ ਸਾਖੀ ਉਕਤ-ਐਡਾ ਕੈਡਾ ਬੈਨੜਾ
ਕੰਨਿਆਂ ਬੁਰਾ ਮਲਾਇ । ਬੇਮੁਖ ਇਨਸੋ ਵਰ ਰਹੇ

ਫਲੈ ਸੰਪਦਾ ਆਇ । ਨਾਰੀ ਕੀ ਮਾਨੈ ਨਹੀ ਬਾਲ
ਨਾ ਕਰਨਾ ਮੀਤ । ਡੋਲੈ ਨਾਹਿ ਮਨ ਜੁਧਮੈ ਨਿਰਦੁਖ
ਕਠਨੀ ਰੀਤ । ਸਿਖ ਕੀਆ ਤਬ ਹਰਿ ਗੁਪਾਲ
ਚਰਨ ਪਾਹਲੀ ਦੇ । ਸਤਿ ਗੁਰ ਪੂਰਨ ਵਾਕ ਸੁਣ
ਸਿਖ ਕਹੇਗਾ ਸੇ ॥ ਸਾਖੀ ॥ ੭੭ ॥

ਪਾਠਾਂਤ੍ਰ ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਮੇ ਸਿਖ ਕਰੈਗਾ ਸ੍ਰੇਯ ਹੈ ॥ ਰੁਤ ॥ ੫ । ਅੰਸੂ । ੧੪ ।

ਤਬਾ—ਸੈ ਸਾਖੀ ॥ ਜੇ ਨ ਸਿਖ ਬਹਾਲ ਹੈ ਹੋਇ ਨ
ਸਿਦਕੀ ਮੇਲ । ਕੈਸੇ ਪਾਹਲ ਚਰਨ ਕੀ ਸਿਖ ਬਤਾਵੇ
ਖੇਲ । ਸਤਿ ਗੁਰ ਬੋਲ ਸੁਣਾਇਆ ਸੁਣੇ ਵਿਸੰਭਟ
ਰੀਤ । ਵਚਨ ਵਿਸਵਾਸੀ ਹੋਵਣਾ ਮੋ ਪਦ ਰਾਖੋ ਪੀਤ ।
ਦਸ ਅਵਤਾਰ ਗੁਰ ਏਕ ਸਮ ਕਹ ਆਏਗਾਂ । ਧੋਇ
ਰੁਮਾਲ ਤਬ ਗੁਰ ਗੰਥ ਪਾਹਿਲ ਲੇਵੈ ਦੇ । ਸਿਦਕ
ਸਮਾਲੈ ਕਰ ਕੜਾ ਬਾਟੈ ਅਤਿਥੀ ਲੇ । ਨਾਮ ਧਰੈ
ਸਤਿ ਗੁਰ ਕਹੈ ਤੁਕ ਗਿਆਰਮੇ ਮਾਨ । ਪਤਰ ਸਿਰੇ
ਅਖਰ ਧਰੇ ਪੁਨ ਪੁਨ ਧਰੇ ਸੁਜਾਨ । ਆਸ ਗੁਰੂ ਕੀ
ਮੰਤਰ ਸਿਖ ਕਾਜ ਸੰਸਾਰੀ ਚੀਨ । ਬੋਲ ਗੀਬੀ ਸਿਖ
ਕਰ ਕੰਨਿਆ ਦੇ ਮਸਕੀਨ । ਜਗ ਛੋਡੈ ਖੰਡੇ ਚਰਨ
ਪਾਹਲ ਸਿਖ ਸਾਰ । ਪਾਹਲ ਖੰਡੇ ਹੋਇ ਜਹ ਚਰਨਨ
ਪਾਹਲ ਧਾਰ ॥ ਸਾਖੀ ॥ ੭੮ ॥

(੩੯੮)

ਪਾਠਾਂਤ੍ਰ ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਮੇ ॥ ਪਾਹਲ ਖੰਡੇ ਹੋਇ ਜਹ ਚਰਨਨ ਕੀ ਨਹ
ਧਾਰ ॥ ਰੁਤ ॥ ੫ ॥ ਅੰਸੂ ॥ ੧੫ ॥

ਤਬਾ—ਸੋ ਸਾਖੀ ॥ ਸਹਜ ਧਾਰੀ ਆਦਿ ਸਿਖ ਗੁਰ
ਨਾਨਕ ਕੀ ਛਾਪ । ਖੰਡੇ ਪਾਹਿਲ ਮਾਰ ਹਿਤ ਤੁਰਕਨ
ਸਿੰਘੀ ਥਾਪ ॥ ਸਾਖੀ ॥ ੮੦ ॥

ਤਬਾ—ਦੇਖੋ ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ॥ ਰੁਤ ॥ ੫ ॥ ਅੰਸੂ ॥ ੧੬ ॥

ਤਬਾ—ਸੋ ਸਾਖੀ ॥ ਚਰਨ ਪਾਹਲੀ ਖੰਡੇ ਦੀ ਏਹ
ਸਿਖ ਕਾ ਨਾਤਾ ਮਾਨ । ਜਹਾਂ ਨ ਹੋਵੈ ਤਹਾ ਕਰ ਹੋਵੈ
ਤਾਂ ਆਪ ਨੀਸਾਨ । ਪੁਸ਼ਟ ਦੰਤ ਮੈ ਭੇਦ ਨਹ ਭੇਦ ਨ
ਪਿਤਾ ਅਰ ਸੁਵਨ । ਤਿਉਂ ਸਿਖਾਂ ਕੀ ਏਕਤਾ ਪਾਹਿਲ
ਭੇਦ ਨਾ ਤਵਨ । ਵਡੇ ਲਘੂ ਕੋ ਭੇਦ ਨਹ ਸਿਖਿਆ ਲੇਵੈ
ਸਿਖ । ਬਰਨ *ਜਾਤ ਕੋ ਦੂਰ ਧਰ ਐਸਾ ਸਿਖ ਸੋ
ਲਖ ॥ ਦੇਵੈ ਲੇਵੈ ਪ੍ਰੀਤ ਕਰ ਖਾਵੈ ਕਰਜ ਦਿਵਾਇ ।
ਸਿਖੀ ਪਦ ਜੋ ਦਗਾ ਕਰ ਠੌਰ ਨ
ਕਤਹੂੰ ਪਾਇ । ਨਾਮ ਕੀ ਪ੍ਰੀਤ ਨਾਮ ਜਪ ਨਾਮ ਰਮੈ
ਵਿਚ ਪਰਾਨ । ਨਾਮ ਉਪਦੇਸੈ ਨਾਮ ਸੁਖ ਸਖਾ ਸਾਚ-
ਲੈ ਨਾਮ । ਜੀਵਨ ਜਾਕਾ ਧਰਮ ਹਿਤ ਚਲਨਾ ਗੁਰ

* ਨੋਟ—ਭਾਵ ਜਾਤੀ ਕਾ ਅੰਤਿਮਾਨ ਨਾ ਕਰੇ ॥

ਕੀ ਰੀਤ । ਭੋਜਨ ਜਾਂਕਾ ਦੇਹ ਹਿਤ ਰਹੈ ਵੈਰਾਗੀ
ਨੀਤ । ਜਿਉਂ ਰਾਹੀ ਪ੍ਰਦੇਸ ਜਾਇ ਨਿਤ ਮਾਰਗ ਕੀ
ਆਸ । ਤਿਉਂ ਆਤਮ ਹਿਤ ਆਚਰੈ ਰਹੀਏ ਚਿਤ
ਉਦਾਸ ॥

ਤਥਾ—ਏਕ ਸੋ ਏਕ ਅਰਦਾਸ ਕਰ ਸੋ ਬਰਸੀ
ਕੇ ਦੋਖ । ਗੁਰੂ ਗਵਾਵੈ ਸਿਖ ਕੇ ਪਾਵੈ ਗੁਰ ਪਦ ਮੋਖ
। ਜਬ ਉਤਰੈ ਤਬ ਸਿਖ ਘਰ ਦਸਬੰਧੀ ਗਤ ਪਾਇ
ਸੋ ਅਰਦਾਸੀਆ ਜੋਗ ਹੈ ਤਾਕੇ ਪੂਜੈ ਪਾਇ । ਸਿਖ
ਸੁਖੀ ਸੋ ਹੋਇਗਾ ਸੋ ਅਰਦਾਸ ਕਰਾਇ । ਸਤਿ ਗੁਰ
ਹਿਤ ਦਸਬੰਧ ਦੇ ਸਿਖੀ ਜੁਗਤ ਰਹਾਇ । ਨਾਰੀ ਪਰ
ਧਨ ਛੋਡ ਕੇ ਨਿਸਚਾ ਗੁਰ ਪਰ ਸਰਨ । ਬਾਣੀ
ਸਤਿ ਗੁਰ ਕੀ ਪੜੈ ਕਾਟੈ ਜਨਮ ਮਰਨ ॥ ਸਾਖੀ ॥
੭੮ ॥

ਤਥਾ—ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ॥ ਰੁਤ ॥ ੫ ॥ ਅੰਸੂ ॥ ੧੫ ॥

ਤਥਾ—ਸੋ ਸਾਖੀ ॥ ਸਿਖੀ ਸਾਬਤ ਰਖਣੀ ਭਾਈ ਰਹਣੀ
ਭਲੀ ਹੈ ਭੇਖ ਕੁਛ ਭਲਾ ਨਹੀ ਗੁਰੂ ਨੂ ਸਿਦਕ ਸਿਖੀ
ਪਿਆਰੀ ਹੈ । ਗੁਰੂ ਕੇ ਕੁਛ ਭੇਟ ਕੇ ਧਨ ਕੇ ਲੋਭੀ
ਨਹੀ ਜੋ ਧਨ ਕੇ ਲੋਭ ਤੇ ਕੁਰਹਤ ਨੂ ਬਖਸੇਗਾ ਸੋ
ਸਿਖ ਗੁਰਾਂ ਕਾ ਦੋਰ ਹੈ ਉਸਕੀ ਸਿਖੀ ਗੁਰੂ ਕੇ ਹਜ਼ੂਰ
ਨਾ ਪਵੇਗੀ ॥ ਸਾਖੀ ॥ ੯ ॥

ਤਬਾ—ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ॥ ਰੁਤ ॥ ੩ ॥ ਅੰਸੂ ॥ ੫੧ ॥ ਦੇਖੋ

ਸ਼ਿਕਾ—ਕੁਰਹਤਾਂ ਕਿਤਨੀਆਂ ਹੈਂ ।

ਉਤਰ—ਤੁਰਕਣੀ ਦਾ ਸੰਗ । ਤਮਾਕੂ ਛੁਹਨਾਦਿਕ । ਕੁਠਾ ਮਾਸਾ-
ਦਿਕ । ਕੇਸਾਂ ਦੀ ਬੇ ਅਦਵੀ ॥ ੪ ॥ ਯਹ ਗ੍ਰੰਥ ਕੇ ਵੀਚ ਹੀ ਸਪਸ਼ਟ ਹਨ ।
ਤਬਾ ਜੋ ਚੂਹੜੇ ਚੁਮਾਰਾਂ ਨਾਲ ਖਾਣੇ ਵਾਲੇ ਗੁਰੂ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ
ਬਾਣੀ ਨੂੰ ਆਮ ਕਵੀਆਂ ਦੀ ਕਹਣ ਵਾਲੇ ਭੋਂਦੂ, ਅਤੇ ਸ਼ੀਰਾਮ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾਦਕੋਂ
ਕੇ ਨਿੰਦਕ ਤਬਾ ਜੋ ਕਹਣ ਹਮ ਹਿੰਦੂ ਨਹੀਂ ਗੋ ਬਕਰਾ ਏਕ ਬਤੋਣ ਵਾਲੇ
ਤਿਨਕੇ ਸਾਥ ਅਭੇਦ ਬਰਤਣਾ ਯਹ ਪੰਜਮੀ ਭੀ ਮਹਾ ਕੁਰਹਤ ਜਾਨਣੀ ॥

ਤਬਾ ਸੋ ਸਾਖੀ,—“ਭਦਨ ਨਾਮ ਸਿਖ ਕਿਉਂ
ਕਰੈ । ਮੂਏ ਬੰਧੁ ਕਿਉਂ ਰੋਦਨ ਧਰੈ । ਬੁਰੇ ਕਰਮ ਤੇ
ਆਪ ਵਚਾਏ । ਸਕਲ ਕੁਟੰਬ ਸੁਭ ਮਾਰਗ ਪਾਏ ।
ਫਲਨਾ ਵੇਚ ਕਰੈ ਵਾਪਾਰ । ਤਿਣ ਕਾਸ਼ਟ ਅਰ ਚਾਮ
ਨਿਵਾਰ । ਕਰਜ ਨਾ ਦੇ ਨੀਚ *ਦੰਡਾਲ । ਵੇਸਿਆ
ਨਾਰੀ ਰਿਨ ਨਹ ਸਾਲ । ਕਾਹੀ ਸੋ ਝਗੜਾ ਨਾ ਮਾਂਡੈ ।
ਅਪਨੀ ਰਹਤ ਮੂਲ ਨਾ ਛਾਡੈ । ਦੁਰਜਨ ਸੇਤੀ ਪ੍ਰੀਤ
ਨ ਕਰੇ । ਹਿਰਦੇ ਰੋਸ ਕਾਮ ਪਰਹਰੇ । ਚੰਮਾਰਗ ਮੈਂ
ਬੈਠੈ ਨਾਹਿ । ਟੂਟਾ ਬਾਂਸ ਨਾ ਮੰਜੀ ਲਾਹਿ । ਉਰਧ
ਸੁਆਸ ਧੋ ਆਧਾ ਪਾਇ । ਦਾਤਨ ਸੋ ਨਖ ਦੇਤ
ਰਤਾਇ । ਖਾਵਤ ਵੇਰ ਹਮੈ ਵਕਵਾਦ । ਭੋਜਨ ਪੀਛੈ

* ਨੋਟ—ਭਾਵ ਤਿਸਕਾ ਧਾਨ ਖਾਨਾ ਪੜ੍ਹੇਗਾ ।

ਪੇਟ ਜੋ ਥਾਪ । ਰੋਵੈ ਹਸੈ ਕਬਹੂੰ ਗੁਰ ਆਗੈ । ਲਖਮੀ
ਨਾਸ ਦਰਿਦਰੀ ਪਾਗੈ । ਮਗ ਮੈ ਸੈਨ ਰਾਹ ਮੈ ਭੋਜ ।
ਮਲ ਮੂਤ੍ਰ ਨਹ ਮਗ ਮੈ ਰੋਜ ॥” ਸਾਖੀ । ੭੯ ॥
ਤਥਾ—ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਰੁਤ । ਪ। ਅੰਸੂ । ੧੫। ਦੇਖੋ ॥

(ਧੇਨੁ ਦੁਧੈ ਤੇ)

ਸ਼੍ਰੀਕਾ ਮਾਝ ਬਾਰਹ ਮਾਹਾ ਮਃ ੫,—“ਧੇਨੁ ਦੁਧੈ
ਤੇ ਬਾਹਰੀ ਕਿਤੈ ਨ ਆਵੈ ਕਾਮ ॥”

ਆਪ ਪੂਰਬ ਗਊ ਮਾਤਾ ਕਾ ਮੰਡਨ ਕਰ ਆਏ ਹੋ ।

ਉਤਰ ਗੋਂਡ ਸ੍ਰੀ ਕਬੀਰ ਜੀ,—“ਨਰੂ ਮਰੈ ਨਰੂ
ਕਾਮਿ ਨ ਆਵੈ । ਪਸੂ ਮਰੈ ਦਸ ਕਾਜ ਸਵਾਰੈ ॥”
ਸਬਦ ॥ ੨ ॥

ਤਥਾ—ਸੁਬਲੋਹ ਮੇ ਗੁਰੂ ਦਸਮੇਸ ਜੀ ਕਹਤੇ ਹੈਂ ।

ਪਸੂ ਮਰੇ ਬਹੁ ਕਾਜ ਸਵਾਰੇ । ਯਹ ਤਨ ਤੇ ਕਛ
ਹੂੰ ਨ ਸਰੀ ਧਿਃ ੨ । ਛਿਃ ੮੨੮ ॥

ਇਤਯਾਦਕ ॥ ਵਚਨੋ ਸੇ ਕੈਮੁਤਿਕ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੋਵੈ ਹੈ । ਯਦੀ ਮ੍ਰਿਤੂ
ਹੂਏ ਪਸੂ ਮਾਤ੍ਰ ਭੀ ਬਹੁਤ ਕਾਰਜੋਂ ਕਾ ਸਾਧਕ ਲਿਖੇ ਹੈਂ ਤੋ ਜੀਵਤੇ ਜੋ
ਵਸੇਸ ਸਰਬ ਸੇ ਗਊ ਮਾਤਾ ਪੂਜਨੀਯ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਤੀ । ਤਿਸਕੋ
ਵਿਅਰਥ ਕਹਨਾ ਬਨੈ ਹੀ ਨਹੀਂ । ਤਥਾ ਪੂਰਬ ਕਹੇ ਅਨੇਕ ਵਚਨੋ ਸੇ ਗਊ
ਕੇ ਮਾਰਨੇ ਵਾਲੇ ਕੀ ਕਿਯਾ ਗਤਿ ਹੋਵੇਗੀ ਜਬ ਲਾਤ ਲਗਾਨੇ ਸੇ ਹੀ ਕੁੰਭੀ
ਨਰਕ ਕੀ ਸਾਧਕ ਹੈ ।

ਤਥਾ ਮਾਝ ਦੀ ਵਾਰ ਵਿਚੋਂ ਮਃ ੧,—“ਹੁਕੁ
ਪਰਾਇਆ ਨਾਨਕਾ ਉਸੁ ਸੁਅਰ ਉਸੁ ਗਾਇ । ਗੁਰ
ਪੀਰੁ ਹਾਮਾ ਤਾ ਭਰੇ ਜਾ ਮੁਰਦਾਰੁ ਨ ਖਾਇ । ਪੈਃ । ੭।

ਇਤਯਾਦਕ ਸਬਦੋਂ ਸੇ ਭੀ ਗੋ ਮਾਤ੍ਰ ਕੀ ਆਣ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ।

ਯਾਂਤੇ “ਕਿਤੈ ਨ ਆਵੈ ਕਾਮ”

ਇਸ ਗੁਰੂ ਵਚਨ ਕਾ ਤਾਤਪ੍ਰਯ ਦੂਧ ਵਾਲੀ ਗਊ ਕੀ ਪ੍ਰਧਾਨਤਾ ਮੇ
ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਦੂਧ ਹੀਨ ਗਊ ਕੀ ਨਿੰਦਾ ਮੇ ॥ ਇਤਿ ॥

॥ ਰਹਤ ਸੁਣੋ ॥

ਯਥਾ ਸੋਸਾਖੀ,—‘ਰਹੈ ਅਕਾਂਤ ਬੈਠਕਰ ਧਿਆਨਾ ।
ਹਿਰਦੇ ਗਨੈਨ ਚਿਤਵਤ ਨਾਨੈ । ਪਾਮਰ ਨਾਰੀ ਪਰਕੀ
ਬੁਰੀ । ਰਾਜ ਦੂਤ ਕੀ ਮੈਤਰੀ ਛੁਰੀ । ਸਕਲ ਰਾਤ ਜਾਗ-
ਰਡ ਨਹੀ ਰਹੈ । ਮੈਥਨ ਅਧਕ ਵੇਰ ਨਹੀ ਕਰੈ ।
ਸਿਥਲ ਦੂਤ ਅਨਭਿਆਸੀ ਸਿਖ । ਕਾਚਾ ਸੂਖਾ ਤਿਆਗ
ਆਮਿਖ । ਪਰਕੀ ਰਮਤੀ ਨਾਰੀ ਛੋਰ । ਜਿਉਂ ਅਪਨੀ
ਇੰਦ੍ਰੀ ਹੋ ਠੋਰ । ਦੰਭ ਨਾਸਤਕੀ ਮਤਸਰ ਤਜੈ । ਅਸੂਆ
ਨਿੰਦਾ ਚਿੰਤ ਨ ਭਜੈ । ਖਗ ਤਰਵਰ ਜਗ ਵਾਸਨਿਹਾਰੈ ।

ਰੈਨ ਦਿਨਾ ਨਿਜਤਤ ਵਿਚਾਰੈ। ਹੀਏ ਵੈਰਾਗ ਜਗਤ ਕੋ
ਅਸਾਰ। ਦੇਹ ਪਰਾਣ ਗੁਣ ਆਤਮ ਨਿਆਰ। ਸੁਨਕਰ
ਸਾਸਤ੍ਰ’’ ਪਹਿਲੇ ਕਹ ਆਏ ਹਾਂ ॥

ਤਬਾ-ਧੀਰਜ ਸੋਵਿਵਹਾਰ ਘਟਾਵੈ। ਸਹਜ ਸਹਜ ਸਭ ਸੋ
ਛੁਟਕਾਵੈ। ਦੀਸੈ ਕੁਧੀ ਸੁਮਤ ਕਾ ਬੋਧਕ। ਪਰਾਨ
ਅਪਾਨ ਕੀ ਗਤ ਕਾ ਸੋਧਕ। ਵਡੀ ਵੇਰ ਭੋਜਨ ਨਹ
ਖਾਇ। ਮਾਨ ਵਡਾਈ ਅਪਣੀ ਨਾਹਿ। ਕੁਸਚ ਕੋ
ਭੋਜਨ ਸੁਨਾਰੀ ਸੋਭਾ। ਇਨ ਕੋ ਤਜੈ ਮਾਨ ਅਪਭੋਗਾ।
ਖਲਕੀ ਮਲਕੀ ਨਟਕੀ ਪੰਗਤ। ਪੁਤਰ ਪੜਾਵੈ ਸਾਧੂ
ਸੰਗਤ। ਦੇਵ ਭਵਨ ਮੈ ਚਿਰ ਨਹੀ ਰਹੈ। ਕਰਨੀ ਭੇਦ
ਕਾਹੂੰ ਨਹੀ ਕਹੈ। ਸਮਤਾ ਨਿਤ ਸਭਨ ਕੋ ਹੋਰੈ।
ਨਿਆਇ ਸਮੇ ਕੁਛ ਪਛ ਨਾ ਟੇਰੈ। ਭੋਜਨ ਕੀ ਕੀਰਤ
ਨਹ ਕੀਜੈ। ਖਾਨ ਪਾਨ ਮੈ ਥਿਤ ਮਨ ਭੀਜੈ। ਸੂਧਾ
ਹਾਰ ਬਿਹਾਰ ਅਤਿ ਸੂਧਾ। ਕਰਤ ਹੀ ਸਿਖ ਤੁਹ ਘਰ
ਧਨ ਰੂਧਾ ॥ 'ਸਾਖੀ ੭੯ ॥

ਤਬਾ ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਰੁਤ ੫। ਅੰਸੂ ੧੫ ॥

ਤਬਾ ਸੋਸਾਖੀ,—“ਆਦਿ ਅੰਤ ਰੋਟੀ ਗ੍ਰਹੀ ਦੇਵ
ਪਿਤਰ ਹਿਤ ਦੇਨ। ਵੇਦ ਉਕਤ ਤੇ ਧਰਮਵਾਨ ਏਕ*

* ਆਦਿ ਅੰਤ ਰੋਟੀ ਗ੍ਰਹੀ ਦੇਵ ਪਿਤਰ ਹਿਤ ਦੇਨ। ਵੇਦ ਉਕਤ ਤੇ ਧਰਮਵਾਨ ਏਕ*

ਪਛਾੜੀ ਲੇਨ ॥” ਸਾਖੀ ੮੫ ॥ ਤਥਾ ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼
ਰੁਤ ੫ ॥ ਅੰਸੂ ੨੩ । ੨੪ । ੨੫ ॥

ਤਥਾ ਸੋਸਾਖੀ,—‘ਏਕ ਵਾਰ ਸਤਿਗੁਰ ਕਹਾ ਮੰਤਰ
ਜੰਤਰ ਕਲ ਮਾਹਿ। ਲੋਗ ਕਰੇਂਗੇ ਜਗਤ ਮੈ ਮੇਰਾ ਸਿਖ
ਨ ਚਾਹਿ। ਏਕ ਸਮੇ ਮੰਤ੍ਰੀ ਬਹੁਤ ਘਰ ਘਰ ਵਾਜੈ
ਬਾਜ। ਜਪ ਤਪ ਨਿਹਚਾ ਨਾ ਰਹੈ ਕਰ ਹੈਂ ਦੇਖਤ
ਸਾਜ। ਜੈਸੀ ਗੁਰ ਹੀ ਭਾਵਨਾ ਤੈਸੀ ਗਤਿ ਹੋਇ ਸਕਤ
। ਸਰਨ ਭਜੋ ਸ੍ਰੀਰਾਮ ਜੀ ਕਲ ਮੈ ਨਿਹਚਾ ਮੁਕਤ।
ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਇਹੁ ਮੰਤ੍ਰ ਜਪ ਸਗਲ ਸਰੇਂਗੇ ਕਾਮ। ਸਿਖ
ਗੁਰੂ ਕੇ ਹਿਤ ਕਰੇ ਨਿਤ ਸਵਾਰੇ ਕਾਮ ॥” ਸਾਖੀ
੯੨ ॥ ਤਥਾ ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਰੁਤ ੫ ॥ ਅੰਸੂ ੨੭ ॥

ਚੌਦਾਂ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕਾ ਮ੍ਰਿਤੂ ਅਤੇ

ਮਾਯਾ ਕੀ ਪ੍ਰਬਲਤਾ

ਯਥਾ—ਗਉੜੀ ਸੁਖਮਨੀ ਮਃ ॥ ੫ ॥ ਗੋਬਿੰਦ
ਭਜਨ ਬਿਨੁ ਬ੍ਰਿਥੇ ਸਭ ਕਾਮ। ਜਿਉ ਕਿਰਪਨ ਕੇ
ਨਿਰਾਰਥ ਦਾਮੁ ॥ ਅਸ਼ਟਪਦੀ ॥ ੫ ॥

ਨੋਟ—ਪਾਠਾਂਤ੍ਰ ਥਾਮ ਹੈ। ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ॥ ਰੁਤ ॥ ੫ ॥ ਅੰਸੂ ॥ ੨੭ ॥

ਯਥਾ—ਸ੍ਰੀ ਤੁਲਸੀ ਜੀ ਚੌਃ ॥

ਕੋਲ ਕਾਮ ਵਸ ਕ੍ਰਿਪਣ ਵਿਮੂਢਾ । ਅਤੀ ਦਿਰਿਦ੍ਰੀ ਅਯਸੀ ਅਤਿ ਬੂਢਾ ।
ਸਦਾ ਰੋਗ ਵਸ ਸੰਤਤ ਕਰੋਧੀ । ਰਾਮ ਬਿਮੁਖ ਸੁਰਤੀ ਸੰਤ ਬਰੋਧੀ ।
ਤਨੁ ਪੋਖਕ ਨਿੰਦਕ ਅਘਖਾਨੀ । ਅਨ ਜੀਵਨ ਸਮ ਚੌਦਹ ਪ੍ਰਾਨੀ ।
[ਰਾਮਾਇਣ ਲੰਕਾ ਕਾਂਡ]

ਤਥਾ—ਯਾਂਤੇ ਆਸਾ ਸ੍ਰੀ ਕਬੀਰ ਜੀ । ਕਹਾ ਸੁਆ-
ਨ ਕਉ ਸਿੰਮ੍ਰਿਤਿ ਸੁਨਾਏ । ਕਹਾ ਸਾਕਤ ਪਹਿ ਹਰਿ
ਗੁਨ ਗਾਏ ॥ ੧ ॥ ਰਾਮ ਰਾਮ ਰਾਮ ਰਮੇ ਰਮਿ ਰਹੀ-
ਐ । ਸਾਕਤ ਸਿਉ ਭੂਲਿ ਨਹੀ ਕਹੀਐ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ
॥ ਕਉਆ ਕਹਾ ਕਪੂਰ ਚਰਾਏ । ਕਹ ਬਿਸੀਅਰ ਕਉ
ਦੂਧੁ ਪੀਆਏ ॥ ਸਬਦ ॥ ੨੦ ॥

ਤਥਾ ਸ੍ਰੀ ਤੁਲਸੀ ਜੀ ਚੌਃ—

ਸਠ ਸਨ ਬਿਨੈ ਕੁਟਿਲ ਸਨ ਪ੍ਰੀਤੀ । ਸਹਜ ਕ੍ਰਿਪਨ ਸਨ ਸੁੰਦ੍ਰ ਨੀਤੀ ।
ਮਮਤਾ ਰਤਿ ਸਨ ਗਿਆਨ ਕਹਾਨੀ । ਅਤੀ ਲੋਭੀ ਸਨ ਬ੍ਰਿਤ ਵਖਾਨੀ ।
ਕਰੋਧਹ ਸਮ ਕਾਮਹ ਹਰਿ ਕਥਾ । ਉਖਰ ਬੀਜ ਬਏ ਫਲ ਜਥਾ ।
ਯਾਂਤੇ—ਢੋਲ ਗਵਾਰ ਸੂਦ੍ਰ ਪਸੁ ਨਾਰੀ । ਯੇ ਸਭ ਤਾੜਨ ਕੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ।
[ਸੁੰਦ੍ਰ ਕਾਂਡ ਰਾਮਾਯਣ]

ਯਾਂਤੇ ਮਾਝ ਦੀ ਵਾਰ ਵਿਚੋਂ ਮਃ ੧,—“ਮੂਰਖ
ਗੰਢੁ ਪਵੈ ਮੁਹਿ ਮਾਰੁ । ਨਾਨਕੁ ਆਖੈ ਏਹੁ
ਬੀਚਾਰੁ ॥” ਪੈਃ ੧੨ ॥

[ਕ੍ਰੋਧ ਕੈਸਾ ਹੈ]

ਸਵੈਯਾ—ਅੰਧ ਕਰੋਂ ਦਿਗ ਵੰਤਨ ਕੋ ਸੁਰਤ ਵੰਤਨ
 ਕੋ ਬਧਰੋ ਕਰ ਡਾਰੋਂ । ਧ੍ਰਿਤ ਵੰਤਨ ਕੋ ਸੁ ਅਧੀਰ
 ਕਰੋਂ ਪੁਨ ਚਾਤਰ ਕੀ ਮਤਿ ਦੂਰ ਨਿਵਾਰੋਂ । ਹਿਤ
 ਕਾਰਯ ਨਾਹਿ ਪਿਖੇ ਕਬਹੀ ਜਿਨਕੇ ਉਰ ਭੀਤਰ
 ਮੈ ਪਗ ਧਾਰੋਂ । ਹਿਤ ਆਪਨ ਨਾਹਿ ਸੁਨੇ ਕਬਹੀ
 ਪਵਿਯੋ ਜਿਤਨੋ ਖਿਨ ਮਾਹਿ ਵਿਸਾਰੋਂ ॥ ਪ੍ਰਬੋਧ ਚੰਦ੍ਰ
 ਨਾਟਕ ਧਿਃ ੨ । ਛੰਃ । ੧੩੫ ॥

ਤਬਾ ਆਸਾ ਕਬੀਰ ਜੀ,—“ਸਰਪਨੀ ਤੇ ਉਪਰਿ
 ਨਹੀ ਬਲੀਆ । ਜਿਨ ਬ੍ਰਹਮਾ ਬਿਸਨੁ ਮਹਾ ਦੇਉ
 ਛਲੀਆ ॥” ਸਬਦ । ੧੯ ॥

ਤਬਾ ਸ੍ਰੀ ਤੁਲਸੀ ਜੀ, ਦੋਃ—“ਗਯਾਨੀ ਭਗਤ
 ਸਿਰੋਮਣੀ ਤ੍ਰਿਭੁਵਨ ਪਤੀ ਕਾ ਯਾਨ । ਤਾਹਿ ਮੋਹਿ
 ਮਾਯਾ ਪ੍ਰਬਲ ਪਾਮਰ ਕਰਤ ਗੁਮਾਨੁ ॥” ਛੰਃ ।
 ੮੬ ਚੌਃ—

ਮੋਹ ਨ ਅੰਧ ਕੀਨ ਕਿਹ ਕੇਹੀ । ਕੋ ਜਗ ਕਾਮ ਨਚਾਵ ਨ ਜੇਹੀ ।
 ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਕਿਹ ਨ ਕੀਨ ਬੋਰਾਹਾ । ਕਿਹ ਕੇ ਹਿਰਦੈ ਕ੍ਰੋਧ ਨਹ ਦਾਹਾ ।

ਦੋਃ—“ਗਯਾਨੀ ਤਾਪਸਿ ਸੂਰ ਕਵਿ ਕੋਵਿਦ
 ਗੁਣਆਗਾਰ ਕਿਹ ਕੈ ਲੋਭ ਵਿਡੀਬਨਾ ਕੀਨ ਨਾ ਯਹ
 ਸੰਸਾਰ ॥ ੯੮ ॥

ਸ੍ਰੀਮਦ ਬਕਰ ਨ ਕੀਨ ਕਿਹ, ਪ੍ਰਭਤਾ
ਬਧਿਰ ਨ ਕਾਹਿ । ਮਿ੍ਗ ਨੈਨੀ ਕੇ ਨੈਨ ਸਰ, ਕੋ
ਅਸ ਲਾਗ ਨ ਜਾਂਹਿ ॥ ੯੯ ॥ ਚੋਃ—

ਗੁਣ ਕ੍ਰਿਤ ਸੰਨਪਾਤ ਨਹ ਕੇਹੀ । ਕੋ ਨ ਮਾਨ ਮਦ ਬਿਆਪਿਉ ਜੇਹੀ ।
ਯੋਬਨ ਜੁਰ ਕਿਹ ਨਹ ਬਲਕਾਵਾ । ਮਮਤਾ ਕਿਹਕਰ ਜਸ ਨਾ ਨਸਾਵਾ ।
ਮਤਿਸਰ ਕਾਹਿ ਕਲੰਕ ਨ ਲਾਵਾ । ਕਾਹਿ ਨਾ ਸੋਕ ਸੁਮੀਰ ਭੁਲਾਵਾ ।
ਚਿੰਤਾ ਸਾਪਨਿ ਕਾਹਿ ਨ ਖਾਯਾ । ਕੋ ਜਗ ਯਾਹਿ ਨ ਬਿਆਪੀ ਮਾਯਾ ।
ਕੀਟ ਮਨੋਰਥ ਦਾਰ ਸਰੀਰਾ । ਜਿਹ ਨਾ ਲਾਗ ਘੁਨ ਕੋ ਅਸਧੀਰਾ ।
ਸੁਤ ਵਿਤਨਾਰਿ ਈਖਣਾ ਤੀਨੀ । ਕਿਹ ਕੀ ਮਤ ਇਨਕ੍ਰਿਤ ਨਾ ਮਲੀਨੀ ।
ਯਹ ਸਭ ਮਾਯਾ ਕ੍ਰਿਤ ਪ੍ਰਵਾਰਾ । ਪ੍ਰਬਲ ਅਮਿਤ ਕੋ ਬਰਣੈ ਪਾਰਾ ।
ਸ਼ਿਵ ਚਤੁਰਾਨਨ ਦੇਖ ਡਰਾਹੀ । ਅਪਰ ਜੀਵ ਕੇ ਲੇਖੇ ਮਾਹੀ ॥

ਦੋਃ—“ਵਿਆਪ ਰਹਿਯੋ ਸੰਸਾਰ ਮਹਿ ਮਾਯਾ
ਕਟਕ ਪ੍ਰਚੰਡ । ਸੈਨਾ ਪਤਿ ਕਾਮਾਦਿ ਭਟ ਦੰਭ
ਕਪਟ ਪਾਖੰਡ ॥” ਛੰਃ ੧੦੦ ਚੋਃ—

ਸੋ ਮਾਯਾ ਰਘੁਵਰ ਕਰ ਦਾਸੀ । ਕ੍ਰਿਪਾ ਰਾਮ ਤਬ ਹੋਵੈ ਨਾਸੀ ।

[ਉਤਰ ਕਾਂਡ ਰਾਮਾਇਣ]

ਤਥਾ ਧਨਾਸਰੀ ਮਃ ੫,—“ਹਉ ਬਲਿਹਾਰੀ
ਸਤਿਗੁਰ ਅਪੁਨੇ ਜਿਨਿ ਇਹੁ ਚਲਤੁ ਦਿਖਾਇਆ ।
ਗੂੜੀ ਭਾਹਿ ਜਲੈ ਸੰਸਾਰਾ ਭਗਤ ਨ ਬਿਆਪੈ
ਮਾਇਆ ॥” ਸਬਦ । ੧੧ ॥

(ਭਗਤੀ ਕਰੋ ਅਤੇ ਸਾਤ ਪ੍ਰਸ਼ਨ)

ਯਥਾ ਬਿਲਾਵਲ ਮਃ ੯, — “ਹਰਿਕੈ ਨਾਮੁ ਬਿਨਾ
ਦੁਖੁ ਪਾਵੈ । ਭਗਤਿ ਬਿਨਾ ਸਹਸਾ ਨਹ ਚੂਕੈ ਗੁਰ
ਇਹ ਭੇਦੁ ਬਤਾਵੈ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥ ਕਹਾ ਭਇਓ
ਤੀਰਥ ਬ੍ਰਤ ਕੀਏ ਰਾਮ ਸਰਨਿ ਨਹੀ ਆਵੈ । ਜੋਗ
ਜਗ ਨਿਹਫਲ ਤਿਹ ਮਾਨਉ ਜੋ ਪ੍ਰਭ ਜਸੁ ਬਿਸਰਾਵੈ
॥ ੧ ॥ ਮਾਨ ਮੋਹ ਦੋਨੋ ਕਉ ਪਰਹਰਿ ਗੋਬਿੰਦ ਕੇ
ਗੁਨ ਗਾਵੈ । ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਇਹਿ ਬਿਧਿ ਕੋ ਪ੍ਰਾਨੀ
ਜੀਵਨ ਮੁਕਤਿ ਕਹਾਵੈ ॥” ਸਬਦ । ੨ ॥

ਤਥਾ ਸ੍ਰੀ ਤੁਲਸੀ ਜੀ, ਸ੍ਰੀ ਗਰੜੋ ਵਾਚ ਚੋ:—

ਪੁਨ ਸਪੇਮ ਬੋਲਿਉ ਖਗ ਰਾਉ । ਜੋ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਮੁਹਿ ਉਪਰ ਭਾਉ ।
ਨਾਥ ਮੋਹਿ ਨਿਜ ਸੇਵਕ ਜਾਨੀ । ਸਪਤ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਮਮ ਕਹੋ ਵਖਾਨੀ ।
ਪ੍ਰਿਥਮਹਿ ਕਹੋ ਨਾਥ ਮਤਿ ਧੀਰਾ । ਸਭਤੇ ਦੁਰਲਭ ਕਵਨ ਸਰੀਰਾ ।
ਵਡਦੁਖ ਕਵਨ ਕਵਨ ਸੁਖ ਭਾਰੀ । ਸੋ ਸੰਖੇਪਹਿ ਕਹਹੁ ਵਿਚਾਰੀ ।
ਸੰਤ ਅਨੰਤ ਮਰਮ ਤੁਮ ਜਾਨੋ । ਤਿਨ ਕਰ ਸਹਜ ਸੁਭਾਵ ਵਖਾਨੋ ।
ਕਵਨ ਪੁੰਨਸ਼੍ਰੁਤਿ ਵਿਦਤਬਿਸਾਲਾ । ਕਹਹੁਕਵਨ ਅਘ ਪਰਮ ਕਰਾਲਾ ।
ਮਾਨਸ ਰੋਗ ਕਹਹੁ ਸਮਝਾਈ । ਤੁਮਸਰਵਗਜ ਕ੍ਰਿਪਾਅਧਿਕਾਈ ।

ਸ੍ਰੀ ਕਾਕ ਭੁਸ਼ੰਡੇ ਵਾਚ ਚੋ:—

ਤਾਤ ਸੁਨੋ ਸਾਦਰ ਅਤਿ ਪ੍ਰੀਤੀ । ਮੈਂ ਸੰਖੇਪ ਕਹੋਂ ਯਹ ਨੀਤੀ ।

ਨਰ ਸਮਾਨ ਨਹਿ ਕਵਨਹੁ ਦੇਹੀ । ਜੀਵ ਚਰਾਚਰ ਯਾਚਤ ਜੇਹੀ ।
 ਨਰਕ ਸੁਰਗ ਅਪਵਰਗ ਨਸੇਨੀ । ਗਿਆਨ ਵੈਰਾਗ ਭਗਤਿ ਸੁਖਦੇਨੀ ।
 ਸੋ ਤਨ ਧਰ ਹਰਿ ਭਜੈ ਨ ਜੇ ਨਰ । ਹੋਇ ਵਿਖੇ ਰਤਿ ਮੰਦ ਮੰਦ ਤਰ ।
 ਕੰਚਨ ਕਾਂਚ ਬਦਲਿ ਸਠ ਲੇਹੀ । ਕਰ ਤੇ ਭਾਰ ਪਾਰਸ ਮਣਿ ਦੇਹੀ ।
 ਨਾਹਿ ਦਰਿਦ੍ਰ ਸਮ ਦੁਖ ਜਗ ਮਾਹੀ । ਸੰਤ ਮਿਲਨ ਸਮ ਸੁਖ ਕਛੁ ਨਾਹੀ ।
 ਪਰ ਉਪਕਾਰ ਵਚਨ ਮਨ ਕਾਯਾ । ਸੰਤ ਸੁਭਾਵ ਸਹਜ ਖਰਾ ਰਾਯਾ ।
 ਸੰਤ ਸਹੈ ਦੁਖ ਪਰ ਹਿਤ ਲਾਗੀ । ਪਰ ਦੁਖ ਹੇਤੁ ਅਸੰਤ ਅਭਾਗੀ ।
 ਭੂ ਰਜ ਤਰੁ ਸਮ ਸੰਤ ਕ੍ਰਿਪਾਲਾ । ਪਰ ਹਿਤ ਨਿਤ ਸਹਿ ਬਿਪਤਿ ਬਿਸਾਲਾ ।
 ਸਣੀ ਇਵ ਖਲ ਪਰ ਬੰਧਨ ਕਰਹੀ । ਖਾਲ ਕਢਾਇ ਵਿਪਤ ਸਹ ਮਰਹੀ ।
 ਖਲ ਬਿਨ ਸ੍ਵਾਰਥ ਪਰ ਅਪਕਾਰੀ । ਅਹਿ ਮੁਖਕ* ਇਵ ਸੁਣ ਉਰਗਾਰੀ ।
 ਪਰ ਸੰਪਦਾ ਬਿਨਾਸ ਨਸਾਹੀ । ਜਿਮ ਸਸੀਹਤ ਹਿਮ ਉਪਲ ਬਲਾਹੀ ।
 ਦੁਸ਼ੁ ਉਦੇ ਯਗ ਅਨਰਥ ਹੇਤੂ । ਯਥਾ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਅਧਮ ਗ੍ਰਹ ਕੇਤੂ ।
 ਸੰਤ ਉਦਯ ਸੰਤਤ ਸੁਖ ਕਾਰੀ । ਵਿਸੁ ਸੁਖਦ ਜਿਮ ਇੰਦੁ ਤਮਾਰੀ ।
 ਪਰਮ ਧਰਮ ਸ਼੍ਰੁਤਿ ਵਿਦਿਤ ਅਦਿਸਾ । ਪਰ ਨਿੰਦਾ ਸਮ ਅਘ ਨ ਗਰੀਸਾ ।
 ਹਰਿ ਗੁਰ ਨਿੰਦਕ ਦਾਦੁਰ ਹੋਈ । ਜਨਮ ਸਹਸ੍ਰ ਪਾਵ ਤਨ ਸੋਈ ।
 ਦਿਜ ਨਿੰਦਕ ਬਹੁ ਨਰਕ ਭੋਗ ਕਰ । ਜਗ ਜਨਮਹਿ ਵਾਯਸ ਸਰੀਰ ਧਰ ।
 ਸੁਰ ਸ਼੍ਰੁਤੀ ਨਿੰਦਕ ਜੇ ਅਭਿਮਾਨੀ । ਰੋਰਵ ਨਰਕ ਪਰੈ ਤੇ ਪ੍ਰਾਨੀ ।
 ਹੋਹਿ ਉਲੂਕ ਸੰਤ ਨਿੰਦਾ ਰਤਿ । ਮੋਹਿ ਨਿਸਾ ਪਿਯਾ ਗਿਆਨ ਭਾਨੁਗਤ ।
 ਸਭ ਕੀ ਨਿੰਦਾ ਜੇ ਜੜੁ ਕਰਹੀ । ਤੇ ਚਮਗਾਦਰ ਹੋ ਅਵਤਰ ਹੀ ।
 ਸੁਨੋ ਤਾਤ ਅਬ ਮਾਨਸ ਰੋਗਾ । ਜਿਹ ਤੇ ਦੁਖ ਪਾਵੈ ਸਭ ਲੋਗਾ ।
 ਮੋਹਿ ਸਕਲ ਬਿਆਧਿਨ ਕਰ ਮੂਲਾ । ਤਿਹ ਤੇ ਪੁਨ ਉਪਜੈ ਬਹੁਸੂਲਾ ।
 ਕਾਮ ਵਾਤ ਕਫ ਲੋਭ ਅਪਾਰਾ । ਕ੍ਰੋਧ ਪਿਤ ਨਿਤ ਛਾਤੀ ਜਾਰਾ ।
 ਪ੍ਰੀਤ ਕਰੈ ਜੋ ਤੀਨੋ ਭਾਈ । ਉਪਜੈ ਸੰਨਪਾਤ ਦੁਖ ਦਾਈ ।
 ਵਿਸ਼ੇ ਮਨੋਰਥ ਦੁਰਗਮ ਨਾਨਾ । ਤੇ ਸਭ ਸੂਲ ਨਾਮ ਕੋ ਜਾਨਾ ।

* ਯਥਾ ਧਨਾਸਰੀ ਮਃ ੫, — 'ਜੈਸੇ ਕਾਗਦ ਕੇ ਭਾਰ ਮੂਸਾ ਟੁਕਿ
 ਗਵਾਵਤ ਕਾਮਿ ਨਹੀ ਗਾਵਾਰੀ ॥' ਸ਼ਬਦ ੪੨ ॥

(੪੧੦)

ਮਮਤਾ ਦੋਦ੍ਰ ਕੰਭੂ ਈਰਖਾਈ । ਹਰਖ ਬਿਖਾਦ ਗਿਬਰ ਬਹੁਤਾਈ ।
ਪਰ ਸੁਖ ਦੇਖ ਜਰਨ ਸੋ ਛਈ । ਕੁਸ਼ਟ ਦੁਸ਼ਟਤਾ ਮਨ ਕੁਟਲਈ ।
ਅਹੰਕਾਰ ਜੋ ਦੁਖਦ ਡਹਰੁਆ । ਦੰਭ ਕਪਟ ਮਦ ਮਾਨ ਨਹਰਵਾ ।
ਤ੍ਰਿਸਨਾ ਉਦਰ ਬਿਰਧ ਅਤਿ ਭਾਰੀ । ਤ੍ਰਿ ਬਿਧਿ ਈਸ਼ਣਾ ਤਰੁਣ ਤਿਜਾਰੀ ।
ਜੁਗ ਬਿਧਿ ਜੁਰ ਮਤਸਰ ਅਬਿਬੇਕਾ । ਕਹਿ ਲਗ ਕਹੋਂ ਕੁਰੋਗ ਅਨੇਕਾ ।

ਦੋਃ—ਏਕ ਬਿਆਧਿ ਸਨ ਨਰ ਮਰੈ ਯਹ ਅਸਾਧ
ਬਹੁ ਬਿਆਧ । ਸੰਤਤ ਪੀੜਹਿ ਜੀਵ ਕਹਿ ਸੋ ਕਿਮ
ਲਹੈ ਸਮਾਧਿ ॥ ਛੰਃ ੧੯੨ ॥

ਨੇਮ ਧਰਮ ਆਚਾਰ ਤਪ ਗਿਆਨ ਜੱਗ ਜਪ
ਦਾਨ । ਭੇਖਜ ਪੁਨ ਕੋਟਨ ਕਰੈ ਰੁਜ ਨ ਜਾਇ ਹਰਿ-
ਯਾਨ ॥ ਛੰਃ ੧੯੩ ॥

ਚੌਃ—ਯਹ ਬਿਧਿ ਸਕਲ ਜੀਵ ਜਗ ਰੋਗੀ । ਸੋਕ ਹਰਖ ਭੈ ਪ੍ਰੀਤ ਵਿਜੋਗੀ ।
ਮਾਨਸ ਰੋਗ ਕਛੁਕ ਮੈ ਗਾਏ । ਹੈਂ ਸਭ ਕੇ ਲਖ ਵਿਰਲੇ ਪਾਏ ।
ਜਾਨੇ ਤੇ ਛੀਜੈ ਕਛੁ ਪਾਪੀ । ਨਾਸ ਨਾ ਪਾਵੈ ਜਨ ਪਰਤਾਪੀ ।
ਵਿਖੇ ਕੁਪੰਥ ਪਾਇ ਅੰਕੁਰੇ । ਮੁਨਨਿ ਹਿਰਦੇ ਕਾ ਨਰ ਬਪੁਰੇ ।
ਰਾਮ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਾਸਹ ਸਭ ਰੋਗਾ । ਜੋ ਇਹ ਭਾਂਤ ਬਨੈ ਸੰਜੋਗਾ ।
ਸਤਿਗੁਰੁ ਵੈਦ ਵਚਨ ਵਿਸਵਾਸਾ । ਸੰਯਮ ਯਹ ਨਾ ਵਿਸ਼ੇ ਕੀ ਆਸਾ ।
ਰਘੁਪਤਿ ਭਗਤਿ ਸੁ ਜੀਵਨ ਮੂਰੀ । ਅਨੂਪਾਨ ਸਰਧਾ ਅਤਿ ਰੂਰੀ ।
ਇਹ ਬਿਧਿ ਭਲੇ ਕੁਰੋਗ ਨਸਾਹੀ । ਨਹ ਤੋ ਜਤਨ ਕੋਟਿ ਨਹ ਜਾਂਹੀ ।
ਜਾਨੀਏ ਤਬ ਮਨ ਬਿਰੁਜ ਗੁਸਾਂਈ । ਜਬ ਉਰ ਬਲ ਵੈਰਾਗ ਅਧਿਕਾਈ ।
ਸੁਮਤਿ ਛੁਧਾ ਵਾਢੈ ਨਿਤ ਨਈ । ਵਿਸ਼ੇ ਆਸ ਦੁਰਬਲਤਾ ਗਈ ।

ਬਿਮਲ ਗਜਾਨ ਜਲ ਪਾਇ ਅਨੁਵਾਈ । ਤਬ ਰਹ ਰਾਮ ਭਗਤਿ ਉਰਛਾਈ ।
 ਸ਼ਿਵ ਅਜ ਸੁਕ ਸਨਕਾਦਿਕ ਨਾਰਦ । ਜੋ ਮੁਨਿ ਬ੍ਰਹਮ ਵਿਚਾਰ ਵਿਸ਼ਾਰਦ ।
 ਸਭ ਕਰ ਮਤਿ ਖਗ ਨਾਯਕ ਯੋਗ । ਕਰੀਏ ਰਾਮ ਪਦ ਪੰਕਜ ਨੇਹਾ ।
 ਸ਼ੁਤਿ ਪੁਰਾਣ ਸਦ ਗ੍ਰੰਥ ਕਹਾਹੀ । ਰਘੁਪਤਿ ਭਗਤਿ ਬਿਨਾ ਸੁਖ ਨਾਹੀ ।
 ਕੰਮਠ ਪੀਠ ਜਾਮੈ ਵਰੁ ਵਾਰਾ । ਬੰਧਯਾ ਸੁਤ ਵਰੁ ਕਾਹੁਹਿ ਮਾਰਾ ।
 ਫੂਲੈ ਨਭ ਵਰੁ ਵਹੁ ਬਿਧਿ ਫੂਲਾ । ਜੀਵ ਨ ਲਹ ਸੁਖ ਪ੍ਰਭ ਪ੍ਰਤਿਕੂਲਾ ।
 ਤ੍ਰਿਖਾ ਜਾਇ ਵਰੁ ਮ੍ਰਿਗ ਜਲ ਪਾਨਾ । ਵਰੁ ਜਾਮੈ ਸਸ ਸੀਸ ਵਿਖਾਨਾ ।
 ਅੰਧਕਾਰ ਵਰੁ ਰਵੈਂ ਨਸਾਵੈ । ਰਾਮ ਬਿਮੁਖ ਸੁਖ ਜੀਵ ਨ ਪਾਵੈ ।
 ਹਿਮ ਤੇ ਅਨਲ ਪ੍ਰਗਟ ਵਰੁ ਹੋਈ । ਰਾਮ ਬਿਮੁਖ ਸੁਖ ਪਾਵ ਨ ਕੋਈ ।

ਦੋਃ—ਵਾਰ ਮਥੇ ਵਰੁ ਹੋਇ ਘ੍ਰਿਤ, ਸਿਕਤਾ ਤੇ
 ਵਰੁ ਤੇਲ । ਬਿਨ ਹਰਿ ਭਜਨ ਨਾ ਭਵ ਤਰੈ, ਯਹ
 ਸਿੱਧਾਂਤ ਅਪੇਲ ॥ ਛੰਃ ੧੯੪ ॥

[ਰਾਮਾਇਣ ਉਤਰਕਾਂਡ ਇਤਿ]

ਤਥਾ ਗਉੜੀ ਮਃ ੫,—‘ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਇਹੁ ਤਤ
 ਬੀਚਾਰਾ । ਬਿਨੁ ਹਰਿ ਭਜਨ ਨਾਹੀ ਛੁਟਕਾਰਾ ॥
 ਸਬਦ ੪੪॥

ਤਥਾ ਗਉੜੀ ਮਃ ੫,—‘ਸਾਸਤ ਸਿੰਮ੍ਰਿਤਿ ਬੇਦ
 ਬੀਚਾਰੇ ਮਹਾ ਪੁਰਖਨ ਇਉ ਕਹਿਆ । ਬਿਨੁ ਹਰਿ
 ਭਜਨ ਨਾਹੀ ਨਿਸਤਾਰਾ ਸੂਖੁ ਨ ਕਿਨ ਹੂੰ ਲਹਿਆ ॥
 ਸਬਦ ੧੬੨ ਇਤਿ ॥

ਤਥਾ ਸੂਹੀ ਮਃ ੫,—

“ਚਾਸਿ ਮੰਡਲੁ ਕੀਨੋ ਆਖਾਰਾ ।
ਸਗਲੋ ਸਾਜਿ ਰਖਿਓ ਪਾਸਾਰਾ ॥”

[ਸ਼ਬਦ ੪੫]

ਤਥਾ ਮਾਰੂ ਸੋਲਹੇ ਮਃ ੫,—“ਨਿਰਾਹਾਰੀ ਨਿਰ-
ਵੈਰੁ ਸਮਾਇਆ । ਧਾਰਿ ਖੇਲੁ ਚਤੁਰਭੁਜੁ ਕਹਾਇਆ ।
ਸਾਵਲ ਸੁੰਦਰ ਰੂਪ ਬਣਾਵਹਿ ਬੇਣੁ ਸੁਨਤ ਸਭ
ਮੋਹੈਗਾ ॥ (ਤਥਾ) ਆਪੇ ਗੋਪੀ ਆਪੇ ਕਾਨਾ ।
ਆਪੇ ਗਰੂ ਚਰਾਵੈ ਬਾਨਾ ॥ ਆਪਿ ਉਪਾਵਹਿ
ਆਪਿ ਖਪਾਵਹਿ ਤੁਧੁ ਲੇਪੁ ਨਹੀ ਇਕੁ ਤਿਲੁ
ਰੰਗਾ’ ਸ਼ਬਦ ੧੧ ॥

॥ ਤਥਾ ਸ੍ਰੀਮੁਖ ਵਾਕ ਦਸਮ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ॥
ਸਵੈਯਾ—‘ਸੁੰਦਰ ਠਉਰ ਬਿਖੈ ਕਵਿ ਸਿਆਮ
ਕਹੈ ਮਿਲਿ ਗੁਰਨ ਖੇਲ ਕਰਜੇ ਹੈ । ਮਾਨਹੁ ਆਪਗੀ
ਤੇ ਬ੍ਰਹਮਾ ਸੁਰ ਮੰਡਲ ਸੁੱਧਿ ਬਨਾਇ ਧਰਜੇ ਹੈ । ਜਾ
ਪਿਖ ਕੇ ਖਗ ਰੀਝ ਰਹੈ ਮਿਗ ਤਿਆਗ ਤਿਸੈ ਨਹੀ
ਚਾਰੋ ਚਰਜੇ ਹੈ । ਅਉਰ ਕੀ ਬਾਤ ਕਹਾਂ ਕਹੀਏ ਜਿਹ
ਕੇ ਪਿਖਏ ਭਗਵਾਨ ਛਰਜੇ ਹੈ ॥’ ਸ੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸਨਾਵਤਾਰ
ਛੰਡ ਪੜੜ ॥

ਤਥਾ ਸਵੈਯਾ,—‘ਬਹੁਮਾ ਪਿਖ ਕੈ ਜਿਹ ਰੀਝ
 ਰਹਿਯੋ ਜਿਹ ਕੋ ਦਿਖ ਕੈ ਸ਼ਿਵ ਧਿਆਨ ਛੁਟਾ ਹੈ ।
 ਜਾਂ ਨਿਰਖੇ ਰਤਿ ਰੀਝ ਰਹੀ ਰਤਿ ਕੇ ਪਤਿ ਕੋ ਪਿਖ
 ਮਾਨ ਟੁਟਾ ਹੈ । ਕੋਕਿਲ ਕੰਠ ਚੁਰਾਇ ਲੀਯੋ ਜਿਨ
 ਭਾਵਨ ਕੋ ਸਭ ਭਾਵ ਲੁਟਾ ਹੈ । ਗ੍ਰਾਰਨ ਕੇ ਘਨ
 ਬੀਚ ਬਿਰਾਜਤ ਰਾਧਿਕਾਂ* ਮਾਨਹੁ ਬਿੱਜ ਛਟਾ ਹੈ ।’
 ਸ੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾਵਤਾਰ ਛੰ: ੫੪੧ ॥

ਜਾਂਤੇ ਐਸੇ ਗੁਣ ਗਾਓ, ਯਥਾ ਕਮਲ ਫੂਲ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਗ੍ਰੀਬ ਕ੍ਰਿਤ ਸੰਤ
 ਸੋਹਣ ਦਾਸ † ਵੈਰਾਗੀ, ਤਦੁਕ੍ਰੰ:—

ਤੇਰੀ ਜੈ ਹੋ ਸਦਾ ਗਿਰਧਾਰੀ ॥ ਟੇਕ ॥
 ਨਿਰਗੁਣ ਆਪੇ ਸਰਗੁਣ ਆਪੇ ਸਤਗੁਰ ਵਾਕ ਉਚਾਰੀ
 । ਆਪੇ ਕਰਤਾ ਭਰਤਾ ਹਰਤਾ, ਆਪੇ ਖੇਲ ਖਿਲਾਰੀ
 ਸ਼ਕਤੀ ਕੇ ਸੰਗ ਮਿਲ ਕਰ ਆਪੇ ਅਨਕ ਰੂਪ ਤਨ
 ਧਾਰੀ । ਦੇਵਕੀ ਨੰਦਨ ਕੰਸ ਨਿਕੰਦਨ ਮਧੁਸੂਦਨ
 ਬਨਵਾਰੀ ॥ ਮੋਰ ਮੁਕਟ ਸਿਰ ਉਪਰ ਛਾਜੇ ਅਲਕਾਂ

* ਪੀਤ ਬਸਨ ਕੁੰਦ ਦਸਨ ਪ੍ਰਿਅਾ ਸਹਿਤ ਕੰਠ ਮਾਲ ਮੁਕਟ ਸੀਸ
 ਮੋਰ ਪੰਖ ਚਾਹਿ ਜੀਉ । ਇਸ ਪੂਰਬ ਕਹੇ ਸਵਈਏ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਕਰਨਾ,
 ਪ੍ਰਿਅਾ ਕਹੀਏ ਸ੍ਰੀ ਰਾਧਿਕਾ ਜੀ ॥

† ਇਹ ਮਹਾਤਮਾ ਜੀ ਰਿਆਸਤ ਮਹਾਰਾਜਾ ਪਟਿਆਲਾ ਸੁਧਾਸਰ
 ਦੇ ਨਿਵਾਸੀ ਹਨ ।

ਕੀ ਛਬਿ ਨਿਯਾਰੀ । ਕਰ ਮੇਂ ਕੰਢਣ ਪਗ ਮੇਂ
 ਨੇਵਰ ਕਟ ਪੀਤਾਂਬਰ ਧਾਰੀ । ਬਿੰਦ੍ਰਾਬਨ ਮੇਂ ਰਾਸਾਂ
 ਖੇਲੇ ਮਾਧੋ ਕੁੰਜ ਬਿਹਾਰੀ । ਜਮਨਾ ਤੀਰੇ ਧੇਨੁ
 ਚਰਾਵੇ ਓਢੇ ਕਾਂਬਰ ਕਾਰੀ । ਅਦਭੁਤ ਬੇਨ ਬਜਾਕਰ
 ਹਰਿ ਨੇ ਮੋਹ ਲਈ ਬ੍ਰਜਨਾਰੀ । ਚੰਦ੍ਰਸਖੀ ਅਰ ਲਲਤਾ-
 ਆਦਿਕ ਰਾਧੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਪਿਯਾਰੀ । ਦਰਸ਼ਨ ਦੇਕੇ ਲੁਕ
 ਗਯੋ ਹਰਿ ਜੀ ਢੂੰਡਨ ਲਗੀ ਵਿਚਾਰੀ । ਗੋਕੁਲ ਢੂੰਡੀ
 ਮਥੁਰਾ ਢੂੰਡੀ ਢੂੰਡ ਬਕੀ ਬ੍ਰਜ ਸਾਰੀ । ਜਲ ਮੇਂ
 ਢੂੰਡਯੋ ਥਲ ਮੇਂ ਢੂੰਡਿਯੋ ਢੂੰਡਿਯੋ ਪਰਬਤ ਭਾਰੀ ।
 ਪੂਰਬ ਢੂੰਡਿਯੋ ਪਸ਼੍ਚਿਮ ਢੂੰਡਿਯੋ ਉੱਤਰ ਦੱਖਣਚਾਰੀ ।
 ਕਿਨਹੁ ਨ ਦੇਖਾ ਵੰਸੀ ਬਾਰਾ ਢੂੰਡ ੨ ਸਭ ਹਾਰੀ ।
 ਬ੍ਰਹਮਾਦਿਕ ਤੇ ਭੇਦ ਨ ਪਾਵਤ ਕੋਨ ਲਖੇ ਗਤਿ
 ਥਾਰੀ । ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਕੇ ਦਰਸ਼ਨ ਦੇਵੇ ਇਸ ਵਿਧਿ
 ਕੂਕ ਪੁਕਾਰੀ । ਕਮਲ ਨੈਨ ਮਨ ਮੋਹਨ ਸੁੰਦਰ
 ਭਗਤਨ ਕੇ ਹਿਤ ਕਾਰੀ । ਪ੍ਰੇਮ ਬਚਨ ਸੁਨ ਪ੍ਰਗਟ
 ਹੋ ਗਿਯੋ ਕੇਸ਼ਵ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਮੁਰਾਰੀ । ਦਰਸ਼ਨ ਪਾਕਰ
 ਆਨੰਦ ਹੋਵੇ ਸੋਹਿ ਸਦ ਬਲਿਹਾਰੀ ॥

ਤਥਾ-ਦਰਸ਼ਨ ਦੇਨਾ ਮੇਰੇ ਪਿਆਰੇ ਯਾਦਵਰਾਜਾ ॥
 ਟੇਕ ॥ ਗਜ ਅਰ ਗਾਹ ਲੜੇ ਜਲ ਭੀਤਰਲੜਤ ੨ ਦੁਖ
 ਪਾਯਾ । ਜੈਂ ਭਰ ਸੁੰਡ ਰਹੀ ਜਲ ਉਪਰ ਤਬ ਗਜ

ਟੇਰ ਅਲਾਯਾ । ਭੀਲਨੀ ਬੇਰ ਸੁਦਾਮਾ ਤੰਦੁਲ ਰੁਚਰ
 ਭੋਗ ਲਗਾਯਾ । ਦੁਰਯੋਧਨ ਕੇ ਮੇਵੇ ਤਜਾਰੇ ਸਾਗ
 ਬਿਦੁਰ ਘਰ ਪਾਯਾ । ਧੰਨੇ ਭਗਤ ਕੇ ਵਛੜੇ ਚਾਰੇ,
 ਬਾਸੀ ਟੁਕੜਾ ਖਾਯਾ । 'ਕਰਮਾ' ਬਾਈ ਖਿਚੜੀ
 ਖਾਈ ਜਰੀਨਾਥ ਤੇ ਧਾਯਾ । ਨਾਮਦੇਵ ਕਾ ਦੇਹੁਰਾ
 ਫੇਰਾ ਨਾਮੇ ਦੂਧ ਪਿਆਇਆ । ਕਬੀਰ ਭਗਤ ਕਾ
 ਜਗ ਜੁ ਕੀਨਾ ਬਣ ਬਨਜਾਰਾ ਆਯਾ । ਨਾਮਦੇਵ ਕੀ
 ਛਾਨ ਛਵਾਈ ਬੇਢੀ ਬਣ ਕਰ ਆਯਾ । ਸੈਨ ਭਗਤ
 ਕੀ ਸੇਵਾ ਕੀਨੀ ਰਾਜੇ ਚਰਣ ਦਬਾਯਾ । ਰਵਿਦਾਸ
 ਭਗਤ ਦੇ ਠਾਕੁਰ ਤਾਰੇ ਬਿਪ੍ਰਨ ਮਾਨ ਮਿਟਾਯਾ ।
 ਸਧਨੇ ਭਗਤ ਕੀ ਰੱਛਾ ਕੀਨੀ ਜਬ ਹਰਿ ਬੁਰਜ
 ਗਿਰਾਯਾ । ਨਰਸੀ ਭਗਤ ਕੀ ਹੁੰਡੀ ਤਾਰੀ ਸਾਮਲ-
 ਸਾਹ ਕਹਾਯਾ । ਦੁਪਦ ਸੁਤਾ ਕੀ ਲੱਜਾ ਰਾਖੀ ਜਬ
 ਹਰਿ ਚੀਰ ਵਢਾਯੋ । ਆਪੇ ਰੋਪੀ ਆਪੇ ਕਾਨ੍ਹਾ
 ਆਪੇ ਰਾਸ ਰਚਾਯਾ । ਸੂਰਦਾਸ ਕੋ ਦੇ ਕਰ ਨੇਤ੍ਰ
 ਦਰਸ਼ਨ ਆਪ ਦਿਖਾਯਾ । ਸਤਿਜੁਗ ਮੇਂ ਹਰਿਨਾਥਸ਼
 ਮਾਰੇ ਨਰਸਿੰਘ ਰੂਪ ਬਣਾਯਾ । ਤੇਤੇ ਮੇਂ ਹਰਿ ਰਾਵਣ
 ਮਾਰੇ ਰਾਮ ਨਾਮ ਸਭ ਧਿਆਇਆ । ਦ੍ਰਾਪਰ ਮੇਂ ਹਰਿ
 ਕੰਸ ਪਛਾੜੇ ਜਮੁਨਾ ਮਾਰ ਬਹਾਯਾ । ਕਲਜੁਗ ਮੇਂ
 ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਸ੍ਵਾਮੀ ਸੰਤ ਰੂਪ ਧਰਿ ਆਯਾ ॥ ਇਤਿ ॥

(੪੧੬)

॥ ਕਵਿ ਉਵਾਚ ॥

ਦਸਮ ਰੂਪ ਧਰਿ ਹਿੰਦੂ ਰਾਖੇ ਹਥ ਵਿਚ ਬਾਜ ਸੁਹਾ-
ਇਆ । ਨਿਹੰਗ ਸਿੰਘ ਕੇ ਐਸੇ ਸਤਿਗੁਰ ਚਰਨੀ
ਸੀਸ ਨਿਵਾਇਆ ॥

ਯਾਂ ਤੇ ਤਿਸ ਪਰਮਾਤਮਾ ਕੀ ਮੂਰਤੀਓਂ ਕਾ ਏਕ ਰੂਪ ਜਾਨ ਕੇ
ਨਾਮ ਜਪਨਾ ਸ਼੍ਰੇਸ਼੍ਠ ਹੈ ।

ਯਥਾ ਮਾਰੂ ਮਃ ੧,—‘ਬ੍ਰਹਮਾ ਬਿਸਨੁ ਮਹੇਸ਼ੁ
ਸਰੇਸਟ ਨਾਮਿ ਰਤੇ ਵੀਚਾਰੀ ।’ ਅਸਟਪਦੀ ੭ ॥

ਯਾਂਤੇ,—‘ਕਬੀਰ ਆਸਾ ਕਰੀਐ ਰਾਮ ਕੀ ਅਵਰੈ
ਆਸ ਨਿਰਾਸ । ਨਰਕ ਪਰਹਿ ਤੇ ਮਾਨਈ ਜੋ ਹਰਿ
ਨਾਮ ਉਦਾਸੁ ।’ ਸਲੋਕ ੯੫ ॥

ਸ਼੍ਰੀਕਾ—ਸੋ ਰਾਮ ਜੀ ਕਹਾਂ ਨਿਵਾਸ ਕਰਤੇ ਹੈਂ ?

ਉੱਤਰ ਯਥਾ,—‘ਫਰੀਦਾਂ ਜੰਗਲੁ ਜੰਗਲੁ ਕਿਆ
ਭਵਹਿ ਵਣਿ ਕੰਡਾ ਮੋੜੇਹਿ । ਬਸੀ ਰਬੁ ਹਿਆਲੀਐ
ਜੰਗਲੁ ਕਿਆ ਢੂਢੇਹਿ ।’ ਸਲੋਕ ੧੯ ॥

ਪਰੰਤੂ ਸੋ ਹਿਰਦੇ ਰੂਪ ਘਰ ਐਸੇ ਪਵਿਤ੍ਰ ਚਾਹੀਏ ਜੈਸੇ ਸ੍ਰੀ
ਬਾਲਮੀਕ ਜੀ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮ ਪ੍ਰਤਿ ਕਹਤੇ ਹੈਂ । ਚੋ:—

ਸੁਨੋ ਰਾਮ ਅਬ ਕਹੈਂ ਨਿਕੇਤਾ । ਬਸਹੁ ਜਹਾਂ ਸੀਆ ਲਖਣ ਸਮੇਤਾ ।
 ਜਿਨਕੇ ਸੁਵਣ ਸਮੁਦ੍ਰ ਸਮਾਨਾ । ਕਥਾ ਤੁਮਾਰਿ ਸੁਭਗ ਸਰਿ ਨਾਨਾ ।
 ਭਰਹਿ ਨਿਰੰਤਰ ਹੋਹਿ ਨ ਪੂਰੇ । ਤਿਨ ਕੇ ਹੀਏ ਸਦਨ ਤਬ ਰੂਰੇ ।
 ਲੋਚਨ ਚਾਤਕ ਜਿਨ ਕਰ ਰਾਖੇ । ਰਹਹਿ ਦਰਸਨ ਜਲਧਰ ਅਭਿਲਾਖੇ ।
 ਨਿਦਰਹਿ ਸਿੰਧੁ ਸਰਿਤ ਸਰਿ ਵਾਰੀ । ਰੂਪ ਵਿੰਦੁ ਜਲ ਹੋਹਿ ਸੁਖਾਰੀ ।
 ਤਿਨਕੇ ਹਿੰਦਯ ਸਦਨ ਸੁਖਦਾਯਕ । ਬਸਹੁ ਲਖਣ ਸੀਯ ਸਹ ਰੰਘੁਨਾਯਕ ।

ਦੋਃ—‘ਯਸ ਤੁਮਾਰ ਮਾਨਸ ਵਿਮਲ, ਹੀਸਨਿ
 ਜੀਹਾ ਜਾਸ । ਮੁਕਤਾਹਲ ਗੁਣ ਗਣ ਚੁਗਹਿ,
 ਬਸਹੁ ਰਾਮ ਹਿਯ ਤਾਸ ॥ ੧੨੭ ॥

ਚੋਪਈ—

ਪ੍ਰਭੁ ਪ੍ਰਸਾਦ ਸੁਚਿ ਸੁਭਗ ਸੁਵਾਸਾ । ਸਾਦਰ ਜਾਸ ਲਹੈ ਨਿਤ ਨਾਸਾ ।
 ਤੁਮਹਿ ਨਿਵੇਦਤ ਭੋਜਨ ਕਰਹੀ । ਪ੍ਰਭੁ ਪ੍ਰਸਾਦ ਪਟ ਭੂਸ਼ਣ ਧਰਹੀ ।
 ਸੀਸ ਨਿਵਹਿ ਸੁਰਗੁਰ ਦਿਜ ਦੇਖੀ । ਪ੍ਰੀਤਿ ਸਹਿਤ ਕਰ ਵਿਨਯ ਵਿਸ਼ੇਖੀ ।
 ਕਰ ਨਿਤ ਕਰਹਿ ਰਾਮ ਪਦ ਪੂਜਾ । ਰਾਮ ਭਰੋਸ ਹਿੰਦਯ ਨਹਿ ਦੂਜਾ ।
 ਚਰਨ ਰਾਮ ਤੀਰਥ ਚਲ ਜਾਂਹੀ । ਰਾਮ ਬਸਹੁ ਤਿਨ ਕੇ ਮਨ ਮਾਂਹੀ ।
 ਮੰਤ੍ਰਰਾਜ *ਨਿਤ ਜਪਹਿ ਤੁਮਾਰਾ । ਪੂਜਹਿ ਤੁਮੈਂ ਸਹਿਤ ਪਰਿਵਾਰਾ ।
 ਤਰਪਣ ਹੋਮ ਕਰੈਂ ਬਿਧਿ ਨਾਨਾ । ਬਿਪ੍ਰ ਜੀਵਾਇ ਦੇਹਿ ਬਹੁ ਦਾਨਾ ।
 ਤੁਮਤੇ ਅਧਿਕ ਗੁਰਹਿ ਜੀਅ ਜਾਨੀ । ਸਕਲ ਭਾਵ ਸੇਵਹ ਸਨਮਾਨੀ ।

* ਯਥਾਗੌਡ ਮਃ ੫,—“ਸਭ ਤੇ ਉਚ ਰਾਮ ਪਰਗਾਸ । ਨਿਸਿ
 ਬਾਸਰ ਜਪਿ ਨਾਨਕ ਦਾਸ । ਸ਼ਬਦ ੧੦ ॥”

ਤਥਾ ਸਲੋਕ ਸਹਸ ਕ੍ਰਿਤੀ ਮਃ ੫,—“ਮੰਤ੍ਰ ਰਾਮ ਰਾਮ ਨਾਮੰ ਧ੍ਰੁਵੰ
 ਸਰੋਵਤ੍ਰ ਪੂਰਨਹ ॥ ਸਲੋਕ ੪੦ ॥” ਇਤਯਾਦਿਕ ਅਨੇਕ ਗੁਰੂ ਵਾਕ੍ਯ ਹੈ ।

ਦੋਃ—ਸਭ ਕਰਮਾਂਗਹਿ ਏਕ ਫਲ, ਰਾਮ ਚਰਨ
ਰਤਿ ਹੋਉ । ਤਿਨ ਕੇ ਮਨ ਮੰਦਿਰ ਬਸਹੁ, ਸੀਯਾ
ਰਘੁਨੰਦਨ ਦੋਉ ॥ ੧੨੮ ॥

ਚੋਪਈ—

ਕਾਮ ਕ੍ਰੋਧ ਮਦ ਮਾਨ ਨ ਮੋਹਾ । ਲੋਭ ਨ ਖੋਭ ਨ ਰਾਗ ਨ ਦੋਹਾ ।
ਜਿਨ ਕੇ ਕਪਟ ਦੰਭ ਨਹ ਮਾਯਾ । ਤਿਨ ਕੇ ਹ੍ਰਿਦਯ ਬਸਹੁ ਰਘੁਰਾਯਾ ।
ਸਭੇ ਪ੍ਰਿਯਾ ਸਭ ਕੇ ਹਿਤੁਕਾਰੀ । ਦੁਖ ਸੁਖ ਸਰਸ ਪ੍ਰਸੰਸਾ ਗਾਰੀ ।
ਕਹਹਿ ਸਤ੍ਯ ਪ੍ਰਿਯਾ ਵਚਨ ਵਿਚਾਰੀ । ਜਾਗਤ ਸੋਢਤ ਸਦਨ ਤੁਮਾਰੀ ।
ਤੁਮਹਿ ਛਾਡਿ ਗਤਿ ਦੂਸਰ ਨਾਹੀ । ਰਾਮ ਵਸਹੁ ਤਿਨਕੇ ਉਰ ਮਾਹੀ ।
ਜਨਨੀ ਸਮ ਜਾਨਹਿ ਪਰ ਨਾਰੀ । ਧਨ ਪਰਾਯ ਵਿਖਤੇ ਵਿਖ ਭਾਰੀ ।
ਜੋ ਹਰਖਹਿ ਪਰ ਸੰਪਤਿ ਦੇਖੀ । ਦੁਖਿਤ ਹੋਹਿ ਪਰ ਬਿਪਤਿਵਿਸੇਖੀ ।
ਜਿਨਚਿ ਰਾਮ ਤੁਮ ਪ੍ਰਾਣ ਪਿਯਾਰੇ । ਤਿਨ ਕੇ ਉਰ ਸਭ ਸਦਨ ਤੁਮਾਰੇ ।

ਦੋਃ—ਸ੍ਵਾਮੀ ਸਖਾ ਪਿਤੁ ਮਾਤ ਗੁਰ, ਜਿਨ ਕੇ ਸਭ
ਤੁਮ ਤਾਤ । ਤਿਨਕੇ ਮਨ ਮੰਦਿਰ ਬਸਹੁ ਸੀਆ
ਸਹਿਤ ਦੋਉ ਭ੍ਰਾਤ ॥ ੧੨੯ ॥

ਚੋਪਈ—

ਅਵਗੁਣ ਤਜ ਸਭਕੇ ਗੁਣ ਗਾਹੀ । ਵਿਪ੍ਰ ਧੇਨੁ ਚਿਤ ਸੰਕਟ ਸਰਹੀ ।
ਨੀਤਿ ਨਿਪੁਣ ਜਿਨਕੀ ਜਗ ਲੀਕਾ । ਘਰ ਤੁਮਾਰ ਤਿਨਕੇ ਮਨ ਨੀਕਾ ।
ਗੁਣ ਤੁਮਾਰ ਸਮਝਹਿ ਨਿਜ ਦੋਸੁ । ਜਹਿ ਸਭ ਭਾਂਤਿ ਤੁਮਾਰ ਭਰੋਸੁ ।
ਰਾਮ ਭਗਤਿ ਪ੍ਰਿਯ ਲਾਗਹਿ ਜੇਹੀ । ਤੇਹਿ ਉਰ ਬਸਹੁ ਸਹਿਤ ਵੈਦੇਹੀ ।
ਜਾਤਿ ਪਾਂਤਿ ਧਨ ਧਰਮ ਵਡਾਈ । ਪ੍ਰਿਯ ਪਰਿਵਾਰ ਸਦਨ ਸਮੁਦਾਈ ।
ਸਭ ਭਸਿ ਤੁਮਹਿ ਰਹੈ ਲਿਵਲਾਈ । ਤਾਕੇ ਹ੍ਰਿਦਯ ਬਸਹੁ ਰਘੁਰਾਈ ।

(੪੧੯)

ਸ੍ਵਰਗ ਨਰਕ ਅਪਵਰਗ ਸਮਾਨਾ । ਜਹੂੰ ਤਹੂੰ ਦੀਖ ਧਰੇ ਧਨੁ ਬਾਨਾ ।
ਮਨ ਕ੍ਰਮ ਵਚਨ ਜੋ ਰਾਉਰ ਚੇਰਾ । ਰਾਮ ਕਰੋ ਤਾਕੇ ਉਰ ਡੇਰਾ ।

ਦੋਃ—ਜਾਹਿ ਨ ਚਾਹੀਏ ਕਵਹੂੰ ਕਛੁ, ਤੁਮ ਸਨ
ਸਹਜ ਸਨੇਹ । ਬਸਹੁ ਨਿਰੰਤਰ ਤਾਸ ਉਰ, ਸੋ
ਰਾਵਰ ਨਿਜ ਗੇਹ ॥ ੧੩੦ ॥

ਚੋਪਈ—

ਇਹ ਬਿਧਿ ਮੁਨਿ ਬਰ ਠਾਮ ਦਿਖਾਏ । ਵਚਨ ਸਪੇਸ਼ ਰਾਮ ਮਨ ਭਾਏ ।
[ਤੁਲਸੀਰਾਮਾਯਣ ਅਯੁਧਯਾ ਕਾਂਡ ਇਤਿ]

ਯਾਂਤੇ ਸਿਖਆ ਸੁਨੋ !

ਯਥਾ ਸੋਰਠਿ ਦੀ ਵਾਰ ਵਿਚੋਂ ਮਃ ੩ ॥ ਹਸਤੀ
ਸਿਰਿ ਜਿਉ ਅੰਕਸੁ ਹੈ ਅਹਰਣਿ ਜਿਉ ਸਿਰੁ ਦੇਇ ।
ਮਨੁ ਤਨੁ ਆਗੈ ਰਾਖਿਕੈ ਉਭੀ ਸੇਵ ਕਰੇਇ । ਇਉ
ਗੁਰ ਮੁਖਿ ਆਪਿ ਨਿਵਾਰੀਐ ਸਭੁ ਰਾਜ ਸਿਸਟ ਕਾ
ਲੈਇ । ਨਾਨਕ ਗੁਰਮੁਖਿ ਬੁਝੀਐ ਜਾ ਆਪੈ ਨਦਰਿ
ਕਰੇਇ ॥ ਪੈਃ ੧੪ ॥

ਯਾਂਤੇ ਅਭਿਮਾਨ ਚਹਤ ਹੋ ਜਾਓ । ਨਹੀ ਤੋ !

ਸ੍ਰੀ ਤੁਲਸੀ ਜੀ ਚੋਃ—

ਸੈਵਕ ਸੁਖ ਚਹ ਮਾਨ ਭਿਖਾਰੀ । ਵਿਅਸਨੀ ਧਨ ਸੁਭ ਗਤਿ ਵਿਭਚਾਰੀ ।
ਲੋਭੀ ਜਸ ਚਹ ਚਾਰ ਗੁਮਾਨੀ । ਨਭ ਦੁਹਿ ਦੂਧ ਚਾਹਿਤ ਕੋਊ ਪ੍ਰਾਨੀ ।
[ਰਾਮਾਇਣ ਅਥੀਨ ਕਾਂਡ]

(ਤਮਾਕੂ ਆਦਿਕ ਨਖੇਧ)

ਯਥਾ ਸੋ ਸਾਖੀ ਵਿਚੋਂ—ਭਲਕ ਹੁਆ ਸਤਿਗੁਰ
 ਸਭਾ ਸਿਖ ਸਿੰਗਤਿ ਕੀ ਭੀੜ । ਹਾਥ ਜੋੜ ਸਨਮੁਖ
 ਪੂਛੇ ਮੁਲਤਾਨੀ ਸਿਖ ਬੀਰ । ਦੋਊ ਭਰਾਤ ਕੋ ਉਮ—
 ਗਤਾ ਖਤਰੀ ਜਾਤ ਮੁਲਤਾਨ । ਪਾੜੇ ਸਿੰਗਤ ਸੁਵਨ ਦੇ
 ਕਹੇ ਤਮਾਕੂ ਕਾਨ । ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਬੋਲਤ ਭਏ ਮੇਰੀ
 ਬਾਂਤ ਪ੍ਰਤੀਤ । ਸਕੰਧ ਸੰਘਤਾਸ਼ਿਵ ਕਹੀ ਕਥਾ ਭਵਿ-
 ਖਤ ਰੀਤ । ਸਕੰਦ ਪੂਛੇ ਹੇ ਤਾਤ ਜੀ ਜਗਤ ਜੂਠ
 ਕਿਉਂ ਨਿੰਦ । ਕਲਜੁਗ ਕੈਸੇ ਬਰਤੀਏ ਕਿਹ ਕਿਨ
 ਕੀਨ ਮੁਨਿੰਦ । ਸ਼ਿਵ ਕਹਨਾ ਸੁਨ ਪੂਤ ਹਿਤ ਜਾਕੀ
 ਚਰਚਾ ਜਾਇ । ਅਘਮ ਰਖਨ ਤੇ ਸੁਧ ਮਨ ਛੁਹੇ
 ਗੰਗ ਜਲ ਨਾਇ । ਖਾਵਤ ਜਪ ਤਪ ਨਾਸ ਹੋਇ
 ਮੰਤ੍ਰ ਭ੍ਰਸ਼੍ਟ ਕੀਏ ਪਾਨ । ਖੇਤੀ ਮਗਹਰ ਸਮ ਜਿਮੀ
 ਸੁਧ ਬਰਸ ਤੇ ਜਾਨ । ਕਥਾ ਸੁਨੋ ਸਤਜੁਗ ਨਹੀ
 ਤਰੇਤਾ ਨਾਹ ਜੁਗ ਦੂਜ । ਪਾਂਡਵ ਵੰਸ ਨੇਮਨਾਥ
 ਨਿਰਪ ਪ੍ਰਜਾ ਦੁਖਾਇ ਅਫੂਜ । ਪ੍ਰਜਾ ਵਾਰ ਤੁਟੀ ਜਵੈ
 ਦੁਖਤ ਭਏ ਸਭ ਲੋਗ । ਮਲੇਛ ਪੀਰ ਪਸਚਮ ਤਬੈ
 ਤਾਪੈ ਭਏ ਸੁ ਸੋਗ । ਤਿਨ ਮੇਲੇ ਬੁਰਕਾ ਨਿਪ ਬਡਾ
 ਮਲੇਛਨ ਰਾਜ । ਤਾਕੇ ਘਰ ਅਜਮੇਰ ਸੂਤ ਸਿੰਗੀ ਪ੍ਰਜਾ

ਸਮਾਜ। ਮੁਨੀ ਰੂਪ ਦਿਖ ਮਨੂ ਦੇਸ ਗਇਆ ਪੁਹ
 ਕਰੇ ਮਾਝ । ਬਨ ਸ਼ਿਵ ਗਹਬਰ ਗੁਬਾਲ ਅਜ
 ਪਾਇਆ ਖੋਜ ਇਕ ਸਾਂਝ । ਉਨ ਕਹਿਆ ਸੁਨ ਸਾਧ
 ਜੀ ਮੋਹ ਜਲ ਪਾਤ੍ਰ ਚੋਇ । ਪ੍ਰਗਟਾ ਨਰ ਮੁਹ ਕਹਿ
 ਉਠਾ ਮਾਰ ਧਰਨ ਜਸ ਹੋਇ । ਲੇ ਤਾਕੋ ਤਪ ਕਰਤ
 ਥਾ ਇਕ ਦਿਨ ਤਹਾਂ ਅਜਮੇਰ । ਪੁਰਖ ਵਾਚ ਗੋ
 ਮੇਧ ਕੀ ਐਖਧ ਤੇ ਸਿਧ ਤੇਰ । ਪਸਚਮ ਗੋ ਮੇਧੀ
 ਧਰਨ ਸਿਧ ਖਾਲ ਤੇ ਲਿਆਇ । ਈਹਾਂ ਆਨ ਪ੍ਰਗਟ
 ਕੀਆ ਬਧੀ ਮਲੇਛੀ ਦਾਇ । ਅਜਾ ਪਾਲ ਰਾਜਾ
 ਭਇਆ ਤਾਂਕੀ ਬੇਟੀ ਸੁਠ । ਮੁਨਿ ਸੁਤ ਜੀਤਾ ਪਾਨ
 ਤੇ ਪੂਛਾ ਪੀਰ ਸਮੁੰਡ । ਗੋ ਮੇਧਕੇ ਕੁੰਡ ਤੇ ਉਪਜੀ
 ਪਾਪਨ ਪਾਤ । ਜਪ ਤਪ ਸੰਜਮ ਬ੍ਰਤ ਚਹੈ ਤੀਰਥ
 ਫਲ ਖਾਤ । ਗੋ ਹੱਤਿਆ ਸਮ ਜਗਤ ਜੂਠ ਪੀਰ ਅਜਾ
 ਮੇਰ ਲਿਆਇ । ਹਿੰਦੁ ਦੇਸ ਫੈਲਤ ਸਹੀ ਵਾਕੀ ਐਸੀ
 ਬਾਇ । ਪੋਤੇ ਬੋਮ ਅਰ ਕਰਨ ਤੇ ਹੂਆ ਤਮਾਕੂ ਨਿੰਦ
 । ਮਨ ਮਰਤਾ ਸੈ ਇਸਟ ਤੇ ਤਾਂਤੇ ਤਜੀਏ *ਇੰਦ ॥
 ਜਾਂ ਦਿਨ ਆਇਆ ਬੀਜ ਸਤਿ ਤਿਆਗੀ ਭੂਮ ਸੁਰ
 ਪਿਤ੍ਰ । ਸੋਈ ਦਿਜ ਕੇਸਵ ਕਹਾ ਸਾਚ ਤਿਆਗੋ ਮਿੱਤ੍ਰ ।

*ਪਾਠਾਂਤ੍ਰ ਪ੍ਰਤੀਦ ਹੈ ਸੂਚਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕੁਤ ਪ । ਅੰਸੁ ਕਵ ॥

ਤਾਂਤੇ ਹਮ ਛੋਰਾ ਸੁਨਾ ਕਰਾ ਸੰਗਤੀ ਵਰਜ। ਕਥਾ ਏਹ
ਬਰਨਨ ਕਰੀ ਦੋਖ ਕਲੰਕੀ ਖਰਜ ॥ ਸਾਖੀ ਦੰਤ ॥

ਤਥਾ—ਸੂਰਜਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਰੁਤ ਪ ॥ ਅੰਸੂ ੨੮ ॥

ਤਥਾ—ਕਾਰਤਕ ਮਹਾਤਮ ਵਿਚੋਂ। ਗੋ ਮਾਤਾ ਕੇ ਰਧਰ ਸੇ ਇਸਕੀ
ਉਤਪਤੀ ਲਿਖੀ ਹੈ।

ਸਲੋਕ—ਰੁਧਿਰੰਚ ਪਾਪਾਤੋਰਵਜਾਂ ਤੀਣਿ ਵਸਤੂ
ਨਜਤੋ ਭਵਨ। ਕਰਣੇਭਜਸੁ ਤਮਾਲੰਚ ਪੁੱਛਾਦ
ਗੋਭੀ ਵਭੂਭਹ ॥ ਧਿਃ ੧ ॥ ਸਃ ੧੬ ॥

ਤਥਾ—ਸੋ ਸਾਖੀ ਵਿਚੋਂ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖਵਾਕ ਪਾਤਸਾਹੀ
੧੦ ॥ ਸੁਨੋ ਸਿਖ ਮਮ ਤਰਨ ਜੋ ਤਜੋ
ਤਮਾਕੂ ਸੰਗ। ਮਰਨ ਮਰੈ ਤੋ ਅਤਿ ਭਲਾ
ਜਗਤ ਜੂਠ ਨਹੀ ਅੰਗ। ਤਨਕ ਸਮਾਕੂ ਸੇਵੀਏ ਦੇਵ
ਪਿਤ੍ਰ ਤਜ ਜਾਇ। ਪਾਣੀ ਤਾਂਕੇ ਹਾਥ ਕਾ ਮਦਰਾ ਸਮ
ਹੋਇ ਆਹਿ। ਮਦਰਾ ਦਹਤਾ ਸਤ ਕੁਲ ਭੰਗ ਦਹੇ ਤਨ
ਏਕ। ਸਤ ਕੁਲ ਦਹਤਾ ਜਗਤ ਜੂਠ ਨਿੰਦਾ ਦਹੈ
ਅਨੇਕ। ਤਜੈ ਤਮਾਕੂ ਮਨੁਖ ਕਲ ਉਧਰਿਆ ਦਰ
ਪਰਵਾਨ। ਪੂਰੀ ਪਰੀ ਤਿਸ ਭਾਵਨਾ ਸਫਲ ਕਮਾ-
ਈ ਮਾਨ। ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ ਅਖਾਜ ਜਾਕੇ ਕਹੈ ਕਹੈ ਆਪੇਯ
ਸਮਦ। ਨਿੰਦਾ ਕਹੈ ਜਹ ਨੀਚ ਕੀ ਪੁਰਖ ਸੰਗ

† ਪਾਠਾਕੂ ਅਪ੍ਰੇਯ, ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਰੁਤ ਪ। ਅੰਸੂ ੨੮ ॥

ਏਹ ਕੁਬਧਿ ॥ ਸਾਖੀ ੯੪ ॥

(ਨੀਤੀ ਉਪਦੇਸ ਅਤੇ ਧਰਮ)

ਯਥਾ ਸੋ ਸਾਖੀ—ਘੋੜੀ ਚੜਨਾ ਛਤ੍ਰਕਾ ਬਿਪ੍ਰ ਚੜੇ
ਜੋ ਬੈਲ । ਘੋੜੀ ਚੜਤ ਸੰਨਿਆਸ ਤਜੇ ਨਾਰੀ ਪੁਰਖ
ਨਾ ਖੇਲ । ਪੰਡਤ ਈਰਖ ਵਾਨ ਜੋ ਸੂਦ੍ਰ ਪੱਛਮਹਿ
ਬਿਪ੍ਰ । ਰਾਜਾ ਹੋਇ ਵਾਢੀ ਲਏ ਗਿਆਨੀ ਮਤਸਰ
ਬਿਪ੍ਰ ॥ ਸਾਖੀ ੯੪ ॥

ਤਥਾ—ਸ੍ਰੀ ਤੁਲਸੀ ਜੀ ਚੋਃ—

ਸੇਵਕ ਸਠ ਨਿਪ ਕ੍ਰਿਪਣ ਕੁਨਾਰੀ । ਕਪਟੀ ਮਿਤ੍ਰ ਸੁਲ ਸਮ ਚਾਰੀ ।

[ਰਾਮਾਇਣ ਕਿਸ ਕੰਧਾ ਕਾਂਡ] .

ਹਾਂ ਤਥਾ—ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ੋਕਤ । ਨੌਮੇਂ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਖਰਕੇ ਨਾਮਕ
ਗ੍ਰਾਮ ਮੇਂ ਸਿਖਾਂ ਪ੍ਰਤਿ ਚੋਃ—

ਤਪਨ ਮਹਾਤਮ ਧਰਮ ਕਮਾਵਨ । ਯਾਂਤੇ ਰਾਜ ਸੁ ਤੇਜ ਵਧਾਵਨ ।
ਹੋਹਿ ਪ੍ਰਿਥਮੀ ਪਤਿ ਫਲ ਕੋ ਪਾਵੈਂ । ਨਿਪਤਿ ਬਨਹਿ ਪੁਨ ਧਰਮ ਕਮਾਵੈਂ ।
ਕਰਹਿ ਨਿਆਉ ਨਹ ਲੋਭੀ ਬਨੈ । ਰਛਹ ਜਗਤ ਦਯਾ ਮਨ ਸਨੈ ।
ਦੁਖ ਨਿਵਾਰੈ ਸੁਖ ਕੋ ਦੇਹ । ਉਚਤ ਪ੍ਰਜਾ ਤੇ ਧਨ ਕੋ ਲੇਹਿ ।
ਤਸਕਰ ਬਾਟ ਪਾਰਨ ਕੋ ਮਾਰਹਿ । ਇਤਯਾਦਕ ਗਨ ਵਿਘਨ ਖਿਦਾਰਹਿ ।

ਤਿਨ ਕੀ ਕੁਲ ਤੇ ਰਾਜ ਨ ਜਾਇ । ਜਥਾ ਜੋਗ ਜੋ ਧਰਮ ਚਲਾਇ ।
ਰਾਸ ॥ ੧੨ ॥ ਅੰਸੂ ॥ ੩੪ ॥

ਤਥਾ ਸੈਸਾਖੀ,—‘ਕੰਨਿਆ ਜਾਰੀ ਵਿਰਧ ਕਾਮ
ਬਹੁ ਨਾਰੀ ਪ੍ਰਸੰਗ । ਬਿਆਹ ਦਾਮ ਖਰ ਬੀਰਜ ਲੈ
ਬੈਲ ਨਪ੍ਰਸਕ ਪੰਗ ॥ ਧੋਨ ਲਾਦ ਪਰ ਬਸਤ੍ਰ ਲੈ
ਉਚਿਸ਼ਟ ਭੋਗ ਕੁਰੀਤ । ਜੀਵ ਕੀ ਜੀਵਕਾ ਅਪ
ਹਰੈ ਚੁਗਲੀ ਤੋਰ ਪ੍ਰੀਤ । ਧ੍ਰਿਗ ਜੀਵਨ ਇਹ ਪਾਪੀ
ਹੈ ਇਨਹੁ ਸੁਰਗ ਕਹਾਂ ਕਾਲ । ਸਿਦਕ ਛੋਰ ਗੁਰ
ਵਚਨ ਹੱਤ ਦੋਖ ਅਨਗਨੈ ਭਾਲ । ਦਸ ਕਰਮਨਕੇ
ਸਾਲਸੀ ਕਾਇਆ ਮਨ ਅਰ ਵਾਚ । ਚਾਰ ਬਰਨ
ਮੈ ਸਾਧ ਜੋ ਜਮ ਗ੍ਰਹ ਜਾਇ ਨਾ ਸਾਚ । ਹਿੰਸਾ ਪਰਤਿਆ
ਪਰ ਦਰਵਤੀ ਤੀਨ ਤਜੈ ਏਹ ਦੇਹ । ਬੁਰਾ ਨ
ਚਿਤਵੈ ਆਨਕਾ ਅਸਤ ਬਸਤ ਨਹੀ ਕੇਹ । ਪਰ
ਨਾਰੀ ਚਿੰਤਾ ਤਜੈ ਤੀਨ ਮਾਨਸੀ ਤਿਆਗ । ਪਰਖ
ਅਸਤ ਸਾਲਾਘਨੀ ਅਰਿਤ ਮੰਦ ਤਜ ਵਾਗ । ਪੀਛੇ
ਭੂਲਾ ਬਖਸੀਏ ਸਦਾ ਕਰੈ ਦ੍ਰਿੜੁ ਮੂੜੁ । ਕਹਨੀ ਇਹ
ਰਹਨੀ ਸਿਦਕ ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਬਖਸੀ ਗੂੜੁ ।
ਨਾਮ ਜਪਤ ਦਸ ਸਾਧਨਾ ਸਿਖ ਹਮਾਰਾ ਸੋਇ ।
ਤਰਨ ਉਪਾਇ ਤੁਹਿ ਇਹੁ ਕਹੇ ਭੂਬਨ ਕਹੈਂ ਨ
ਕੋਇ । ਸਮਤਾ ਨਿਮ੍ਰਤਾ ਬੰਕਤਾ ਸਿਦਕ ਸਾਬਤੀ
ਜਾਂਹਿ । ਸੋ ਮੇਰਾ ਨਿਤ ਮਿਲਨ ਕੇ ਤਨ ਮਨ ਮੋ ਹੈ
ਤਿਸ ਆਹਿ । ਮਰਨੇ ਕਾ ਸੰਸਾ ਨਹੀ ਜੀਵਨ ਲੀਨਾ

ਨਾਮ ॥ ਸਭ ਦੂਖੀ ਸੰਸਕਰਤ ਹੈ ਮੋਹਿ ਵਿਗਾਰਾ ਕਾਮ ।
 ਖਾਧੇ ਕੀ ਉਪਮਾ ਬੁਰੀ ਬੁਰੀ ਖੁਸ਼ਾਮਤ ਨਿਤ । ਬੁਰਾ
 ਬਹੁਤ ਬੋਲਨ ਅਧਿਕ ਬੁਰਾ ਧ੍ਰੁਵਤੀ * ਮਿਤ । ਨਾਮ
 ਨ ਛੋਰੇ ਸ਼ਫਤ ਹਿਤ ਸਿਖ ਸਮਾਲਾ ਹੋਂ । ਖੁਜਤ
 ਤਰਕ ਨਾ ਕੀਜੀਏ ਮੇਰੀ ਕਰੈ ਨਾ ਸੌਂਹ ॥' ਸਾਖੀ
 ੯੪ ॥

ਤਥਾ ਇਹ ਚੌਰਾਨਵੀਂ ਸਾਖੀ ਦਾ ਪ੍ਰਸੰਗ ਸੂਰਜਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਰੁਤ ੫
 ਅੰਸੂ ੨੮ ਦੇਖੋ—

ਤਥਾ ਸੋਸਾਖੀ,—‘ਭਲਾ ਨ ਹੋਇ ਪਹਾੜੀਆ
 ਸਮਝ ਬਿਸਾਹੀ ਲੇਹ । ਭੀੜ ਪੜੇ ਸਾਧੂ ਬਣੇ ਦਗਾ
 ਬਾਪ ਕੋ ਦੇਹ ॥ ਸਾਖੀ ੩੯ ॥’

ਤਥਾ ਸੂਰਜਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਰੁਤ ੫ । ਅੰਸੂ ੩ ॥ ਦੇਖੋ !

(ਬਹਾਦੁਰ ਸ਼ਾਹ ਦਾ ਪ੍ਰਸ਼੍ਨ)

ਯਥਾ ਸੋਸਾਖੀ,—‘ਸੁਨੀ ਬਹਾਦਰ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਇਕ
 ਦਿਨ ਪੁਛਾ ਏਹ । ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ ਕਾਚਾ ਅਧਿਕ ਮਾਨਤ

* ਪਾਠਾਂਤਰ ਪਰਬਤੀ, ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਰੁਤ ੫ । ਅੰਸੂ ੨੮ ।

ਭੀੜ ਲਿਖ ਦੇਇ । ਜਲ ਸੀਂਚੇ ਵਡੀਅਨ ਕਹਾਂ
 ਸਰਾਧ ਆਗ ਘਿਤ ਮੇਲ । ਤਬ ਬੋਲੇ ਭਗਵਾਨ ਗੁਰ
 ਹਿੰਦੂ ਕਰਮ ਸੁ ਜੇਲ । ਸੇਵਾ ਕਰੈ ਕ੍ਰਿਸਾਨ ਫਲ ਸੇਵਾ
 ਫਲ ਧੇਨ । ਸੇਵਾ ਫਲ ਦੇ ਭੂਪਤੀ ਸੁਆਮੀ ਸੇਵਕ
 ਦੇਨ । ਧਰੇ ਧਿਆਨ ਦਿਲ ਮਾਝ ਸਭ ਚਿਤਵਤ ਕਰ
 ਹੈ ਕਾਮ । ਜੇ ਲਿਖ ਪੂਜਾ ਦੇਹਲੀ ਸੇਵਕ ਸੇਵਾ ਭਾਮ।
 ਆਸਤ ਨਾਸਤਕ ਦੋ ਨਰ ਰਚੇ ਬਿਧਿ ਨੇ ਸੁਰਤਿ
 ਸਮਾਲ । ਆਸਤਕ ਤੇ ਹਿੰਦੂ ਭਏ ਨਾਸਤਕ ਮੁਸਲ-
 ਮਾਨ । ਤੁਮਰੀ ਆਸਾ ਰੋਗ ਕੀ ਹਿੰਦੂ ਨਿਰੁਜ ਪਛਾਨ ।
 ਖਾਵਤ ਰੋਗੀ ਕਮ ਬਿਨ ਹਿੰਦੂ ਕਿਰਤ ਮਿਹਰਾਮ ।
 ਜੜ ਸਿੰਚੇ ਜਿਉ ਬਿਛ ਕੀ ਫਲ ਲੁਟੀਏ ਸਿਰਤਾਸ ।
 ਤਿਉ ਭੂ ਸੇਚੇ ਬਿਪ੍ਰ ਵਰ ਫਲ ਲੇਵਤ ਜਾ ਅਕਾਸ ।
 ਤੁਮਰਾ ਮਤ ਕਾਦਾ ਅਧਿਕ ਕਬਰ ਪੂਜਤੇ ਨਿਤ ।
 ਕਹੋ ਪੂਜਾ ਨਹ ਦੇਤ ਕਿਉ ਮੁਖ ਕਹਨਾ ਹੋਇ ਮਿਤ ।

ਤਬਾ—ਤੁਮਰਾ ਬਾਪ ਬਿਦੇਸ ਬਸ ਲੀਨਾ ਤੁਮ
 ਨਿਪੁ ਸਾਨ । ਪੀਛੇ ਖਰਚ ਨਾ ਭੇਜਦੇ ਨਾ ਹੋਵਹੁ
 ਪਰੇਸਾਨ । ਤੁਮਰਾ ਬਿਖਰਚ ਦਰਗਾਹਿ ਮੈ ਹਮਰਾ
 ਖਰਚ ਮੁਵਾਹਿ । ਪਦਰ ਤੁਮਾਰਾ ਦੀਨ ਹੋਇ ਲੇਇ
 ਸੁਆਸ ਦਰਗਾਹ । ਬਿਖਰਚ ਗੁਲਾਮੀ ਕਰਤ ਹੈ
 ਬਿਖਰਚ ਚੋਰ ਠਗ ਮਾਰ । ਬਿਖਰਚ ਹਾਰ ਭੂਪਤਿ

ਮੁਸੈ ਮਾਇਨਾ ਏਹੁ ਸਮਾਰ । ਸਾਖੀ ਦੰਦ ॥”
ਤਥਾ ਸੂਰਜਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਐਨ ੨ । ਅੰਸੂ ੧੬ ॥ ਦੇਖੋ,

ਤਬ ‘ਬਹਾਦਰਸ਼ਾਹ ਚਰਨੀ ਪੜਾ’ ਯਹ ਪ੍ਰਸੰਗ ਪੂਰਬ ਸ਼ਾਧ ਮੰਡਨ ਮੇਂ
ਜਾਣ ਲੇਣਾ, ਜੋ ਨਹੀਂ ਮਾਨਤੇ ਸੋ ਗੁਰੂ ਜੀ ਸੇ ਬੇਮੁਖ ਹੈਂ । ਔਰ ਜੋ ਗੁਰੂ ਜੀ
ਨੇ ਇਸ ਸਾਖੀ ਮੇਂ ਅਪਨਾ ਨਿਸ਼ਚਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਾ ਹੈ ਵਾਸਤਵ ਸੱਤਾ ਕੋ
ਲੇਕਰ, ਉਸਕੀ ਵਜਵਸਥਾ ਵਜਵਹਾਰਿਕ ਸੇ ਅਤਿਰਿਕਤ ਹੈ ।

ਤਥਾ ਜੋ ਤੀਸਰਾ ਖਾਲਸਾ ਕਹਾ ਹੈ ਤਿਸ ਕਾ ਤਾਤਪਰਯ ਯਹ
ਹੈ ਕਿ ਪਾਂਚ ਕਕਾਰਾਦਿਕ ਰਹਤ ਜੋ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅੰਸ਼ ਹੈ ਸੋ ਤ੍ਰਿਤੀਆ ਪਨਾ
ਹੈ ਨਾਕਿ ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ ਸੇ ਕੋਈ ਬਿਰੁਧ ਹੋਕਰ, ਨਹੀਂ ਤੋ ਵਿਰੋਧ ਹੋਗਾ
ਜੈਸੇ ਪੂਰਬ ਹਮ ਹਿੰਦੂ । ਤਥਾ ਤੁਰਕ ਸੰਗ ਸਪਰਸ਼ ਕਰਨਾ ਭੀ ਮਨਾ
ਕੀਤਾ ਹੈ ॥

(ਜੇ ਹਮ ਕੋ ਅਤੇ ਗੋਖਾ ਕਵੀ)

ਯਦਪਿਸ੍ਰੀ ਮੁਖਵਾਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ੧੦-ਜੇ ਹਮ ਕੋ
ਪਰਮੇਸੁਰ ਉਚਰ ਹੈ । ਤੇ ਸਭ ਨਰਕ ਕੰਡ ਮਹਿ ਪਰਹੈ ।
ਮੋਕੇ ਦਾਸ ਤਵਨ ਕਾ ਜਾਨੇ । ਯਾਮੈ ਭੇਦ ਨ ਰੰਚ
ਪਛਾਨੇ । ਮੈ ਹੋਂ ਪਰਮ ਪੁਰਖ ਕੋ ਦਾਸਾ । ਦੇਖਨ
ਆਯੋ ਜਗਤ ਤਮਾਸਾ । ਬਚਿਤ੍ਰ ਨਾਟਕ ਧਿਃ ਏ ॥

ਤਥਾਪਿ ਗੋਂਡ ਮਃ ੫-ਗੁਰੁ ਪਰਮੇਸਰੁ ਏਕੋ
ਜਾਣੁ । ਜੇ ਤਿਸੁ ਭਾਵੈ ਸੋ ਪਰਵਾਣੁ ॥ ਸ਼ਬਦ ੯ ॥

ਤਥਾ—ਭੈਰਉ ਮਃ ੫—ਨਾਨਕ ਸੋਧੇ ਸਿੰਮ੍ਰਤਿ ਬੇਦ
॥ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਗੁਰ ਨਾਹੀ ਭੇਦ ॥ ਸ਼ਬਦ ੨੪ ॥

ਇਤਯਾਦਕ ਅਨੇਕ ਵਾਕਯ ਹੈਂ ॥ ਤਥਾ ਸੂਰਜ
ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਚੈ—

ਗੁਰੂ ਭਗਤ ਬਪੁ ਭੇ ਅਵਤਾਰਾ । ਪੂਰਬ ਰੂਪ ਨ ਕਹਿੰ ਉਚਾਰਾ ।
ਜਿਉਂ ਸ੍ਵਾਂਗੀ ਜਗ ਸ੍ਵਾਂਗ ਬਨਾਵੈ । ਤਸ ਕ੍ਰਿਯਾ ਕਰ ਤਥਾ ਅਲਾਵੈ ।
ਸੂਕਰ ਰੂਪ ਧਰਾ ਗੁਨ ਖਾਨੀ । ਘੁਰ ਘੁਰ ਸਬਦ ਕ੍ਰਿਯਾ ਤਸ ਠਾਨੀ ।
ਨਰਸਿੰਘ ਰੂਪ ਬਨਾਇ ਬਹੋਰੀ । ਗਰਜ ਕ੍ਰਿਯਾ ਤਸ ਕਰੀ ਨ ਔਰੀ ।
ਤਿਸ ਬਿਧਿ ਲਖੀਓ ਗਤਿ ਇਨ ਕੇਰੀ । ਭਗਤ ਰੀਤ ਕੀ ਰਹਤ ਘਨੇਰੀ ।
ਰੂਪ ਵਾਸਤਵ ਨਹੀ ਲਖਾਯੋ । ਆਸ਼ਯ ਅਪਰ ਸੁਨੋ ਤੁਮ ਪਾਯੋ ।
ਬ੍ਰਹਮ ਬਿਸ਼ਨੁ ਰੁਦ੍ਰ ਮਹੀਆਨ । ਇਨ ਪਰ ਤਰਕ ਕਰੀ ਤਿਸ ਥਾਨ ।
ਤਹਾਂ ਆਪ ਕੋ ਨਹ ਇਮ ਕਹਤੇ । ਤੋ ਬਹੁ ਲੋਗ ਰਿਦੇ ਮਹਿ ਲਹਤੇ ।
ਸਭ ਕੋ ਤਰਕਤ ਭੇ ਇਸ ਥਾਈ । ਪਰਮੇਸੁਰਤਾ ਆਪ ਜਨਾਈ ।
ਇਮ ਵਿਚਾਰ ਕਰ ਤਹਾਂ ਬਖਾਨਾ । ਜੇ ਅਵਤਾਰ ਸੁ ਦਾਸ ਸਮਾਨਾ ।
ਨਿਜ ਸਰੂਪ ਪ੍ਰਮੇਸੁਰ ਕੇਰਾ । ਧਿਆਵਤ ਰਹੇ ਸੁ ਸੰਝ ਸਵੇਰਾ ।
ਇਹ ਭੀ ਤਿਹ ਅਸਥਾਨ ਵਚ ਕਹਿਯੋ । ਜਿਸਤੇ ਆਸ਼ੇ ਬੁਧਿ ਜਨ ਲਹਿਯੋ ।

ਸ੍ਰੀ ਮੁਖਵਾਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ੧੦—ਇਹ ਬਿਧਿ ਕਰਤ
ਤਪਸਿਆ ਭਯੋ । ਦ੍ਵੈ ਤੇ ਏਕ ਰੂਪ ਹੈ ਗਯੋ ॥ ਬਚਿਤ੍ਰ
ਨਾਟਕ ਧਿਃ ੬ ॥

ਵਜਵਸਥਾ ਸੂਰਜਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਰੁਤ ੩ ॥ ਅੰਸੂ ੧੨ । ਮੇਂ ਦੇਖੋ ! ਇਸ ਰੀਤ ਸੈ ਯਹ
ਵਿਵਸਥਾ ਮਾਨਨੇ ਜੋਗਯ ਹੈ । ਅਤੇ ਕਲਜੁਗ ਦੇ ਠਰਕਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਲੋਕਾਂ
ਤੇ ਬਚ ਜਾਨਾ । ਯਥਾ ਕੋਈਕ ਪੁਰਸ਼ ਜੈਸੇ—

ਸ੍ਰੀ ਮੁਖਵਾਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ੧੦—ਰੋਖਾ ਗੁਲਗਵੈ

ਚੀਨ ਮਚੀਨ ਕੇ ਸੀਸ ਨਿਯਾਵੈ ਤਿਬਤੀ ਧਿਆਇ
ਦੋਖ ਦੇਹ ਕੇ ਦਲਤ ਹੈ । ਅਕਾਲ ਉਸਤਤ । ਛੰ:੨੫੫।

ਈਹਾਂ ਗੋਖਾ ਨਾਮਕ ਏਕ ਕਵੀ ਹੁਆ ਹੈ ਉਸ ਕੀ ਬਾਣੀ ਹੈ ਐਸੇ
ਉਨ ਮਤਿ ਪ੍ਰਲਾਪ ਕਰਤੇ ਹੈਂ । ਤੋ ਹਮ ਪੁਛਤੇ ਹੈਂ ਕਿ—

ਰਾਗੁ ਆਸ ਮਃ ੧ ॥ ਸੋਦਰੁ ॥ ਗਾਵਨਿ ਤੁਧਨੋ
ਇੰਦ੍ਰ ਇੰਦ੍ਰਾਸਣਿ ਬੈਠੇ ਦੇਵਤਿਆ ਦਰਿ ਨਾਲੇ ।
ਗਾਵਨਿ ਤੁਧਨੋ ਸਿਧ ਸਮਾਧੀ ਅੰਦਰਿ ਗਾਵਨਿ ਤੁਧਨੋ
ਸਾਧ ਬੀਚਾਰੇ ॥

ਇਤਯਾਦਕ ਇਹ ਕਿਉਂ ਨਾ ਗੁਰੂ ਜੀ ਸੇ ਭਿੰਨ ਕਵੀ ਸਿਧ ਹੋ ਜਾਣ
ਯਾਂਤੇ ਗੋਖਾ ਦੇਸ ਬਸੇਸ ਹੈ ।

ਤਥਾ—ਸ੍ਰੀ ਮੁਖਵਾਕ ਪਾਤਸਾਹੀ ੧੦ ॥ ਚੈ:—

ਅਬ ਜੋ ਜੋ ਮੈ ਲਖੇ ਤਮਾਸਾ । ਸੋ ਸੋ ਕਰਤ ਤੁਮੈ ਅਰਦਾਸਾ ।
ਤਥਾ-ਜੋ ਜੋ ਜਨਮ ਪੂਰਬਲੇ ਹੋਰੇ । ਕਹਿਹੋਂ ਸੁ ਪ੍ਰਭ ਪਰਾਕ੍ਰਮ ਤੋਰੇ ।
ਤਥਾ-ਜੋ ਜੋ ਚਰਿਤ ਪੁਰਾਤਨ ਲਹੇ । ਤੇਤੇ ਅਬ ਚਹੀ ਅਹੈਂ ਕਹੇ ।
ਤਥਾ-ਜਿਹ ਜਿਹ ਬਿਧ ਜਨਮਨ ਸੁਧਿ ਆਈ । ਤਿਮ ਤਿਮ ਕਹੇ ਗ੍ਰੰਥ ਬਨਾਈ ।
ਪ੍ਰਿਥਮੇ ਸਤਿਜੁਗ ਜਿਹ ਬਿਧਿ ਲਹਾ । ਪਰਥਮ ਦੇਬ ਚਰਿਤ੍ਰ ਕੇ ਕਹਾ ।
ਪਹਿਲੇ ਚੰਡੀ ਚਰਿਤ੍ਰ ਬਨਾਯੋ । ਨਖ ਸਿਖ ਤੇ ਕ੍ਰਮ ਭਾਖ ਸੁਨਾਯੋ ।
ਛੋਰ ਕਥਾ ਤਬ ਪ੍ਰਿਥਮ ਸੁਨਾਈ । ਅਬ ਚਾਹਿਤ ਫਿਰ ਕਰੋਂ ਬਡਾਈ ।

[ਬਚਿਤ੍ਰ ਨਾਟਕ ਧਿਃ ੧੪ ॥ ਛੰ: ੧੧]

ਇਸ ਰੀਤ ਸੈ ਇਸ ਚੌਧਵੇਂ ਅਧਿਯਾਯ ਕੀ ਪਰਤਿਗਯਾ ਕੇ ਅਨੁਸਾਰ
ਭੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਆਪ ਹੀ ਚੰਡੀ ਚਰਿਤ੍ਰ ਔਰ ਚੌਬੀਸ ਅਵਤਾਰ ਤਥਾ ਤ੍ਰਿਯਾ
ਚਰਿਤ੍ਰਾਦਿਕ ਸਰਬ ਬਾਣੀ ਦੁਨੀਆਂ ਕੇ ਉਧਾਰ ਵਾਸਤੇ ਰਚੀ ਪੂਰਬ ਕਹੇ
ਕਵਿ ਸਯਾਮ ਕਾ ਜਹਾਂ ਨਿਛਾ ਹੈ ਤਹਾਂ ਪਰ ਇਨ ਵਾਕੋਂ ਕੇ ਭੀ ਜਾਣ ਲੇਣਾ ।

ੴ ਸ੍ਰੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹ ॥

(ਤਬਾ ਸ੍ਰੀ ਦੇਵੀ ਮਾਤਾ ਪ੍ਰਗਟ)

ਸ਼੍ਰੀਕਾ—

ੴ ਸਤਿ ਨਾਮ ॥ ਇਸ ਕਾ ਅਰਥ ਕਿਆ ਹੈ ਤਬਾ ਫਤੇ ਸ਼ਬਦ ਕਹੀਂ ਆਦਿ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਮੇਂ ਭੀ ਹੈ । ਤਬਾ ਦੇਵੀ ਪ੍ਰਸਿਧੀ ਮੇਂ ਪ੍ਰਮਾਣ ਕਹੇ ।

ਉਤਰ—ਇਕ ਜੋ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਅਖੰਡ ਅਦ੍ਵੈਤ ਸਰਬ ਬਿਆਪਕ ਔਰ

ਓਂਅੰ ! ਉਚਾਰਣ ਮਾਤ੍ਰ ਸਰਬ ਕੀ ਰਖਯਾ ਕਰਤਾ ਇਸ ਸਰਬ ਅਰਥ ਕਾ ਵਿਸਤਾਰ ਤਤ੍ਵਾਨੁਸੰਧਾਨ ਕੇ ਪ੍ਰਿਥਮ ਪ੍ਰਛੇਦ ਕੇ ਅੰਤ ਮੇਂ ਦੇਖ ਲੇਨਾ । ਤਬਾ ਓਂਅੰ ਕਾ ਅਰਥ ਚੌਥੇ ਪ੍ਰਛੇਦ ਮੇਂ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ । ਵਿਸਤਾਰ ਭੈ ਸੇ ਲਿਖਾ ਨਹੀਂ

ਤਬਾ—(ਫਤੇ) ਸਲੋਕੁ ਬਾਵਨ ਅਖਰੀ ਮਃ੫ ॥ ਫਾਹੇ
ਕਾਟੇ ਮਿਟੇ ਗਵਨ ਫਤਿਹ ਭਈ ਮਨਿ ਜੀਤ । ਨਾਨਕ
ਗੁਰ ਤੇ ਬਿਤ ਪਾਈ ਫਿਰਨ ਮਿਟੇ ਨਿਤ ਨੀਤ ॥
ਪੈਃ ੩੮ ॥

ਤਬਾ—ਸਤਿ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਭੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਕਾ ਹੀ ਬਾਂਗਾ ਹੈ

ਯਥਾ ਜਨਮ ਸਾਖੀ ਵਿਚੋਂ—ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਉੱਚੀ
ਸੁਰ ਨਾਲ ਬਾਂਗਾ ਦਿਤਾ ॥

ਸ੍ਰੀ ਮੁਖਵਾਕ ॥ ਗੁਰਬਰ ਅਕਾਲ ਸਤ ਸ੍ਰੀ
ਅਕਾਲ ਚਿਤ ਚਰਣ ਨਾਮ ਘਰਿ ਘਰ ਪ੍ਰਨਾਮ

ਸਭ ਪਰ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਜੋਰਸ ਜਵਾਲ ॥ ਤਾਂ ਏਹ ਸ਼ਬਦ
ਗੁਰੂ ਜੀ ਉਚਾਰਿਆ ਜਾਂ ਮੁਸਲਮਾਨਾ ਨੇ ਏਹ ਬਲੰਦ
ਅਵਾਜ਼ ਸੁਣੀ ਤਾਂ ਸਭੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਮੂਰਛਾ ਹੋਇ
ਗਏ ॥ ਸਾਖੀ ਵਗਦਾਦ ਦੀ ਪੰਨੇ ਪੲ੨ ॥

ਤਬਾ—ਯਹ ਪ੍ਰਸੰਗ ਪੱਥਰ ਦੇ ਛਾਪੇ ਵਾਲੀ ਜਨਮ ਸਾਖੀ ਵਿਚ ਭੀ
ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ।

ਤਬਾ—ਸ੍ਰੀ ਚੰਡਕਾ ਪ੍ਰਗਟ ਮੇ ਪ੍ਰਮਾਣ ਯਥਾ ਗਉੜੀ
ਮਃ੧ ॥ ਸਹਸ ਬਾਹੁ ਮਧੁ ਕੀਟ ਮਹਿਖਾਸਾ । ਹਰਣਾਖਸੁ
ਲੇ ਨਖਹੁ ਬਿਧਾਸਾ ॥ ਤਬਾ ॥ ਰਕਤਬੀਜੁ ਕਾਲੁ ਨੇਮੁ
ਬਿਦਾਰੇ ॥ ਅਸਟਪਦੀ ॥ ੯ ॥ ਤਬਾ ਕੈਸੀ ਕਾਲੀ ਹੈ ।

ਯਥਾ ਭੈਰਉ ਕਬੀਰ ਜੀ,—“ਲਟ ਛੂਟੀ ਵਰਤੈ
ਬਿਕਰਾਲ । ਕੋਟਿ ਕਲਾ ਖੇਲੈ ਗੋਪਾਲ ॥” ਅਸਟ-
ਪਦੀ ੨ ॥

ਅਰਥਃ—ਲਟਾਂ ਛੂਟੀਆਂ ਹੈਂ ਜਿਸਕੀਆਂ ਐਸੀ ਭਯਾਨਕ ਰੂਪ
ਕਾਲੀ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਕੀ ਸਿਸ਼ਟੀ ਮੇਂ ਬਰਤਰਹੀ ਹੈ ਔਰ ਕੋਟਿ ਕਲਾਓਂ ਕੇ
ਸੰਯੁਕਤ ਗੋਪਾਲ ਤਿਸ ਕੇ ਸੰਗ ਖੇਲ ਰਹਾ ਹੈ ।

ਤਬਾ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖਵਾਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ੧੦ ਚੌਃ—

ਤਹਿ ਹਮ ਅਧਿਕ ਤਪਸਯਾ ਸਾਧੀ । ਮਹਾਕਾਲ ਕਾਲਿਕਾ ਅਰਾਧੀ ।
[ਬਿਚਿਤ੍ਰ ਨਾਟਕ ਧਿਃ ੬]

ਤਬਾ—

ਸਰਬਕਾਲ ਹੈ ਪਿਤਾ ਹਮਾਰਾ * । ਦੇਵਿ ਕਾਲਿਕਾ ਮਾਂਤ ਹਮਾਰਾ ।
[ਬਿਚਿਤ੍ਰ ਨਾਟਕ ਧਿਃ ੧੪]

* ਪਾਠਾਂਤਰ ਅਪਾਰਾ ਭੀ ਹੈ ।

(੪੩੨)

ਤਥਾ ਸਰਬਲੋਹ ਗ੍ਰੰਥਵਿਚੋਂ-“ਤੇਤੇ ਦੁਸਟ ਪਛਾਰੇ
ਸਤਿਗੁਰ ਮਨਾਇ ਭਗਵਤੀ ਸਿਮਰ ਭਗਵੰਤੇ ॥”
ਧਿਃ ੫ ॥ ਪੰਃ ੩੭੭ ॥

ਪੂਰਬ ਕਹ ਆਏ ਹਾਂ।

ਤਥਾ-ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ੋਕਤ ਚੌਃ-

ਦੁਰਗਾ ਜਿਨਕੇ ਭਈ ਸਹਾਇ। ਰਣ ਤੇ ਬਿਜੈ ਲਈ ਤਿਨ ਪਾਇ।
ਹਮਰੇ ਮਾਤ ਪਿਤਾ ਇਹ ਦੋਉ। ਪੁਰਖ ਅਕਾਲ ਚੰਡਿਕਾ ਜੋਉ।
ਇਨਕੀ ਹਮਹੁ ਉਪਾਸਨਾ ਭਾਵੈ। ਅਪਰਨ ਤੇ ਕਿਆ ਕਰਮੈ ਪਾਵੈ।

[ਰੁਤ ੩ । ਅੰਸੂ ੩ ।]

ਤਥਾ-ਗੁਰਬਿਲਾਸ ਕੇ ੨੧ ਧਿਃ ਕੇ ੫੦੨ ਪੰਨੇ ਦੇਵੀ ਪ੍ਰਗਟ
ਕਰਨੇ ਕੀ ਛੀਵੇਂ ਗੁਰੂਜੀ ਕੀ ਪ੍ਰਤਿਗਯਾ ਭੀ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ।

ਤਥਾ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ,-“ਗੁਰ ਸਿਮਰ
ਮਨਾਈ ਕਾਲਕਾ ਖੰਡੇ ਕੀ ਬੇਲਾ ॥” ਵਾਰ ੪੧
ਪੌਃ ੧ ॥

ਆਸ਼ਿਕਾ-ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕਿਆ ਅਸਮਰਥ ਸਨ ਜੋ ਦੇਵੀ ਕੋ
ਅਰਾਧਿਆ।

ਉੱਤਰ-ਅਰੇ ! ਅਕਲ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਮਿਰਚਾਂ
ਪਾਉਣ ਵਾਲੇ ਕੁਛ ਹੋਸ਼ ਤੋਂ ਕਰ ਪੂਰਬ ਕਿਆ ਕਹ
ਆਏ ਹਾਂ ਸੁਣ ਉੱਤਰ, ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ੋਕਤ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਚੌਃ-

ਕਰਾਮਾਤ ਜੇ ਜਗ ਬਿਦਿਤਾਵੇ। ਇਕ ਦਿਨ ਮੈ ਗਨ ਤੁਰਕ ਖਪਾਵੇ।
ਅਜਮਤ ਵਿਦਤੈ ਬ੍ਰਿਤ ਹੈ ਨਾਸ। ਜਾਤੇ ਨਾਹਿ ਬਨੈ ਪ੍ਰਕਾਸ਼।
ਜਗ ਕਾਰਨ ਤਾਰਨ ਜਗ ਮਾਤਾ। ਸੰਤ ਸਹਾਇ ਸਦਾ ਸੁਖ ਦਾਤਾ।
ਖੜਗ ਜੁਧ ਮੇਂ ਜਗ ਵਿਦਿਤਾਵੇਂ। ਸਨੇ ਸਨੇ ਕਰ ਸਭਨ ਖਪਾਵੇਂ।

[ਰੁਤ ੩ । ਅੰਸੂ ੩ ।]

ਪੁਨਾ ਦੇਵੀ ਅਰਾਧਨੇ ਸੇ ਪਹਿਲੇ ਭੀ ਜੁਧ ਬਹੁਤ ਹੂਆ ਹੈ ਦੇਖੋ
ਰੁਤ ੨ ॥

ਤਥਾ-ਸ੍ਰੀਦੇਵੀ ਮਾਤਾ ਕਾ ਧਿਆਨ ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ
ਭਗਵਾਨਾਦਿਕੋਂ ਨੇ ਭੀ ਕੀਆ ਹੈ ।

ਯਥਾ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖਵਾਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ੧੦,—“ਜਬੈ
ਚੰਡਿ ਕੋ ਹਰਿ ਬਰ ਪਾਯੋ । ਸਕਤਿ ਸਿੰਘ ਕੋ ਮਾਰ
ਗਿਰਾਯੋ ॥ ਸ੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾਵਤਾਰ ਛੰ: ੧੩੩੫ ॥

ਕਿਆ ਸ੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਭਗਵਾਨ ਅਸਮਰਥ ਹੋਗਏ । ਤਥਾ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ
ਪੂਰਬ ਦਸ ਲਾਖ ਪੰਜ ਹਜ਼ਾਰ ਵਰਖ ਦੇਵੀ ਕੀ ਜੁਧ ਮੇਂ
ਸਹਾਇਤਾ ਕਰੀ ਥੀ ਤਭੀ ਕਾ ਹੀ ਬਰ ਦੀਆ ਹੈ । ਯਹ ਪ੍ਰਸੰਗ ਸੋਸਾਖੀ
ਸਾਖੀ ੧੩ ॥ ਤਥਾ ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਰੁਤ ੩ । ਅੰਸੂ ੩੫ । ਮੇਂ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ।
ਤਥਾ ਪਾਂਚ ਉਪਾਸਯ ਹੈਂ ਇਨ ਕਾ ਪਰਸਪਰ ਉਪਾਸਯ ਉਪਾਸਕ ਭਾਵ
ਪੁਰਾਣਾਦਿਕੋਂ ਮੇਂ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ । ਇਸ ਰੀਤਿ ਸੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਅਸਮਰਥ ਨਹੀਂ ।
ਹਾਂ ਅਕਲ ਸੇ ਨਾਮਿਲ ਬਰਤਣ ਕਰਕੇ ਕੋਈ ਕੁਛ ਕਹੇ ॥

ਤਥਾ—ਸ੍ਰੀ ਦੇਵੀ ਮਾਤਾ ਕਾ ਪ੍ਰਸੰਗ ਸੋ ਸਾਖੀ ਵਿਚੋਂ ।
ਘੋੜਾ ਸੇਵਤ ਕੰਨਿਆ ਤਾਰੀ ਸਿਖ ਸਾਤ ਥੇ ਮੋਹਰ-
ਸਿੰਘ ਆਰੀ । ਨੰਦ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਜੱਟ । ਬੁਧ
ਸਿੰਘ ਨਾਈ ਸਦਾ ਸਿੰਘ ਭੱਟ । ਮਥਰਾ ਬ੍ਰਾਮਣ ਸੈਤ
ਝੀਵਰ । ਮਲਵਾ ਰਸੋਈਆ ਮਨੂ ਕੁਵਰ । ਸਾਤਵੈ
ਦਿਨ ਤਿਹ ਮਤਾ ਪਕਾਇਆ । ਪੰਨਾ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਕੇਸਵ

ਭਰ ਆਇਆ । ਤੁਰਕ ਤੁਹਤ ਮਾਰੇ ਬਿਧਿ ਮੈਸੀ ।
 ਨੈਨ ਪੁਤੀ ਸੇਵੈ ਬੈਸੀ । ਭੇਰਾ ਫਿਰਕਰ ਗਿਰਤੇ ਚੜ੍ਹੇ ।
 ਗੁਰੈ ਉਭੈ ਛੋਟੀ ਸੀ ਬੜੇ । ਪੁਖ ਗੁਰੂ ਨੰਦਾ ਬਿਤ ਅੰਤ
 । ਹੋਈ ਅਰਾਧਨ ਧਰਾ ਨਿਮਿਤ । ਪਾਂਚ ਪਹਰ ਕਾ
 ਹੋਮ ਅਰੰਭਾ । ਸਭ ਕੋ ਸੌਂਪ ਦੀਆ ਗੁਰ ਧੰਦਾ ।
 ਬਾਰਾ ਪਹਰ ਅਰੰਭਾ ਏਕ । ਤਾ ਮੈ ਮੂਰਤਿ ਦੇਵੀ ਟੇਕ ।
 ਲਗੇ ਰੈਨ ਦਿਨ ਆਤਰ ਭੂਲਾ । ਦੇਵਿ ਕਾਮ ਸਭ
 ਅੰਗਨ ਝੂਲਾ । ਉਣ ਉਣ ਮੁਣ ਮੁਣ ਗੁਣ ਗੁਣ ਰੁਣ
 ਰੁਣ । ਸੋਲਹ ਅੰਕ ਜਪ ਕੀਓ ਧੁਣ ਚੁਣ । ਕੇਸਵ
 ਕਹਿਆ ਪੂਰਬ ਕਹ ਆਏਹਾਂ ॥

ਤਥਾ—ਜਾਮ ਏਕ ਦਿਨ ਘੜੀਆਂ ਚਾਰ । ਜਗ
 ਮਗ ਪਰਬਤ ਝਮਕੇ ਪਹਾਰ । ਕਿਆ ਵਾਮਨ ਕਿਆ
 ਸੂਰਜ ਇੰਦਾ । ਦਮਕਿਉ ਗਗਨ ਮੂਰਤ ਭੁਏ ਸੰਗਾ ।
 ਮੀਚ ਨੈਨ ਉਠ ਹੂਆ ਠਾਡਾ । ਨਿਰਖੀ ਏਕ ਵਾਰ
 ਮੁਖ ਰਾਂਡਾ । ਤੁਮਹੀ ਤੁਮਹੀ ਵਚਨ ਪ੍ਰਕਾਸਾ । ਧਰਮ
 ਸਾਚ ਭੁਯੋ ਆਜ ਨਿਕਾਸਾ । ਮਗਨ ਹੂਆ ਜਗ ਗਯੋ
 ਭੁਲਾਈ । ਬੇਟਾ ਨਿਕਸਾ ਭੇਟ ਕਰਾਈ । ਬੋਲੀ ਹਸਤ
 ਮੀਚ ਗਰਜਾਨੀ । ਪੰਥ ਸਕੇਸ ਦੀਆ ਉਰਮਾਨੀ ।

ਤਥਾ—ਤੋਰੀ ਚਾਹ ਪੂਰਨ ਅਬ ਭਈ । ਮੇਰੇ ਕਹਿਓ
 ਸਾਚ ਦ੍ਰਿਢਈ । ਸਸਤਰ ਛੁਰੀ ਲੇ ਇਹ ਮੇਰਾ । ਜਲ

ਮਿਠ ਫੇਰ ਮਥਤ ਬਪੁ ਮੇਰਾ । ਸੂਰ ਹੋਇਗਾ ਸਿਦਕ
ਤੁਮਾਰਾ । ਦੀਜੈ ਮਮਕੋ ਭੋਟੋਪਹਾਰਾ । ਛੁਰੀ ਪਫਰ
ਬਪੁ ਰਕਤ ਨਿਕਾਰਾ । ਬੂੰਦ ਲੇ ਅਪ ਰੂਪ ਸਵਾਰਾ ।
ਸਾਖੀ ॥ ੧੭ ॥

ਤਥਾ—ਯਹ ਸਤਾਰਵੀ ਸਾਖੀ ਦਾ ਪ੍ਰਸੰਗ ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਰੁਤ ॥ ੩ ॥ ਅੰਸੂ
॥ ੩੯ ॥ ਮੇ ਸਪਸ਼੍ਰ ਹੈ ॥

ਤਥਾ—ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ੋਕਤ ਚੈ—

ਦਿਵਸ ਅਸ਼ਟਮੀ ਕੋ ਜਬ ਆਵਾ । ਬਾਰ ਬਾਰ ਭੂਚਾਲ ਜਨਾਵਾ ।
ਜੇਤਕ ਦਾਸ ਨਿਕਟ ਹਿਤ ਸੇਵਾ । ਸ਼ਾਰਤ ਕਰੀ ਤਿਨਹ ਗੁਰ ਦੇਵਾ ।
ਪ੍ਰਭੁ ਰੁਖ ਲਖ ਕਰ ਤੁਰਤ ਸਿਧਾਰੇ । ਗਿਰਬਰ ਤੇ ਉਤਰੇ ਤਬ ਸਾਰੇ ।
[ਰੁਤ ੩ । ਅੰਸੂ ੧੧]

ਤਥਾ-ਦੋ:—ਡੇਢ ਪਹਰ ਦਿਨਕੇ ਰਹੇ ਨੌਮੀ ਅਦਿਤ
ਵਾਰ । ਚੇਤ ਮਾਸ ਪਖ ਸ਼ੁਕਲ ਮੇ ਵਿਦਤੀ ਜਗਤ
ਅਧਾਰ ॥ ਰੁਤ ੩ ॥ ਅੰਸੂ ੧੧ ॥

ਤਥਾ-ਦੋ:—ਸਤਰਾਂ ਸੈ ਪਚਵੰਜਵੇਂ ਸ੍ਰੀ ਦੇਵੀ ਵਿਦ
ਤਾਇ । ਸਤਵੰਜੇ ਮੈ ਸਤਿਗੁਰੂ ਗਹੇ ਮਸੰਦ ਬੂਠਾਇ ॥
ਰੁਤ ੩ ॥ ਅੰਸੂ ॥ ੨੯ ॥ ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਇਤਿ ॥
ਤਥਾ—ਸ੍ਰੀ ਮੁਖਵਾਕ ਪਾਤਸਾਹੀ ੧੦ ॥ ਚੈ:—

ਉਸਤਤਿ *ਸਭ ਹੂੰ ਕਰੀ ਅਪਾਰਾ । ਬ੍ਰਹਮ ਕਵਚ ਕੋ ਜਾਪ ਉਚਾਰਾ ।
 ਸੰਤ ਸੰਬੁਹ ਪਰ ਫੁਲਤ ਭਏ । ਦੁਸ਼ਟ ਅਰਿਸ਼ਟ ਨਾਸ ਹੁਐ ਗਏ ।
 ਸਾਧਨ ਕੋ ਸੁਖ ਵਢੇ ਅਨੇਕਾ । ਦਾਨੁ ਵ ਦੁਸ਼ਟ ਨ ਬਾਚਾ ਏਕਾ ।
 ਸੰਤ ਸਹਾਇ ਸਦਾ ਜਗ ਮਾਈ । ਜਹੋ ਤਹੋ ਸਾਧਨ ਹੋਹਿ ਸਹਾਈ ।

ਦੇਵੀ ਜੂਕੀ ਉਸਤਤਿ ॥ ਭਯੋਗ ਛੇਦ--ਨਮੋ ਜੋਗ
 ਜੁਲੀ ਧਰੀਯੋ ਜੁਆਲੀ । ਨਮੋ ਸੁੰਭ ਹੰਤੀ ਨਮੋ ਕੂਰ
 ਕਾਲੀ । ਨਮੋ ਸ੍ਰੇਣ ਬੀਰਜਾਦਦਰਨੀ ਧੂਮ੍ ਹੰਤੀ । ਨਮੋ
 ਕਾਲਕਾ ਰੂਪ ਜੁਯਾਲਾ ਜਿਯੰਤੀ ॥ ਨਮੋ ਅੰਬਕਾ ਜੰਬਹੀ
 ਜੋਤ ਰੂਪਾ । ਨਮੋ ਚੰਡ ਮੁੰਡਾਰਦਨੀ ਭੂਪ ਭੂਪਾ ॥
 ਨਮੋ ਚਾਮਰੀ ਚੀਰਣੀ ਚਿਤਰ ਰੂਪੀ । ਨਮੋ ਪ੍ਰਮ ਪ੍ਰਗਿਆ
 ਬਿਰਾਜੈ ਅਨੂਪੀ । ਨਮੋ ਪਰਮ ਰੂਪਾ ਨਮੋ ਕੂਰ ਕਰਮਾ
 । ਨਮੋ ਰਾਜਸਾ ਸਾਤਕਾ ਪਰਮ ਬਰਮਾ । ਨਮੋ ਮਹਾ
 ਦਈਤ ਕੇ ਅੰਤ ਕਰਣੀ । ਨਮੋ ਤੋਖਣੀ ਸੋਖਣੀ ਸਰਬ
 ਇਰਣੀ ॥ ਚੰਡੀ ਚਰਿਤਰ ਧਿਃ ੭ ॥ ਛੇਃ ੬ ॥ ੨੨੫

ਤਬਾ--ਭਯੋਗ ਪ੍ਰਯਾਤ ਛੇਦ ॥ ਭਰੇ ਜੋਗਣੀ ਪਤਰ
 ਚੈਸਠ ਚਾਰੇ । ਚਲੀ ਠਾਮ ਠਾਮ ਡੰਕਾਰੇ ਡੰਕਾਰੇ । ਭਰੇ
 ਨਿਹ ਗੇਹੇ ਕੰਕ ਬੰਕੇ । ਰੁਲੇ ਸੂਰਬੀਰੇ ਅਹਾੜੇ ਨਿਸੰਕੇ ।
 ਚਲੇ ਨਾਰਦਉ ਹਾਥ ਬੀਨਾ ਸੁਹਾਏ । ਬਨੇ ਬਾਰਦੀ

* ਸੁੰਭ ਵੈਤ ਨੂੰ ਮਾਰਕੇ ।

ਡੰਕ ਡੋਰੂ ਬਜਾਏ । ਗਿਰੇ ਬਾਜ ਗਾਜੀ ਗਾਜੀ ਬੀਰ
 ਖੇਤੰ । ਰੁਲੇ ਤੱਛ ਮੁਛ ਨਚੇ ਭੂਤ ਪਰੇਤੰ । ਨਚੇ ਬੀਰ
 ਬੈਤਾਲ ਅਧਕ ਮੱਧੰ । ਬੱਧੇ ਬੱਧ ਗੋਪਾਗਲਿ ਤਾਣ
 ਬੱਧੰ । ਭਏ ਸਾਧ ਸੰਬੁਹ ਭੀਤੰ ਅਭੀਤੰ । ਨਮੋ ਲੋਕ
 ਮਾਤਾ ਭਲੇ ਸਤਰ ਜੀਤੰ । ਪੜੇ ਮੂੜ ਜਾਕੋ ਧਨੰ ਧਾਮ
 ਵਾਢੈ । ਸੁਨੈ ਸੂਮ ਸੋਫੀ ਲਰੈ ਜੁਧ ਗਾਢੈ । ਜਗੈ ਰੈਣ
 ਜੋਗੀ ਜਪੈ ਜਾਪ ਯਾਕੋ । ਧਰੈ ਪਰਮ ਜੋਗੀ ਲਹੈ ਸਿਧ
 ਤਾਕੋ । ਪੜੈ ਜਾਇ ਵਿਦਯਾਰਥੀ ਵਿਦਯਾ ਹੇਤੰ ॥
 ਲਹੈ ਸਰਬ ਸ਼ਾਸਤਰਾਨ ਕੋ ਮੱਦ ਚੇਤੰ । ਜਪੈ ਜੋਗ
 ਸੰਨਿਯਾਸ ਵੈਰਾਗ ਕੋਈ । ਤਿਸੈ ਸਰਬ ਪੁੰਨਯਾਨ ਕੋ
 ਪੁੰਨ ਹੋਈ ॥

ਦੋਃ—ਜੇ ਜੇ ਤੁਮਰੇ ਧਿਜਾਨ ਕੋ ਨਿਤ ਉਠ ਧਿਆ
 ਹੈ ਸੰਤ । ਅੰਤ ਲਹੈਂਗੇ ਮੁਕਤਿ ਫਲ ਪਾਵਹਿਗੇ
 ਭਗਵੰਤ ॥ ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਬਚਿਤ੍ਰ ਨਾਟਕੇ ਚੰਡੀ ਚਰਿਤ੍ਰੇ
 ਚੰਡੀ ਚਰਿਤਰ ਉਸਤਤਿ ਬਰਨਨੰ ਨਾਮ ਅਸ਼ਟਮੇ
 ਧਿਯਾ ਸੰਪੂਰਣੰ ॥ ਮਸਤ ਸੁਭ ਮਸਤ ॥ ੮ ॥

ਤਥਾ—ਜਿਨ ਕਹ ਰਾਜ ਭਵਾਨੀ ਦੀਯੋ । ਤਿਨਤੇ
 ਛੀਨ ਨ ਕਿਨ ਹੂੰ ਲੀਯੋ । ਜਗ ਮਾਤਾ ਐਸੇ ਬਰ ਦੀਯੋ ।
 ਤਿਨ ਕਹ ਰਾਜ ਸਾਮ ਕੋ ਦੀਯੋ ॥ ਚਰਿਤਰ ੨੯੫ ॥
 ਦਸਮ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਇਤਿ ॥

ਤਥਾ—ਜੋ ਸ੍ਰੀ ਦੇਵੀਮਾਤਾ ਨੇ ਦੈਂਤ ਮਾਰੇ । ਯਥਾ
ਸ੍ਰੀ ਸੁਬਲੋਹ ਗ੍ਰੰਥ ਵਿਚੋਂ । ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਦਸਮੇਸ ਜੀ
ਕਹਤੇ ਹੈਂ,—ਜਗਮਾਤ ਕੇ ਹਾਥ ਸੁਰ ਲੋਕ ਗਏ ਸਤ
ਕੋਟ ਕੁਲੀ ਨਿਜ ਤਾਰ ਗਏ ॥ ਧਿਃ ੧ ॥ ਛੰਃ ੬੦੭ ॥

ਤਥਾ—ਬਿਸਨ ਪਦ ਬਿਲਾਵਲ ਗੀਂਡ ॥ ਲਈ
ਜੀਤ ਖੇਤੋਂ ਮਈਆ ਦੈਤ ਦਾਨੋ । ਦੀਯੋ ਧਾਮ ਆਪਨਾ
ਚਹੂੰ ਕੂਟ ਜਾਨੋ । ਜਿਨੈ ਬੈਰ ਕੀਆ ਤਿਸੈ ਧਾਮ ਦੀਨਾ ।
ਜਿਨੈ ਪ੍ਰੀਤ ਸੋ ਸੇਵ ਅਨਨ ਭਗਤ ਕੀਨਾ ॥ ੭੦੮ ॥
ਤਿਸੈ ਮੋਖ ਮੁਕਤੋਂ ਚਰਨ ਕਵਲ ਬਾਸਾ । ਦੀਓ ਨਿਜ
ਪਦ ਮੁਕਤਿ ਸੇਪਤਿ ਬਿਲਾਸਾ । ਸਭੈ ਰਿਧ ਸਿਧ ਸਭੈ
ਸਿਖਜਾ ਸੋਭਾ । ਜਿਨੈ ਏਕ ਚਿਤ ਹੁਇ ਚਰਨ ਕਵਲ
ਲੋਭਾ ॥ ੭੦੯ ॥

ਸਕਲ ਪਾਪ ਤਨ ਕਾ ਛਿਨਕ ਮੈ ਨਸਾਵੈ । ਏਕਾ
ਗਰ ਹਿਰਦੈ ਚਿੱਤ ਦੈ ਧਿਆਨ ਲਾਵੈ । ਜਿਨੈ ਜੈਸ ਭਾਵੈ
ਚਰਨ ਚਿੱਤ ਧਾਰਾ । ਤਵਨ ਭਾਵ ਸੋ ਦਿਸਟ ਤਾਕੋ
ਦਿਖਾਰਾ ॥ ੭੧੦ ॥

ਜਿਨੈ ਜਉਨ ਅਰਥ ਧਿਆਇਓ ਭਵਾਨੀ । ਮਨੋ
ਕਾਮਨਾ ਸਿੱਧ ਤਾਕੀ ਬਖਾਨੀ । ਸਕਲ ਸਿਧ ਦਾਇਕ
ਸਫਲ ਕਾਜ ਕਰਣੀ । ਮਹੀ ਭਾਰ ਪੀਰੋ ਸਦਾ ਦੁਖ
ਹਰਣੀ ॥ ੭੧੧ ॥

ਅਰਥ ਧਰਮ ਕਾਮੰ ਸਕਲ ਮੋਛ ਦਾਤਾ । ਪਦਾਰਥ
ਚਤੁਰ ਦਾਇਨੀ ਦੇਬਿ ਮਾਤਾ । ਜਬੈ ਭੀਰ ਪੀਰੇ ਅਪਦ
ਦੁਖ ਸੰਤਾਵੈ । ਸਕਲ ਪਾਪ ਤਨ ਕਾ ਸੁ ਪਲਮੋ
ਪਰਾਵੈ ॥ ੭੧੨ ॥

ਚਹੂੰ ਕੂਟ ਬਾਜੀ ਫਤਹ ਡੰਕ ਘੋਰਾ । ਜਯੰ ਜੀਤ
ਜੈ ਜੈ ਸੁਨੰ ਸਿਖ ਭੇਰਾ । ਸਕਲ ਦੇਵ ਸੁਰ ਮੁਨ ਰਚੈ
ਮੰਤ੍ਰ ਕਵਚਾ । ਜਯੰ ਜੀਤ ਜੈ ਜੈ ਸਦਾਜੈ ਅਨੰਤਾ
॥ ੭੧੩ ॥

ਤਥਾ,—“ਸਨੈ ਦੇਵ ਜਗਮਾਤ ਕੈਲਾਸ ਬਾਸੀ ।
ਸਬੈ ਚੜ੍ਹ ਬਿਵਾਨੰ ਚਲੇ ਸੁਰ ਅਨਾਸੀ । ਜਯੰ ਜੈਤ
ਜੈ ਜੈ ਧੁਨੰ ਸਿਖ ਬਾਜੈ । ਭਏ ਅੰਤਰ ਧਿਆਨੰ ਪੁਰੰ
ਨਿਜ ਬਿਰਾਜੈ ॥ ਛੰ: ੭੨੮ ॥”

ਕਰੈ ਸੁਮਨ ਬਰਖਾ ਰਚੈ ਮੰਤ੍ਰ ਜਾਪੰ । ਧਰੈ
ਧਯਾਨ ਦੁਰਗਾ ਜਿਨੈ ਦੈਤ ਖਾਪੰ । ਅਨਕ ਪੁਸ਼ਪ
ਮਾਲਾ ਸਿਵਾ ਉਰ ਚੜ੍ਹਾਵੈਂ । ਨਿਤਾ ਪ੍ਰਤਿ ਪੂਜਨ
ਅਮਰ ਕੁਲ ਕਰਾਵੈ ॥ ੭੨੯ ॥”

“ਸਦਾ ਧਿਯਾਨ ਚੰਡੀ ਸਕਲ ਦੇਵ ਧਾਰੈ । ਸਭੈ
ਪਾਪ ਦੋਖੰ ਦੁਰਗਾ ਤ੍ਰਾਸ ਟਾਰੈ । ਨਿਤਾਪ੍ਰਤਿ ਕੈਲਾਸ
ਬਾਸੀ ਧਿਆਵੈ । ਸਕਲ ਸਿਧ ਅਰਥੰ ਸਕਲ ਕਾਜ
ਪਾਵੈ ॥ ਛੰ: ੭੩੦ ॥”

ਤਥਾ,—“ਜਬੈ ਭੀਰ ਸੰਕਟ ਪਰੈ ਆਨ ਗਾੜ੍ਹਾ ।
ਕਰੇ ਬੇਗ ਰਛਿਆ ਬਿਬਿਧ ਬਿਧਿ ਉਬਾਰਾ । ਜਬੈ
ਕਾਲ ਅਪਦਾ ਬਿਪਤ ਦੁਖ ਸੰਭਾਵੈ । ਕਰੈ ਆਨ
ਰਛਿਆ ਸਰਨ ਦੇਬਿ ਜਾਵੈ ॥ ੭੫੩ ॥”

ਜਪੈ ਜਾਪ ਨਿਸ ਦਿਨ ਧਰੈ ਧਿਯਾਨ ਪੂਰਨ ।
ਸਕਲ ਰਿਧ ਸਿੰਧ ਖਰੀ ਤਿਸ ਹਜੂਰੇ । ਰਰੈ ਮੰਤ੍ਰ
ਅੰਬੈ ਜਪੈ ਜਾਪ ਦੁਰਗਾ । ਮੁਕਤਿ ਮੋਛ ਸੰਪਤਿ ਮਿਲੈ
ਤਾਸ ਸੁਰਗਾ ॥ ੭੫੪ ॥

ਪੜੈ ਯਾਹਿ ਹਿਤ ਸੋ ਜਪੈ ਰੈਨ ਸਾਰੇ । ਧਰੈ
ਧਿਯਾਨ ਅੰਬੈ ਪੁਨਹਚਰਨ ਸਾਰੇ । ਪੜੈ ਯਾਹਿ
ਬਿਧਿ ਸੋ ਕਰੈ ਹੋਮ ਬਹਨੀ । ਮਨੋ ਕਾਮਨਾ ਸਿਧ
ਹੋਵੈ ਸੁਲਹਨੀ ॥ ੭੫੫ ॥

ਮੱਯਾ ਜਾਨ ਚੇਰੇ ਮਯਾ ਮੋਹਿ ਕੀਜੈ । ਅਨਨ
ਭਗਤ ਚਰਨੰ ਕਵਲ ਮੋਹਿ ਦੀਜੈ । ਬਿਨਾ ਸਾਮ ਤੇਰੇ
ਨਹੀ ਅਉਰ ਆਸਾ । ਕਰੋ ਮੋਖ ਮੁਕਤ ਚਰਨ
ਕਵਲ ਬਾਸਾ ॥ ੭੫੬ ॥

ਸਿਵਾ ਮੋਹਿ ਦੀਜੈ ਇਹੀ ਦਾਨ ਮਾਂਗੋ । ਚਰਨ
ਕਵਲ ਬਾਸਾ ਚਰਨ ਚਿੱਤ ਪਾਗੋ । ਜਬੈ ਭੀੜ ਸੰਕਟ
ਪਰੇ ਆਨ ਗਾੜ੍ਹਾ । ਕਰਉ ਬੇਗ ਰਛਿਆ ਪਰਉ
ਤੋਹਿ ਦੁਆਰਾ ॥ ਧਿਃ ੧ ਛੰਃ ੭੫੭ ॥ ਸਰਬਲੋਹ

ਇਤਿ ॥

ਇਤਯਾਦਿਕ ਅਨੇਕ ਗੁਰੂ ਵਚਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸ੍ਰੀ ਦੇਵੀ ਮਾਤਾ ਮੁਕਤੀ
ਕੀ ਵਾਰੀ ਛਿਪੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿੰਤੂ ਹਾਜ਼ਿਰ ਹਜ਼ੂਰ ਹੈ ਯਾਂਤੇ ਮੰਗਲਾਚਰਣ
ਕਰਨਾ ਭੀ ਬਨੈ ਹੈ ।

ਮਾਤਾ ਗੋਦ ਅਤੇ ਪਾਹਿਲ ਭੇਦ ਤਥਾ
ਪੰਜ ਪਿਆਰੇ ਔਰ ਵੇਦ ਅਨੁਸਾਰ
ਸਿਖਿਆ ॥

ਅਬ ਪੰਜ ਪਿਆਰੇ ਆਦਿਕੋਂ ਕੀ. ਰਹਤ ਕਹਤੇ ਹੈਂ ।

ਯਥਾ ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ੋਕਤ ਚੈ:-

ਦਯਾ ਸਿੰਘ ਇਕ ਬਸੈ ਲਹੌਰ । ਛਤਰੀ ਸਭ ਸਿੰਘਨ ਸਿਰ ਮੋਰ ।

[ਰੁਤ ੩ । ਅੰਸੂ ੧੭]

ਤਥਾ- ਜਬ ਹੂੰ ਤੀਜੇ ਬਚਨ ਉਚਾਰਾ । ਧਰਮ ਸਿੰਘ ਤਬ ਰਿਦੇ ਵਿਚਾਰਾ ।

ਜਾਤ ਜਾਟ ਹਸਤਨ ਪੁਰ ਬਾਸੀ । ਮਨ ਸੋ ਕਹਿਉ ਕਿਉਂ ਭਾ ਪ੍ਰਣਨਾਸੀ ।

ਤਥਾ- ਮੋਹਕਮ ਸਿੰਘ ਨਾਮ ਬਖਿਆਤੀ । ਨਾਮਦੇਵ ਕੀ ਜਿਸ ਤਨ ਜਾਤੀ ।

ਬਾਸੀ ਹੁਤੋ ਦੁਰਿਕਾ ਨਗਰੀ । ਗ੍ਰਹਣ ਕਰੀ ਸਿਖੀ ਬਿਧਿ ਸਗਰੀ ।

ਤਥਾ- ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਮੈਣ ਤਨ ਜਾਤੀ । ਬਿਦਰ ਪੁਰੀ ਬਾਸੀ ਬਖਿਆਤੀ ।

ਤਥਾ- ਹਿੰਮਤ ਸਿੰਘ ਵਾਸੀ ਜਗੰਨਾਥ । ਬੀਵਰ ਜਾਤਿ ਬੰਦ ਦੁਇ ਹਾਥ ।

[ਰੁਤ ੩ । ਅੰਸੂ ੧੮]

ਤਥਾ ਚੌ੪—

ਉਤਪਤਿ ਹੋਨ ਪੰਥ ਬਲ ਕੇਰਾ । ਨਾਮ ਕੇਸ ਗੜ ਹੈ ਤਿਸ ਕੇਰਾ ।
 ਤਥਾ-ਤਹ ਛਿਨ ਇਕ ਬਾਸਨ ਮਗਵਾਵਾ । ਸਤਦ੍ਰਵ ਕੋ ਜਲ ਸੁਚਿ ਅਨਵਾਵਾ ।
 ਨਿਜ ਆਗੇ ਰਾਖਵਾਵਨ ਕੀਓ । ਜੋ ਕ੍ਰਿਪਾਨ ਸ੍ਰੀ ਦੇਵੀ ਦੀਓ ।
 ਤਾਮੈ ਲਗੇ ਫੇਰਨੇ ਸੁਆਮੀ । ਬਦਨ ਬਦਤ ਬਾਣੀ ਅਭਿਰਾਮੀ ।
 ਦਇਆ ਸਿੰਘ ਤੇ ਆਦਿਕ ਜੇਈ । ਪਾਂਚਹੁ ਖਰੇ ਅਗਰ ਕਰ ਤੇਈ ।
 ਤਥਾ-ਜਪਜੀ ਪਾਠ ਪ੍ਰਿਥਮ ਕਰ ਲੀਨ । ਬਹੁਰ ਸਵਈਏ ਪੜਵੇ ਕੀਨ ।
 ਪਉੜੀ ਪੰਚ ਅਨੰਦ ਪੜਿਯੋ ਹੈ । ਅਮ੍ਰਿਤ ਮੈ ਬਹੁ ਤੇਜ ਬੜਿਯੋ ਹੈ ।
 ਤਥਾ-ਅਬਤੇ ਕਹੋ ਅਨੰਦਪੁਰ ਵਾਸੀ । ਪਾਂਚੋ ਨਾਮ ਧਰੇ ਗੁਣ ਰਾਸੀ ।
 ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪੁਨ ਸਭ *ਰਹਤ ਬਤਾਈ । ਜਿਸ ਤੇ ਸਦਾ ਅਨੰਦ ਕੋ ਪਾਈ ।
 ਤਥਾ-ਸਵਾ ਰਜਤ ਪਣ ਅਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜੀ । ਤਿਮ ਦੇ ਪਾਹਲ ਦਾ ਜੋ †ਗੁਰ ਜੀ ।
 ਤਥਾ-ਸਸਤ੍ਰਨ ਕੋ ਨਿਤ ਪ੍ਰਤਿ ਅਭਿਜਾਸੋ । ਨਹੀ ਤੁਰਕ ਪਰ ਉਰ ਵਿਸਵਾਸੋ ।
 ਕੇਸਨ ਅਦਬ ਨ ਕਛ ਬਿਨ ਰਹਨਾ । ਅਰਧ ਨਾਮ ਸਿੰਘਨ ਨਹ ਕਹਨਾ ।
 ਕਾਤਰਤਾ ਉਰਤੇ ਪਰ ਹਰਨੀ । ਬਲ ਕੇ ਸਹਤ ਸੂਰਤਾ ਧਰਨੀ ।
 ਤਥਾ-ਕਰ ਅਰਦਾਸ ਰਹਤ ਕੀ ਭਲੇ । ਪੰਚਾਮ੍ਰਿਤ ਅਚ ਪਾਂਚੋ ਮਿਲੇ ।
 ਤਥਾ-ਮਤਿ ਉਚੀ ਰਾਖੋ ਮਨ ਨੀਵਾ । ਸਿਮਰੋ ਵਾਸੀ ਗੁਰਮੁਖ ਸੀਵਾ ।
 ਤਥਾ-ਗੋਰ ਮੜੀ ਅਰ ਪੰਥ ਅਨੇਕਾ । ਆਨਨ ਮਾਨੈ ਰਾਖ ਬਿਬੇਕਾ ।

[ਰੁਤ ੩ । ਅੰਸੂ ੧੯]

* ਇਸ ਜਗਾ ਮੀਣੇ ਮਸੰਦ ਕੁੜੀਮਾਰਾਦਿਕੋਂ ਸੇ ਭੀ ਨਹੀਂ ਮੇਲ ਕਰਨਾ ਦਸਿਆ ਹੈ ।

† ਇਤਯਾਦਿਕ ਅਨੇਕ ਬਚਨੋਂ ਸੇ ਪਾਹਿਲ ਦੇਨੇ ਵਾਲਾ ਦੇਹਧਾਰੀ ਗੁਰੂ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਤਿਸ ਮੇਂ ਈਸ਼੍ਵਰ ਭਾਵਨਾ ਕਰਨੀ ਹਮਾਰਾ ਫਰਜ਼ ਹੈ ।

ਤਥਾ—ਕੜਾ ਕੇਸ ਕਛ ਕਰਦ ਪਾਂਚੋ ਤੁਮ ਪਾਸ
ਰਾਖੋ ਦੂਰ ਕੋ ਨ ਕਰੋ ਸਦਾ ਰਹਤ ਅੰਗ ਸੰਗ ਧਰ ॥
ਰੁਤ ੩ ॥ ਅੰਸੂ ੨੦ ॥

ਤਥਾ—ਜੁਗਮ ਸਮੈ ਕੰਘਾ ਕਰ ਲੇਨਾ । ਹੋਇ
ਸੁਚੇਤ ਸਬਦ ਮਨ ਦੇਨਾ ॥ ਰੁਤ ੩ ॥ ਅੰਸੂ ੪੪ ॥

ਤਥਾ—ਕਛ ਬਿਹੀਨ ਚਿਰ ਕਾਲ ਨ ਰਹੈ । ਇਕ
ਤਜ ਦੁਤੀ ਤੁਰਤ ਹੀ ਗਹੈ ॥ ਰੁਤ ੩ ॥ ਅੰਸੂ ੫੦ ॥

ਤਥਾ—ਸੂਧੀ ਸਮਸ ਕਰਤ ਮੁਛ ਬੰਕੀ । ਰਹਤ
ਸਹਤ ਹੈ ਮਹਿਤ ਨਿਸ਼ਿਕੀ ॥ ਰੁਤ ੪ ॥ ਅੰਸੂ ੧੯ ॥

ਤਥਾ—ਸ੍ਰੀ ਦਸਮੇਸ ਜੀ ਦੇ ਕਛਹਰੇ ਹੇਠ ਦੀ ਆੜ
ਬੰਦ ਭੀ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ॥ ਰੁਤ ੩ ॥ ਅੰਸੂ ੧੯ ਦੇਖੋ ॥

ਤਥਾ—ਕਟਕੀ ਕਾਛ ਨਿਕਾਰ ਤਹ ਨੀਚੇ ਡਾਟੀ ।
ਆੜ ਬੰਦ ਅੰਤਰ ਹੁਤੋ ਦਿਢ ਕਸਿਯੋ ਸੁਧਾਰੀ ॥
ਰੁਤ ੬ ॥ ਅੰਸੂ ੪੫ ॥

ਤਥਾ—ਹਰੀ ਕੇ ਨਗਰ ਦਾ ਪ੍ਰਸੰਗ । ਪੁਨ ਗੁਰ
ਕਹਿਯੋ ਦੇਸ ਤਸ ਭੇਸ । ਲੁੰਕੀ ਤੇੜ ਸੁ ਮੋਢੇ ਖੇਸ ॥ ਅੰਨ
੧ । ਅੰਸੂ ੧੪ ॥ ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਇਤਿ ॥

ਤਥਾ—ਸੈ ਸਾਖੀ ਦੋ—ਲੜਤੀ ਸੰਗਤ ਗੁਰੂ ਕੀ
ਸੁਨ ਪਿਖ ਸਤਿਗੁਰ ਦਿਆਲ । ਵਾਰ ਭਰੀਤੀ ਪੜਿਆ
ਕਰ ਸੰਗਤ ਤੁਰਕਨ ਨਿਸਾਲ ॥ ਸਾਖੀ ੬੬ ॥

ਤਥਾ—ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ੋਕਤ ਦੋਃ—ਲੜਤੀ ਸਿੰਗਤ
ਗੁਰੂ ਕੀ ਸੁਣ ਸਿਖ ਸਤਿਗੁਰ ਦਿਆਲ। ਵਾਰ ਭਗੋਤੀ
ਪਠਨ ਕਰ ਸਿੰਗਤ ਤੁਰਕ ਨਸਾਲ। ਦੁਤਪ। ਅੰਸੂੜ੯
ਤਥਾ ਚੌਃ-ਗੋਦ ਮਾਤ ਦੇਵੀ ਕੇ ਪਾਯੋ। ਨਿਤ ਪ੍ਰਤਿ ਪਾਲਨ ਬਨੈ ਸੁਹਾਯੋ।

[ਰੁਤ ੬। ਅੰਸੂ ੨੫]

ਤਥਾ-ਪੜੀਓ ਸਰਬ ਗੁਰਨ ਕੀ ਬਾਨੀ। ਰਖੀਓ ਰਹਤ ਜੋ ਮੋਹਿ ਬਖਾਨੀ।

ਪਾਯੋ ਮਾਤ ਕਾਲਕਾ ਗੋਦ। ਪੰਥ ਖਾਲਸਾ ਲਹੈ ਪ੍ਰਮੋਦ।

[ਐਨ ੨। ਅੰਸੂ ੨੩]

ਤਥਾ-ਚਿਨਹ ਮਹਲ ਤਿਸ ਕੁਲ ਗਲ ਜਾਇ। ਯਾਂਤੇ ਕਹੀ ਨਹੀ ਬਿਸਰਾਇ।

[ਐਨ ੨। ਅੰਸੂ ੨੪ ॥ ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਇਤਿ]

ਤਥਾ ਸਰਬਲੋਹ ਰੰਝਵਿਦੋਂ ਸ੍ਰੀਮੁਖਵਾਕ ਪਾਤਮਾਹੀ
੧੦, —“ ਪੰਥ ਖਾਲਸਾ ਭਯੋ ਪੁਨੀਤਾ ਪ੍ਰਭ ਆਗਿਆ
ਕਰ ਉਦਿਤ ਭਯੋ। ਮਿਟਿਓ ਦ੍ਰੈਤ ਜਗਤੋ ਉਪਾਧਨਿ
ਅਸੁਰ ਮਲੇਛਨ ਮੂਲ ਗਯੋ। ਧਰਮ ਪੰਥ ਖਾਲਸਾ
ਪ੍ਰਦੁਰ ਭਯੋ ਸਤ ਸੂਰੂਪ ਪੁੰਨਜ ਰੂਪ ਜਯੋ। ਕੱਛ
ਕੇਸ ਕ੍ਰਿਪਾਨ ਤ੍ਰੈ ਮੁੱਦ੍ਰਾ ਦੁਰ ਭਗਤਾ ਰਾਮਦਾਸ ਭਯੋ
॥ ੫ ॥

ਅਕਾਲ ਉਪਾਸਕ ਛਤ੍ਰੈ ਧਰਮਾ ਰਣ ਕਟ ਕਟ
ਸਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਯੋ। ਤਾਮਹ ਪੰਚ ਚਾਲੀਸ ਪ੍ਰਧਾਨਾ ਪੰਚ
ਪ੍ਰਧਾਨ ਖਾਲਸਾ ਠਯੋ। ਸ੍ਰੀ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੁਝਾਰ

ਸਿੰਘ ਫਤਹ ਸਿੰਘ ਜੋਰਾਵਰ ਸਿੰਘ ਪਿਏ । ਪੰਚਮ
ਖਾਲਸਾ ਸਤਿਗੁਰ ਪੂਰਾ ਜਿਨ ਏਹ ਪੰਥ ਸੁਪੰਥ
ਪ੍ਰਗਟਏ ॥ ੬ ॥

ਚਾਲੀਸ ਨਰ ਏ ਬੀਜ ਖਾਲਸਾ ਮੁਕਤੇ ਪਾਵਨ
ਸਿੰਘ ਬਲੀ । ਮਾਤ ਭਗਵਤੀ ਪਿਤਾ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ
ਗੋਦ ਲੀਯੋ ਦੈ ਖਾਸ ਪਲੀ ॥ ਧਿਃ ੫ ਪੰਃ ੩੭੭ ॥”

ਤਾਤਪਰਯ ਯਹ ਹੈ ਕਿ ਜੋ ਸਿੰਘ ਸ੍ਰੀ ਦੇਵੀ ਮਾਤਾ ਕੀ ਨਿੰਦਾ
ਕਰਤਾ ਹੈ ਤਿਸ ਪਾਪੀ ਸਿੰਘ ਕੇ ਦਰਸ਼ਨ ਮਾਤ੍ਰ ਸੇ ਹੀ ਬਜ੍ਹ ਪਾਪ ਹੈ ॥

ਤਥਾ ਸੂਰਜਪ੍ਰਕਾਸ਼ੋਕਤ ਚੌਃ—

ਗੁਰਬਾਨੀ ਪਠਕਰ ਗਤਿ ਲਹੈ । ਜਿਉ ਕਿਉ ਪਠਨ ਸਦਾ ਚਿਤ ਚਹੈ ।
ਅਰਥ ਸਮਝਕੈ ਸਮਝੇ ਬਿਨਾ । ਬਿਨਾ ਪ੍ਰੇਮ ਕੈ ਪ੍ਰੇਮ ਸੁ ਘਨਾ ।
ਪਠਨ ਨੇਮ ਗੁਰ ਬਾਨੀ ਕਰੈ । ਘਟਕਾ ਜਾਮ ਕਿ ਨਿਸ ਦਿਨ ਰਰੈ ।

[ਰਾਸ ੯ । ਅੰਸੂ ੯ ।]

ਤਥਾ ਸ੍ਰੀਮੁਖਵਾਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ੧੦—

“ਐਸੇ ਗੁਣ ਖਾਲਸੇ ਹਰੀ ਬਖਸਾ ਭਗਤ ਗਿਆਨੀ
ਰਾਜ ਜੋਗੇਸ਼੍ਵਰ । ਛਤ੍ਰੈ ਬ੍ਰਿਤ ਅਨੰਨ ਉਪਾਸਕ ਤਿਆ-
ਗੀ ਹਠੀ ਸੂਰ ਭੂਨੇਸ਼੍ਵਰ । ਗ੍ਰਾਹੀ ਸੁਭ ਤਿਆਗੀ
ਬਿਵਰਜਿਤ ਸੂਤੀ ਆਦਿਅੰ ਸ੍ਰੀਮੁਖ ਪ੍ਰਮੇਸ਼੍ਵਰ ।
ਗੀਤਾ ਉਪਨਿਸ਼ੇਦ ਮਹਾਵਾਕ ਮਹ ਰਹਨੀ ਭਗਤ
ਗਿਆਨੀ ਬ੍ਰਿਤੇਸ਼੍ਵਰ ॥ ੫ ॥

ਐਸੇ ਖਾਲਸਾ ਖਾਲਸ ਪਦ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਿਰੰਕਾਰੀ
 ਸਿਵ ਰੂਪ ਮਹਾਨੰ । ਸਤਿਗੁਰ ਉਪਦੇਸ ਸਿਖਨ
 ਪ੍ਰਤਿ ਭਾਸਨ ਮੁੰਦਾ ਤੈ ਕਛ ਕੇਸ ਕ੍ਰਿਪਾਨੰ । ਤਾਕੀ
 ਰਹਨੀ ਸ੍ਰੁਤਿ ਉਕਤੀ ਭਾਖਤ ਦਸ ਗ੍ਰਾਹੀ ਖਾਲਸਾ
 ਪ੍ਰਧਾਨੰ । ਦਯਾ ਦਾਨ ਅਰ ਛਮਾ ਸਨਾਨੰ ਸੀਲ ਸੁਚ
 ਸਤ ਸੰਭਾਸਨੰ । ਸਾਧਨ ਸਿਧ ਸੂਰਤ ਭਗਤਿਮਾਨੰ
 ਦਸ ਗ੍ਰਾਹੀ ਆਸਕਤ ਪ੍ਰਮਾਨੰ ॥ ੬ ॥

ਤਿਆਗੀ ਦਸ ਬਿਰੋਧ ਮਤ ਸਾਧਨ ਹਿੰਸਾ ਹੰਕਾਰ
 ਆਲਸ ਕ੍ਰਿਪਨਤਾ ਅਪ੍ਰਮਾਨੰ । ਕਠੋਰਤਾ ਜੜਤਾ
 ਕੁਚੀਲਤਾ ਅਸੈਚ ਕਲਮਾ ਮਾਂਸ ਅਭੁਗਤ ਮਾਨੰ ।
 ਦਸ ਗ੍ਰਾਹੀ ਦਸ ਤਿਆਗੀ ਐਸੇ ਤਾਹਿ ਖਾਲਸਾ
 ਕਥਤ ਸੁਜਾਨੰ । ਐਸੇ ਖਾਲਸਾ ਖਾਲਸ ਪਦ ਪ੍ਰਾਪਤ
 ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਸਿਵ ਰੂਪ ਮਹਾਨੰ ॥ ੭ ॥

ਜੀਵਨ ਮੁਕਤ ਬਿਚਰਤ ਬਨ ਤਿਨ ਮਹ ਦੇਵ
 ਭੂਤ ਦੇਵ ਹੀ ਕਹੀਏ । ਖਾਲਸਾ ਪਦ ਕੋ ਪ੍ਰਾਪਤਿ
 ਦੁਰਲਭ ਐਸੇ ਖਾਲਸਾ ਹਰਿ ਜਨ ਚਹੀਏ । ਜਲ
 ਤਰੰਗ ਮੋ ਭੇਦ ਕੁਛ ਨਾਹਨ ਜੀਵ ਬ੍ਰਹਮ ਪ੍ਰਮਾਤਮ
 ਲਹੀਏ । ਬ੍ਰਹਮ ਮਹਿ ਜੀਵ ਜੀਵ ਮਹਿ ਬ੍ਰਹਮਾ
 ਸਾਗਰ ਬੂੰਦ ਬੂੰਦ ਸਿ ਅਹੀਏ ॥ ੮ ॥

ਹਰਿ ਹੀ ਹੋਇ ਤਉ ਕਹਾ ਅਚਰਜ ਹੈ ਸਤਿਗੁਰ

ਕੋ ਪਦ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਵਾਰੋ ॥ ਸਿਖੜ ਪਦੰ ਦੁਹੰਮਨ ਤੇ
ਗਓਰੋ ਆਤਮ ਕੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਬਿਚਾਰੋ । ਤਾਸ ਮਹਾਤਮ
ਨਿਜ ਮੁਖ ਗਾਵਤ ਜਬਾ ਉਕਤ ਮਤ ਬੁਧਿ ਹਮਾਰੋ ।
ਸੁਨਹੁ ਸੰਤ ਖਾਲਸ ਪਦ ਜਸ ਕਉ ਸ੍ਰਵਨ ਪ੍ਰਾਪਤਿ
ਹੋਤ ਫਲ ਚਾਰੋ ॥ ੯ ॥

ਗੀਤਾ ਮਹ ਅਰਜਨ ਪ੍ਰਤਿ ਭਾਖਤ ਸ੍ਰੀਪਤਿ
ਭਗਤ ਮਹਾਤਮ । ਭਗਤ ਗਿਆਨੀ ਰੂਪ ਨਿਜਬਰਨੀ
ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਜਾਕੋ ਆਤਮ । ਟੀਕਾਕਾਰਹੂੰ ਦਰਸਨ ਭਗ-
ਤਨ ਕੋ ਖਾਲਸਾ ਪ੍ਰਤਿ ਹਉ ਭਾਖੀ । ਖਾਲਸ ਪਦ
ਕੋ ਉਚ ਮਹਾਤਮ ਸਭਹੀ ਸ੍ਰੋਸਟਨ ਆਖੀ ॥”
ਧਿਃ ੫ । ਪੰਨੇ ੩੮੯ ਸੇ ੩੯੦ ॥ ਸਰਬ ਲੋਹ
ਇਤਿ ॥

ਤਥਾ—ਸੈ ਸਾਖੀ ਉਕਤ,—“ਤਾਂ ਪੀਛੇ ਪੁਛਿਆ
ਸੰਗਤ ਗੁਰੂ ਕੀ ਜੀ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਪਾਹਿਲ ਕਾ ਭੇਦ ਗੁਣ
ਕਹੀਏ । ਅਗੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਬੋਲਕੇ ਖਿਯਾਤ ਸੁਣਾਇਆ
ਭਾਈ ਇਕ ਮੰਤਰ ਹੈ ਦੂਜਾ ਜੰਤਰ ਹੈ ਤੀਜਾ ਤੰਤਰ ਹੈ ।
* ਮੰਤਰ ਸਤਿ ਨਾਮ ਹੈ । ਜੰਤਰ ਵਾਹਿਗੁਰੂ । ਅਖਰੋਂ

* ਤਥਾ-ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ,—“ ਨਮਸਕਾਰ ਗੁਰਦੇਵ ਕੋ ਸਤ ਨਾਮ
ਜਿਸ ਮੰਤ੍ਰ ਸੁਣਾਯਾ ॥ ਵਾਰ ੧ ॥ ਪੌਃ ੧ ॥

ਕਾ ਜੋੜ ਤੈਤਰ । ਜਲ ਮਿਸ਼ਟਾਨ ਲੋਹ ਸ਼ਸਤਰ । ਜਲ
ਬਰਣ ਦੀਆ ਸੀ । ਮਿਸ਼ਟਾਨ ਇੰਦਰ ਨੇ ਦੀਆ ਲੋਹ
ਜਮ ਨੇ ਦੀਆ ਤਾਂ ਸਾਤ ਕੀ ਅਵਧ ਹੋਵੇ ਸਿਖ ਨੂ ।
ਭੋਗ ਚਾਹ ਮਿਸ਼ਟਾਨ ਤੇ । ਸ਼ਸਤਰ ਕੀਤਾ ਤਾ ਜੁਧ
ਮਾਝ ਤੇਜ ਸੂਰਮਾ ਹੋਵੇਗਾ । ਚਰਣਾ ਦੀ ਪਾਹਲ ਤੇ
ਸੇਵਾ ਕੀ ਪ੍ਰੀਤ ਹੁੰਦੀ ਸੀ ਸੋ ਗੁਰੂ ਇਛਾ ਜੁਧ ਕੀ ਸੀ
ਜਬ ਖੰਡਾ ਧਾਰ ਪਾਹਿਲ ਛਾਪ ਦੇਬੀ ਕਾ ਧਿਆਨ
ਪਰੇਮ ਕੇ ਨਿਰਬਾਨ ਸਵਈਏ ਦਸ । ਅਨੰਦ ਜੀ
ਸਾਂਤ ਹੋਇਗਾ ਜਪ ਪੌੜੀ ਮੋਖ ਹੇਤ । ਚਾਰ ਪਦਾਰਥ
ਪਾਹਿਲ ਤੇ ਹੋਵੇਗੀ ॥ ਸਾਖੀ ੧੩ ॥

ਤਥਾ—ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ੋਕਤ ਚੈਂ—

ਦਈ ਵਸਤ ਇਹ ਦੇਵਨ ਲਿਆਇ । ਤਿਸਕੇ ਨਾਮ ਸੁਨੋ ਚਿਤ ਲਾਇ ।
ਬਰਣ ਆਪਣੇ ਕਰ ਜਲ ਆਨਾ । ਇੰਦ੍ਰ ਮਹਾ ਬਲ ਦਿਯਾ ਮਿਸ਼ਟਾਨਾ ।
ਲੋਹਾ ਦੀਨ ਆਨ ਜਮ ਰਾਜ । ਮਿਲੇ ਦੇਵ ਪਾਹਿਲ ਕੇ ਕਾਜ ।
ਜਲਤੇ ਸਾਂਤਿ ਅਵਧ ਸਿਖ ਪਾਹਿ । ਮਿਸਟਾ ਨਹ ਤੇ ਭੋਗ ਨ ਚਾਹਿ ।
ਹੋਹਿ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਤੇ ਤੇਜ ਕਰਾਲਾ । ਬਨੈ ਜੁਧ ਮੈ ਜੋਧ ਬਿਸਾਲਾ ।

ਤਥਾ—ਮਾਰੂ ਸੋਲਹੇ ਮਃ ੫,—“ਕਿਰਤਮ ਨਾਮ ਕਥੇ ਤੇਰੇ
ਜਿਹਬਾ ਸਤਿਨਾਮੁ ਤੇਰਾ ਪਰਾ ਪੂਰਬਲਾ ॥ ਸ਼ਬਦ ੧੧ ॥

ਤਥਾ—ਸ੍ਰੀ ਮੁਖਵਾਕ ਪਾਤਸਾਹੀ ੧੦,—“ਸਕਲ ਭਰਮ ਪਰਹਰ
ਕਰ ਹਰਿ ਜਨ ਸਤਨਾਮ ਸੁਚ ਮੰਤ੍ਰ ਬਲੀ । ਆਪ ਜਪਤ ਅਰੁ ਜਗਤ ਜਪਾਵਤ
ਭਗਤ ਸਿਰੋਮਨ ਮਾਹ ਕਲੀ ॥ ਸਰਬ ਲੋਹ ॥ ਧਿਃ ੫ ॥ ਪੰਨੇ ੩੭੭ ॥
ਇਤਯਾਦਿ ਅਨੰਤ ਪ੍ਰਮਾਣ ਫਨ ॥

(੪੪੯)

ਪੂਰਬ ਪਾਹੁਲ ਚਰਨਨ ਕੇਰੀ । ਹੋਇ ਸੇਵਾ ਕੀ ਪ੍ਰੀਤ ਵਡੇਰੀ ।
ਅਬ ਗੁਰ ਇਛਾ ਰਣ ਰਿਪੁ ਖਾਪ । ਖੰਡਾ ਧਾਰ ਸੁ ਪਾਹਿਲ ਛਾਪ ।
ਸ੍ਰੀ ਦੇਵੀ ਕੋ ਧਰਬੋ ਧਿਆਨ । ਸਵਈਏ ਪਠੋ ਪ੍ਰੇਮ ਨਿਰਬਾਨ ।
ਪਠ ਅਨੰਦ ਜੀ ਸਾਂਤ ਸੁਚੇਤ । ਜਪਕੀ ਪੌੜੀ ਮੁਕਤੀ ਹੇਤ ।
ਹੋਇ ਪਾਹੁਲ ਤੇ ਚਾਰ ਪਦਾਰਥ । ਨਰ ਤਨ ਸਿਖ ਕੋ ਬਨੈ ਸਕਾਰਥ ।

[ਰੁਤ ੩ ਅੰਸੂ ੩੫]

ਭਾਵ ਯਹ ਦੇਵਤੇ ਈਹਾਂ ਭੀ ਪਾਹੁਲ ਮੇ ਹਾਜਰ ਹੈਂ ਤਾਂਤੇ ਭੀ ਦੇਵਤੋਂ
ਕੀ ਨਿੰਦਾ ਕਰਨੇ ਵਾਲੋਂ ਕੋ ਕੁੰਭੀ ਨਰਕ ਤਿਆਰ ਹੈ ਕ੍ਰਿਤਘਨ ਦੋਸ਼ ਸੇ॥

ਤਬ—ਸੋ ਸਾਖੀ ਉਕਤ,—“ਪਾਹਿਲ ਦੋਨੋ ਬਿਨਾ
ਤਿਰੀਯਾ ਕੇਸ । ਸੁਣੋ ਭਾਈ ਸਿਖੋ ਮਾਤਾ ਹਮਾਰੀ ਮਾਈ
ਗੂਜਰੀ ਜੀ ਭੀ ਪੁਛਿਆ ਸੀ ਸੋ ਕਹਿਆ ਸੀ । ਤਾਂ
ਸਿਖਾਂ ਪੁਛਿਆ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇਵੀ ਕੀ ਸ਼ਕਤ ਅਥਵਾ
ਗੁਰੂ ਕੀ ਸ਼ਕਤਿ । ਵਚਨ ਹੋਇਆ ਪ੍ਰਸਾਦ ਖੁਸ਼ੀ ਹੀ
ਬਣਦੀ ਹੈ ਗੋਹਜ ਕਹਣਾ ਬਣਦਾ ਨਹੀ । ਪਰ ਗੁਰੂ
ਨੂੰ ਸਰਧਾ ਵਾਲਾ ਸਿਖ ਪੁਛੇ ਤਾਂ ਕਹਣਾ ਬਣਦਾ ਹੈ
ਸਦਾ ਹੀ ਸੁਣੋ ਭਾਈ ਸੰਗਤੋ ਗੁਰੂ ਕੇ ਘਰ ਵਿਚ ਏਕਤਾ
ਹੈ ਭੂਲ ਕਰਕੇ ਭੇਦ ਭਰਮ ਨਹੀ ਕਰਣਾ । ਗੁਰੂ
ਕੇ ਏਕ ਜਾਮਾ ਪਹਰਿਆ ਸੀ । ਤਾਂ ਉਸ ਏਲੇ ਤਪ
ਕਰਨੇ ਵਾਸਤੇ ਬਿੰਧਾਚਲ ਅਰਣ ਕੇ ਮਾਝ ਥੇ । ਉਸ
ਮਨੰਤ੍ਰ ਵਿਚ ਬਿੰਧਾਚਲ ਉਮਾ ਉਹਾਂ ਤਪ ਕਰ ਗਈ

ਥੀ । ਬ੍ਰਹਮਾ ਕੇ ਕਹੇ ਤੇ ਦੇਵਤੇ ਉਸਤਤਿ ਕਰਕੈ ਲੇ
 ਗਏ ਥੇ । ਦੰਤ ਦਾਨਵ ਅਜੀਤ ਤਿਲੋਕੀ ਕਾ ਰਾਜ ਲੇ
 ਲੀਆ ਥਾ । ਬਹੁਤ ਬਰਸ ਜੁਧ ਕਰ ਭਵਾਨੀ ਥਕ
 ਰਹੀ । ਰਕਤਬੀਜ ਕੇ ਮਾਰਣੇ ਕਾ ਜਤਨ ਕੀਆ ਪਰ
 ਅਸੁਰ ਰਕਤ ਤੇ ਬਧਦੇ ਜਾਵੇਂ । ਨਾਵੈ ਅੰਕ ਉਪਰ
 ਮੈ ਇੰਦੀ ਕੀ ਗਿਣਤੀ ਕਰੀ ਰਖੀਸੁਰਾਂ ਨੇ ਇਤਨੇ
 ਰਕਤ ਤੇ ਜਨਮੇ ਮਰੇ ਤਬ ਰਕਤ ਕਾ ਪਾਣੀ ਮਾਨ
 ਪਰਲੈ ਹੋਈ ਥੀ । ਸਿਸ਼ਟਿ ਸੁੰਨ ਹੋਈ ਜੈਸੇ ਪੱਥਰ
 ਜਲ ਮੈ ਰਹਦੇ ਹਨ । ਤਾ ਦੇਬੀ ਦੇ ਗਣ ਭਾਗ ਗਏ
 ਕੋਈ ਲੜਕੇ ਕੋਈ ਅਨ ਲੜੇ । ਤਾਂ ਦੇਵੀ ਅੰਤਰ
 ਧਿਆਨ ਹੋਇਕੈ ਬੰਧਾਚਲ ਪਰ ਮੂਰਤ ਬਣ ਗਈ ।
 ਅਸੁਰ ਲਗੇ ਤਪਣ ਤਬ ਉਹਾਂ ਤਪਸੀ ਪਾਸ ਜਾਇਕੇ
 ਸਬੇਲ ਦੈਂਤ ਵੇਲ ਦੈਂਤ ਲਗੇ ਕਹਣ ਹਾਇ ਨਾਰੀ
 ਕੌਣ ਲੇ ਗਿਆ । ਤਾਂ ਤਪਸੀ ਬੋਲਿਆ ਅਰੇ ਵਕਵਾਦ
 ਨਾ ਕਰੋ ਸ਼ਕਤੀ ਸਦਾ ਹੀ ਪੂਰਣ ਹੈ । ਸੁਣ ਕਰ ਮਤ
 ਵਾਲੇ ਓਜੜ ਮਨਮੁਖ ਮਾਟ ਮਾਰ ਕਰ ਤਪਸੀ ਸਮੁੰਤ
 ਨੂੰ ਦੌੜੇ ਮਾਰਨ । ਤਾਂ ਤਪਸੀ ਵਿਚਾਰਿਆ ਮੇਰਾ ਮੇਰੇ
 ਚੇਲੇ ਦਾ ਧਰਮ ਨਹੀ ਜੁਧਦਾ । ਹਮ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਬ੍ਰਹਮ
 ਪਰਾਇਣ ਹਾਂ । ਤਾਂ ਮਿ੍ਰਗ ਸ਼ੇਰ ਕੀ ਸ਼ਾਲਾ ਥੀ ਹੰਕਾਰੀ
 ਅਤੇ ਤੇਜ ਪੁੰਜ ਪੁਰਖ ਨਿਕਾਸ ਕੇ ਜੁਧ ਕੀਤਾ । ਦਸ

ਲਖ ਪੰਜ ਹਜ਼ਾਰ ਵਰਖ ਤਾਂ ਦੇਵੀ ਉਠੀ ਮੂਰਤ ਤੇ
 ਕੋਹ ਕਰ ਅਸੁਰ ਖਪਾਏ । ਉਸ ਪੁਰਖ ਨੂੰ ਕਹਿਆ
 ਹੇ ਤਪਸੀ ਕੇ ਤਪ ਤੁਧ ਮੇਰੀ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰੀ ਹੈ ॥
 ਮੈ ਭੀ ਏਕ ਵਾਰ ਤੁਮਾਰੀ ਬੁਲਾਈ ਆਵਾਂਗੀ । ਮਾਂਗ
 ਬਰ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋਈ ਹਾਂ । ਤੇਰਾ ਬਪੁ ਏਹੀ ਰਹੇ ਦੁਸ਼ਟ
 ਦਮਨ ਤੇਰਾ ਨਾਮ ਹੂਆ । ਇਹ ਸਭੀ ਸੰਗਤ ਤੇਰੀ
 ਹੋਈ । ਤੂੰ ਮੇਰਾ ਹੀ ਸਰੂਪ ਰਖੀਂ ਤਾਂ ਪੁਰਖ ਬੋਲਿਆ
 ਨਾਮ ਸਿੰਘ ਕੇਸ ਖੁਲੇ ਕਟ ਤਾਗੇ ਬਿਨਾ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਕਾ
 ਤੇਜ ਅਰ ਜੋ ਰਚਨਾ ਅਰ ਵਚਨ ਪਦਵੀ ਭੋਗ ਮੋਖ
 ਮਿਲੇ ਅਸੁਰ ਜੁਧ । ਤਾਂ ਦੇਬੀ ਬੋਲੀ ਚੋਥੇ ਜੁਗ ਕਾ
 ਪਹਲਾ ਪਹਰਾ ਹੋਵੇਗਾ ਤਬ ਦੁਦ੍ਰ ਸ਼ੰਕਰ ਨਾਮਾ ਹੋਇ
 ਉਤਰੇਗਾ ਬਿਸ਼ਨ ਭਾਨਜਾ ਹੋਇ ਉਤਰੇਗਾ । ਤਾਂ ਮੈਭੀ
 ਤੁਮਾਰੀ ਬੁਲਾਈ ਤੁਮਾਰੇ ਬੀਚ ਸ਼ਬਦ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕਰਾ-
 ਵਾਂਗੀ । ਏਕ ਮੇਰਾ ਬਸਤਰ ਪ੍ਰਬਿਰਤ ਆਖ ਅੰਜਨ
 ਕੁਟੇਬ ਕਾ ਮੋਹ ਨਹੀ ਕਰਨਾ ਐਸੇ ਕਹਕੇ ਪਰੇਮ ਕਰ
 ਲਗੀ ਚਾਟਣੇ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਈ । ਏਕ ਚੂੜੀ ਏਕ ਪਰਾਂਦਾ
 ਏਕ ਕਰਦ ਦਈ । ਤਾਂ ਬੋਲੀ ਸਿੰਘ ਕੀ ਖਾਲ ਤੇ
 ਖਾਲਸਾ ਤੇਜ ਸਿੰਘ ਕਾ ਅਗਾੜੀ ਪੀਛੇ ਪਛਤਾਵਾ
 ਉਠ ਮਾਦ ਬਸਤ ਕਾ । ਏਹ ਤੇਰੇ ਪੰਥ ਕੀ ਦੇਵਾਂਗੀ ।
 ਕਸ਼ਟ ਦੇਹ ਕਾ ਕਹ ਕਰ ਗਈ । ਉਹਾਂ ਪੁਰਖ ਤਪਸੀ

ਪਿਤਾ ਪਾਸ ਆਇਆ । ਤਾਂ ਤਪਸੀ ਕਹਿਆ ਪੁਤਰ
 ਮੈ ਤੇਰਾ ਪਿਤਾ ਹੀ ਰਹਾਂਗਾ । ਬਾਲਕ ਹੁੰਦੇ ਕਾ ਤੇਰਾ
 ਜੁਧ ਨਾ ਦੇਖਾਂਗਾ । ਦੇਵੀ ਕਾ ਬਰ ਜੋ ਤੈਂ ਪਾਇਆ ਹੈ
 ਮੇਰੀ ਰਖਿਆ ਕਰ ਲਈ । ਜਾਵੇ ਤਪ ਕਰੋ ਗੋਦਾਵਰੀ
 ਕੇ ਤਟ ਪਰ । ਗੋਹਵੀ ਕੀ ਨਿਆਈ ਮੇਰੇ ਤੇ ਉਪਜਾ
 ਹੈ । ਤੇਰਾ ਨਾਓ ਮੈ ਗੋਬਿੰਦ ਰਖਿਆ ਸਿੰਘ ਕੀ ਪਦਵੀ
 ਦੇਵੀ ਦੇ ਛੋਡੀ ਹੈ । ਤਾਂ ਪ੍ਰਣਾਮ ਡੰਡੋਤ ਕਰਕੇ ਪੁਰਖ
 ਗਇਆ ਨਦੀ ਪਰ ਤਪ ਅਰੰਭਿਆ ਸਮਾਧਿ ਲਗਾਈ
 ਐਸੀ ਮਾਇਆ ਭਈ ਸਮਾਧਿ ਹੀ ਰਹੀ । ਭੀਤਰ ਤੇ
 ਕਲਾ ਸੂਪਨੇ ਤਰਾ ਨਿਕਸ ਜਨਮਾ ਭਾਗਣਮਾਤਾ ਤੇਰਾ
 ਬਹਾਦਰ ਘੁਰਮ ਸਮਾਧੀ ਉਹਾਂ ਤਪਸੀ ਹੂਆ । ਮਾਤਾ
 ਪਿਤਾ ਹੂਏ ਬਾਲਕ ਹੀ ਥੇ । ਤਾਂ ਤਿਆਗ ਕੇ ਦੇਹ ਸੁਰ
 ਪੁਰ ਗਏ । ਓਹ ਪੁਰਖ ਦੁਸ਼ਟ ਦਮਨ ਮੈ ਗੋਬਿੰਦ
 ਸਿੰਘ ਹੂਆ ਹੂ । ਗਣ ਸਭ ਤਪਸੀ ਕੇ ਹੂਏ ਥੇ ਸੋ
 ਖਾਲਸਾ ਸੰਗਤ ਹੂਈ । ਦੇਵੀ ਕੀ ਸ਼ਕਤਿ ਬਰ ਕੀ ਥੀ
 ਸੋ ਗੁਰੂ ਕੀ ਸ਼ਕਤਿ ਤਪ ਕੀ ਥੀ । ਸੋ ਬਿਧਿ ਪਿਛਲੀ
 ਐਸੀ ਹੀ ਥੀ ॥ ਸਾਖੀ ੧੩ ॥

ਤਥਾ ਏਹ ਤੇਰਵੀਂ ਸਾਖੀ ਦਾ ਪ੍ਰਕਰਣ ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਰੁਤ ੩ । ਅੰਸੂ
 ਤਪ ਮੇਂ ਭੀ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ॥ ਇਤਿ

ਅਗਰ ਕੋਈ ਦੁਰਾਤਮਾ ਪੁਰਸ਼ ਅਜ ਕਲ ਦੇ ਨਵੀਨ ਟ੍ਰੈਕਟਾਂ ਤਥਾ
 ਕਲਜੁਗ ਦੇ ਬਹਕਾਇਆਂ ਗੋਦਿਆਂ ਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਪੰਜੇ-ਵਿਚ ਆਏ

ਅਪਨੇ ਖੋਟੇ ਹਠ ਕੋ ਨਾ ਛੋੜਕਰ ਇਸ ਸਨਾਤਨ ਗੁਰਮਤਿ ਨੂੰ ਨਾ ਮਾਨੈ
ਤੋ ਵਖਰਮਾਣ ਸਿਖਯਾ ਕੋ ਮਨ ਮੇਂ ਧਾਰਨ ਕਰ, ਤਿਨ ਬੇਮੁਖੋਂ ਅਤੇ
ਮੂਰਖੋਂ ਸੇ ਬਚ ਜਾਓ ॥

(ਬੇਮੁਖ ਅਤੇ ਮੂਰਖ ਦਾ ਤਜਾਰਾ)

ਯਥਾ ਸੋਰਠਿ ਕੀ ਵਾਰ ਮਃ ੪ । ਪੈਃ,—“ਜਿਨਾ
ਅੰਦਰਿ ਕੂੜੁ ਵਰਤੈ ਸਚੁ ਨ ਭਾਵਈ ਜੇ ਕੋ ਬੋਲੈ
ਸਚੁ ਕੂੜਾ ਜਲਿ ਜਾਵਈ । ਕੂੜਿਆਰੀ ਰਜੈ ਕੂੜਿ
ਜਿਉ ਵਿਸਟਾ ਕਾਗੁ ਖਾਵਈ । ਜਿਸੁ ਹਰਿ ਹੋਇ
ਕ੍ਰਿਪਾਲੁ ਸੋ ਨਾਮੁ ਧਿਆਵਈ । ਹਰਿ ਗੁਰਮੁਖਿ ਨਾਮੁ
ਅਰਾਧਿ ਕੂੜੁ ਪਾਪੁ ਲਹਿ ਜਾਵਈ ॥ ਪੈਃ ੧੦ ॥”

ਤਥਾ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ,—“ਪੱਥਰ ਵਾਸ ਨ
ਸਾਉ ਹੈ ਮਨ ਕਠੋਰ ਹੋਇ ਆਪਿ ਵਿਗੋਵੈ ॥ ਕਰ
ਮੂਰਖਾਈ ਮੂਰਖ ਰੋਵੈ । ਵਾਰ ੩੨ । ਪੈਃ ੭ ॥”

ਤਥਾ-ਜਿਉਂ ਗਾਈ ਥਨ ਚਿਚੜੀ ਦੁਧ ਨ ਪੀਏ ਲੋਹੂ
ਜਰਿਆ । ਬਗਲਾ ਤਰਨ ਨ ਸਿਖਿਓ ਤੀਰਥ ਨਾਇ
ਨ ਪੱਥਰ ਤਰਿਆ । ਨਾਲ ਸਿਆਣੇ ਭਲੀ ਭੀਖ
ਮੂਰਖ ਰਾਜਹੁ ਕਾਜ ਨ ਸਰਿਆ ॥ ਵਾਰ ੩੨ ਪੈਃ ੮ ॥

ਤਥਾ—“ਕਟਣ ਚੱਟਣ ਕੁਤਿਆਂ ਕੁਤੇ ਹਲਕਤੈ
ਮਨ ਸੰਯਾਵੈ । ਠੰਢਾ ਤਤਾ ਕੋਇਲਾ ਕਾਲਾ ਕਰ ਕੈ

ਹਥ ਜਲਾਵੈ । ਜਿਉਂ ਚਕਚੁਧਰ ਸੱਪ ਦੀ ਅੰਨ੍ਹਾ
ਕੋੜੀ ਕਰ ਦਿਖਲਾਵੈ । ਜਾਣ ਰਸਉਲੀ ਦੇਹ ਵਿਚ
ਬੜੀ ਪੀੜ ਰਖੀ ਸਰਮਾਵੈ । ਵੇਸ ਕਪੁੱਤ ਕੁਲੱਖਣਾ
ਛੱਡੇ ਬਣੈ ਨ ਵਿਚ ਸਮਾਵੈ । ਮੂਰਖ ਹੋਤ ਨ ਲਾਈਐ
ਪਰ ਹਰ ਵੈਰ ਅਲਿਪਤ ਵਿਲਾਵੈ । ਦੁਹੀ ਪਵੜੀ
ਦੁਖ ਵਿਹਾਵੈ ॥ ਵਾਰ ੩੨ । ਪੈਂ ੯ ॥”

ਤਥਾ-ਰਾਮਕਲੀ ਦੀ ਵਾਰ ਮਃ ੩ ਵਿਚੋਂ, ਮਃ ੩—
ਮੂਰਖੁ ਹੋਵੈ ਸੋ ਸੁਣੈ ਮੂਰਖ ਕਾ ਕਹਣਾ। ਪੈਂ ੧੩ ।”

ਤਥਾ-ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸਜੀ—“ਤੋਤਾ ਨਲੀ ਨ ਛਡਈ
ਆਪਨ ਹੱਥੀ ਫਾਥਾ ਚੀਕੈ । ਬਾਂਦਰ ਮੁਠ ਨ ਛਡਈ ਘਰ
ਘਰਨ ਚੈ ਝੀਕਣ ਝੀਕੈ । ਗਦਹੁ ਅੜੀ ਨ ਛਡਈ ਚੀਘੀ
ਪਉਂਦੀ ਹੀਕਣ ਹੀਕੈ । ਕੁਤੇ ਚੱਕੀ ਚੱਟਣੀ ਪੂਛ
ਨ ਸਿੱਧੀ ਧੀਕਣ ਧੀਕੈ । ਕਾਰਨ ਕੁਫਕੜ ਮੂਰਖਾਂ
ਸੱਪ ਗਏ ਫੜ ਫਾਟਣ ਲੀਕੈ । ਪਗ ਲਹਾਇ
ਗਣਾਇ ਸਰੀਕੈ ॥ ਵਾਰ ੩੨ । ਪੈਂ ੧੧ ॥”

ਤਥਾ—ਅੰਨ੍ਹਾ ਆਖੇ ਲੜ ਮਰੇ ਖੁਸੀ ਹੋਇ ਸੁਣ
ਨਾਉ ਸੁਜਾਖਾ । ਭੋਲਾ ਆਖੇ ਭੁਲਾ ਮੱਠ ਅਹਮਕ
ਜਾਣ ਅਜਾਣ ਨ ਭਾਖਾ । ਧੋਰੀ ਆਖੇ ਹੱਸਦੇ ਬਲਦ
ਵਖਾਣ ਕਰੈ ਮਨ ਮਾਖਾ । ਕਾਉਂ ਸਿਆਣਪ ਜਾਣਦਾ
ਵਿਸ਼ਟਾ ਖਾਏ ਭਾਖ ਸੁਭਾਖਾ । ਨਾਉ ਸੁਰੀਤ ਕੁਰੀਤ

ਦਾ ਮੁਸਕ ਬਿਲਾਈ ਗਾਂਡੀ ਸਾਖਾ । ਹੇਠ ਖੜਾ ਬੂ ਬੂ
ਕਰੈ ਗਿਦੜ ਹਥ ਨ ਆਵੈ ਦਾਖਾ । ਬੋਲ ਵਿਗਾੜ
ਮੂਰਖ ਭੇਡਾਖਾ ॥ ਵਾਰ ੩੨ ॥ ਪੈ: ੧੨ ॥

ਤਥਾ—“ਮੂਰਖ ਤਿਸਨੋ ਆਖੀਐ ਬੋਲ ਨ ਸਮਝੈ
ਬੋਲ ਨ ਜਾਣੈ । ਹੋਰੋ ਕਿਹੁ ਕਰ ਪੁਛੀਐ ਹੋਰੋ ਕਿਹੁ
ਕਰ ਆਖ ਵਖਾਣੈ । ਸਿਖ ਦੇਇ ਸਮਝਾਈਐ ਅਰਥ
ਅਨਰਥ ਮਨੈ ਵਿਚ ਆਣੈ । ਵਡਾ ਅਸਮਝ ਨ ਸਮਝਈ
ਸੁਰਤਿ ਵਿਹੂਣਾ ਹੋਇ ਹੈਰਾਣੈ । ਗੁਰਮਤਿ ਚਿਤ ਨ
ਆਵਈ ਦੁਰਮਤਿ ਮਿਤਰ ਸਤਰ ਪਰਵਾਣੈ । ਅਗਨੀ
ਸੱਪਹੁ ਵਰਜੀਐ ਗੁਣ ਵਿਚ ਅਵਗੁਣ ਕਰੈ ਧਿਕਾਣੈ
ਮੂਤੇ ਰੋਵੈ ਮਾਣਸ ਵਾਣੈ ॥ ਵਾਰ ੩੨ ॥ ਪੈ: ੧੪ ॥

ਤਥਾ—“ਰਾਹ ਛਡ ਉਝੜ ਪਵੈ ਆਗੂ ਨੂੰ ਭੁਲਾ
ਕਰ ਜਾਣੈ । ਬੇੜੇ ਬਿਚ ਬਹਾਲੀਐ ਕੁਦ ਪਵੈ ਵਿਚ
ਖਹਿਣ ਧਿਕਾਣੈ । ਸੁਘੜਾਂ ਵਿਚ ਬਹਿਠਿਆਂ ਬੋਲ
ਵਿਗਾੜ ਉਘਾੜ ਵਖਾਣੈ । ਸੁਘੜਾਂ ਮੂਰਖ ਜਾਣਦਾ
ਆਪ ਸੁਘੜ ਹੋਇ ਵਿਰਤੀ ਹਾਣੈ । ਦਿਹਨੋ ਰਾਤ
ਵਖਾਣਦਾ ਚਾਮ ਚੜਕ ਜਿਵੈ ਟਾਨਾਣੈ । ਗੁਰਮਤਿ
ਮੂਰਖ ਚਿਤ ਨ ਆਣੈ ॥ ਵਾਰ ੩੨ ॥ ਪੈ: ੧੫ ॥”

ਤਥਾ—“ਰਤਣ ਮਣੀ ਗਲ ਬਾਂਦਰੈ ਕਿਹੁ ਕੀਮ ਨ
ਜਾਣੈ । ਕੜਛੀ ਸਾਉ ਨ ਸਿਮਲੈ ਭੋਜਨ ਰਸ

ਖਾਣੈ । ਡਡੂ ਚਿਕੜ ਵਾਸ ਹੈ ਕਵਲਾ ਨ ਸਿਵਾਣੈ ॥
 ਨਾਭਿ ਕਬੂਰੀ ਮ੍ਰਿਗ ਦੇ ਫਿਰਦਾ ਹੈਰਾਣੈ । ਗੁਜਰ
 ਗੋਰਸ ਵੇਚਕੈ ਖਲ ਸੂਹੜੀ ਆਣੈ । ਬੇਮੁਖ ਮੂਲਹੁ
 ਘੁਬਿਆਂ ਦੁਖ ਸਹੈ ਜਮਾਣੈ ॥ ਵਾਰ ੩੪ ॥ ਪੈ: ੪ ॥

ਤਥਾ—ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵਿਚੋਂ, ਦੋ:—“ਪਰਗੁਣ
 ਨਹੀ ਸਰਾਹਤੇ ਆਪਨੇ ਮੈ ਗੁਨ ਨਾਹਿ । ਈਹਾਂ ਤਪੈ
 ਚਿਤ ਦੁਖ ਲਹੈ ਮਰਹਿ ਨਰਕ ਮਹ ਪਾਇ ॥ ਰੁਤ ੫ ॥
 ਅੰਸੁ ੫੧ ॥”

ਤਥਾ—ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ,—“ਸਾਵਣ ਬਣ
 ਹਰੀਆਵਲੇ ਸੁੱਕੈ ਜਾਵਾਹਾ । ਸਭ ਕੇ ਸਰਸਾ ਵਰਸਦੇ
 ਝੂਰੈ ਜੋਲਾਹਾ ਸਭਨਾ ਰਾਤ ਮਿਲਾਵੜਾ ਚਕਵੀ ਦੋਰਾਹਾ ।
 ਸੰਖ ਸਮੁੰਦਹੁ ਸੱਖਣਾ ਰੋਵੈ ਦੇ ਧਾਹਾ । ਰਾਹਹੁ ਉਜੜ੍ਹ
 ਜੇ ਪਵੈ ਮੁੱਸੇ ਦੇ ਫਾਹਾ । ਤਿਉਂ ਜਗ ਅੰਦਰ ਬੇਮੁਖਾ
 ਨਿਤ ਉਭੇ ਸਾਹਾ ॥ ਵਾਰ ੩੪ ॥ ਪੈ: ੫ ॥”

ਤਥਾ—ਸ੍ਰੀ ਕਬੀਰ ਜੀ,—“ਕਬੀਰ ਚਕਈ ਜਉ
 ਨਿਸਿ ਬੀਛੁਰੈ ਆਇ ਮਿਲੈ ਪਰਭਾਤਿ । ਜੋ ਨਰ ਬਿਛੁਰੇ
 ਰਾਮ ਸਿਉ ਨਾ ਦਿਨ ਮਿਲੇ ਨ ਰਾਤਿ । ਸਲੋਕ ੧੨੫

ਤਥਾ—ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ,—“ਗਿਦੜ ਦਾਖ ਨ
 ਅਪੜੈ ਆਖੈ ਥੂ ਕਉੜੀ । ਨਚਣ ਨਚ ਨ ਜਾਣੀਐ
 ਆਖੇ ਭੁਇ ਸਉੜੀ । ਬੋਲੇ ਅਗੇ ਗਾਵਈਐ ਭੈਰੋ ਸੋ

ਗਉੜੀ । ਹੰਸਾ ਨਾਲ ਟਟੀਹਰੀ ਕਿਉਂ ਪਹੁੰਚੈ ਦਉੜੀ
 । ਸਾਵਣ ਵਣ ਹਰੀਆਵਲੇ ਅੱਕ ਜੰਮੈ ਅਉੜੀ ॥
 ਬੇਮੁਖ ਸੁਖ ਨ ਦੇਖਈ ਜਿਉ ਛੁੱਟੜ ਛਉੜੀ ॥ ਵਾਰ
 ੩੪ ॥ ਪੈਂ ੬ ॥

ਤਥਾ—ਭੇਡੈ ਪੂਛਲ ਲਗਿਆਂ ਕਿਉ ਪਾਰ ਲੰਘ-
 ਈਐ ਭੂਤੈ ਕੇਰੀ ਦੋਸਤੀ ਨਿਤ ਸਹਸੈ ਜੀਐ । ਨਦੀ
 ਕਨਾਰੇ ਰੁਖੜਾ ਵਿਸਾਹੁ ਨ ਕੀਐ ॥ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨਾਲ
 ਵਿਵਾਹੀਐ ਸੋਹਾਗ ਨ ਥੀਐ । ਵਿਸੁ ਹਲਾਹਲ ਬੀਜ
 ਕੈਕਿਉਂ ਅੰਬ ਉਲੁਹੀਐ । ਬੇਮੁਖ ਸੇਤੀ ਦੋਸਤੀ ਜਮ
 ਡੰਡ ਸਹੀਐ ॥ ਵਾਰ ੩੪ ॥ ਪੈਂ ੭ ॥

ਤਥਾ—“ਅੰਨ੍ਹੈ ਚੰਦ ਨ ਦਿਸਈ ਜਗ ਜੋਤ ਸਬਾਈ
 ਬੋਲਾ ਰਾਗ ਨ ਸਮਝਈ ਕਿਹੁ ਘਟ ਨ ਜਾਈ । ਵਾਸ
 ਨ ਆਵਈ ਗੁਣ ਗੁਣੈ ਪਰਮਲ ਮਹਕਾਈ । ਗੁੰਗੇ
 ਜੀਭ ਨ ਉਘੜੈ ਸੁਭ ਸਬਦ ਸੁਹਾਈ । ਸਤਿਗੁਰ
 ਸਾਗਰ ਸੇਵੀਐ ਨਿਧਿ ਸਭਨਾ ਪਾਈ । ਵੇਮੁਖ ਹਥ
 ਘਘੂਟਿਆਂ ਤਿਸ ਦੋਸ ਕਮਾਈ ॥ ਵਾਰ ੩੪ ॥
 ॥ ਪੈਂ ੮ ॥”

ਤਥਾ—“ਕੁੱਤਾ ਰਾਜ ਬਹਾਲੀਐ ਫਿਰ ਚੱਕੀ ਚੱਟੈ
 ਸੱਪੈ ਦੁਧ ਪਲਾਈਐ ਵਿਹੁ ਮੁਖ ਥੀ ਸੱਟੈ । ਪੱਥਰ
 ਪਾਠੀ ਰਖੀਐ ਮਨ ਹੱਠ ਨ ਘੱਟੈ । ਚੋਆ ਚੰਦਨ

ਪਰ ਹਰੈ ਖਰ ਖੇਹ ਪਲੱਟੈ । ਤਿਉਂ ਨਿੰਦਕ ਪਰ
ਨਿੰਦਅਹੁੰ ਹਠ ਮੂਲ ਨ ਹੱਟੈ । ਆਪਣ ਹਥੀ ਆਪਣੀ
ਜੜ ਆਪ ਉਪੱਟੈ ॥ ਵਾਰ ੩੫ । ਪੈ: ੧ ॥”

ਤਥਾ—“ਕਾਉ ਕਪੂਰ ਨ ਚੱਖਈ ਦੁਰਗੰਧ
ਸੁਖਾਵੈ । ਹਾਥੀ ਨੀਰ ਨਿਵਾਲੀਐ ਸਿਰ ਛਾਰ
ਉਡਾਵੈ । ਤੁਮੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸਿੰਜੀਐ ਕਉੜਤ ਨ ਜਾਵੈ ।
ਸਿਮਲ ਰੁਖ ਸਰੇਵੀਐ ਫਲ ਹੱਥ ਨ ਆਵੈ । ਨਿੰਦਕ
ਨਾਮ ਵਿਹੂਣਿਆਂ ਸਤਿਸੰਗ ਨ ਭਾਵੈ । ਅੰਨ੍ਹਾ ਆਗੂ
ਜੇ ਥੀਐ ਸਭ ਸੰਗ ਮੁਹਾਵੈ ॥ ਪੈ: ੨ ॥”

ਤਥਾ—‘ਲਸਣ ਲੁਕਾਇਆ ਨਾ ਲੁਕੈ ਬਹਿ ਖਾਜੈ
ਕੂਟੈ । ਕਾਲਾ ਕੰਬਲ ਉਜਲਾ ਕਿਉਂ ਹੋਇ ਸਬੂਟੈ ।
ਡੇਬ ਖਖਰ ਜੇ ਛੁਹੈ ਦਿਸੈ ਮੁਹਿ ਸੂਟੈ । ਕਿਤੇ ਕੰਮ ਨ
ਆਵਈ ਲਾਵਣ ਬਿਨ ਲੂਟੈ । ਨਿੰਦਕ ਨਾਮ ਵਿਸਾਰਿ
ਆ ਗੁਰ ਗਿਆਨ ਵਿਹੂਟੈ । ਹਲਤ ਪਲਤ ਸੁਖ ਨਾ
ਲਹੈ ਦੁਖੀਆ ਸਿਰ ਝੂਟੈ ॥ ਵਾਰ ੩੫ ਪੈ: ੩ ॥”

ਤਥਾ ਗਉੜੀ ਮ: ੫,—“ਸਾਕਤ ਕੀ ਐਸੀ ਹੈ
ਰੀਤ । ਜੇ ਕਿਛੁ ਕਰੈ ਸਗਲ ਬਿਪਰੀਤ ॥
ਸਬਦ ੭੮ ॥”

ਤਥਾ—ਕਬੀਰ ਸਾਕਤੁ ਐਸਾ ਹੈ ਜੈਸੀ ਲਸਣ ਕੀ
ਖਾਨਿ । ਕੋਨੇ ਥੋਠੇ ਖਾਈਐ ਪਰਗਟ ਹੋਇ ਨਿਦਾਨ

ਸਲੋਕ ੧੭੩॥

ਤਥਾ—ਕਬੀਰ ਪਾਪੀ ਭਗਤਿ ਨ ਭਾਵਈ ਹਰਿ
ਪੂਜਾ ਨ ਸੁਹਾਇ । ਮਾਖੀ ਚੰਦਨੁ |ਪਰ ਹਰੈ ਜਹ
ਬਿਗੀਧ ਤਹ ਜਾਇ । ਸਲੋਕ ੬੮ ॥

ਕਬੀਰ ਮਾਰੀ ਮਰਉ ਕੁਸੰਗ ਕੀ ਕੇਲੇ ਨਿਕਟਿ
ਜੁ ਬੇਰਿ । ਉਹ ਝੁਲੈ ਉਹ ਚੀਰੀਐ ਸਾਕਤ ਸੰਗੁ
ਨ ਹੇਰਿ ॥ ਸਃ ੮੮ ॥

ਕਬੀਰ ਸੰਗਤਿ ਕਰੀਐ ਸਾਧ ਕੀ ਅੰਤਿ ਕਰੈ
ਨਿਰਬਾਹੁ । ਸਾਕਤ ਸੰਗੁ ਨ ਕੀਜੀਐ ਜਾਤੈ ਹੋਇ
ਬਿਨਾਹੁ ॥ ਸਃ ੯੩ ॥

ਕਬੀਰ ਸੰਗਤਿ ਸਾਧ ਕੀ ਦਿਨ ਦਿਨ ਦੂਨਾ ਹੇਤੁ ।
ਸਾਕਤ ਕਾਰੀ ਕਾਂਬਰੀ ਧੋਏ ਹੋਇ ਨ ਸੇਤੁ ॥
॥ ਸਲੋਕ ੧੦੦ ॥

ਕਬੀਰ ਸਾਕਤ ਸੰਗੁ ਨ ਕੀਜੀਐ ਦੂਰਹਿ ਜਾਈਐ
ਭਾਗਿ । ਬਾਸਨੁ ਕਾਰੋ ਪਰਸੀਐ ਤਉ ਕਛੁ ਲਾਰੀ
ਦਾਗੁ ॥ ਸਃ ੧੩੧ ॥

ਕਬੀਰ ਸਾਕਤੁ ਤੇ ਸੂਕਰ ਭਲਾ ਰਾਖੈ ਆਛਾ
ਗਾਉ । ਉਹੁ ਸਾਕਤੁ ਬਪੁਰਾ ਮਰਿਗਇਆ ਕੋਇ ਨ
ਲੈਹੈ ਨਾਉ ॥ ਸਃ ੧੪੩ ॥

ਸਃ ੫—ਕਬੀਰ ਚਾਵਲ ਕਾਰਨੇ ਤੁਖ ਕਉ

ਮੁਹਲੀ ਲਾਇ । ਸੰਗਿ ਕੁਸੰਗੀ ਬੈਸਤੇ ਤਬ ਪੂਛੈ
ਧਰਮ ਰਾਇ ॥ ਸਲੋਕ ੨੧੧ ॥

ਹਰਿ ਸੇ ਹੀਰਾ ਛਾਡਿਕੈ ਕਰਹਿ ਆਨ ਕੀ ਆਸ ।
ਤੇ ਨਰ ਦੋਜਕ ਜਾਹਿਗੇ ਸਤਿ ਭਾਖੈ ਰਵਿਦਾਸ ।
ਸਲੋਕ ੨੪੨ ॥

ਤਥਾ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ,—“ਤੀਰਥ ਮੰਤ੍ਰ
ਨਿਵਾਸ ਹੈ ਬਗਲਾ ਅਪਤੀਣਾ ॥ ਲਵੈ ਬਬੀਹਾ
ਵਰਸ ਦੈ ਜਲ ਜਾਇ ਨ ਪੀਣਾ ॥ ਬਾਂਸ ਸੁਗੰਧ ਨ
ਹੋਵਈ ਪਰਮਲ ਸੰਗ ਲੀਣਾ । ਘੁੱਘੂ ਸੂਝ ਨ ਸੂਝਈ
ਕਰਮਾ ਦਾ ਹੀਣਾ । ਨਾਭ ਕਬੂਰੀ ਮ੍ਰਿਗ ਦੇ ਵੱਤੈ ।
ਉੜੀਣਾ । ਸਤਿਗੁਰ ਸੱਚਾ ਪਾਤਸਾਹੁ ਮੁਹਿ ਕਾਲੈ
*ਮੀਣਾ ॥ ਵਾਰ ੩੬ । ਪੈਃ ੧ ॥”

ਤਥਾ—ਚੋਰ ਕਰੈ ਨਿਤ ਚੋਰੀਆਂ ਓੜਕ ਦੁਖਭਾਰੀ
ਨੱਕ ਕੰਨ ਫੜ ਵੱਢੀਐ ਰਾਵੈ ਪਰ ਨਾਰੀ । ਅਓਘਟ
ਰੁਧੇ ਮ੍ਰਿਗ ਜਿਉ ਵਿਤ ਹਾਰ ਜੁਹਾਰੀ । ਲੰਕੀ
ਕੁਹਿਲ ਨ ਆਵਈ ਪਰ ਵੇਲ ਪਿਆਰੀ ਵੱਗ ਨ ਹੋਵਨ
ਕੁਤੀਆਂ ਮੀਣੇ ਮੁਰਦਾਰੀ । ਪਾਪਹੁ ਮੂਲ ਨ ਤਰੀਐ
ਹੋਇ ਅੰਤ ਖੁਆਰੀ ॥ ਵਾਰ ੩੬ । ਪੈਃ ੩ ॥

ਚਾਨਣ ਚੰਦਨ ਪੁਜਈ ਚਮਕੈ ਟਾਨਾਣਾ ।

* ਮੀਣਾ ਕਹੀਏ ਕਪਟੀ ।

ਸਾਇਰ ਬੰਦ ਬਰਾਬਰੀ ਕਿਉਂ ਆਖ ਵਖਾਣਾ। ਕੀੜੀ
ਇੱਭ ਨ ਅਪੜੈ ਕੂੜਾ ਤਿਸ ਮਾਣਾ। ਨਾਨੇ ਹਾਲ ਵਖਾ
ਣਦਾ ਮਾ ਪਾਸ ਇਆਣਾ। ਜਿਨ ਤੂੰ ਸਾਜ ਨਿਵਾਜਿ
ਆ ਦੇ ਪਿੰਡ ਪਰਾਣਾ। ਮੁੰਢਹੁ ਘੁਥਹੁ ਮੀਣਿਆਂ
ਤੁਧ ਜਮਪੁਰ ਜਾਣਾ ॥ ਵਾਰ ੩੬। ਪੈ: ੪ ॥

ਤਥਾ ਚਾਣਕਜ ਨੀਤੀ ਸ਼ਲੋਕ,—“ਦੁਰਜਨੰ ਸੱਜਨੰ
ਕਰਤੁ ਮੁਪਾਯੋ ਨਹੀ ਭੂਤਲੇ। ਅਪਾਨੰ ਸ਼ਤਧਾ ਧੈਤੰ
ਨ ਸ਼੍ਰੇਸ਼੍ਠੰ ਮਿੰਦ੍ਰਿਯੰ ਭਵੇਤ ॥ ਧਿ: ੧੦। ਸ: ੧੦ ॥”

ਯਾਂਤੇ ਦੋ:—“ਗੁਣ ਮਾਰਗ ਸੂਧੇ ਚਲੇ ਖਲ ਨਿੰਦਾ
ਡਰ ਡਾਰ। ਬਿਧਿ ਖਲ ਕਛੁ ਐਸੇ ਰਚੇ, ਗੁਣ ਕੋ
ਦੋਖ ਉਚਾਰ ॥ ਭਾਵਰਸਾਂਮਿਤ ਛੰ: ੬੮ ॥” ਇਤਯਾਦਿਕ

ਤਥਾ—ਸ੍ਰੀ ਕਬੀਰ ਜੀ,—“ਕਬੀਰ ਸੰਤੁ ਨ
ਛਾਡੈ ਸੰਤਈ ਜਉ ਕੋਟਿਕ ਮਿਲਹਿ ਅਸੰਤ। ਮਲਿਆ
ਗਰੁ ਭੁਯੰਗਮ ਬੇਵਿਓ ਤ ਸੀਤਲਤਾ ਨ ਤਜੰਨਕ
ਸਲੋਕ ੧੭੪ ॥” ਯਾਂਤੇ ਆਸਾ ਮ: ੫, ੩ ਬੈਠਤ
ਬੁਰਾ ਨ ਰਾਖਹੁ ਚੀਤ। ਤੁਮ ਕਉ ਦੁਖਰ। ਸੂਖ ਦੂਖ
ਮੀਤ ॥ ਸਬਦ ੬੨ ॥ ਗੈ ਸਾਰੈ ॥ ੧ ॥

ਤਥਾ—ਫਰੀਦਾ ਬੁਰੇਦਾ ਭਲਖੁਮਹੀ ਤੁਮਹਿ ਮੇਰੈ
ਨ ਹਵਾਇ। ਦੇਹੀ ਰੋਗੁ ਨ ਲਈ ਭਲ ਹਮਰੈ ਪੇਖਿ
ਪਾਇ ॥ ਸਲੋਕ ੭੮ ॥ ਸਬਦ ੬੨ ॥

ਸ਼੍ਰੀਕਾ—ਆਪਕਾ ਜਨਮ ਅਸਥਾਨਾਦਿ ਕੌਨ ਹੈ ?

ਉੱਤਰ—ਚੈ:-

ਪੁਰ ਪਟਨਾ ਜਹ ਭਏ ਮੁਕੰਦ । ਵਾਸੀ ਜਾਨੋ ਪੁਰੀ ਅਨੰਦ ।
 ਗੁਰ ਗੋਬਿੰਦ ਹਰ ਪਿਤਾ ਹਮਾਰਾ । ਹਿੰਦੁ ਰਾਖ ਜਿਨ ਤੁਰਕਨ ਮਾਰਾ ।
 ਸਾਹਿਬ ਦੇਵਾਂ ਮਾਤਿ ਹਮਾਰੀ । ਮਹਾ ਮਾਇ ਪੂਰਨ ਪ੍ਰਭੁ ਧਾਰੀ ।
 ਬੁਢਾ ਦਲ ਬਹੀਰ ਗੁਰ ਆਦੀ । ਤਿਨਕੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਮਨੋਰਥ ਸਾਧੀ ।
 ਜਥੇਬਾਰ ਤਿਨ ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ । ਤਹਿ ਸੇਵਕ ਮੈਂ ਦਾਸ ਨਿਹੰਗ ।
 ਚਰਨ ਕਮਲ ਤਿਨ ਕੇ ਕਰ ਬੰਦ । ਦਾਸ ਉਚਾਰਨ ਕੀਨੋ ਛੰਦ ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ—ਆਪ ਕਾ ਪੂਰਬ ਜਨਮਾਦਿਕ ਕਹੋ ।

ਉੱਤਰ ਚੈ:-

* ਛੱਤਰੀ ਜਾਤਿ ਧੌਲਾ ਲਖ ਗ੍ਰਾਮ । ਨਾਭਾ ਰਿਆਸਤ ਸੁਖ ਬਿਸ਼ਾਮ ।
 ‘ਸੁਖ ਦੇਵੀ’ ਮਾਤਾ ਮਮ ਨਾਮ । ‘ਰਲਾਸਿੰਘ’ ਮਮ ਪਿਤਾ ਸੁਜਾਨ ।
 ਤਿਨਕੇ ਚਰਨ ਕਮਲ ਉਰ ਧਰਕੈ । ਕਥਾਗ੍ਰੰਥ ਚਿਤ ਮਾਹਿ ਵਿਚਰਕੈ ।
 ਤਾਹਿ ਸੇਵ ਫਲ ਦਾਸ ਨ ਲੀਆ । ਬਾਲ ਛੋਡ ਸੁਰਪੁਰ ਮਗ ਲੀਆ ।
 ਅਖਰ ਭੂਲ ਚੂਕ ਜਹ ਹੋਇ । ਸੋਧੋ ਸਰਬ ਨਿਕਟ ਗੁਰ ਜੋਇ ।
 ਨੌਕੇਂ ਜੀ ਕਹਾਂ ਦਾਸ ਕੀ ਬੁੱਧ । ਗੁਰ ਗੋਬੀਰਤਾ ਕੀ ਲਖ ਸੁੱਧ ।
 ਰੁਧੇ ਮਿਰਚ ਆਪ ਕਹਾਈ । ਤਥਾ ਦਾਸ ਨੇ ਬਿਨੈ ਅਲਾਈ ।
 ਕੁਹਿਲ ਨ ਅਓਟ ਹਮਾਰੀ । ਪੁਨਾ ਸੀਸ ਸੰਤਨ ਪਗ ਧਾਰੀ ।
 ਕੁਤੀਆਂ ਮੀਟੇ ਮੁ ਉਨਾਸੀ । ਜੇਠ ਅਸ਼ਟਸੁਦਿ ਗ੍ਰੰਥ ਲਿਖਾਸੀ ।
 ਹੋਇ ਅੰਤ ਖੁਆਰੀ । [ਇਤਿ]

ਚਾਨਣ ਚੰਦਨ

* ਮੀਣਾ ਕਹੀਏ ਕਪਟੀ ।

ਬਿਃ ਭਾਂਦੋ ਬਦੀ ੭, ਦਿਨ ਮੰਗਲਵਾਰ
 ਪਹਾਰਾਜਾ ‘ਨਾਭਾ’

(ਅਥ ਮੰਗਲ)

ਸ੍ਰੀ ਰਾਗ ਦੀ ਵਾਰ ਵਿਚੋਂ ਪਉੜੀ—“ਸਪਤ ਦੀਪ
 ਸਪਤ ਸਾਗਰਾ ਨਵ ਖੰਡ ਚਾਰਿ ਵੇਦ ਦਸ ਅਸਟ
 ਪੁਰਾਣਾ । ਹਰਿ ਸਭਨਾ ਵਿਚ ਤੂੰ ਵਰਤਦਾ ਹਰਿ
 ਸਭਨਾ ਭਾਣਾ । ਸਭਿ ਤੁਝੈ ਧਿਆਵਹਿ ਜੀਅ ਜੰਤ
 ਹਰਿ ਸਾਰਗ ਪਾਣਾ । ਜੋ ਗੁਰਮੁਖਿ ਹਰਿ ਅਰਾਧੇ
 ਤਿਨ ਹਉ ਕੁਰਬਾਣਾ । ਤੂੰ ਆਪੇ ਆਪਿ ਵਰਤਦਾ
 ਕਰਿ ਚੋਜ ਵਿਡਾਣਾ ॥ ਪੈਃ ੪ ॥

ਤਥਾ—ਗਉੜੀ ਸੁਖਮਨੀ,—“ਸੇਵਕ ਕੀ ਮਨਸਾ
 ਪੂਰੀ ਭਈ । ਸਤਿਗੁਰ ਤੇ ਨਿਰਮਲ ਮਤਿ ਲਈ ॥
 ਅਸਟਪਦੀ ੨੦ ॥

ਤਥਾ—ਬਿਲਾਵਲ ਮਃ ੫,—“ਪ੍ਰਭ ਜੀ ਤੂ ਮੇਰੇ
 ਪ੍ਰਾਨ ਅਧਾਰੈ । ਨਮਸਕਾਰ ਡੰਡਉਤਿ ਬੰਦਨਾ ਅਨਿਕ
 ਬਾਰ ਜਾਉ ਬਾਰੈ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥ ਉਠਤ ਬੈਠਤ
 ਸੇਵਤ ਜਾਗਤ ਇਹੁ ਮਨੁ ਤੁਝਹਿ ਚਿਤਾਰੈ । ਸੂਖ ਦੂਖ
 ਇਸੁ ਮਨ ਕੀ ਬਿਰਥਾ ਤੁਝਹੀ ਆਰੈ ਸਾਰੈ ॥ ੧ ॥
 ਤੂ ਮੇਰੀ ਓਟ ਬਲ ਬੁਧਿ ਧਨੁ ਤੁਮਹੀ ਤੁਮਹਿ ਮੇਰੈ
 ਪਰਵਾਰੈ । ਜੋ ਤੁਮ ਕਰਹੁ ਸੋਈ ਭਲ ਹਮਰੈ ਪੇਖਿ
 ਨਾਨਕ ਸੁਖ ਚਰਨਾਰੈ ॥ ਸ਼ਬਦ ੬੨ ॥

ਤਥਾ--ਮਾਰੂ ਕੀ ਵਾਰ ਮਃ ੩ ॥ ਪਉੜੀ,--“ਗੁਰ
ਤੇ ਗਿਆਨੁ ਪਾਇਆ ਅਤਿ ਖੜਗੁ ਕਰਾਰਾ । ਦੂਜਾ
ਭਰਮੁ ਗੜੁ ਕਟਿਆ ਮੋਹੁ ਲੋਭੁ ਅਹੰਕਾਰਾ । ਹਰਿ ਕਾ
ਨਾਮੁ ਮਨਿ ਵਸਿਆ ਗੁਰ ਸਬਦਿ ਵੀਚਾਰਾ । ਸਚ
ਸੰਜਮਿ ਮਤਿ ਉਤਮਾ ਹਰਿ ਲਗਾ ਪਿਆਰਾ । ਸਭੁ
ਸਚੇ ਸਚੁ ਵਰਤਦਾ ਸਚੁ ਸਿਰਜਣ ਹਾਰਾ ॥ ਪੈਃ ੧ ॥

ਤਥਾ--ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ੋਕਤ ਸਵੈਯਾ,--“ਧਾਰ
ਅਪੂਰਬ ਪੂਰਬ ਰੂਪ ਭਏ ਗੁਰੂਨਾਨਕ ਜੋਤ ਉਦਾਰਹਿ
। ਦਾਰ ਕਿਧੈ ਨਰ ਪੰਥ ਪਰੇ ਤਿਨ ਸੇ ਜਗ ਸਾਗਰ
ਤੇ ਪਰ ਪਾਰਹਿ । ਪਾਰਤ ਹੈ ਗੁਨ ਟਾਰਤ ਅਉਗੁਨ
ਗਿਆਨ ਸਿਖਾਰਤਿ ਬਾਕ ਬਿਚਾਰਹਿ । ਚਾਰਹੁ ਵੇਦ
ਉਚਾਰਹਿ ਸਾਰਹਿ ਬੰਦਤ ਹੋਂ ਅਬ ਮੋਹਿ ਉਧਾਰਹਿ ॥
ਐਨ ੨ ॥ ਅੰਸੁ ੩੬ ॥ ਛੰਃ ੭ ॥

ਤਥਾ--ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ੋਕਤ ਸਵੈਯਾ,--“ਹਰਿ
ਗੋਬਿੰਦ ਨੰਦਨ ਨੰਦਨ ਕੈ ਅਬ ਬੰਦਨ ਕੈ ਪਦ ਜੇ
ਅਰ ਬੰਦੂ । ਦੁਖ ਦੰਦ ਨਿਕੰਦਨ ਆਨੰਦ ਕੰਦ ਮੁਕੰਦ
ਬਿਲੰਦ ਕਰੇ ਜਿਨ ਹਿੰਦੂ । ਤੁਰਕੰਦ ਉਡੰਦ ਦਨੰਦ
ਤਿਨੈ ਗੁਰ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਭੈ ਜਗ ਬੰਦੂ । ਸਰਪੰਦ
ਗਿਰੰਦ ਖਰਿੰਦ ਤੁਲੰ ਬਲ ਵੰਡ ਅਖੰਡ ਸੁਰਿੰਦਹਿ
ਇੰਦੂ ॥ ਛੰਃ ੨੩ ॥

ਸਵੈਯਾ—ਕਟ ਸੋ ਪਟ ਤੇਗ ਨਿਖੰਗ ਕਸੇ ਮੁਖ
ਮੰਦ ਹਸੇ ਦਮਕੈ ਕਿ ਛਟਾਂਹੀ । ਮੁਕਤਾ ਗਰ ਮਾਲ
ਬਿਸਾਲ ਬਨੀ ਸਮਸਾਂਨਨ ਸਜਾਮ ਭਲੀ ਉਪਮਾਹੀ ।
ਹਿਤ ਸੋ ਤਮ ਸੋਮਕਿ ਪਾਸ ਬਸਜੋ ਮੁਖ ਪੰਕਜ ਪੈ
ਮਧੁ ਪੁੰਜ ਸੁਹਾਹੀ । ਅਬ ਆਨ ਕੀ ਆਸ ਨਿਰਾਸ
ਭਈ ਕਲਗੀ ਧਰ ਬਾਸ ਕੀਓ ਮਨਮਾਹੀ । ਵੰ:੩੦ ॥

ਤਥਾ—ਭੂਲ ਜੁ ਚੂਕ ਭਈ ਹਮਤੇ ਗੁਰ ਕਿੰਕਰ ਸੋ
ਤੁਮ ਤੇ ਬਖਸਾਵਤ । ਲਾਜ ਰਖੋ ਨਿਜ ਨਾਮਹਿ ਕੀ
ਸਿਖ ਮੈਂ ਤੁਮਰੋ ਜਗ ਮਾਂਹਿ ਕਹਾਵਤ । ਤੂੰ ਬਖਸਿੰਦ
ਸਦਾ ਸੁਖਦਾਯਕ ਮੋ ਮਨ ਨਾਹਿ ਵਿਖੈ ਛੁਟਕਾਵਤ ।
ਲੋਹ ਤੇ ਹੇਮ ਇਰਿੰਡ ਤੇ ਚੰਦਨ ਮਾਨੁਖ ਤੇ ਸੁਰ ਤੂੰ
ਹੀ ਬਨਾਵਤ ॥ ਵੰ: ੩੧ ॥ ਨਾਨਕ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਮੰਗਲ
ਪੂਰਬਾਰਧ ਧਿ: ੧ ॥

ਤਥਾ ਗਉੜੀ ਮ: ੫,—“ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਹਮਲੂਣ
ਹਚਾਮੀ । ਬਖਸ ਲੇਹੁ ਪ੍ਰਭ ਅੰਤਰਜਾਮੀ ॥ ਸਬਦ
੭੬ ॥ ਤਥਾ ਸੋਰਠਿ ਮ: ੯,—“ਸੁਆਨ ਪੂਛ ਜਿਉ
ਭਓ ਨ ਸੁਧਉ ਬਹੁਤੁ ਜਤਨੁ ਮੈ ਕੀਨਉ । ਨਾਨਕ
ਲਾਜ ਬਿਰਦ ਕੀ ਰਾਖਹੁ ਨਾਮੁ ਤੁਹਾਰਉ ਲੀਨਉ ॥
ਸਬਦ ੯ ॥” ਤਥਾ—ਕਬੀਰ ਸਭ ਤੇ ਹਮ ਬੁਰੇ ਹਮ
ਤਨਿ ਭਲੋ ਸਭੁ ਕੋਇ । ਜਿਨਿ ਮੈਸਾ ਕਰਿ ਬੁਝਿਆ

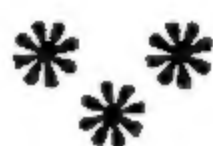
ਮੀਤੁ ਹਮਾਰਾ ਸੋਇ ॥ ਸਲੋਕ ੭ ॥

ਤਥਾ ਸੂਹੀ ਮਃ ੫—ਗਿਆਨੁ ਧਿਆਨੁ ਕਿਛੁ
ਕਰਮੁ ਨ ਜਾਣਾ ਸਾਰ ਨ ਜਾਣਾ ਤੇਰੀ । ਸਭ ਤੇ ਵਡਾ
ਸਤਿਗੁਰੁ ਨਾਨਕ ਜਿਨਿ ਕਲ ਰਾਖੀ ਮੇਰੀ ॥ ਸਬਦ
੫੭ ॥ ਤਥਾ ਸ੍ਰੀਮੁਖ ਵਾਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ੧੦,—“ਕ੍ਰਿਪਾ
ਕਰੀ ਹਮ ਪਰ ਜਗ ਮਾਤਾ । ਗ੍ਰੰਥ ਕਰਾ ਪੂਰਣ ਸੁਭ
ਰਾਤਾ । ਕਿਲਵਿਖ ਸਕਲ ਦੇਹ ਕੋ ਹਰਛਾ । ਦੁਸ਼ਟ
ਦੋਖੀਯਨ ਕੋ ਛੈ ਕਰਤਾ । ਸ੍ਰੀ ਅਸਦੁਜ ਜਬ ਹਏ
ਦਿਯਾਲਾ । ਪੂਰਣ ਕਰਾ ਗ੍ਰੰਥ ਤਤਕਾਲਾ ॥ ਚਰਿਤ੍ਰ
੪੦੪ ਛੇਃ ੪੦੩ ॥

ਤਥਾ ਸਰਬਲੋਹ ਗ੍ਰੰਥਵਿਚੋਂ ਸ੍ਰੀਮੁਖ ਵਾਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ
੧੦,—“ਕੀਨੀ ਮਯਾ ਕਾਲਕਾ ਭਵਾਨੀ । ਤਿਹ
ਪ੍ਰਸਾਦ ਯਾ ਗ੍ਰੰਥ ਬਖਾਨੀ ॥ ਮੰਤ੍ਰ ਅਸਤੋਤ੍ਰ ਸਦ ਪਦ
ਸੁਭ ਕਥਾ । ਬਰਨਯੋ ਬੁਧ ਅਨੁਸਾਰ ਮਤ ਜਥਾ ॥
ਧਿਃ ੫ । ਪੰਃ ੪੯੦ । ਲਿਖਤ ਦੀ ਬੀੜ ॥

ਤਥਾ ਗਉੜੀ ਬਾਵਨ ਅਖਰੀ ਮਃ ੫ । ਪਉੜੀ—
“ਹੇ ਅਚੁਤ ਹੇ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਅਬਿਨਾਸੀ ਅਘਨਾਸ ।
ਹੇ ਪੂਰਨ ਹੇ ਸਰਬ ਮੈ ਦੁਖ ਭੰਜਨ ਗੁਨ ਤਾਸ । ਹੇ
ਸੰਗੀ ਹੇ ਨਿਰੰਕਾਰ ਹੇ ਨਿਰਗੁਣ ਸਭ ਟੇਕ । ਹੇ
ਗੋਬਿੰਦ ਹੇ ਗੁਣ ਨਿਧਾਨ ਜਾਕੈ ਸਦਾ ਬਿਬੇਕ । ਹੇ

ਅਪਰੰਪਰ ਹਰਿ ਹਰੇ ਹਰਿ ਭੀ ਹੋਵਨ ਹਾਰ । ਹੇ
ਸੰਤਹ ਕੈ ਸਦਾ ਸੰਗਿ ਨਿਧਾਰਾ ਆਧਾਰ । ਹੇ ਨਾਕੁਰ
ਹਉ ਦਾਸਰੋ ਮੈ ਨਿਰਗੁਨ ਗੁਨੁ ਨਹੀ ਕੋਇ । ਨਾਨਕ
ਦੀਜੈ ਨਾਮੁ ਦਾਨੁ ਰਾਖਉ ਹੀਮੈ ਪਰੋਇ ॥ ਪੈਃ ੫੫ ॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਨਿਹੰਗ ਸਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਬਿਰਚਿਤੇ ਸੂਰਜ ਵੰਸ਼ੀਯ
ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਗ੍ਰੰਥੇ ਗੁਰਮਤਿ ਅਨੁਸਾਰ ਸਨਾਤਨ-
ਧਰਮ ਸ੍ਰੀਦੇਵੀ ਪ੍ਰਗਟਾਦਿਕ ਬਿਧਿ ਬਰਣਨੰ
ਨਾਮ ਪੰਚਮੋਧਯਾਯਃ ॥ ੫ ॥

ਪੁਸ਼੍ਤਕ ਮਿਲਨੇ ਕਾ ਪਤਾ—
“ਮੈਨੇਜਰ”—
ਸ਼੍ਰੀਚੰਦ੍ਰ ਪ੍ਰੈਸ ਅਮਿਤਸਰ.

